

«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Науково-дослідна частина
Наукове товариство студентів,
аспірантів, докторантів і молодих вчених

ЗБІРНИК
наукових праць студентів,
аспірантів і молодих вчених

«МОЛОДА НАУКА-2020»

Том IV

«Фізичне виховання, спорт, здоров'я людини та туризм»
«Секції Криворізького факультету ЗНУ»
«Секції Економіко-правничого коледжу»
«Секції Торгового коледжу»

Запоріжжя
2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Фролов М.О. – ректор ЗНУ

Васильчук Г.М. – проректор з наукової роботи

Болдуєва О.В. – начальник науково-дослідної частини;

Веремчук Е.О. – заступник декана з наукової роботи факультету іноземної філології;

Грушева Т.В. – заступник декана з наукової роботи історичного факультету;

Дашко І.М. – заступник директора з профорієнтаційної роботи Криворізького факультету ЗНУ;

Зубцова Ю.Є. – заступник декана з наукової роботи факультету соціальної педагогіки та психології;

Капріцин І.І. – заступник декана з наукової роботи факультету соціології та управління;

Кириченко О.Г. – заступник декана з наукової діяльності факультету металургії Інженерного інституту;

Ковпак В.А. – заступник декана з наукової роботи факультету журналістики;

Копійка В.В. – заступник декана з наукової роботи біологічного факультету;

Леонтєва В.В. – заступник декана з наукової роботи математичного факультету;

Мацегора І.Л. – заступник декана з наукової роботи філологічного факультету;

Назаренко І.А. – заступник декана з наукової діяльності факультету енергетики, електроніки та інформаційних технологій Інженерного інституту;

Носик М.О. – відповідальний за наукову роботу Економіко-правничого коледжу ЗНУ;

Олійник О.Л. – директор Торгового коледжу ЗНУ;

Олійник О.М. – заступник декана з наукової роботи факультету менеджменту;

Пелех І.В. – заступник декана з наукової роботи юридичного факультету;

Полтавець М.О. – заступник декана з наукової діяльності факультету будівництва та цивільної інженерії Інженерного інституту;

Симонік А.В. – заступник декана з наукової роботи факультету фізичного виховання;

Сіліна І.В. – заступник декана з наукової діяльності факультету економіки та менеджменту Інженерного інституту;

Толмачова В.С. – голова НТСАДМВ ЗНУ;

Трипольська О.О. – провідний фахівець відділу патентно-інформаційного забезпечення науково-дослідної частини, координатор НТСАДМВ ЗНУ;

Худолей Л.В. – заступник декана з наукової роботи економічного факультету.

Збірник укладено за результатами XIII університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2020», що проходила 13-15 квітня 2020 року.

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2020» : у 5 т. / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : ЗНУ, 2020. – Т.4. – 380 с.

УДК: 001 (06)

М 754

©Запорізький національний університет, 2020

©Автори публікацій, 2020

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ТУРИЗМ»

Бахмут Анастасія
студентка магістратури
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Кальонова І.В.

МАСАЖ ПРИ АУТИЗМІ

Розлади аутичного спектру (РАС) – це сукупність психологічних характеристик, що описують широке коло аномальної поведінки і труднощів в соціальній взаємодії та комунікації, обмежені, стереотипні інтереси та поведінку. Також вважається, що аутизм – це загальний розлад розвитку з максимальним дефіцитом сфери спілкування та емоцій [1, с.18].

Останнім часом рівень захворюваності на аутизм зростає в усіх країнах світу. Згідно з даними ВООЗ, поширеність розладів спектру аутизму складає понад 1 % від популяції, всього у світі нараховується близько 67 млн хворих. За даними наукових оглядів останніх років, захворюваність становить 1-2 випадки на 1 тис. для аутизму та близько 6 на 1 тис. для розладів спектру аутизму [1, с. 9].

Точні дані щодо статистики захворюваності в Україні відсутні. За одними даними станом на 2016 рік у країні проживають понад 6 тис. дітей з діагнозом «дитячий аутизм». Це майже 12 дітей на 100 тис. населення віком до 18 років, однак за іншими статистичними даними на 10 000 дітей діагностується від 4 до 26 аутистів. Такі розходження можна пояснити складністю та помилками в діагностуванні, значною кількістю людей, що взагалі не зверталися за медичною допомогою. Центр психічного здоров'я при Міністерстві охорони здоров'я України повідомляє, що кількість зафіксованих випадків аутизму з 2013 по 2017 рік зросла вдвічі [1, с. 10].

Неоднозначність причин, що викликають дане порушення розвитку, відсутність можливості надання ефективної медичної допомоги (за даними медичних досліджень повне вилікування від аутизму не є можливим) актуалізує необхідність пошуку немедикаментозних способів реабілітації проявів хвороби.

Питанням ефективності та можливості застосування масажу в дітей-аутистів займалися науковці різних країн. Відомо, що основною характерною рисою аутичної дитини є її проблема з тактильними взаємодіями. Більшість дітей з РАС мають гіперчутливість, тому не обіймають та не цілують батьків, уникають їхніх проявів любові. Лікувальний масаж допомагає таким дітям звикнути до дотиків, стимулюючи центри вегетативної регуляції. Дотик – сам по собі ефективний засіб комунікації, що дозволяє пробити бар'єри ізоляції, розслабитися і навчитися краще розуміти своє тіло. Однак таким засобом потрібно користуватися обережно, щоб не наразити дитину надмірної стимуляції, не нав'язувати дитині фізичний контакт. При регулярних сеансах

масажу в пацієнтів знижується неприйняття дотиків, навіть якщо спочатку він був категорично проти подібних подразнень [2, с. 96].

Цікаво, що аутисти більш чутливі до легкого дотику, ніж до глибокого. Легкий контакт з шкірою пацієнта викликає стимуляцію центральної нервової системи і передає «неправильні сигнали» в сенсорні центри головного мозку, що викликає певні труднощі в поведінковому стереотипі. Каллен-Пауэлл Л.А., Барлоу Дж. Х. встановили що щотижневі процедури масажу протягом 5 місяців, показали позитивні результати: батьки і фахівці помітили, що поведінка дітей стала менше аутичною, покращилися соціальні і мовні навички. Ще в одному 9 місячному контрольованому відкритому дослідженні університету Ковентрі за участю 15 дітей з аутизмом за остаточною оцінкою експертів у 8 дітей, яким робили масаж протягом 5 місяців, зменшилися сенсорні порушення, покращилися соціальні навички і базові навички виживання в порівнянні з 7 дітьми, яким масаж не робили [3, с. 251].

Діти з аутизмом, як правило, ходять навшпиньки, присутня напруга в м'язах ніг. Глибокий масаж стоп і м'язів ніг допоможе дитині розслабити м'язи і зробити ходу фізіологічною, принаймні на деякий період часу після масажу. Масаж також сприяє поліпшенню дихання та релаксації. Дихальні вправи спрямовані на те, щоб заспокоїти дитину і знизити гіперактивність. Отже, аналіз літератури показав, робіт з питань ефективності масажу як додаткового засобу реабілітації дітей з аутизмом недостатньо, і є потреба у більш глибокому дослідженні цієї проблеми.

Література

1. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. Київ : Видавництво «Фенікс», 2010. 368 с.
2. Barlow J., Cullen L. The Experiences of Parents of Children with Disabilities Learning the Principles of Massage. Early Child Development and Care. 2000. 161. 93-105.
3. Cullen-Powell L. A., Barlow J. H., Cushway D. Exploring a massage intervention for parents and their children with autism: the implications for bonding and attachment. Journal of Child Health Care. 2005. 4. 245-255.

Безверха Юлія

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Бессарабова О.В.

КІНЕЗИОЛОГІЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність. Дошкільне дитинство визначається як оптимальний період для розвитку розумових здібностей. Так вважали педагоги – Ф. Фребель, Р. Штейнер, М. Монтесорі, С. Русова, Г. Люблінська, І. Сікорський. У

дослідженнях сучасних психологів виявлено, що можливості розумового розвитку дітей дошкільного віку ще значно вище, ніж вважалося раніше. Учені довели, що при правильній медичній та педагогічній роботі за допомогою сучасних методик можна ще краще розвивати розумові здібності дітей. Однією з цих методик є використання навчальної кінезіології [1].

Мета. Теоретично обґрунтувати ефективність застосування кінезіологічних вправ для розвитку розумових здібностей дітей.

Кінезіологія – наука про розвиток розумових здібностей і фізичного здоров'я через певні рухові вправи. Це своєрідна «гімнастика мозку» основоположником якої є Пол Деннісон. Основна мета кінезіології – розвиток міжпівкульної взаємодії та синхронізація роботи півкуль головного мозку, що сприяє активізації розумової діяльності [1,3].

Мозок людини являє собою «співпрацю» лівої і правої півкулі головного мозку. Кожне з них являє собою не дзеркальне відображення, а необхідне доповнення один одного. Кінезіологічні вправи - це комплекс рухів, дозволяючих активізувати міжпівкульну взаємодію під час якої відбувається обмін інформації та синхронна робота обох півкуль [2].

За допомогою прийомів кінезіології оптимізуються основні психічні процеси (мислення, пам'ять, увага, слух, уява, сприйняття тощо), підвищується розумова працездатність, психоемоційний стан, зміцнюється здоров'я. Кінезіологічні вправи формують просторові уявлення, гармонізують роботу головного мозку [1].

Кінезіологічні вправи мають як негайний, так і кумулятивний, тобто накопичувальний ефект. Під впливом кінезіологічних тренувань в організмі відбуваються позитивні структурні зміни, у разі інтенсивнішого навантаження – значні зміни [2].

Фахівці кінезіологі рекомендують проводити вправи у будь-який час як динамічні паузи або як частину основного заняття. Величезна користь та привабливість цих вправ полягає в простоті і практичності. Якщо діти мають інтенсивне розумове навантаження, то комплекс вправ краще проводити перед основним заняттям. Час проведення одного комплексу вправ – 3-5 хвилин, у цілому це може становити до 25-30 хвилин на день. Діти мають точно виконувати рухи і прийоми. Вправи повинно проводити у доброзичливій обстановці стоячи або сидячи за столом.

Комплекс приблизних вправ для розвитку розумових здібностей та пізнавальних психічних процесів:

«Кулак-ребро-долонька». Дитині показують три положення рухів руки, послідовно змінюючи положення, спочатку виконуємо рухи правою рукою потім лівою. Щоб ускладнити вправу можна при цьому промовляти чистомовки. Виконання цієї вправи покращує мисленеву діяльність; Сприяє запам'ятовуванню; Підвищує увагу; Активізує процеси письма та читання.

Змійка Вправу радять використовувати тим, хто знаходиться в стані стресу, щоб заспокоїтись. Можна виконувати стоячи, сидячи, лежачи. Схрестіть щиколотки ніг зручним чином. Потім витягніть руки вперед, схрестивши долоні одна до одної, зчепивши пальці в замок, вивернути руки всередину на

рівні грудей так, щоб лікті були спрямовані вниз. По черзі рухати пальцями на які вказує вчитель.

«Лезгінка» Ліву руку зімкнути в кулак, великий палець відставити в сторону, кулак розвернути пальцями до себе. Правою рукою, прямою долонею в горизонтальному положенні доторкнутись до мізинця лівої руки. Потім змінити положення правої і лівої руки з точність до навпаки. Виконувати вправу з різною швидкістю.

«Вухо-ніс-хлопок» Лівою рукою взятись кінчика носа, а правою за вуха протилежної сторони. Одночасно відпустити вуха і ніс плеснути в долоні і змінити положення рук з точність навпаки. Виконання такої вправи покращує мисленеву діяльність, підвищує стресостійкість та забезпечує взаємоконтроль.

«Коліно - лікоть» Підняти і зігнути ліву ногу в коліні, ліктем правої руки доторкнутися до коліна лівої ноги, потім теж з правою ногою і лівою рукою.

«Кільце» По черзі з'єднувати пальці: вказівний, середній, безіменний та мізинець з великим пальцем [2,4].

Висновки. Таким чином кінезіологічні вправи дозволяють дітям зосередити свою діяльність, розвиваючи пам'ять, мислення, сприйняття, мовлення, координацію рухів. Кінезіологічні вправи універсальні. Вони дуже прості у виконанні та не вимагають спеціальної фізичної підготовки. Регулярне виконання цих вправ позбавляє втоми, підвищує концентрацію уваги, сприяє підвищенню фізичної та розумової активності.

Література

1. Використання музики в кінезіологічних вправах для розвитку розумових здібностей дітей. URL: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/Мои%20документы/Downloads/sochumj_2017_17_9.pdf.
2. Кінезіологічні вправи як метод корекції розвитку дітей з особливими освітніми потребами. URL : <https://vseosvita.ua/library/kineziologichni-vpravi-ak-metod-korekcii-rozvitku-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-103267.html>.
3. Впровадження кінезіотерапевтичних вправ у реабілітаційно-комплексній роботі з дітьми. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7823/1/Galushenko.pdf>.
4. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення та інтелектуальних здібностей дітей з особливими освітніми потребами. URL: <http://journal.osnova.com.ua/article/69009>.

Васюк Анна
студентка 1 курсу
фак-ту ресторанно-готельного та туристичного бізнесу
Київського національного торговельно-економічного університету
Наук. кер.: завідувач кафедри фізичної культури Гамов В.Г.

ОЛІМПІЙСЬКІ НАДІЇ УКРАЇНИ В ТОКІО

Залишається менш півроку до головного спортивного заходу року – літніх Олімпійських ігор, які пройдуть в Токіо. На сьогодні наша країна завоювала 80 ліцензій. Зрозуміло, що буде набагато більше, адже навесні пройдуть більшість олімпійських кваліфікаційних змагань, а ще в багатьох видах спорту ліцензії даються по рейтингу – там власники ліцензій будуть відомі до кінця весни – початку літа. Основні види спорту, які приносили нам медалі на трьох останніх Олімпійських іграх показало що бокс у Пекіні-2008 завоював 1-0-1 медалей; в Лондоні-2012: 2-1-2; в Ріо-де-Жанейро – 2016 жодної медалі. Олімпійські надії країни Олександр Хижняк, Микола Буценко, Віктор Вихрист, Євген Барабанов. Боротьба завоювала в Пекіні – 2008: 0-1-3 медалей; в Лондоні – 2012: 0-1-0; в Ріо-де-Жанейро – 2016: 0-1-0. Українські борці вже видобули п'ять ліцензій: в греко-римській боротьбі Жан Беленюк, Оксана Лівач, Алла Черкасова, Ленур Теміров, Юлія Ткач і Валерій Андрейців. Велоперегони в Пекіні – 2008: 0-0-1 медалей; в Лондоні – 2012 і в Ріо-де-Жанейро 2016 році жодної медалі. Олімпійські надії в Токіо Олена Старикова, Яна Беломоїна, Любов Басова. Водні види спорту в Пекіні-2008: 0-0-1 медалей; Лондоні – 2012 та в Ріо-де-Жанейро 2016 не завоювали жодної медалі. У синхронному плаванні Україна вже здобула максимально можливу кількість ліцензій, в стрибках у воду по одній ліцензії в кожній з індивідуальних видів. У плаванні: Романчук вже з ліцензією на 800 м, Андрій Говоров, Софія Лискун і Олексій Серeda. Академічне веслування в Пекіні – 2008 та в Ріо-де-Жанейро 2016 років медалей немає; в Лондоні – 2012: 1-0-0. Всі останні успіхи України пов'язані з чоловічою і жіночою четвірками, то очікувати чогось в інших видах програми не доводиться. Гребля на байдарках і каное в Пекіні-2008: 1-0-1; в Лондоні – 2012: 1-2-0; в Ріо-де-Жанейро – 2016: 1-0-1. Це єдиний вид, який в Україні не просто регулярно приносить медалі, але ще і розвивається, чому підтвердженням є 10 представників виду спорту. Серед них найтитолованіші: Анастасія Четверикова, Андрій Рибачок/Юрій Вандюк і жіноча четвірка. Гімнастика в Пекіні – 2008: 0-0-2; в Лондоні – 2012: 0-0-1; в Ріо-де-Жанейро – 2016: 1-1-1. Останні роки серед фаворитів Олег Верняєв у багатоборстві, на брусах, Ігор Радівілов традиційно претендує на медалі на кільцях і опорному стрибку. В гімнастиці у команди України вже 12 ліцензій. У Дзюдо в Пекіні – 2008, в Лондоні – 2012, в Ріо-де-Жанейро 2016 медалей не було. Медаль Олімпійських ігор – єдине, чого не вистачає в колекції нагород Георгія Зантараї. Георгій навчився концентрувати сили на певний старт, став чемпіоном Європи та Європейських ігор в 2019 році. Головна українська надія в дзюдо Дарина Белодед – дворазова чемпіонка світу і перший номер світового

рейтингу. Легка атлетика в Пекіні – 2008: 1-1-2; в Лондоні – 2012: 0-0-3; в Ріо-де-Жанейро – відповідно 0-0-1. Українські стрибки в висоту зараз найсильніші в світі, вони серед претендентів на вищі нагороди: Юлія Левченко, Ярослава Магучіх та Ірина Геращенко. Сподіваємося на срібну призерку останнього чемпіонату світу в стрибках в довжину Марину Бех-Романчук, в потрібному стрибку Ольгу Саладуху, металічників Ірину Климець та Михайла Кохана, та на спортсменів зі спортивної ходьби. Легкоатлети виконали 23 олімпійських нормативи, але часу ще достатньо, щоб кваліфікуватися на Олімпійські ігри. Сучасне п'ятиборство як з Пекіну – 2008, так і з Лондону – 2012 приїхали без нагород; в Ріо-де-Жанейро – 2016 було срібло. Чекаємо завоювання ліцензії від Павла Тимощенка – срібного призера олімпіади в 2016 році в Ріо-де-Жанейро. Кульова стрільба в Пекіні – 2008 завоювала 2-1-0; в Лондоні – 2012 жодної медалі; в Ріо-де-Жанейро – 2016: 0-1-0. У команді України на сьогодні шість ліцензій і ще декілька можуть добрати навесні на двох чемпіонатах Європи з різних видів зброї і на Європейському кваліфікаційному турнірі. Що стосується олімпійських надій, то першу в чергу вони пов'язані з Оленою Костевич, в 2004 році вона стала Олімпійською чемпіонкою, в 2008 році залишилася без нагород, в 2012 році завоювала 2 медалі, в Ріо-де-Жанейро залишалася без нагород. З огляду на нову дисципліну – мікст – в Токіо Олена виступить в трьох видах. Так само як Олег Омельчук, Павло Коростильов, також повертається на свій високий рівень срібний призер Ріо-де-Жанейро Сергій Куліш. Важка атлетика в Пекіні – 2008 та в Ріо-де-Жанейро 2016 не завоювали жодної медалі; в Лондоні – 2012: 0-0-1. У Токіо вирушать наші олімпійські надії: Дмитро Чумак, Анастасія Лисенко та Ірина Деха. Фехтування в Пекіні – 2008: 1-0-0; в Лондоні – 2012: 1-0-1; в Ріо-де-Жанейро 2016 відповідно 0-1-1. Команда України претендує на три ліцензії, у чоловічій шпазі наша команда стала віце-чемпіоном світу і в олімпійському рейтингу знаходяться на четвертому місці. Карате дебютує на олімпійських іграх і у України є шанси бути с нагородами. Станіслав Горун є одним з кращих в світі в категорії до 75 кг, Анжеліка Терлюка очолює світовий рейтинг у категорії до 55 кг, чемпіонка Європейських ігор Аніта Серьогіна і віці-чемпіон світу 2018 року Валерій Чоботар.

Отже, загалом в Пекіні 2008 року за команду України виступали 254 спортсмени в 28 видах спорту (7-4-11) – 12-е командне місце. В Лондоні 2012 року брали участь 245 спортсменів у 23 видах спорту (5-4-10) – 15-е командне місце. В Ріо-де-Жанейро 2016 року участь взяло 206 спортсменів у 20 видах спорту (2-5-4) – 31-е командне місце.

В Токіо Україна буде представлена великою кількістю спортсменів, більшість лідерів залишаються в збірній і є одними з кращих в світі, інші набралися спортивного змагального досвіду, з'явилася талановита молодь, яка вже готова вигравати олімпійські медалі. Чекаємо більш високих результатів, аналітики прогнозують 16 медалей.

Література

1. НОК України. Токіо – 2020. URL : <http://noc-ukr.org/>.

2. Tokio-2020. URL: <https://www.sportzt.com/news/inshi/tokio-2020-olimpiys-ki-nadiyi-ukrayiny-ta-litsenziyi-za-pivroku-do-ihor.html>.

Веремієнко Єлизавета

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

ВІДНОВЛЕННЯ ОПТИМАЛЬНОСТІ ХОДИ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ ТА СКОЛІОЗОМ

Актуальність. Хо́да людини – найбільш природна локомоція людини; являє собою автоматизований руховий акт, який відбувається в результаті складної координованої діяльності скелетних м'язів тулуба та кінцівок, координується нервовою системою.

Неправильна хода здатна створити безліч проблем. Вона може бути причиною болю в спині, шиї, головного болю, викликати порушення постави, сколіоз та безліч інших проблем. У дітей з порушенням постави та сколіозом реєструється тимчасова, кінематична і динамічна асиметрія при ходьбі. Можна лікувати окремо ці симптоми, але вони знову повертаються, так як пацієнт продовжує ходити неправильно. Саме неправильна хода є причиною повернення симптомів після лікування [2].

Мета роботи – з'ясувати особливості ходи у дітей з порушенням постави та сколіозом для розуміння процесу відновлення ходи.

Для оцінки ходи в цілому потрібно провести візуальну діагностику рухового патерну, оцінити кожен фазу окремо та встановити, з якими м'язами необхідно працювати. Патерн кроку умовно можна розділити на різні фази. У реалізації кожної беруть активну участь різні м'язи суглобів. З цих позицій ходьба є діагностичним інструментом, який дозволяє виявити неспроможність певних м'язів і знайти техніку для їх відновлення.

При аналізі літературних джерел [1, 2] було виявлено, що у дітей з руховими порушеннями була знижена фаза переносу і збільшена фаза опори на обох ногах на носок. Це свідчать про незначну нестійкості при пересуванні, прагненні провести більшу частину часу в фазі опори. Збільшено двоопірну фазу на боці ураження. Найбільші відмінності спостерігаються при рухах в гомілковостопних суглобах. Характерно різке зниження першого тильного згинання. Друге підшовне згинання також знижено при русі в гомілковостопних суглобах, що відображає слабке відштовхування ніг від опорної поверхні. Найменші зміни відзначаються в рухах в тазостегнових суглобах, однак і тут відзначається зниження згинання та розгинання, тобто зменшення амплітуди рухів на ураженій стороні. Результати досліджень динамічних параметрів ходи показують їх амплітудні і тимчасові відхилення від норми. На більш ураженій стороні відзначається зниження переднього поштовху, і ще більш різке зниження заднього поштовху, особливо по поздовжньої складової.

Один із найважливіших етапів лікування – це відновлення правильного механізму ходи. Для корекції ходи використовують спеціальні вправи, що спрямовані на м'язи, які безпосередньо приймають участь у кожній фазі ходи.

Всі люди вважають, що навчилися ходити ще в ранньому віці. Однак багатьом слід навчитися робити це заново і правильно, тому що правильна хода – це, перш за все, правильне положення хребта.

При навчанні важливо контролювати симетричність кроку, включення великих сідничних м'язів при розгинанні стегна, відсутність додаткових рухів в хребті і тулубі, виконання синхронності руху рук. При цьому слід звертати увагу на здійснення ротації тулуба за рахунок включення косих м'язів живота, на пряме положення голови та на фіксацію лопаток. Тренування ходьби також слід перевіряти із закритими очима: нездатність людини пройти по прямій лінії говорить про різний тонус м'язів кінцівок.

Відновлення оптимальності ходи:

Крок 1: перенавчання м'язів стопи.

Крок 2: відновлення і контроль послідовності включення м'язів пальців та стопи лежачі.

Крок 3: відновлення послідовності включення м'язів пальців та стопи при ходьбі.

Крок 4: відновлення і контроль послідовності включення м'язів стегна.

Крок 5: синхронні рухи рук та ніг.

Крок 6: включення м'язів живота.

Крок 7: включення м'язів шиї.

Таким чином, хода є важливою складовою здоров'я людини, з відновленням якої можна позбавити організм від більшості симптомів та проблем, які можуть повернутися знову після консервативного методу лікування. Дослідження біомеханічних параметрів ходи у дітей з порушенням постави і сколіозом показало збільшення фази опори на обох ногах і інтервалу опори на носок, а також зменшення амплітуди руху. Діти з порушеннями постави та сколіозами – це група пацієнтів, що мають значний реабілітаційний потенціал, які потребують комплексного підходу та сучасних підходів до відновлення втрачених функцій, з позиції запобігання прогресування рухових порушень, що ведуть до інвалідизації дитини.

Література

1. Васильева Л.Ф. Прикладная кинезиология. Восстановление тонуса и функций скелетных мышц. Издательство: Эксмо, 2018 г. 304 с.
2. Jefimow A.A., Prowotorowa O.W., Czertowa O.M. Biomechanika kliniczna w rehabilitacji wad postawy i skoliozy u dzieci Kwartalnik Szkice Humanistyczne Copyright by Olsztyńska Szkoła Wyższa tom XIV, nr 3 (vol. 35), 2014. p.167-169.

Волобуєв Андрій
студент 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: проф. Маковецька Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ТУРИСТІВ У ГОТЕЛЯХ

Постановка проблеми. Економічною категорією, що формує туристичний продукт, є туристичні послуги, які є основним інструментом та засобом задоволення туристичних потреб. Вони виконують три основні функції, які тісно пов'язані з їх суттю, а саме: доступу до туристичних цінностей, що дає змогу реалізовувати мету туристичної подорожі; доставки товарів для задоволення основних потреб людини та товарів туристичного призначення; безпосереднього впливу на особистість туриста, тобто забезпечення умов відпочинку, в тому числі лікування, поза місцем постійного проживання, надання необхідної й достовірної інформації, гарантування безпеки туриста та охорона його майна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітливо результати останніх досліджень щодо тлумачення терміну «послуга» в галузі туризму.

Так, П. Пуцентейло визначає послугу як «результат діяльності туристичного підприємства щодо задоволення відповідних потреб туристів»[4].

А. Корнак та М. Монтигієрд-Лойба під туристичними послугами розуміють «будь-який обмін чи продаж результатів людської праці, які пов'язані з прямим або опосередкованим задоволенням потреб перед подорожжю, під час неї та у місці туристичного перебування, але не є наслідком безпосереднього виробництва предметів. Вони залежать від наявності клієнта – туриста»[4].

У Законі України «Про туризм» наведено визначення супутніх туристичних послуг і товарів, під якими розуміють «послуги і товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання і виробництво яких несуттєво скоротяться без їх реалізації туристам» та характерні туристичні послуги і товари, якими прийнято вважати «послуги і товари, які призначені для задоволення потреб туристів, надання і виробництво яких суттєво скоротяться без їх реалізації туристам».

Метою статті є з'ясування особливостей організації такої туристичної послуги, як дозвілля, в умовах готелю.

Виклад основного матеріалу. Поняття «організація дозвілля» підприємств готельного господарства є узагальненим поняттям для різних форм підприємництва, які спеціалізуються на ринку послуг, пов'язаних з прийомом та обслуговуванням гостей. Можна сказати, що це індустрія гостинності, що складається з таких видів обслуговування, які спираються на принципи гостинності, та характеризуються щедрістю та дружелюбністю по відношенню до гостей [1].

Організація дозвілля готельних підприємств безпосередньо залежить від його класу, чим вище клас готелю, тим ширший обсяг послуг надають готелі,

які розраховані на прийом гостей, що представляють вищі політичні управлінські кола, знаменитостей, добре забезпечених людей. Відповідно організація дозвілля в таких готелях відповідає найвищому рівню якості [2, С.11].

Середній рівень послуг - такі готелі розраховані на найбільший сегмент подорожуючих. Найчастіше вони мають від 150 до 200 номерів. В таких готелях рівень організації дозвілля середній, який забезпечує непоганий відпочинок та необхідний рівень задоволення потреб гостей.

Готелі із обмеженим рівнем послуг призначені для прийому осіб з невеликим достатком. Нерідко такі готелі можна зустріти в невеличких селищах біля великих автострад. Організація дозвілля в таких готельних господарствах майже відсутня, основна задача і послуга - "надати дах над головою" [3, С.4].

На сьогодні у всіх європейських готелях в роботі по організації дозвілля існує тісний зв'язок готельного підприємства із суспільним та культурним життям. Ця тенденція виникла із прагнення збільшити рентабельність підприємства шляхом включення в нього приміщень розважального характеру, що приносить великі прибутки [3, С.5].

Також в Європі існують приклади готелів з кінозалами, причому просторово пов'язуючим елементом є приміщення, в яких розташовані кафе та ресторани [3, С.6].

Ефективно організувати дозвілля неможливо без талановитих фахівців аніматорів. «Класичної» освіти для спеціалістів туристичної та індустрії розваг, опанування професійних знань сьогодні недостатньо. Неабияку роль відіграють такі риси аніматора, як тактовність і делікатність, комунікабельність і доброзичливість, вміння «чути» клієнта та оперативно реагувати на його проблеми.

Отже, добре організоване дозвілля є однією з важливих послуг для туристів в умовах готелю.

Література

1. Головка О.О. Організація готельного господарства: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2011. 410с.
2. Єрошенков І.Н. Культурно-дозвіллева діяльність в сучасних умовах: НГІК, 1994. 69 с.
3. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ: Кондор.2005. 408с.
4. Туристична послуга. URL: /https://pidruchniki.com/1056041243715/turizm/turistichna_posluga_skladova_produkta (дата звернення: 02.03.2020).

студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Сидорук А.В.

Анімаційні технології в молодіжному туризмі

Постановка проблеми. На сьогоднішній день феноменальне зростання, урізноманітнення функцій, введення до споживчих моделей та соціальної поведінки значної частини населення планети дає підстави визначити туризм як суспільне явище, сутністю якого є індивідуальне і колективне удосконалення, саморозвиток в процесі пізнання природного та культурного розмаїття під час відпочинку та дозвілля. Потужне явище спричинило появу та розвиток індустрії туризму - міжгалузевого комплексу з задоволення потреб подорожуючих. За масштабами діяльності та стабільними темпами росту індустрія туризму займає провідні позиції в світовій економіці.

Подальший її розвиток потребує активізації досліджень традиційних та нових сегментів туристичного ринку, споживчих переваг, інформаційних технологій та управлінських методик. Саме цей шлях сприяє підвищенню якості туристичного продукту, а високі стандарти якості є важливим критерієм мотиваційних уподобань і вибору туристичного продукту споживачем.

Актуальність всебічного дослідження молодіжного туризму обумовлена його багатогранністю та суспільною значущістю. Основна увага в дослідженнях явищ та процесів, пов'язаних з туризмом, приділяється питанням впровадження анімаційних технологій. Взагалі молодіжний туризм розглядається побіжно, розчиняючись в сучасних дослідженнях, в той час як за умов глобалізації та інтенсифікації розвитку туризму значення територіального аспекту його функціонування зростає.

Аналіз останніх досліджень. Інтерес до проблем молоді носить постійний і сталий характер у вітчизняній філософії, соціології, психології, педагогіці. Теоретичне осмислення основних положень і розкриття питання про особливості молоді, як особою соціально-психологічної групи використалися праці Вербіна А.А., Андрєєвій Г.М., Бестужевої-Лади І.В., Кулагіна І.Ю. та інших. Виявленню особливостей молодіжного туризму сприяли праці Єгоричевої В.В, Квартального В.А., Бірженюка М.Б., Александрова А.Ю. та інших. Віддаючи належне тому, що вже зроблено іншими дослідниками, треба визнати недостатність розробленість деяких важливих теоретико-методичних проблем, пов'язаних з організаційно-технологічним забезпеченням анімаційних програм саме в молодіжному туризмі.

Метою статті є аналіз загальних відомостей щодо становлення та розвитку анімаційних технологій у сучасному молодіжному туризмі.

Виклад основного матеріалу. Аніматорами називають фахівців із організації дозвілля на туристських підприємствах, в санаторно-курортних та інших оздоровчих установах. Найчастіше, вимовивши слово «аніматор», відразу пояснюють: «масовик-витівник», проте сучасне поняття анімації кілька ширше. Анімація у туризмі сприймається як діяльність з розробки надання

спеціальних програм проведення вільного часу. Анімаційні програми включають спортивні ігри та змагання, танцювальні вечора, карнавали, гри, хобі, заняття, що входять до сфери духовних інтересів.

Отже, туристичний аніматор – фахівець, займається розробкою індивідуальних і колективних анімаційних програм. А під анімаційною програмою розуміється об'єднаний загальною метою чи задумом план проведення туристських, фізкультурно-оздоровчих, культурно-масових, пізнавальних і аматорських занять.

Крім поняття «анімаційна програма» часто використовується поняття «анімаційне заход», яке є складовою частиною анімаційної програми. Наприклад, коли ми складаємо анімаційну програму на день, вона включає кілька анімаційних заходів: спортивні змагання, вечірню розважальну програму, гри на пляжі тощо.

Таким чином, анімаційні програми створюються аніматорами для розваги гостей, відновлення (рекреації) здоров'я.

Однак цікаво, що одне й та програма може викликати в одних людей позитивні емоції, а й у інших – протилежні. Процес сприймання запропонованих анімаційних програм залежить від багатьох чинників:

- віку учасників чи глядачів;
- рівня освіченості;
- статі;
- етнічну приналежність;
- настрої на даний момент реалізації даної програми розвитку тощо.

Саме тому важливо диференціювати споживачів даних послуг заздалегідь, мати у запасі кілька різних програм чи заходів, щоб задовольнити різні смаки. З іншого боку, необхідно зміцнення матеріально-технічної бази анімаційних служб на туристських підприємствах. Організаторська діяльність припускає наявність у фахівців вміння розподілити роботу, персонально визначити обов'язки, права та відповідальність, встановлювати час виконання, розробляти систему контролю над виконанням прийнятих рішень, вести справи, вирішувати корінні запитання у найближчій перспективі.

При організації анімаційних програм необхідно враховувати особливості, властивим різним віковим категоріям відпочиваючих на туристських об'єктах.

Молодь – дуже активний народ, і головне для них – провести свій відпочинок максимально весело й цікаво. До даного періоду життя юнака й дівчини стають фізично зрілими, формуються їхні характери й світогляду. Основними видами діяльності цього періоду є навчання й продуктивна праця, які вимагають великої напруги сил. Але енергії в цьому віці не займати, тому в дозвільну програму для молодих людей можна включати: КВК (клуб веселих та кмітливих), вечори та дискотеки, фестивалі й шоу, аукціони, ярмарки, спартакіади, олімпіади і диспути, театральні подання, а також різні ігри.

Анімаційна діяльність на туристському підприємстві повинна бути ретельно спланованої, регламентованої й організованої як фінансово, так і методично.

Висновки. Отже, міжнародний туризм грає усе більше помітну роль у світовій економіці й стає одним з найважливіших його факторів. Все більше значення приділяється анімаційним технологіям у туризмі. У сучасному світі в умовах твердої конкуренції на ринку туристських послуг неможливо представити готельний комплекс без організації в ній анімаційної діяльності.

Анімація в готелі грає велике значення в створенні сприятливого психологічного клімату в готелі, тим самим створює передумови для повторного приїзду гостей, що помітно сприяє збільшенню іміджу й доходу даної готелю.

Література

1. Ариарский М.А. Прикладная культурология. СПб.: ЭГО, 2000. 530 с.
2. Афанасьев С.П., Коморин С.В., Тимонин А.И. Что делать с детьми в загородном лагере. Кострома : МЦ «Вариант», 2001. 220с.
3. Безпалько О.В., Годлевська А.І., Ірза Г.О., Капська А.Й., Карпенко О.Г. Молодь і дозвілля: Теорія, методика і практика роботи з підлітками та молоддю за місцем проживання. К. : А.Л.Д., 2000. 208с.
4. Бейден-Пауел оф Гілвел Пластування для хлопців. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 303с.
5. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.

Гердов Едуард
студент 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: викл. Криволапов Е.А.

ПЛАНУВАННЯ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Постанова проблеми. Запаси є найважливішим елементом оборотних активів підприємства. Стосовно до виробничому підприємству запаси включають в себе запаси матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, комплектуючих) та товарні залишки (запаси готової продукції на складах). Для торговельного підприємства найважливіший елемент запасів - товари, призначені для перепродажу. Ефективне управлінське планування запасів (як матеріальних ресурсів, так і готової продукції) можливо на підприємстві лише як складова і невід'ємна частина комплексного процесу фінансового та операційного планування (бюджетування), що охоплює всі основні сегменти господарської діяльності і взаємозв'язку між ними. Це обумовлено тим, що запаси сировини і матеріалів і товарні залишки представляють собою дві ланки (стадії) безперервного процесу кругообігу оборотного капіталу підприємства (операційного і фінансового циклів підприємства), а також інвестиційного циклу (інвестиції в оборотний капітал)

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності виробничих запасів з різним ступенем теоретичного і практичного висвітлення розглянуто в багатьох сучасних виданнях. З-поміж науковців, які достатню увагу приділяють дослідженню цього питання, можна назвати таких: П. С. Безруких, В. А. Коноплицький, С. Ф. Покропивний, Сонко В., В. С. Ленъ, Е. А. Аренс тощо [1].

Загальні питання щодо підприємства розкриваються в працях як зарубіжних (Р.В. Алборов, А.А. Єфремова, С.А. Ніколаєва тощо), так і вітчизняних авторів (Т.В. Барановська, М.С. Пушкар, С.Л. Береза тощо).

Водночас проблемами удосконалення класифікації й обліку матеріально виробничих запасів займалися багато вчених-економістів: Н.Ткаченко, Ф.Бутинець, Л.Горецька, Г.Нашкерська, Р.Мельник тощо. Кожен автор має свою думку щодо методики проведення аудиту, етапів проведення, процедур перевірки. Варто зазначити також, що такі автори, як Савченко В.Я., Петрик О.А., Усач Б.Ф. роблять акцент на аудиті матеріальних запасів в промисловості [5].

Метою даної статті є дослідження теоретичних і методологічних засад обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів підприємства, а також надання практичних рекомендацій з обліку та аудиту виробничих запасів підприємства.

Виклад основного матеріалу. Запаси відіграють центральну роль у раціональній і ефективній діяльності більшості підприємств. Їхня висока вартість тільки підвищує значення планування і контролю.

На підприємствах створюються три види запасів:

- готової продукції;
- вихідних матеріалів (виробничі запаси);
- запаси незавершеного виробництва [4].

Виробничі запаси - це запаси засобів виробництва, які знаходяться на складах суб'єктів господарювання та потрібні для забезпечення безперервного виробничого процесу, це лише ті предмети праці, які ще не приймають участь у процесі виробництва і зберігають свою натуральноречову форму. Це останнє визначення, на мою думку, є найбільш повним і яскраво відбиває економічну суть предмета дослідження. Крім того, поняття матеріальних ресурсів є більш широким поняттям ніж виробничі запаси, адже останні включають лише предмети праці [3].

Виробничі запаси - входять до складу товарно-матеріальних цінностей, які являють собою сукупність виробничих запасів і готової продукції, що відображаються в активі балансу підприємства.

Товарно-матеріальні цінності ГМЦ розглядаються як сукупність предметів праці і продуктів праці, хоча більшість з них є предметами праці. Всі засоби, які можуть служити людині для задоволення її потреб називаються благами. Всі корисності, які не надаються юди задарма і в готовому вигляді, а є результатом праці носять назву цінностей. Сукупність цінностей, що знаходяться у розпорядженні господарства чи підприємства складають його майно [2].

Отже, запаси є найважливішим елементом оборотних активів підприємства. Стосовно до виробничому підприємству запаси включають в

себе запаси матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, комплектуючих) та товарні залишки (запаси готової продукції на складах). Для торговельного підприємства найважливіший елемент запасів – товари, призначені для перепродажу.

Література

1. Аренс Е. Аудит. М.: Финанси и статистика. 1995. 558с.
2. Виробничі запаси: бухгалтерський та податковий облік // Збірник систематизованого законодавства (укр.). 2006. № 12
3. Грабова Н.М., Кривонос Ю.Г. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: Навч. посібник: 3-тє вид., допов. К.: А.С.К., 2001. 416с.
4. Дорфман В. Облік матеріальних витрат в промисловості / Дебет-Кредит. 2002. №10.
5. Петрик О. Законодавчо-нормативне регулювання аудиторської діяльності в Україні: реалії сьогодення // Бухгалтерський облік і аудит. 2009. № 8-9. С. 70-77.

Гецько Катерина

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СИНХРОГІМНАСТИКИ «КЛЮЧ»

Актуальність. Проблема підтримки оптимального нервово-психологічного стану людини та його працездатності в умовах напруженої діяльності завжди була актуальною темою. На сьогоднішній день одним із відомих та ефективних методів нейтралізації стресу вважається синхрогімнастика за методом «Ключ» Хасая Алієва. Сутність запропонованого методу – виявити найбільш комфортні і приємні фізичні вправи для зняття м'язової напруги, після чого за допомогою ідеорефлекторних рухів, а саме синхрогімнастики досягти особливого гіпноорефлекторного стану з метою управління функціональним станом свого організму. Між тим досягти стану необхідного для ефективної нейтралізації і профілактики стресу іноді не представляється можливим [1].

Мета роботи: визначити методичні особливості виконання синхрогімнастики «Ключ».

При аналізі літературних джерел [1,2] було з'ясовано, що синхрогімнастика «Ключ» дуже проста і корисна та включає в себе декілька комплексів. Перший допомагає розкріпаченню, зняттю блоків, скутості. Другий – є інструментом для викликання особливого стану – «режиму саморегуляції»,

релаксації, абсолютного спокою, нірвани. За допомогою цього можна керувати своїм психо-фізіологічним станом.

Вправи для саморегуляції [1] – це ідеомоторні рухи або інша реакція організму, що виникає автоматично у відповідь на образне уявлення. Ідеорефлекторні прийоми синхронізують психічні та фізіологічні процеси, тобто створюють зв'язок між розумом і тілом. Тому знімається стрес і відкривається "режим саморегуляції" в якому людина може управляти раніше недоступними функціями. Наприклад, знімати психологічні бар'єри, управляти своїми мотиваціями, включати резерви, які раніше не прогнозовано включалися тільки в надзвичайних ситуаціях. Синхронізуючі вправи потрібно робити без м'язових механічних зусиль – силою думки.

У класичному варіанті ці вправи отримали назву:

1. Розбіжність рук,
2. Сходження рук,
3. Левітація рук / політ,
4. Автоколивання тіла (їзда в поїзді, заколисування дитини),
5. "Рухи головою" (повільне обертання по колу).

Виконанню цієї програми передують ключовий стрес-тест, який служить для визначення стану скутості / розкріпачення. Якщо людина скута, занурена в нав'язливі думки, страхи, знаходиться в полоні стресу – її руки «не підуть», тим більше «не полетять».

Якщо ідеорефлекторні рухи виходять не дуже ефективно - потрібно з'ясувати причину. Для цього проводять: «діагностичне сканування» – будь-які фізичні вправи на власний вибір у формі повторюваних рухів протягом 30 сек. з вибором рухів, які виявилися легкими:

- а) на рівні голови (напр. обертання, нахили)
- б) на рівні плечей
- в) на рівні стегон
- г) на рівні ніг

Є багато додаткових вправ для індивідуального підбору шляхом перебору за принципом Ключа. Базових прийомів в класичному варіанті метод Ключ налічує 5 вправ:

- Хлист,
- Лижник,
- Шалтай-базікай (крутитися),
- Нахил вперед - назад (розгинатися і нагинатися),
- Легкий танець (особливе вправу).

У деяких випадках, навіть після виконання повторюваних рухів, самостійних зусиль виявляється недостатньо. У такому разі необхідні:

- психологічна консультація та психологічна корекція для зняття блоків, почуття тривоги, фобій, депресій;
- масаж для зняття спазму окремих м'язів;
- мануальна терапія – точковий масаж, голковколювання.

Таким чином, за сучасних умов високого рівня стресу у населення метод психофізіологічної саморегуляції дозволяє простим способом знижувати

стомлюваність, покращувати загальне самопочуття, регулювати емоційний стан. Метод «Ключ» може знайти широке застосування не тільки в системі виробництва, але і в справі профілактики захворювань. Масаж та мануальна терапія підвищує ефективність синхрогімнастики.

Література

1. Алієв Х.М. Сучасна технологія психофізіологічної саморегуляції. Метод "Ключ". № 4, 2001. С. 3 - 9.
2. Центр захисту від стресу <https://stress.su/statya/kluch-metod>.

Голобородько Ганна

студентка 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Сидорук А.В.

ЗНАЧЕННЯ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Постанова проблеми. Зміна устрою, стилю життя сучасної молоді людини, характеру її трудової і учбової діяльності у зв'язку з індустріалізацією і урбанізацією привело до зміни її потреб у відпочинку і відповідно до зміни змісту туристського продукту. Тепер крім розміщення і живлення він почав включати і інші елементи, направлені на задоволення потреб в розвагах, веселому проведенні дозвілля, в емоційному розвантаженні. У ужитку туристської діяльності і термінології готельного обслуговування виникло поняття «Туристська анімація». Ще кілька років тому ніхто не знав, хто такі аніматори, а при слові «анімація» на розум найчастіше приходила мультиплікація або щось з нею зв'язане.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема анімації дозвілля досліджується науковцями, зокрема французькими вченими, починаючи з середини ХХ століття - Ж. Дюмазедьє, П. Безнар, Р.Лабурьє, які зазначали, що феномен анімації має подвійне значення: з одного боку, як метод пристосування і соціальної терапії, з іншого - як ідеологія звільнення через участь [3].

Питанням дослідження активного, культурного, рекреаційного дозвілля, сучасного менеджменту туристичної анімації присвячені праці російських науковців. Ю.А. Стрельцов акцентує увагу на актуальності аналізу анімаційної діяльності у вільний час [6], Н.І. Гараніна, й І.І. Булигіна [2] Т.І. Гальперіна [1] запропонувала методику сценарно-режисерської розробки анімаційних заходів. Вітчизняні дослідники також висвітлюють різні аспекти анімації в рекреаційно-туристичній діяльності. С.М. Килимистий [4].

Метою даної статті є дослідження значення анімаційної діяльності в житті людини.

Виклад основного матеріалу. Що таке анімація? З огляду визначень наукових діячів анімація – це діяльність з розробки та здійснення спеціальних

програм проведення вільного часу.[5] Слово „анімація» має латинське походження („anima» – душа, повітря, вітер) і визначає наснагу, натхнення, залучення до руху, до активної діяльності, стимулювання життєвих сил.

Анімація в туризмі розвивається в різних напрямках. Так, Г.Г. Вишневська (Київський національний університет культури і мистецтв) розглядає всього два напрями анімації. Перший – це створення спеціальних музеїв і парків, організація костюмованих турів, шоу, свят та інших дійств за своїми сценаріями. Другий напрям – оживлення програм дозвілля туристів у місцях тривалого відпочинку – курортних готелях і центрах, туристичних селищах і базах, на круїзних суднах тощо.[5]

Яке місце анімація займає у вашому житті? Хто такий аніматор? Начебто легкі питання, чи не так? Чи замислювалися, що аніматор це не просто людина, яка вас розважає. Він допомагає вам розвиватися, робить так, щоб вам було цікаво. А скільки різних ігор і програм повинен знати, а також вміти знайти до вас підхід і знати особливості і традиції різних народностей. Також аніматор відмінний співрозмовник. Він бере на себе не тільки розважальні функції, а повинен позитивно впливати на відновлення фізичної форми, активізацію розумових здібностей відпочиваючих. У вас в очах, можливо, аніматор це людина, яка буде розважати і завжди поговорить з вами.

Багато молодих людей замислюються, щоб стати аніматором. Дійсно, ця робота дає масу переваг: можливість подорожувати і знайомитися з новими людьми, працювати в інтернаціональній команді, досконало оволодіти іноземними мовами, заробити непогані гроші. Робота аніматора підходить енергійним і комунікабельним людям, які прагнуть вирватися з повсякденності, отримати новий досвід і незабутні враження. Це і нелегка праця, яка вимагає самовіддачі і певної підготовки.

Тобто, значимість анімації в сучасному суспільстві обумовлена саме функціями, які вона здатна вирішити. Серед них необхідно вказати на функцію адаптації та участі, рекреаційну, виховну, коригувальну та стабілізаційну функції. Об'єктами анімаційного інтересу можуть бути природні та культурно-історичні ресурси; значимі культурні події; національні особливості; рекреаційні зони та інфраструктура індустрії дозвілля.

Література

1. Гальперина Т.И. Режисюра курортно-досуговых программ в работе менеджера туристской анимации. М.: Советский спорт, 2006. 168 с.
2. Гаранин Н.И. Менеджмент гостиничной и туристской анимации. М.: Советский спорт, 2003. 128 с.
3. Килимистий С.М. Анімаційні форми дозвілля: історичний аспект. Проблеми міжнародного туризму: збірник наукових статей. К: ПП «ППНВ», 2010. С. 406-413.
4. Килимистий С.М. Анімація в туризмі. К: ФПУ, 2007. 188 с.
5. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини. К.: Знання, 2008. 406 с.

6. Стрельцов Ю.А. Культурология досуга. М.: МГУКИ, 2002. 186 с.

Гоменюк Діана

студентка 2 курсу фак-ту торгівлі та маркетингу
Київського національного торговельно-економічного університету
Наук. кер.: ст.викл. Головіна С.С.

АНАЛІЗ ВИСТУПУ ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД НА СТУДЕНТСЬКОМУ ЧЕМПІОНАТІ З ФУТБОЛУ

Футбол – це значна область соціально необхідної діяльності, що має серйозний вплив на формування культури особи, її інтересів, смаків, на настрої мільйонів людей на Землі, студентська молодь Київського національного торгово-економічного університету (КНТЕУ) не стала виключенням із цього списку. Діяльність у сфері футболу є однією з тих видів загальнолюдської діяльності (гра), які формують активного суб'єкта історичного процесу. Футбол несе в собі не тільки загальні характеристики гри й ігрової діяльності, властиві певною мірою всім спортивним іграм, а й свої специфічні особливості, характерні йому як грі і як виду спорту [1, с. 20; 2, ст. 96].

Футбол несе в собі багато істотних ознак культури взагалі і фізичної культури зокрема. Перш за все тому, що в його сфері здійснюється діяльність, яка спрямована на вдосконалення, перетворення природних даних людини як відносно фізичних якостей, так і рухових навиків, формується культура тіла і руху, а також культура поведінки, спілкування, пізнання. Найактивнішим фактором формування особистості тут виступає колектив. А команда існує в тому випадку, якщо в усіх є спільна мета; якщо всі працюють разом; якщо досягнута психологічна сумісність; якщо педагогічна майстерність наставника має досить високий рівень; якщо члени команди вчать один в одного тощо. (Б.Ф.Медведенко, 1993). Саме тому викладачі та тренери КНТЕУ велику увагу приділяють внутрішньому емоційному стану команди, звичайно у додатку до постійних й інтенсивних тренувань футболістів.

В XX Чемпіонаті м. Києва з футболу серед студентських команд м. Києва, Київський національний торгово-економічний університет (КНТЕУ) був представлений одразу двома колективами. Основною командою "Меркурій" та фарм-клубом "Меркурій-2". Зміна формату проведення змагань за якою команди було розподілено по групах і команди очевидно опинилися в різних групах. Суперниками першої команди в групі Б стали Національний університет фізичного виховання і спорту України (НУФВСУ), Національний університет біоресурсів природокористування України (НУБіП), "Легпром" Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД), Київський національний університет імені Тараса Шевченка (КНУ ім. Т. Шевченка) та "Медик" з (Київського медичного університету (КМУ). У групі А опонентами "Меркурія-2" стали команди Київський університет імені Бориса Грінченка (КУБГ), Національна академія внутрішніх справ (НАВС), Київських політехнічний інститут (КПІ), Національний педагогічний університет імені М.

П. Драгоманова (НПУ ім. Драгоманова), Київський національний університет культури і мистецтв (КНУКіМ) та "Економіст" Київського національного економічного університету (КНЕУ). Для головної команди Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ) сезон розпочався з перемоги, а вже у другому турі вони сенсаційно поступились команді Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ ім. Т. Шевченка). Загалом після цього команда Олексія Яценко йшла без небажаних втрат до домашнього матчу проти Національного університету біоресурсів природокористування України (НУБіП), яким вони поступились із рахунком 1:3. Для фарм-команди груповий етап пройшов не так просто і в більшості матчів більш досвідчені суперники не залишали шансів "Меркурій-2". В групі Б колектив з Київського національного торговельно-економічного університету став першим і одразу потрапив до стадії півфіналу, де зустрівся з Національною академією внутрішніх справ і впевнено здобув перемогу і рахунком 3:1, здобувши право в'яте поспіль зіграти у фінальному матчі чемпіонату на стадіоні "Динамо" ім. В. В. Лобановського. Суперником Київського національного торговельно-економічного університету у фіналі стали гравці з Національного університету фізичного виховання і спорту України – Міжрегіональної академії управління персоналом (НУФВСУ-МАУП). Останні перемогли із рахунком 3:1 та стали чемпіоном, а Київський національний торговельно-економічний університет (КНТЕУ) вперше програв на цьому стадіоні. "Меркурій-2" стали 9 командою того сезону у студентських змаганнях, варто сказати, що студентські чемпіонати з футболу – це один зі щаблів молодих талантів до великого футбольного майбутнього. Як свідчать результати матчів, у наших команд є гідні суперники, а це означає, що попереду «Меркурій» та «Меркурій-2» чекає робота над помилками та відпрацювання нових тактик гри. Адже саме тактична підготовка гравців, що проявляється в адекватно підібраній системі гри та високому рівні організації групових та командних дій у різних фазах гри, створює передумови для нівелювання недоліків своєї команди та використання їх у команді суперника і, як наслідок, сприяє досягнення позитивного результату [3].

Література

1. Байрачний О., Ніколаєнко В. Особливості розвитку футболу на сучасному етапі. Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ 2012. 20 с.
2. Петров О. Футбол як засіб формування потреби в здоровому способі життя. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський 2018. С. 96-97
3. Сайт Футбольної асоціації студентів Києва.
URL.: <http://fask.com.ua>.

Депутат Юлія
студентка 2 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.геол.-мін.н., доц. Бортников Є.Г.

ЕТНОСИМВОЛІЧНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО САМОБУТНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГОСТИННОСТІ

Гостинність є однією з найхарактерніших рис спілкування в людському середовищі. Це не тільки обов'язковий компонент способу життя, а й частина світосприймання, вірувань і повір'їв. Про кожен предмет, крім відомостей про фізичну природу, існувало ще й інше знання: знання його символічного змісту. І сьогодні все виразніше постає усвідомлення того, що продукти фізичної праці являють собою матеріалізацію ідей, потреб, цінностей та ідеалів людей, які створюються не довільно, а в контексті створеного людиною навколишнього світу. Таке символічне значення мають і атрибути гостинності, зокрема оселя [1, с. 52].

Із давніх-давен було заведено, що «той, хто відвідає оселю, тривалий час вважається своїм, оскільки прилучається до духів цього дому, скуштувавши трапези або зігрівшись біля вогнища. Тому природно, що господарі робили все, щоб почастивати (тобто віддати почесь) прибульця. З часом це переросло у звичай обов'язкового пригостання (частування) гостей. Головним у звичаї частування було таке правило: «Спочатку нагодуй людину, а потім вже й розпитуй її» [2]. Міфологізація гостя становила для українців зручну модель для спілкування не тільки з живими людьми, а й з потойбічними явищами. Хата, яка охоплювала весь життєвий простір і світоглядний космос українця, поділялася на три частини – земну, підземну й небесну, що уособлювали три сфери буття: небесний (духовний), земний (реальний) та підземний (ірреальний) світ [3, с. 10].

У кочовому суспільстві, як і в будь-якому іншому, так звані предмети матеріальної культури – знаряддя виробництва, житло, начиння, одяг – служили насамперед практичним цілям; з іншого боку, вони мали й естетичні, магичні та інші символічні функції. Зважаючи на певну обмеженість набору предметів, що супроводжували щоденне життя кочівника, кожна річ мала не тільки високий рівень функціональності, а й важливий символічний зміст. І тут за шаблоном статусу виділяється, насамперед, юрта. Її можна назвати одним із основоположних символів кочової культури. Найбільш загальним значенням загальнотюркського слова йурт є стоянка, хоча розбіжність значень досить широка. В одних тюркських мовах цим словом позначається тільки переносне житло або кибитка, а в інших – пасовище, родова земля й навіть Батьківщина. У сучасній монгольській мові слово юрта (гер) синонімічне будинку.

Вік юрти – понад кілька тисяч років. Скіфи та інші ранні кочівники степів користувалися розбірними житлами, куренями з каркасом із жердин або кибитками. У другій половині 1 тис. до Р. Х. у «скіфському світі» почав використовуватися напівсферичний курінь із зігнутих дугою жердин. Це був

прототип юрти. Наступною ланкою в еволюції житла стало створення куполоподібного куреня з вербових прутів. Верх куреня скріплювало дерев'яне коло. До середини 1 тис. по Р.Х. юрта поширилася в давньотюркських племенах. Вона була основним житлом кочівників: і будинком, і храмом, і палацом. Крім свого прямого призначення – бути житлом, убезпечити родину, дати тепло холодної пори року й прохолоду літньої спеки, юрта символізувала соціальний статус господаря, жіночої й чоловічої частини родини, кола родичів, гостей. У ній актуалізувалася ідея долі, продовження роду, заступництва предків, гостинності. У структурі юрти всі деталі семантизовані – вогнище, двері, місце розташування, матеріал, з якого виготовлялася юрта, навіть забарвлення повсті. Архітектоніка юрти, як і архітектоніка хати, моделює вертикальну триярусну структуру Всесвіту (так звані верхні, середні й нижні світи), а в її семантично значущих «точках» несегментованої житлової площі мовби інтеріоризуються основоположні принципи соціальних відносин у кочівників.

Світова практика засвідчує загальний «культурний крен» у сфері гостинності. Однак у регіональній практиці готельно-ресторанної справи етносимволічна складова культурної історії ще не знайшла достойного місця. Тим часом це одне з перспективних джерел розвитку регіональної гостинності, становлення й утвердження її неповторного «обличчя».

Література

1. Бортникова А., Будько М. Символіка гостинності в контексті утвердження національної та цивілізаційної ідентичності. Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність. Мелітополь: МІДМУ КПУ, 2010. С. 52–60.
2. Пономарьов А. Українська етнографія. Українська етнографія. URL: <http://etno.uaweb.org/book2/index.html> (дата звернення: 20.01.2020).
3. Русавська В. А. Гостинність в українській побутовій культурі XIX ст. К.: КНУКМ, 2007. 19 с.

Дерев'янко Наталія
студентка магістратури
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Кальонова І.В.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ З АФАЗІЄЮ

Афазія – це порушення вищих психічних функцій людини, яке полягає у втраті або зниженні здатності до вербальної комунікації, включаючи побудову власного мовного висловлювання та / або розуміння зверненої мови. Як правило, у пацієнтів з афазією відзначається патологія як усної, так і письмової мови (читання, письмо), а також виявляються труднощі при використанні мови жестів [2, с. 36]. Найбільш частою причиною афазії є ішемічний інсульт. Рідше

розлади мови спостерігаються при геморагічних інсультах, об'ємних утвореннях головного мозку, інфекційних ураженнях, черепно-мозковій травмі.

Мовні розлади значно знижують якість життя як самих пацієнтів, так і їх доглядачів, перешкоджають повноцінній нейрореабілітації, підвищують економічні витрати на лікування. При реабілітації пацієнтів з афазією рекомендується застосовувати виключно індивідуальний підхід, отже на характер перебігу синдрому і прогноз відновлення мовного мислення впливає ціла група факторів: локалізація і об'єм пошкодження речовини головного мозку, форма афазії (сенсорна, моторна, змішана), ступінь виразності афатичного розладу, вік пацієнта, ранній початок реабілітаційних заходів. Вирішальне значення належить спрямованому відновному навчанню [3, с. 88].

Більш детально були вивчені наступні методи реабілітації хворих з афазією, кожний з яких спрямований на стимуляцію мовної активності хворого:

- предметно-практична діяльність, яка розглядається як окремий напрямок нейрореабілітації, ефективний спосіб розгальмування і стимулювання мовленнєвої діяльності [1, с. 12];

- колективні заняття, спрямовані на розвиток особистості хворого, відновлення його мовної активності і задоволення потреби у вербальному і невербальному спілкуванні;

- різні види сенсорної стимуляції: тактильна, зорова, невербальна слухова і аромастимуляція;

- застосування засобів лікувальної і адаптивної гімнастики;

- метод діалогу, який передбачає підбір такого матеріалу, як частотна лексика, проста граматики, відомі ситуації тощо.

Ведення пацієнта з афазією також передбачає застосування систематичних логопедичних вправ. Вони проводяться пацієнтами самостійно під контролем доглядачів. Клінічна ефективність мовної реабілітації оцінювалася в ряді досліджень. Було показано, що конкретна методика логопедичної корекції не має принципового значення, в той час як частота та інтенсивність занять достовірно впливають на прогноз [1, с. 12]. Логопедичні вправи необхідно починати вже в гострій фазі інсульту і продовжувати протягом усього відновного періоду, поки у пацієнта зберігаються мовні розлади. На даний момент розроблені комп'ютерні програми і додатки для телефонів і планшетів, що дозволяють пацієнтові спілкуватися з оточуючими і самостійно виконувати мовні вправи.

Таким чином, вивчення даної проблеми показало, що на сьогоднішній день існує велика кількість різних методів і прийомів, що застосовуються для реабілітації постінсультних хворих з афазією. Реабілітація пацієнтів з афазією вимагає організації складної системи надання допомоги з обов'язковим урахуванням специфіки, клінічних особливостей та варіантів перебігу захворювання.

Література

1. Косивцова О. В., Захаров В. В. Постинсультные афазии: клиническая картина, дифференциальный диагноз, лечение. Эффективная фармакотерапия. 2017. 1. С. 10-16.
2. Лянна О. В. Аналіз сучасних напрямів і методів відновлення мовлення при афазії у осіб післяінсультного стану. Логопедія. 2016. № 8. С. 36-43.
3. Сулятицький І. В., Кравець Я. Г. Соціопсихологічні засади роботи з афазією як типовим порушенням мовлення після інсульту. Педагогічна освіта : теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. 2018. № 30. С. 86-93.

Дедовін Олексій

студент магістратури

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Царенко К.В.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ХВОРИХ ІЗ ДИСЦИРКУЛЯТОРНОЮ ЕНЦЕФАЛОПАТІЄЮ

Правильна оцінка функціонального стану органів і систем людини, що забезпечують життєдіяльність організму як єдиного цілого, є одним з основних завдань сучасної медицини - однаковою мірою клінічної і спортивної.

Правильна оцінка стану функції органів і систем організму має величезне значення, як для здорових, так і для хворих людей. Для здорових це важливо тому, що при цьому визначають рівень функції, тобто можливість і міра включення фізіологічних резервів, а для хворих - оскільки визначається характер і міра порушення функції, і можливість включення компенсаторних механізмів з метою компенсації цих порушень [1, 2].

Вивченню функціонального стану ЦНС відводиться велике місце, так, як їй належить найважливіша роль в регуляції усіх процесів, що відбуваються в організмі. Центральна нервова система здійснює зв'язок між функцією опорно-рухового апарату і вегетативними функціями. Від функціонального стану ЦНС залежить працездатність людини [3, 4].

В зв'язку з вищевикладеним, метою роботи стало вивчення функціонального стану центральної нервової системи у здорових випробовуваних і хворих на дисциркуляторну енцефалопатію з використанням методу електроенцефалографії.

Результати проведеного дослідження дозволили констатувати, що для здорових випробовуваних і хворих на дисциркуляторну енцефалопатію характерний різний функціональний стан центральної нервової системи.

Основні відмінності у функціональному стані центральної нервової системи обстежених груп людей проявлялися в електроенцефалографічних паттернах, в показниках потужності біоелектричної активності, а також в різних співвідношеннях передніх і задніх відділів кори за показником міжполушарної

асиметрії потужності біопотенціалів. Якщо у здорових випробовуваних величина міжполушарної асиметрії потужності біопотенціалів у більшості випадків переважала в передніх відділах в порівнянні із задніми областями неокортексу, то у хворих співвідношення було іншим. У групі хворих на дисциркуляторну енцефалопатію частіше за усе значення цього показника в передніх і задніх відділах кори були однаковими або в задніх відділах більшими, ніж в передніх. У меншому числі спостережень співвідношення величин міжполушарної асиметрії передніх і задніх відділів кори було таким же, як в групі здорових випробовуваних, – у передніх областях вище, ніж в задніх. При порівнянні із здоровими випробовуваними були виявлені достовірні відмінності у величинах міжполушарної асиметрії передніх потужності біопотенціалів задніх відділів кори.

При вивченні функціонального стану центральної нервової системи у здорових випробовуваних методом візуального аналізу електроенцефалограми і з використанням індексів фізіологічних ритмів виявлено перетворення α -активності, яка була організована, мала просторовий градієнт розподілу. Така картина електроенцефалограми в зіставленні з даними неврологічного обстеження дозволила констатувати переважання електроенцефалографічної норми в цій групі обстежених. Патерни електроенцефалограми, що відносяться до електроенцефалографічної норми, характеризуються певним урівноваженим співвідношенням десинхронізуючих і синхронізуючих структур неспецифічної системи, де регулюється рівень активності мозку. Такому стану центральної нервової системи відповідали певні співвідношення показника величини міжполушарної асиметрії передніх і задніх відділів кори, які розглядалися окремо як відмінності, що мають, в структурно-функціональній організації розподілу ритмів електроенцефалограми по корі головного мозку. У здорових випробовуваних величина міжполушарної асиметрії потужності біопотенціалів в передніх відділах кори більша, ніж в задніх.

Дифузне ураження мозку проявлялося змінами патернів електроенцефалограми. У більшості спостережень відзначалися електроенцефалограма, що відносяться до IV – дисритмічного типу класифікації, який характеризується значною дезорганізацією α -ритму і загальною дисритмією потенціалів. Аналіз методом картирування виявив значне зниження потужності усєї біоелектричної активності в групі хворих на дисциркуляторну енцефалопатію в порівнянні із здоровими випробовуваними. Таким чином, зниженню функціонального стану центральної нервової системи, виявленому при неврологічному дослідженні, відповідало зниження потужності біопотенціалів електроенцефалограми.

Група здорових і хворих розрізнялися також співвідношенням величини міжполушарної асиметрії потужності біопотенціалів передніх і задніх відділів кори. У здорових випробовуваних величина міжполушарної асиметрії потужності біопотенціалів передніх відділів кори була більшою, ніж в задніх. У групі хворих таких чітких відмінностей не було виявлено. Частіше усього міжполушарна асиметрія потужності біопотенціалів передніх областей

неокортексу не перевищувало значення в задніх областях кори. У меншого числа пацієнтів цей показник в передніх відділах був більшим, ніж в задніх.

При кількісному порівнянні в двох групах величини міжполушарної асиметрії потужності біопотенціалів усіх діапазонів частот були виявлені достовірні відмінності цього показника в задніх областях неокортексу. У здорових випробовуваних показник асиметрії задніх відділів був менше, ніж у хворих на дисциркуляторну енцефалопатію.

Порівнюючи групи хворих і здорових, можна зробити висновок, що відмінності у функціональному стані центральної нервової системи відбивалися в патернах електроенцефалограми, показниках потужності, а також в співвідношеннях величини міжполушарної асиметрії потужності передніх і задніх відділів кори.

Отримані в ході дослідження експериментальні матеріали необхідно враховувати при оцінці ефективності реабілітаційних заходів серед осіб з функціональними порушеннями центральної нервової системи.

Література

1. Черкез А. Н. Структура клиничко-когнитивних дисфункцій у больних с дисциркуляторной энцефалопатией II степени в аспекте особенностей церебральной гемодинамики по данным ультразвуковой доплерографии. Патология. 2010. Т. 7, № 1. С. 112-117.
2. Хасенова Г. П., Кайшибаев Н. С., Кайшибаева Г. С., и др.. Эффективность применения препарата Милдронат у больных с дисциркуляторной энцефалопатией атеросклеротического генеза. Міжнародний неврологічний журнал. 2012. № 7. С. 87-93.
3. Мищенко Т. С., Балковая Н. Б. Эффективность Лайф 900 у больных дисциркуляторной энцефалопатией II степени гипертонического и атеросклеротического генеза с депрессивными расстройствами легкой и средней степени тяжести. Міжнародний неврологічний журнал. 2013. № 3. С. 116-124.
4. Мищенко Т. С., Здесенко И. В., Мищенко В. Н. Новые возможности в лечении больных с дисциркуляторной энцефалопатией. Міжнародний неврологічний журнал. 2015. № 5. С. 55-64.

Жукова Вероніка

студентка 1 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Караулова С.І.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЛЯЖНОГО ВОЛЕЙБОЛУ

Пляжний волейбол - олімпійський вид спорту, командна гра з м'ячем на пісочному майданчику, розділеному сіткою, метою якої є направити м'яч в

сторону суперника так, щоб він приземлився на половині суперника або домогтися помилки з боку гравця команди суперника.

Пляжний волейбол зародився на початку 1920-х років на далеких Гавайях. Незабаром на пляжах Каліфорнії м. Санта-Моніка з'явилися перші волейбольні майданчики на піску.

У 1927 році про пляжний волейбол дізналися в Європі, спочатку у Франції, а потім в Болгарії, Чехословаччині та Латвії.

Перший офіційний турнір з пляжного волейболу пройшов у м. Стейт Біч (США, штат Каліфорнія) в 1947 році, після чого гра почала набирати популярність і майже зрівнялася з серфінгом.

Перші правила пляжного волейболу розробила Каліфорнійська Асоціація пляжного волейболу, яка була створена у 1965 році.

У 1983 році була створена Асоціація волейболістів-професіоналів (AVP).

У 1986 році пляжний волейбол отримав статус міжнародного виду спорту, а в 1987 році в Ріо-де-Жанейро пройшов перший, поки ще не офіційний, чемпіонат світу.

Перший офіційний чемпіонат був проведений тільки в 1997 році в Лос-Анджелесі.

З 1996 року пляжний волейбол як один з найвидовищніших видів спорту став невід'ємною частиною Олімпійських ігор в Атланті.

В наші дні пляжний волейбол – не тільки професійний і комерційний вид спорту, а й один з популярних видів активного відпочинку. Виникнувши як різновид класичного волейболу, пляжний волейбол став самостійним видом спорту. Незважаючи на схожість цих двох видів спорту, між ними є і суттєві відмінності.

Спортсмени, які грають у пляжний волейбол, крім традиційних для волейболістів стрибучості, хорошої реакції, сильної подачі і почуття м'яча, повинні володіти рядом інших якостей:

- атлетичні (гри на в'язкому піску вимагає від спортсменів відмінної фізичної підготовки)
- витривалість (гра проходить при будь-яких погодних умовах, а заміни по ходу матчу не передбачені)
- універсалізм (команда в пляжному волейболі складається всього з двох чоловік, і у гравців немає чіткого поділу за амплуа)

Пляжний волейбол - унікальний вид спорту, його гравців часто називають «однією великою родиною». Практично незмінний склад учасників професійних змагань і насичений календар ігор призводить до того, що більшу частину часу вони проводять разом - в літаках, аеропортах і готелях. Часто волейболістів з різних країн може пов'язувати не тільки дружба, а й, наприклад, загальний тренер. Тому під час матчів гравці протиборчих команд незмінно обмінюються дружніми рукоштовками і намагаються один одного підбадьорити, але звичайно все це ніяк не впливає на бажання кожної з команд вирвати перемогу.

Олімпійські ігри – найпрестижніший міжнародний чемпіонат з пляжного волейболу, проводиться один раз на чотири роки.

Чемпіонат світу з пляжного волейболу - міжнародні змагання, які проводяться під егідою Міжнародної федерації волейболу.

Чемпіонат Європи - змагання між європейськими національними збірними, які проводяться під егідою Європейської конфедерації волейболу.

Цікаві факти про пляжний волейбол:

- Пляжний волейбол – дуже поширений вид не тільки спорту, але і активного відпочинку. На непрофесійному рівні їм захоплюються близько мільярда людей.

- Для пляжного волейболу температурних обмежень не існує. Що ще раз підкреслює витривалість спортсменів і їх відданість грі.

- Світовий рекорд по швидкості подачі належить росіянину Ігорю Колодинського. За міць своїх ударів він отримав прізвисько «Базука». У 2009 році він подав м'яч зі швидкістю 114 км / год.

- Рекордсменкою серед жінок є бразилійка Марія Клара Сальгадо, яка виконала подачу зі швидкістю 86,5 км / год у 2009 році.

- Пляжний волейбол, хоч і схожий на свого старшого брата, але все одно має певні відмінності. Зміна сторін в пляжному волейболі здійснюється набагато частіше. А причина в тому, що команди повинні змагатися в рівних умовах, оскільки гра сильно залежить від зовнішніх чинників: вітер, сонце.

- Ще одна дивовижна особливості пляжного волейболу: відсутність заміни. З огляду на той факт, що в команді грає дві людини, в разі форс-мажорних обставин і вибування одного з волейболістів, їй зараховується поразка.

Пляжний волейбол – захоплюючий, динамічний і дуже популярний вид спорту. У нього грають найкрасивіші і засмагли дівчата, найсильніші і витривалі хлопці. Літо - коронний час саме для цієї гри. Спробуйте свої сили і гарантовано отримаєте задоволення та гарний настрій!

Література

1. 20 років волейболу пляжному в Україні. Ювілейне видання. Наклад.: 500 прим. Тищенко І.М., Самсонюк О.П., К.: Видавництво «Інтертехнодрук», 2016. 264 с., іл.
2. Інтернет-ресурс. URL-адрес та дата звертання: http://hnb.com.ua/articles/s-otdyh-plyazhnyu_voleybol-1346 - (11.03.2020)
3. Інтернет-ресурс. URL-адрес та дата звертання: <https://macronstore.com.ua/istorija-plyajnego-voleybola> - (11.03.2020)

Калга Ольга
студентка 4 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІЧНОГО САМОМАСАЖУ КИРИЛЛОВА

Сидячий спосіб життя подарував людству безліч нових хвороб та незліченну кількість лікарських засобів, які просто позбавляють симптомів захворювань, а на саму хворобу ніяк не впливають. У зв'язку з гіподинамією виникає проблема дистрофії опорно-рухового апарату і зміни положення внутрішніх органів [1]. Тому не дивно, що сьогодні все більше набирає популярність методики безмедикаментозного відновлення здоров'я. Однією з таких методик є динамічний самомасаж лікаря А.А. Кириллова (ДСМ).

Мета роботи – визначити методичні особливості проведення динамічного самомасажу та його вплив на організм людини.

При аналізі літературних джерел [2, 3] було з'ясовано, що систематичні заняття динамічним самомасажем не потребують спеціального обладнання, сприяють корекції структурно-функціональних порушень, збільшенню еластичності та рухливості всіх суглобів і поліпшують функцію внутрішніх органів, покращують роботу діафрагми, допомагають цілеспрямованому проминанню і розслабленню міофасціальних ланцюгів.

Головні особливості динамічного самомасажу - це одночасний вплив таких чинників:

- Масаж та розтягнення м'язів і шкіри за рахунок поздовжнього прокатування тіла по жорсткій поверхні підлоги і вправ на розтяжку.
- Масаж внутрішніх органів, діафрагми і діафрагми малого таза за рахунок особливих положень тіла при виконанні вправ.
- Гемо- та лімфодренаж за рахунок вичавлювання і активізації кавітації крові.
- Адекватне фізичне навантаження з урахуванням контролю пульсу і дихання.
- Самовправлення кісток за рахунок розслаблення м'яких тканин і зміщення на 90 градусів осі впливу.

В результаті виконання ДСМ відбувається: зняття або ослаблення хворобливих відчуттів, які обмежують рухливість тіла; поліпшення кровообігу тканин і зміна їх у бік більшої еластичності; збільшення рухливості суглобів, зменшення набрякості, поліпшення загального самопочуття, збільшення працездатності, зменшення маси тіла.

Умови виконання:

1. Чистий майданчик для занять приблизно 2×2 м для однієї людини.
2. М'яка поверхня (каремат для йоги чи фітнесу) або відповідний одяг, який буде мати пом'якшувальний вплив жорсткої підлоги на тіло.

3. Щоденні 30-хвилинні заняття (можна поділити: 15 хвилин вранці і 15 хвилин увечері).

Протипоказання для групових занять:

- Гострий період захворювання опорно-рухового апарату і внутрішніх органів.
- Інфекційні захворювання.
- Пошкодження і захворювання шкірних покривів.
- Захворювання середньої та важкого ступеня, а також поєднані захворювання.
- У випадках індивідуальних занять з урахуванням навантаження, частоти, амплітуди виконуваних вправ протипоказань немає.

Отже, за аналізом літературних джерел можна зробити висновок, що ДСМ спрямований на профілактику і корекцію структурно-функціональних порушень, сумісний з будь-якими видами терапії, не вимагає великих фінансових і часових затрат, не потребує спеціального приміщення для занять, а тому є простим і ефективним засобом профілактики, лікування і підтримки здоров'я.

Література

1. Переваги фізичної активності та ризику, пов'язані з недостатньою фізичною активністю за даними ВООЗ. URL: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity> (дата звернення 06.03.2020).
2. Відновлення здоров'я дітей і дорослих за авторською методикою лікаря Кириллова. URL: <https://alexeykirillov.com/> (дата звернення 06.03.2020).
3. Применение динамического самомассажа в лечебной физической культуре: учебно-методическое пособие для студентов и преподавателей ЛФК / А. А. Кириллов, М. С. Лим, В. С. Колпашникова, Е. В. Лосон. Томск: Издательский Дом ТГУ, 2015. 24 с.

Когут Катерина

студентка 1 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Царенко К.В.

ПРОГРАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТІНСУЛЬТНИХ ХВОРИХ

Відновлення рухів у хворих, які перенесли інсульт, вимагає тривалого часу і наполегливості хворого. До традиційних засобів, без використання яких важко очікувати успіху від реабілітаційних заходів, відносяться застосування лікування положенням, пасивними рухами, точковим масажем, фізіотерапією і спеціальною системою вправ для відновлення порушених рухових функцій. Крім цього, у хворого необхідно сформулювати переконаність в тому, що

позитивний результат настає тільки при тривалому систематичному використанні пропонованого комплексу лікування [1].

У реабілітаційному періоді лікування постінсультних хворих у міру розширення їх рухового режиму необхідно сприяти відновленню елементарних побутових і трудових навичок. При відсутності вираженого геміпарезу і підвищеного м'язового тону, в разі лише незначних (2 і 1 ступінь) рухових порушень, реабілітаційні заходи необхідно застосовувати для відновлення побутових навичок (вмитися і витертися, одягнутися і роздягнутися, причесатися, різні кулінарні операції і т.д.), які освоюються за участю здорової і хворої кінцівок. Поряд з відпрацюванням побутових навичок слід підбирати завдання, пов'язані з відновленням професійних дій: виконання операцій, необхідних швачці, теслі, слюсарю, музиканту та ін. На пізньому відновлювальному етапі удосконалюються і закріплюються навички, набуті раніше, причому всі побутові та професійні дії, хворі повинні намагатися виконувати тільки хворою рукою або за участю здорової руки. При цьому рекомендується використовувати лікувальну фізичну культуру, лікувальну ходьбу, масаж [2].

При наявності 3 і 4 ступеня – побутові завдання (поправити ліжку, самостійно їсти, включати і вимикати електрорадиоприлади, користуватися водопровідним краном) виконуються тільки здоровою рукою. Ці навички освоюються зі сторонньою допомогою (медичний персонал, родичі хворого). На заняттях лікувальною гімнастикою головна увага повинна бути спрямована на поліпшення рухових функцій паретичних кінцівок і, зокрема, на відновлення функцій розгиначів передпліччя, кисті і пальців. Рекомендуються самостійні пересування за допомогою підручних засобів. вправи на розслаблення м'язів, лікувальний масаж спрямований не тільки на спастичні м'язи, але і на загальнотонізуючу дію, саме масаж, фізіотерапія [1, 2].

Пацієнтам з порушенням рухових функцій 5 ступеня повернення до праці проблематично. Тому при необхідності призначають лікування положенням; повороти в ліжку, перехід з положення лежачи в положення сидячи, підніматися з ліжка, пересуватися зі сторонньою допомогою. В обов'язковому порядку застосовувати фізіотерапію (електростимуляція) і навчати самообслуговуванню.

Треба постійно нагадувати хворому, що втрачені рухи відновлюються лише при регулярному тренуванні. Відновлення побутових і трудових навичок здійснюється одночасно з триваючими заняттями лікувальною гімнастикою, на яких основна увага як і раніше має приділятися зміцненню м'язів-розгиначів руки і згиначів ноги [2].

При позитивному психологічному настрої на поліпшення рухових функцій, дотримання і чіткого виконання інструкцій лікаря, (інструктора з лікувальної фізичної культури і масажиста) є одним з вирішальних умов для відновлення у хворих рухових навичок.

Література

1. Кадыков А.С., Шахпаронова Н.В. Ранняя реабилитация больных, перенесших инсульт. Роль меикаментозной терапии. Нервные болезни, 2014. №1. С. 22-25.
2. Жмыхова А.Ю., Смагина И.А., Федорова Т.А. и др. Программа физической реабилитации восстановительного периода лиц, перенесших ишемический инсульт. Физическая культура и здоровье, 2019. Т4, №3, С. 130-134.

Козачок Анна

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

За даними дослідження GBD (Global Burden of Disease) 2017 р. захворювання опорно-рухового апарату займають друге місце серед чинників інвалідності у світі (на їхню частку припало 16% всіх прожитих з інвалідністю років). Опорно-руховий апарат – це сукупність кісток м'язів, суглобів, зв'язок і сухожилів, які відповідають за захист внутрішніх органів, руху та пересування тіла. Опорно-руховий апарат – одна з найскладніших систем організму за своєю організацією та функціональністю. Його захворювання найчастіше значно погіршують якість життя, пригнічують здоровий психологічний стан людини і є підґрунтям для захворювання інших органів та систем людського організму.

Фахівці з фізичної терапії повинні мати глибокі знання про засоби та методи відновлення частково або повністю втрачених функцій організму. Спектр функціональних обов'язків фахівця фізичної терапії є дуже широким і містить обстеження пацієнтів із метою виявлення рухових дисфункцій і визначення рухового потенціалу, розроблення і виконання індивідуального плану фізичної реабілітації у складі мультидисциплінарної команди. Тому дослідження процесу формування професійної компетентності як складної інтеграції якості майбутніх фахівців із фізичної терапії набуває особливої наукової та практичної значущості [1].

Мета дослідження – висвітлення особливостей формування фахової компетентності майбутніх фізичних терапевтів та стандартизації підходів до реабілітації хворих з порушенням діяльності опорно-рухового апарату. Для досягнення мети використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, визначення концептуальних підходів до формування фахової компетентності фізичних терапевтів.

Результати дослідження – сьогодні фізичний терапевт повинен вміти: проводити комплексний огляд, обстеження та оцінювання окремого пацієнта/клієнта або потреб групи клієнтів; встановлювати рухове порушення,

визначати реабілітаційні цілі, здійснювати прогноз та розробляти план реабілітаційного втручання; надавати консультації в межах своєї компетенції та визначати, коли саме пацієнтам/клієнтам слід звернутися до інших фахівців сфери охорони здоров'я; виконувати програму реабілітації; визначати очікувані результати будь-якого втручання / програми реабілітації; надавати рекомендації щодо самостійної роботи. Згідно з рекомендаціями ВООЗ, необхідно визначати ступінь пошкодження органів або систем, а також рівень соціальних обмежень унаслідок хвороби або травми. Засоби та методи реабілітаційного обстеження при порушеннях опорно-рухового апарату включають: опитування, огляд, антропометрію, активні й пасивні рухи, використання візуальної аналогової шкали болю, пальпацію, гоніометрію, суглобову гру, динамометрію, мануальне м'язове тестування, тести на визначення м'язової витривалості, рівноваги та координації та тести для оцінки рухових функцій. Особливу увагу слід надавати розпитуванню хворого. Це пов'язано з тим, що зараз саме суб'єктивна оцінка свого стану й можливостей, тобто оцінка обумовленої здоров'ям якості життя розглядається як найважливіша відправна точка для подальших реабілітаційних дій. Збір скарг й анамнезу необхідно побудувати так, щоб не пропустити найістотніших симптомів розвитку захворювання та суб'єктивного сприйняття пацієнтом його наслідків.

Засоби та методи реабілітаційного впливу при порушеннях опорно-рухового апарату включають [2]:

- 1) терапевтичні вправи, які направлені на зменшення болю та набряку, розвиток сили та витривалості, підтримку амплітуди рухів, гнучкість та мобілізацію суглобів, рівновагу та координацію;
- 2) лікувальне положення або позиціонування;
- 3) преформовані фізичні чинники: тепло, холод, водні процедури, преформовану електричну енергію;
- 4) функціональне тренування рухових навичок і вмінь: переміщення в ліжку, навички сидіння, переміщення за межі ліжка, вставання, стояння, хода, користування допоміжними засобами для ходи та візком, самообслуговування та самодогляд;
- 5) масаж;
- 6) ППРМ (постізометрична релаксація м'язів);
- 7) механо - та працетерапія.

Отже, фахівцям з фізичної терапії потрібні глибокі знання про засоби та методи реабілітаційного обстеження та впливу із метою діагностики рухових дисфункцій, визначення рухового потенціалу, розроблення і виконання індивідуального плану фізичної реабілітації у складі мультидисциплінарної команди для усунення, припинення або зменшення болю, поліпшення діяльності опорно-рухового апарату та організму загалом, рівноваги, координації, збільшення сили, витривалості м'язів і вдосконалення вправності рухів, відновлення або компенсації порушених чи відсутніх функцій.

Література

1. Адільярц А. Проблеми професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Київ : Знання, 2015. 217 с.
2. Вакуленко Л. О., Клапчук В. В. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії : підручник. Тернопіль: Укрмедкнига. ТДМУ. 2018. 371 с.

Кондрахіна Тетяна

студентка магістратури

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Кальонова І.В.

ТЕЙПУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ДЕФОРМАЦІЯМИ СТОПИ

Плоско-вальгусна деформація стоп займає провідне місце в структурі патології опорно-рухового апарату в дітей та становить, за даними фахівців, від 15 % до 58 %. Плоско-вальгусна деформація стопи – дефект, що характеризується зниженням висоти склепінь і Х-подібним викривленням осі стопи. Таким чином, відбувається розворот пальців і п'яти назовні, середній відділ стопи опускається, з'являється незграбність ходи, біль у ногах і їх підвищена стомлюваність [1, с. 10].

Найчастіше батьки ставляться до плоскостопості не надто серйозно і впевнені в тому, що з часом стопи придбають нормальну форму без додаткових втручань. Проте, така деформація несприятливо позначається на формуванні опорно-рухового апарату дитини. Дитина не може опанувати правильними економічними стереотипами ходьби, бігу, стрибків, змушена постійно обмежувати себе в певних рухах, у більшості дітей деформація стоп призводить до порушення постави [3, с. 635].

Для покращення функціонального стану опорно-рухового апарату дітей з плоско-вальгусною деформацією стоп застосовують різноманітні засоби реабілітації, які за умови комплексного застосування, сповільнюють прогресування деформації. Одним з таких методів є функціональний кінезіотейпінг, заснований на використанні спеціальних еластичних стрічок (кінезіотейпів або тейпів). В основі лікувально-профілактичної дії темпу лежать ефекти посилення мікроциркуляції в шкірі і підшкірній клітковині, зменшення больового синдрому, відновлення функціональної активності м'язів і нормалізації функції суглобів. Покращення мікроциркуляції пов'язане з безпосереднім механічним впливом кінезіотейпа – накладений на поверхню шкіри, він трохи підіймає верхні шари шкіри, збільшує міжтканинний простір, створює сприятливі умов для активації мікроциркуляції в сполучній тканині і міжклітинній речовині, що сприяє виведенню продуктів тканинного метаболізму і поліпшенню лімфо току [2, с. 2].

Мета дослідження – вивчення ефективності застосування функціонального кінезіотейпінгу в дітей 8-10 років з плоско-вальгусною деформацією стоп.

У дослідженні взяло участь дві групи дітей з плоско-вальгусною деформацією стоп I-II ступеня – контрольна і основна, по 10 осіб у кожній. Діти обох групи проходили реабілітацію із застосуванням типових комплексів лікувальної гімнастики, рекомендованих при цій патології. В основній групі додатково до лікувальної гімнастики використовувався метод функціонального кінезіотейпінгу, який було розподілено на три курси. Кожний курс тривав три місяці – два місяці безперервного тейпування (проміжок між повторними наклеюваннями – одна доба; тривалість однократного тейпування – 1 тиждень), один місяць відпочинку. Визначення висоти склепіння стопи виконувалося за методикою Фрідланда.

При первинному обстеженні індекс склепіння лівої стопи склав $26,2 \pm 0,21$ у.о.; правої стопи – $26,8 \pm 0,19$ у.о., що характеризується як плоска стопа. У дітей контрольної групи індекс склепіння лівої стопи склав $25,8 \pm 0,22$ у.о.; правої стопи – $26,3 \pm 0,23$ у.о. Достовірних між групових відмінностей за показниками подометрії виявлено не було.

При повторному дослідженні через 8 місяців систематичного застосування реабілітаційних заходів показники подометрії змінилися у дітей як контрольної так і основної групи. У дітей контрольної групи індекс поздовжнього склепіння лівої стопи збільшився до $26,3 \pm 0,24$ у.о., правої стопи – до $26,7 \pm 0,26$ у.о., та залишився на рівні плоска стопа. У дітей основної групи наприкінці дослідження індекс подометрії лівої стопи склав $28,2 \pm 0,25$ у.о., правої стопи – $27,7 \pm 0,22$ у.о., що відповідає категорії індексу помірної плоскостопість. Отже, достовірне покращення індексу склепіння стоп у дітей основної групи ($p < 0,05$), на нашу думку, можна пояснити застосуванням у складі реабілітаційної програми методики кінезіотейпінгу, яка дозволила нормалізувати тонус гіпотонічних м'язів та сприяти приведенню горизонтального зводу стопи в правильне положення.

Література

1. Дем'ян Ю. Ю., Гук Ю. М., Лябах А. П. та ін. Гнучка плоско-вальгусна деформація стоп у дітей із гіпермобільністю суглобів. Термінологія, клініко-рентгенологічні особливості. Вісник ортопедії, травматології та протезування. 2017. № 4. С. 10-20.
2. Нагорна О., Ногас А., Брега Л. Кінезіотейпінг у фізичній реабілітації травматологічних хворих. URL : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/12078/1/Olha%20Nahorna%2C%20Anzhela%20Nohas%2C%20Liudmyla%20Breha.pdf>
3. Pfeiffer M., Kotz R., Ledl T. et al. Prevalence of flat foot in preschool-aged children. Pediatrics. 2006.118. P. 634-639.

Красильникова Тетяна
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЇ ПРИ ПОРУШЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Актуальність роботи. Плавання – унікальний вид спорту, корисний як для дорослих, так і для дітей. Плавання дозволяє не тільки зміцнити здоров'я, а й покращити зовнішній вигляд. Систематичні заняття плаванням сприяють загартуванню організму, позитивно впливають на нервову систему, покращують обмін речовин, роботу серцево-судинної і дихальної систем. В зв'язку з погіршенням екологічної ситуації в світі, після захворювань дихальної системи таких як, запалення легень, бронхіт та інших інфекційних захворювань виникає багато ускладнень з диханням, після деяких хвороб у людей виникають астматичні напади [1].

Мета роботи – оцінити ефективність гідрокінезіотерапії на дихальну систему дітей у віці 6-8 років.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Плавання тренує діє на власне дихальну мускулатуру. Ритм дихання при плаванні – один з компонентів рухової навички, що утворюється за рахунок умовно-рефлекторних зв'язків. Заняття в басейні дозволяють поєднувати фізичні тренування з гімнастичними вправами і видихом під воду, що створює позитивний тиск в кінці видиху. При регулярних тренуваннях збільшуються окружність грудної клітини і показники ЖЕЛ, підвищується насичення крові киснем, поліпшується пристосовність організму до гіпоксії.

Нами було запропоновано заняття з гідрокінезіотерапії. Період оздоровчого плавання з листопада 2019 р. по лютий 2010 р. на базі спортивного комплексу Мотор Січ м. Запоріжжя. Заняття проводилися 3 рази на тиждень. Тривалість заняття у воді 20– 25 хвилин при температурі води не нижче 25° С (закритий басейн) та 28° С (відкритий).

1. Щадний режим. Тривалість режиму біля 3 тижнів. Інтенсивність роботи 55 %, пульс у дітей 18–19 поштовхів за 10 с.

Вступна частина–тривалість 8–10 хвилин. Виконується у залі (ходьба, біг, вправи для верхніх кінцівок) та у басейні (елементи техніки плавання, постановка правильного дихання).

Основна частина–тривалість 20–25 хвилин. Виконуються елементи навчання плаванню. Ходьба по дну басейна, глибокі видихи у воду, занурювання у воду із головою, ковзання на грудях та на спині, робота нижніми кінцівками біля бортику.

Заключна частина–тривалість 3–5 хвилин. Виконуються ігри у воді.

2. Щадно-тренуючий режим. Тривалість режиму біля 4 тижнів. Інтенсивність роботи 55–65 %, пульс у дітей від 20 до 30 поштовхів за 10 с. Вступна частина збільшується до 12–14 хвилин.

Основна частина триває до 35 хвилин. Навчання плаванню стилем брас на грудях та на боці, роботі окремо ногами, руками в поєднанні із диханням та повною координацією. Під час перших процедур діти пропливають до 100 м відрізками по 12,5 м та по 25 м без урахування часу проходження дистанції. На наступних заняттях кількість відрізків, що проходять, збільшується на 12,5 м або 25 м (індивідуально). Наприкінці курсу діти пропливають до 800 м протягом заняття. Відпочинок між відрізками на початку курсу від 1,5 хвилин до 2 хвилин та поступово знижується до 50–60 секунд [3].

3. Тренуючий режим. Фізичне навантаження 65–75 %, пульс у дітей від 23 до 26 поштовхів за 10 секунд.

Вступна частина триває 12–14 хвилин.

Основна частина триває до 45 хвилин. Плавання стилем брас на грудях, кроль на грудях та спині, плавання на боці. Відпрацьовування правильного дихання. В перші процедури діти пропливають 150–200 м відрізками по 25 м без урахування часу. Поступово дистанція збільшується на 25 м або 50 м. Наприкінці курсу дистанція доходить до 1000 м. Темп плавання індивідуальний.

Заклучна частина триває 8–10 хвилин та включає вільне плавання, занурювання, ігри. Обов'язковою умовою виконання вправ–видих робиться у воду, занурювання виконується із затримкою дихання[2].

Висновки. Таким чином ми бачимо, що плавання є корисним видом спорту, виконує не лише розважальну, а й розвивальну функцію для організму людини, ефективний засіб розвитку дихальної мускулатури. При плаванні дихання глибоке і узгоджене з ритмом рухів. Дихальний апарат працює з великою напругою, долаючи при вдиху тиск води на грудну клітку, а при видиху – опір води, що в цілому позитивно впливає на стан здоров'я. Плавання – це не лише вид спорту, а лікування нових або давно забутих хвороб та й запобігання їх.

Література

1. Крук А.З., Гагіна Л.В. Плавання як засіб профілактики та лікування захворювань дихальної системи. 2015, Житомирський державний університет імені Івана Франка. С.34
2. Корягін В.М., Блавт О.З. Плавання, як засіб реабілітації студентів із хворобами дихальної системи. 2009, Національний університет «Львівська політехніка». С. 54.
3. Сухан В.С. Методичні вказівки до лекцій з курсу «Лікувальна фізкультура та спортивна медицина». 2014, Ужгородський національний університет. С.177.

Красильникова Тетяна
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПІЛАТЕСУ

Актуальність роботи: Пілатес – комплекс вправ для всього тіла, який розвиває гнучкість і рухливість. Пілатес – один з найбезпечніших видів тренування. Ніякі інші вправи не надають настільки м'якої дії на тіло, одночасно укріплюючи його. Тренування за системою пілатес настільки безпечне, що її використовують для відновної терапії після травм хребта.

У наш час пілатес – поширена в усьому світі система вправ. Ця система дозволяє розтягнути і зміцнити м'язи тіла без ударного навантаження, тому практично повністю виключається можливість травматизму при заняттях пілатесом [1].

Мета роботи: з'ясувати методичні особливості використання спеціального обладнання для реабілітаційного пілатесу для забезпечення позитивного впливу на організм людини.

При аналізі літературних джерел [1, 2, 3] було з'ясовано, що найкращий вплив пілатесу на організм людини відбувається при використанні спеціального обладнання: фітбол, роли, гумові амортизатори, бодібар, ізотонне кільце, фіксатор для спини та ін..

Обладнання для пілатесу та приклади вправ з ним:

Пілатес на фітнес м'ячах (фітболах) включає вправи на баланс.

Наприклад:

1. В.п. - широка стійка, фітбол вгору: 1-нахил в ліво; 2-в.п.; 3- глибокий випад в ліво, фітбол вперед; 4- в.п.; 5-8- теж в право.

В.п. – упор лежачи, тулуб на фітболі: 1-3 - однойменний упор лежачи правою; 4- в.п.; 5-8 - теж вліво.

– Пілатес на ролах включає вправи, які завдяки масажу під впливом ваги свого тіла оптимально впливають на м'язи, фасції і кістки.

Наприклад:

В.п. – сидячи на колінах, рол попереду, руки на рол; 1-4- нахил вперед, рол перекочуємо вперед; 5-8- в.п.

В.п. лежачи на ролі(рол вздовж тулуба), ноги зігнуті, руки вниз на підлозі: 1-лежачи на ролі, ліва нога пряма; 2-мах лівою; 1-лежачи на ролі, ліва нога пряма; 2-в.п.; 5-8 – теж правою.

– Пілатес з гумовим амортизатором - ламаючи опір гуми, робимо м'язи міцнішими і сухими.

Наприклад:

В.п. - стійка ноги нарізно, руки вперед, гумовий амортизатор на ліктьових краях долоні: 1-2 – стійка ноги нарізно, руки в сторони; 3-4 – в.п..

В.п. – лежачи на спині, гумовий амортизатор на гомілках: 1-6 – лежачи на спині, ноги в сторони; 7-8 – в.п.

– Пілатес з бодібаром – додаткова вага бодібару підсилює обов'язкові вправи. Наприклад:

В.п. - сидячи, ноги разом, бодібар під ногами: 1-сидячи ноги зігнуті; 2-6 - сидячи кутом, бодібар вперед; 7- сидячи ноги зігнуті, бодібар під ногами; 8- в.п.

В.п. – лежачи на спині, бодібар вперед: 1-4 – сидячи, нахил тулуба вперед, бодібар вгору; 5-8 – в.п.

– Пілатес з ізотоновим кільцем – допомагає концентрації сили в центрі тіла, додаткове опрацювання глибоких м'язів кора, м'язів тазового дна, що необхідно для післяпологової реабілітації.

Наприклад:

В.п. – лежачи на животі, кільце вгору: 1-6 - підйом тулуба, руками стискаємо кільце; 7-8- в.п..

В.п. – лежачи на спині, ноги зігнуті, кільце мж колінами: 1-упор лежачи на лопатках; 2-6 – стиснути кільце колінами; 7- упор лежачи на лопатках; 8- в.п.

– Пілатес з аркою (фіксатором спини) - виправляє викривлення хребта, розтягує м'язи корпусу, зміцнюючи їх. Наприклад:

В.п. – лежачи на арці, руки вгору: 1-3- пружинні нахили вперед, руки вгору; 4-в.п.

В.п. – лежачи на арці, руки вгору: 1-7 -сидячи кутом, руки вперед; 8- в.п.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок про те, що використання спеціального обладнання підвищує ефективність впливу спеціальних вправ на організм людини та допомагає позбавити людину від болю при різних станах, таких як, хронічні м'язові болі, артрити, сколіози, заморожене плече та при спортивних травмах.

Література

1. Джуган Л.М., Бабанін О.О. Пілатес – гімнастика для всіх. Комплекси вправ. Закарпатський державний університет, 2013. 26 с.
2. Робінсон Л., Фішер Х. Пілатес- управління тілом. Попуррі, 2009. 272 с.
3. Характеристика пілатесу як напрям оздоровлення. URL: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=15923&chapter=1> (дата звернення 29.02.2020)

Красильникова Тетяна

студентка 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Бессарабова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ВРОДЖЕНІЙ М'ЯЗОВІЙ КРИВОШІЙ

Актуальність теми: Кривошия патологічний стан, який супроводжується нахилом голови і одночасним її поворотом в протилежну сторону. Кривошия у

новонароджених може виникати як внаслідок вродженого недорозвинення кістково-м'язового апарату шиї, так і в результаті отримання травми при проходженні через родові шляхи. Нерідко вона прогресує в результаті того, що дитина весь час знаходиться в одному положенні, якщо його не перекладають з одного боку на інший. Існують вроджені та набуті форми кривошиї. Серед вроджених найбільш поширеною є м'язова кривошия [3].

Вроджена м'язова кривошия – поширене захворювання опорно-рухового апарату у дітей. Дослідження різних років свідчать, що вона посідає третє місце серед вродженої ортопедичної патології. У наукових джерелах стосовно частоти цієї патології зазначено, що на неї хворіє від 12,5 до 31% дітей [2].

Мета роботи - теоретично обґрунтувати позитивний вплив лікувальної гімнастики при вродженій м'язовій кривошиї.

Виклад основного матеріалу. У ході аналізу літературних джерел щодо лікування дитини при вродженій м'язовій кривошиї, було з'ясовано, що кращім засобом при цій патології є лікування положенням (укладання), лікувальна гімнастика поєднана з масажем, аквагімнастика, фізіотерапевтичні процедури.

Засоби реабілітації при м'язовій кривошиї у дітей.

Лікування положенням. Кілька разів в день необхідно викладати дитину на "здоровий" бік і проводити вільною рукою уздовж всього хребта. За рахунок цього масажного руху дитина буде вигинати спину, тим самим тренуючи м'язи і коригуючи м'язову кривошию.

Також необхідно стимулювати повороти дитини зі спини на живіт через "здоровий" бік. Потрібно робити 3-4 таких повороту кілька разів в день [1].

Лікувальна гімнастика найкраще виконує позитивний вплив на задану патологію у комплексі з масажем.

Орієнтовна схема занять ЛГ при вродженій м'язовій кривошиї (орієнтовній вік дитини від 2 до 3 місяців): 1. Дитина лежить на спині. Погладжувати його руки і ноги від кистей і стоп до тулуба. 2. Долонями погладжувати грудну клітку дитини від середини тулуба до боків. 3. Виконувати вправи гімнастики при м'язовій кривошиї.

Прикладі вправ:

1. Нахили голови назад-вперед (для розтягування грудинно-ключично-соскоподібного м'язу).
2. Нахили голови в сторону (3-4 нахили в здорову сторону, 1 в хвору).
3. Повороти голови в сторони (3-4 повороти в здорову сторону, 1 поворот в хвору).

Вправи рекомендовано виконувати по 4-6 разів.

4. Дитина лежить на спині. Погладжувати бічну поверхню шиї дитини з обох сторін.

5. Перевернути дитину на живіт і масажувати спину погладжують знизу вгору і назад.

6. Стимулювати дитину до того, щоб він повзав самостійно.

Даний комплекс вправ і масажних прийомів необхідно проводити 2-3 рази на день.

Аквагімнастика. Дітям з вродженою кривошиєю з раннього віку показані заняття в басейні – аквагімнастика (температура води повинна бути 35-36 градусів). Приклад вправ при вродженій м'язовій кривошії в воді:

1. Руки методиста або батьків перебувають під потилицею дитини, який лежить на спині, шия дитини у воді – методист або батьки подушечками великих пальців виконують погладження грудинно-ключично-соскоподібного м'яза.

2. Дитина знаходиться в тому ж положенні, методист або батьки плавно переміщують дитини за голову то в праву, то в ліву сторону.

3. Методист або батьки виконують круговий рух лежачого на воді дитини за голову таким чином, щоб уражена сторона була на зовнішній частині кола.

4. Дитина лежить на спині, ніжки опущені. Методист або батьки виконують рухи руками в сторони - вниз, здійснюючи плавну корекцію кривошії, при цьому посилюючи тягу з боку ушкодження.

5. Методист або батьки підтримують лежачого на животі дитини під підборіддя і ведуть його по ширині басейну. В цей час інша рука плавними пружними рухами утримують піднесений передпліччя в воді.

Фізіотерапевтичні процедури. 1. Парафінові аплікації – на хворе місце накладають розігрітий парафін, який добре пом'якшує м'яз, знімає спазм; 2. Електрофорез – розм'якшує змінені ділянки, що перетворилися в сухожилля; 3. Фонофорез – лікування ультразвуком так само направлено на розслаблення пошкоджених зв'язок, щоб поступово можна було розтягнути їх [1].

Висновок: Таким чином на основі аналізу літературних даних, можна зробити висновок, що рання діагностика та своєчасна корекція і реабілітація дають позитивний вплив на усунення даної вродженої деформації у більшості дітей.

Література

1. Фізична реабілітація дітей першого року життя при кривошії. URL: https://otherreferats.allbest.ru/medicine/00915050_0.html (Дата звернення 01.03.2020)
2. Ступницька С. А. Фізична реабілітація дітей першого року життя з вродженою м'язовою кривошиєю. Львів : Львівський державний університет фізичної культури, 2012, 23 с.
3. Мухін В. М. Фізична реабілітація. Київ : Олімпійська література. 2005, 471 с.

Крошка Катерина

студентка 1 курсу фак-ту ресторанно-готельного та туристичного бізнесу
Київського національного торговельно-економічного університету
Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Самоленко Т.В.

РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність. Наукова робота студентів – це перший крок до формування якісного наукового потенціалу національної системи освіти, а тому правильна організація наукової роботи, здатність формування сприятливого середовища для наукового пошуку студентів є вкрай важливим завданням викладачів. У закладах вищої освіти (ЗВО) найпоширенішими є такі види студентської науково-дослідної роботи: дослідження, пов'язані з виконанням навчальних завдань; студентської гуртки та об'єднання; написання курсових, дипломних, магістерських робіт; участь у всеукраїнському конкурс студентських наукових робіт та всеукраїнській студентській олімпіаді тощо. Однак у сучасних умовах виникає ряд проблем у цій сфері, якими стикаються як студенти, так і професорсько-викладацький склад. Набагато вагомішим заохоченням є робота над цікавою тематикою у гарному колективі та отримання реальних наукових результатів [1].

Мета дослідження. Формування зацікавленості студентів до наукової роботи кафедри фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. На факультеті ресторанно-готельного та туристичного бізнесу успішно пройшла IV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Готельно-ресторанний та туристичний бізнес: реалії та перспективи». Дискусійна платформа кафедри фізичної культури «Формування здорового способу життя студентів засобами фізичної культури». Студенти у своїх виступах акцентували увагу на організацію режиму дня як фактор оздоровлення студента, кросфіт у покращанні фізичного стану студентів КНТЕУ, оздоровчий біг як засіб формування здорового способу життя студента, здоровий спосіб життя студентів засобами скандинавської ходьби, секційні заняття з різних видів спорту в процесі фізичного виховання студентів, оздоровлення студентів за допомогою баскетболу, боротьба як сучасний метод формування здорового способу життя студента, пол денс як сучасне віяння фізичної культури, фізичне виховання як фундаментальний аспект забезпечення здорового способу життя студентів, атлетична гімнастика: самостійні заняття, розвиток швидкісних якостей гравців студентських команд в футзалі, фітнес як один з видів оздоровчої фізкультури, Вплив рухової активності на працездатність студентів, трекінг – як засіб формування здорового життя студентів, основи здорового способу життя студентів, оздоровча ходьба у системі фізичної реабілітації студентів КНТЕУ.

Під керівництвом викладачів по цьому напрямленню зі студентами опубліковано 21 тез: ресторанно-готельного і туристичного бізнесу – 4; факультету міжнародної торгівлі і права (ФМТП) – 7; з факультету торгівлі і

маркетингу (ФТМ) – 4; з факультету економіки, менеджменту і психології (ФЕМП) – 1; з факультету фінансів і банківських справ (ФФБС) – 1, з факультету обліку, аудита, і інформаційних систем (ФОАИС) – 3.

Наукові конференції пройшли в місцях: Запоріжжя, Луцьк, Одеса, Переяслав-Хмельницький, Чернівці, Умань, Харків, Чернігів. Назви публікацій різноманітні, але превалюють такі, як науково-дослідницька діяльність студентів кафедри фізичної культури, характеристика стану здоров'я студентів, опитування студентів щодо занять скандинавською ходьбою, студентів-волонтери на змаганнях зі скандинавської ходьби, роль університету на формування здорового способу життя молоді, рухова активність студентів старших курсів, необхідність рухової активності студентів першого курсу. Порівняльний аналіз фізичної підготовленості студенток-бадмінтоністок, визначання рівня фізичної підготовленості студентів першого курсу, фізична підготовленість студентів зі спеціалізації «Цивільне право і процес», аналіз тестування фізичної підготовленості студентів спеціалізації «Фітнес». У спортивному напрямку були надруковані такі тези як: командний підсумок змагань «Ігри співдружності КНТЕУ», спортивні змагання дню студентського спорту, програма індивідуального фізичного тренування студентів, заняття силової спрямованості студентів спеціалізації «Атлетична гімнастика», побудова тренувального процесу у відновлювальних мікроциклах бігунів на середні дистанції. Одноосібно публікувалася студентка ФФБС О.І. Гнасько, тези про роль самостійних занять спортом у покращенні результатів фізичної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Студентка К.І. Павлишина, 2 курс 4 група, ФМТП, с доповіддю «Здоровий спосіб життя студентів засобами скандинавської ходьби», виступила на II Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи», в м. Чернівці. Також взяла участь на VI Всеукраїнському науково-практичному конференції молодих вчених і студентів «Інноваційні трансформації освітнього простору: зміст, напрями і технології реалізації», в Чернігові с доповіддю «Рухова активність студентів старших курсів». Науковий керівник кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри Т.В. Самоленко.

Конференція дала кожному учаснику можливість представити доповідь, ознайомитися та обговорити виступи своїх колег, активно задавали запитання. Учасники круглого столу обговорювали формування зацікавленості студентів до наукової роботи та підготовку до майбутніх наукових конференцій. У звітному 2019 році опубліковано 21 робота: міжнародних наукових статей – 1; тез у наукових конференціях – 19; одноосібно – 1.

Висновки. Науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів формування висококваліфікованих фахівців.

Перспективи подальших досліджень полягають в організації та участі у конкурсах, науково-практичних конференціях серед студентської молоді.

Література

1. Як організувати наукову роботу студентів. URL: <https://www.perspektyva.in.ua/yak-organizuvaty-naukovu-robotu-studentiv/>.

Круць Анастасія
студентка 4 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дихальна гімнастика у вузькому значенні – це спеціальні вправи для розвитку дихальної мускулатури. Вони відіграють важливу роль в оздоровленні організму, тому дошкільників обов'язково потрібно навчити дихати правильно. Через легені у дітей проходить значно більше крові ніж у дорослої дитини. Частота дихання складає 22-25 у хвилину. В період з 4 до 7 років в них починає переважати грудний тип дихання. У дітей дошкільного віку часто виникають захворювання органів дихання, носоглотки, ларингіти, трахеїти. Поверхнєве дихання може призвести до захворювань верхніх дихальних шляхів, впливає на мелодійність голосу. Дихальна гімнастика навчить дитину правильно і вільно вдихати й плавно видихати.

Мета роботи – дослідити особливості проведення дихальної гімнастики для дітей дошкільного віку.

Дихальна гімнастика корисна для дітей поліпшенням роботи ССС і нервової системи, органів травлення, збагаченням кисню всіх клітин і органів дитини, зняттям напруги голосових зв'язок, профілактикою захворювань дихання, зміцненням імунітету.

Основні аспекти дихальної гімнастики [1, 2, 3]. Час сеансу повинен бути 10-20 хв. Процес проходить у розважальному форматі. Регулярні заняття сприяють покращенню техніки правильного грудного дихання у дітей. Одним із головних аспектів дитина повинна бути в гарному настрої й виявляти бажання до тренувань.

Ігрові вправи для дітей дошкільного віку для розвитку грудного типу дихання [3]:

- Міхур. Дитина вдихає повітря через ніс і надуває щоки, потім повільний видих через рот.
- Спів голосних: а-а-а, о-о-о, у-у-у.
- Подмухай на вертушку. Діти дмухають на вертушку так, щоб вона почала рухатись (швидше, повільніше).
- Подмухай на уявну кульбабу, або реальну іграшку із пропелером, іграшковий млин.
- Курочка – руки як крила в сторони на вдиху, на видиху – нахил, з опущеною головою й крилами звук «тах-тах», плескаючи себе по колінах.

– Літаючі метелики – вирізати метеликів з аркуша паперу й плавно й довгостроково дути так, щоб вони летіли вгору.

– Лелека – стоячи, зігнути перед собою ногу в коліні й розвести руки по сторонах, видихаючи, опускати ногу й руки зі звуком «ш-ш-ш».

Отже, для дітей дошкільного віку доцільно застосувати дихальну гімнастику, щоб в них сформувалась навичка до правильного грудного дихання. Дихальні вправи проводяться в ігровій формі. За умови правильного виконання вони сприяють зміцненню імунітету та профілактиці хвороб органів дихання у дошкільнят.

Література

1. Дихальна гімнастика. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2385-dihalna-gmnastika> (дата звернення 06.03.2020).
2. Пантелеєва Е.В. Дыхательная гимнастика для детей. М.: Человек, 2012. 7с.
3. Кольгина К. А. Дыхательная гимнастика для детей дошкольного возраста. Педагогическое мастерство: материалы V Междунар. науч. конф. 2014. С. 162-164.

Куліш Тетяна

студентка магістратури

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: д.б.н., проф. Богдановська Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ РОЗСІЯНОМУ СКЛЕРОЗІ

Серед демієлінізуючих захворювань нервової системи розсіяний склероз (РС) за поширеністю і тяжкістю наслідків займає одне з перших місць, призводить до інвалідності. Захворювання характеризується ураженням центральної нервової системи, варіабельністю неврологічних симптомів. Вражає переважно осіб молодого, найбільш працездатного віку (20-40 років) і часто призводить до інвалідності [1].

Ефективність лікування розсіяного склерозу залежить від різних чинників: форми захворювання, часу до початку лікування, ступеня функціональних порушень, психологічних особливостей пацієнта, його оточення і багатьох інших причин. Однак, незважаючи на очевидну важливість різних напрямків комплексної реабілітації хворих з РС, ерготерапію розглядають як ключову складову цього багатокомпонентного лікування в тому випадку, якщо пацієнт відчуває складності в самообслуговуванні. Так як РС вражає в основному молодих людей: початок захворювання у 60% хворих на РС припадає на вік від 20 до 40 років. У зв'язку з цим досягнення і підтримання оптимального рівня функції самообслуговування шляхом застосування різних реабілітаційних програм є особливо актуальним завданням ведення таких хворих[2].

Мета – дослідити особливості ерготерапії при розсіяному склерозі.

А. Б. Тец, І. В. Калашникова та О. Ю. Повитчан зазначають, що цілями реабілітації при розсіяному склерозі є: «випереджувальна» адаптація до наростаючого неврологічного дефіциту: а) підтримання фізичної незалежності; б) психологічна адаптація (прийняття пацієнтом своєї хвороби); в) корекція соціальної дезадаптації [2].

Ерготерапія, спрямована на поліпшення продуктивності і безпеки всіх видів діяльності, пов'язаних із самообслуговуванням, роботою і дозвіллям (наприклад, використання різних пристосувань і пристроїв для полегшення виконання роботи вдома і на роботі). При цьому особливу увагу приділяють різним тренінгам для підтримки професійних навичок. Заняття з фахівцем з ерготерапії допомагають пацієнтам адаптуватися соціально і відновити побутову незалежність. Для психологічного комфорту пацієнтів з розсіяним склерозом важливо зберігати активність, працездатність, брати участь в житті сім'ї [2].

Варто зауважити, що ерготерапія відноситься до сучасних методів реабілітації, які поєднують в собі не тільки фізичне відновлення, а відновлення психологічного стану клієнта. Тому, головною особливістю ерготерапевта є те, що він не тільки вчить людину в посттравматичному стані, або з придбаною інвалідністю справлятися з побутовими труднощами і відновлювати навички самообслуговування, але і вчить, прийнявши проблему, радіти життю, веселитися і навіть розважатися.

Нарешті, ще один аспект реабілітації хворих з РС - когнітивна терапія, що проводиться нейропсихологами і спрямована на поліпшення можливостей вищих нервових функцій, зокрема концентрації уваги і пам'яті та ін..

Слід звернути увагу на принципи роботи ерготерапевта при лікуванні РС, серед них:

- Культурно-орієнтовний напрямок. Полягає такий принцип роботи в тому, що терапевт повинен брати до уваги культурну позицію індивіда з яким працює.

- Науково обгрунтоване лікування. Будь-які дії повинні мати теоретичну наукову основи, бути доведеними і перевіренними на ефективність.

- Орієнтація на відновлення значущих для індивіда процесів. Клієнт і ерготерапевт повинні працювати результативно, саме тому акцент йде на виконання необхідних для пацієнта дій.

- Орієнтація на бажання клієнта. При виборі технік, необхідно враховувати не тільки індивідуальні особливості, але і бажання клієнта виконувати ту чи іншу дію.

Програма ерготерапії для пацієнтів з РС (30-40 хв щодня), кількість процедур 24-26) включає:

1. Сенсомоторний тренінг:
  - 1.1. Тренування чутливості.
  - 1.2. Тренування дрібної моторики.
  - 1.3. Тренування моторики орофациальної області.
2. Тренування переміщення.
3. Відновлення навичок самообслуговування.

Ерготерапевт проводить заняття в сенсорній кімнаті для впливу на різні органи чуття і в спеціально обладнаних ергоквартірах або ергоавтомобілях.

Ерготерапія при РС спрямована на соціально-побутову адаптацію. Мета методики – допомогти людині незабаром повернутися до активного способу життя і самообслуговування. Проводяться тренінги з підвищення концентрації уваги, тренується вміння обробляти потоки інформації, вирішувати кілька завдань одночасно.

Таким чином, заняття з фахівцем з ерготерапії допомагають пацієнтам РС адаптуватися соціально і відновити побутову незалежність. Комплексне лікування, крім призначення лікарських препаратів, включає корекцію рухових порушень і координації в просторі, тренування дрібної моторики, відновлення функцій пам'яті та концентрації уваги, а також виправлення порушень мовлення, ковтання та інших функціональних розладів. Досягнення і підтримання оптимального рівня функції самообслуговування шляхом застосування різних реабілітаційних програм є особливо актуальним завданням ведення таких хворих.

Література

1. Кузьменко В. Ю., Штундер Д. К. Комплексна фізична терапія чоловіків 35-45 років з розсіяним склерозом у післялікарняному періоді. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2019. № 10 (118) С.79-81.
2. Черненко М. Є., Вовк К. В. Розсіяний склероз: Сучасні підходи до патогенетичної терапії. Международный медицинский журнал. 2015. № 1. С. 60-61.

Лочугова Аліна

студентка 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.пед.н., доц. Сидорук А.В.

ЕКСКУРСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНИ

Постанова проблеми. У світі існує така безліч цікавих і чудових місць, що для сучасної допитливої людини є просто справою честі побачити хоча б частину з них. Давні архітектурні споруди, загадкові чудеса природи, культурні храми, історичні пам'ятники і багато іншого – все це багатство гідно найпильнішої уваги і захоплення. Чарівна неповторна природа рідного краю надихає і окрилює. Подорожі по Україні – це приємне проведення часу, неповторні емоції і дотик до невичерпної української культури. Україна дуже багата на цінні пам'ятки, які насправді перевищують своєю різноманітністю природно-рекреаційні ресурси інших розвинених держав. Але вона залишається невідомою не тільки для іноземців, а й для багатьох українців. Тому дана тема є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження екскурсійно-пізнавального туризму України є предметом вивчення багатьох вітчизняних вчених. Такі діячі науки як Ю.В. Соколовський, Б.В. Ємельянов та інші вчені зробили вагомий внесок у дослідженні даної теми.

Метою статті є виявлення можливостей існування екскурсійно-пізнавального туризму на території України.

Виклад основного матеріалу. Екскурсійно-пізнавальний туризм на сьогоднішній день є одним з найпоширеніших типів туризму. Зацікавлені культурою, пам'ятками, історією тих чи інших регіонів люди роблять даний вид туризму все популярнішим. Під час екскурсій людина отримує точнішу і розгорнуту інформацію про те, що її цікавить. В наш час люди все більше і більше подорожують, намагаючись пізнати наш світ, зрозуміти закони його існування і розібратися в тому, як же все починалося, і до чого ми, в кінцевому рахунку, прийшли. У цих питаннях нам і допомагає розібратися пізнавальний туризм, адже бажання людей збагачуватися духовно дає можливість подальшого розвитку.

Екскурсійно-пізнавальний туризм – це подорож з пізнавальними цілями, яка знайомить туриста з культурними цінностями, розширює його кругозір.

У сучасному світі екскурсійно-пізнавальний туризм забезпечує моральну, освітню єдність людства, сприяє утвердженню толерантності, тобто повазі, прийняттю і правильного розуміння багатого різноманіття культур нашого світу. Як жодна людина не може жити без будь-яких взаємовідносин з іншими людьми, так і жодна етнічна спільність не здатна існувати в абсолютній ізоляції від інших народів. Практично кожна людина і етнос в тій чи іншій мірі відкритий для контактів і сприйняття культурних досягнень інших людей, народів і народностей і одночасно сам готовий поділитися власними культурними досягненнями і цінностями.

За допомогою екскурсійно-пізнавального туризму ми можемо вивчити і зрозуміти принципи виживання і способи життя багатьох народів у різних куточках нашої планети, відкрити доступ до історичних і культурних цінностей. Такий туризм одночасно вчить і розважає, дозволяє накопичити безцінний досвід зустрічей з різними культурами і виробити свою систему цінностей і пріоритетів. Людина пізнає світ, і тим самим робить для себе висновки, які в подальшому впливають на її життя, поведінку і дії в певних ситуаціях. Культурні діячі різних епох і народів стають кумирами, а модель їх поведінки прикладом для наслідування. Пізнавальний туризм дає нам шанс познайомитися з творіннями іншої культури, епохи, іншим способом життя і нормами поведінки, іншими звичаями, традиціями – іншим світом, таким захопливою і незвіданим. Людина, яка цікавиться культурою різних народів, подіями в культурному житті, історією сприймається як цікавий утворений співрозмовник з широким кругозором.

В основі культурно-пізнавального туризму лежить потреба в духовному освоєнні культури. Такий вид туризму формує гармонійно-розвинену особистість, дає можливість активно пізнавати і виховує певні почуття: смаку, відповідальності, патріотизму і т.д.

Саме в ході екскурсій, відвідувань музеїв відбувається знайомство з історією Батьківщини, з мистецтвом і тим самим зароджується гордість за свою Вітчизну, любов до неї і, отже, патріотизм.

В Україні є свої унікальні місця, які вражають масштабами і красою. Вони оповиті легендами і таємницями, які історики і екскурсоводи досі намагаються розгадати.

Замки є одним з об'єктів пізнавального туризму, який дуже популярний в нашій державі.

Старовинні замки на території України – хранителі нашої історії. Деякі з них знаходяться в хорошому стані, від деяких залишилися лише руїни. Всього на території нашої країни, за твердженням істориків, існує близько 5 000 замків.

Історія всіх замків овіяна легендами і романтичними історіями, фактами про благородних шляхтичів і магнатів, доблесних лицарів і козаків. В архітектурі можна простежити багатовікову і багатонаціональну історію України. Деякі замки зберігають сліди культури Австро-Угорщини, Польщі, Литви, Росії, Туреччини.

Висновки. В результаті проведеного дослідження наявності екскурсійно-пізнавальних об'єктів в Україні, можна стверджувати, що Україна дуже багата на різноманітні культурні та історичні пам'ятки, які привертають уваги не лише українців, а й туристів з усього світу. Роль екскурсійно-пізнавального туризму в сучасному світі величезна, він зачіпає всі сфери діяльності суспільства, в тому числі культуру, економіку, соціальне життя. Інтенсивність туристичного розвитку, масштаби туризму багато в чому залежать від визнання світовою спільнотою цінності культурного і природного потенціалу країни, її спадщини.

Література

1. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні. К.: Вища пік., 2002. 195 с.
2. Гаврилишин І.П. Туризм України: проблеми і перспективи. К., 1994. 288 с.
3. Цибух В.І., Вихристенко Б.І., Попович С.І. Стан і перспективи розвитку туризму в Україні. Туристично-краєзнавчі дослідження. К.: ЧП Кармаліта, 1999. С. 3-18.
4. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності. К.: Грамота, 2006. 264 с.
5. Пізнавальний туризм. URL: <https://poznayka.org/s43076t1.html>

Лукіна Крістіна
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Сердюк Д.Г.

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ ЯК ВИДУ СПОРТУ

Ще з давніх часів гімнастика набула популярності як засіб фізичного виховання, укріплення здоров'я, військової та прикладної підготовки, формування статури. Термін «гімнастика» з'явився приблизно у V ст. до н.е. у Древній Греції. Це поняття означало комплекс фізичних вправ для освітніх, військових і оздоровчих цілей. У давнину вважали, що саме заняття гімнастикою сприяють гармонійному розвитку всіх фізичних, психологічних та естетичних якостей людини. Засоби гімнастики у Древній Греції використовували у підготовці атлетів-олімпійців та воїнів.

У системі підготовки римських легіонерів використовували гімнастичні вправи з предметами та на снарядах. Також засоби гімнастики включали у підготовку гладіаторів для підвищення рівня їх фізичної підготовленості та набуття спеціальних навичок.

Офіційним видом спорту гімнастика стала у 1896 році, коли була включена в програму перших сучасних Олімпійських ігор. Чіткої програми змагань з гімнастики та вимог до техніки виконання вправ та снарядів не було. Змагання проходили на стадіоні, нерідко спортсмени приїжджали на змагання зі своїм інвентарем.

Пізніше було чітко прописані правила змагань, вимоги щодо майданчика, снарядів, техніки виконання вправ та зовнішнього вигляду спортсменів і зареєстровано назву виду спорту як «Спортивна гімнастика».

На початку XX століття почав формуватися вид спорту виключно для жінок з елементами танцю та предметами, якій пізніше трансформувався у художню гімнастику.

Художня гімнастика – це складно-координаційний вид спорту, одна із найбільш видовищних та витончених спортивних дисциплін.

Широкої популярності цей вид спорту набув після 1961 року, коли було прийнято рішення на засіданні Міжнародної федерації гімнастики (FIG) офіційно проводити міжнародні змагання різного рангу з художньої гімнастики. Починаючи з 1963 р. по 1991 р. Чемпіонати світу з художньої гімнастики проводяться кожні два роки. З 1992 р. ЧС проводяться кожний рік. На сьогодні проведено 37 Чемпіонатів світу. У 2013 році XXXII ЧС проводився у м. Київ (Україна). У підсумковому медальному заліку гімнастики збірної команди України посіли друге місце, виборовши 1 золоту, по 2 срібні та бронзові медалі. На цих змаганнях бронзові медалі в окремих видах програми вибороли запорізькі гімнастки – Аліна Максименко (вправи з булавами) та Євгенія Гомон (групові вправи з булавами).

Чемпіонати Європи з художньої гімнастики почали проводити з 1978 р. До 1996 р. ці змагання проводилися один раз на два роки. Починаючи з 1997 року змагання проводяться кожен рік. У 2004 р. ХХ ЧЄ проводився у м. Київ (Україна). Українські гімнастки на цих змаганнях посіли друге підсумкове командне місце. Всього проведено 31 ЧЄ, в травні 2020 р. ХХХІІ Чемпіонат Європи з художньої гімнастики буде проводитися у м. Київ.

Починаючи з 1984 року художня гімнастика внесена в програму проведення Олімпійських ігор тільки по програмі індивідуального багатоборства. Першою олімпійською чемпіонкою стала канадка Лорі Фанг (радянські спортсмени не брали участь у цих змаганнях). Починаючи з 1988 року переможницями Олімпійських ігор ставали виключно гімнастки пострадянської школи: білоруска Марина Лобач (1988 р.), українки Олександра Тимошенко (1992 р.) та Катерина Серебрянська (1996 р.), росіянки Юлія Барсукова (2000 р.), Аліна Кабаєва (2004 р.), Євгенія Канаєва (2008 р. та 2012 р.), Маргарита Мамун (2016 р.).

Починаючи з 1996 року, до програми Олімпійських ігор включені групові вправи. Загалом розігруються 2 комплекти нагород – виключно багатоборство.

В художній гімнастиці виділяють дві дисципліни: індивідуальні та групові вправи. На змаганнях світового рівня гімнастки в індивідуальному багатоборстві виконують 4 вправи, а також змагаються в окремих видах програми (вправи зі скакалкою, обручем, м'ячом, булавами або стрічкою). Команди з п'яти гімнасток у групових вправах виконують 2 композиції у багатоборстві: з одним видом предмету та з двома, а також змагаються у фіналах в окремих видах програми.

Вправи в художній гімнастиці виконуються під музичний супровід. Композиція може бути як оркестрова, так і з голосом. Суддівська бригада, що оцінює артистичні компоненти, звертає свою увагу на стиль гімнастики, відображення ідеї постановки, емоції та підкреслення музикальних акцентів.

Тривалість індивідуальної вправи – до 1 хв 30 с $\pm$ 5 с, групової – до 2 хв 30 с $\pm$ 5 с. Оцінюють виступи гімнасток 2 бригади суддів. Оцінка складається з двох компонентів: складності (D – Difficulty) та виконання (E – Execution).

Українські гімнастки – одні з лідерів світової гімнастики. Головними тренерами збірною протягом багатьох років є Ірина та Альбіна Дерюгіни. Вони заснували всесвітньо відому «Школу Дерюгіних», відому титулованими ученицями, серед них Ганна Безсонова (багаторазова чемпіонка світу, чемпіонка Європи, дворазовий бронзовий призер Олімпійських ігор), Наталія Годунко та Тамара Єрофеева (чемпіонки світу в окремих видах та командній першості 2001 р., чемпіонки та призерки Європи 2001 р., 2002 р.), Аліна Максименко та Ганна Різатдинова (переможниці та призерки чемпіонатів світу та Європи в окремих видах 2010-2016 рр.). На сьогодні першим номером української збірної є Влада Нікольченко, яка готується до виступів на Олімпійських іграх 2020 р. у м. Токіо (Японія).

Починаючи з 1992 р. у березні в Києві проходить «Кубок Дерюгіної» – найбільший міжнародний турнір з художньої гімнастики в Україні.

Таким чином, українська школа художньої гімнастики є одним із лідерів світової гімнастики на протязі багатьох років та продовжує розвиватися.

Література

1. Українська федерація гімнастики (UFG) URL: <https://ugf.org.ua/disciplines/hudozhnya-gimnastika/>

Маловічко Наталія

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ 5-17 РОКІВ

Фізична активність – це одна із основних людських функцій, найважливіший фундамент здоров'я протягом усього життя. Недостатня фізична активність є доведеним фактором ризику розвитку цілого ряду хронічних захворювань та їх ускладнень [1].

Викликають тривогу зростаючі показники недостатньої фізичної активності серед дітей та підлітків: лише 34% підлітків (13-15 років) активні настільки, щоб відповідати найкращим показникам здоров'я. Недостатній рівень фізичної активності сприяє зростанню показників надлишкової маси тіла та ожиріння серед дітей. У деяких країнах мало не половина хлопчиків у віці 8 років мають проблеми з надлишковою вагою, а у понад чверті визначається ожиріння.

Мета роботи – визначити роль та нормативний рівень фізичної активності у збереженні здоров'я дітей 5-17 років.

У ході аналізу літературних джерел [2] було з'ясовано, що під впливом фізичних вправ нормалізується стан основних нервових процесів - підвищується збудливість при посиленні процесів гальмування, розвиваються гальмівні реакції при патологічно вираженою підвищеною збудливістю. Фізичні вправи формують новий, динамічний стереотип, що сприяє зменшенню або зникненню патологічних проявів.

Фізичні вправи:

- стимулюють обмін речовин, тканинний обмін, ендокринну систему;
- підвищуючи імунобіологічні властивості, ферментативну активність, сприяють стійкості організму до захворювань;
- позитивно впливають на психоемоційну сферу, покращуючи настрій;
- надають на організм тонізуючу, трофічну, нормалізує вплив і формують компенсаторні функції [2].

Діти і підлітки у віці 5 - 17 років повинні займатися фізичною активністю середнього і високого ступеня інтенсивності не менше 60 хвилин в день. Фізична активність понад 60 хвилин в день дає додаткові переваги для здоров'я.

Велика частина щоденної фізичної активності повинна припадати на аеробне навантаження. Фізичною активністю високої інтенсивності, включаючи вправи по зміцненню м'язів і кісткових тканин, слід займатися як мінімум 3 рази в тиждень.

Для дітей і підлітків фізична активність передбачає ігри, змагання, заняття спортом, поїздки, оздоровчі заходи, фізкультуру або планові вправи в рамках сім'ї, школи і свого району. Для малорухомих дітей і підлітків рекомендується поступове нарощування активності. Доцільно починати з нетривалих занять, поступово збільшуючи їх тривалість, частоту і інтенсивність. Фізична активність покращує стан кардіо-респіраторної системи і зміцнює м'язи. Якщо діти будуть виконувати силові вправи 2-3 рази на тиждень, то це значно зміцнить їх м'язову тканину. Силові вправи можуть бути не структурованими або частиною гри, наприклад, гра на спортивному майданчику, лазання по деревах або ігри з перетягуванням, вправи з опором. Зміцнення кісткової тканини пов'язано з такими типами фізичної активності, як біг, повороти і стрибки, підняття важких предметів. Діти з обмеженими можливостями повинні по можливості виконувати ці рекомендації під контролем лікаря для визначення обсягу і типу фізичної активності.

Отже, заняття фізичною активністю для дітей 5 – 17 років сприяють зміцненню серцево-судинної системи, скелетно-м'язових тканин і зниженню ризику неінфекційних захворювань, так само поліпшується самопочуття та підвищується настрій.

Література

1. Литвиненко О.М., Грохович О.М. Проблеми здоров'я та організація фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів у країнах Європи. «Young Scientist». № 11 (63), 2018. С.679-672.
2. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч.1. Тернопіль: навчальна книга. Богдан, 2012. 392 с.

Мацола Валерія
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ

Актуальність. Аутизм в дитинстві як окрема ознака або в цілому психічний розлад визнається фахівцями більшості країн. Проблема реабілітації ранніх аутичних станів через виражену соціальну дезадаптацію хворих цих контингентів займає значне місце в загальній проблемі реабілітації дитячої та підліткової особистісної патології, порушень розвитку. Як показує вітчизняний і зарубіжний досвід, рання діагностика, тривала комплексна адекватна медико-психолого-педагогічна корекція дають можливість більшості аутичних дітей

навчатися в школі, нерідко виявляючи обдарованість в окремих галузях знань і мистецтві. При відсутності лікувально-корекційної роботи в фізіологічно сприятливі терміни розвитку з хворими, що страждають дитячим аутизмом більш ніж в 2/3 випадків настає глибока інвалідність [1].

Мета оцінити ефективність гідрокінезотерапії у дітей з РАС, і її впливу на корекцію рухових порушень у таких дітей і можливості їх соціальної інтеграції.

Аналіз останніх публікацій та досліджень Однією з найбільш ефективних форм терапії є заняття водною терапією і плавання в басейні. Такий вид лікування добре переноситься дітьми, тому що швидше сприймається ними як розвага або гра, а не як медична процедура. Заняття у воді і плавання грають важливу роль в підвищенні якості життя і активності дитини з аутизмом. Лікарі та фахівці з ЛФК використовують спеціально розроблені вправи у воді і заняття плаванням, щоб допомогти у відновленні, поліпшенні і підвищенні якості основних життєвих функцій дитини з аутизмом.

За даними численних медичних досліджень, вода є ідеальним середовищем для занять ЛФК для відновлення порушених або обмежених рухових функцій організму дитини. Вода забезпечує ідеальне середовище для полегшення рухів, допомагаючи знизити навантаження від ваги тіла до 90%. Тепла вода зменшує явища психологічного стресу, дозволяє краще розслабити м'язи і позбутися від м'язових спазмів і блоків. Хронічна недостатність фізичних вправ може бути однією з причин, по якій діти з аутизмом мають більший ризик страждати від надлишкової маси тіла. Займаючись фізичними вправами у воді, дитина з розладом аутистичного спектра може повірити у власні можливості, навчитися усвідомленому контролю над тілом, розвинути м'язову силу і спритність при іграх в воді, поліпшити відчуття рівноваги і балансу, координацію рухів.

При заняттях в басейні з іншими, дитина вчиться спілкуванню, вмінню ділитися своїми іграшками. У спільних іграх діти розвивають розумові здібності, вчать здоровій конкуренції і підвищують упевненість в собі. Заняття у воді, завдяки атмосфері безпеки, полегшують встановлення зорового контакту дитини з інструктором і іншими дітьми [2].

Під час занять діти вчать концентруватися на певних завданнях, поступово виконувати все більш складні завдання, розширюючи діапазон мобільності і рухливості. Водна терапія покращує усвідомлення і контроль тіла, а також допомагає дітям вчитися веселитися. Також інструктор вчить дитину контролювати поведінкові імпульси, навчає слідувати інструкціям і вмінню переносити розчарування і невдачі.

Під час лікувальних процедур в басейні інструктор знайомить дітей з різними властивостями води, такими як її температура, в'язкість, текучість. Діти вивчають здатність води підтримувати тіло на плаву, надавати тактильний вплив на шкіру, гідростатичний тиск. Знайомлячись з властивостями води, діти з аутизмом краще пізнають безпеку тактильних контактів і краще переносять їх.

Висновки. Заняття в басейні допоможуть малюкам краще концентрувати увагу, зменшити стан психологічного стресу, розслабити м'язи і позбутися від

спазмів. Регулярні заняття в басейні допоможуть повірити в себе, подолати власні страхи, навчитися контролювати своє тіло в воді, вдосконалити відчуття рівноваги і балансу. Для діток заняття в басейні проходять у вигляді захоплюючої гри, що робить навчання веселим і дійсно цікавими. Тому важливість плавання для дітей з РАС складно переоцінити, адже навчаючи їх плавати, ми не тільки розвиваємо їх фізично, а й зводимо ризики, пов'язані з водою до нуля.

Література

1. Башина В.М. Аутизм в детстве. М.: Медицина, 1999. 240с.
2. Бухановский А.О. Общая психопатология: Учеб. пособие для студ. высш. мед. учеб. заведений. М., ВЛАДОС-ПРЕСС, 2000. 57.с.
3. Муравов И.В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта Київ: Здоровье, 1989. 92 с.
4. Мурза В.П. Фізичні вправи і здоров'я Київ. Здоров'я, 1991. 105 с.

Мацола Валерія
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Бессарабова О.В.

ПЛАНТАРНИЙ ФАСЦІЙТ: СИМПТОМИ, ПРИЧИНИ ТА ЛІКУВАННЯ

Актуальність. Найбільш поширеним різновидом болю в п'яті є плантарний фасційт, так звана п'яткова шпора. П'яткова шпора – це захворювання, котре може виникнути практично у будь-якої людини. Звичайно, серйозної загрози життю та здоров'ю людини це захворювання не несе, проте створити значний дискомфорт може дуже просто. Плантарний фасційт зустрічається здебільшого у людей старше 40 років, при чому жінки більш схильні ніж чоловіки. За даними літературних джерел це захворювання особливо поширене у спортсменів. Це пов'язано з занадто великим навантаженням на стопу, неправильною технікою виконання фізичних вправ, нехтуванням вправами для розтягування литкового м'яза, з бігом по твердій поверхні, з погано підібраним взуттям, з ігноруванням особливостей своєї фізичної форми та іншими помилками, які допускаються не тільки новачками, але і більш досвідченими спортсменами [1].

Мета: теоретично обґрунтувати позитивний вплив лікувальної гімнастики та фізіопроцедур при лікуванні плантарного фасційту.

До причин виникнення болю в п'яті відносять : надмірну вагу, що створює тиск на стопи при ходьбі; ревматизм; викривлення хребта; довге носіння взуття, котре не підходить до анатомічної будови стопи; плоскостопість; судинні захворювання; серйозне навантаження на болочу

область; нейродистрофічні порушення; різноманітні травми стопи, розтягнення м'язів чи зв'язок; вікові зміни організму.

Звичайно, основним симптомом п'яtkової шпори є біль в п'яті, іноді – оніміння ніг. Зазвичай, хворі порівнюють характер болю з уколом голкою чи цвяхом. Локально ж біль знаходиться саме в центрі п'яти, набагато рідше – в центрі стопи або по її бокам. Проте, жодного зовнішнього прояву захворювання немає. Найбільш вираженим біль стає зранку, коли хворий встає з ліжка і робить перші кроки. Часто впродовж дня біль стає незначним і майже непомітним, проте під вечір дає про себе знати з новою силою.

Лікування плантарного фасціїту зазвичай консервативне. Оперативні методи лікування мають бути використані тільки, якщо вичерпані можливості консервативного лікування, або вже минув термін їх ефективного використання. Під час лікування потрібно знизити або зовсім припинити навантаження на стопу на деякий час. Якщо хворобу не почати лікувати вчасно, то болі ставатимуть сильнішими і постійними [1, 2].

По-перше варто придбати спеціальні устілки з отворами в ділянці шпори (це підп'ятник з товстого поролону, який має поглиблення в центрі). Також помічними є і ортопедичні устілки, які допомагають підтримати зведення стопи та розвантажити травмовану зв'язку. Доцільно робити вправи на розтягнення основи стопи, Ахілового сухожилля і м'язів гомілки.

Для покращення кровообігу потрібно робити масаж м'язів стопи та гомілки. Корисно катати звичайну скляну пляшку (по 5 – 7 хвилин кожною ногою). Для цього підійде і качалка, а також спеціальні масажери для ніг. До речі, це прекрасний метод профілактики виникнення шпори, бо він зміцнює стопу.

З фізіотерапевтичних процедур добре підійдуть озокерито-парафінові аплікації, фонофорез, електрофорез. Помічними будуть теплі ванни для ніг (краще з використанням морської солі, соди з милом). Загалом, лікування п'яtkової шпори досить тривале, часом курси доводиться повторювати кожні 2 – 3 місяці [3].

Висновок: У сучасному суспільстві п'яtkова шпора – досить поширена хвороба, яку треба вчасно вилікувати, щоб це не призвело до негативних наслідків. Для цього, треба робити різні профілактичні вправи для зміцнення м'язів стопи та гомілки, процедури для покращення кровообігу та носити зручне взуття.

Література

1. Бессарабова О. В., Несміян В. С. Фізична реабілітація при плантарному фасціїті. Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції "Актуальні питання лікування патології суглобів та ендопротезування" Запоріжжя - Приморськ: Інститут патології хребта та суглобів, 2019. С. 10 - 12.
2. Лашковский В. В., Игнатовский М. И. Роль динамической педобарографии в оценке биомеханических характеристик стопы в норме и при ее плоско-

вальгусной деформации. Журнал Гродненского государственного медицинского университета. 2010. С. 47-50.

3. Цымбал А. Н. Плантарный фасциит. Медико-социальная характеристика больных 2012. С. 330-335.

Мацола Валерія

студентка 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

РОЛЬ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

Актуальність. Для нормального функціонування людського організму і збереження здоров'я необхідна певна «доза» рухової активності. Фізична культура є основним засобом, що затримує вікове погіршення фізичних якостей і зниження адаптаційних здібностей організму в цілому і серцево-судинної системи зокрема. З віком істотно знижується здібність серця до максимальної напруги, що виявляється у віковому зменшенні максимальної частоти серцевих скорочень [1].

Мета: визначити особливості впливу фізичної активності на здоров'я людей похилого віку та найвигідніші види рухової активності.

При аналізі науково-методичної літератури [1, 2] було з'ясовано що зміни в системі кровообігу, зниження продуктивності серця спричиняють за собою виражене зменшення максимальних можливостей аеробного резерву організму, зниження рівня фізичної працездатності і витривалості. Адекватне фізичне тренування, заняття оздоровчою фізичною культурою здатні в значній мірі припинити вікові зміни різних функцій.

У будь-якому віці за допомогою тренування можна підвищити можливості аеробного резерву та рівень витривалості - показники біологічного віку організму і його життєздатності. Підвищення фізичної працездатності супроводжується профілактичним ефектом відносно чинників ризику серцево-судинних захворювань: зниженням ваги тіла і жирової маси, змісту холестерину і тригліцеридів в крові, зниженням артеріального тиску і частоти серцевих скорочень.

Серед найвигідніших видів рухової активності виділяють: біг, ходьбу на лижах, плавання, велосипедні прогулянки [1, 2].

Біг - універсальний засіб фізичної активності і фізичної дії на організм людини. При регулярних заняттях поліпшується функція нервової системи, нормалізується жировий і вуглеводний обмін, знижується вміст холестерину і цукру в крові. В результаті легких струсів тіла, виникаючих при бігу, відбувається гідродинамічний масаж судинних стінок стовпом крові, що зміщується. Ці ж "потряхування" стимулюють і роботу внутрішніх органів.

Ходьба на лижах. Цей вид циклічних вправ використовується в північних регіонах з відповідними кліматичними умовами і по своїй оздоровчій дії не

поступається бігу. При ходьбі на лижах, крім м'язів гомілки і стегна, в роботу включаються також м'язи верхніх кінцівок і плечового поясу, спини і живота, що вимагає додаткової витрати енергії. Участь в роботі практично всіх основних м'язових груп сприяє гармонійному розвитку елементів опорно-рухового апарату. Цей вид циклічних вправ сприятливо впливає на нервову систему, оскільки виконується на свіжому повітрі. Специфіка рухового навичку в ходьбі на лижах підвищує відчуття рівноваги (дуже важливе для літніх людей) в результаті тренування опорно-рухового і вестибулярного апарату, навіть вище, ніж біг.

Плавання. Регулярні заняття плаванням стимулюють газообмін в легенях більше, ніж гімнастика: збільшується екскурсія діафрагми за рахунок більшої глибини і частоти дихання. Плавання більшою мірою, ніж гімнастичні вправи, покращує роботу внутрішніх органів, розвиває серцево-судинну і дихальну систему. Додатковим чинником, що тренує кровообіг, є активна "гімнастика" кровонесних і лімфатичних судин. В умовах тривалого перебування у воді удосконалюються процеси терморегуляції. Відбувається загартування організму, зростає опірність несприятливим чинникам зовнішнього середовища. Для оздоровчих цілей найбільш корисне плавання способом брас.

Велосипедні прогулянки. Помірна спокійна їзда по рівній місцевості, лісовими або польовими стежками корисна навіть людям немолодим і ослабленим. Зміна ландшафту, свіжі враження від споглядання природи викликають в корі головного мозку нові центри збудження, які пригнічують негативно діючі сторожові вогнища, викликані денними турботами і переживаннями.

Таким чином було доведено актуальність рухової активності для попередження захворювань у людей похилого віку. Систематична рухова активність позитивно впливає на всі ланки рухового апарату, перешкоджаючи розвитку дегенеративних змін, пов'язаних з віком і гіподинамією. Підвищується мінералізація кісткової тканини і зміст кальцію в організмі, що перешкоджає розвитку остеопорозу. Збільшується лімфодренаж суглобових хрящів і міжхребцевих дисків, що є кращим засобом профілактики артрозу і остеохондрозу.

Література

1. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення. К. Олімп. л-ра, 2010. 370 с.
2. Павлова Ю. Вовканич Л., Виноградський Б. Фізична активність людей літнього віку. Фізична активність, здоров'я і спорт. Л., 2010. №. 1. С. 62-75.

Медовиченко Єлизавета
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Потапова О.В.

ПРАВИЛА ВИБОРУ ВІЗКУ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ З ДЦП

Вступ. В Україні нараховується більше 30000 тисяч хворих на ДЦП. Головним питанням соціальної політики України стоїть створення для дітей з обмеженнями в рухах усіх необхідних умов з фізичної, медичної, психологічної та соціальної реабілітації. Проблема лікування та реабілітації дітей з органічними ураженнями центральної нервової системи, а також створення для них інклюзивного середовища – одне з невирішених на сьогодні питань у сфері медицини, освіти та соціального забезпечення [1].

Для формування гармонійного життя дитини, потрібна взаємодія зі світом, а для цього потрібно пересуватись. Не завжди можливо поставити дитину з цим захворюванням на ноги, тому проблема вибору візку для пересування таких хворих є актуальною. До правильного підбора візка потрібно ретельно підходити через те, що поза сидячи у візку повинна: сприяти правильній поставі, запобігати розвитку пролежнів; бути зручною; забезпечувати необхідну підтримку; підтримувати функцію дихання і травлення; мінімізувати втому і сприяти активності; забезпечити незалежність, комунікацію і соціальну активність.

Мета дослідження - оцінити важливість правильного вибору візків для дітей з ДЦП підліткового віку для їх гармонійного життя в суспільстві.

Сидіння – динамічний процес, який полягає в утриманні стабільності постави і контролюванні рухів у процесі діяльності в сидячому положенні. Візок і сидіння повинні виконувати функцію ортотичного пристрою для пересування, який надає користувачеві максимальну функціональність, підтримку постави та максимальний комфорт, одночасно зменшуючи до мінімуму побічні явища, чи попереджуючи деформацію і подразнення шкіри.

Обмірювання дитини – для оцінки дитини важливо висадити її з крісла, якщо це взагалі можливо. Це б дозволило не тільки точніше провести обмірювання дитини, але й оцінити її діапазон рухливості, тонус м'язів, деформації та контроль постави. Таз відіграє ключову роль в утриманні постави. Горизонтальне і нейтральне положення тазу сприяє максимальному володінню тулубом і кінцівками. Стійка поверхня під сидниціями допомагає у виконанні передачі контрольованих рухів тазом і тулубом. Розташувавши таз, розміщуємо нижні кінцівки в можливо найкращому функціональному положенні.

Ідеальне положення – це 90-90-90 з легко розведеними стегнами і передньосідничною підставкою для збільшення площі опори. Стопи повинні бути в нейтральному положенні, тобто не зведені не розведені. Тулуб і голова дитини повинні утримуватись в положенні, по можливості якнайближчому до середньої лінії (осі симетрії). Плечі і голова повинні мати ідеальну опору через

таз. Передпліччя повинні вигідно опиратися на підлокітниках для уникнення зведення, чи підняття/опущення лопаток. Є діти, яким конче необхідний спеціально пристосований візок. Візки на замовлення вимагають більше часу на виконання замовлення і часто створюють проблеми в їх технічному обслуговуванні. По можливості, дитині перед призначенням необхідно дати можливість випробувати обладнання протягом певного часу. Метод проб і помилок – це єдиний спосіб пізнати, чи цей візок відповідає функціональним можливостям дитини, її стилю життя, оточенню.

При виборі візка з моторним приводом необхідно звернути увагу на такі фактори:

- розумова та емоційна здатність дитини;
- сприйняття дитиною оточення і обслуговуючого персоналу;
- відповідальність і безпека дитини в приміщенні і поза приміщенням;
- можливість техобслуговування і ремонту.

Переваги візка з моторним приводом можуть перевищити його недоліки, якщо врахувати менші затрати енергії, покращення якості життя і його більш активний стиль.

Стандартні критерії підбору візка:

1. Ширина на 2–3 см > ширини тазу
2. Глибина сидіння на 1–5 см < довжини до коліна.
3. Висота спинки – або по верхньому або нижньому куту лопатки.
4. Висота підлокітника = 90° в ліктьовому суглобі.
5. Висота підніжки = 90° в гомілковому ступному суглобі.

Такі критерії цілком придатні для неповносправних осіб з обмеженою рухомістю. Для дітей хворих ДЦП такі критерії є домінуючими, але як правило при підборі візка проводиться комплексне обстеження дитини.

Також необхідно враховувати і характер використання візка: тривалість перебування дитини у візку на протязі дня; положення при годуванні дитини; де планується використання візка (в будинку, поза межами будинку); на якому поверсі мешкає дитина; чи візок буде використовуватись суто для прогулянок або для спортивної діяльності тощо.

Також говорячи про підбір візка для дітей з ДЦП, важливо підібрати необхідні фіксуючі пристрої. У разі перехрещення ніг необхідно використовувати клин, якщо дитина погано тримає рівновагу в позі сидячи, необхідні бічні підтримки та стабілізаційні шорти, які фіксують таз, при нахилах вперед допоможе нагрудний ремінь або жилет безпеки.

Висновки. Розглянуте питання є дуже важливим через те, що правильне крісло забезпечує: стабільність; комфорт; необхідну підтримку; свободу рухів та можливість взаємодіяти з однолітками. Пересування за допомогою візка дозволяє виробити у дитини таку важливу якість, як упевненість у собі, допомогти їй легко спілкуватися, що робить позитивний вплив на тендітну психіку, дозволяючи адаптуватися в соціальному житті суспільства.

Література

1. Програма корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/18-19lfk-dczp.pdf. (дата звернення: 09.03.2020).
2. Обладнання для інклюзивної освіти. <https://vemakids.com.ua/ua> (дата звернення: 09.03.2020).

Меснянкiна Iлона
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЇ НА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Актуальність. Роль гідрокінезотерапії, порівняно з іншими видами фізичних вправ, полягає у різнобічному впливі води на організм людини, що пов'язано з фізичними, термічними, хімічними та механічними її властивостями. Плавання здійснює різнобічний вплив на організм людини, розвиває витривалість й поліпшує рухливість у суглобах – оздоровчий вплив на опорно-руховий апарат, такий оздоровчий вплив є дуже корисним для організму. Широке використання занять з плавання сприяє підвищенню функціональних можливостей організму й забезпечує працездатність [1].

Мета визначити особливості впливу занять з гідрокінезотерапії на функціональний стан людини.

Гідрокінезотерапія – найбільш простий, безпечний і дієвий спосіб підтримки здоров'я опорно-рухового апарату і корекції його порушень, що поєднує необхідну фізичну активність з корисними властивостями води [2]. Гідрокінезотерапія не є медикаментозним методом лікування патологій опорно-рухової системи, однак широко застосовується в поєднанні з лікарським курсом фізичної терапії.

Заняття водної гімнастикою ефективно знижують больовий синдром в незалежності від прийому знеболюючих препаратів. Більш того, завдяки заняттям у воді зменшуються дозування медикаментозних препаратів без нанесення шкоди здоров'ю пацієнта і без зниження ефективності лікування.

Фізичні вправи у воді показані:

- людям із захворюваннями і травмами опорно-рухового апарату, особливо після зняття іммобілізації.
- при порушеннях осанки, контрактурах, атрофії м'язів.
- порушенні обміну речовин і ендокринної системи (подагра, ожиріння, цукровий діабет).
- при захворюваннях серцево-судинної системи органів дихання.

- при захворюваннях внутрішніх органів (холецистит, гастрити, коліт).
- при судинній патології (варикозна хвороба, тромбофлебіт).
- при ушкодженнях і захворюваннях нервової системи (остеохондроз хребта, паралічі і парези, неврози, ДЦП).
- при артрозі і артритих [4].

Протипоказання:

- ушкодження шкірних покривів;
- остеомієліт;
- запальні захворювання ЛОР-органів (отит, синусит та ін.);
- сечостатевої інфекції і венеричні захворювання;
- гарячкові стани;
- інфаркт міокарду;
- артеріальна гіпертонія;
- туберкульоз;
- гострі психічні захворювання[2].

Заняття проводять у воді тому що:

- Сила гравітації, що чинить тиск на хребет, у воді сильно знижується, і будь-яке навантаження (осьова або ударна), що випробовується у вертикальному положенні значно знижується.

- Для утримання рівноваги у воді організм використовує автономні (так звані "глибокі") м'язи, майже не задіяні в звичайному житті, що сприяє зміцненню м'язового корсета.

- Зайняття у воді дають швидкі результати по поліпшенню загальної рухливості і гнучкості суглобів при незначних м'язових зусиллях.

- Вправи у басейні роблять загальнозміцнюючий вплив на організм (збільшується життєвий об'єм легені, насичення тканина кисень, покращується сон, нормалізується емоційний стан, фізичний витривалість, гартування служить хорошим профілактика простудний і інших захворювань) [3].

Перебування у воді прискорює метаболізм, підвищує термогенезис, розвиває дихальну систему. В результаті зайняття прискорюються процеси регенерації тканин, крово- та лімфообіг, збільшується амплітуда рухів в суглобі, оптимізують м'язовий баланс, роблять фігуру стрункою та граціозною, служать прекрасним засобом зняття напруги, підвищують працездатність. Особливо ефективна лікувальна гімнастика у воді у поєднанні з різними видами фізіотерапії, масажу, процедурами водолікарні за призначенням лікаря [2].

Плавання дозволяє не тільки зміцнити здоров'я, а й позитивно впливає на основні показники фізичного розвитку людини: ріст, вагу, зміцнення серцево-судинної й нервової системи, розвиток дихального апарату та м'язової системи. Плавання також є прекрасним засобом профілактики та виправлення порушень постави, сколіозів, плоскостопості[4].

Висновки. Плавання є найбільш гармонійним і естетичним фізичним навантаженням. Не перенавантажуючи організм, воно не тільки тренує

максимальну кількість органів і систем, але і є скульптором вашого тіла, що важливо для гармонійного розвитку особи.

Література

1. Аикина Л. И. Использование плавания в системе лечебно-профилактических учреждений и организованного отдыха Омск : ОГНФК. 1988. 48 с.
2. Булгакова Н.Ж. Плавание Москва: Физкультура и спорт, 2001. 400 с.
3. Викулов А. Д. Плавание для студентов факультетов физ. культуры Российской Федерации Ярославль : ГУ ЦДЮ, ИЦ Пионер. 1999. 1 60 с.
4. Ворончихина И. А. Типология процесса оздоровления лиц зрелого возраста на занятиях водной аэробикой Теория и Практика физической культуры, 2006. № 4. С. 62-63.

Навертюк Дар'я

студентка 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: проф. Маковецька Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ГОТЕЛЯХ 4 ЗІРКИ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день туризм став галуззю кожної країни світу, тому що він є одним з найбільш динамічних і прибуткових серед усіх галузей світової економіки, сприяє зміцненню і поширенню економічних, соціальних і культурних зв'язків. Кількість туристів збільшується з кожним роком. Неможливо уявити туризм без засобів розміщення, до них відносять і готелі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність готелів в Україні регулюється законом «Про Туризм». Державний комітет України з житлово-комунального господарства видав 1991 р. Рекомендації «Про порядок віднесення комунальних готелів України до міжнародної класифікації». Вони мали на меті наблизити уніфікацію національних стандартів у готельній сфері відповідно до діючих міжнародних стандартів. Згідно з нововведеннями готелі класифікували у зірковій системі за чотирма категоріями. Водночас із міжнародними принципами класифікації готелів використовували традиційну систему розрядів, встановлену згідно з «Положенням про віднесення готелів до розрядів і номерів у готелях до категорій». Обов'язкова умова, відповідності готелю міжнародній класифікації стосувалась дотримання «Загальних вимог», що було підставою для одержання певної категорії у системі зірок.

У 1994 р. Державний комітет України з туризму видав «Положення про державну атестацію та перереєстрацію готелів, мотелів, кемпінгів, туристських баз і комплексів, а також підприємств громадського харчування України, які приймають і обслуговують туристів». Одночасно із цим положенням вводилась європейська система класифікації з використанням зірок.

Стандарт «Засоби розміщення. Загальні вимоги» введений в Україні 2003 р. Він вперше регламентує умови до матеріально-технічної бази засобів розміщення, наданих послуг з урахуванням параметрів, висунутих ВТО. Відповідно до нового стандарту засоби розміщення поділяють на колективні та індивідуальні. До перших належать готелі й аналогічні їм засоби розміщення. До других — кімнати, орендовані у сімейних будинках, і житло, орендоване в приватних осіб або через агентства, а також неосновне особисте житло, надане безоплатно родичам та знайомим.

Метою статті є з'ясування особливостей організації обслуговування гостей у готелях 4 зірки..

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що за державним стандартом, категоризація чи присвоєння зірок не обов'язкові. Необхідна лише сертифікація на безпеку. Одночасно суттєвим чинником, що вплинув на збільшення кількості сертифікованих готелів, є прийняття нової редакції Закону України «Про туризм». Згідно з ним турфірми мають право працювати лише зі сертифікованими засобами розміщення.

Якщо будинок готелю належить до пам'яток історії чи архітектури, допускається відхилення від вимог стосовно матеріально-технічного оснащення готелів і переліку пропонованих послуг. Керівництво готелю у такому випадку подає документальне підтвердження, засвідчене уповноваженими органами, про те, що виконання вимоги неможливе з огляду збереження історичного характеру будинку, навколишньої забудови та прилеглої території, а відхилення не призведе до значного зниження вимог, установлених для цієї категорії готелю. В інформаційних та рекламних матеріалах, які стосуються готелю, подають інформацію про історичний характер будинку і пов'язані з цим відхилення від вимог до матеріально-технічного оснащення чи номенклатури наданих послуг [2].

У готелі повинні бути внутрішні Правила проживання, що не суперечать правилам користування готелями, Книга відгуків і пропозицій, а також Журнал реєстрації вступного інструктажу працівників з питань охорони праці й Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці [3].

Посадові інструкції, які фіксують встановлені обов'язки та правила роботи, повинен знати весь персонал і мати кваліфікацію, що відповідає роботі та гарантує безпеку в готелі, вільно володіти двома іноземними мовами (це стосується і покоївок, і швейцарів та ін.). Персонал має бути фахово підготовлений, швидко й ефективно виконувати прохання гостей, періодично проходити медичний огляд, носити формений одяг з характерними для готелю особливостями, диференційованими за службами зі службовими позначками [1].

Отже, готелі класу «4» зірки користуються популярністю серед туристів. За даними англійських вчених близько 40% людей обирають готелі саме цього класу. Тривалі переїзди завжди стомлюють людину. Тому, приїхавши в чуже місто, подорожній шукає зручне і комфортне тимчасове житло. Найчастіше п'яти-зіркові готелі занадто дорогі, а у трьох-зіркових рівень комфорту та

зручності недостатньо високий. В такому випадку туристи обирають саме чотирьох-зіркові готелі.

Література

1. Бородіна А. В. Ресторанно-готельний бізнес : навч. посіб. Київ : Талком, 2014. 225 с.
2. Бутейко Н. Г. Організація виробництва підприємств готельного господарства : навч. посіб. Харків, Амадей 2010. 238 с.
3. Кутейко П. Н. Організація виробництва у закладах готельного господарства : навч. посіб. Київ : Талком, 2011. 297 с.

Найдукова Валерія

студентка 2 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.геол.-мін.н., доц. Бортников Є.Г.

ЕТНІЧНА САМОБУТНІСТЬ ВИЯВУ ГОСТИННОСТІ КОЧОВИХ НАРОДІВ ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО СТЕПУ

Подібність ритуалів гостинності у народів, історично й/або географічно віддалених один від одного, не є випадковістю: це свідчення стійкості глибинних структур гостинності як фундаментальної умови існування соціуму. Водночас у кожному просторовому локалі зберігалась етнічна (а згодом – національна) самобутність вияву гостинності [1, с. 52]. Для становлення неповторного обличчя сучасної сфери гостинності Запорізького краю доречно звернутися до етнокультурних традицій численних народів, що його населяли, зокрема й кочових, які лишили помітний слід в регіональній культурі гостинності, насамперед – у культурі харчування, що постала навколо Казана.

Казан – одна з тих категорій речей, які міфологічна свідомість охоче поміщає в центр світу. Завдяки казану може відбуватися взаємодія світів, і в цій процедурі він не тільки посередник, а й охоронець, захисник від шкідливого впливу Нижнього світу. У кочових суспільствах казан міг символізувати ще й владу [3, с. 22-23]. Очевидно, при виконанні релігійно-магічних обрядів найперше використовувалися казани, особливим чином оформлені; при цьому зооморфні елементи (наприклад, ручки) пов'язувалися з культом тварин і виконували функцію оберега.

В українських етнокультурологічних дослідженнях досить широко відображена символіка гостинності, проте казан дещо обділений увагою [1, с. 55]. А тим часом котли (казани) з найдавніших часів шанувалися кочівниками й призначалися і для готування їжі, і для ритуальних обрядів і трапез, пов'язаних з пожертвами. Це – один з найбільш важливих у символічному сенсі предметів кочового світогляду. За часів кочового скотарства у кожного племені був великий казан (Тай-Казан), в якому можна було вмістити м'ясо цілого коня. Ним користувалися під час великих загальних

свят і тризн. Тому казан – символ статку, гостинності, єдності, згуртованості й цілісності народу.

Ще бронзові казани скіфської епохи виконували, крім утилітарних, і магічну функцію. Про символічне значення казанів свідчить розповідь Геродота (VI-V ст. до Р. Х.) про скіфів: «У цій місцевості (у верхів'ях Гіпанісу-Бугу) стоїть мідна посудина завбільшки, либонь, у шість разів більша від посудини для змішування вина, що її Павсаній, син Клеомброта, велів присвятити богам і поставити біля входу в Понт (Чорне море). Хто не бачив цієї посудини, тому я її опишу: вона вільно вміщає 600 амфор, а товщина цієї скіфської посудини шість пальців. За словами місцевих жителів, зроблена вона з наконечників стріл. Один скіфський цар, на ім'я Аріант, побажав довідатися про чисельність скіфів. Він наказав для цього всім скіфам принести по одному наконечнику стріли й кожному, хто не послухається, погрожував смертю. Тоді скіфи принесли так багато наконечників, що цар вирішив спорудити з них собі пам'ятник: він повелів виготовити з наконечників цю мідну посудина й виставити в Ексампеї. От відомості, які я одержав про чисельність скіфів» [2, IV.81].

Відповідно до міфологічних уявлень тюркомонголів, і небо, й підземний світ уявлялися у вигляді купола або перевернутого казана, звідси – і весь космос, і його первинний, зародковий стан сприймалися як куполоподібний або казаноподібний простір. Місце розташування міфічного Казана було прийнято за точку відліку в системі географічних координат або за центр світобудови. Тому можна припустити, що міфічний Казан послужив джерелом для всіх історичних та епічних Казанів, які стали сакральними й політичними центрами для етнокультурних угруповань, що виникали на шляху міграцій тюркських племен.

Таким чином, асоціація «казан» – «міфічний сакральний центр» перейшла й до реального предмета – побутового казана (котла). Така символіка характерна не тільки для тюркських народів, вона безумовно запозичена у давніх скіфів з їх сакральною космограмою – казаном Аріанта. І все це – надбання також і культурної історії українського народу, насамперед – численних етносів Причорномор'я, чия земля зберігає стародавні традиції безлічі культур.

Література

1. Бортникова А., Будько М. Символіка гостинності в контексті утвердження національної та цивілізаційної ідентичності. Інституціональні перетворення в суспільстві: світовий досвід і українська реальність. Мелітополь: МІДМУ КПУ, 2010. С. 52–60.
2. Геродот. История. В 9-ти кн. М.: ООО «Издательство АСТ», «Ладомир», 2001. 752 с.
3. Плетнёва С. А. Кочевники Средневековья: поиски исторических закономерностей. М.: «Наука», 1982. 190 с.

Ніколенко Альона
студент магістратури
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Кальонова І.В.

НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕТОДИ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

Реабілітація хворих на церебральний параліч (ЦП) продовжує залишатися однією з найактуальніших проблем сучасного суспільства. ЦП поєднує групу непрогресуючих неврологічних розладів, що виникають у результаті недорозвинення й ушкодження головного мозку в пренатальному, натальному і постнатальному періодах. Основною характерною рисою ЦП є порушення розвитку психомоторних функцій дитини. Рухові розлади проявляються у вигляді паралічів, парезів, насильницьких рухів, порушення координації рухів. Ці симптоми нерідко супроводжуються затримкою психомовного розвитку, мови, порушеннями чутливості [3, с. 19].

Відомо, що центральна нервова система в дітей має великі пластичні можливості, і, навіть при наявності значних структурних уражень мозку, може відбутися відносно нормальний моторний та когнітивний розвиток. Раціональним поєднанням нових сучасних технологій та традиційних методів можна досягнути успіху реабілітації, сприяти адаптації хворих до життя і пристосуванню їх до трудової діяльності [1, с. 26].

Метою даного дослідження була оцінка ефективності комплексної програми з елементами системи інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації в дітей з диплегічною формою церебрального паралічу.

Під нашим спостереженням знаходилось 22 дитини зі спастичною формою ЦП віком від 6 до 8 років, яких було поділено на основну і контрольну групи (по 11 дітей). Переважаючою формою поразки була спастична диплегія середнього ступеня важкості (56 %) і спастичний тетрапарез (44 %).

Діти обох груп отримували комплексну реабілітацію в умовах реабілітаційного центру, яка включала раціональний режим дня, лікувальну фізкультуру, масаж, фізіотерапію, заняття з логопедом, психологом. В основній групі крім стандартного комплексу реабілітаційних заходів, застосовувалася фізична терапія з елементами нейрофізіологічної реабілітації за методом В.І. Козьякіна, що включала в себе масаж, мобілізуючу гімнастику, механотерапію, рефлексотерапію, та комп'ютерні ігри [2, с. 77].

Для оцінки ефективності застосування нейрофізіологічних методик реабілітації у всіх дітей в динаміці було проведено обстеження рівня сформованості рухових функцій за «Шкалою великих моторних функцій GMFMSS-88».

На початку дослідження діти обох груп мали середній ступінь порушення великих моторних функцій, меншою мірою – сидіння, більшою – стояння та ходьби. Так, відсоток сформованості функцій за блоком А (лежання і перевертання) склав $89,20 \pm 1,86$ %, блоком В (сидіння) – $87,63 \pm 1,22$ %, блоком

С (повзання і пересування на колінах) – $71,36 \pm 1,54$ %, блоком Д (стояння) – $64,41 \pm 2,52$ %, блоком Е (ходьба, біг, стрибки) – $55,60 \pm 0,65$ %. Міжгрупова різниця склала не більше 1-2 %.

Повторне обстеження дітей обох груп було проведено нами через 9 місяців застосування реабілітаційних заходів. Наприкінці дослідження ми відзначили покращення рухових функцій в обох групах, але більшою мірою в основній групі, де застосовувались нейрофізіологічні методики. Найбільш вагомими змінами показників спостерігалися за тестами в групі В (сидіння) та групі С (стояння), але у хворих основної групи ці показники збільшилися на 4,55 %, в контрольній групі – на 1,01 %.

Зазначимо, що за термін проведення дослідження комплексна програма фізичної терапії з елементами нейрофізіологічної реабілітації за системою В.І. Козьявкіна переважно вплинула на силу м'язів верхніх кінцівок, тонус м'язів, поставу, статичну та динамічну рівновагу, рухові функції (вставання, сидіння, перевертання, ходьба, біг, стрибки, лазіння по драбині, повзання на колінах), стереотипи рухів та положення стопи. Ми припускаємо, що подібні результати можуть бути кращими, так як для дітей 6-8 років, де патологічні патерни опорно-рухового апарату є практично сформованими, будь-які зміни вимагають значно більшого часу реабілітаційних заходів, ніж термін нашого дослідження.

Література

1. Козьявкін В. І., Волошин Б. Д. Метод проф. В. Козьявкіна. Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. Блок кінезотерапії. Львів: Малті-М, 2004. 312 с.
2. Козьявкін В.І. Основи системи інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації пацієнтів з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). Український вісник психоневрології. 2005. № 3. С. 76-78.
3. Яценко К.В. Дитячий церебральний параліч: етіопатогенез, клініко-нейрофізіологічні аспекти та можливості неврологічної реабілітації. Український неврологічний журнал. 2015. № 2. С. 19-24.

Павлишина Катерина

студентка 3 курсу фак-ту міжнародної торгівлі та права
Київського національного торговельно-економічного університету
Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Самоленко Т.В.

ВИСТУП УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ НА ІІІ ЗИМОВИХ ЮНАЦЬКИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ В ЛОЗАННІ

Міжнародний Олімпійський Комітет 2008 році започаткував проведення літніх та зимових Юнацьких Олімпійських ігор (ЮОІ), які проходять кожні два роки. Їх головне завдання – через проведення спортивних змагань розширити культурну та освітню складову в кар'єрі молодого покоління спортсменів. З метою об'єднання різних націй, зближення культур та традицій, окрім

розіграшу нагород в індивідуальних дисциплінах, впроваджені змагання змішаних команд, які в боротьбі за медалі збирають в одній команді спортсменів з різних країн. У загальній кількості дисциплін на Юнацьких іграх мікст-змагання займають 25-30%. Окрім цього, юні учасники Ігор у цікавій формі отримують корисну інформацію про олімпійські цінності, важливість активного відпочинку та здорового способу життя, питання боротьби з допінгом тощо [3].

III Зимові Юнацькі Олімпійські ігри 2020 пройшли 9-22 січня в Лозанні (Швейцарія), прийняло участь 1880 спортсменів: 940 юнаків та 940 дівчат із 70 країн в вікових категоріях від 15-18 років. У програмі було представлено 8 видів та 16 дисциплін і розіграно 81 комплект нагород. Традиційно церемонія відкриття ознаменувалася підняттям олімпійського прапора, клятвами спортсменів, тренерів та суддів й запаленням олімпійського вогню. Головна мета ігор – залучення в олімпійський рух спортивної молоді, її підготовка до складних психологічних умов міжнародних стартів, відбір юних талантів до участі в майбутніх Олімпійських іграх. Талісманом III зимових ЮОІ-2020 стало гібридне звірятко Йодлі (Yodli). У заході взяли участь президент Міжнародного Олімпійського Комітету Томас Бах, член Виконкому МОК, президент Національного олімпійського комітету України Сергій Бубка. Почесну місію нести український прапор на церемонії відкриття III зимових ЮОІ-2020 було покладено на бронзового призера XIV зимового Європейського юнацького олімпійського фестивалю з біатлону Степана Кінаша [3].

Нагадаємо, що перші зимові ЮОІ пройшли в австрійському Інсбруку, у 2012 році, другі в норвезькому Ліллегаммері в 2016 році. У спортсменів України на I зимових ЮОІ було три срібні нагороди: дві у фігурному катанні та одна в шорт-треку. На II зимових ЮОІ українці вибороли 3 медалі: «золото» на рахунку біатлоністки Христини Дмитренко (гонка переслідування), «срібло» у фігуриста Івана Шмуратко в командних змаганнях з фігурного катання у складі змішаної команди Future, бронзову медаль мала сноубордистка Дарина Кириченко у командних змаганнях змішана четвірка [2].

Результати дослідження та їх обговорення. На III зимових юнацьких Олімпійських іграх в Лозанні Україна була представлена 39 спортсменами, які виступали у 12 з 16 можливих дисциплін: біатлон, бобслей, лижне двоєборство, керлінг, хокей, санний спорт, фігурне катання, ковзанярський спорт, шорт-трек, стрибки на лижах, скелетон, фрістайл, гірськолижний спорт, гірський альпінізм, лижні гонки, сноубординг. В останній день Ігор представник України Орест Коваленко став автором фантастичного олімпійського дебюту українського «біг-ейру», піднявся на п'єдестал пошани, показав свій блискучий виступ з результатом 179.50, замкнувши трійку лідерів у фрістайлі в дисципліні «біг-ейр». Українські спортсмени **виграли три медалі у команді НОК**. На цьогорічних ЮОІ челенджи замінили на командні турніри для хлопців та дівчат, але за принципом змішаного формування команд. Країнам, які не отримали право виступати на змаганнях повноцінною чоловічою або жіночою командами, дозволили заявити до трьох хлопців або чотирьох дівчат для змішаного турніру 3х3. Далі організатори розподілили їх усіх на 16 команд –

вісім чоловічих та вісім жіночих. В кожній команді по 13 атлетів, кожній з них дали назву кольору – Black, Blue, Brown, Green, Grey, Orange, Red, Yellow. В підсумку провели чоловічий та жіночий турніри. Це команда юнацьких Олімпійських ігор, що складається зі спортсменів, що представляють різні національні олімпійські комітети. Спортсмени з різних країн змагаються в одній команді. У фіналі хокейного турніру у форматі 3x3 зійшлися два українці – Володимир Трошкін, вихованець криворізької ДЮСШ №1 «Кривбас», та Денис Пасько якій представляв броварське училище фізичної культури «Білий барс», з рахунком 10:4, де Володимир здобув золоту медаль, а Денис – срібну медаль. Бронзу нагороду в змаганнях змішаних інтернаціональних команд з фігурного катання у складі «Team Vision», здобула спортивна пара Софія Нестерова та Артем Даренський [2].

Президент НОК України, Олімпійський чемпіон Сергій Бубка підвів підсумки III зимових Юнацьких Олімпійських іграх: «Юнацькі Олімпійські ігри – чудовий фундамент для подальшого розвитку молодих талантів. Для юних спортсменів олімпійські змагання в Лозанні стали першим і найвідповідальнішим міжнародним стартом в кар'єрі. Безперечно, це безцінний досвід і можливість спробувати власні сили на найвищому рівні». Зимові Юнацькі Олімпійські ігри в Лозанні засвідчили гарний потенціал українських спортсменів. Всі як один прагнули до свого максимуму. Отже, крім спортивної складової захід ознайомив гостей із швейцарською культурою та традиціями, а також об'єднав новаторські та творчі підходи країни-господаря Юнацьких Олімпійських ігор – 2020. Відбувся спуск олімпійського прапора, після якого апофеозом церемонії стала передача своєрідної естафети від Лозанні – 2020 на корейську провінцію Канвондо – 2024 [1].

Література

1. Лозанна – 2020. URL: <https://areas.news/u-lozanni-vidbulasya-ceremoniya-zakritya-zimovih-junackih-olimpijskih-igor/>.
2. Новості спорту. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-sports/2846235-ukrainu-> <http://noc-ukr.org/olympic/youth-games/lausanne/>.
3. Відкриття Ігор Олімпіади 2020. URL: na-uoi2020-v-lozanne-budut-predstavlat-39-sportsmenov.html/.

Поворознюк Олена

студентка магістратури

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: д.б.н., проф. Богдановська Н.В.

ЗАСОБИ ЕРГОТЕРАПІЇ НА РАННІХ СТАДІЯХ ХВОРОБИ АЛЬЦГЕЙМЕРА

Хвороба Альцгеймера (ХА) являє собою найбільш поширену форму первинних дегенеративних деменцій пізнього віку, що характеризується

поступовим малопомітним початком в пресенільному або у старечому віці, неухильним прогресуванням розладів пам'яті, інтелекту, а також характерним комплексом нейропатологічних ознак з вкрай несприятливим прогнозом.

Специфічної терапії, що б сприяла регресу або запобігала прогресуванню вказаної патології, не існує, проте стратегії лікування, які забезпечують ранню підтримку та симптоматичне полегшення, можуть уповільнити швидке зниження якості повсякденного життя пацієнтів. Мета відновного лікування - забезпечити незалежність людини в його повсякденному житті, зробити його домашню обстановку зручною і безпечною, де все під рукою, за допомогою спеціальних засобів. Терапія повсякденною діяльністю, або ерготерапія, є одним з видів реабілітаційного лікування, спрямованого на відновлення тих функцій, які необхідні для того, щоб справлятися з повсякденною побутовою діяльністю [2].

Мета роботи – дослідити сучасні засоби ерготерапії, які використовують на ранніх стадіях хвороби Альцгеймера для максимального збереження рухових, когнітивних і розумових функцій.

При аналізі літературних джерел з'ясовано, ерготерапія при ХА вимагає тривалого і постійного застосування. Але позитивна динаміка більш за все буде спостерігатися лише на ранніх стадіях хвороби [1].

Виділяються 3 основні стадії ХА:

- Рання деменція - у міру прогресування хвороби триває зниження пам'яті та інших пізнавальних здібностей.
- Помірна деменція - на стадії помірної деменції пошкоджуються області мозку, що контролюють мову, інтелект, обробку зовнішньої інформації (наприклад, зорової та слухової), усвідомлене мислення.
- Важка деменція - пацієнти з тяжкою деменцією не можуть спілкуватися і повністю залежать від сторонньої допомоги. Велику частину часу пацієнт проводить в ліжку [1].

Перш за все приділяється увага функціонуванню верхніх кінцівок [1]. Для розвитку функцій кисті при ХА використовують спеціальні тренажери та вправи: мозаїка, рулетка, співвідношення букв з відповідним зображенням на картинці, складання слів по запропонованим картинкам, співвідношення цифр з кількістю предметів, зображених на картках з картинками; впізнавати по контуру трафарету зображений предмет; складати конструктор «Танграм»; складати кубики з зображеннями та ін.

Є багато вправ та ігор, які не тільки стимулюють когнітивні здібності (пам'ять, увагу, мову, міркування та ін.) пацієнтів з ХА, а й позитивно впливають на їхній емоційний стан і самооцінку: ліплення з пластиліну, класифікація об'єктів, зробити книгу, автобіографічний щоденник, вгадайте, що в мішку, настільні ігри та ін. [2].

Пацієнти, на стадії м'якої деменції, які вже мають порушення когнітивних функцій, можуть засвоювати когнітивну підтримку при дотриманні деяких умов:

А) навчання навичкам повинно відбуватися одночасно з повторним їх відтворенням;

Б) при проведенні когнітивного тренінгу необхідно спиратися на збереження когнітивних функцій;

В) доцільно використання для тренування звичних навичок зовнішніх підказок (написів, малюнків, таймера і будь-яких інших способів нагадування), які повинні поєднуватися з повторюваним відтворенням (при зовнішній допомозі) в повсякденній діяльності [1].

Особливим видом терапії при ХА є зоотерапія - турбота про вихованця ідеально підходить для лікування всіх видів захворювань, в тому числі деменції. Пацієнту пропонують брати активну участь у догляді за тваринами, годувати їх, виходити з ними на прогулянку (якщо є собака). Це надає терапевтичний ефект при багатьох захворюваннях.

Таким чином, своєчасне використання різноманітних засобів ерготерапії, направлених на максимальне відновлення рухових, когнітивних і розумових функцій сприяє адаптуванню пацієнта з ХА до звичного для здорової людини життя.

Література

1. Дамулин И. В. Когнитивные расстройства. Некоторые вопросы клиники, диагностики, лечения. М., 2012. 19 с.
2. Марчук М. Когнітивна дисфункція при хворобі Альцгеймера: оцінка ефективності препаратів. «НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія»: 6 (107). 2019. С. 20-22.

Подмазіна Еліна

студентка 1 курсу фак-ту ресторанно-готельного та туристичного бізнесу
Київського національного торговельно-економічного університету
Наук. кер.: ст.викл. Ковальова А.О.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИСТУПІВ СТУДЕНТІВ-ЛЕГКОАТЛЕТІВ В ЗИМОВОМУ ЗМАГАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ

Спортивні результати студентів-легкоатлетів та якість їх знань пов'язані з правильним розпорядком дня, правильним співвідношенням навчання та спортивної діяльності. Уміння правильно поєднувати навчання з тренувальними заняттями підвищує результативність [1, с. 456].

Безпосередня підготовка до головних стартів сезону є одним з найважливіших моментів у спортивному тренуванні. Успіх виступів спортсменів на змаганнях багато в чому визначається змістом річного періоду, при цьому велике значення має співвідношення засобів, спрямованих на розвиток якостей. Принцип цілорічного тренувального процесу є однією з умов для ефективності занять та високих спортивних результатів [2, с. 124].

У дослідженні проаналізовано зимовий змагальний період 2020 року, студентів-легкоатлетів Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ), які спеціалізуються з бігу на середні та довгі дистанції. Новий сезон 2020 року почався зі XXV Всеукраїнських змагань «Різдвяні старты» 10-11.01.2020 року в Києві. Богдана Мальцева показала восьме місце з

бігу на 1500 м с результатом 5.11,28; 800 м пробігла за 2.28,11 – 11 місце с особистим результатом. Альона Бондаренко відповідно 1500 м – 5.18,75 – десяте місце також с особистим результатом. А лідери нашій команди Вікторія Шкурко пробігла 3000 м за 9.31,76 зайняв друге місце. Ярослава Ястреб цю дистанцію пробігла за 9.32,55 посіла третє місце с особистим рекордом. Успішно взяли участь студенти на **Командному чемпіонаті України з легкої атлетики** в приміщенні у місті Суми, що завершився **2 лютого 2020 року**, у скарбничці спортсменів **3 срібні медалі**. Вікторія Шкурко (ФФО) в запеклій боротьбі зовсім трохи не вистачало до омріяної перемоги одразу на двох бігових дистанціях. У підсумку Вікторія посіла – **II місце з бігу на 1500 м** з результатом 4.32,26, та **II місце з бігу на 3000 м** з особистим рекордом 9.31,20. **Ястреб Ярослава (ФФО)** до останнього боролося за перемогу на своїй коронній дистанції та виборола – **II місце у бігу на 2000 м** з перешкодами у результаті 6.39,99 сек., та посіла **IV місце з бігу на 3000 м с результатом 9.45,15**. У манежі Сумського державного університету 20-22 лютого пройшов головний старт сезону Чемпіонату України з легкої атлетики у приміщенні серед дорослих та молоді, де Ярослава Ястреб у бігу на 3000 м з перешкодами у результаті 10.14,35 стала срібним призером, та принесла своїй команді 80 очок. Зимовий сезон закінчився 27 лютого на Кубку України в приміщенні. Чемпіонкою цих змагань стала Я. Ястреб з бігу на 2000 м показав результат 6.39,02 с. У підготовці студентів-легкоатлетів значне місце займає тренувальний процес річного циклу підготовки. Результати змагань свідчить про вдосконалення методики підготовки студентів, де тренерами були поставлені правильні задачі. Отже, рекомендується кожному студенту-легкоатлету знайти індивідуальні підходи до спортивної підготовки, а саме планування річного циклу тренувального процесу.

Література

1. Джафарова А. Р., Самоленко Т. В. Підготовка студентів-легкоатлетів в умовах навчання у вищому навчальному закладі. Наука і вища освіта: тези доповідей XXV Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, м. Запоріжжя, 7 квітня 2017 р. Класичний приватний університет. – Запоріжжя: КПУ, 2017. С. 456.
2. Самоленко Т. В. Методика індивідуального планування спортивної підготовки легкоатлеток високої кваліфікації, спеціалізуються в беге на средние и длинные дистанции: Монографія / Т. В. Самоленко. – М. : Издательство «Спорт», 2016. 248 с.
3. Протоколи змагань з легкої атлетики. URL: <http://www.uaf.org.ua>.
4. Київський національний торговельно-економічний університет. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=35653&uk>.

Портна Тетяна
студентка 2 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.фіз.вих, доц. Конох О.Є.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ЕКСКУРСІЙ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ В МУЗЕЯХ

Постанова проблеми. В умовах розбудови української держави туризм стає дійовим засобом формування ринкового механізму господарювання, що виробляє до розвитку екскурсійної діяльності. В цій статті ми розглянемо значення екскурсійної діяльності для суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наш час є багато екскурсійних агенств, які можуть запропонувати різноманітні екскурсії. Для проведення екскурсії на вищому рівні потрібен кваліфікований фахівець, який буде зорієнтований на кожного екскурсанта і буде розширювати його кругозір та підвищувати культурний рівень екскурсанта.

Метою статті є проаналізувати екскурсію як самостійну форму туристських послуг.

Виклад основного матеріалу. Екскурсія – комплексна туристська послуга, спрямована на ознайомлення туристів і екскурсантів з екскурсійними об'єктами, тривалістю до 24 годин, з обов'язковим супроводом екскурсовода, проходить по заздалегідь затвердженому маршруту та виключає послуги розміщення [2].

Екскурсійні послуги – це специфічний вид послуг, спрямований на задоволення інформаційно-пізнавальних потреб споживачів (туристів і екскурсантів) у місцях тимчасового перебування. Надання екскурсійних послуг реалізується шляхом організації екскурсійного обслуговування, яке становить комплекс цілеспрямованих дій туристсько-екскурсійних підприємств з розробки, організації та реалізації екскурсійних послуг.

Організація надання екскурсійних послуг як самостійного виду послуг туристсько-екскурсійних підприємств реалізується в двох формах:

- організація однієї самостійної екскурсії (оглядової або тематичної);
- організація циклу екскурсій.

Сутність циклового екскурсійного обслуговування полягає в об'єднанні від чотирьох до десяти екскурсій і передбачає надання системи поглиблених знань. Кожна екскурсія є продовженням попередньої і не повторює її зміст. [1].

Усі цикли екскурсій можливо розподілити на такі види:

– загальноосвітній (здебільшого розрахований на змішану групу не беручи до уваги освіту, вік та інтереси екскурсантів, який складається з різноманітних тем);

– тематичний (формується на підставі класифікації екскурсій за тематикою); – для певної групи екскурсантів (формується на підставі врахування вимог диференційованого підходу до обслуговування окремих груп екскурсантів).[3].

Висновок. Отже, можна зазначити, що екскурсія є самостійною формою туристських послуг, яка є досить прибутковою. Сучасній екскурсійній діяльності притаманні відразу декілька функцій, головними з яких є: організація культурного дозвілля місцевого населення, патріотичне виховання підростаючого покоління, формування світогляду та інтересів особистості.

Література

1. Емельянов Б.В. Профессиональное мастерство экскурсовода. М.: ЦРИБ «Турист», 1986. 88 с.
2. Концептуальні засади організації екскурсійної діяльності в Україні. Додаток до наказу Державного департаменту туризму №32 від 15.01.02.
3. Тищенко П.В. Теоретичні аспекти та розвиток подієвого туризму регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 4. С.124-128.

Пятинська Марина

студентка 4 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: доц. Сидорук А.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ЗАКЛАДУ

Постанова проблеми. Перехід до ринкової економіки створює можливість виявляти широкі резерви ефективності праці шляхом самоорганізації учасників трудового процесу, посилення мотивації їх праці. Цю роботу потрібно розглядати як найважливіший елемент у системі управління працею, оскільки працівники отримують реальну можливість подолати їх відчуження від засобів виробництва, від результатів їхньої праці.

Підвищення заробітної плати – один із головних чинників виходу України з економічної кризи. Особливе місце тут належить організації і мотивації праці, які є важливими факторами продуктивності та якості людської праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем економічної сутності оплати праці у готельно-ресторанній сфері та особливості управління кадровою службою підприємств готельно-ресторанного бізнесу займалися такі вчені: П.В. Журавльов, Дж. М. Іванцевич, С.Д. Синк, С.В. Шекшня, А.А. Лобанов, М. Мескон, Ф. Хедоури, Р. Браймером, М.І. Кабушкіним, В.О. Квартальновим, Г.А. Папірян В.С. Савельєва, Фліппо Брунеллескі, Хікін, Трейсі та ін.

Метою даної статті є аналіз особливостей планування оплати праці в готельно-ресторанних закладах.

Виклад основного матеріалу. Персонал підприємства готельно-ресторанної бізнесу є важливою складовою кінцевого продукту і, отже, якість

обслуговування в готельно-ресторанних закладах залежить від майстерності та свідомості працівників. Таким чином, ефективне управління людьми, їх мотивація, належна оплата праці перетворюються на одну з найважливіших функцій готельно-ресторанного бізнесу - функцію управління персоналом.

Планування оплати праці персоналу готельно-ресторанного закладу передбачає:

- визначення форм і систем оплати праці;
- розробку системи посадових окладів працівників і фахівців;
- вироблення критеріїв і визначення розмірів доплат за окремі досягнення персоналу готельно-ресторанного закладу.

Система грошової винагороди повинна відповідати таким вимогам:

- створювати у працівника відчуття задоволеності і захищеності;
- включати дієві фактори стимулювання і мотивації;
- передбачати систему винагород.

Заробітна плата - основний стимул діяльності готельно-ресторанного бізнесу, а отже і зростання продуктивності праці й обсягів надання послуг. Темпи зростання заробітної плати повинні випереджати темпи зростання продуктивності праці.

Загальний фонд заробітної плати порозділяється на фонди оплати праці окремих працівників. Розрізняють: годинний фонд; денний фонд і фонд за звітний період.

До годинного фонду заробітної платні входить плата за фактично відпрацьований час: пряма оплата за годину плюс доплата за години нічної роботи, плюс доплати за навчання практикантів, плюс кількісні і якісні заохочення.

Денний фонд складається з грошових сум за відпрацьовані людино-дні - годинний фонд заробітної плати + оплата праці практикантів + наднормові виплати.

Місячний фонд заробітної плати складається із заробітної плати всіх категорій працівників + відпустки плюс лікарняні.

До складу фонду оплати праці включаються премії й одноразові винагороди з фонду матеріального заохочення.

Планування оплати праці полягає в наступному:

1. Оплата праці спеціаліста складається з наступних частин:

- а) посадового окладу (однакового для всіх працівників, які займають однакові посади);
- б) надбавки, що залежать від вислуги років (однакові для всіх працівників з однаковою вислугою років на даному готельно-ресторанному підприємстві);
- в) надбавки, що залежать від ефективності функціонування готельно-ресторанного бізнесу (різні за величиною в залежності від ролі, яку виконує той або інший працівник в забезпеченні прибутку підприємства);
- г) надбавки, що залежать від конкретного внеску кожного працівника в результати діяльності готельно-ресторанного закладу (персонально для кожного працівника залежно від особистої ініціативи в забезпеченні досягнення мети).

2. Посадовий оклад визначається на основі атестації працівника і привласнення йому тарифного розряду. Посадовий оклад періодично індексується з урахуванням темпів інфляції на величину, що встановлюється державними нормативними актами.

3. Надбавка за вислугу років встановлюється за бажанням керівництва готелю у відповідності з нормативними актами залежно від числа років роботи на даному готельному підприємстві. За відсутності нормативних актів, величина надбавки встановлюється у відсотках до посадового окладу керівництвом, виходячи з фінансових можливостей готельно-ресторанного бізнесу.

4. Надбавка за ефективність функціонування готельно-ресторанного закладу визначається за прогресивною шкалою у відсотках до посадового окладу (з урахуванням інфляційної надбавки) залежно від ефективності функціонування закладу, що визначається відношенням приросту прибутку, що припадає на одного працівника, до суми посадового окладу і надбавки за вислугу років.

5. Надбавка за конкретний внесок працівника в досягнення мети готельно-ресторанного бізнесу встановлюється персонально кожному працівникові за поданням керівника і затверджується щоквартально керівництвом закладу на минулий квартал (за наслідками діяльності працівника в цьому кварталі).

Отже, планування оплати праці персоналу готельно-ресторанного закладу є складною системою, яка потребує постійного моніторингу та контролю. Та саме вона є однією з найважливіших мотиваційних засобів в організації роботи персоналу й, відповідно і роботи підприємства готельно-ресторанного господарства.

Література

1. Лук'янов В.О., Мунін Г.Б. Організація готельно-ресторанного обслуговування. URL: https://pidruchniki.com/1584072060336/turizm/organizatsiya_gotelno-restorannogo_obslovuvannya.

Руленко Владислав

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЯ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ

Актуальність. Дитячий церебральний параліч – це найпоширеніша і важка хвороба серед дітей, тому що пошкодження мозку у дітей на різних етапах розвитку призводить до незворотних наслідків: до рухових порушень, порушень функції мислення, сліпоти, глухоти. Основна причина, по якій в

Україні в три рази вище частота ДЦП, ніж в інших європейських країнах, є перенесений інсульт плоду або новонародженої дитини, який настає внаслідок гіпоксії. Гіпоксія (кисневе голодування) – це найчастіша патологія вагітності, нерідко до неї призводять кістоз. Профілактика ДЦП, якої поки в країні практично не існує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дитячого церебрального паралічу залишається гострою дотепер. Про це свідчить значна кількість робіт, присвячених цій проблемі таких як: Ковалев В.В. "Психіатрія дитячого віку", Міхеєв В.В. "Нервові захворювання", Петрова В.Г., Белякова І.В. "Хто вони, діти з відхиленнями у розвитку", Логінова, В. Д. Русакова. "Реабілітація та відновне лікування дітей з дитячим церебральним паралічем в умовах великого стаціонару".

Мета роботи – підвищення ефективності фізичної терапії за допомогою гідрокінезіотерапії дітей з дитячим церебральним паралічем.

Термін дитячий церебральний параліч (ДЦП) сьогодні застосовується з метою позначення будь-якої патології, що відноситься до ряду неврологічних розладів, які розвиваються в дитинстві або ранньому дитинстві, надаючи постійний вплив на рух тіла і координацію м'язової діяльності, однак не є прогресуючими, тобто стан пацієнта не погіршується з плином часу. Термін церебральний вказує на те, що патологія вражає обидві половини головного мозку – в даному випадку, мова йде про моторну зону кори головного мозку, яка координує рух м'язів. Параліч ж означає, що у пацієнта спостерігається втрата або пошкодження ряду рухових функцій.

Основні причини ДЦП пов'язані з процесами розвитку вагітності і родовим актом, а ці стани не передаються у спадок, тому такий параліч часто називають вродженим ДЦП. Менш поширений тип – набутий ДЦП (черепно-мозкові травми в результаті нещасних випадків або інфекцій мозку).

У дітей першого року життя ДЦП може бути запідозрений або встановлений при наявності у пацієнтів патологічної активності і порушень становлення (або патологічної трансформації) фізіологічних рефлексів.

У дітей більш старшого віку, діагноз ДЦП встановлюється на підставі провідних клінічних проявів хвороби.

Для більшості дітей з ДЦП характерна затримка психічного розвитку за типом так званого психічного інфантилізму. Під психічним інфантилізмом розуміється незрілість емоційно-вольової сфери особистості дитини. Це пояснюється уповільненим формуванням вищих структур мозку (лобові відділи головного мозку), пов'язаних з вольовою діяльністю.

При психічному інфантилізмі відзначаються такі особливості поведінки: в своїх діях діти керуються в першу чергу емоцією задоволення, вони егоцентричні, не здатні продуктивно працювати в колективі, співвідносити свої бажання з інтересами навколишніх, у всій їхній поведінці присутній елемент "дитячості". Ознаки незрілості емоційно-вольової сфери можуть зберігатися і в старшому шкільному віці. Вони будуть проявлятися в підвищеному інтересі до ігрової діяльності, високої сугестивності, нездатності до вольового зусилля над

собою. Така поведінка часто супроводжується емоційною нестабільністю, швидкою стомлюваністю.

Висновки. Заняття водної гімнастикою ефективно знижують больовий синдром в незалежності від прийому знеболюючих препаратів. Більш того, завдяки заняттям у воді зменшуються дозування медикаментозних препаратів без нанесення шкоди здоров'ю пацієнта і без зниження ефективності лікування. ДЦП продовжує залишатися станом, що обумовлює значну частину випадків інвалідності серед дитячого та дорослого населення, що істотно знижує працездатність і якість життя, а також збільшує соціальну дезадаптацію пацієнтів.

Література

1. Булгакова Н.Ж. Плавание Москва: Физкультура и спорт, 2001. 400 с.
2. Викулов А. Д. Плавание для студентов факультетов физ. культуры Российской Федерации Ярославль : ГУ ЦДЮ, ИЦ Пионер, 1999. 160 с.
3. Віннік Ю. О. Ускладнення комбінованого лікування раку грудної Семейная медицина, № 3 . 2012, С . 130-133.
4. Ворончихина И. А. Типология процесса оздоровления лиц зрелого возраста на занятиях водной аэробикой Теория и Практика физической культуры, 2006, № 4. С. 62-63.
5. Глазирін І. Д. Плавання Київ Кондор, 2006. 502 с.

Руленко Владислав

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: ст.викл. Потапова О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЕРГОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗРИВУ АХІЛЛОВОГО СУХОЖИЛЛЯ

Постановка проблеми. Факторів, які викликають травму ахілового сухожилля може бути багато. Так, передумовою розриву ахілового сухожилля може бути взуття низької якості, коротке сухожилля, надмірна вага, вікові та дегенеративні зміни, викликані перенавантаженням тканини сухожилля тощо [2].

Розрив сухожилля відбувається на ексцентричній фазі, коли до видовженого і напруженого сухожилля прикладається сила. Розрив також часто відбувається в умовах, коли максимально розігнуту стопу (плантарне згинання) різко розгинають вгору (дорзальне згинання). Саме тому ця проблема є дуже актуальною в наш час, в час коли тенденцією є здоровий образ життя, невід'ємною частиною якого є постійні заняття спортом [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема діагностики й лікування травматичних ушкоджень ахіллового сухожилля залишається

гострою дотепер. Про це свідчить значна кількість робіт, присвячених травмам ахіллового сухожилля, що з'явилися останнім часом [1].

Мета роботи – вивчити особливості відновлення функцій ахіллового сухожилля під впливом використання технічних засобів ерготерапії в реабілітації.

Розрив ахіллового сухожилля зазвичай виявляється у пацієнтів у віці 30-50 років. У молодих людей ця з'єднувально-тканинна структура – більш міцна і еластична, а люди похилого віку ведуть менш активний спосіб життя. Ахілл формують камбаловидна і литкова м'язи. Його основні функції в організмі людини:

- підйом п'яти при ходьбі.
- опускання передньої частини стопи при торканні поверхні.

Незважаючи на міцність волокон, з яких сформовано сухожилля, при прямій травмі (ударі ногою або твердим предметом) воно може повністю відірватися від основи кістки. Але зазвичай причиною пошкодження стають стрибки, різкий початок бігу, або падіння навіть з невеликої висоти. У такі моменти литкові і камбаловидні м'язи скорочуються занадто інтенсивно, і ахіллове сухожилля розривається. Особливо часто це відбувається з нетренованими людьми, що вирішили зайнятися спортом. Уникнути негативного розвитку подій в таких випадках допомагає попереднє розігрівання м'язів в процесі розминки або масажу. Спортсмени часто використовують для цього препарати для локального нанесення з зігріваючу дію.

До групи ризику входять люди з гіпермобільністю суглобів, а таких налічується близько 10% від загального населення земної кулі. Їх суглоби надмірно рухливі через надмірну еластичності сухожилів. У таких людей дуже часто відбуваються вивихи гомілкостопа, а при невдалому збігу обставин і розриви сухожильно-зв'язкового апарату [1].

Для підтвердження початкового діагнозу проводиться ультразвукове дослідження, а при його малій інформативності – МРТ. Консервативне лікування показано тільки для усунення болю і набряків. Відновити функціональну активність стопи дозволяє хірургічне втручання. Зшивання розірваного ахіллового сухожилля через шкіру також практикується в ортопедії.

Після хірургічного втручання суглоб іммобілізують в жорсткому прямому ортезі на 5 тижнів. Рекомендовано ходіння на милицях, без осьового навантаження на прооперовану кінцівку (наступати не можна). Виконуються перев'язки післяопераційних ран 2-3 рази на тиждень. Через 14 днів видаляють шви. Іммобілізаційний термін сприяє загоєнню зони забору сухожилків, зменшує ризик післяопераційної кровотечі. На 2-5 тижні призначається комплекс ізометричних вправ для покращення тону м'язів стегна та гомілки.

На 6 тижні і до 6 місяців включно починається період повноцінної реабілітації для відновлення рухливості, опорної здатності, відновлення щоденної побутової працездатності та закачування м'язів прооперованої кінцівки з постійним використанням ортезу.

Через 6 місяців показано відновлення фізичних навантажень. Основна увага приділяється спортивно-специфічним видам спортивних навантажень, які включають заняття в спортивному залі на біговій доріжці, підвищену увагу до зміцнення м'язів. Спортсменам дозволяється повернутись до занять спортом.

Висновки: Використання технічних засобів ерготерапії в комплексній реабілітації (ортези, тейпування, милиці) разом із виконаннями фізичних спеціальних відновлювальних вправ позначаються на швидкому відновленні функції суглоба. Фіксація і стабілізація гомілковостопного суглобу після травми та операції є важливою складовою.

Література

1. Соколовський В.С., Романова Н.О., Юшковська О.Г. Лікувальна фізична культура : підручник . Одеса : ОДМУ, 2005. 234 с.
2. Травматологія та ортопедія : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / Голка та ін.. Вінниця: нова книга, 2014. 416 с.
3. Христова Т.Є. Основи лікувальної фізичної культури: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Фізичне виховання». Мелітополь : ТОВ «Колор- Принт», 2015. 172 с.

Руленко Владислав

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к. пед. н., доц. Бессарабова О.В.

ПОШКОДЖЕННЯ МЕНІСКІВ КОЛІННОГО СУГЛОБА

Актуальність. Колінний суглоб найчастіше зазнає травмування серед інших суглобів тіла людини. На нього припадає до 50% ушкоджень всіх суглобів. Перше місце по частоті травматизації у структурі пошкоджень елементів колінного суглоба займають меніски. Їх пошкодження супроводжують 55-85% всіх випадків травми колінного суглоба і зустрічаються особливо часто в найбільш активному працездатному віці. Меніски – структури, необхідні для нормальної функції колінного суглоба. Вони відіграють важливу роль у підтримці ваги тіла, сприйнятті і розподілі навантаження, забезпеченні стабільності коліна та пластичності рухів. Пошкодження менісків супроводжуються змінами функції суглоба, які призводять до виникнення болю, порушення рухів, нестійкості [1].

Мета роботи – на основі аналізу літературних даних визначити основні причини пошкодження менісків колінного суглоба.

Меніск має форму літери С або півмісяця, він розташований між суглобовими поверхнями коліна стегнової і великогомілкової кісток. Меніск складається з хрящеподібної тканини, виконує амортизаційну функцію, забезпечує більшу контактну поверхню суглоба, зменшуючи надмірне тертя та поглинаючи ударні навантаження при фізичній активності [2].

Існує зовнішній або латеральний і внутрішній або медіальний меніск. Коліно побудоване таким чином, що капсула суглоба дуже плоска і неглибока, а це створює ризик сковзання суглоба при деяких рухах. Саме меніск запобігає цьому і зменшує ризик травми. Латеральний меніск, на відміну від медіального, не прикріплений до колатеральної зв'язки, завдяки чому має більшу рухомість, і тому латеральний меніск пошкоджується значно рідше ніж медіальний [4,5].

Існують такі види ушкодження меніска: частковий/повний розрив і защемлення. Часткові чи повні розриви меніска стаються внаслідок перевантаження, одноразового великого навантаження або в результаті менш інтенсивних але частих навантажень. Защемлення – стан, коли меніск блокується між суглобовими поверхнями, обумовлюючи обмеження рухів коліна. Пошкодження меніска найчастіше виникають при обертах у колінному суглобі в поєднанні з розгинанням чи згинанням. Часто у таких випадках можна спостерігати неправильне біомеханічне положення стопи, коли стопа, коліно і стегно знаходяться у різних площинах під час виконання рухів. Це призводить до перевантаження зовнішньої чи внутрішньої частини коліна при різких поворотах [2,5].

Різкі рухи у колінному суглобі можуть призвести до пошкодження меніска через те, що активні стабілізатори коліна (м'язи) не встигають настільки швидко скоротитись, щоб забезпечити стабільність суглоба. Це веде до надмірного навантаження на зв'язки і капсулу коліна, а потім на один або обидва меніски одразу. Ушкодження менісків може бути різного ступеня, і може з часом прогресувати. Головною проблемою в лікуванні меніска є те, що його нічим не можна замінити. Іноді ушкодження виявляється настільки значним, що призводить до подальшого травмування всередині суглоба [4].

Лікування пошкоджень меніска може бути консервативним або оперативним, і залежить від виду і ступеня пошкодження. Консервативне лікування включає використання методів фізичної терапії для зменшення болю і набряку, викликаних пошкодженням. Функціональна стадія передбачає прогресивні розтягування м'язів стегна і відновлення балансу та стабільності колінного суглоба. Хірургічне лікування в більшості випадків виконується артроскопічно з мінімальним травмуванням тканин [6].

Висновок. Отже, найчастіша з травм колінного суглоба є пошкодження менісків. Досить часто це відбувається під час занять спортом або на побутовому рівні. Меніск являє собою спеціальну прокладку, яка забезпечує амортизацію, захист суглобових поверхонь від пошкоджень при сильних навантаженнях, а також забезпечує стабільність колінного суглобу. Найбільш часто пошкодження меніска виникає при травмі, яка виникає в положенні зігнутого або напівзігнутого коліна з різким його обертанням в момент навантаження.

Література

1. Особливості магнітно-резонансної анатомії непошкоджених менісків колінного суглобу, варіанти будови та вікові відмінності, які створюють

складнощі

в

діагностиці.

file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/Мои%20документы/Downloads/Pdpt_2013_1-2_15.pdf

2. Анкін Л.М., Анкін Н. Л. Реабілітація хворих з переломами. Ортопедія, травматологія і протезування. Київ : 2007. № 1. С. 9-14.
3. Окамото Г. Основи фізичної реабілітації : пер. з англ. Львів : Галицька видавнича спілка, 2002. 325 с.
4. Орлянський В., Головаха М.Л. Керівництво по артроскопії колінного суглоба. Дніпропетровськ: Пороги, 2007. 152 с.
5. Діагностика та терапія меніска. URL : http://www.medicine-service.de/rehabilitation/ortoped_menisk.html.
6. Пошкодження меніска (Медіального або латерального). URL : <https://videoreha.com/uk-ua/programy/nw63rixrgeouhtphbmlh0q/kolino-ta-stehno--poshkodzhennia-meniska-medialnoho-abo-lateralnoho>.

Саєнко Дмитро

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.б.н., доц. Симонік А.В.

АНАЛІЗ ТИПОВИХ СИСТЕМ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ

Пошук перспективних спортсменів ускладнюється з кожним роком. Вже і сьогодні рівень рекордів в більшості видів спорту доступний спортсменам з відмінною, особливою статуєю, а також комплексом, який знаходяться на високому рівні розвитку фізичних якостей, функціональних можливостей, психологічних ознак.

Аналіз літературних джерел з даної проблеми дозволив встановити, що в даний час в теорії і практиці фізичного виховання склалася достатньо стійка думка щодо основних принципів, засобів і методів організації систематичних занять різними видами спорту, при цьому важлива роль відводиться необхідності обліку вікових особливостей займаючихся [1, 2]. Разом з тим, прийнята більшістю фахівців форма проведення учбово-тренувального процесу більшою мірою відноситься до осіб з певним спортивним стажем і кваліфікацією і дуже часто механічно переноситься на процес підготовки спортсменів підліткового віку.

На нашу думку, даний спосіб організації систематичних занять фізичними вправами, що в більшості випадків не враховує особливості організму, що саме розвивається, може негативним чином вплинути не тільки на рівень функціональної підготовленості, але і на стан здоров'я дітей в цілому.

Оцінка індивідуальних можливостей і виявлення перспективних спортсменів в сучасних умовах спорту вищих досягнень набуває особливої значущості, сприяючої підвищенню ефективності тренувального процесу.

В даний час склалося два своєрідних підходу в рішенні цієї проблеми – європейський і північноамериканський. Загальною особливістю цих підходів є

комплексне вивчення стану рухових функцій психічних процесів у дітей і підлітків, що включають використання морфологічних, фізіологічних, психологічних функцій; педагогічних показників, які виражаються в кількісних величинах (сантиметри, секунди, кілограми і так далі), а інші – в балах (відповідність біологічного віку паспортному, рівень технічної підготовленості і ін.). Загальна інтегральна оцінка представляється у виді суми балів, виставлених обстежуваному спортсменові по кожному з реєстрованих показників [3].

Відмітною особливістю системи селекції в США є використання показників, які характеризують рухову здатність, стан серця і дихання, склад тіла.

Комплексна оцінка перспективних можливостей спортсменів є сумою балів по кожному показнику, відносна значущість яких неоднакова.

Для групи видів спорту використовуються однотипні тести, специфіка окремих видів спорту, вік і стать займаючихся не враховується, результати тестування переводяться в бали за принципом рівномірного нарахування оцінок, для визначення МСК використовуються непрямі методи – тести Купера, Астранда. Система не передбачає оцінку стану психологічних процесів займаючихся [4].

Дана система селекції відрізняється простією процедурою, легко реалізується в практиці спорту. Разом з тим, для надійніших висновків про перспективність спортсменів, орієнтованих на Олімпійську підготовку, необхідні точніші вимірювання.

Типовими для європейської системи селекції є методологічні підходи, використані в даний час в Українському центрі відбору і орієнтації спортсменів.

Особливість цієї системи – її вузька спрямованість на виявлення з числа молодих спортсменів категорій резерву найбільш талановитих, здатних в найближчій перспективі досягти спортивних результатів міжнародного рівня, відповідних вимогам формування олімпійських команд [4, 5].

Література

1. Бальсевич В. К. Контуры новой стратегии подготовки спортсменов олимпийского класса. Теория и практика физ. культуры. 2001. № 4. С. 9-10.
2. Болобан В. Н. Элементы теории и практики спортивной ориентации, отбора и комплектования групп в спортивной акробатике. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2009. № 2. С. 21–31.
3. Матвеев Л. П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты. М. : Известия, 2001. 333 с.
4. Никитушкин В. Г. Теория и методика юношеского спорта. М. : Физкультура и спорт, 2010. 203 с.
5. Шинкарук О. Відбір та орієнтація підготовки спортсменів у процесі

багаторічного вдосконалення як наукова проблема. Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2015. № 2. С. 16-28.

Саражина Елізавета

студентка 1 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Караулова С.І.

ІСТОРІЯ ВЕСЛУВАННЯ НА БАЙДАРКАХ І КАНОЕ

Мета: ознайомлення з історією олімпійського виду спорту – веслування на байдарках та каное.

В програму сучасних Олімпійських ігор входить 40 видів спорту (65 дисциплін) [3], але загалом не кожний може назвати всі види, не кажучи вже про їх історію. Тому, я вирішила ознайомити вас з історією одного виду спорту і його офіційним введенням в програму літніх Олімпійських ігор – веслування на байдарках та каное.

Прообрази байдарок та каное існували багато віків тому. На території багатьох країн археологами було знайдено древні човни та весла. Байдарки (ескімоські човни) та каное (індійські піроги) слугують людству вже багато років, найдавніші прообрази нараховують близько 2000 років [1].

Перші судна з папірусу, які приблизно були збудовані 6 тис. років тому знайдено в Єгипті. Також на тому ж місці на могильній дошці було знайдено малюнок двох човнів, в одному з яких сиділи люди з веслами в руках.

Вочевидь, після того як люди навчилися робити човни з дерева, з'явилися прототипи весел для байдарок та каное. Археолог Чарльз Вуллей при розкопках могили шумерського царя знайшов срібний човен каное, який за думками науковців було йому подаровано, приблизно 6 тис. років тому, для поїздки на річці в « царство мертвих».

Основні ознаки, які визначають назву «каяк» або «каное», одно- або дволопатове весло, а також положення весляра сидячи, обличчям вперед (в байдарці) або стоячи на коліні (в каное). Англійське слово «сапое» походить від іспанського «сапоа» (човен) [1].

Основоположником цього виду спорту і великим пропагандистом цих човнів був шотландський юрист Джон Мак Грегор. У 1865 році, він, маючи прототипом ескімоський каяк, спроектував і побудував для себе човен, який назвав «Роб-Рой». Він був довжиною 4,57 м. І шириною 0,76 м. Обшивка – клінкерна, з дуба; палуба – з кедр. У 1866 р. перший заснував веслувальний клуб – «Англійський Королівський клуб любителів веслування на байдарках та каное». Учасники клубу багато мандрували, й багато з них брали свої особисті човни з собою. В країнах, де вони побували, з'явився інтерес до цього нового виду спорту. У 1876 році Наполеон III запросив Мак Грегора відвідати Париж, й організувати регату на Сені, для популяризації виду спорту в маси. У 1875 році Англійський королівський клуб побудував чотирьохмісну байдарку типу «Роб-Рой» – попередницю майбутніх четвірок. У Канаді було створено перші

наброски каное, і в 1880 році вони набрали популярності й почали проникати в Європу, де знайшли широке користування. Вже з 1875 року почали проводитись неофіційні змагання. А з 1880 почалося масове створення національних асоціацій з веслування у країнах усього світу[1].

У 1924 році в Копенгагені було засновано IRK(Internationale Repräsentantenschaft Kanusport) – Міжнародне представництво каное, яке почало займатися організацією міжнародних змагань з веслування на байдарках та каное. В 1933 році був проведений перший Чемпіонат Європи у Празі. Як зразок човна міжнародного класу, члени комітету затвердили шведську гоночну байдарку (K-1) довжиною не більше 5,2 м. і шириною не менше 0,51 м. Офіційними гоночними дистанціями стали 1500 м., а також 10000 м. Основною діяльністю IRK наступні 5 років було внесення веслування на байдарках і каное на Олімпійські ігри. Але спочатку треба було затвердити гоночні човни, тому після переговорів з АСА (The American Canoe Association – Американська Асоціація Каное) було затверджено європейські човни K-1 і K-2 як байдарки з дволопатовим веслом, а в каное використовувати тільки однолопатове весло[1].

Перша олімпійська регата байдарочників і каноїстів (8-10 серпня 1936 р. Грюнау) підвищила авторитет цього виду спорту в світі, що сприяло збільшенню числа країн, що почали розвивати веслування на байдарках та каное.

Після Олімпіади 1936 року конгресом IRK було вирішено провести перший Чемпіонат світу в Швеції в 1939 році. У програму стартів увійшли гонки жінок на K-1 і K-2, а також чоловіків на K-2 на 10000 м [1].

Жіночі змагання були вперше проведені під час XIV Олімпійських ігор в 1948 році в Лондоні. У 1946 році IRK було перейменовано в ICF(International Canoe Federation) – Міжнародну федерацію веслування на байдарках та каное. В 20 віці в веслуванні домінувало 3 держави: СРСР, Німеччина та Венгрія, спортсмени цих країн регулярно приносили медалі для своїх команд [2]. Станом на 2000 рік федерація об'єднує представників понад 150 країн світу. На даний момент кращими спортсменами в історії цієї дисципліни є Бригіт Фішер (Німеччина), ставала олімпійською чемпіонкою 8 разів, серед чоловіків Герт Фрідрекссон (Швеція), який завоював за свою кар'єру 6 золотих медалей. В ідеалі країні-учасниця може завоювати 12 золотих медалей на дистанціях 200, 500 м. і 1000 м. [2]

Таким чином, можна сказати, що веслування зародилося ще до н.е., і має цікаву історію своєї еволюції від звичайного виду пересування людей до одного з масових олімпійських видів спорту.

Література

1. История гребли на байдарках и каное. URL: <https://canoe-kayak-academy.org.ua/baydarka-i-kanoe/istoriya-grebli-na-baydarkah-i-kanoe.html>
2. Історія веслувального спорту. URL: https://canoe.at.ua/index/history_canoeing/0-4
3. Олимпийские виды спорта. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

Семешко Михайло
студент 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Потапова О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЕРГОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗТЯГНЕННЯ ЗВ'ЯЗОК КОЛІНА

Постановка проблеми: На даний час разом із швидким зростанням розвитку спорту в усьому світі підвищений рівень травматизму спортсменів. За багатьма дослідженнями, найбільший травматизм хрестоподібних зв'язок відбувається у гандболістів, футболістів та баскетболістів [1].

Мета роботи: вивчити особливості відновлення зв'язок колінного суглобу з використанням технічних засобів ерготерапії в комплексній реабілітації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Розтягування зв'язок коліна виникає в тих випадках, коли одна або декілька зв'язок в коліні піддаються надмірному навантаженню, розтягуються або розриваються. Функція зв'язок - утримування кісток разом, в даному випадку зв'язковий апарат служить об'єднуючою ланкою між стегною кісткою і кістками гомілки. Вони забезпечують стабільність колінного суглоба, допомагаючи при ходьбі, поворотах, присіданнях і інших рухах. Виділяють чотири зв'язки, які відповідають за цілісність колінного суглоба : дві бічні і дві хрестоподібні, також виділяють зв'язки надколінка. Розтягування зв'язок коліна найчастіше трапляється із-за фізичних вправ або спортивних травм. Лікування і час відновлення залежить від типу і причини травми [2].

Лікар при огляді коліна детально розпитує за яких обставин була отримана травма, а потім проводить огляд і тести, які дозволяють визначити тяжкість і вказати на пошкодження конкретної зв'язки. Для уточнення діагнозу, який потрібен для складання правильного плану лікування розтягнення зв'язок коліна, може знадобитися рентген або магнітно-резонансна томографія (МРТ). Ці методи діагностики точно визначають стан кісток і тканин колінного суглоба. Лікар може призначити ці дослідження, щоб дізнатися, чи є переломи або пошкодження м'яких тканин [2].

Лікування перш за все включає в себе відпочинок в перші кілька днів після травми, а потім реабілітаційна програма, яка складається з комплексу вправ, спрямованих на відновлення функції суглоба, зміцнення зв'язок, масаж і накладення бандажа. Лікування розтягнення зв'язок коліна може тривати від декількох тижнів до декількох місяців, воно необхідне для того, щоб повністю повернутися до вихідного рівня спортивної діяльності.

План лікування, як правило, включає (при частковому розриві):

1) Відпочинок – допомагає зменшити набряк і дозволяє швидшевилікувати отриману травму. Найбільш важливою частиною лікування травми коліна є вчинення мінімальної кількості рухів їм в перші дні після отримання травми. Намагайтеся не переносити вагу тіла на травмоване коліно при ходьбі.

Коли біль стихає, можна приступати до виконання повільних рухів розминок, поступово збільшуючи амплітуду і складність вправ. Якщо біль не з'являється, то можна давати на коліно додаткове навантаження.

2) Пов'язка (бандаж). Для додаткової стабілізації суглоба необхідно накладати пов'язку з використанням еластичного бинта. Це також допомагає захищати травмований суглоб від зайвих рухів під час періоду відновлення. Можна послабити або затягнути еластичний бинт, щоб було комфортніше. Однак перев'язка повинна бути досить туга, щоб забезпечувати достатню підтримку. Але вона не повинна бути настільки туга, щоб виникало оніміння пальців. Якщо ви носите еластичний бинт, то перев'яжуйте його, принаймні, один раз в день [2].

3) Брейс, щоб захистити коліно від зайвих рухів під час лікування. Є багато різних типів Брейсів. Використовуються за вказівкою лікаря. Обов'язково рухати пальцями ноги і стопою кілька разів на годину, щоб запобігти зниженню рухливості суглобів.

4) Милиці – призначаються тих пір, поки не буде можливим спиратися на пошкоджену ногу без болю під час ходьби.

Фізичні терапевтичні вправи для відновлення призначають одразу після зменшення болю і набряку. Вправи мають важливе значення для запобігання жорсткості, зменшення набряку, вони допомагають відновити нормальну рухову функцію коліна. Такі вправи рекомендовано виконувати два або три рази на день.

При продовженні лікування будуть додаватися нові вправи, які допоможуть зміцнити коліно. Можна використовувати спеціальне обладнання, включаючи тренажери, велотренажери та бігові доріжки, щоб допомогти зробити м'язи навколишні коліно сильніше. Роблячи це, ви допомагаєте зв'язкам підтримувати коліно і захищаєте його від травм. Після проходження реабілітації можна буде повернутися до звичайної спортивної діяльності [2].

Висновки: В ході вивчення літературних джерел було розглянуто питання щодо використання технічних засобів ерготерапії таких, як бандаж (ортез), брейс, милиці. У комплексі із фізичними спеціальними вправами вони прискорюють відновлення рухливості колінного суглобу у пацієнтів з травмою зв'язок коліна.

Література

1. Голка Г.Г., Бур'янов О.А, Климовицький В.Г. Травматологія та ортопедія : підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / за ред. Голки. Вінниця: Нова книга, 2014. 416 с.
2. Реабілітація колінного суглобу після реконструкції передньої хрестоподібної зв'язки URL: https://knowledge.allbest.ru/medicine/3c0a65625b2ac79b4d43b89421206c37_0.html (дата звернення 10.03.2020).

Семешко Михайло
студент 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ЗАСТОСУВАННЯ ГІДРОКІНЕЗИТЕРАПІЇ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПІДЛІТКІВ ЗІ СКОЛІОЗОМ

Актуальність. Сколіоз є найбільш поширеним видом деформації опорно-рухового апарату. Зазвичай це захворювання вражає дітей і підлітків. Характерна особливість цієї деформації – схильність до прогресування, що тісно пов'язана з ростом та віком дитини. Незважаючи на досягнуті за останні 10–15 років успіхи в ранній діагностиці й лікуванні цієї патології, відсоток прогресування захворювання залишається досить високим. Вибір сучасних ефективних засобів під час розробки тактики консервативного лікування сколіозу сьогодні є одним з актуальних завдань. Вплив занять з використанням гідрокінезотерапії на морфофункціональне відновлення структур хребта та фізичну працездатність у підлітків групи фізичної реабілітації зі сколіозом I–II ступенів є загалом малодослідженим і визначає основну проблемність даної статті.

Мета оцінити ефективність застосування гідрокінезотерапії в процесі фізичної реабілітації у підлітків 12–16-річного віку зі сколіозом I–II ступеня

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення наукової проблеми започатковано в роботах О. Луковської й С. Афанасьєвої, Б. Іваськів та В. Трифонюка [3, 5]. Цьому напряму дослідження також присвячені роботи таких авторів: Л. Войчишина, Н. Грейда, О. Пешкова [1, 2, 4]. З огляду на прогресування хвороби необхідно шукати нові шляхи поліпшення стану дітей, а саме – вдосконалювати програму корекції постави у дітей зі сколіозом. Вибір сучасних ефективних засобів у процесі розробки тактики консервативного лікування сколіозу сьогодні є одним із актуальних завдань. Корируючий вплив вправ гідрокінезотерапії базується на відсутності впливу гравітаційних сил, в результаті чого відбувається рефлекторне розслаблення м'язово-зв'язкового апарату. Загальнозміцнююча дія вправ досягається за рахунок їх виконання з опором, що чиниться водним середовищем, забезпечуючи при цьому підтримку рівня силових здатностей м'язів спини, черевного преса, плечового пояса. Оздоровчий ефект занять гідрокінезотерапією полягає в підвищенні рівня функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, а також загартовуючим впливом водного середовища на організм.

Методика гідрокінезотерапії полягає у досягненні корекції наявного дисбалансу вертебральних м'язів за допомогою застосування окремих способів плавання і положень залежно від типу викривлення хребта.

Висновки. Сколіоз I–II ступенів істотно впливає на організм підлітків, знижуючи функціональні можливості опорно-рухового апарату. Дослідження показали, що використання гідрокінезотерапії у відновному лікуванні при сколіозі I–II ступенів у підлітків групи фізичної реабілітації дало змогу досягти

покращення фізичного стану. Відзначено позитивний вплив занять з гідрокінезитерапії на стан хребта.

Література

1. Войчишин Л. Корекція і профілактика порушень постави у підлітків засобами фізичної реабілітації Молода спорт. наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів, 2009. Т. 3. вип. 13. С. 35–39.
2. Грейда Н. Б. Корекція постави підлітків засобами фізичної реабілітації Слобожан. наук.-спорт. вісн. 2011. – № 4. С. 119–123.
3. Іваськів Б. К. Профілактика і корекція сколіозів у школярів Тернопіль, 2005. 205 с.
4. Пешкова О. В. Комплексна фізична реабілітація при сколіотичній поставі Слобожан. наук.-спорт. вісн. 2009. № 2. С. 84–88.
5. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації Київ Медицина, 2006. 247 с.

Семешко Михайло

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТУРАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ

Актуальність. Дисбаланс між постуральними м'язами веде до викривлення хребта і порушення природних вигинів тіла. Тому страждає не тільки зовнішній вигляд, але і сама робота опорно-рухового апарату. Відповідно, виникають і хворобливі відчуття. Крім того, проблеми, пов'язані з хребтом, ведуть до патологій внутрішніх органів. Динамічні м'язи пропрацювати досить просто, а постуральні набагато складніше. Проблема полягає в тому, що їх роботу людина не відчуває і не контролює, тому для опрацювання цих м'язів потрібно система тренувань, яка включає спеціальні техніки і вправи.

Мета: з'ясувати фізіологічні особливості постуральної гімнастики для організму людини.

При аналізі навчально-методичного матеріалу було з'ясовано, що у людському організмі існує два види м'язів: динамічні та постуральні. Робота першої групи м'язів, які розташовані близько до поверхні тіла, – це прості швидкі рухи, якими людина може керувати силою волі. Наприклад, нам легко підняти руку або зігнути ногу. У цих м'язах мало кровоносних капілярів, і вони швидко втомлюються за рахунок накопичення молочної кислоти [1].

Постуральні м'язи, або, як їх ще називають, тонічні, розташовані глибоко, поруч з хребтом. Відповідають за вертикальне положення тіла під час руху, а також позу і поставу. Працюють всупереч силі тяжіння. Регулювати роботу цих м'язів свідомістю ми не можемо, так як за їх функціонування відповідають

підкіркові структури головного мозку. Це найменші м'язи, але дуже сильні, оскільки напругу можуть утримувати, на відміну від динамічної групи, тривалий час. Молочну кислоту накопичують повільно, так як вони рясно забезпечені кровоносними судинами [1].

Автором постуральної гімнастики є Борис Базарні – міжнародний призер і фітнес-гуру, автор безлічі методів і невтомний дослідник області взаємодії тіла і свідомості [3].

Така гімнастика з'явилася зовсім недавно. При її створенні враховувалися фізіологічні особливості організму. В основу вправ закладені принципи йоги: стандартні асани сприяють зміцненню м'язів і допомагають відновити рівновагу м'язів [1].

Головне завдання постуральної гімнастики – відновлення рівноваги еластичності і тону м'язів, формування фізичної і психологічної гармонії, що є запорукою прекрасного самопочуття. При постуральній гімнастиці вправи виконуються повільно і спокійно, без надмірного навантаження на хребет і суглоби. Тому ці заняття підходять практично всім - незалежно від статі і віку. Але, при всій простоті, постуральна гімнастика задіє різні групи м'язів, повертаючи їм природну функціональність [1].

В результаті нескладних вправ відбувається розслаблення динамічних м'язів, в той же час постуральні, навпаки, активізуються. Еластичність і сила м'язів поступово вирівнюються, за рахунок чого відновлюються всі функції опорно-рухового апарату. Постава поліпшується [2].

Також, постуральна гімнастика позитивно впливає на серцево-судинну систему. Гімнастика «запускає» серце і приводить його діяльність у відповідність до денних навантажень, попереджає розвиток варикозних захворювань. Включає в себе дихальні вправи які зміцнюють дихальні м'язи, збільшують рухливість грудної клітки, покращують легеневу вентиляцію та ін. [2].

Висновок. Постуральна гімнастика бореться зі змінами в поставі, змінюється геометрія тіла, поліпшується функціональність суглобів. Завдяки заняттям зникають дискомфорт, запальні процеси, болі у м'язах та суглобах. Постуральна гімнастика здійснює позитивний вплив на стан дихальної та серцево-судинної системи.

Література

1. Pilates Conditioning Postural. Борис Баззани. URL: <http://www.pilates-institute.ru/napravleniya/posturalnaya-gimnastika.html> (дата звернення 06.03.2020)
2. Kangoo Jumps. URL:<http://kangoo-jumping.ru/posturalnaya-gimnastika> (дата звернення 06.03.2020)
3. Boris Bazzani URL:<http://pilatesjournal.ru/article/drugoe/boris-bazzani-perevernut-pilates> (дата звернення 06.03.2020)

Семешко Михайло
студент 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Бессарабова О.В.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПЛОСКОСТОПІСТЮ

Актуальність. Корекція плоскостопості у дітей на сьогодні є однією з найсерйозніших медичних та соціальних проблем. Адже, плоскостопість є суттєвим порушенням, а її наслідки негативно впливають на формування постави, функціонування органів та систем організму і, в тяжких випадках, може призводити до інвалідності. Важливо вчасно (з раннього дитячого віку) діагностувати та провести відповідне лікування з застосуванням засобів фізичної реабілітації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна система реабілітації дітей з ортопедичною патологією передбачає використання різних засобів і методів кінезитерапії, де особливе місце відводиться гімнастичним та спортивно-прикладним вправам, спрямованим на зміцнення м'язів, що формують склепіння стопи [1, 2, 3].

Плоскостопість – це деформація стопи, що характеризується сплюсненням її склепінь [1, 2, 4]. Розрізняють поздовжнє і поперечне склепіння. В нормальній стопі поздовжнє склепіння має форму ніші і простягається від основи великого пальця до початку п'яти та від внутрішнього краю підошви до її середини. Поперечне склепіння являє собою дугу, що утворюється головками плеснових кісток з опорою на 1-шу і 5-ту. Головною силою, що підтримує склепіння стопи, є м'язи-супінатори (передній і задній великогомілкові м'язи) і м'язи згиначі (особливо довгий згинач великого пальця) [3, 5].

Стопа виконує три біомеханічних функції: ресорну, балансувальну і відштовхувальну [3].

При плоскостопості положення кісток і суглобів змінюється, зв'язковий апарат деформується, внаслідок чого у дітей страждає координація рухів, орієнтація в просторі.

Фізична реабілітація при плоскостопості комплексна, тривала. Широко використовують лікувальну фізичну культуру (ЛФК), лікувальний масаж, фізіотерапію, спеціальне взуття і устілки-супінатори, загальні гігієнічні засоби. Правильне застосування ЛФК прискорює одужання, сприяє відновленню порушеної працездатності і поверненню до нормального життєдіяльності.

При значній плоскостопості корекції досягають гіпсовими пов'язками з фіксацією стопи у варусному положенні, а інколи вдаються до хірургічного втручання. Ефективність фізичної реабілітації при плоскостопості проявляється в зменшенні або повному зникненні неприємних відчуттів і болю при тривалому стоянні і ходьбі, усуненні дефекту стоп, нормалізації постави та ходи, поліпшенні фізичної працездатності [5].

Висновки. Проаналізувавши спеціальну та науково-методичну літературу, з'ясовано, що порушення та розлади нижніх кінцівок, зокрема стоп,

у дітей дошкільного віку є актуальною і поширеною проблемою і потребує своєчасної профілактики та корекції її порушень. Визначили поняття плоскостопості та описали її види і форми. З'ясовано, що наслідки плоскостопості негативно впливають на формування постави, функціонування органів та систем організму і, в тяжких випадках, може призводити до інвалідності. Саме тому, діагностику, профілактику і корекцію плоскостопості необхідно проводити якомога раніше.

Література

1. Данилов О. А., Шульга О. В., Талько М. О. Застосування біогенних стимуляторів у лікуванні статичної плоскостопості у дітей. Хірургія дитячого віку. 2015. № 3-4. С. 77-85.
2. Корж Ю.М. Експериментальна авторська методика оздоровчочорекційної гімнастики «Богатир» для дітей старшого дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату : навч. посіб. Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2012. 160 с.
3. Мухін В.М. Фізична реабілітація. Київ : НУФВСУ «Олімпійська література», 2005. 472 с
4. Мухин В. Н. Гидрокинезотерапия в системе оздоровительной физической культуры. Формирование здорового образа жизни, организация физкультурно-оздоровительной работы с населением : материалы Международной науч.-практ. конф., 29–30 марта. 2007 С. 96-97.
5. Чередніченко П. П. Вплив засобів фізичної реабілітації на опорно-ресорні показники стопи у дітей дошкільного віку із плоскостопістю. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2015. Вип. 11. С. 170-173.

Скуба Ольга

студентка магістратури

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: д.б.н., проф. Богдановська Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЕРГОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІТЕЙ З ХВОРОБОЮ ДАУНА

Синдром Дауна – одне з найпоширеніших генетичних порушень, спричинене наявністю додаткової хромосоми у 21-й парі. Частота народження дітей із синдромом Дауна становить один випадок на 600–800 новонароджених. Досі не сформувалося однозначної думки про те, що спричиняє таку генетичну аномалію, адже діти із синдромом Дауна (СД) народжуються з однаковою частотою в усіх країнах світу, незалежно від рівня добробуту чи стану екології [2].

Нетиповий розвиток немовлят із синдромом Дауна помітний із перших місяців їхнього життя. Насамперед спостерігається млявість і знижена активність дитини. Проте, як і будь які діти, дитина із синдромом Дауна хоче рухатись і намагається це зробити, використовуючи свої можливості. Ерготерапія являється одним із методів реабілітації при СД, яка направлена на підготовку до самостійного життя, взаємодію з соціумом, а в подальшому навіть можливо й до трудової діяльності[2].

Мета роботи – дослідити особливості ерготерапії при синдромі Дауна.

Дітям із синдромом Дауна притаманні:

- м'язова гіпотонія (зниження м'язового тонусу);
- гіпермобільність суглобів;
- порушена координація рухів;
- порушення глибокої пропріоцептивної та вестибулярної чутливості;
- у 20 % дітей спостерігається атлантовісцова нестабільність; від 40 до 50 % мають вроджені вади серця.

Фізичний розвиток звичайної дитини та дитини з синдромом Дауна значно відрізняється (табл.1).

Таблиця 1. «Фізичний розвиток»

	звичайні діти, (міс.)	діти з синдромом Дауна, (міс.)
Перевертання	5	8
Самостійне сидіння	7	10
Повзання	8	12
Рачкування на чотирьох	10	15
Стояння	11	20
Самостійна хода	13	від 24

Дослідження підтвердили, що правильна стимуляція на початковому етапі розвитку підвищує шанси дитини розкрити свій потенціал. Рання допомога надається з моменту встановлення діагнозу до вступу дитини в освітній заклад [1].

Заняття повинні проходити в творчій і теплій атмосфері, а саме в ігровій формі. Такі заняття-ігри викликають у дітей позитивні емоції, тим самим зацікавлюючи та спонукаючи їх до співпраці з спеціалістом та оточуючими людьми. Саме через ігрову форму занять діти закріплюють нові навички, що в решті решт допоможе їм ставати більш самостійними. Головне пам'ятати, що при засвоєнні того або іншого навичку дітям з синдромом Дауна необхідна більша кількість повторень. Також процес навчання повинен йти поступово і регулярно, його необхідно розбивати на маленькі кроки, адже так дітям легше засвоїти та відпрацювати навичок [1].

Окрім ерготерапевта в житті дитини з синдромом Дауна важливу роль відіграють й батьки дитини, оскільки саме їм належить щодня здійснювати

необхідне сприяння засвоєнню малюком нових навичок і їх відпрацювання в ході повсякденного життя.

Отже, ерготерапія в житті дитини з синдромом Дауна відіграє не аби яку роль, так як вона являється фундаментом для формування дрібних рухів, сприяє оволодінню навичкам самообслуговування, які в подальшому відіграють важливу роль у адаптації дитини до навколишнього середовища. Також вона передбачає активну участь батьків у корекційному процесі дитини, її навчання, супровід і психологічну підтримку, допомагає батькам краще зрозуміти свою дитину та закріпити з нею емоційний зв'язок.

Література

1. Поле Е.В., Жиянова П.Л., Нечаева Т. Н. Двигательное развитие ребенка с синдромом Дауна. Пособие для специалистов. М.: Издательство: Благотворительный фонд «Даунсайд Ап». 2008. 90 с.
2. Есипова Т. П., Кобякова Е. А., Мерковская А.В. Комплексное развитие детей с синдромом Дауна раннего возраста. Рекомендации для родителей. М.: Издательство: Благотворительный фонд «Даунсайд Ап». 2015. 36 с.

Сосєдко Майя

студентка 2 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.мед.н., доц. Позмогова Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО СТЕНДУ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ АКТИВНОСТІ

Актуальність. Відомо, що найчастіше людині з особливими потребами доводиться користуватися звичайним обладнанням в домашніх умовах, яке встановлено в квартирі ще до настання інвалідності. Це обладнання, разом з тим, стає недоступним, тому що нормальні фізіологічні функції ураженої верхньої кінцівки порушені. Для того щоб людина могла адаптуватися до повсякденного побутового обладнання без спеціальних допоміжних пристроїв використовують навчально-тренувальні стенди соціально-побутової активності [2].

При цьому необхідно мати на увазі, що дуже часто при використанні навчально-побутового стенду не враховується тип порушення захоплення ураженої кисті, що не може не позначитися на якості та швидкості відновлення навичок соціально-побутової активності.

Мета – визначити особливості використання навчально-тренувального стенду соціально-побутової активності.

При аналізі літературних джерел [1, 2] встановлено, що кисть людини може виконувати найбільш поширені рухи, так звані типи «захоплення». Серед них такі, як – циліндричний, крючковий, шаровий, щипковий захоплення. У кожному з цих типів захоплення виявляється свій пріоритет участі у русі м'язів

кисті. При використанні всіх типів захоплення виходить сумарний ефект відновлення рухів в суглобах кисті.

З метою відновлення функції кисті ураженої кінцівки для виконання циліндричного захоплення на стенді слід розташувати, наприклад, м'ясорубку, телефонний апарат (трубку), дверну ручку ричагового типу.

Для відновлення функції крючкового захоплення кисті руки необхідно розмістити на стенді такі предмети, як дверні ручки у вигляді скоби різних модифікацій (з тонкою і потовщеною рукояткою).

З метою тренування функції руки для виконання шарового захоплення необхідно розташування на стенді кулястих дверних ручок, електричної лампочки та інших округлих предметів (водопровідні крани).

Для тренування щипкового захоплення можна використовувати такі предмети, як вентиля газовой (електричної) плити, шпінгалети різних конструкцій, накладний замок, застібку на гаманці, вилку електричну при вкладанні в розетку та ін.

Необхідне також тренування дрібної моторики, яка нерідко буває порушеною в силу різних причин. Цій меті може служити диск телефонного апарату, дрібні шпінгалети, кнопкові меблеві ручки, дверний ланцюжок, ключ від висячого замка, вимикачі, всілякі вентиля, шнурування, ремінець до годинника та ін.

Приклади наповнення стендів соціально-побутової активності:

– ванна кімната: змішувач з двома кранами і душовою лійкою (на кронштейні), підставка для зубних щіток, бритв та ін., гачки для рушників і рушник, мочалка, полка для шампунів, тримач туалетного паперу, вимикач, розетка і вилка, дверцята.

– кухня: змішувач з двома кранами, ручка для включення / вимикання газової плити, стакан (пластик), кружка з ручкою (пластик), тарілка (пластик), вилка, ложка, ніж, вимикач, розетка і вилка, дверцята, ручка дверна, ручка віконна, мочалка для посуду.

– квартира (крім кухні і ванни): замкова щілина з ключами, навісний замок з ключами, ложка для взуття, взуття зі шнурками, вішалки, вимикач, електрична розетка і вилка, електричний вимикач на дроті, дверна ручка, віконна ручка, шнурівка, застібка на блискавці, застібка на липучці, застібка на карабіні, шпінгалет, гачок, совок і щітка, гребінець.

Таким чином, використання навчально-тренувальних стендів соціально-побутової активності у осіб, які мають функціональні порушення верхніх кінцівок, потребує врахування типу захвату ураженої кисті та направлено на відновлення втрачених навичок у побуті: вміння повернути кран, ввернути електричну лампочку, набрати номер телефону, закрити самостійно замок та ін., тобто стати адаптованим в соціально-побутовому відношенні.

Література

1. Вакуленко Л. О., Клапчук В. В. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії : підручник. Тернопіль : Укрмедкнига: ТДМУ, 2018. 371 с.

2. Самойленко В.Б., Яковенко Н.П., Петряшев І.О. Медична і соціальна реабілітація : підручник. Издательство: Медицина ISBN, 2018. 464 с.

Токарєва Юлія
студентка магістратури
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.мед.н., доц. Кальонова І.В.

МЕТОД ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ

Сьогодні інсульт входить в число найбільш поширених причин інвалідизації і смертності. Після мозкового інсульту спостерігаються серйозні порушення рухової активності, зниження когнітивних функцій, які можуть супроводжувати людину протягом багатьох років. Так близько 30% пацієнтів з постінсультним парезом не демонструють відновлення функції верхньої кінцівки навіть по закінченні 6 місяців реабілітації. Ключову роль в постінсультному відновленні відіграє можливість повернутися до діяльності, якою людина займалася до хвороби [1, с. 47].

З розвитком комп'ютерних технологій з'явилася можливість удосконалити класичні підходи в реабілітації пацієнтів, які перенесли інсульт. Швидкими темпами стала розвиватися технологія, що отримала назву віртуальна реальність (VR). Технічною основою VR послужили комп'ютерне моделювання та комп'ютерна імітація, а також тривимірна візуалізація, що дозволяє реалістично відображати рух на екрані.

Системи з VR, що використовуються для реабілітації можна розділити на дві великі групи: системи з повним зануренням і без занурення. У першому випадку, візуально, а іноді і тактильно пацієнтові пред'являється тільки VR. У другому – мова йде про типову ігрову станцію, тобто комп'ютер, монітор, клавіатуру, мишу, різні ігрові маніпулятори [2, с. 54].

В даний час найчастіше використовують такі технічні варіанти віртуальної реальності:

1. Монітор комп'ютера, плазмова панель або панель 3D відтворення.

2. Кімната віртуальної реальності, де зображення проектується на кілька екранів, які розташовані навколо користувача; можуть використовуватися звукова системи і поляризаційні окуляри, які забезпечують стереоскопічне сприйняття.

3. Шолом віртуальної реальності, з'єднаний з комп'ютером і пристроєм, що відстежує положення голови.

Універсальні ігрові маніпулятори, які з'явилися в останні роки дозволяють виконувати управління грою не тільки за допомогою пальців і кисті, а будь-яким сегментом тіла. Даний підхід дозволяє значно розширити можливості використання спеціалізованих ігор для відновлення рухів в окремих сегментах тіла і кінцівках. Однак, на сьогоднішній день, більшість таких ігрових додатків можливі до застосування в пацієнтів, в яких відсутня груба рухова патологія [3, с. 7].

У 19 рандомізованих клінічних випробуваннях використовували широкий спектр програм і відеоігор, які вимагали незначної фізичної активності (наприклад посувати джойстик). Сім з них підтвердили, що застосування VR призводить до кращого відновлення функцій верхніх кінцівок. Предметом вивчення 3 досліджень було порівняння ефективності VR і традиційної терапії щодо швидкості ходьби, проте в цьому плані не отримано переконливих доказів переваги VR. Всі ці позитивні ефекти виявлені відразу після закінчення реабілітації, і поки неясно, наскільки тривалими вони виявляться. VR в руховій реабілітації застосовуються відносно недавно, тож оцінка її ефективності потребує подальших досліджень.

Література

1. Иванова Г.Е., Скворцов Д.В., Климов Л.В. Виртуальная реальность в восстановлении двигательной функции. Вестник восстановительной медицины. 2014. № 2. С. 46-51.
2. Сидякина И.В., Добрушина О.Р., Лядов К.В., Шаповаленко Т.В., Ромашин О.В. Доказательная медицина в нейрореабилитации: инновационные технологии (обзор). Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физической культуры. 2015. № 2(3). С. 53-56.
3. Хижникова А.Е., Ключков А.С., Котов-Смоленский А.М., Супонева Н.А. Виртуальная реальность как метод восстановления двигательной функции руки. Клиническая неврология. 2016. № 3. С. 5-12.

Удод Валерія
студентка 2 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Сидорук А.В.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ МАРШРУТУ БАГАТОДЕННИХ ЕКСКУРСІЙ

Постанова проблеми. На даний момент у нас в Україні, та й по всьому світу в цілому, можна спостерігати спалах неабиякого інтересу до культурного та пізнавального відпочинку. Адже саме такі поїздки допомагають нам відпочити та розв'язатися, адже вони не дорогі та відносно короткотермінові. Подорожі розгортають наш звичайний світ і показують його з іншого боку. Під час багатоденної екскурсії можна відкрити для себе багато чого нового про те, що здавалося б, відомо вже нам, про місця, на які можна глянути з іншого боку. Але, на жаль, небагато жителів відвідують визначні пам'ятки свого регіону, в основному такі поїздки роблять школярі, студенти та пенсіонери. Інша маса населення віддає перевагу багатоденним турам або здійснює екскурсійні поїздки під час відпочинку в інших регіонах чи країнах. Люди прагнуть подорожувати, відвідувати нові місця та культурно розвиватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наш час є багато тур-агенцій, які можуть похизуватись кількістю багатоденних екскурсій. Але не всі можуть якісно і правильно їх формувати, адже є багато нюансів які потрібно знати фахівцям при складанні маршруту. Для цього проводять дослідження, опитування та слідкують за статистикою екскурсій, щоб дізнатися, що більше подобається споживачам та на які тури є більший попит.

Метою статті є проаналізувати особливості складання маршруту багатоденних екскурсій.

Виклад основного матеріалу. Маршрут екскурсії являє собою найбільш зручний шлях слідування екскурсійної групи, що сприяє розкриттю теми. Він будується в залежності від найбільш правильної для цієї екскурсії послідовності огляду об'єктів, наявності майданчиків для розташування групи, необхідності забезпечення безпеки екскурсантів. Одне із завдань маршруту – сприяти найбільш повному розкриттю теми.

Екскурсія – це цілеспрямований наочний процес пізнання навколишнього світу, побудований на заздалегідь підібраних об'єктах у природних умовах або розташованих у цехах промислового підприємства, приміщеннях, лабораторіях науково-дослідного інституту, залах музею, виставки майстерні художника і т.і. Показ чуттєво сприйманих об'єктів відбувається під керівництвом кваліфікованого керівника (екскурсовода) і підпорядкований завданню розкриття чітко визначеної теми.

Ознаки, які відрізняють екскурсію від туризму і подорожі:

- протяжність за часом проведення від одного академічної години (45 хвилин) до однієї доби;
- наявність екскурсантів (групи або індивідуалів);
- наявність екскурсовода, що проводить екскурсію;
- наочність, зорове сприйняття, показ екскурсійних об'єктів на місці їх розташування;
- пересування учасників екскурсії по наперед складеному маршруту;
- цілеспрямованість показу об'єктів, наявність певної теми;
- активна діяльність учасників (спостереження, вивчення, дослідження об'єктів).

Відсутність хоча б однієї ознаки з названих семи позбавляє права називати проведений захід екскурсією.

Одне із завдань екскурсії – виробити у екскурсантів відношення до теми екскурсії, діяльності історичних осіб, подій, фактів, в цілому до матеріалу екскурсії і дати їй свою оцінку.

У роботі з підготовки нової екскурсії можна виділити два основні напрями:

розробка нової теми екскурсії (нової взагалі або нової тільки для даної екскурсійної установи);

- підготовка екскурсовода, починаючого або вже працюючого, до проведення нової для нього, але вже раніше розробленої і екскурсії, що проводиться в даній установі.

Підготовка нової екскурсії проходить три основні ступені:

1) Попередня робота – підбір матеріалів для майбутньої екскурсії, їх вивчення. Одночасно з цим відбувається відбір об'єктів, на яких буде побудована екскурсія.

2) Безпосередня розробка самої екскурсії включає: складання екскурсійного маршруту; обробку фактичного матеріалу; роботу над змістом екскурсії, її основною частиною, що складається з декількох основних питань; написання контрольного тексту.

3) Завершальний ступінь – прийом (захист) екскурсії на маршруті. Затвердження нової екскурсії керівником екскурсійної установи, допуск екскурсоводів, що захистили свою тему, до роботи на маршруті.

Висновок. Отже, виконаний аналіз дав нам змогу дійти висновку, що є багато нюансів при складанні багатоденної екскурсії. Щоб розроблювати такі екскурсії потрібно знати та уміти, а особливо любити те, що ти робиш. Чи вдала буде поїздка, можна буде зрозуміти після вражень туристів. При проведенні екскурсії варто приділяти увагу таким аспектам як: зустріч людей на вокзалі (знайомство з ними), розташування людей у готелі (щоб було зручно та комфортно), обрані об'єкти та інформація про них мають бути цікавими, екскурсовод повинен чітко та зрозуміло промовляти текст і вміти привертати увагу слухачів, проводити різноманітні вікторини та взаємодіяти з людьми. Об'єкти мають бути безпечними для людей, коли вони знаходяться на території об'єкта, ніщо не повинно загрожувати їх життю.

Література

1. Голубнича С.М. Основи екскурсійної справи. Донецьк, 2009. 27с.
2. Емельянов Б.В. Экскурсоведение. М., 1998. 118с.
3. Здоров А.Б. Экономика туризма. Финансы и статистика. М., 2004. 13с.
4. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: организация деятельности. Финансы и статистика, М., 2003. 90с.
5. Крачило Н.П. География туризма. К.: Высш. шк., главное изд-во, 1987. 208 с.
6. Сенин В.С. Организация международного туризма. Финансы и статистика, М., 2004. 36с.

Чабаненко Вячеслав

студент 1 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.фіз.вих., доц. Караулова С.І.

ПРИНЦИПИ ТРЕНУВАННЯ В ЛЕГКІЙ АТЛЕТИЦІ

Актуальність. Сучасний етап підготовки спортсменів вимагає багатопрофільних знань, що включає різні методи, засоби, завдання, цілі,

організаційні форми, матеріально-технічні умови та організаційну цілісність педагогічного процесу[3].

«Вершина айсбергу» тренувального процесу – висока динаміка спортивних результатів та фізичного вдосконалення: якісні умови для підготовки, управління і оптимізація підготовки, виконання системи вимог навчання і виховання та основних педагогічних принципів [2].

Мета – розкрити зміст основних педагогічних принципів тренувального процесу: різнобічності, систематичності, поступовості, доступності та індивідуалізації, наочності, свідомості й активності:

Різнобічність забезпечує всебічний розвиток, цей принцип реалізується за допомогою фізичної, технічної, теоретичної й морально-вольової підготовки. Гармонійний розвиток сили, спритності, швидкості, гнучкості, перші кроки до функціонального потенціалу організму у дитячому та юнацькому віці – це фундамент тріумфу в майбутньому. Для розвитку перелічених якостей на етапі тренування впроваджують такі основні засоби підготовки: загальнорозвиваючі вправи, засоби відновлення, заняття іншими видами спорту, обраний вид легкої атлетики, спеціальні фізичні вправи. Всі ці засоби успішно реалізуються за допомогою рівномірного, кругового, повторного, інтегрального, перемінного, змагального, ударного, інтервального та інших методів. Тому можна з упевненістю сказати, що заняття легкою атлетикою, зокрема з дітьми, повинні відповідати вправам з багатоборства із застосуванням різноманітних методів і засобів для розвитку якостей, а також комбінацій з іншими видами спорту [1, 2].

Систематичність і поступовість. Ці принципи ґрунтуються на постійних регулярних тренуваннях та їх систематичності, треба послідовно і поступово крок за кроком вивчати варіанти і види легкоатлетичних вправ. Загальна структура багаторічної підготовки передбачає поетапне зростання технічної майстерності, а також загальної, спеціальної фізичної підготовленості. Метою є чітке методичне чергування навантаження й відпочинку, тренувальних циклів. Послідовність являє собою педагогічний принцип «від близького до далекого», і «від простого до складного». Систематичність, послідовність – це основи планування спортивного тренування в легкій атлетиці й здійснюються в мікро-, мезо- та макро- та більш масштабних циклах, які передбачають систематичне, послідовне, але поступове підвищення тренувальних навантажень, контроль розвитку досягнень і застосування високих тренувальних об'ємів. Систематичність і поступовість – зміна від одного етапу або періоду тренування до іншого з уникненням перевантаження спортсмена. Поступово відбувається і перехід від підготовчого до змагального періоду [1].

Доступність зосереджує увагу на фізичних вправах, відповідно до індивідуальних особливостей спортсменів: фізичного розвитку, статі, віку, рухових можливостей, вольових якостей, характеру навантаження, рівня фізичної підготовленості. Під час комплексного вивчення і спостереження за легкоатлетами у процесі занять і змагань, дослідження стану здоров'я, результатів медичних обстежень, можна чітко зробити висновки, яке навантаження потрібне спортсмену, який відпочинок та інші вагомі

індивідуальні критерії, що дадуть переваги у підготовці і виведуть на новий рівень [1].

Наочність – це чітке уявлення техніки руху за допомогою різних методів. Коли тільки вивчається вправа, необхідна імітація рухів професійним спортсменом, перегляд відео розбору техніки руху. Під час навчання техніки легкоатлетичних вправ, їх основних фаз, вивчення треба почати поступово та дозовано з окремих рухів у такій послідовності: навчитися чітко займати вихідне положення, визначити, як працює тіло у виконанні вправи, дійти висновку, який буде напрям рухів. Після чого, завдання буде: зосередитись і опрацювати вправу без втрати техніки на незначній швидкості, а потім поступово, зі збереженням і контролем техніки збільшувати швидкість рухів [1, 2].

Свідомість і активність. Сутність цих принципів, полягає в тому, щоб спортсмен, знав і розумів, що він виконує, яка мета, що для цього потрібно. Вже на початкових етапах підготовки спортсмен не тільки повинен знати, які групи м'язів задіє, та чи інша вправа, але і розуміти, які фізичні якості удосконалюються та знати і володіти принципами побудови усього навчально-тренувального процесу. Тому треба мати досить вагому теоретичну підготовку, читати спеціальну літературу, відвідувати семінари. Дуже важливо виховувати у юних легкоатлетів зацікавленість навчально-тренувальним процесом, наприклад, доручити провести розминку з іншою групою, самостійно скласти тренування на тиждень. Необхідно завжди підтримувати у дітей інтерес до занять [1].

Висновок. Отже, будь-який із зазначених вище принципів, дозволяє максимально якісно організовувати навчально-тренувальний процес. Дуже важливо, щоб цей процес відбувався на основі таких наук, як анатомія, психологія, педагогіка, фізіологія, спортивна медицина, біомеханіка, щоб швидко була визначена майбутня спеціалізація легкоатлета і була організована відповідна підготовка. Спортсмен повинен виважено та свідомо ставитися до тренувального процесу, щоб досягти високих спортивних результатів.

Зосередити, також, увагу треба на гармонійному фізичному розвитку особистості, врахувати зв'язок загальної та спеціальної підготовки, їх єдність. Одностороння спеціальна підготовка може призвести до зниження рівня різнобічної функціональної підготовленості, принцип «що тренуємо – то і розвиваємо» може піти на шкоду іншим. Спрямованість до вищих досягнень вимагає використання більш ефективних прийомів тренувань, варіантів дозування тренувального процесу, застосування дуже високих за обсягом, особливостям і інтенсивності тренувальних навантажень, спеціальної системи відновлювальних заходів, харчування, відпочинку. Досвід свідчить про те, що лише в цьому випадку можливо досягти результатів, що відповідають сучасному рівню.

Література

1. Ахметов Р. Ф, Максименко Г. М., Кутек Т. Б. Легка атлетика: підручник. К. : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 25-27.
2. Бачинський Й. В. Легка атлетика : навч. посіб. Львів : Таля, 1996. С. 9-11.
3. Жилкин А.И., Кузьмин В.С., Сидорчук Е.В. Легкая атлетика: учебное пособие- Москва, АСАДЕМА, 2003. С. 347-349.

Шмойлова Дар'я

студентка 2 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: ст.викл. Іванська О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ХВОРОБАМИ ОРГАНІВ ДИХАННЯ

Вступ. Захворювання легень становлять чималу медико-соціальну проблему. В даний час вони займають четверте місце в структурі основних причин смертності населення, і ще частіше є причиною зниження працездатності та інвалідності. Основними причинами, що викликають різні захворювання органів дихання у дітей, є інфекції, екологічна ситуація, алергени, спадковість. Однак, поглянемо на цю проблему з урахуванням особливостей дихальної функції і органів дихання у дітей [1, стр.98].

До найбільш характерних з них відносяться менші розміри органів дихання у дітей і відповідно менша величина ЖЄЛ в порівнянні з дорослими. Аеродинамічний опір у дітей з розрахунку на одиницю маси легень менше, ніж у дорослих, так само, як і довжина бронхів, носові і легеневі ходи порівняно вужчі. По мірі росту дитини зміцнюється дихальна мускулатура і збільшується об'єм легень. Дихання дитини більш поверхневе, ніж у дорослої людини. Підвищена в порівнянні з дорослими частота дихання дозволяє дитині підтримувати стабільний рівень газообміну.

Мета дослідження – оцінити ефективність фізичної реабілітації при захворюванні дихальної системи у дітей.

Об'єкт дослідження – діти які мають захворювання дихальної системи.

Зміст реабілітації включає в себе функціональне відновлення, пристосування до повсякденного життя і трудотерапію, залучення до трудового процесу, диспансерний контроль реабілітованих. Залежно від характеру застосовуваного відновного лікування розрізняють лікувальну, або клінічну (медикаментозну, хірургічну), функціональну, або фізичну реабілітацію [2, стр.65].

Етапи реабілітації: амбулаторний, стаціонарний, санаторний і диспансерний. Важливий принцип реабілітації – спадкоємність на всіх її етапах.

Лікувальні фактори, що застосовуються в реабілітації пуль-монологічних хворих, включають насамперед медикаментозну терапію, фізіотерапевтичні методи лікування, засоби ЛФК, різні методики дихальної гімнастики,

рефлексотерапію, мануальну терапію і масаж. Провідна роль у програмі відновного лікування відводиться засобам ЛФК, оскільки фізичні вправи допомагають розкрити потенційні функціональні резерви дихальної системи, впливати на механізми саногенезу і забезпечити максимально повне відновлення функції або її компенсацію, формуючи оптимальний стереотип дихання з подовженим видихом.

При ранній реабілітації мова може йти лише про імунотерапію, але не про імунокорекцію. У періоді пізньої реабілітації імункоригуюча терапія намічається в повному обсязі і виконується під час відновного лікування. Завдання ЛФК при захворюваннях органів дихання.

1. Удосконалення (нормалізація) вищих регуляторних механізмів центральної нервової системи.

2. Покращення психічних процесів—вольових, відчуття, сприйняття.

3. Виготовлення та закріплення звичок самоконтролю, саморегуляції, керування диханням, розслаблення м'язів.

4. Удосконалення діяльності та збільшення функціональних можливостей дихальної системи (збільшення ЖЕЛ, легеневої вентиляції, екскурсії грудної клітки і передньої черевної стінки (діафрагми), покращення газообміну, зміцнення м'язів, які беруть участь у диханні).

5. Покращення акту дихання (ритму, глибини, плавності).

6. Загальне зміцнення і загартування організму. Підвищення опірності до простудних захворювань [3, стр.59].

Широкий спектр дихальних вправ включає: звукову гімнастику з вимовою шиплячих, свистячих, які викликають тремтіння голосової щілини і вібрацію бронхіального дерева, що знижують тонус гладкої мускулатури; вправи з подовженим видихом, з затримкою дихання на видиху; дренажні вправи.

У період між нападами пропонується використовувати метод вольового управління диханням (модифікований метод К. П. Бутейко), спрямований на усунення психоемоційного напруження, придушення нав'язливого покашлювання. Поступово збільшується час затримки дихання від 4 – 5 до 15–30 с, крім цього використовується велоергометрія: 1–2 рази на день з розрахунку 1,5 Вт / кг при швидкості обертання педалей 60 об / хв, по 10–20 хв. Курс лікування 2 тижні. Рекомендується вдихання газових сумішей зі зниженим вмістом кисню до 12–15 %. Дитячі санаторії пульмонологічного профілю можуть розглядатися як санаторій (пізня реабілітація) і як курорт (відновне лікування) в залежності від стану хворого і методів реабілітації.

Висновки. Реабілітація дітей з хворобами органів дихання є невід'ємною частиною лікувального процесу, що включає всі етапи і орієнтується на анатоמו-фізіологічні особливості дихальної системи та індивідуальний підхід, що сприяє поліпшенню функціонування респіраторної системи, енергозабезпеченню імунних реакцій організму, зниженню частоти рецидивних бронхолегеневих захворювань, зниженню проявів сенсibiliзації до туберкульозної інфекції.

Література

1. Амацуни А.Г. Про нормативи і інтерпретації деяких показників вентиляційної функції легень терапії. архів. 2003. №3. С.55-60
2. Гордон Н. Захворювання органів дихання і рухова активність. К. Олімпійська література, 2004. 128 с.
3. Журавльова О.І., Граевская Н.Д. Спортивна медицина та лікувальна фізкультура. М . Медицина, 2005. 432 с.

Щерба Максим

студент 3 курсу

фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму

Наук. кер.: к.б.н., доц. Симонік А.В.

ПІДВИЩЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ БОКСЕРІВ 15-17 РОКІВ

Сучасний бокс – це органічний сплав високої фізичної підготовки, стабільної техніки, гнучкої і різноманітної тактики і великої волі спортсменів. Його головна особливість – використання активної наступальної тактики з одночасною універсалізацією її, високий темп бою, значний час перебування боксерів на середній і короткій дистанції, часте застосування сильних і серійних ударів. Крім цих особливостей, бокс характеризується також великою різноманітністю і яскравістю індивідуальних манер спортсменів [1].

Розвиток боксу найближчим часом піде шляхом більшої універсалізації тактики боксерів, а також деякого спрощення їх техніки і підвищення рівня фізичної підготовки. Слід очікувати збільшення щільності бою, а також сили ударів. Можна також передбачити подальшу індивідуалізацію боксу, що призведе до зростання відповідності використовуваних засобів боротьби індивідуальним особливостям спортсменів. Це сприятиме появі нових яскравих особистостей, що володіють особливою манерою боротьби.

Управління тренуванням спортсменів – надзвичайно складний і неоднозначний процес. Підготовка спортсменів – складна педагогічна проблема, успішне вирішення якої пов'язане з низкою питань організаційного, наукового, методологічного та педагогічного характеру. Тренер зобов'язаний чітко планувати засоби і методи вирішення завдань для досягнення мети. Планування тренувального процесу вимагає від тренера різноманітних знань і практичного досвіду. Необхідно творчо переробити передову практику і використовувати знання про об'єктивні відносини між організацією тренувань і зростанням спортивних результатів [2, 3].

Саме тому будь-який тренер, особливо діти, повинен знати і застосовувати елементарні знання спортивної медицини та вікової фізіології. І найдоступніший спосіб для цього – постійний контроль частоти серцевих скорочень на тренуваннях, так як специфіка боксу, його тимчасові інтервали

дозволяють легко відстежувати реакцію організму спортсмена на навантаження.

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що в умовах сучасного боксу, з його найвищими вимогами до фізико-технічної і тактичної підготовки боксерів, для досягнення високих спортивних результатів необхідно шукати нові шляхи і методи всебічного розвитку спортсменів.

В рамках дослідження за допомогою традиційних тестів для визначення рівня загальної фізичної підготовленості та функціональної підготовленості боксерів проведено вивчення особливостей змін показників тестів при застосуванні методу кругового тренування у боксерів 15-17 років.

Нами було встановлено, що під впливом систематичного застосування комплексу вправ за методикою кругового тренування відбуваються позитивні зміни в тестах на загальну фізичну і функціональну підготовленість спортсменів-боксерів 15-17 років. Зокрема, була позитивна динаміка у виконанні тестів бігу на 500 м, стрибків у довжину, підтягування на перекладині, підйому ніг, спуртів на мішках, спринтів на скакалці, вільної роботи на мішку у високому темпі. Отримані результати можуть підтвердити ефективність застосування методу колового тренування для розвитку загальної фізичної підготовки та функціональної підготовки боксерів і можливість використання комплексу вправ, розробленого в тренувальному процесі.

Література

1. Валькевич О. В. Застосування методу колового тренування для розвитку функціональної підготовки боксерів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013. № 4. С. 83-86.
2. Киприч С. В. Теоретические предпосылки совершенствования тренировочного процесс боксеров с учетом современных тенденций в развитии вида спорта. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. Вип. 112(4). С. 130-135.
3. Лахно С. В., Шинкарьов С. І. Методика розвитку швидкісно-силових здібностей у боксі [Електронний ресурс]. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2013. № 8(2). С. 155-160.
4. Рыбачок Р. Применение внутренировочных средств стимуляции работоспособности в процессе подготовки квалифицированных боксеров. Спортивный вісник Придніпров'я. 2013. № 1. С. 104-107.
5. Хачикян С.С. Спеціальні тренажери для розвитку рухових якостей боксерів. Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2014. Вип. 5. С. 142-146.

Яременко Дар'я
студентка 3 курсу
фак-ту фізичного виховання, здоров'я та туризму
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Сидорук А.В.

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ АНІМАТОРА

Постанова проблеми. Індустрія туризму і відпочинку в останні роки є одним з найбільш перспективних, набуваючих швидкого розвитку, напрямків сучасного бізнесу. Багато відомих готелів зі світовим ім'ям приділяють увагу не лише якісному харчуванню та проживанню, а й організації дозвілля своїх гостей на високому рівні. В результаті вони завойовують хорошу репутацію і довіру туристів, які отримавши масу позитивних емоцій і вражень під час свого відпочинку, будуть повертатися в цей готель знову і знову, що дуже важливо, будуть рекомендувати його своїм друзям і знайомим. А ключова роль у сфері організації дозвілля належить такому явищу, як готельна анімація, що відноситься до сфери інтертейменту або розваг (Hotel Entertainment Department). Анімація - це не просто якась явище, це цілий динамічний організм, що складається з окремих людей, які безмежно люблять гостей свого готелю і цілком віддані своїй справі.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Існує певний сучасний пласт досліджень учених-економістів з питанням організації анімаційної діяльності в готельних і туристичних закладах їм присвячені роботи: Байлик С. І., Височило О. М., Вороніна А. Б., Кравець О. М. та ін. Аналіз цих та інших літературних джерел засвідчує те, що проблеми організації якісної анімаційної діяльності в структурі комплексного туристичного обслуговування досліджені недостатньо.

Метою статті є висвітлення особливостей роботи аніматора та виявлення вимог до них.

Виклад основного матеріалу. Думка про відпочинок та розваги – це та іскра, що засідає в голові переважної більшості з нас і зігріває протягом усього робочого тижня. А є й така категорія людей, для яких розваги є професією та джерелом доходу. Справжній аніматор – це людина-свято, душа будь-якої компанії, він може знайти спільну мову з кожним, незалежно від його віку та інтересів! Простіше кажучи, це кумир всіх гостей готелю, починаючи від маленьких дітей і закінчуючи відпочиваючими похилого віку. Анімаційна команда – це група аніматорів, що відповідають за цікаве дозвілля і розпорядок дня гостей, створення позитивної атмосфери і формування гарного враження про відпочинок і готель в цілому. Аніматори вміють привернути увагу, зібрати і організувати людей, «розворушити» їх, змусити встати зі своїх шезлонгів і сміятися, розважатися, грати в різні ігри, брати участь в конкурсах, танцювати. З посмішкою на обличчі, засмагли й красиві, доброзичливі й завжди готові допомогти, вони вміють дотепно пожартувати, зацікавити і зачарувати назавжди.

Отже, важливо усвідомити, що аніматор – це фахівець, який займається проведенням індивідуальних і колективних програм на дозвіллі. Він створює атмосферу захопленості, гри й азарту, що зацікавлює та залучає в її процес, сприяє поживленню відпочинку й появі безпосередніх вражень від особистої участі в анімаційних програмах. Фахівці-аніматори пропонують сюжетно-динамічні й рольові ігри, спортивні змагання, веселі, оригінальні, стилізовані свята та всілякі розважальні програми, які будуть до вподоби різним категоріям людей. Професійна майстерність таких фахівців характеризується рівнем їх професійних умінь і навичок у процесі розробки анімаційних програм та їхньої реалізації.

Важливо засвоїти вміння, які є складовими анімаційної майстерності фахівця фізичної культури. Так, фахівець-аніматор повинен уміти:

- скласти цікаву анімаційну програму, що відповідає потребам і запитам споживача;
- привернути увагу до даної програми, зацікавити споживача;
- урахувати вікові, психологічні, естетичні, етичні, релігійні й інші особливості відпочиваючих і на основі цього забезпечити індивідуальний, диференційований підхід;
- поєднувати теоретичну й практичну діяльність;
- доцільно використовувати накопичений у даній сфері досвід і новітні досягнення передової педагогіки й психології;
- урізноманітнювати анімаційні програми, заняття, уникаючи шаблонів у їхній організації.

Треба пам'ятати, що справжній фахівець-аніматор повинен мати такі особистісні якості, як комунікабельність, терплячість, відповідальність, інтелігентність, фізична тренуваність, а також володіти акторськими здібностями й задатками природженого лідера.

Звичайно, в залежності від сфери діяльності аніматора – дитячі розваги, спортивні програми, проведення свят – професійні вимоги до аніматорів різняться. Але є основні особисті і професійні якості, якими має володіти кожен, хто хоче пов'язати своє життя з анімацією. Аніматором може стати будь-яка людина, яка досягла повнолітнього віку, але не старше 30-ти, комунікабельна, що має спортивну форму та вміє рухатися під музику. Також важливо володіти базовим рівнем розмовної англійської. Головне завдання аніматора – створення у гостей веселого безтурботного настрою, бажання веселитися, танцювати, брати участь в іграх і конкурсах. Саме тому аніматор повинен знати вітчизняний та зарубіжний досвід в організаційній структурі анімаційної діяльності, вміти організовувати спортивні чи розважальні заходи, застосовувати сучасні досягнення розважальних програм. Аніматор має бути розвиненим як фізично, так і розумово, мати уяву та фантазію, знаходити спільну мову з людьми незалежно від їх віку чи національності, повинен мати добре розвинені організаторські та лідерські якості. Також необхідно бути привітним і доброзичливим, веселим та вигадливим, креативним, сумлінно виконувати свої обов'язки, стежити за своїм зовнішнім виглядом, не вступати в суперечки.

Хороший аніматор – це товариська і дуже артистична людина. Він може знайти підхід практично до будь-якій людині, залучити його в загальні веселощі, змусити рухатися, скинути маску важливості, під якою нерідко ховається сором'язливість і невпевненість. У той же час аніматор повинен володіти величезним почуттям такту, щоб випадковим словом не образити гостя або не проявляти зайву настирливість по відношенню до тих, хто не має бажання брати участь в іграх або танцях. В його обов'язки входить уважне ставлення буквально до кожного, щоб жоден гість не почувався забутим і непотрібним на святі. Він має прекрасну пам'ять і називає всіх по іменах. Він підтримує з кожним прекрасні відносини, вміє тактовно погасити назріваючий конфлікт, створює неповторну легку атмосферу відпочинку і веселощів. Нерідко для них потрібне знання на пристойному рівні хоча б однієї іноземної мови – це важливо для спілкування з відпочиваючими з інших країн. Бездоганне здоров'я і приваблива зовнішність – неодмінні умови цієї роботи. Але найважливіше в цій професії – вміння знайти «ключик» до кожної людини, залучити до круговерті розваг, ігор, танців і безтурботних веселощів. Отже, Аніматор – це саме та людина, завдяки якій ваш відпочинок буде наповнений позитивними емоціями і безтурботним веселощами.

Література

1. Байлик С.И. Вступление в анимацию гостеприимства. Харьков: Кроссруд, 2008. 127 с.
2. Гальперина Т.И. Актерское мастерство в деятельности менеджера туристской анимации. М.: «Турист», 2004. 205 с.
3. Приезжева Е.М. Социально-культурная анимация в туризме. М.: «Турист», 2003. 250 с.
4. Журавлева М.М. Анимация в рекреации и туристской деятельности. М.: 2011. 127с.

КРИВОРІЗЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ ЗНУ

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

Боброва Руслана

студентка 3 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ

Наук. кер.: к.пед.н, доц. Маліцька Л.Б.

ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДИК

Аналіз психологічної наукової літератури свідчить, що вже більше півстоліття спостерігається стійкий інтерес психологів до проективної діагностики, це пов'язано зі зростаючою потребою в прикладних психологічних

дослідженнях особистості. Головну особливість проєктивних методик можна позначити як неструктуроване завдання, яке людина доповнює, проєктуючи таким чином свою особистість. Завдання допускають майже необмежену різноманітність відповідей, а отже і відсутність шкалування, стандартизації і складнощі подальшої інтерпретації. Прихильники проєктивних методик вважають, що останні володіють основними двома перевагами. Перша полягає у неоднорідності та неоднозначності тестового стимульного матеріалу, завдяки чому випробуваний не знає, яку психологічну інтерпретацію отримають його відповіді. Проєктивні методи допускають майже необмежену варіативність відповідей, що дозволяє приховати від випробуваного справжню мету тестування, а також знижує ймовірність фальсифікації відповідей. Друга перевага у непрямому способі подачі тестового матеріалу, що в свою чергу зменшує ймовірність включення психологічних захисних механізмів досліджуваного, таким чином даючи можливість отримати інформацію про ті аспекти особистості, які зазвичай приховані від спостереження. Натомість критика проєктивних методик зводиться до їх недостатньої стандартизованості, відсутності чіткої процедури їх проведення, оцінки та інтерпретації.

Однозначні переваги застосування проєктивних методик:

1) тестування такого роду дозволяє уникнути ряду недоліків, властивих «традиційним» опитувальникам. У ситуаціях тестування при прийомі на роботу, атестації підприємства, люди схильні приховувати свої справжні мотиви, емоції переживання, щоб отримати або не втратити посаду. Заповнюючи опитувальники, вони намагаються давати соціально правильні, бажані та необхідні відповіді. При заповненні проєктивних тестів респонденту складно вгадати, що саме вивчається і дати свідомо «правильну» відповідь, такі результати практично неможливо підробити;

2) проєктивні методики дають можливість якісної оцінки поведінки випробуваного; при цьому важливо пам'ятати, що вони спрямовані на внутрішній світ особистості, а не на експрес-діагностику реальної поведінки;

3) проєктивні тести дають можливість цілісного аналізу особистості;

4) методи проєкції можуть застосовуватись в клінічній психодіагностиці в тих випадках, коли інструкція стандартизованих тестів складна для розуміння і виконання;

5) індивідуальний підхід до кожного суб'єкта дослідження;

б) створення атмосфери доброзичливості за відсутності оцінних суджень з боку психолога..

Отже проєктивні методи певною мірою дають можливість:

а) подолати суб'єкт – об'єктну дихотомію парадигми дослідження, оскільки всебічно враховується суб'єктивний досвід респондента;

б) досягти цілісності в описі та розумінні явища, що вивчається. І таким чином уникнути певної дискретності інформації, яка отримується виключно кількісними методами;

в) отримати інформацію, що відповідає категоріальному апарату, який використовує респондент у процесі сприймання та оцінювання подій, явищ, інформації;

г) досягти поглибленого розуміння явища, що вивчається, не вдаючись до масового збирання даних;

д) отримати значний обсяг даних за короткий проміжок часу.

Що стосується обмежень проєктивних методик, то до них можна віднести наступні:

1) досвід, уміння та інтуїцію дослідника, що аналізує та інтерпретує отримані дані;

2) непередбачуваність та непрогнозованість отриманих даних. Проєктивні методики дають змогу зібрати таку інформацію, яка не може бути отримана ніяким іншим способом. Вони містять свідомо неоднозначний стимульний матеріал, який може означати для респондента зовсім не те, що задумував дослідник;

3) неможливість повністю уніфікувати і стандартизувати не тільки аналіз та інтерпретацію результатів, а й процедуру дослідження;

4) відсутність нормативних шкал, статистичних норм і складнощів стандартизації; результати діагностики часто складно однозначно інтерпретувати. У порівнянні з іншими тестами вплив особистості експериментатора при використанні проєктивних методик набагато вищий, а це означає необхідність підвищення вимог до рівня професіоналізму і кваліфікації психолога – діагноста;

5) низький рівень надійності, який пов'язаний зі зміною поведінки та відношення досліджуваного до тестового матеріалу з часом і в різних ситуаціях;

6) складність у вимірі валідності, так як існують різні теоретичні припущення щодо інтерпретації;

7) складність визначення об'єкта;

8) ступінь розкриття особистісних якостей – вплив зовнішніх факторів під час тестування;

9) особливості відносин між дослідником та випробуваним.

Сучасні проєктивні методики, з одного боку, вимагають незначних часових витрат на проведення, з іншого боку – орієнтовані на виявлення глибинних переживань та відносин. У професійному консультуванні проєктивні методики можна використовувати для визначення справжніх мотивів вибору професії, інтересів і захоплень, ставлення до інших людей, провідні життєві цінності, плани, погляди на майбутнє, джерела страхів, проблеми витіснених комплексів.

Література

1. Галян І.М. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 464 с
2. Румянцева К. Р. Менеджмент в організації. М. : УЦ «Перспектива», 2017. 321 с.

Василевська А.О.
студентка 3 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.пед.н., доц. Маліцька Л.Б.

ПРОГНОСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИКИ КРЕАТИВНОСТІ

Сьогодні творче мислення привертає до себе набагато більше уваги, ніж раніше. Майже всі великі фірми називають себе «творчими корпораціями». Швидкість змін, що відбуваються, а також необхідність гнучкого реагування та зростаюча конкуренція роблять творчі здібності якістю, яку не можна ігнорувати. Тому при виборі професії доцільно орієнтуватися на рівень творчих здібностей особистості і можливості їх подальшого розвитку.

Близьке за змістом до творчості поняття креативність, введене Торренсом, позначає здатність до творчості в широкому сенсі слова – здатність продукувати нові ідеї і знаходити нетрадиційні способи вирішення завдань. Спочатку креативність розглядалася як функція інтелекту і рівень розвитку інтелекту ототожнювався з рівнем креативності. Згодом з'ясувалося, що рівень інтелекту корелює з креативністю до певної межі. А надто високий інтелект перешкоджає креативності. В даний час креативність розглядається як несвідома до інтелекту функція цілісної особистості, залежна від цілого комплексу її психологічних характеристик. Відповідно, центральний напрям у вивченні креативності – виявлення особистісних якостей, з якими вона пов'язана. Вивчення цих якостей виявило важливу роль уяви, інтуїції, неусвідомлюваних компонентів розумової активності, а також потреби особистості в самоактуалізації, в розкритті і розширенні своїх творчих можливостей.

Використання різних методик діагностики творчих здібностей дозволило виявити загальні принципи оцінки креативності:

1) індекс продуктивності як відношення кількості відповідей до кількості завдань;

2) індекс оригінальності як сума індексів оригінальності (тобто зворотних величин по відношенню до частоти відповіді у вибірці) окремих відповідей, віднесена до загальної кількості відповідей;

3) індекс унікальності як відношення кількості унікальних (що не зустрічаються у виборці) відповідей до загальної кількості. Для підвищення якості тестування креативності необхідне дотримання таких основних параметрів креативного середовища, як:

а) відсутність обмеження за часом;

б) мінімізація мотивації досягнення;

в) відсутність змагальної мотивації і критики дій;

г) відсутність в тестовій інструкції жорсткої установки на творчість.

Отже умови креативного середовища створюють можливості прояву креативності, при цьому високі показники тестування значимо виявляють креативних особистостей. У той же час низькі результати тестування не

свідчать про відсутність креативності у випробуваного, так як творчі прояви спонтанні і не підвладні довільній регуляції. Отже, методики діагностики творчих здібностей призначені, в першу чергу, для фактичного визначення креативних особистостей в конкретній вибірці на момент тестування. В даний час для оцінки рівня креативності в нашій країні найбільш широко застосовуються тести творчого мислення Торренса, батарея креативних тестів, створена на основі тестів Гілфорда і Торренса і адаптований варіант опитувальника Джонсона, спрямований на оцінку і самооцінку характеристик творчої особистості.

Розвиток креативності має свої особливості на кожному віковому етапі. Різні фактори, що впливають на динаміку цього розвитку можуть виступати як першорядні в одному віці і другорядні в іншому. Основними проблемами розвитку креативності як особистісної здатності до творчості є: повсякденність життя людини, ригідність суспільних стереотипів, придушення творчої потреби; типовість системи навчання, заснованої на розповідях, а не наданні учням можливості отримувати знання через власний досвід; не пріоритетність вирішення завдань у відповідності з можливостями.

Якість творчих здібностей визначається тією діяльністю, умовою успішного виконання якої вони є. Будь яка людина, що використовує оригінальні способи вирішення складних життєвих завдань – це тип творчої особистості. Основною особливістю творчої особистості є креативність. Креативність забезпечує продуктивні перетворення в діяльності особистості, дозволяючи задовольняти потребу в дослідницькій активності. Творчість як один з видів діяльності і креативність, як стійка сукупність рис, сприяє пошуку нового, оригінального, нетипового, забезпечують прогрес суспільного розвитку. Творчі здібності, відрізняють одну людину від іншої. Творчість може розглядатися як форма поведінки, що не узгоджується з прийнятими нормами, але при цьому не порушує правові та моральні приписи групи.

Література

1. Савчин М.В. Педагогічна психологія. Київ : Академ. видав, 2007. 424 с.
2. Глуханюк Н.С. Психодіагностика : учебник. Москва : Академия, 2018. 272 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика. СПб : Питер, 2007. 351 с.
4. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей : учеб. пособие. Москва : Академия, 2002. 320 с.
5. Серавин А.И. Исследование творчества. Возможность определения творчества. СПб : Копи-Парк, 2005. 2000 с

Матвійчук О.В.
студентка 3 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: ст.викл. Косенкова Е.Б.

ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ТЕСТУВАННЯ

Психодіагностичні методи виявляють і вимірюють індивідуальні психологічні особливості людини, дозволяють визначити відмінності між людьми. Особливістю методів, що використовуються в психодіагностиці, є те, що вони дозволяють співвіднести отримані дані з певними показниками, які виступають в якості критерію наявності або прояву якої-небудь ознаки. З допомогою таких показників можна з'ясувати, чи відповідає рівень розумового, інтелектуального розвитку школяра віковій нормі, або він істотно вище цієї норми, чи навпаки, дитина сильно відстає в розвитку. Аналізуючи сферу психологічного дослідження особистості, ми обрали комплексне вивчення основних характеристик, можливостей і меж використання методів тестування в психодіагностиці в якості предмету дослідження.

В психодіагностиці отримали поширення спеціальні методики, які використовуються не тільки в сфері консультування і психотерапії, але і у випадках, коли необхідно отримати оцінку тієї чи іншої психічної характеристики конкретного індивіда. Серед їх основних характеристик можна виділити наступні:

- 1) вони дозволяють зібрати діагностичну інформацію у відносно короткий термін;
- 2) надають інформацію не в загальних рамках, а в конкретних особливостях (інтелекту, тривожності, самооцінки, акцентуаціях);
- 3) інформація надходить у вигляді, що дозволяє дати якісне і кількісне порівняння обстежуваного індивіда з іншими людьми;
- 4) надана інформація корисна з точки зору вибору засобів втручання, прогнозу їх ефективності, а також прогнозу розвитку, спілкування, ефективності тієї чи іншої діяльності індивіда.

Психодіагностика може входити складовою частиною в експеримент або виступати самостійно, як метод дослідження чи стати галуззю діяльності практичного психолога концентруючись на обстеженні, а не на дослідженні. Засоби, які має сучасна психодіагностика діляться на дві групи: формалізовані і мало формалізовані методики. До формалізованих відносяться тести, опитувальники, проєктивні психофізіологічні методики. До мало формалізованих: спостереження, бесіда, аналіз продуктів діяльності. Тест в психодіагностиці – це серія завдань з готовими варіантами відповідей, з яких обстежуваний повинен вибрати один, найбільш правильний за умовами виконання завдання. За формою тести можуть бути індивідуальні та групові; усні і письмові; бланкові, предметні, комп'ютерні; вербальні та невербальні. За змістом тести діляться на чотири класи, або напрямки : тести інтелекту, тести здібностей, тести досягнень і особистісні тести.

На думку Х.І. Лійметс, Ю.Л. Сьерда, К.Ю. Тойма, «метод тестів

критикують і відкидають особливо гостро ті, хто цього методу не знає». Популярність методу тестів пояснюється такими його головними перевагами:

- 1) стандартизацією умов і результатів;
- 2) оперативністю і економічністю;
- 3) кількісним диференційованим характером оцінки;
- 4) оптимальними труднощами;
- 5) надійністю;
- 6) справедливістю;
- 7) можливістю комп'ютеризації.

До недоліків використання відносяться наступні:

1) небезпека сліпих (автоматичних) помилок. Випробуваний може не зрозуміти інструкції і відповідає не за наданими стандартами;

2) небезпека профанації. Недобросовісна профанація і елементарне невігластво йдуть в галузі тестування поруч;

3) втрата індивідуального підходу, стресогенність. Можливість втратити яскраву індивідуальність нестандартної людини досить висока. У людей зі зниженою стресостійкістю виникає навіть певне порушення саморегуляції – вони починають хвилюватися і помилятися в елементарних для себе питаннях;

4) втрата індивідуального підходу, репродуктивність;

5) відсутність можливості розкрити індивідуальність при наявності стандартних, заданих відповідей;

6) відсутність атмосфери відвертості. Формалізований характер самої процедури тестування обертається тим, що випробуваний позбавляється відчуття того, що психолог зацікавлений в ньому особисто, тому щоб допомогти йому в подоланні складнощів;

7) втрата індивідуального підходу, неадекватна складність. Іноді некваліфіковані тестологи перевантажують дитину тестами занадто складними для неї за віком. Коли у дитини відсутні необхідні поняття і понятійні навички, щоб адекватно усвідомити як загальну інструкцію до тесту, так і зміст окремих питань.

Спокійне усвідомлення переваг і недоліків методу тестування звільняє всіх (виконавців, замовників, випробуваних) як від надмірних сподівань на тестові методи, так і від зневаги до них. Тести не можна робити єдиним вичерпним методом діагностики (як професійно-освітньої так і особистісної) Вони ефективні при паралельному використанні вільних письмових робіт (в особистісній діагностиці місце творів займають проєктивні тести з вільними відповідями), а також усної співбесіди (інтерв'ю).

Місце тестів – доповнювати традиційні методи. На цій посаді тести незамінні, оскільки не мають багатьох недоліків які властиві традиційним методам.

Література

1. Галян І.М. Психодіагностика: Навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.

2. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: Методологія, методи, програми. Процедури: Навчальний посібник для вищої школи. Київ: Наукова думка. 1998. 237с
3. Кулініч І.О. Психологія управління: Навч. посіб. Київ: знання. 2008. 292 с.

Огородова Оксана

студентка 1 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ

Наук. кер.: к.психол.н. Труляев Р.О.

ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТОГЕНІВ. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІЛОВИХ СТОСУНКАХ

Конфлікт – це зіткнення протилежно спрямованих думок, інтересів, цінностей, що може відбуватися у свідомості окремо взятої людини (внутрішньоособистісний конфлікт) або у міжособистісних відносинах (міжособистісний конфлікт) [3].

Конфлікти у ділових стосунках в рамках певної установи, організації, підприємства відносяться до розряду міжособистісних. Крім цього суто діловими конфліктами ми можемо вважати тільки ті суперечки, які виникають при вирішенні виключно ділових питань, що стосуються організації роботи, досягнення навчальної або виробничої мети, виконання функціональних обов'язків, налагодження взаємодії між підрозділами установи. Тому дуже важливо починати вирішувати конфліктну ситуацію з особистої рефлексії, усвідомлення справжньої причини конфліктної ситуації («починати потрібно з себе»), якою може бути знецінення особистості колеги, неповага до нього, елементарна заздрість, його відштовхуючі звички та манери, що викликають роздратованість або, навіть, його невпевненість та невміння постояти за себе, що провокує перекладання на нього своїх обов'язків [2].

Серед основних причин ділових або організаційних конфліктів можна назвати труднощі розподілу ресурсів у закладі (проблема несправедливості розподілу), відмінності у цілях діяльності як окремих працівників, так і структурних підрозділів, обумовлених професійним досвідом, віком, функціональними обов'язками. Головну роль у виникненні конфліктів відіграють конфліктогени – слова, дії, що призводять до конфліктної ситуації безпосередньо. Підступна роль конфліктогенів пояснюється тим, що ми більш чутливі до слів інших людей, ніж до того, що говоримо самі. Ця особлива чутливість стосовно звернених до нас слів виникає від бажання захистити себе, свою гідність від можливих зазіхань. Але ми не так уважні, коли справа стосується гідності інших, і тому нерідко, не помічаючи цього, використовуємо конфліктогени у спілкуванні з колегами. Сам по собі одноразово застосований конфліктоген, як правило, не приводить до конфлікту. Повинна відбутися ескалація конфліктогенів, тобто виникає ланцюжок конфліктогенів. Ескалація конфліктогенів – на конфліктоген у нашу адресу ми намагаємося відповісти більш сильним конфліктогеном, часто максимально сильним серед усіх

можливих. Виділяють 3 основних типи конфліктогенів:

- 1) прагнення до домінування;
- 2) прояви агресивності;
- 3) прояви егоїзму [5].

Психологи стверджують, що вищим мистецтвом реагування на конфліктну ситуацію є не «боротьба» з конфліктом, а свідоме управління ним з метою поступового проходження конфліктуючих сторін через усі фази конфлікту. Неможливо повністю усунути конфліктні ситуації у ділових стосунках, особливо, враховуючи думку, що в основі людських конфліктів лежать біологічні програми, спрямовані на виживання у боротьбі за існування. Тобто прагнення до суперництва виступає як генетично закладена програма. При свідомому управлінні конфліктами дуже важливо правильно оцінити конфліктну ситуацію, яка полягає у:

- визначенні його реальних учасників;
- аналізі їх індивідуально-психологічних характеристик;
- виявленні головних відмінностей інтересів або прагнень, які призвели до конфлікту;
- виявленні намірів учасників та прийнятних для них способів подолання конфлікту;
- розборі усіх можливих шляхів подолання конфлікту [1].

На першому етапі головною мішенню при вирішенні спору повинно бути не саме протиріччя, а неконструктивні емоційні реакції під час перебігу конфлікту, на другому – демонізація опонента. Необхідно дати можливість опоненту «випустити пар», не застосовуючи при цьому конфліктогенів. Якщо це вдалося уже у спокійному стані розглядається уже сам предмет конфлікту.

Слід дотримуватися наступних правил безконфліктного спілкування:

- 1) не використовуйте конфліктогени. Дане вміння свідчить про високу комунікативну культуру людини;
- 2) не відповідайте конфліктогеном на конфліктоген;
- 3) проявляйте емпатію до співрозмовника;
- 4) намагайтеся проявляти доброзичливість [1].

Практика показує, що якщо конфлікт розкласти на його складові, безпристрасно розглянути дії опонентів, то він втрачає емоційну напруженість та перетворюється з емоційного у діловий. У такому разі в опонентів виправляються хибні образи ситуації та один одного, а також приходить розуміння помилковості своїх оцінок та установок, усуваються психологічні бар'єри між ними.

Література

1. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів: Навчальний посібник. Харків-Київ : Р. И. Ф., 2006. 320 с.
2. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. К. : Центр навч. літератури, 2005. 456 с.
3. Конфліктологія: Підручник / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та

- ін. Харків: Право, 2002. 256 с.
4. Ложкін Г. В. Практическая психология конфликта: Учебное пособие. К.: МАУП, 2000. 256 с.
  5. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навчальний посібник. К. : Кондор, 2004. 182 с.

Рибалко Дарія

студентка 2 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: ст.викл. Косенкова Е.Б.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ПІДЛІТКІВ ТА ЮНАКІВ

Підлітковий період розглядається як такий, під час якого суперечності розвитку набирають особливої гостроти. Це зумовлено специфічними явищами, що свідчать про перехід від дитинства до дорослості який супроводжується якісною перебудовою усі сторін розвитку особистості. Саме у цей період відбувається усвідомлення дитиною своєї індивідуальності, змінюється її ставлення до навколишнього світу, до себе, до інших людей, відбувається перебудова потреб та мотивів поведінки. Водночас змінюються вимоги суспільства до підлітка. У зв'язку з цим підлітку необхідно погоджувати свої потреби з очікуваннями оточуючих та вимогами соціальних норм суспільства. Необхідність такого погодження часто пов'язана із значними труднощами, котрі стають причиною виникнення суперечностей у розвитку підлітка. Ці суперечності можуть протікати у гострій формі, зумовлюючи сильні емоційні переживання, порушення у поведінці, у їх відносинах з дорослими та ровесниками.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю подальшої теоретичної та практичної розробки проблеми психологічних особливостей підлітків, задля їх врахування у ефективній педагогічній та психологічній роботі з даною віковою категорією. Актуальність ґрунтується на необхідності вирішення проблеми оптимізації взаємин підлітків між собою та гармонізації їх взаємин в цілому, втілення у практику виховання принципу особистісно орієнтованого підходу.

Психічна діяльність людини носить опосередкований характер. Тому індивідуально-вікові особливості підлітків опосередковані культурно-історичним середовищем, у якому вони живуть і розвиваються, з умовами, що впливають на виховання, навчання, носять тимчасово просторовий характер. Ж.Піаже вважав, що логічні операції розвиваються у дітей в період до 11-12 років. Дослідження Л.А.Венгера, П.Я.Гальперіна, Д.Б.Ельконіна, В.В.Давидова продемонстрували, що при зміні умов навчання міняються вікові межі й форми психічного розвитку дітей. Таким чином, індивідуально- вікові особливості підлітків обумовлені:

- 1) особливостями біологічного розвитку організму;
- 2) культурно-історичним середовищем, як сферою їхнього росту і розвитку;

3) умовами навчання і виховання;

4) резервами індивідуального розвитку, причому процес розвитку індивідуально-вікових особливостей носить поступальний характер.

У сучасній віковій психології ретельно описана соціально-психологічна ситуація розвитку дитини у підлітковому віці. Висвітлені особливості когнітивного та особистісного формування, а також ті новоутворення, що виникають у самосвідомості у цей віковий період. Підлітковий вік є сензитивним щодо розвитку соціального інтелекту. Психодіагностичні дослідження рівня розвитку соціального інтелекту в цьому віці сприятимуть координації дій педагогів та батьків в напрямку підвищення ефективності виховного впливу, побудові програми розвитку комунікативної та прогностичних компонент соціального інтелекту. Найскладніше у молодших підлітків розвивається соціальна перцепція, особливо спрямована на власну особистість. На думку М.В. Оданович в процесі становлення соціальний інтелект старшого підлітка проходить три рівні: уникнення труднощів (пасивне пристосування до умов діяльності); визначення цілей (спрямована діяльність); прояв ціннісно-сенсового відношення (співпраця, вибір засобів досягнення цілей). Залежно від характеру спрямованості рівень визначення цілей включає в себе такі позиції : «заради себе», «заради себе і інших людей». «заради інших людей». Динаміка становлення соціального інтелекту обумовлюється проявом рефлексії, характеру самооцінки, прагненням взаємодії. Н.В. Яковлева встановила наявність у підлітковому віці функціонального взаємозв'язку здібностей соціального інтелекту та якостей дивергентного мислення , яке активізується в умовах різнопланової діяльності. Психодіагностичні дані свідчать про відсутність у підлітків взаємозв'язків між рівнем соціального та загального інтелекту (загальний вимірювався за допомогою методики «Тест інтелекту Кеттела») та більшості здібностей, які входять до його складу ,тоді як в більш дорослому віці ці зв'язки чисельні та достовірні. Уточнення потребують дані щодо впливів специфіки референтної групи, а також щодо відмінностей у розвиненні соціального інтелекту дівчат та хлопців. Актуальним залишається питання використання соціального інтелекту як ресурсу ресоціалізації підлітків із девіантною поведінкою

Література

1. Галян І.М. Психодіагностика : нав. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.
2. Губіна Т.І. Психодіагностика особистості підлітка : навч. посіб. Полтава: ПДПУ ім. Короленка. 2008. 115 с.
3. Скрипченко О.В., Долинська Л.В. та ін. Київ: Просвіта, 2001. 416 с.

Роденко І.С.
студентка 1 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: ст.викл Косенкова Е.Б.

МОТИВАЦІЙНА СФЕРА АБО МОТИВАЦІЯ

Мотиваційна сфера або мотивація в широкому розумінні є стрижнем особистості навколо якого формуються спрямованість, ціннісні орієнтації, установки, соціальні очікування, рівень домагань та інші соціально-психологічні характеристики.

Структура мотивації оцінюється за наявністю певних її видів, виходячи з бажаності, а іноді необхідної наявності всіх основних груп мотивів за змістом. Ієрархічність домінування мотивації визначається на основі оцінки домінування різних груп мотивів, відповідно певному порядку субпідрядності, ранжування.

Мотивація – це процес психічної регуляції, що впливає на напрям діяльності і кількість енергії, що мобілізується на виконання цієї діяльності. Мотивацією пояснюється вибір між різними варіантами дії різними але однаково бажаними цілями. Спонукальна сила мотивації проявляється у впливі на напрям діяльності та її успішність.

Існують певні соціокультурні відмінності у формуванні мотивації досягнень. Саме соціокультурні відмінності в формуванні високого рівня домагань стали підґрунтям соціально-психологічних досліджень. Які в свою чергу означили положення соціально-економічного успіху окремих національних утворень. Прогностичною стала наявність щонайменше трьох компонентів у переважаючій мотивації досягнення успіху: прагнення до майстерності (орієнтація у важкій роботі на свій внутрішній стандарт якості), конкуренція та суперництво (прагнення до змагання та лідерства), позитивне ставлення до роботи (задоволення не тільки від результату а й самого процесу праці). У соціально-психологічному аспекті мотив досягнення успіху може розглядатися як мотив досягнення саме соціального успіху. Провідними особливостями людей з вираженим мотивом соціального успіху є висока самооцінка, впевненість у собі, зацікавленість у самопрезентації та експансії власних думок та ідеалів.

Соціально-психологічний аспект формування мотивації особистості передбачає наявність психологічного впливу на цей процес в малих та великих соціальних групах. Психологічний вплив – це вплив на психічний стан, думки почуття та дії іншої людини за допомогою винятково психологічних засобів (вербальних, паралінгвістичних або невербальних), з наданням йому часу й права відповідати на цей вплив. Можна виділити істотні ознаки психологічного впливу: цілеспрямований характер психологічного впливу; усвідомлена спрямованість психологічного впливу задля досягнення планового результату; спрямованість психологічного впливу на зміну психологічних регуляторів конкретної активності іншої людини; інформаційний характер психологічного впливу; вплив на психічний стан, думки, почуття й дії іншої людини за

допомогою психологічних засобів (вербальних, невербальних); технологічність психологічного впливу; наявність певних вольових зусиль суб'єкта в процесі реалізації психологічного впливу. До імперативних прямих форм організації мотиваційного процесу належать накази, вимоги та примус, до неімперативних – прохання, пропозиція і переконання. Мотивація може бути прихована і скерована психологічним впливом. Незалежно від виду діяльності, сфери впливу суб'єкта, кожен маніпулятор керується власними мотивами.

Таким чином, розглянувши мотивацію і маніпуляцію можна зробити висновок, що маніпуляція – це зовнішній прихований психологічний вплив з метою спонукання до дії інших людей у заданому напрямку. Вона зорієнтована на зміну активності іншого, його життєвої позиції. Змістовний «масштаб» мотивування людиною своїх дій характеризує як змістовний простір її реального та духовного існування, так і особистісну зрілість в оволодінні предметним світом та власними переживаннями взаємодій із цим світом.

Література

1. Занюк С.С. Психологія мотивації та емоцій : навч. посіб., Луцьк : Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1997. 180 с.
2. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посібник, Київ : Академ. видав., 2003. 448 с.
3. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения СПб : Речь, 2001. 420 с.

Тимченко Світлана

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.психол.н. Труляев Р.О.

ПОЗИТИВНІ ЦІННОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Традиційно для характеристики праці педагога використовується 3 базові утворення: особистість педагога, структура педагогічної діяльності (конкретні дії, вміння, навички, планування), педагогічне спілкування. При цьому головним інструментом впливу на учнів є саме особистість педагога, у склад якою і входять ціннісні орієнтації, ідеали, смисли роботи вчителя. Педагогу, який постійно опиняється в різноманітних ситуаціях педагогічної взаємодії, дуже важливо мати власні ціннісні орієнтири по відношенню до своєї професії, своїх учнів. Необхідність постійної взаємодії з учнем, що складає зміст педагогічної діяльності, вимагає від педагога орієнтацію на реалізацію цінностей, які лежать в основі оптимального ставлення до школярів [4]. У зв'язку зі сказаним вище постає питання про те, які ж саме цінності будуть найбільш вагомими, значущими для педагога та успішності його діяльності.

На початку XXI ст. з'явилася перша класифікація універсальних людських цінностей та сильних рис характеру (VIA – Values-in-actions), яка була розроблена в рамках позитивної психології та стала альтернативою

класифікатору симптомів психічних порушень та дисфункцій – DSM-IV. До неї увійшли 6 позитивних цінностей та 24 особистісні властивості або риси характеру, що можуть бути притаманні тільки психологічно здоровим та благополучним індивідуумам [1]. Автори класифікації розглядають мудрість як характеристику когнітивних можливостей людини, її відкритості новому досвіду, схильності до накопичення інформації, прогнозування, адекватної оцінки життєвих подій. Мужність пов'язується з характеристиками саморегуляції, вольових проявів людини (таких, наприклад, як наполегливість); здатність, прикладаючи необхідні зусилля, долати перешкоди; хоробрість при відстоюванні власної самобутності. Гуманність виявляється у вмінні підтримувати доброзичливі стосунки з оточуючими, проявляти доброту та піклування. Під справедливістю в даній класифікації розуміється громадянськість, об'єктивність, відповідальність перед групою, здатність до вирішення складних соціальних питань з урахуванням прав кожного члена суспільства. Помірність виявляється в розвинених навичках саморегуляції, стриманості та скромності. Трансцендентність – це здатність до духовних проявів, переживання надії та радості, до виходу за межі індивідуальної екзистенції [3].

Яким же чином сформованість у структурі особистості педагога позитивних цінностей впливають на психологічний розвиток його учнів? В чому полягає психологічний механізм такого зв'язку? Одним з важливих компонентів психологічного механізму є наслідкові результати сформованості в структурі особистості педагога позитивної цінності «Мудрість». Відомо, що чесноти, в основі яких лежить позитивна цінність «Мудрість», забезпечують педагогу можливість успішно виконувати свої професійні функції як суб'єкта накопичення нових знань та передачі їх учням. Задоволеність собою, яку при цьому відчуває педагог, підвищує його самооцінку, виступає доступним джерелом позитивних емоцій і, як наслідок, робить педагога гуманним та справедливим по відношенню до учнів. Ще один конкретний ефект впливу полягає у високій імовірності виникнення позитивних емоційних станів учнів в процесі взаємодії з мудрим, гуманним та справедливим педагогом, що характеризується оптимальним з психологічної точки зору ставленням до школярів. Переважання позитивних емоцій благотворно відображається на протіканні розумової діяльності, підвищуючи навчальну успішність. Гуманність та справедливість особистісно зрілого та психологічно здорового педагога виражається в орієнтації на неупереджене оцінювання учня, а також на надання емоційної підтримки. Таке ставлення, зокрема, об'єктивне оцінювання навчальних досягнень формує впевненість учня в собі, сприяє виникненню стану натхнення в процесі навчально-пізнавальної діяльності, підвищуючи навчальну мотивацію [2].

Таким чином, змістові характеристики виділених американськими дослідниками універсальних чеснот, дають можливість стверджувати, що сформованість в структурі особистості таких цінностей як «Мудрість», «Гуманність» та «Справедливість» є важливою умовою досягнення цілей педагогічного процесу. Саме ці особистісні властивості педагога складають

його позитивний ресурс, яскраво проявляються в процесі спілкування з учнями та задовольняють їх ключові потреби (у пізнанні, у безпеці, у гуманному ставленні дорослого та ін.).

Література

1. Личностный потенциал: структура и диагностика / ред. Д. А. Леонтьев. Москва: Смысл, 2011. 680 с.
2. Носенко Е. Л., Труляев Р. О. Позитивні цінності як чинник особистісного розвитку суб'єктів навчання : монографія. К.: «Освіта України», 2014. 192 с.
3. Носенко Э. Л., Труляев Р. А. Позитивный личностный ресурс педагога и субъективное благополучие учеников. Вопросы психологии, 2013, № 5. 176 с. (с. 14-24).
4. Психологические проблемы неуспеваемости школьников. Под ред. Н. А. Менчинской. М.: Изд-во «Педагогика», 1971. 272 с.
5. Селигман Мартин Э. П. Новая позитивная психология: Научный взгляд на счастье и смысл жизни. М.: Издательство «София», 2006. 368 с.

Цецерева Ганна

студентка 1 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.психол.н. Труляев Р.О.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ, СХИЛЬНИХ ДО ДЕВІАНТНИХ ПРОЯВІВ

З проблемами девіантної поведінки, неадекватними вчинками та патологічними реакціями дітей та підлітків постійно стикаються як педагоги, вихователі та психологи закладів освіти, так і дефектологи, дитячі психіатри та психоневрологи, а також працівники правоохоронних органів і служб у справах неповнолітніх. Відносна розповсюдженість поведінкових розладів серед підлітків зумовлена в першу чергу несприятливими соціально-економічними умовами нашого життя, які призводять до збільшення дисфункціональних, асоціальних та неповних сімей. А це в свою чергу призводить до дитячої безоглядності, правопорушень, вживанню підлітками алкоголю, наркотичних та психотропних речовин, зростання кількості дітей з вадами у психофізичному розвитку [2].

Як показують дослідження, для підлітків, схильних до девіантної поведінки, характерна стійка соціально-психологічна дезадаптація, яка виникла внаслідок аномального формування особистості в умовах «несприятливого» сімейного середовища, а саме: 1) деструктурованість сім'ї, невпорядкованість сімейно-шлюбних відносин батьків; 2) постійна конфліктність та агресивність у взаємовідносинах між членами сім'ї, алкоголізація батьків (або одного з них), аморальний спосіб життя, перебування одного з батьків в місцях позбавлення волі (кримінальна спрямованість сім'ї); 3) негативний вплив найближчого

оточення (родичі, сусіди, друзі, які мають асоціальну поведінку); 4) спадкова обтяжливність нервово-психічною патологією [2, с. 62].

В сукупності патогенні середовищні фактори тісно пов'язані з порушенням виховної функції сім'ї, що є найбільш значущим для формування неадекватних поведінкових стереотипів. Крім того, пубертатна криза поряд з несприятливими умовами життя та виховання підлітків, з неповноцінним біологічним фоном, значно посилює прояви поведінкових розладів.

Шкільна та соціальна дезадаптація підлітків виявляється в неуспішності, наявності протиправних форм поведінки, порушеннях взаємовідносин. Часті конфлікти з вчителями, батьками та ровесниками сполучаються з імпульсивно-афективними спалахами, грубістю, агресивністю, протесними реакціями (відмова від занять, прогули, утеча із дому). Внаслідок підвищеної навіюваності, поверховості інтересів, некритичного мислення, пошуку легкого одержання задовольень, такі підлітки досить часто підпадають під вплив осіб з кримінальною спрямованістю. Починають зловживати алкоголем, порушують громадський порядок, здійснюють дрібні крадіжки, бродяжать. Асоціальні форми поведінки соціально дезадаптованих підлітків нерідко призводять до правопорушень, пов'язаних з кримінальною відповідальністю.

При проведенні досліджень було з'ясовано, що найбільш частими видами девіантної поведінки є бродяжництво (54%), залишення домівки (48%), крадіжки (36%), акти агресії (26%), дружба з асоціальними підлітками (21%), уникнення навчальної діяльності (18%), облік в інспекції у справах неповнолітніх (14%), вживання спиртних напоїв (11%), грабіжництво (4%) [1].

Експериментальні клініко-психологічні дослідження підлітків з порушеними формами поведінки вказують на наявність у них ознак резидуально-органічного ураження ЦНС, затримку психічного розвитку, наявність гіпердинамічного синдрому, патохарактерологічного розвитку особистості. Для багатьох з них характерна педагогічна занедбаність.

В зв'язку з цим найбільш ефективною слід вважати роботу з профілактики формування дезадаптивних форм поведінки у дітей, починаючи з перших років життя, засобами комплексного корекційного психолого-педагогічного та лікувального впливу. Щодо підлітків, в яких девіантні форми поведінки вже сформувалися, то їм необхідна комплексна психолого-медико-педагогічна допомога через впровадження системи лікувально-реабілітаційних заходів. В даному аспекті мова не йде виключно при психологічний супровід таких дітей [4].

Корекція поведінки проводиться в процесі основного виду діяльності (ігрового, навчального) і спирається на індивідуальний рівень розвитку. Затримка психічного розвитку та ранні поведінкові розлади перешкоджають своєчасному розвитку ведучої діяльності дошкільного періоду – рольової гри, в якій формуються перші елементарні орієнтації дитини в системі соціальних відносин. Саме на цій основі у дитини розвивається прагнення до суспільно значимої діяльності, а відсутність такого прагнення є домінуючим фактором формування асоціальної поведінки [2]. Тому одночасно проводиться робота по подоланню затримок психічного розвитку відповідними спеціалістами. Вона

включає: подолання дефектів сенсорики, загальних та дрібних довільних рухів, дефектів мови; формування сюжетно-рольової гри; ознайомлення з оточуючим середовищем.

Література

1. Овчарова Р. В. Технологии практического психолога образования: Учебное пособие для студентов вузов и практических работников. М: ТЦ «Сфера», 2000. 448 с.
2. Профессиональная деятельность психолога в работе с педагогическим коллективом : учеб. пособие для системы дополн. проф. пед. образования / Т. Н. Банщикова, Ю. П. Ветров, Н. П. Клушина. М. : Книголюб, 2004. 349 с.
3. Вачков И. В. Такие разные учителя или Новая типология педагогов. Школьный психолог. № 3. 2000. С. 8-9.
4. Фридман Л. М. О концепции школьной психологической. Вопросы психологии. 2001, №1. С. 97-106.

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ»

Вінніченко Тетяна

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., Мезенцева Н.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Роблячи пропозиції щодо поліпшення інвентаризаційної роботи на підприємстві слід зазначити, що перш за все виникають питання при проведенні вибіркової інвентаризації. У практичній роботі не завжди забезпечується репрезентативність добору матеріалів для вибіркової інвентаризації, в результаті відсутня будь-яка системність їх вибірки для перевірки, що, в свою чергу, не дає змоги вчасно розкривати нестачі, розкрадання і пересортиці. Тому потрібно наукове обґрунтування вибірки при інвентаризації матеріалів з тим, щоб забезпечити репрезентативність перевірки і, водночас, якість контролю. Вибіркові інвентаризації не завжди забезпечують перевірку всіх найменувань і сортів матеріалів, які входять до визначеної групи. Це не дає можливості забезпечити контроль наявності матеріалів, правильно визначити пересортицю попередити розкрадання. Тому вибіркова інвентаризація повинна здійснюватися таким чином, щоб перевіркою були охоплені всі матеріальні цінності, які входять у ту ж групу.

Важливим питанням удосконалення методики вибірових інвентаризацій є розробка мережного графіка проведення інвентаризації на об'єктах із урахуванням особливостей і структури підприємства. Використання мережних

графіків дасть можливість визначити критичні об'єкти для першочергового проведення в них інвентаризацій, забезпечити чіткість і оперативність в інвентаризаційній роботі.

В практиці розвинутих країн часто використовують так звану перманентну інвентаризацію. В практичній роботі перманентна інвентаризація проводиться, як правило, професійним складом працівників, які складають інвентаризаційний опис. Професіоналізм членів інвентаризаційної комісії гарантує меншу кількість помилок порівняно з проведенням інвентаризації на звітну дату. Розподілене на рік часткове припинення діяльності окремих підрозділів підприємства для проведення перманентної інвентаризації в основному легше забезпечити організаційно.

Крім того, це призводить до менших витрат, порівняно з припиненням діяльності всієї установи при проведенні інвентаризації на звітну дату. У зв'язку з тим, що ведення складського обліку, необхідного для перманентної інвентаризації, часто потрібно з інших причин, то необхідність екстраполяції не слід розглядати як недоліки перманентної інвентаризації. На наш погляд, проведення перманентної інвентаризації можливо тільки для активів і не можливо для зобов'язань, особливо цінних матеріалів, а також матеріалів, нагляд за вибуттям яких викликає труднощі. Перманентна інвентаризація на складах може здійснюватися способом без повторного відбору, сутність якого полягає у тому, що в кожному випадку з загальної сукупності вибирається певна кількість матеріальних цінностей, на яку вона і зменшується.

З метою забезпечення систематичного контролю цінностей на об'єктах їх збереження (шляхом перевірки у натурі) і своєчасним виявленням розбіжностей між фактичною наявністю і даними бухгалтерського обліку необхідно здійснювати на складах перманентну (безупинну) інвентаризацію. Проводити її очікується за закритим планом інвентаризаційної роботи на певні дати протягом календарного року. Для проведення такої інвентаризації залучаються фахівці, які перевіряють визначені види цінностей. Така інвентаризація забезпечує не лише систематичний контроль за станом і збереженням цінностей, але і дає можливість виявляти нестачі при здійсненні складських операцій у період їх вчинення, оформлення документами і безупинно стежити за правильністю натурального обліку на складах. Періодичні інвентаризації варто проводити в проміжках між плановими і позаплановими інвентаризаціями, особливо в період проведення перевірок на підприємстві.

Крім того, в практичній роботі потрібно також використовувати досвід проведення інвентаризацій майна підприємства без припинення складських операцій. Ще одним актуальним питанням є те, що дослідження практики проведення інвентаризацій показують, що їх якість значна вище, коли вони здійснюються в період проведення ревізій під контролем і спостереженням ревізійних груп. Це, на нашу думку, посилить контрольні якості інвентаризацій. А також доцільно було б розглянути питання щодо залучення до інвентаризацій, що проводяться на підприємстві за ініціативи керівника, тобто згідно плану проведення інвентаризацій посадових осіб сторонніх організацій і установ, які б змінювалися щорічно. Все це, на нашу думку, повинно

поліпшити існуючу методику проведення інвентаризації та покращити її якість.

Література

1. Калюга Є.В. Деякі аспекти вдосконалення методики проведення інвентаризацій. *Фінансовий контроль*. 2001. № 1. С. 36-38.
2. Криворотенко О.Е. Облік нестач від розкрадань і псування цінностей: збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів Одеської національної академії харчових технологій. М. Одеса, 2014. №4. С. 317-318.
3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом МФУ від 02.09.2014 №879 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 03.03.2020).

Гладська Юлія

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Дашко І.М.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ

Фінансово-економічна безпека підприємства, організації чи установи посідає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Фінансово-економічна безпека є невід'ємною складовою фінансового менеджменту підприємства та повинна бути реалізована в системі певних стратегічних і тактичних заходів й відповідати сучасним умовам господарювання.

У науковій літературі наведена велика кількість визначень фінансово-економічної безпеки. Так, професор І.О Бланк вважає, що «фінансова безпека підприємства являє собою кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки стійкого розвитку в поточному та перспективному періоді».

В свою чергу дослідники Нікіфоров П. О. та Куперівська С. С. вважають фінансово-безпечною компанію ту, яка виважено і оптимально підходить до використання і управління своїми фінансовими ресурсами, здійснює чіткий їх контроль, оперативно реагує на будь-які загрози, внутрішні чи зовнішні, з метою їх мінімізації або уникнення без шкоди для загальної діяльності [1].

Доктор економічних наук Єпіфанов А.О. трактує «фінансову безпеку» як стан підприємства, що:

1) дозволяє забезпечити фінансову рівновагу, стабільність, платоспроможність і ліквідність у довгостроковому періоді;

2) забезпечує достатню фінансову незалежність; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення;

3) здатен протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, що прагнуть завдати фінансової шкоди підприємству або змінити всупереч бажанню структуру власного капіталу, або примусово ліквідувати підприємство;

4) забезпечує достатню гнучкість при прийнятті фінансових рішень, захищає фінансові інтереси власників підприємства [2].

Загалом під управлінням фінансово-економічною безпекою підприємства слід розуміти систему цілеспрямованих дій, направлених на досягнення та підтримку належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, що формується під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства, оптимізації управління технологічним процесом і матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами.

Показники за допомогою яких можна оцінити фінансово-економічний стан підприємства наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Показники для визначення фінансово-економічного стану підприємства

Платоспроможність:	Ділова активність:	Фінансова стійкість:	Прибутковість:
- коефіцієнт загальної ліквідності; - коефіцієнт термінової ліквідності; - коефіцієнт абсолютної ліквідності.	- оборотність активів; - оборотність товарно-матеріальних запасів; - середній термін оплати дебіторської заборгованості; - середній термін оплати кредиторської заборгованості.	-коефіцієнт автономії; -коефіцієнт забезпеченості боргів; -фінансовий важіль.	-чистий прибуток; - рентабельність.

Показники з табл. 1 призначені для визначення кількісних показників соціально-економічної дійсності, перевищення рівня яких перетворить потенційні загрози на реальні.

До основних індикаторів, що характеризують рівень фінансово-економічної безпеки на підприємствах України, відносять наступні:

1. Показники, що визначають фінансову стійкість:

- коефіцієнт автономії (нормативне значення – $K_{фа} > 0,5$);

- коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів або коефіцієнт фінансового ризику (нормативне значення – $K_{фр} < 0,5$; критичне значення $K_{фр} = 1$);

- коефіцієнт фінансової стійкості (нормативне значення $0,5 < K_{фс} < 0,9$);

- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами;

- коефіцієнт маневреності власного капіталу (нормативне значення $0,1 < K_{м} < 0,5$);

- коефіцієнт співвідношення мобільних і іммобілізованих коштів або коефіцієнт структури капіталу (позитивна характеристика – зростання в динаміці).

2. Показники, що визначають платоспроможність:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності (нормативне значення $0,2 < K_{ал} = 0,5$);
- коефіцієнт швидкої ліквідності або проміжний коефіцієнт ліквідності (нормативне значення $0,6 < K_{шл} = 0,8$);
- коефіцієнт поточної ліквідності або загальний коефіцієнт покриття (нормативне значення $K_{пл} > 2,0$).

3. Показники, що визначають ділову активність:

- коефіцієнт загальної оборотності капіталу або ресурсовіддача (позитивна характеристика – зростання в динаміці);
- фондovіддача (позитивна характеристика – зростання в динаміці);
- період обороту запасів (позитивна характеристика - зменшення в динаміці);
- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (позитивна характеристика – зростання в динаміці).

Отже, фінансово-економічна безпека підприємства є складною системою, яка містить в собі різні складові, які направлені на забезпечення ефективності використання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів.

Література

1. Нікіфоров П.О., С.С. Кучерівська. Сутність і значення фінансової безпеки страхової компанії. Фінанси України. 2006. № 5. С. 86-94.
2. Єпіфанов А.О., О.Л. Пластун, В.С. Домбровський. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

Карленко Яна

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Дашко І.М.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ОСНОВНІ РИСИ ТА ВІДМІННОСТІ

Конкурентоспроможність як прямий наслідок міцної економічної безпеки підприємства є одним з вагомих чинників стійкої ринкової позиції підприємства, що дозволяє її утримувати протягом певного часу, а економічна безпека – характеристика рівня конкурентоспроможності підприємства, що гарантує відповідну результативність функціонування суб'єкта господарювання, яка обумовлює безпеку функціонування підприємств на рівні галузі, сприяє оптимальному процесу формування показників активів, витрат, доходів, та фінансових результатів [2].

Для детального розгляду взаємозв'язку конкурентоспроможності та

економічної безпеки підприємства пропонуємо розглянути складові останньої, які найповніше відображають реалії сучасного функціонування підприємств:

1. Фінансова складова вважається провідною й вирішальною для ефективного функціонування підприємства.

До фінансової складової економічної безпеки входять такі елементи, за якими оцінюється стан загрози:

- аналіз загрози негативних дій щодо політико-правової складової економічної безпеки;
- оцінка поточного рівня забезпечення фінансової складової економічної безпеки;
- планування комплексу заходів і розробки рекомендацій щодо фінансової складової економічної безпеки.

2. Інтелектуальна і кадрова складова визначає в першу чергу інтелектуальний та професійний склад кадрів.

3. Техніко-технологічна складова передбачає аналіз ринку технологій стосовно виробництва продукції аналогічного профілю певного підприємства.

4. Політико-правова складова охоплює такі елементи організаційно-економічного спрямування:

- аналіз загроз негативних впливів;
- оцінку поточного рівня забезпечення; планування (програму) комплексних заходів спеціалізованими підрозділами підприємства;
- здійснення ресурсного планування;
- планування роботи відповідних функціональних підрозділів підприємства.

5. Інформаційна складова економічної безпеки.

6. Екологічна складова має гарантувати безпеку суспільству від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність.

7. Силова складова економічної безпеки в програмі антикризового господарства має:

- забезпечити фізичну і моральну безпеку співробітників;
- гарантувати безпеку майна та капіталу підприємства;
- забезпечити сприятливе зовнішнє середовище бізнесу [1].

Для реального забезпечення кожної складової економічної безпеки слід вирішити проблему конкурентоспроможності, тобто спроможність підприємства ефективно виконувати свої функції в умовах конкуренції, сприяючи задоволенню інтересів основних зацікавлених сторін. Цю складність можна вирішити за рахунок використання сучасних технологій управління, у тому числі за рахунок процесного підходу.

Застосування процесного підходу до управління конкурентоспроможності означає:

- виділення бізнес-процесів як об'єктів аналізу й управління конкурентоспроможністю;
- оцінювання конкурентоспроможності на основі конкурентоспроможності бізнес-процесів;
- орієнтація управління конкурентоспроможністю на управління

конкурентоспроможністю як кожного бізнес-процесу окремо, так і всіх бізнеспроцесів у комплексі.

Використання процесного підходу до управління конкурентоспроможністю дозволяє розробити бізнес-процеси, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки підприємства.

До основних функцій відносяться формування цілей розвитку об'єкту управління та розробку стратегії їх досягнення. Такі стратегії частіше за всього спрямовані на:

- недопущення перетворення чинників дестабілізації в загрозу безпеки;
- припинення дії вже існуючих загроз;

- відновлення безпечного стану об'єктів (компенсацію збитків). Вони орієнтовані або на попередження загроз, або ж на протидію загрозам, або на компенсацію діями та відповідними механізмами збитків об'єктам економічної безпеки.

Отже, для реального забезпечення кожної складової економічної безпеки слід вирішити проблему конкурентоспроможності, тобто спроможність підприємства ефективно виконувати свої функції в умовах конкуренції, сприяючи задоволенню інтересів основних зацікавлених сторін. Цю складність можна вирішити за рахунок використання сучасних технологій управління, у тому числі за рахунок процесного підходу. Застосування процесного підходу до управління конкурентоспроможністю означає: виділення бізнес-процесів як об'єктів аналізу й управління конкурентоспроможністю; оцінювання конкурентоспроможності на основі конкурентоспроможності бізнес-процесів; орієнтація управління конкурентоспроможністю на управління конкурентоспроможністю як кожного бізнес-процесу окремо, так і всіх бізнеспроцесів у комплексі.

Література

1. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. Київ: вид. КВІЦ, 2009. 464 с.
2. Рзаєв Г.І. Оцінка конкурентоспроможності підприємства в контексті його економічної безпеки. Збірник наукових праць. Луцький НТУ. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». 2010. Вип. 7 (26). Ч. 3. С. 67-77.

Корчук Юлія

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц Мезенцева Н.М.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА РЕМОНТ ТА МОДЕРНІЗАЦІЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Єдиний процес комплексного управління підприємством в найбільш загальному вигляді забезпечується шляхом здійснення планування, прогнозування, аналізу і контролю. Зв'язок бухгалтерського обліку з плануванням, аналізом і контролем дуже тісний. Якщо розглядати облік, як

одну з найважливіших функцій управління, то його основним завданням традиційно вважається своєчасне забезпечення користувачів достовірною і об'єктивною інформацією про хід виробничо-господарської діяльності та фінансові результати підприємства, про ефективність господарські операцій тощо [1].

В сучасних кризових умовах господарювання основні засоби підприємства є важливим об'єктом обліку, адже від ефективності управління основними засобами прямо залежать такі показники як прибуток, рентабельність і ліквідність підприємства. Продуктивність господарської діяльності підприємства залежить від того, в які види основних засобів здійснено інвестиції і наскільки раціонально використовуються ці ресурси.

Виробнича діяльність будь-якого підприємства обумовлена закономірностями відтворювального процесу і змінами, що при цьому відбуваються. Ця спільна властивість діяльності підприємства приймає специфічні риси в залежності від галузевих особливостей, характеристики макро і мікросередовища, а також власної облікової політики підприємства.

Значна, а у багатьох випадках і переважна частина капітальних вкладень підприємства здійснюється у вигляді будівель і споруд, машин та обладнання, транспортних засобів, технологічних ліній тощо. Це, в свою чергу, призводить до необхідності розрахунку в основних засобах при створенні підприємства, при його розширенні, оновленні тощо [4].

Управління основними засобами – це процес спостереження, фіксації, відтворення та впливу на основні засоби з метою найбільш ефективного їх використання в господарській діяльності. Всі ці дії ґрунтуються на зборі і обробці інформації, без якої процес управління неможливий. Інформованість про наявність основних засобів та постійний контроль за їх ефективним використанням мають велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства. Основну інформаційну базу для управління надає облік.

Бухгалтерський облік основних засобів повинен забезпечити отримання наступних основних даних, які необхідні для прийняття управлінських рішень керівництвом:

- балансова вартість основних засобів;
- вартість придбаних, збудованих, ліквідованих, переданих, списаних і переоцінених протягом звітного періоду об'єктів основних засобів;
- вартість основних засобів отриманих та переданих за договорами оренди;
- сума зносу об'єктів основних засобів;
- сума витрат на створення основних засобів, які необхідні для їх розподілу по підрозділах підприємства, обліково-калькуляційних центрах витрат і видах устаткування;
- непередбачені прибутки або збитки в результаті продажу або ліквідації основних засобів;
- наявність та фактичне виконання договорів фінансового лізингу;
- довгострокові інвестиції [4]

Основною метою управління основними засобами є забезпечення умов

вчасного оновлення, модернізації і підвищення ефективності їх використання (рис. 1).

Рисунок 1 – Основні завдання управління основними засобами підприємства

Забезпечення вчасного оновлення та модернізації основних засобів є необхідним елементом управління засобами, адже в процесі експлуатації вони зношуються, втрачають свої первісні якості, знижуються їх техніко-економічні властивості, в результаті чого зменшується їх балансова вартість.

Інформацію про ступінь зношення основних засобів та необхідність їх оновлення надає правильно організований бухгалтерський облік. На підставі зведених або аналітичних даних можна здійснити будь-які розрахунки для прийняття управлінських рішень [3].

Визначення розміру потреб у прирості основних засобів здійснюється лише у вартісних показниках з використанням формул, де береться до уваги загальна потреба в основних засобах підприємств відповідно до запланованого обсягу його господарської діяльності; їх наявності на початок звітного періоду; запланований обсяг вибуття основних засобів у зв'язку з їх моральним і фізичним зносом.

Визначення форм задоволення потреб в прирості основних засобів може проводитись наступними способами:

– шляхом придбання нових видів основних засобів у власність підприємства;

– шляхом укладання договору оренди або лізингу.

Забезпечення підвищення ефективності використання основних засобів здійснюється шляхом прийняття управлінських рішень, які ґрунтуються на розрахунках та аналізі таких показників, як рентабельність, фондоддача, фондомісткість, фондоозброєність тощо.

Формування оптимальної структури джерел фінансування основних засобів здійснюється на основі аналізу даних про можливість залучення власного і довгострокового капіталу.

Узагальнюючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що

удосконалення системи обліку полягає у взаємозв'язку обліку з такими методами управління, як планування, бюджетування, прогнозування та внутрішньогосподарський аналіз і контроль. А забезпечення вчасного оновлення та модернізації основних засобів є необхідним елементом управління засобами, без якого неможлива ефективна виробнича діяльність підприємства. Лише добре побудована система обліку в змозі надати необхідну інформаційну базу для прийняття раціональних управлінських рішень.

Література

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів, Житомир: ПП «Рута», 2008. 636 с.
2. Мачулка О.А. Облік і аналіз витрат: управлінський аспект Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 10. С. 30-34.
3. Нападовська Л.В. Управлінський облік: монографія. Дніпро: Наука і освіта, 2000. С. 50-52.

Кузьменко Альона

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц Мезенцева Н.М.

УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ

Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодію з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність. Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер, потребують певних управлінських впливів, що виникають на основі переробки чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації.

З метою підвищення аналітичних можливостей та ефективного управління розрахунками з постачальниками та підрядниками, пропонуємо затвердити та впровадити в оперативний облік відомість управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. Дана відомість передбачає розмежування існуючої заборгованості перед постачальниками не лише в розрізі постачальників та договорів, як це здійснюється за існуючих умов, але і за термінами виникнення заборгованості, типом заборгованості (поточна, прострочена, сумнівна, безнадійна), динамікою заборгованості та причинами зміни такої заборгованості. Відомість передбачає використання наступних номенклатур: назва постачальника; характеристика угоди (окремо зазначається номер та дата укладання угоди та умови розрахунків; вид заборгованості; тип заборгованості (контрольована, прострочена, сумнівна, безнадійна); дата виникнення заборгованості (дата здійснення поставки, надання послуги або попередньої оплати); динаміка заборгованості; причини виникнення

заборгованості.

Перевагою застосування такої звітності є розширення аналітичних можливостей обліку на підприємстві. Варто зазначити, що найкращого ефекту від впровадження такої відомості можна отримати за умов автоматизації її формування в системі програм бухгалтерського обліку. В такому випадку, доцільно доповнити довідник договорів, що застосовується у програмі бухгалтерського обліку, новим параметром – «Умови оплати (поставки)». При введенні інформації стосовно угоди, зазначатимуться терміни її виконання, а отже програма автоматично визначатиме тип заборгованості на конкретну дату. Впровадження у систему обліку такої відомості дозволить удосконалити існуючий облік розрахунків з постачальниками та підрядниками у наступних напрямках:

- оптимізація бухгалтерського обліку – використання такої відомості дозволяє знизити обсяги роботи з аналізу заборгованості за термінами виникнення;

- оптимізація управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками – інформація, що відображається у відомості, найбільш детально, у порівнянні з існуючими регістрами обліку підприємства, розкриває стан розрахунків з постачальниками та підрядниками, а отже – дозволяє визначити пріоритетні напрямки управління такою заборгованістю. Це дозволить знизити витрати, що несе підприємство при неповерненні безнадійної кредиторської заборгованості постачальником та при оплаті пені;

- оптимізація податкового обліку (своєчасне виявлення та відображення сумнівної кредиторської заборгованості у складі доходів дозволить знизити рівень витрат, що можуть виникнути при сплаті штрафу та пені за заниження сум податку на прибуток).

При організації системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві повинні братися до уваги основні принципи її ефективності, дотримання яких є ключовою умовою успішного функціонування системи і які включають ряд основних правил: відповідальності, збалансованості, своєчасності повідомлення про відхилення, інтеграції, відповідності контролюючої і контрольованої систем, постійності, комплексності, узгодженості пропускну здатності різних ланок системи внутрішнього контролю, розподілу обов'язків, дозволу і схвалення.

Формування адаптивної системи внутрішнього контролю вимагає упорядкування інформаційного забезпечення процесу управління кредиторською заборгованістю. Це можна здійснювати двома шляхами. Перший шлях полягає у внесенні уточнень організаційних регламентів формування, обробки й узагальнення контрольної інформації щодо підконтрольного об'єкта в залежності від цілей і завдань внутрішнього контролю. Другий шлях – це розширення сфер використання результатів внутрішнього контролю на основі реалізації його стратегічного напрямку при визначенні основних параметрів управління зобов'язаннями у форматі прогнозних бюджетів. Результати перевірки пропонуємо оформляти окремою Відомістю перевірки складу поточної

кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Виявлені суми кредиторської заборгованості з минулими термінами позовної давності ревізор відображає також в окремій накопичувальній відомості. Внутрішній контроль буде виконувати такі функції управлінську, інформаційну, координаційну та прогностичну.

Література

1. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2014. 400 с.
2. Ревизюк І.М., Калюга Є.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками : Економічні науки. 2015. № 10 (4). С. 185

Левченко Тетяна

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Мезенцева Н.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність кожної керуючої системи значною мірою залежить від її інформаційного забезпечення. У умовах переходу до ринкової економіки відома формула «час – гроші» доповнюється аналогічною формулою: «інформація – гроші». Стосовно до управління грошовими потоками вона набуває прямого значення, тому що від якості використовуваної інформації при прийнятті управлінських рішень у значній мірі залежать обсяг витрачання фінансових ресурсів.

Одним із найдієвіших методів успішного управління фінансово – господарською діяльністю підприємства є використання системи бюджетування. Під бюджетуванням у сучасних умовах господарювання розуміють планування діяльності підприємства шляхом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів, комплексно орієнтованих на ринкові потреби і покликаних забезпечити стійкій фінансовий стан і поступальний розвиток підприємства відповідно до його завдань. Найважливішим завданням процесу бюджетування є формування і реалізація стійкого беззбиткового основного бюджету з бездефіцитним варіантом обігу коштів (фінансових потоків).

Основний бюджет – це фінансове, кількісно визначене вираження маркетингових і виробничих планів, необхідних для досягнення поставленої мети. За оцінками спеціалістів, підприємства, які не формують річних бюджетів, втрачають за рік до 20 % своїх доходів. Щоб уникнути подібних втрат, керівництво підприємства повинно завжди мати достатньо достовірну інформацію про поточні й майбутні грошові потоки, постійно порівнювати

бюджет із фактичними даними, посилювати сприятливі й зменшувати несприятливі тенденції, удосконалювати методологію планування.

Крім того, необхідно відзначити, що безготівкові розрахунки здійснюються між підприємствами у відповідних формах, від правильного вибору якої багато в чому залежить обґрунтованість та точність оцінки діяльності підприємства, виконання його планових завдань, оперативність та правильність формування відповідних фондів, повнота концентрації вільних фінансових ресурсів та їх розміщення по необхідним об'єктам.

Тому існує проблема вибору форм безготівкових розрахунків, яка вимагає визначення критеріїв їх ефективності як основних важелів управління організаційною структурою безготівкового платіжного обороту. Крім того, проблема критеріїв ефективності форм розрахунків носить дискусійний характер. Деякі економісти дають оцінку формам розрахунків шляхом порівняння часу, який витрачається постачальником на отримання платежу, з тривалістю виробничого процесу.

Інші економісти, не враховуючи трудомісткість розрахункових операцій, питання про критерії ефективності форм розрахунків ставлять в залежність від швидкості зарахування грошових коштів на рахунок постачальника. Але час надходження засобів підприємству само по собі не може характеризувати ефективність форм розрахунків, так як час надходження коштів не обіймає всього періоду розрахунків.

Тому заслуговує на увагу думка Несходовський І.С., який пропонує ефективність використання форм безготівкових розрахунків визначати як відношення часу рух товарів до тривалості відволікання оборотних засобів в розрахунках, тобто :

$$E_p = T_{дв} / T_{відв} \quad (1)$$

де E_p – ефективність форм безготівкових розрахунків;

$T_{дв}$ – час руху продукції, товарів від постачальника до покупця;

$T_{відв}$ – час залучення оборотних засобів в розрахунках.

Отже, встановлений взаємозв'язок ефективності безготівкових розрахунків і терміну залучення оборотних засобів в розрахунках дозволяє визначити, що найбільша ефективність форми розрахунків, коли час залучення оборотних засобів в розрахунках максимально наближений до часу руху товарів в локальній сфері обігу між підприємствами. І навпаки, зниження ефективності форм розрахунків визначається відносним збільшенням тривалості вкладення засобів в розрахунках в порівнянні з часом руху продукції, товару від виробника до споживача.

Таким чином, застосування бюджетного методу в процесі управління фінансовою діяльністю підприємства сприяє підвищенню ефективності його діяльності, забезпеченню високого рівня конкурентоспроможності, дає можливість наперед спрогнозувати потребу у фінансуванні підприємства, а отже, забезпечує резерв часу для пошуку найвигідніших джерел такого фінансування.

Література

1. Дзямучич М. І. Сутність електронних грошей в сучасній фінансовій системі. Економічні науки. 2010, Вип. 7 (25). Ч. 4. С. 65-66.
2. Дубенко Н. В. Бухгалтерський облік і контроль грошових коштів та розрахунків на державних підприємствах Міністерства аграрної політики України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2009. 19 с.
3. Несходовський І. С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2013. 20 с.

Осадча Тетяна

студентка 4 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: викл. Лижник Ю.Б.

СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ В ТРУДОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Управління ризиками в трудовій сфері виступає особливим і досить складним видом діяльності, оскільки пов'язане не лише з неоднозначним розумінням самого поняття ризику, але й з багатогранністю його проявів і можливостей мінімізації негативних його наслідків [2]. У цілому, доцільно виділити три можливі напрямки управлінського впливу, спрямованого на зменшення ймовірності настання негативних соціальних наслідків актуалізації ризиків: управління шляхом впливу на причини виникнення ризиків; управління через вплив на причинно-наслідкові зв'язки; комбінування перших двох напрямків [1].

В ході дослідження встановлено, що найбільш прийнятним підходом у виявленні чинників, які впливають на ймовірність незайнятих осіб працевлаштування не за спеціальністю, є застосування лінійних регресійних моделей з використанням умовних (структурних) змінних.

Загальний вигляд лінійної моделі зі структурними змінними задається формулою:

$$P = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n \quad (1)$$

де: P - ймовірність незайнятих осіб працювати не за спеціальністю; x_i - бінарні змінні (вік стать, регіон проживання та ін.), $n = 1, 2, \dots, n$;

β_0 - вільний член, який має значення емпіричного рівня ймовірності незайнятих осіб працювати не за спеціальністю, що відповідає нульовим значенням всіх бінарних змінних;

β_i - коефіцієнти регресії, які відображають вплив кожної змінної (при $\beta_i = 1$) на ймовірність незайнятих осіб працювати не за спеціальністю, $n = 1, 2, \dots, n$.

Слід відмітити, що в моделях такого типу всі факторні ознаки є бінарними змінними, тобто вони можуть приймати лише одне із двох можливих

значень: 0 або 1.

Для моделей ймовірності незайнятих осіб працювати не за спеціальністю методом покрокової регресії з «приєднанням» та «виключенням» відібрано такі характеристики незайнятих: стать: чоловіки; жінки; рівень освіти: повна вища; неповна (базова) вища чи професійно-технічна освіта; професійна група згідно класифікатора професій: високого рівня (об'єднують 1-3 класифікаційні групи, а саме: законодавців, вищих державних службовців, керівників, менеджерів (управителів), професіоналів, фахівців); середнього чи низького рівня (об'єднують 4-9 класифікаційні групи, а саме: технічних службовців, працівників сфери торгівлі та послуг, кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства, кваліфікованих робітників з інструментом, робітників з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин, найпростіші професії).

Виходячи з наведеного, модель для ймовірності незайнятих осіб працювати не за спеціальністю (1) включатиме такі змінні:

- x_1 – особа чоловічої статі (змінна приймає значення «1» – якщо особа – чоловік; змінна приймає значення «0» – якщо особа – жінка);
- x_2 – особа з повною вищою освітою («1» – так; «0» – ні);
- x_3 – особа, яка належить до професійної групи високого рівня («1» – так; «0» – ні).

У кінцевому вигляді модель може бути представлена наступним чином:

$$\begin{cases} P_w = 0,745 \times x_1 + 0,095 \times x_2 - 0,547 \times x_3, \\ R^2 = 0,968; R_{crit}^2 = 0,575; \\ F = 70,6; F_{crit} = 5,14. \end{cases} \quad (2)$$

Критичні значення наведених характеристик якості моделі відповідають 95% ймовірності наявності зв'язку між результативною та факторними змінними.

Їх значення, а також інтерпретація параметрів моделі наведено у табл. 1.

Таблиця 1 – Інтерпретація значень параметрів моделі

Параметр	Значення параметра	Пояснення
Вільний член рівняння ($t=21,8$)	+0,75	Це середня ймовірність працювати не за спеціальністю для незайнятих жінок з неповною або базовою вищою чи професійно-технічною освітою, які відносяться до професійних груп середнього та низького рівня.
Коефіцієнт регресії при змінній x_1 ($t=2,4$)	+0,10	За інших рівних умов для незайнятих чоловіків, $\downarrow$ зростає в середньому на 0,10. Тобто ймовірність працювати не за спеціальністю для таких осіб складає в середньому 0,85.
Коефіцієнт регресії при змінній x_2 ($t=2,5$)	+0,10	За інших рівних умов для незайнятих осіб з повною вищою освітою $\downarrow$ зростає в середньому на 0,10. Тобто ймовірність працювати не за спеціальністю для таких осіб складає в середньому 0,85.
Коефіцієнт регресії при змінній x_3 ($t=-14,1$)	-0,55	За інших рівних умов для незайнятих осіб професійної групи високого рівня $\downarrow$ зменшується в середньому на 0,55. Тобто ймовірність працювати не за спеціальністю для таких осіб складає в середньому 0,30.

Оскільки фактичні значення коефіцієнта детермінації r^2 та F – відношення суттєво перевищують їх критичні значення, є підстави стверджувати, що зв'язок

між результативною та факторними ознаками адекватно описується одержаним рівнянням. Наближеність фактичного r^2 до одиниці означає, що зв'язок між ознаками щільний, статтю, рівнем освіти та професійною групою пояснюється 90 % варіації ймовірності незайнятих осіб влаштуватися працювати не за спеціальністю.

Результати розрахунків за моделлю (2), представлені на рис. 1, вони ілюструють емпіричні ймовірності працювати не за спеціальністю для різних груп населення.

Таким чином, за результатами моделювання можна зробити такі узагальнюючі висновки: найвищий шанс працювати не за спеціальністю мають незайняті чоловіки з повною вищою освітою, які шукають роботу за групою професій середнього чи низького рівня; найнижчий шанс працювати не за спеціальністю мають незайняті жінки з неповною (базовою) вищою або професійно-технічною освітою, які шукають роботу за групою професій високого рівня.

Друга модель призначена, головним чином, для якісного опису ймовірності для незайнятих працювати не за спеціальністю залежно від ряду факторів. Для такої моделі виділено наступні фактори:

1. Місцевість проживання: міські поселення; сільська місцевість.
2. Рівень освіти: повна вища; неповна (базова) вища чи професійно-технічна освіта.
3. Вікова група: до 35 років; 35 років і старші.
4. Сектор економіки: офіційний; неформальний.
5. Рівень кваліфікації: високий та найвищий рівень; середній та низький рівень.

Рис. 1. Ймовірності працювати не за спеціальністю за групами населення

Таким чином, модель для ймовірності для незайнятих осіб працевлаштуватися не за спеціальністю (1) включає наступні змінні:

- x_1 – особа, яка проживає в міських поселеннях («1» – так; «0» – ні);
- x_2 – особа з повною вищою освітою («1» – так; «0» – ні);
- x_3 – особа у віці 35 років і старше;

x_4 – особа, яка працює в офіційному секторі зайнятості;
 x_5 – особа, яка має високий чи найвищий рівень кваліфікації («1» – так; «0» – ні).

Кінцевий вигляд моделі:

$$\begin{cases} P_w = 0,762 + 0,031 \times x_1 + 0,138 \times x_2 + 0,028 \times x_3 - 0,065 \times x_4 - 0,512 \times x_5 \\ R^2 = 0,862; R_{crit}^2 = 0,260; \\ F = 39,9; F_{crit} = 2,69. \end{cases} \quad (3)$$

За характеристиками якості модель є достатньо адекватною. Наближеність фактичного R^2 до одиниці означає, що зв'язок між ознаками щільний; типом місцевості, рівнем освіти, віком, сектором економіки та кваліфікаційним рівнем пояснюється 86,2 % варіації ймовірності незайнятих осіб працювати не за спеціальністю.

Отримані розрахунків за моделлю (3) дані ілюструють емпіричні ймовірності працювати не за спеціальністю для різних груп населення.

За результатами моделювання доцільно зробити такі основні висновки:

– найвищий шанс працювати не за спеціальністю мають незайняті особи у віці 35 років і старші з повною вищою освітою, із середнім чи низьким рівнем кваліфікації, які проживають в міських поселеннях та шукають роботу в неформальному секторі економіки (ймовірність = 0,96);

– найнижчий шанс працювати не за спеціальністю мають незайняті особи у віці до 35 років з неповною (базовою) вищою або професійно-технічною освітою, із високим чи найвищим рівнем кваліфікації, які проживають в сільській місцевості та шукають роботу в офіційному секторі економіки (ймовірність = 0,19).

Таким чином, запропонований підхід до оцінювання ризику працевлаштування не за спеціальністю, дозволив виявити такі основні чинники, які впливають на зазначену ймовірність: стать, вік, рівень освіти, рівень кваліфікації, професійна група, а також місцевість проживання та сектор зайнятості.

Література

1. Населення України. Трудова еміграція в Україні / Лібанова Е. М., Позняк О.В., Малиновська О.А. Державний комітет статистики України; Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. К., 2010. 266 с.
2. Rapp, C., Shore, J., & Tosun, J. (2018). Not so risky business? How social policies shape the perceived feasibility of self-employment. *Journal of European Social Policy*, 28(2), 143-160. <https://doi.org/10.1177/0958928717711973>

Савченко Денис
студент магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Дашко І.М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Організація управління фінансово-економічної безпеки підприємства – це перш за все це створення потрібної структури, яка буде наділена спеціальними повноваженнями та необхідними для її функціонування ресурсами.

Загальна схема організації й управління фінансово-економічної безпеки підприємства містить десять етапів, починаючи від діагностики та закінчуючи встановленням нових завдань і удосконаленням процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства:

1. Організаційна діагностика щодо фінансових втрат, шахрайства, ризиків і загроз діяльності компанії: провести аналіз фінансово-господарської діяльності; ознайомитися з аудиторськими висновками; провести діагностику ризиків і загроз виконанню планів розвитку; попередити вплив третіх осіб на діяльність підприємства.

2. Формування складу Ради з безпеки (комітету, штабу): до складу Ради мають увійти члени Наглядової ради, керівники та досвідчені співробітники та консультанти, які володіють знаннями у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства. Рада повинна мати авторитет, владу та здатність впливати на процеси.

3. Створення виконавчого органу (робочої групи) з безпеки: виконавчий орган – це керівник з корпоративної (економічної) безпеки або робоча група з топ-менеджменту, які наділені повноваженнями планування, координації та здійснення заходів з фінансово-економічної безпеки підприємства.

4. Установлення цілей та завдань управління, концепції та політики фінансово-економічної безпеки підприємства: формування цілей та переліку завдань виконавчого органу, обґрунтування необхідності створення підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства або виведення певних функцій з фінансово-економічної безпеки підприємства на аутсорсінг організації.

5. Створення служби фінансово-економічної безпеки підприємства, підбір персоналу: вибір організаційної структури підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства, її функціонального навантаження, підпорядкованості, підбір персоналу та розподіл обов'язків.

6. Розроблення нормативних документів, фінансової і управлінської звітності: закріплення обов'язків підрозділу організаційною документацією, узгодження з керівництвом організації, розроблення інструкцій щодо роботи, закріплення форм аналітичної звітності підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства.

7. Залучення співробітників, установлення взаємодії: установлення взаємодії підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства з іншими підрозділами підприємства й окремими співробітниками, закріплення

організаційною документацією.

8. Розроблення планів роботи служби фінансово-економічної безпеки підприємства і формування бюджетів: розроблення стратегічних, тактичних і річних планів у фінансово-економічній безпеці підприємства відповідно до стратегії та планів розвитку організації, складання бюджету підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства.

9. Розроблення системи винагороди: поширення концепції фінансово-економічної безпеки підприємства: розроблення елементів винагороди та стимулювання діяльності співробітників підрозділу фінансово-економічної безпеки підприємства, доведення концепції дотримання положень фінансово-економічної безпеки до кожного співробітника підприємства.

10. Аналітична робота із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, підготовка звіту: збирання даних моніторингу та спеціальних заходів фінансово-економічної безпеки підприємства, аналітичний процес роботи з інформацією, підготовка результатів і пропозицій.

Для того щоб СФЕБ організації запрацювала ефективно, вона має відповідати певним принципам управління фінансово-економічної безпеки підприємства, які достатньо повно висвітлено в роботах [1].

1. Пріоритет заходів попередження, профілактика можливих загроз. Змістовність цього принципу передбачає завчасне виявлення потенційних загроз, аналіз причин виникнення загроз і наслідків тих, що вже наступили; спостереження за тенденціями, що сприяють розвитку загроз, та вироблення на цій основі відповідних профілактичних заходів.

2. Законність. Усі заходи, спрямовані на здійснення фінансово-економічної безпеки підприємства, повинні розроблятися на основі чинного законодавства та реалізовуватися в рамках актуальних нормативно-правових документів.

3. Комплексне використання сил і засобів. Для забезпечення безпеки використовуються всі наявні у розпорядженні організації ресурси. Кожен співробітник повинен у межах своєї компетенції брати участь у забезпеченні безпеки організації. Організаційною формою комплексного використання сил і засобів є програма фінансово-економічної безпеки підприємства.

4. Координація та взаємодія всередині та поза організацією. Заходи протидії загрозам здійснюються на основі взаємодії та скоординованості зусиль усіх підрозділів, служб суб'єкта господарювання, а також установа необхідних контактів із зовнішніми організаціями, здатними надати необхідне сприяння в забезпеченні безпеки суб'єкта господарювання. Організувати координацію та взаємодію всередині та поза організацією може комітет (рада, група тощо) безпеки суб'єкта господарювання.

5. Поєднання гласності з конфіденційністю. Доведення до відома персоналу та громадськості в допустимих межах заходів з безпеки відіграє найважливішу роль – запобігання потенційним і реальним загрозам. Така гласність, проте, неодмінно повинна доповнюватися у виправданих випадках заходами конспіративного характеру.

6. Компетентність. Працівники та групи співробітників повинні

вирішувати питання забезпечення безпеки на професійному рівні, а в необхідних випадках – спеціалізуватися за основними його напрямками.

7. Економічна доцільність. Вартість фінансових витрат на забезпечення безпеки не повинна перевищувати того оптимального рівня, за якого втрачається економічний сенс їх застосування.

8. Планова основа діяльності. Забезпечення безпеки повинно будуватися на основі комплексної програми та підпрограм із забезпечення безпеки суб'єкта господарювання за основними видами діяльності (економічна, науково-технічна, екологічна, технологічна тощо) і розроблених для їх виконання планів роботи підрозділів організації й окремих працівників.

9. Системність. Цей принцип припускає врахування всіх факторів впливу, залучення до її забезпечення співробітників підрозділів, використання в цій діяльності всіх сил і засобів [2].

Отже, організація та управління фінансово-економічною безпекою є сферою, яка, з одного боку, привертає увагу та викликає інтерес як у фахівців, професіоналів у цій галузі та суміжних з нею, так і у студентів, які бажають у майбутньому зайняти своє місце в цікавих і економічно привабливих сферах діяльності.

Література

1. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 380 с.
2. Отенко І. П., Іващенко Г. А., Воронков Д. К. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Харків. : Вид. ХНЕУ, 2012. 256 с.

Сорокіна Юлія

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Мезенцева Н.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Використання електронних платежів у діяльності підприємства набуває останнім часом все більшого поширення. Тому доцільним є удосконалення методики обліку руху паливно-мастильних матеріалів шляхом використання електронних карток за допомогою електронних таблиць Excel.

Дані, отримані за допомогою таких таблиць, дозволять бухгалтерській службі не тільки проконтролювати витрати і залишок коштів на картці, але й одержувати всебічні аналітичні дані, основні з яких : скільки витрачено коштів за картокою за визначений період чи конкретну дату; скільки витрачено коштів водієм за зазначеною картокою ; скільки витрачено коштів на ПММ за кожним автомобілем за будь-який період його експлуатації.

Головна перевага Excel – автоматизація складних розрахунків – не завжди застосовується користувачами програми. Тому для одержання даних для

аналізу використання електронних карток будується додатковий блок. В даному блоці за допомогою формул з'являється можливість здійснювати розрахунки, базою даних для яких є таблиця – відомість. При обробці баз даних у Excel, як правило, використовуються формули, аргументами яких є масиви даних. Звичайно для зручності використання значень таких масивів у формулах, їм надаються певні імена. Розрахунок загальних витрат коштів за електронною картою, здійснених конкретним водієм має деяку особливість. У розрахунковому блоці реалізована можливість одержати дані в декількох аналітичних розрізах за кожним водієм (можлива більш глибока аналітика, але вона потребує ускладнення формул): витрати коштів за визначений період за конкретною картою; витрати коштів за один день за конкретною картою; загальні витрати коштів за визначений період за всіма картками.

Також, слід зазначити, що інвентаризація є одним із найважливіших методів бухгалтерського обліку, за допомогою якого забезпечується підтвердження достовірності даних про наявність та стан матеріальних активів, іншого майна, капіталу, резервів та зобов'язань.

Постійно діючі інвентаризаційні комісії на підприємствах нафтопереробної галузі здійснюють контрольні перевірки правильності проведення інвентаризації, перевіряють правильність визначення інвентаризаційних розбіжностей і обґрунтованість пропозицій щодо їх врегулювання. Якщо при взаємному заліку нестач і надлишків внаслідок пересортування паливно-мастильних матеріалів вартість цінностей, що виявилися у надлишку, перевищує величину, якої не вистачає, то цю різницю додають до облікової вартості цінностей із збільшенням операційних доходів. Перевищення вартості цінностей, що виявилися у нестачі, над вартістю надлишкових цінностей (взаємний залік кількісних розбіжностей неприпустимий), розглядають як вартісну нестачу, списують на операційні витрати підприємства з одночасним визнанням операційного доходу по вартості, щодо якої конкретних винуватців її виникнення встановлено. По вартісних розбіжностях, які не віднесені на винних осіб, у протоколах інвентаризаційної комісії мають бути наведені вичерпні пояснення причин, з яких це не може бути здійснено. Після взаємного заліку внаслідок пересортування до нестач паливно-мастильних матеріалів можуть застосовувати норми природного збитку тільки при виявленні фактичних нестач.

Таким чином, удосконалення облікового процесу з паливно-мастильними матеріалами безпосередньо пов'язано з використанням стандартних можливостей комп'ютерної техніки. За допомогою відповідного програмного продукту з'являються можливості отримання та оперативного опрацювання додаткових аналітичних даних. Крім того, інвентаризація є одним із найважливіших методів бухгалтерського обліку, що забезпечує підтвердження достовірності даних про наявність та стан матеріальних активів.

Література

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом МФУ від 02.09.2014 №879 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Шкіря Н. Л., Нікульникова Т. Г., Бондаренко Т. Ю., Криштопа І. І. Управління промисловим підприємством: проблемні питання обліку, аналізу і контролю. Кривий Ріг: КЕІ ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана», Діоніс (Видавець ФО-П Чернявський.), 2011. 204с.

Скалецька Оксана

студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц Мезенцева Н.М.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах в Україні використання електронних документів є невід'ємною частиною функціонування господарських одиниць. Але їх використання в бухгалтерському обліку, інформаційному підґрунті прийняття управлінських рішень господарського та фінансового характеру досить обмежене, що зумовлене недосконалістю українського законодавства з цього питання.

Ефективне функціонування підсистеми адміністрування податків потребує чіткості визначення понятійного апарату для ідентифікації даної категорії із урахуванням особливостей розвитку податкової системи України та результатів накопиченого вітчизняного й зарубіжного досвіду. Аналіз існуючих поглядів на визначення адміністрування податків дозволяє стверджувати про відсутність єдиних підходів до трактування його сутності та висвітлення особливостей функціонування.

Електронне адміністрування ПДВ є однією з основних сфер електронного документообігу в Україні. Питання електронного адміністрування ПДВ є надзвичайно актуальними, оскільки система електронного адміністрування ПДВ запрацювала в Україні з 1 січня 2015 року у тестовому режимі, а з 1 липня – повноцінно, що накладає обов'язок на підприємства-платників ПДВ дотримуватись нових вимог обліку сум податку на додану вартість.

Зокрема, створення електронного рахунку системи електронного адміністрування ПДВ в автоматичному режимі відкриває Казначейство на підставі даних ДПІ та сповіщає про це платника податків. Відкриття та обслуговування електронних рахунків здійснюється на безоплатній основі, так само як і надання інформації про рух коштів на них (за відповідним запитом платник податків) без обмеження в кількості запитів і в часі.

До проблемних аспектів можна віднести наступне: якщо виявилось не

достатньо коштів на рахунку для реєстрації податкової накладної (підприємство вичерпало податковий кредит, або постачальники ще не зареєстрували податкову накладну), то підприємство може поповнити свій рахунок за рахунок власних коштів, що фактично призводить до зменшення оборотних активів підприємства та показника швидкої ліквідності, що негативно впливає на діяльність будь-якого підприємства.

Фактично ПДВ рахунок – це гривневий рахунок, який суттєво відрізняється від банківських рахунків підприємства, для фіксації даних для яких застосовують синтетичний рахунок 31 «Рахунки в банках», який відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [3] призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. Грошові кошти, що знаходяться на вищевказаному рахунку не можуть бути спрямовані на такі операції, вони не такі ліквідні, як на синтетичному рахунку 31 «Рахунки в банках» та їх використання обмежено. Тому, рекомендується підприємству для відображення коштів на електронному рахунку у системі електронного адміністрування ПДВ відкрити субрахунок 336 «Спеціальний рахунок з ПДВ».

Посилились правила повернення коштів з рахунку в системі електронного адміністрування. Таке перерахування можливе тільки в разі відсутності перевищення суми ПДВ, вказаної у виданих податкових накладних, складених у звітному періоді і зареєстрованих в ЄРПН, над сумою податкових зобов'язань з ПДВ за операціями постачання товарів/послуг, задекларованих в декларації з ПДВ у цьому ж звітному періоді. При цьому порівнюються суми ПДВ, вказані в оформлених постачальником податкових накладних, зі значенням рядка «Усього податкових зобов'язань (– чи +) колонки Б)» декларації з ПДВ за цей же звітний період.

Цікавим та суперечливим залишається питання бюджетного відшкодування ПДВ. Якщо різниця між сумою податкового зобов'язання і податкового кредиту позитивна, то її негайно треба заплатити в бюджет, а от якщо негативна, то з бюджету різниця у такому ж порядку не відшкодовується. Цю різницю треба довго враховувати, переносити з одного рядка Податкової декларації з ПДВ в іншу і чекати коли це від'ємне значення буде перекрито позитивним, або проходити перевірку на право отримання грошей з бюджету.

Але і позитивний результат такої перевірки ще не гарантує, що гроші підприємства повернуть. Ось і накопичуються у підприємства такі негативні значення і суми невідшкодованого податку.

З наведеного вище можна зробити висновок, що електронні системи завжди призначені для спрощення обліку, але особливу увагу слід приділити питанням відшкодування та повернення коштів із спеціальних рахунків ПДВ.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755–IV (зі змінами і

- доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Пронь Н. О. Вимоги до електронних документів: міжнародна практика та досвід України. Збірник наукових праць НУДПС України. 2012. № 1. С. 356-366.
  3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291 від 30.11.1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2020).

Топчієнко Віта
студентка магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Дашко І.М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Безпека банків входить до фінансової безпеки країни як особлива частина. Банківська система є найважливішою складовою фінансово-кредитної сфери будь-якої держави і саме тому рівень фінансової безпеки держави визначає стан банківського сектору. Виходячи з цього фінансова безпека банку – це сукупність взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних і контрольних заходів фінансового характеру, які повинні оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень і нівелювати вплив ризиків внутрішнього й зовнішнього середовищ.

Основний напрям фінансової безпеки банків повинен орієнтуватися на підвищення економічної ефективності і мати своєю метою ріст обсягу та ефективності використання фінансових ресурсів. Однак має місце і низка слабких сторін, які є негативними чинниками в боротьбі за банківську безпеку. Так, головними загрозами банківській діяльності є їх уразливість, нестійкість і залежність від державної підтримки (табл. 1).

Таблиця 1 – SWOT-аналіз вітчизняних банків

<p>СИЛЬНІ СТОРОНИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостійність; – невеликий стартовий капітал; – гнучкість; – освоєння малоефективних ринкових ніш; – створення великої кількості робочих місць 	<p>СЛАБКІ СТОРОНИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – залежність від економічної, політичної ситуації в країні; – обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування; – вузьке коло постачальників, локальність ринків збуту
<p>МОЖЛИВОСТІ</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність зайняти будь-яку нішу на ринку; – можливість самореалізації, особистісного розвитку; 	<p>ЗАГРОЗИ</p> <ul style="list-style-type: none"> – неможливість уникнення конкуренції у своїй ніші; – вразливість щодо несприятливих чинників;

– зростання, перехід до великого бізнесу; – участь у проведенні НДДКР	– загроза швидкого банкрутства; – залежність від державної підтримки
--	---

Із часом саме банківська діяльність стане провідним чинником економічних перетворень перехідних економік, тому не треба доводити, що підтримка банків є вигідною не тільки суб'єктам банківської діяльності, а й усій економіці і суспільству. Джерелами зовнішніх і внутрішніх загроз та небезпек банку є банки-конкуренти, зарубіжні й міжнародні організації, конкуруючі юридичні та фізичні особи, які проводять агресивну фінансову політику щодо України; злочинність, корупція; зовнішні та внутрішні банківські ризики.

Отже, забезпечення безпеки банків в Україні має здійснюватися на двох рівнях: на рівні окремого банку на підставі реалізації заходів банківського менеджменту та на рівні банківської системи на підставі реалізації державних заходів, спрямованих на захищеність інтересів банку (банківської системи у цілому) від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Література

1. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2013. 154 с.
2. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків. Фінанси України. 2004. № 11. С. 118-124.

Фурса Анастасія

студентка 4 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: викл. Лижник Ю.Б.

ОЦІНКА РІВНЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л»

В межах методики оцінки економічної безпеки, рівень економічної безпеки підприємства залежить від обсягу виробництва та продажів продукції підприємства на даному ринку [1]. Відповідно до методики, одним з важливих результатів діяльності підприємства на ринку є обсяг продажу виробленої ним продукції. У випадку збігу величини ринкового попиту та пропозиції виробленої підприємством продукції, частка ринку, займана таким підприємством, вважається оптимальною (на даний момент часу). Однак стійкою такою частку ринку назвати не можна, оскільки на результативність діяльності підприємства завжди впливає безліч чинників як зовнішнього, так і внутрішнього його середовищ. Тому цільовою функцією у розглянутій методиці є мінімізація величини недоотриманого прибутку від продажу продукції підприємства на даному ринку. Звісно, що за умови раціональної поведінки величина недоотриманого прибутку буде наближатися до нуля. Відповідно, якщо підприємство діятиме в межах даного ринку не раціонально,

величина недоотриманого прибутку зростатиме [2].

Будемо обчислювати величину недоотриманого прибутку за формулою:

$$P = P^* - P_k \quad (1)$$

де P_k – прибуток, отриманий підприємством в k -му періоді; P^* – оптимальний прибуток підприємства.

Величина P_k складається з виторгу підприємства без витрат, які, в свою чергу, складаються з постійних витрат, що не залежать від обсягу продажів продукції, та витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. В дисертаційній роботі під виторгом розуміється сума, яку отримує підприємство від продажу своєї продукції, під витратами - витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції [37]. Величина P^* складається з виторгу підприємства без затрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції за умови його раціональної поведінки на ринку.

Тоді рівень економічної безпеки обчислюється за формулою:

$$I_{ebp} = 1 - \frac{P^* - P_k}{P^*} \quad (2)$$

При цьому будемо вважати рівень економічної безпеки підприємства, розрахований за формулою (2.3), низьким, якщо $I_{ebp} < 0,3$; середнім - якщо $0,3 < I_{ebp} < 0,7$; високим - якщо $0,7 < I_{ebp} < 1$.

В результаті обговорення щодо складу та динаміки балансового прибутку, фінансових результатів від звичайних видів діяльності, попиту на продукцію досліджуваних підприємств, а також з урахуванням динаміки ринку, на якому працюють досліджувані підприємства, було прийнято рішення щодо оптимального випуску продукції підприємства дослідження: ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л». Оптимальний прибуток для цього підприємства склало: 2015р. – 1815754 грн; 2016р. – 1756481 грн; 2017р. – 1421987 грн; 2018р. – 1724512 грн. Тоді, відповідно до розрахунків рівень економічної безпеки для ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л» (I_{ebp}) відповідно склало: 2015р. 0,79; 2016р. 0,77; 2017 р. 0,76; 2018р. 0,80 (рис. 1).

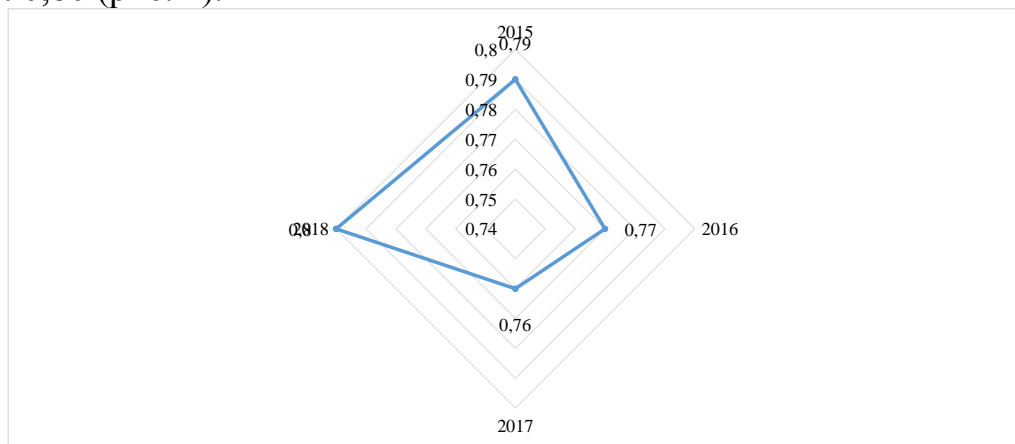

Рис. 1. Рівень економічної безпеки ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л»

Отже, рівень економічної безпеки підприємства з 2015 року по 2018 рік був на високому рівні, однак спостерігалась тенденція до зменшення такого

рівня. А у 2018 році рівень економічної безпеки збільшився до 0,82, що зумовлено адаптацією підприємства до складних реалій української економіки.

Для більш точної оцінки репутаційних ризиків та економічної безпеки ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л» дослідимо ситуацію по області в цілому.

Дніпропетровщина по праву вважається одним з найважливіших індустріальних і економічних центрів України. За 2018р. питома вага регіону в державному обороті від промислової діяльності склала 17,5%.

Найбільша частка в обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) області припадає на металургію та виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, товарний випуск яких складає близько третини всього обороту.

У рейтингу економічного стану за групою м'яких факторів Дніпропетровська область посідає 14-е місце. За рейтингами рівня економічного стану по кожному з факторів цієї групи місця регіону розподілені досить нерівномірно (рис. 2).

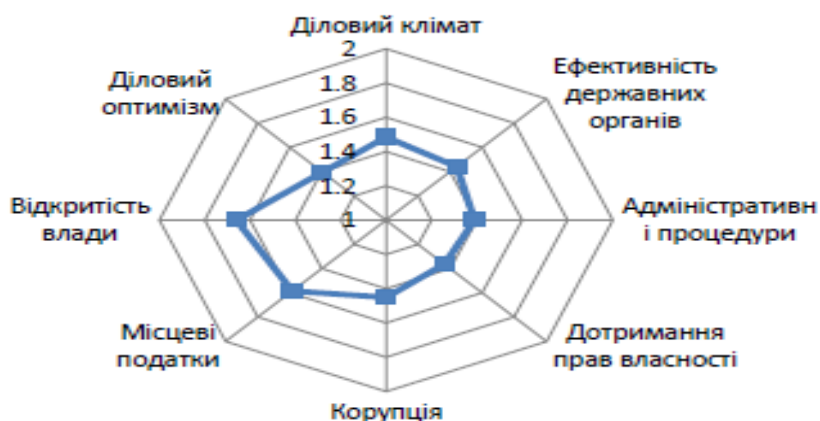

Рис. 2. Оцінка економічного стану за групою м'яких факторів

За оцінкою ділового клімату в цілому Дніпропетровська область посідає 10-е місце, 9-е місце регіон посів у рейтингу рівня економічного стану за фактором «Відкритість влади», що позитивно впливає на інвестиційну привабливість. Помірний рівень корупції був причиною того, що регіон посів порівняно високе 9-е місце у рейтингу за відповідним фактором.

Для порівняння рівня економічної безпеки було обрано ще 9-ть підприємств, що знаходяться у м. Дніпро, як і ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л», мають таку ж організаційну форму, аналогічну чисельність співробітників, та співпадаючий або близький напрям економічної діяльності (будівництво або близькі сфери промисловості).

Показник економічної безпеки досліджуваних підприємств у м. Дніпро в цілому протягом всього періоду дослідження знаходиться на рівні безпечних підприємств, спостерігається відхилення до рівня достатньо безпечних підприємств у 2016 році. Враховуючи динаміку показника протягом 2015-2019 рр. комплексний показник економічної безпеки визначено на рівні 0,71 тобто характеризуються як безпечні підприємства. Рейтингову оцінку досліджуваних підприємств за комплексним показником рівня економічної безпеки наведено на рис. 3.

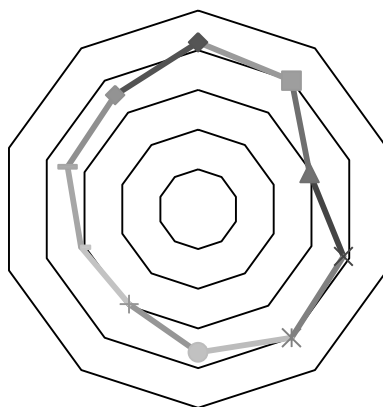

Рис. 3. Рейтинг обраних підприємств за комплексним показником економічної безпеки

Дані рис. 3 дають підстави зробити висновок, що показники економічної безпеки обраних підприємств коливаються у діапазоні від 0,59 до 0,84, тобто підприємства знаходяться у межах достатньо безпечного рівня економічної безпеки та безпечного рівня. Найвищий рівень економічної безпеки за комплексним показником має підприємство ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л» (0,84) відповідно відноситься до безпечних підприємств. Найнижчий рівень має підприємство ТОВ «АЕРФОРС» (0,59), але при цьому характеризується як достатньо безпечне підприємство.

Отже, методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства, яка була використана в роботі дозволила провести оцінку рівнів економічної безпеки досліджуваних підприємств та визначити, чи є поведінка підприємств на даному ринку раціональною. Дана методика дозволяє не тільки оцінити поточний рівень економічної безпеки підприємства, але й дослідити, якою повинна бути поведінка підприємства на ринку для того, щоб підприємство знаходилося у стані економічної безпеки.

Література

1. Коробко М. О. Анализ и систематизация основных методов и подходов к управлению репутационными рисками предприятий. Управление риском. 2014. № 1. С.2-5.
2. Добролюбов И.К. Формирование системы показателей управление партнёрскими отношениями. Журнал Экономической теории. 2009. № 4. С. 203-206.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ

Оцінка проектних рішень заснована на розрахунку і аналізі техніко-економічних показників проектів та визначенні узагальнюючих показників ефективності інвестицій.

Проект являє собою комплекс архітектурно-планувальних, будівельно-конструктивних, технологічних та організаційно-економічних рішень, тому для його оцінки використовується велике коло показників, які можуть бути класифіковані за кількома ознаками:

- по використовуваних измерителям;
- вартісні, натуральні, відносні;
- за стадіями інвестиційного циклу;
- будівельні та експлуатаційні;
- за ступенем значущості основні і додаткові;
- за ступенем інтегрованості;
- загальні і приватні.

Мета еколого-економічної оцінки:

– попередження негативного впливу проектних рішень на навколишнє середовище;

– комплексне еколого-економічне обґрунтування проекту будівництва або реконструкції підприємств.

Проектні об'єкти повинні відповідати всім діючим на час проектування державним стандартам і положенням з екології виробництва (наприклад «Санітарним нормам проектування промислових підприємств», «Правилам встановлення допустимих викидів речовин промисловими підприємствами» та ін.).

Важливою умовою еколого-економічної оцінки є порівняння витрат нового будівництва з базовими. Базою вважають показники кращих підприємств у галузі. База в кожному конкретному проекті визначається індивідуально.

Еколого-економічна оцінка складається з чотирьох етапів.

1. Оцінка екологічної допустимості будівництва.

Вона полягає в тому, що сумарний обсяг викидів нового чи реконструйованого виробництва не може перевищувати ГДК в атмосфері та воді:

$$C_i / \text{ГДК}_i \leq 1 ,$$

де C_i – фактична концентрація i -ї речовини в повітрі і воді;

ГДК – гранично допустима концентрація i -ї речовини.

Іноді викиди складаються з кількох речовин, що мають комбіновану дію, тобто сума їх дій має нову, більш негативну якість, ніж кожен з них зокрема. В цьому випадку

$$\sum C_i / \text{ГДК} \leq 1,$$

де g – кількість шкідливих речовин, що мають комбіновану дію.

Якщо ці співвідношення, виходячи з об'єктивних причин, не можуть бути виконані, то $V\text{ГДК} \leq 1$,

де V – об'єм викидів забруднюючих речовин;

ГДК – гранично допустимий викид цих речовин. Обрахунки здійснюються для всієї групи забруднюючих речовин.

Обсяг викидів визначається виходячи з нормативів питомих викидів на одиницю виготовленої продукції, що обчислюється за допомогою галузевих методик:

$$V = V_p A,$$

де V_p – питомих норматив викиду;

A – обсяг виробництва продукції.

2. На ньому етапі обчислюється і зіставляються витрати на проектуваному об'єкті з базовим. Витрати обчислюються за допомогою формули приведених витрат. Проектовані варіанти порівнюються з базовим:

$$Z_i \leq Z_b,$$

де Z_i – приведені витрати в i – му варіанті будівництва;

Z_b – приведені витрати на базовому підприємстві.

З кількох варіантів обирають оптимальний.

3. Цей етап пов'язаний з необхідністю подолання шкідливого впливу в районах, де забруднення вище від ГДК, тобто необхідна мінімізація шкідливої дії проектуваного об'єкта.

Як критерій екологічної оптимальності проекту використовується показник мінімуму питомого впливу проектуваного об'єкта на середовище:

$$P = K_p + K_z \rightarrow \min,$$

де K_p – ресурсомісткість об'єкта;

K_z – коефіцієнт забруднюючої дії проектуваного об'єкта.

$$K_p = \sum QR / A,$$

де Q – обсяг споживаного ресурсу;

R – економічна оцінка цього самого ресурсу;

A – річний обсяг виробництва продукції.

$$K_z = \sum (R, V_i) / A,$$

де R – економічна оцінка умовних викидів;

V – умовний обсяг викиду в атмосферу забруднюючої речовини.

Умовний обсяг викиду в атмосферу забруднюючої речовини визначається з допомогою додаткового методу. У підсумку обирають мінімальний варіант. Якщо їх кілька, то перевагу надають варіанту з мінімальними витратами.

4. Визначається економічний ефект від капітальних вкладень. На основі порівняння з базовим підприємством визначаються витрати величини збитків і розраховується економічний ефект:

$$E = [(C_b - C) + (K_b - K)E_n] A + (Y - Y_b) A,$$

де C_b, C – поточні витрати базового і проектуваного підприємства на одиницю продукції;

K_b, K – питомі капітальні вкладення;

А – річний обсяг виробництва;

У, Уб – річний попереджений (запобіжний) збиток на одиницю продукції.

З усіх варіантів обирається варіант з найбільшим річним ефектом.

Отже, еколого-економічна оцінка проектних рішень на сьогодні усвідомлюється як один із найважливіших умов життєдіяльності не лише виробничих систем різного призначення, але й суспільства в цілому. Саме тому суттєво зростає роль екологічної підготовки спеціалістів, які після закінчення вищого навчального закладу працюватимуть у промисловості, у сфері управління, а також в науково-дослідних та проектних організаціях, від ефективності діяльності яких значною мірою залежатиме ефективність господарської роботи у різних сферах економіки.

Література

1. Мельник Л. Г. Екологічна економіка. Суми : Університетська книга. 2006, 367 с.
2. Караєва Н. В., Гусєва І. І., Бараннік В. О., Савицька А. О. Ризик-менеджмент суб'єктів енергетичного ринку як складова механізму забезпечення енергетичної безпеки [монографія]. Київ : «Софія-А». 2012, 256 с.

Худченко Ірина

студентка 4 курсу Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц. Мезенцева Н.М.

СУЧАСНІ ДЕФІНІЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

У процесі виробництва людина взаємодіє з певними засобами виробництва і створює конкретні матеріальні блага. Отже, останні є продуктами праці, тобто споживною вартістю, речовиною природи, пристосованою людиною за допомогою знарядь праці до своїх потреб. Результат праці здебільшого матеріалізується у вигляді конкретного продукту (продукції, виробу). Продукція, що виготовляється, протягом певного часу перебуває на різних стадіях технологічного процесу і з огляду на це називається незавершеним виробництвом, напівфабрикатом чи готовим для споживання продуктом (виробом).

Поняття «готова продукція» в працях економістів з'явилося не відразу. Історично йому передувало поняття «товар», що розумілось значно ширше. Саме цьому поняттю й присвячено безліч досліджень вчених різних епох і економічних течій.

Сьогодні поняття «готова продукція» прийнято тлумачити досить одноманітно завдяки законодавчим документам, що діють у сфері бухгалтерського обліку. Сучасні економісти готову продукцію тлумачать, як продукцію, яка повністю завершена обробкою на конкретному підприємстві,

пройшла усі стадії технічного випробовування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» [18] готовою продукцією, вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

Порівняння цього визначення із тлумачення такого виду продукції у міжнародній обліковій практиці свідчить про практичне його співпадання. При цьому уточнюється, що вироби, які не пройшли всіх стадій технологічної обробки, випробувань і технологічного приймання, вважаються не закінченими і входять до складу незавершеного виробництва підприємства.

Сьогодні в спеціалізованій літературі існує декілька підходів щодо визначення самого поняття «готова продукція», що обумовлює особливості підходів до її обліку.

Наявність різноманітних підходів до терміну «готова продукція» в економічній літературі пояснюється важливістю досліджуваної дефініції в економічній науці. Так, належність готової продукції до закінченого виробничого процесу відмічають Кожинів В.Я., Федосова Т.В., Бутинець Ф.Ф., Зінкевич О.В. [1,8]; призначення для продажу – Писаренко Т.М., Сук Л.К., Сук П.Л. [5,9], відповідність стандартам – Зінкевич О.В., Сук Л.К., Сук П.Л., Вороніна В.А., Черниш В.В., Сопко В.В., Хом'як Р.Л. [1,2].

На думку авторів, визначення готової продукції, дане Кошкаровим С.А., дещо узагальнює цей термін. Він ототожнює готову продукцію та виконані роботи і надані послуги.

Розглянемо відмінності між ними:

- готова продукція має матеріальний вигляд, послуги – не завжди;
- неготові вироби враховуються у складі незавершеного виробництва;
- готова продукція проходить всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві [3].

Ці аспекти необхідно враховувати у формулюванні терміну «готова продукція». Проте, на думку авторів, поняття готової продукції повинно мати більше специфічних ознак. Так, більшість науковців схиляються до думки, що особливості виробничого процесу різних галузей промисловості впливають на кінцевий результат діяльності та визначають завдання їх обліку. Так, у сільському господарстві готовою є не лише продукція як продукт обробки (переробки), а й продукція сільськогосподарського виробництва (зерно, зерновідходи, солома, плоди, ягоди, молоко тощо) [6]; у лісовому господарстві результат виробництва залежить від його стадії [4]; у будівництві результат пов'язаний з тривалістю операційного циклу [5]; у машинобудуванні – з технологічним процесом і т. п. [3]. Тому для визначення терміну «готова продукція» у різних галузях необхідним є врахування їх специфічних особливостей.

За умов товарного виробництва та ринкової економіки виготовлена

продукція, виконана робота або надана послуга є товаром, котрий має не лише споживну вартість, а й вартість (мінову вартість) [8].

Отже, на підставі проведеного дослідження отримано підтвердження важливості правильного формулювання поняття «готова продукція», вивчено різнобічні її характеристики, а саме: вона отримується у результаті закінченого виробничого процесу, призначена для продажу, відповідає встановленим стандартам; існують відмінності між готовою продукцією та виконаними роботами і наданими послугами; існують специфічні (галузеві) ознаки готової продукції.

Все вищесказане дало можливість сформулювати наступне визначення готової продукції: це результат закінченого виробничого процесу, призначена для продажу, відповідає галузевим нормам і стандартам з врахуванням особливостей її виробництва, всім вимогам діючого законодавства, та облік якої провадиться з використанням міжнародних інструментів організації ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства.

Література

1. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець та ін. Житомир: ПП «Рута», 2013. 912 с.
2. Вороніна В.А. Особливості документального відображення руху готової продукції. Кримський економічний вісник. № 2 (03). Частина I . 2013. С.75-77.
3. Кошкаров С. А. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств: монографія. Чернівці: Золоті литаври. 2012. 259 с.
4. Мешко Н.П. Трансформація процесів управління реалізації готової продукції в умовах переходу до ринку: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: 08.02.03; Дніпропетр. держ. ун-т. Дніпропетровськ, 2010. 20 с.
5. Писаренко Т.М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Випуск 12 (45). Ч. 1. 2015. С.231-239.
6. Подолянчук О.А. Готова продукція (товар) як об'єкт обліку сільськогосподарських підприємств. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 2. С. 18-22.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №9 «Запаси»: Наказ МФУ від 20.10.1999 №246 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2020).
8. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навч. посібн. Київ: КНЕУ. 2010. 578 с.
9. Сук Л.К., Сук П.Л. Організація бухгалтерського обліку: підруч. Київ: Каравела. 2018. 624 с.

Шостов Ілля
студент магістратури Криворізького фак-ту ЗНУ
Наук. кер.: к.е.н., доц Дашко І.М.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови, в яких функціонує бізнес, таких як: нестабільність, мінливість навколишнього середовища, агресивний вплив на безпосереднє оточення – ставлять перед керівником підприємства все більш нелегкі завдання, пов'язані з ефективним використанням ресурсів, розвитком підприємства за рахунок його як внутрішнього так зовнішнього росту.

Зусилля стратегічного управління з точки зору фінансово-економічної безпеки направлені на вибір і реалізацію стратегічних цілей, визначення реальних масштабів діяльності загально корпоративного напрямку розвитку, забезпечення довгострокових конкурентних переваг, ефективний розподіл ресурсів в середині компанії.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки має прямий причинно-наслідковий зв'язок з розвитком підприємства, стратегія якого з самого початку повинна розроблятися з урахуванням вимог безпеки. Це пов'язано перед усім з тим, що подальший розвиток підприємства неможливий без забезпечення безпеки підтримки інтересів як в середині нього так в ззовні.

Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства має бути безпосередньо пов'язана з загальною та фінансовою стратегією підприємства. Домінантними сферами забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є стратегії:

- забезпечення росту прибутковості його власного капіталу;
- формування фінансово-економічних ресурсів;
- фінансово-економічної стабільності;
- безпеки інвестиційної діяльності.
- нейтралізації фінансово-економічних ризиків.
- безпеки інноваційної діяльності.
- захисту його конкурентної позиції.
- антикризова стратегія

Стратегія фінансово-економічної безпеки включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання. Реалізація цієї стратегії забезпечується завдяки досягненню її основних цілей.

Розробляючи стратегію, слід урахувати динаміку макроекономічних процесів, тенденцій розвитку вітчизняних фінансових ринків, можливостей диверсифікації діяльності підприємства.

На підставі стратегії визначається фінансова політика підприємства за основними напрямками фінансової діяльності: податкова, цінова, амортизаційна, дивідендна, інвестиційна.

У процесі розробки стратегії забезпечення фінансово-економічної

безпеки особлива увага приділяється виробництву конкурентоспроможної продукції, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженню собівартості продукції, формуванню та розподілу прибутку, ефективному використанню капіталу підприємства тощо. Важливе значення для формування фінансової стратегії має врахування факторів ризику. Розробка і реалізація стратегії фінансово-економічної безпеки – процес досить важкий і вимагає від керівників фірми різних витрат. Одним із негативних факторів є швидка зміна зовнішнього середовища, до якої повинна адаптуватись стратегія. Також дана стратегія має відповідати загальній стратегії підприємства.

В відповідності з моделлю стратегічного управління стратегія реалізується через розробку внутрішньо фірмових планів, системи бюджетів як вартісного вираження планів підприємства, а також спеціальних програм чи процедур. В залежності від направленості та характеру виконуваних задач, як правило, викоремлюють три види планування: стратегічне чи перспективне (горизонт планування – більш ніж 5 років), середньострокове (від 3 до 5 років) та короткострокове (горизонт планування – рік чи менше, квартал, місяць).

Однак, досить часто, навіть дотримуючись плану, підприємство спіткають певні труднощі. Можна сказати, що найчастіше підприємство, при реалізації корпоративної стратегії спіткає невдача через наступні причини:

- ігнорування на стадії розробки можливих труднощів реалізації стратегії;
- неконтрольовані внутрішні чинники впливу та зміни в оточенні підприємства;
- неясна постановка цілей, низька підготовленість, недостатня відповідальність та компетентність менеджерів;
- слабка координація діяльності за реалізацією поставлених заходів;
- помилки в виборі відповідальних осіб;
- брак знань в тій чи іншій сфері діяльності, брак знань співробітників;
- неправильне розуміння зі сторони оперативного керівництва загальної стратегії підприємства;
- відсутність підтримки та відкрита протидія зацікавлених облич запланованим змінам;
- слабка інформаційна база;
- низький рівень контролю над стратегічно важливими показниками для оцінки успішності реалізації стратегії;
- неправильний розподіл ресурсів.

Отже, стратегічне управління фінансово-економічної безпеки – це розроблення довгострокового плану для забезпечення реалізації мети, завдань та досягнення цілей підприємства, зокрема забезпечення фінансової та економічної безпеки, а також планування розподілу ресурсів в умовах постійної нестабільності зовнішнього середовища та адаптації до нього, для захисту цього підприємства від впливу загроз, ризиків і досягнення нормального та безпечного його функціонування.

Література

1. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посібник. Львів, 2011. 380 с.
2. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління. Київ : КНЕУ, 1999. 384 с.

ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ КОЛЕДЖ

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Волошина Анастасія

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл. Коваль О.Ю.

ЗАСТОСУВАННЯ ЧИННОГО ПРАВОПИСУ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ

Юрист – це професіонал, який має фундаментальні і спеціальні правові знання, глибоко переконаний у винятковому призначенні права і законності для суспільства ... [1, с. 1].

«Та володіє державною мовою» – необхідна умова для прийняття на посаду юриста, яка регламентується такими законами, як ЗУ «Про судову систему і статус суддів», ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ЗУ «Про прокуратуру» тощо. Але чи легко юристу дотримуватися цієї настанови при складанні юридичних текстів.

Актуальність роботи зумовлена наявністю помилок в юридичних текстах, які з'являються в результаті недбалості, неухважності укладачів документів. Наявність таких помилок в документі свідчить про низький рівень професіоналізму автора, оскільки недбалість і неухважність не можуть бути якостями кваліфікованого фахівця.

Мета дослідження: з'ясувати основні проблеми застосування чинного правопису професійними юристами на практиці при виконанні своїх службових обов'язків.

Норма права як правило поведінки, уявлення про належне, не може існувати поза виразом певної знакової системи; такою системою виступає природна мова.

У Програмі розвитку та функціонування української мови в м. Запоріжжі на 2016-2020 роки зазначається, що ситуація з дотриманням норм українського правопису є нелегкою, оскільки на даному етапі впроваджується нове видання українського правопису [4].

Пропонуємо з'ясувати, які правописні норми порушуються в юридичних текстах.

Одним з найбільш уживаних порушень у законодавчих актах є невживання літери «г». У такому випадку замість неї вживають букву «ґ». Наприклад, гвалтування, гвалт, ґрунт, ґратчастий, а треба гвалтування, гвалт, ґрунт, ґратчастий тощо.

Недотримання правил: вживання апострофа (увязнення, інюрколегія, кон'юнктура, Мін'юст, а треба: ув'язнення, ін'юрколегія, кон'юнктура, Мін'юст); вживання м'якого знака (п'ятсот, роздоріжж , хуліганський, а треба: п'ятсот, роздоріж, хуліганський); подовження і подвоєння приголосних (статтей, зняряддя, безаконий, а треба: статей, зняряддя, безаконний): великої літери (республіка Єгипет, Національний Банк України, а треба: Республіка Єгипет, Національний банк України) тощо.

Іноді, навіть тим, хто знає орфографічні норми, доводиться дублювати помилки. Так, згідно з правилами вживання апострофа ім'я В'ячеслав будемо писати з апострофом. Однак, якщо в документі, що посвідчує особу, це ім'я записано без апострофа, помилку слід відтворювати. Власним назвам приділяємо особливу увагу, адже різниця в одну букву може бути визначальною [7, с. 45].

Привертають увагу пароніми і омоніми, які спотворюють первинне значення юридичного тексту.

Омоніми виникають внаслідок однакового звучання і написання, але мають різне значення: вбивати (забивати, заганяти щось в землю) – вбивати (умертвляти, позбавляти життя); застава (речі, майно або коштовності, які віддають, щоб отримати позику) – застава (місце в'їзду в місто, яке добре охороняється і на якому з проїжджих стягується мито); морг (спеціально обладнане приміщення для зберігання трупів людей) – морг (одиниця земельної площі в Польщі, Литві) та інші.

Пароніми схожі за звучанням, проте мають повністю або частково різне значення. Наприклад: громадський (який стосується громади) – громадянський (який стосується громадянина); афект (нетривалий стан сильного нервового збудження) – ефект (враження від чогось або когось); ґрати (металева решітка на вікнах і дверних отворах) – ґрати (розважатися) тощо.

Правила орфографії та пунктуації повинні бути суворо дотримані в процесі правотворчості. Наразі поширеними є такі помилки, як відсутність розділових знаків в простому ускладненому реченні і в складному реченні. Наприклад, «про виконання ухвали, постановленої за результатами розгляду скарги відповідний орган державної виконавчої служби, приватний виконавець повідомляють суд і заявника не пізніше ніж у десятиденний строк з дня її отримання»[2, с. 453] – можна зустріти кому перед словом *ніж*. Кому не потрібна, оскільки в словах більш(ніж), перш ніж, довше ніж і подібних кому не ставиться.

Порушення правил пунктуації неминуче робить текст неточним, незрозумілим, і тому неприпустимим у професійній діяльності юриста. «Відповідач має право визнати позов, повністю або частково пред'явити зустрічний позов»; хоча правильним варіантом буде: «відповідач має право визнати позов повністю або частково, пред'явити зустрічний позов» [3, с. 31].

Очевидними вимогами є дотримання правил української орфографії та пунктуації, без чого не можливо досягти точності, ясності, визначеності, мови нормативно правового акта. Згідно з новим правописом такі слова, як віцепрем'єр, ексміністр, експрезидент, віцеконсул будемо писати тільки разом.

У юридичних текстах назви вищих державних посад України писатимемо з великої літери: Президент України, Генеральний прокурор України, Прем'єр-міністр України. У неофіційних текстах дані посади пишуться з малої літери: генеральний прокурор України, вибори президента тощо.

Так, наприклад, незвичним є вживання фемінітивів: виборчиня, депутатка, членкиня, організаторка, посадовиця, філологиня тощо.

При складанні текстів юрист, згідно з новим правописом, такі свята, як День Незалежності України, День Соборності України, День Конституції України пише всі три слова з великої літери.

Усвідомлюючи важливість використання граматично правильних текстів, законодавець передбачив офіційне затвердження вимог до орфографії та пунктуації.

Для юриста, який постійно стежить за нововведеннями у сфері впровадження нового законодавства дотримання норм правопису є необхідним елементом для надання якісної, чіткої та кваліфікованої допомоги у сфері права.

Література

1. Юридична діяльність та професійна діяльність юристів [Режим доступу] : https://pidruchniki.com/15800119/pravo/yuridichna_diyalnist_profesiyna_diyalnist_yuristiv_profesiya_yurista
2. Цивільний процесуальний кодекс України (редакція від 08.02.2020) [Режим доступу] : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/ed20200208>
3. Цивільний процесуальний кодекс України (редакція від 30.07.2010 року) [Режим доступу] : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/ed20100730>
4. Програма розвитку та функціонування української мови в м. Запоріжжя на 2016–2020 роки (оприлюднено 15.12.2016) [Режим доступу] : <https://zpr.gov.ua/uk/documents/item/4993>
5. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 року [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
6. Огієнко І. І. Наука про рідномовні обов'язки : Рідномовний катехізис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів та широкого громадянства / Огієнко І. І. [Факс. изд.]. – К. : АТ «Обереги», 1994. – 72 с.
7. Янковська Г. В. Проблеми застосування чинного правопису в юридичній сфері / Янковська Г. В. [Режим доступу] : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/44233/%DF>
8. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України ; Ін-т Рос. мови НАН України. – К. : Наук. думка, 2007. – 288 с

Гречина Тетяна, Петик Катерина
студентки 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Орманжи В.Є.

УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ – ЗАМІННИКИ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

Українська фразеологія надзвичайно багата, вона об'єднує власне українські та запозичені вислови із прадавніх часів до сьогодення. Вживання фразеологізмів доречно в багатьох ситуаціях, а найбільше – побутових. Однак рівень знання української мови в багатьох занижкий, тож задля вираження сильних емоцій, а то і зв'язку слів використовуються нецензурні слова, вживання яких неприпустиме. Вживання обценної лексики характерне для розмовного стилю мовлення і відбувається, як правило, під час емоційних потрясінь, однак характеризує мовця не найкращим чином. Актуальність роботи пов'язана із необхідністю зменшити вживання лайки та нецензурних слів у мовленні.

Мета статті полягає в дослідженні фразеологізмів як засобу вираження емоцій, яким можна замінити грубі та вульгарні вислови.

Українську фразеологію всебічно досліджено в працях Л. Даниленко, С.Денисенко, В. Жайворонка, В. Ковалю, Н. Мазур, Ф. Медведєва, Л. Мельник, Л.Скрипник, Д. Ужченка, В. Ужченка та інших. Особливості нецензурної лексики розглядали В. Мокієнко, Т. Нікітіна, В. Хімік, Б. Успенський, В. Биков, В. Жельвіс, Л. Ставицька, О. Гаврилів, О. Голод, О. Л. Білоконенко, А. Даниленко, Л. Клепуц, О. Кульчицька та ін.

Нецензурна лексика – неприпустима, мовці сприймають її як відразливу, непристойну. До нецензурної лексики (її називають ще обценною) належать матюки, прокльони, лихослів'я, а також вислови з відвертим еротичним підтекстом. Тематично вони поділяються на вислови релігійного походження (сприймаються як богохульства) та ті, що пов'язані зі статевими органами. Останніх небагато - із кількох основних коренів твориться багато варіантів. Ці слова в нормальному побутовому спілкуванні неприйнятні та вказують на неповагу та невихованість. Припустимими, хоча й не в усіх ситуаціях, в розмовному мовленні, художній літературі та публіцистиці є сленг (*поїхати дахом, падати на мороз, баньки*), жаргон (*кабак, злиняти, бабки*), аргі (*ставреник — вареник, кудень — день, кузавтра — завтра*), екзотизми (*мамзель, леді, апіорі*), варваризми (*велкам, окей, чайлдфрі*).

Звідки ж в українській мові з'явилась ненормативна лексика? За однією з версій, вона проникла з російської мови. Підтвердження цього є в Літописі Самійла Величка. Описуючи поразку російського війська від козаків і татар у Конотопській битві, автор записав, що полонений князь Пожарський вилаяв хана «матерно». Величко підкреслив, що Пожарський зробив це «звичаєм Московским».

В українській мові, на противагу російській, непристойні слова пов'язані більш за все з фізіологічними оправленнями та з назвами заднього місця (скатологізмами) і в меншій мірі із статевим актом [2].

Якщо сленг у повсякденному спілкуванні абсолютно прийнятний, то нецензурні слова (лихослів'я, «брудні» слова) варто замінювати. Нецензурні вислови знає 93% населення України, але вживає їх тільки половина українців. Серед людей, які лаються, 13% українців за жодних обставин не змогли б відмовитися від цієї вади. [1].

Лайливу лексику в основному вживають для:

- підвищення «емоційності мови»;
- зняття психічної напруги або больового шоку;
- образи чи приниження співрозмовника;
- демонстрації агресії;
- «самоствердження» (але в цьому випадку важливо саме «брудно» лягати, це психологічна проблема);
- просто через бідний словниковий запас.

Досягнути емоційності, виразності, зняти больовий шок, висловити негативне ставлення до ситуації або людини можна й іншими засобами. В українській мові фразеологічні одиниці чудово підходять на роль евфемізмів.

Фразеологізми – це стійкі комбінації слів, які за своїм лексичним значенням близькі до значення одного слова. Наприклад, висловити свою думку про людину можна в такий спосіб:

– *дурний як цип; вумний, як вутка, дурний тебе ніп хрестив, олух царя небесного, туман вісімнадцятий, дурне ти сало без хліба* – про нерозумну людину

– *плюгавий, стерво, наволоч, мерзотник, гидота* – про підлу людину

– *продувна бестія, лажайло* – про ненадійну людину

– *безхребетна людина, тюха-матюха, як дихне, так і брехне, зуби штопором; в гречку скакає, калина зламана* – про неприємну через характер чи зовнішність, яка має багато статевого контакту з людиною

Погану ситуацію ілюструють фразеологізми:

– *хай вам грець, халепа, дідько, тряся, дідька лисого, тиць, моя радість, холера*

Існують і фразеологізми, які вказують на статеві стосунки чи органи. Але, на відміну від матюків, прямо їх не називають, та й значного поширення вони не набули. Вставними словами є:

– *хавирка, фіндюрка, вилупок, талалай, бобик;*

На нашу думку, фразеологізми для наших предків були можливість завуалювати грубі слова, зробити лайку більш колоритною та прийнятною в розмовному мовленні.

До сталих фразеологічних сполук можна віднести й прокльони. До них ставилися серйозно – прокльonom можна було зламати життя людині. Тому в розмовному мовленні використовували «полегшені» форми, які справжніх негараздів не віщували, зате були певною мірою жартівливими, адже ніхто не постраждає через сказане спересердя *«най би тебе качка копнула»*.

Частина прокльонів була пов'язана зі здоров'ям:

– *А щоб ти скис!; А щоб ти сказився!; А щоб ви згнули; А щоб швидкою Настею тут тебе зносило; А щоб тебе грім побив! ;*

Навколишній світ давав багато матеріалу для творення прокльонів, не пов'язаних прямо з особою винуватця. Прокльони, пов'язані з природою:

– *Щоб він горів ясним вогнем!; А щоб тебе грім побив! ; Щоб тебе муха (курка, гуска, жаба) вбрикнула!*

Прокльони на погіршення справ були теж дуже поширеними:

– *А щоб тебе злидні обсіли; Бодай вам гарбуз отелився!*

Таким чином, можемо зробити висновок, що на сьогоднішній день люди дуже часто використовують лайки. Але саме завдяки тому, що українська мова багата на засоби вираження емоцій, ними можна замінити лайки. Одним із таких найкращих засобів є фразеологізми. Фразеологія легко може замінити нецензурну лексику. Незважаючи на те, що фразеологізми є нейтральним засобом вираження емоцій, вони не є табуйованими, як, наприклад, мати, однак так само додають мовлення емоційного забарвлення, роблять його яскравішим та більш колоритним.

Література

1. Кожен другий українець зізнався у вживанні нецензурних слів // ZN,UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dt.ua/UKRAINE/kozhen-drugiy-ukrayines-ziznavsya-u-vzhivanni-necenzurnih-sliv-129031_.html.
2. Ткачівська М. Мовні «заплави» або лихослів'я (перчений хліб перекладача) / М. Ткачівська. // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – №3. – С. 50–56.

Кравчук Софія

студентка 4 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філол.н., викл. Доброскок С.О.

ФАНФІКШЕН: СПРОБА ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Чтение служит проводником желания писать...

Ролан Барт

Сучасний репертуар книги не підлаштований під молодого читача і не може повною мірою забезпечити його необхідним спектром емоцій, переживань і найчастіше не відповідає смакам і потребам молоді ХХІ століття. Тому діти та підлітки, молодь, засновуючись на власних вподобаннях (чи то сюжетні повороти, чи особливості характеру героя) починають самостійно створювати нові твори, які душевно зрозумілі їм та їхнім однодумцями (яких у світі виявляється надто багато). Так і зароджується фанфікшен.

Фанфікшен належить до похідних творчих історій з персонажами, якостями та декораціями, які ґрунтуються на оригінальному матеріалі. Це

своєрідна форма переробленої фанатом роботи як висловлення вдячності та дослідження матеріалу канону. І хоча останнім часом в українському літературознавстві поживався інтерес до цього феномена, найточніше визначення «фанфіку» подають розробники сайту ficbook.com: «Фанфік – твір, в якому автор описує події, що відбуваються у світі, вигаданому кимось іншим» [2]. Зазвичай це популярні фільми, книги, серіали тощо. Автор використовує вже відомих персонажів і на власний розсуд розвиває історію з ними.

Об'єктом нашого дослідження стала Книга Фанфіків (ficbook.com) – архів фанфікшену, сайт, присвячений некомерційним роботам та їхнім перекладам. Як зазначено в розділі FAQ, офіційні видання та їхній переклад під це визначення не підпадають. Книга Фанфіків (далі по тексту КФ) пропонує низку міток (категоризованих жанрів та попереджень), за якими користувачі можуть шукати твори за уподобаннями, а автори можуть дати детальний опис сюжету своєї роботи. До загальнолітературних жанрів, що використовуються на КФ, належать: романтика, драма, фентезі, філософія, вірші, містика, фантастика, жахи та ін. Свою класифікацію вже представляв К. М. Ігошев [4]. Пропонуємо диференціювати типові жанри фанфікшену, взявши за основу різні категорії:

1. За наратором:

Мері Сью (Марті Стью) – в роботі використовується персонаж, вписаний у сюжетну канву так, що поведінка персонажів і навколишні реалії існують виключно на користь цьому персонажу і для розвитку тільки його/її історії.

POV – оповідь ведеться від першої особи.

2. За стилем нарації:

Пропущена сцена – робота постає як «пропущена» в канонованому творі сцена, додумана автором.

Нелінійна оповідь – події розгортаються непослідовно, властиві ретардації, порушення хронології.

Експеримент – робота написана в незвичному форматі (наприклад, у вигляді повідомлень чи інтерв'ю)

3. За наявністю нових персонажів:

3.0. ОЖП – в роботі значну роль відіграють придумані автором фанфіку і вписані у світ канону оригінальні жіночі персонажі.

3.1. ОМП – у творі значну роль відіграють вигадані автором фанфіку і вписані в світ канону оригінальні чоловічі персонажі.

3.2. ООС – описувані в роботі персонажі поведуться зовсім не так, як можна було б очікувати, виходячи з їхнього представлення в каноні.

4. За похідним матеріалом:

4.0. Оріджинал – оригінальна авторська історія.

4.1. Songfic – робота написана за мотивами пісні.

4.2. AU – робота, в якій один або кілька елементів канону піддаються змінам: це може бути інший світ, історичний період, змалювання обставин, не пов'язаних з каноном, часткова або повна зміна канонічних подій і т.д.

4.3. Пародія – робота написана за мотивами відомого твору.

4.4. Кросовер – в роботі використовуються елементи одночасно двох або більше канонів.

4.5. Стаття – публіцистичний текст про фандом чи письменницьке мистецтво, що будується за формою «теза→аргумент→висновки».

Слід зазначити, що автор нерідко використовують такий інструментарій: пріквел (опис подій, що сталися з героями до подій іншого твору); сіквел (продовження фанфіка/твору) та сайдсторі (побічна історія відносно основної, іноді це називається «вбіквел»).

5. За емоційно-експресивним потенціалом:

5.0. Ангст – робота покликана викликати у реципієнта сильні емоційні переживання, відтак вона насичена описами депресивних станів, емоційних або фізичних страждань персонажів.

5.1. Hurt/Comfort – робота зосереджена на емоційних і/або фізичних стражданнях одних персонажів і турботі про них з боку інших персонажів.

5.2. Флаф – твір має на меті викликати у читача приємні почуття, тому акцент робиться на теплих взаєминах між персонажами.

5.3. Даркфік – автор хоче спровокувати у читача негативні переживання, тому такий твір символізує безнадійну, похмуру атмосферу.

5.4. Стеб – робота зосереджена на непародійному висміюванні тих чи інших явищ, характеризується сарказмом та іронією, найчастіше носить гумористичний характер.

6. За характером взаємин між персонажами:

6.0. ER – задіяні персонажі вже перебувають у романтичних і/або сексуальних відносинах.

6.1. Любов/Ненависть – сюжет зосереджений на персонажах, чії відносини полягають у взаємному обожнюванні і водночас неприязні.

6.2. Дружба – в роботі змальовані виключно тісні сексуальні відносини між персонажами, що характеризуються високим рівнем емоційної близькості.

6.3. UST – сюжет роботи зосереджений на відносинах двох або більше персонажів, які відчувають один до одного сильний потяг, але з якихось причин відмовляються реалізувати свої бажання.

6.4. Соулмейти – дія відбувається у світі, де персонажі розподілені так, що у кожного є друга половинка. Визначені персонажі пізнають один одного за певними ознаками.

6.5. Поліаморія – змальовано любовні відносини між трьома і більше персонажами одночасно, за згодою і схваленням всіх учасників цих відносин.

6.6. PWP – робота зосереджена на сценах сексуального характеру і не приділяє значної уваги сюжету, розвитку персонажів або весь сюжет роботи будується і розвивається за рахунок ситуацій сексуального характеру.

6.7. Ксенофілія – робота зосереджена на романтичних або сексуальних відносинах між розумними істотами різних видів.

7. За гендерним принципом:

- 7.0. Гет – романичні або сексуальні стосунки між чоловіком та жінкою.
- 7.1. Слеш – романтичні або сексуальні стосунки між чоловіками.
- 7.2. Фемслеш – романтичні або сексуальні стосунки між жінками.
- 7.3. Змішана – декілька рівнозначних ліній (гет, слеш, фемслеш).
- 7.4. Побічні пейрінги – елементи гету, слешу або фемслешу.
- 7.5. Омегаверс – дія відбувається у світі, де персонажі розподілені на три типи: альфи, бети і омеги.

Дослідники не припиняють сперечатися щодо статусу фанфікшена, називаючи його то елементом молодіжної субкультури, то аматорською літературою фанатів, то виявом масової свідомості. Беззаперечним залишається той факт, що фанфікшен – невід’ємне явище сучасної постмодерної літератури, своєрідний реванш читача, його право на читацьку демократію, намагання створити відкритий письменницько-читацький простір. Безумовно, фанфікшен – літературний феномен, що заслуговує на наукову увагу, а здійснена нами спроба жанрово-стилістичного аналізу красномовно це доводить.

Література

1. Антипина Ю. В. Жанровые особенности фанатской прозы (на примере фанфикшена по творчеству братьев Стругацких) / Антипина Ю. В. // Вестник Челябинского государственного университета. – Челябинск, 2011. – С. 99-113.
2. Книга фанфиков // Вопросы и ответы (FAQ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ficbook.net/faq>.
3. Фанфикшен. Академик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1161382>
4. Ігошев К. М. Проблеми жанрової класифікації літератури фанфікшен / Ігошев К. М. // Збірник наукових праць «Літературний процес: методологія, імена, тенденції». Філологічні науки – К. : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2019. – №14. – С. 22-26.
5. Fanfiction Terminology [Електронний ресурс]. – <http://www.angelfire.com/falcon/moonbeam/terms.html>.

Медяник Анфіса

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філол.н., викл. Доброскок С.О.

МОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І ФІЗІОГНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ

Здавна для обміну інформацією люди використовували не лише мовлення, а й жести, міміку та рухи тіла. В сукупності названі засоби формують невербальне спілкування – вид комунікації, де головним способом передачі інформації та людської взаємодії є безсловесна поведінка.

Найважливішими засобами передачі інформації вважаються кінетичні (тобто експресивні рухи тіла і очей, міміка), завдяки яким ми можемо визначити емоційний стан людини: радість, страх, презирство тощо. Міміка також вивчає контакт очима, тобто погляд, який поділяється на світський (зафіксований рівно на лінії очей), інтимний (бігає між очима і грудьми) та діловий (не спускається нижче лінії очей). Візуальний контакт обов'язково має відповідати конкретній ситуації. Наприклад, на діловій зустрічі інтимний погляд буде зовсім недоречним.

Важливу роль відіграють жести. Вони точно передають стан людини та її думки. Наводимо перелік найрозповсюдженіших рухів та їх значень:

- 1) Схрещені перед собою руки – людина не хоче продовжувати спілкування та повністю закрита від інших.
- 2) Співрозмовник потирає або торкається вуха – він давно хоче висловити свою думку, але втомився від розмови.
- 3) Жест, за яким знавці стежать найуважніше – потирання ока. Завдяки йому ми можемо зрозуміти, що людина говорить неправду. Якщо ж ми бачимо відведення очей можна сміливо стверджувати, що людина щось приховує.

Продовжуючи говорити про невербальні засоби, не можемо оминати пози. Звертаючи увагу на поставу людини, можна з'ясувати як людина ставиться до співрозмовника. Наприклад, якщо розмова цікава і її продовження важливе – людина нахилиться вперед і буде повністю розвернена до іншої.

Розглянемо артикуляційний аспект. Артикуляція (від лат. *Articulus* – розділ, *Articulacio* – розчленування, *Articulare* - розділяти) – це розміщення, дії та рухи мовного апарату, завдяки якому утворюється чітке мовлення. Будь-який звук, який видає людина з'являється завдяки певному положенню губ, язика, щелепи та інших частин. Розібравшись в поняттях, перейдемо до безпосереднього аналізу мовлення політиків.

Розглянемо першу зустріч Д. Трампа та В. Зеленського, яка відбулася 25 вересня 2019 року.

«Ми вже говорили декілька разів, як ви пам'ятаєте», - говорить Трамп. Проте саме в цей момент ми можемо помітити відкритий рот Президента України та його підняті брови, що свідчить про подив та невелику кількість страху. Лише після цього Володимир слабко киває головою. Все це може вказати на те, що Дональд Трамп говорить неправду, зустрічі та серйозної розмови між президентами не було.

Фраза президента Америки «Я чув, що ви досягли прогресу у справі з Росією» змушує Володимира невпевнено кивнути головою, проте одразу ж він торкається лівою рукою правої щоки. Це означає що людину дана тема засмучує, по його вигляду в цілому можемо сказати що йому не комфортно (напружене підборіддя). На початку своєї відповіді він відвертається від Трампа, куточки його губ опущені, що показує певне презирство та гнів до теми. Відповідаючи далі помітний гнів і на співбесідника, через що президент частіше відвертається та облизує губи.

Найцікавіше все-таки поговорити про минулі дебати Володимира Зеленського та Петра Порошенка, адже саме там можна знайти найбільше цікавих моментів.

Вже при першому рукостисканні можна помітити високу емоційність екс-кандидатів. Обидва хочуть показати виявити повагу, проте Петро Порошенко першим відпускає руку, відвертається, косить очима та повертається за трибуну. Таким чином людина намагається знайти захист.

В той момент, коли колишній президент України підходить до Володимира Зеленського, ми бачимо, що він поводить себе як з підлеглим (рухи руками зверху вниз, зверхній погляд, поплескування по плечу).

Коли Петро Порошенко вітається із народом, ми не бачимо зовсім ніяких емоцій на його обличчі. Це свідчить про те, що промова спланована набагато раніше, а головне він намагається маніпулювати емоціями. Голосним криком та жестами він зав'язує з народом емоційний зв'язок, і трохи пізніше продовжує підтримувати його.

Коли Володимир Зеленський зачитує питання від народу, Петро Порошенко спеціально підходить ближче та дивиться точно в очі, влазить в особистий простір людини, щоб більше натиснути на неї. Тим самим він створює дискомфорт і намагається показати людям, що він нічого не боїться.

Розглянемо поведінку ще одного колишнього президента України – Віктора Януковича. Майже на всіх його публічних виступах видно, що в його арсеналі присутні лише найпростіші невербальні засоби. Наприклад, під час своїх найскладніших прямих ефірів та виступів він часто тримає руки схрещеними перед собою. Це вказує на його знервованість, ворожу налаштованість та небажання знаходитись у конкретній ситуації.

Для прикладу можна взяти інтерв'ю для телеканалу «Інтер». Майже весь час він сидить зі схрещеними руками. Аналогічно він поводить себе і під час розмови з українськими журналістами, і під час його прес-конференції в Ростові на Дону.

Піднятий догори вказівний палець. Саме таким жестом Віктор Янукович часто намагається привернути увагу слухачів, вплинути на їх думки та моральні принципи. Даний жест дуже часто використовують політики.

Активна жестикуляція Віктора Ющенка (президента України з 2005 по 2010 роки) завжди була його особливістю. Найбільш вживаний жест цього політика – прикладена до серця рука.

Саме цим невербальним знаком він ніби підтверджує свої слова та викликає довіру.

Також экс-президент використовує дуже популярний в народі жест: він ніби підкочує рукава (таким чином він ніби переналаштовується).

В інтерв'ю з Дмитром Гордоном Віктор Ющенко почухує щоку біля носа, проте прослухавши розмову, можна зрозуміти, що тут цей жест означає задумливість.

Що стосується артикуляційних особливостей мовлення аналізованих політиків, слід виділити такі найпоширеніші порушення:

1. Надмірне наближення [e] до [и], [и] до [і], [e] до [і]: На логотипі слово «олімпійськІй» (В. Зеленський); «Знайшли кошти на відІореєстратори» (П. Порошенко);
2. Ненормативна заміна [o] на [a]: «Вони зАБАВ'язані сплатити» (В. Янукович);
3. Оглушення дзвінких звуків
4. Ненормативне пом'якшення твердих приголосних: «Незадовго до того ми відвідали ХарЬків» (В. Зеленський).
5. Неправильний наголос (випа'док, то'нкий, гроше'й, ква'ртал).

Отже, завдяки невербальному спілкуванню, де головним засобом передачі інформації є безсловесна поведінка, ми можемо визначити істинні наміри людини, її ставлення до оточення. Погодьтеся, в епоху розвитку медіаграмотності та критичного мислення вміння читати жести стане в нагоді.

Література

1. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування : Навчальний посібник / Гриценко Т. Б. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
2. Кайдалова Л. Г. К15 Психологія спілкування : навчальний посібник / Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. – Х. : НФаУ, 2011 – 132 с.

СЕКЦІЯ «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ»

Гіба Аліна
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Васільєва П.А.

SLANG IN SOCIAL NETWORKS

The purpose of the report is to analyze the Internet slang as a key aspect of interaction in chat rooms, to set the main principles of the Internet slang formation, to describe its key features and to give the examples of most popular internet slang units. The analyses is based on the chats of modern social networks.

The actuality of this article is determined by the spreading of Internet communication which has come up to every level of society, every profession, age and gender. The internet isn't the only technological phenomenon that's changed the way we talk. Radio, television, and telephones have introduced their fair share of new words and phrases into our lexicon over the last century. Smartphones have blurred the line between phone and internet. At this point, the internet is likely the most prevalent influence on our day-to-day dialogue.

In general, slang is language (words, phrases, and usages) of an informal register that members of particular in-groups favor (over the common vocabulary of a standard language) in order to establish group identity, exclude outsiders, or both.

Slang is often taken from social media as a sign of social awareness and shared knowledge of popular culture.

As for the internet slang, since so much of our communication today happens online, the Internet has developed almost its own language, which we can call internet slang. This language is even more casual than regular slang. The Internet slang significantly differs from the standard English, as communication on the Internet is usually very personal, casual, and informal, there are many slang words.

Internet slang is changing the way people use language – and not just in English. People use terms like these all over the globe. Internet slang words would be able to help you learn a language, because the world embraces these terms, they can help you to become more immersed in English.

The most popular types of internet slang:

1. An acronym is a word or name formed from the initial components of a longer name or phrase, usually using individual initial letters.

2F4U Too Fast For You

HTH Hope this Helps

BTW By the Way

2. An abbreviation is a shortened form of a word or phrase, by any method.

Lib. Library

"CU" or "CYA" see you

Cray – Abbreviation for crazy

What makes people abbreviate? Usually limits. As simple as it is, people have started abbreviating words due to the limited number of characters permitted in a single message or tweet. Until 2017, one tweet could include no more than 140 characters and 20 characters for a username. This number doubled to 280 characters, yet the tradition to abbreviate is still a trend these days. People want to save their efforts and time for typing especially when it's made on the go.

3. An idiom is a phrase or an expression that has a figurative, or sometimes literal, meaning

Facepalm: "You Can't Be That Dumb"

Clickbait – The practice of using a provocative title with the sole purpose of driving clicks.

Crush it – When someone's doing particularly well on something, they are crushing it.

Fire – When something is exceptionally good. The fire emoji is often used for the same purpose.

To sum up it is important to underline that every type of communication may become a separate system of interaction – the communication in the internet and chat rooms is not an exception. The communication in the Internet has become inseparable way of users' interaction – the users develop the live language and produce a big amount of forms of brief answers and questions putting the speech saving time on the first place. The key aspects of the Internet slang still are acronyms, abbreviations, and shortened words. As any other sphere of living – communication will not stop its development and will continue producing new ways of interaction.

Література

1. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачів / О. А. Кириченко // Філологічні трактати. – 2010. – Т. 2. – № 3. – С. 51–55.
2. Сидорук Г. І. Інтернет-скорочення як засіб мовної економії / Г. І. Сидорук // Філологічні студії. – 2015. – Вип. 14. – С. 298.
3. Чумак Л. М. Складноскорочені слова як особливий клас слів у сучасній англійській мові / Л. М. Чумак // Вісник Житомирського державного університету. – 2008. – С. 212–215.
4. Acronym Finder [Electronic recourse]. – Access mode : <http://www.acronymfinder.com>.
5. Crystal D. An Encyclopedic Dictionary of Languages / D. Crystal. – London : Penguin Books Ltd., 1994. – 313 p. 7. Oxford Primary Dictionary. – India : Oxford University Press. – 2006. – 488 p.

Даніч Аміна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Калашник Я.В.

TRAVEL QUOTES FROM SONGS TO LEARN ENGLISH

When admiring a foreign language, it is useful to pay attention not only to grammatical rules and lexical units: it is also important to be aware of the beauty of the language. Famous quotations, various aphorisms and simply beautiful phrases in English are especially expressive of linguistic uniqueness and originality. One of the resources you can hear quotes is songs.

Actuality of research: A huge amount of content all over the world produces name of English which adapts it necessary for all people to know the language.

The practical value of research: On this basis, music content is relevant thanks to English-speaking performers, as well as to people for learning a foreign language through music.

The task of research:

- Update the study of English through musical content;
- Find out the most famous quotes from English songs related to the tourism sphere;
- To uncover the concept of a modern form of teaching the English language, which uses various social material.

The object of research: Most people who learn English need to spend a lot of time for learning complex grammatical structures and understanding where to use them. And others, even because of this, lose interest in learning languages.

Methods of research: It is important to find a way that is acceptable enough for different age categories, with which the music platform will help improve language skills.

As a verb, to quote means to repeat someone's words, attributing them to their originator. If you're giving a speech on personal organization, you might want to quote Ben Franklin in it — he's the master [1].

A quote is an exact verbatim statement from a text of literature work, from a phrase or simple sentence to an impressive passage of text.

According to Dictionary of foreign words by Chudinov A.N. a quote - a reference to any place in another work; bringing the words of another writer in support of a known opinion [4].

Elementary listening to compositions in English is a good thing, but almost meaningless. In order to benefit from this, you will need to work hard with the song [2]. Over time, this activity will become useful and will not take a significant period of time, however, it will become easier for students to realize what kind of thought they want to convey to them the adored super hit.

Music and rhythm certainly give us benefit, improve our memory and memorization of words as well as the assimilation of texts, which is considered the main component in learning English

In our study, in addition to the fact that we picked up various song motifs with the goal of the most productive study of foreign style., I also found quotes that certainly drown the language from the other side and reveal what the developer wanted to convey to us.

We advise you to consider the following examples:

- «**Every little thing will be fine**» - Bob Marley and the Vailers "Three Little Birds";
- «**I am a survivor, I will not give up, I am not going to stop, I will work harder**». - Destiny child " Survivor ";
- «**You are beautiful no matter what they say**» - Christina Aguilera «Beautiful» ;
- «**Work, do, do, force us: harder, better, faster, stronge**» - Daft Punk - «Stronger, better, faster» [3] ;
- «**He walked the distance, now I'm back on my feet. Just a man and his desire to survive**» - Surviving «Tiger Eye» ;
- «**Get up, get up! Don't Give Up!**» "- Bob Marley «Get Up, Get Up»;
- «**Cause all of me loves all of you. Love your curves and all your edges, all your perfect imperfections**» - John Legend «All of me» ;
- «**Never given in again**» - 30 Seconds To Mars;
- «**I'm free to be the greatest here tonight, the greatest**» - Sia «The greatest» [3].

In society, there are so many great songs about each state of mind, just imagine how much pleasure you can get by enriching your own English and making your own period more colorful as a result of one or another rich song.

Bibliography

1. Cambridge vocabulary quotes
URL: <https://www.vocabulary.com/dictionary/quote> (дата звернення 23.02.2020)
2. Learn English with songs [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.esolcourses.com/topics/learn-english-with-songs.html> (дата звернення 29.02.2020)
3. Best quotes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.yourtango.com/2018318763/best-love-quotes-song-lyrics-have-romantic-meanings> (дата звернення 21.02.2020)
4. Cambridge dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dictionary.cambridge.org/ru/> (дата звернення 20.02.2020)
5. Information of quotes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://citaty.info/> (дата звернення 23.02.2020)

Мелконян Діана

студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл. Васильєва П.А.

NEOLOGISM IN THE TOURISM INDUSTRY

The theme of my science work is «Neologism in the tourism industry».

The purpose is to identify the term of neologism and systematize the ways of how neologisms appear in English and give examples of neologisms in the tourism industry.

The tasks of my report are stated and solved: 1. To examine and give definition of neologisms in modern English; 2. To analyze and give examples of neologisms in tourism industry.

The actuality of my work is closely tied with the fact that tourism is a developing field of human activities, and neologisms formation also takes place here: the formation of new types of tourism, of new touristic companies, spots of tourist attraction, etc. Nowadays the great majority of neologisms in tourism come from English-speaking countries. That is mainly because of the fact that the English language is an international language. Due to the processes of globalization these neologisms are spread and are used all over the world, including non-English-speaking countries.

Speaking about definition, it is stated in a dictionary that a neologism is a new word, term, usage or phrase, that has not yet been fully accepted into mainstream language, but already in the process of entering common use. Neologisms are constantly appearing in the all languages due to all changes in the entire world such as: computerization, changes in science and humanities, social life, teenagers' lingo and everyday life. The term «neologism» is first attested in English in 1772, borrowed from French néologisme (1734), but initially this word comes from the Greek words «neo» (new) and «logos» (word, speech); also called coinage

There are main ways to develop neologisms: 1. Semantic neologism – when already existing word has gained a new meaning; 2. Transnomination – development of a new lexicon to denote some «old» object or phenomenon; 3. Proper neologism – a new lexical unit that introduced to denote a new object or phenomenon.

Neologism can be form by combining already existing words, by given to words new suffixes or prefixes, by blending words or through abbreviation or acronym, by simply playing with sounds or by intentionally rhyming with existing words.

On the assumption of the ways to form, neologisms can be such types:

1. Blending words or portmanteau. This type basis on blend of two words that create a completely new word. For example, word smog created by blending words smoke and fog and word frenemy – by blending words friend and enemy;

2. Transferred words. These words are derived from other languages, adjusted in English. For example, word «herbs» has been taken from French «herbes»;

3. Derived words. Derivation is the formation of a new word or inflectable stem from another word or stem and typically occurs by the addition of an affix. As an example, word amazement is derived from amaze and words «village» and «villager» have all been derived from the word villa.

The coinage of neologisms might become popular through mass media, the internet and word of mouth. If a neologism is accepted by public, then it continues to be a part of the language. However, if a new word does not convey a true meaning of the new situation, it is just disappears from common use as readily as it appeared.

From all of the above we find out that neologisms represent the level of life and development of country in different areas. And tourism industry is not an exception.

So let's look at some examples of neologisms in tourism industry in the English language.

One of the most productive sources of new words is to combine existing words or word parts (morphemes) into a new form. The process of simultaneous combining and shortening is called blending. There is a great number of examples of such words:

The first word that we look at is touron. This word is formed by combining two words: tourist and moron and means annoying or particularly clueless tourist. The term is considered park ranger slang and uses to describe the behavior of some tourists that enter the park.

Staycation – a vacation spent in home, or in nearby area. Word consists of two words – stay + vacation.

Farecasting – predication the lowest price of an upcoming flight. Word is form by combining words airfare and forecasting.

Flashpacker – backpacker who travels in style. Word is formed by combining words flash and backpacker.

Jetiquette - the standard of acceptable behavior among passengers in an airplane or an airport.

Paliday (pal + (hol)iday) is a vacation with staying at relatives or acquaintances transumer.

Word shortening in the English language can be done in many ways, such as clipping, using acronyms. The usage of acronyms is more often. Acronyms can be found in such terms as BB (Bed & Breakfast), FB (Full Board), etc. Quite a new field of touristic industry called MICE (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions) is also an acronym.

Thus by analyzing why neologisms appear in the modern English language and by looking at the examples and the usage of neologisms in the tourism industry it can be stated that neologisms represent all the changes and trends, that take place in the modern fast developing world. Also, due to globalization the tourism industry has become one of the most developing field of human activities in the world and this explains the fact why so many new words appear in this very layer of English vocabulary.

Література

1. Behera, B., The Burgeoning Usage of Neologisms in Contemporary English // B. Behera, P. Mishra // IOSR Journal Of Humanities And Social Science. – Vol. 13, Issue 3, P. 25–35.
2. Hammer, P., Hammer, T., Knoop, M., Mittenzwei, J., Steinbach, G. u. Teltscher, M. Neologism in the Lexical System of Modern English : On the Mass Media Material // Levchenko (2010), GRIN Verlag GbR
3. Rets I. Teaching Neologisms in English as a Foreign Language Classroom [Electronic resource] / I. Rets // International Conference on Teaching and Learning English as an Additional Language (GlobELT 2016, 14– 17 April 2016, Antalya, Turkey) – 2016. – Vol. 232. – PP. 813–820. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281631343X>

Селін Артем
студент 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Калашник Я.В.

АНГЛОМОВНІ ІДІОМИ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Ми живемо в модернізованому світі де є багато видів осучаснених виразів, які допомагають нам не лише покращувати наші знання з іноземної мови не тільки на рівні розуміння, а й на рівні вільного спілкування.

Актуальність обраної теми вбачаємо в тому, що володіння іноземною мовою (англійською) це дуже важлива навичка у сучасному світі, а особливо вміння доречно і гарно говорити. На це впливає лексичний запас людини, а ідіоми – це особливість іноземної мови. Їх використання у розмові, а особливо у професійному діалозі допомагає іноземцю краще вас розуміти.

Науковою новизною дослідження є відбір сучасних англомовних ідіом зі словника та інших джерел, зручних для використання в туристичній сфері.

Мета дослідження: ознайомлення із сучасними ідіомами та виокремлення їх за можливістю використання саме у туристичній сфері.

Неможливо вивчити іноземну мову без усталених лексичних утворень. Поведінці (вербальній) будь-якої людини з різних народів, властиві повторювальний характер що знаходить відображення, у різних мовних стандартизованих виразах, «заготовлених» фразях, реченнях. Англійська мова відома завдяки різноманітності цих утворень. У носіїв англійської мови є почуття мови, тому у відповідних ситуаціях вони звикли доречно та автоматично використовувати ідіоми [1].

Історично, «ідіома» бере свій початок від давньогрецького слова «*idiōma*», що позначає «риси, властивість, своєрідність». Вчені виділяють два основні точки зору на ідіоматичні одиниці – «вузький підхід» та «широкий підхід» [2].

Отже, для початку треба з'ясувати, що таке ідіома. Ідіома – це такий вираз, сукупне значення усіх складових якого, не залежить від значення складових окремо.

За основу ми вирішили взяти визначення, що було запропоновано Фернандо та Флауеллом: «Ідіома це – морфо-синтаксичний феномен, ключовою властивістю якого є асиметрія між значенням та синтаксичною будовою» [3].

Дослідивши різні визначення, цього терміну, вважаємо буже доцільно зазначити, що ідіоми – важливий елемент будь-якої мови, який діє тільки в її межах та вміщує у собі бачення світу народом-носієм цієї мови. Багато ідіом використовуються не тільки в побуті а й у професійних, літературних напрямках.

Ідіоми можуть існувати лише у площині якоїсь певної мови та дослівному перекладу зазвичай не піддаються. В українській мові теж є ідіоми, наприклад: стріляний горобець (досвідчена людина), напустити в очі туману (обдурити) п'яте колесо до воза (щось зайве). Тож, звідки ідіоми з'явилися в англійській мові [1]?

Виникненню перших ідіом, ми маємо подякувати «*native speakers*», тобто носіям англійської мови, які полюбили «*гратись у слова*», задля того, щоб справити враження на свого співрозмовника – використати двозначні вирази. Саме так, вирази використані у прямому значенні набули подвійне значення. Вплив на цей процес мали також історична та культурна ситуації. Випадки вживання ідіом не мають чітких окреслених правил. Люди використовують ідіоми задля того щоб урізнобарвити свою мову та додати своїм реплікам індивідуальності. Буває так, що ідіоми рятують ситуацію, адже зазвичай комбінація слів є досить кумедною. Хоча ідіоми є невід'ємним пластом культурної та історичної спадщини англійської мови, проте для українців вони можуть стати труднощам як в перекладі, так і у використанні. Виникає ця проблема, через те, що мовцю не відомі ні історії походження, ні особливості вживання кожної ідіоми [1]. Тож, як ви могли помітити, ідіоми – досить особливий шар будь-якої мови.

Давайте розглянемо основні ідіоми, що подаються, як бажані у сферу туризму:

Travel broadens the mind. – подорож відкриває нам очі.

To hit the road – виходити на стежку, починати подорож

Itchy feet – бути на валізах

At a good clip – швидко, різко

To put the pedal to the metal – додати швидкості

To travel light – подорож порожнем, з маленьким багажем

Off the beaten track / path – осторонь від популярних туристичних стежин, маршрутів

Tourist trap – популярне місце з завищеними цінами

Red-eye flight – нічний переліт

Neck of the woods – окраїна, околиця

Згідно нашого дослідження, саме ці ідіоми є основними для використання в професійній сфері туризму. Тож тепер впевнено можна сказати, що використовувати ідіоми можна не тільки в побутовому спілкуванні, а й на професійному рівні. Наразі, можна навіть знайти спеціальні словники ідіом за напрямками, що значно полегшує їх вивчення та урізноманітнення свого лексичного запасу.

Література

1. Ідіоми в англійській мові (English idioms) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://liuro.com.ua/idiomy-v-anhlijskij-movi-english-idioms/> (дата звернення 22.02.20)
2. Функції ідіом // Навчально-науковий інститут іноземної філології кафедра англійської філології та перекладу імені проф. Д. І. Квеселевича. – Житомир, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://works.doklad.ru/view/Povrs9bp9gc.html> (дата звернення 20.02.20)
3. Поняття «ідіома» і «фразеологічна одиниця» – спільне та відмінне у лінгвістичному розумінні / Негрич Н. Д [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://linguistics.chdu.edu.ua/article/download/32338/29009> (дата звернення 23.02.20)

СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА ТА ВИДАВНИЧА СПРАВА»

Бойко Андрій

студент 4 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: ст.викл., викл.-метод. Микитів Г.В.

КАТАЛОГ ЯК ОДИН ІЗ ТИПІВ ДРУКОВАНОГО ВИДАННЯ: ВИМОГИ ДО КОНТЕНТУ ТА ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ

У наш час каталог є одним із найпопулярніших видів рекламної продукції. Привабливий дизайн і контент каталога значно підвищує імідж компанії і допомагає її просуванню на ринку товарів і послуг. Створення каталога – це ефективний спосіб розширення клієнтської бази і надання

споживачам можливості ознайомитися з послугами та продукцією, які пропонує компанія або заклад.

У наш час каталоги здебільшого використовуються з метою реклами. І під поняттям «каталог» розуміють вже частіше не каталоги, що розсилаються для замовлення товарів, а рекламні каталоги. Такі каталоги привабливо оформлені та якісно надруковані.

За визначенням, поданим в «Українському тлумачному словнику видавничо-поліграфічної справи», каталог – нормативне виробничо-практичне, довідкове та (чи) рекламне видання систематизованого переліку наявних речей і послуг [4, с. 294].

Каталог як один із видів друкованої продукції постійно привертає увагу дослідників. Зокрема, історію виникнення каталогів вивчали Т. Булах і М. Картер. Каталог як тип рекламного видання досліджували М. Тимошик і А. Капр. Такі вчені, як К. Воронько, Г. Донской, А. Мільчин, В. Миронова розглядають види каталогів та їх оформлення.

За час розвитку каталогів з'являється значна кількість їх видів. Найрозгалуженішою є класифікація бібліотечних каталогів:

1. Каталог заголовків – алфавітний каталог заголовків документів.
2. Краєзнавчий каталог – регіональний бібліотечний каталог, що відображає документи краєзнавчого змісту.
3. Нумераційний каталог – бібліотечний каталог, у якому бібліографічні записи розташовуються в порядку номерів, присвоєних документам.
4. Предметний каталог – бібліотечний каталог, у якому бібліографічні записи розташовуються в алфавітному порядку предметних рубрик.
5. Систематичний каталог – бібліотечний каталог, у якому бібліографічні записи розташовуються за галузями знання відповідно до певної системи класифікації документів.
6. Словниковий каталог.
7. Службовий каталог – бібліотечний каталог, призначений для використання співробітниками бібліотеки.
8. Хронологічний каталог – бібліотечний каталог, у якому бібліографічні записи розташовуються за роками видання або першої публікації документів.
9. Каталог товару – складається із систематизованої послідовності рубрик, у більшості випадків з ілюстраціями, що дають основні технічні характеристики, спеціальні схеми тощо на кожен вид, тип, зразок запропонованої продукції або послуги.
10. Презентаційний каталог – більшою мірою розповідає про саму фірму, її плани на майбутнє, послуги, реалізовані проекти тощо і містить якісні фотографії керівництва, співробітників, офісу й виробничих приміщень, схеми структурних підрозділів, описи бізнес-процесів, баланси, звіти про фінансові результати, словом, все необхідне для того, щоб справити враження на потенційних інвесторів, клієнтів, мас-медіа і т.п. [2].

Каталоги зазвичай призначені для тривалого використання, тому контент повинен бути зрозумілим, рубрики – зручними і послідовними, мають орієнтувати читача у структурі видання, високоякісні ілюстрації – давати

основні відомості про кожен вид, тип, зразок пропонованої продукції або послуги. Текст повинен бути написаний доступною для читача мовою і гармонійно доповнювати графічний матеріал. Оскільки він призначений для суцільного читання, повинен бути максимально нейтральним, з дотриманням ритмічної, рівномірної архітекtonіки, з дотриманням вимог до технічного оформлення такого типу видання. Часто в розробці каталогів використовують декоративні шрифти, проте потрібно враховувати, що вони ускладнюють сприйняття інформації, тому ними не можна набирати ними занадто довгі тексти.

Каталоги бувають різні за оформленням, видом друку та способом фальцювання. Їх зазвичай виготовляють форматом А4 (297x210 мм), кольорові або чорно-білі, на скріпці обсягом до 100 шпальт (сторінок). Папір обирається відповідно до завдань, покладених на цей каталог [1]. Залежно від того, що саме пропонується споживачеві, каталоги можуть бути будь-якого розміру – від кишенькового до розміру великого телефонного довідника [3, с. 202].

Для більшої привабливості та композиційної цілісності в каталозі можуть використовуватись різні оздоблювальні елементи: візерунки, фактури, текстури. Вони зазвичай виконують декоративну функцію і створюють необхідний стиль видання. Отже, каталог повинен бути привабливим, оформленим із дотриманням високої якості видавничого й поліграфічного виконання.

Література

1. Брингхерст Р. Основы стиля в типографике. Москва : Техносфера, 2006. 434 с.
2. Воронько К. Л. Организация библиотечных фондов и каталогов. Москва : Книга, 1981. 327 с.
3. Джефкінс Ф. Реклама : практ. посіб. / пер. з 4-го англ. вид. / доп. і ред. Д. Ядіна. 2-ге укр. вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 565 с.
4. Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи / уклад. : П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф. Гавенко та ін. ; за заг. ред. П. О. Киричка. Київ : НТУУ «КПІ», 2011. 896 с.

Драчова Анна

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.н.соц.ком., викл. Кондрико А.А.

СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА «ТІКТОК» ЯК ПЛАТФОРМА ПРОСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕДІА

Починаючи з 2015 року і до сьогодні стрімко зменшується частка молодіжної аудиторії серед телеглядачів, зокрема новинних програм. Таку тенденцію окреслює медіа-експерт А. Колесник [3]. З іншого боку, теоретик Ф. Вячорка зазначає, що сучасний реципієнт має кліпове мислення, тобто

інформація тепер споживається хаотично, а не лінійно, як було раніше [1]. Як наслідок, медіа намагаються наздогнати молодь у тому середовищі, де вона активна, – Інтернет-просторі. Тому у більшості українських ЗМІ є свої сторінки у «Instagram» та «Facebook», а у деяких – і у «TikTok».

Якщо 10 років тому серед підлітків найпоширенішою була соціальна мережа «ВКонтакте», то нині цим людям вже близько 20-25 років. Вони виростили, як і їх потреби та інтереси. Українські школярі майже не використовують «Facebook»: там за їх життям можуть стежити батьки. Модною та цікавою стала відносно нова соціальна мережа «TikTok» [1].

«TikTok» – це відеохостинг для створення та обміну короткими, ритмічними відео з музикою, де є нескладні інструменти для монтажу, що забезпечують динамічність та експресивність контенту. Розробником є китайська компанія «ByteDance» [5]. За даними платформи електронної комерції «Oberlo», мережа «TikTok» функціонує у 155 країнах і налічує 500 мільйонів активних користувачів, 41 % яких становить молодь віком 16-24 років. Понад мільярд відео переглядається щоденно. Лави «тіктокерів» активно поповнюються і українцями [4].

Популярність «TikTok» для промоції свого медіабренду використовує незначна кількість українських ЗМІ, серед яких «Радіо Свобода», «Торонто-ТВ» та «Чоткі новини», що стали об'єктами нашого дослідження.

Так, незалежна медіакорпорація «Радіо Свобода» понад 50 років висвітлює новини в Україні. В описі власного профілю у мережі «TikTok» вони із гумором зазначили: «Я завела ак в тіктоку, але керівництво про це поки не знає». Журналісти «Радіо Свободи» опублікували перший пост у мережі «TikTok» 6 лютого 2019 року. Це було змонтоване відео промови Віктора Януковича із накладанням мелодії. Загалом, основний новинний контент «Радіо Свободи» складає суспільно-політичне життя в Україні, тимчасово анексованому Криму та на окупованій території. Стиль викладу матеріалів є офіційно-діловим, серйозним, без жартів. Водночас, їх акаунт наповнюється розважальним та гумористичним матеріалами, зокрема короткими «вірусними» відео про політиків та робочі моменти журналістів «Радіо Свободи».

«Телебачення Торонто» є незалежною транснаціональною мультимедійною телерадіокорпорацією, що через «YouTube» поширює медіакритичні матеріали на суспільно-політичні теми, тон подачі яких характеризується іронічністю та емоційністю. Аналогічні відео публікуються і на платформі «TikTok». Сценарист проєкту А. Кондратенко в інтерв'ю Інтернет-газеті «The Village Україна» розповів, що основна аудиторія «TV Торонто» – це українці 25-34 років із п'яти найбільших міст України. Він зазначив, що планується вихід на молодших глядачів [2]. Тому припускаємо, що контент аналізованого проєкту саме у мережі «TikTok» має на меті збільшити глядацьку аудиторію за рахунок молодшого покоління. Розмовляючи «їхньою мовою», автори використовують жарти та меми на поп-теми.

Сатиричний погляд на політичні події в Україні та світі висвітлює проєкт «Чоткі новини». Щопонеділка вони публікують новинні випуски тривалістю до 5 хвилин у легкій музичній формі на платформі «YouTube». У мережі «TikTok»

один випуск «Чотких новин» дрібнять на 3-4 відео, послідовно публікуючи щодня по одній з частин. Тобто, окрім новинних випусків, інших, позаекранних, немає. Перша публікація датується 4 січня 2020 року.

Ми порівняли зміст акаунтів «Радіо Свобода», «Торонто-ТВ», «Чоткі новини» на двох платформах «YouTube» та «ТікТок» за такими критеріями: відповідність характеру (настрою), стилю, манері подачі, інформативності із основними випусками. У результаті аналізу можемо зробити висновки: «Радіо Свобода» наповнює «ТікТок» у невластивому основному контенту стилі – розважальному: кумедні робочі моменти, сатиричні відео про політиків. А характер випусків «Торонто-ТВ» на «YouTube» збігається із «ТікТок». На нашу думку, мета цих двох ЗМІ спільна: збільшити молодіжну аудиторію шляхом виходу на популярну платформу, відповідністю трендам, реалізацією постів, стиль яких близький до вподобань молодих українців.

Натомість, акаунт «Чотких новин» відрізняється тим, що тут публікують лише уривки з основних випусків, представлених на «YouTube». Вважаємо, метою «Чотких новин» у цьому випадку є анонсування та ознайомлення споживачів із основним контентом.

Припускаємо, що у найближчому майбутньому українська медіаіндустрія буде кількісно збільшувати своє представництво у «ТікТок» і на рівні національних ЗМІ. Зокрема, власні акаунти розважального характеру тут уже мають телеканали «ТЕТ» та «1+1».

Отже, використання українськими ЗМІ мережі «ТікТок» є інструментом промоції бренду, досягнення поставлених цілей, збільшення молодіжної аудиторії, своєрідною відповіддю трендам сучасності.

Література

1. Горчинська О. «Сьогодні кожен з нас – сммник». Поради білоруського журналіста для медійників, які працюють із соцмережами. URL : <https://detector.media/community/article/171331/2019-10-06-sogodni-kozhen-z-nas-smmnik-poradi-biloruskogo-zhurnalista-dlya-mediinikiv-yaki-pratsyuyut-iz-sotsmerezhami>.
2. Друзюк Я. Грати, песик, пам'ятник свині : хто і навіщо робить шоу «#@)є?§0 з Майклом Щуром». The Village Україна. 2019. URL : <https://www.the-village.com.ua/village/city/how-it-works-city/282827-hto-i-navischo-robit-shou-0-z-mayklomschurom?fbclid=IwAR1Cvjb3POmQmP3MiQCIr9aDhXDvTPf6i6sjCIQZkPMVcBaQvYe9EEBgFcU>.
3. Колесник А. Революція у ЗМІ : куди тікає аудиторія. Obozrevatel. 2019. URL : <https://www.obozrevatel.com/society/internet-ta-telekanali-konkurenciya-chi-vilnij-kovtok-informatsii.htm>.
4. Mohsin M. 10 TikTok Statistics That You Need to Know in 2020. Oberlo. 2019. URL : <https://www.oberlo.com/blog/tiktok-statistics>.
5. TikTok – Make your day. URL : <https://www.tiktok.com/ru>.

ОФОРМЛЕННЯ РЕКЛАМНОГО БУКЛЕТА І ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЯ

Буклет на сьогодні є одним із найпопулярніших видів рекламної продукції. Його поширене використання для популяризації послуг пояснюється такими основними перевагами, як низька вартість на тлі високої інформативності; більш структурований текст, що полегшує сприйняття рекламної пропозиції; компактність і солідність.

Згідно з ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять, буклет – аркушеве видання у вигляді аркуша, сфальцьованого будь-яким способом у два згини чи більше [2, с. 6].

Укладачі «Українського тлумачного словника видавничо-поліграфічної справи», крім визначення поняття «буклет», подають також вимоги до його поліграфічного виконання: буклет – (від англ. booklet – книжечка) – неперіодичне аркушеве видання, як правило багатobarбове, віддруковане на одному аркуші з обох боків аркуша й сфальцьоване будь-яким способом у два і більше згинів. Паралельних, перпендикулярних (гармошкою, дельтаподібний, з поперечним фальцем і т.д.). Зазвичай використовується у рекламі товарів і послуг [4, с. 83].

Основна характеристика буклета – багатошпальтність. Розміщення матеріалу в буклеті кількома візуальними блоками сприяє логічному поданню інформації і дохідливій формі донесення її до потенційного споживача. Буклет також може замінити всі інші види рекламної друкованої продукції, тобто досить надрукувати великий тираж буклетів і використовувати його у всіх рекламних акціях (виставки, презентації, розсилання поштою, роздача на вулиці), не роблячи додаткових витрат на барвисті листівки, флаєри, плакати і так далі.

Вимоги до поліграфічного виготовлення буклетів описує М. Тимошик: друк буклетів виконується зазвичай на крейдованому папері. Найбільш поширені формати буклетів – А4 та А5, з 1 або 2 згинами, повнокольоровим друком з двох сторін [3, с. 93].

Дослідниця С. Антонова визначає критерії, згідно з якими подає класифікацію буклетів. Зокрема, залежно від змісту та оформлення виділяє такі види буклетів:

1. Інформаційні. Містять основну інформацію про послугу або товар, яка викладена максимально лаконічно, не перевантажуючи споживача зайвими подробицями. Мета таких буклетів – максимально зацікавити потенційних клієнтів. При виготовленні цього виду рекламної продукції доречним є використання фотографій, таблиць, графіків.

2. Іміджеві. Застосовуються для створення позитивного іміджу компанії. Оскільки такий буклет повинен підкреслювати солідність та індивідуальність

фірми, при його виготовленні застосовуються оригінальні дизайнерські рішення. Іміджеві буклети повинні обов'язково містити інформацію про підприємство та про його діяльність.

3. Для акцій. Рекламні заходи, які пропонують реальні вигоди споживачам (знижки, сезонні розпродажі, день народження фірми, оформлення дисконтних карт), дають компаніям великий приплив нових клієнтів. Для повідомлення про такі події, як правило, використовуються буклети з детальним викладом умов акцій.

4. Для поштової розсилки. Цей вид рекламної продукції надходить поштою і носить персональний характер – комунікатор звертається індивідуально до кожного адресата [1, с.109].

Залежно від форми С. Антонова виділяє такі типи рекламних буклетів:

1. З однією лінією згину – з одним фальцем.
2. З двома лініями згину (два фальца) – лифлет або євробуклет.
3. Багатосторінковий, що складається з декількох аркушів, які скріплені термоклеєм, скріпкою або пружиною – брошура.
4. Нестандартні форми буклетів. Наприклад, євробуклет, виконаний на подовженому аркуші, який складений у багато разів (у вигляді гармошки) [1, с.110].

Отже, рекламний буклет займає важливе місце серед численних маркетингових і рекламних інструментів і дозволяє зручно, структуровано і, в той же час, недорого надати споживачам повну інформацію. Для створення рекламного буклета, який дійсно зацікавить споживача, приверне його увагу, потрібно докласти чимало зусиль щодо привабливого дизайну. Важливу роль відіграє також вдалий вибір витратних матеріалів (паперу і фарб) для кольорового друку.

Література

1. Антонова С. Редакторская подготовка изданий : учебник. Москва : Издательство МГУП, 2002. 468 с.
2. ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. [На заміну ДСТУ 3017-1995; чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 38 с.
3. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця : практичний посібник. Київ : Наша культура і наука, 2005. 560 с.
4. Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи / уклад. : П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф. Гавенко та ін. ; за заг. ред. П. О. Киричка. Київ : НТУУ «КПІ», 2011. 896 с.

БЛОГИ ЯК СПОСІБ ПРОМОЦІЇ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сучасний видавничий бізнес характеризується дуже великою кількістю ефективних маркетингових комунікацій. Протягом останніх десятиліть, через низку як об'єктивних, так і суб'єктивних причин, відповідно, книга в Україні поступово втрачає свою значну роль, що спричиняє стрімке падіння освіченості та духовності людей, призводить до зниження загального рівня інтелекту суспільства. Нашестя технологій, втрата культури читання і низька якість уроків літератури (у закладах освіти) та дитячих книг перетворили Україну з радянського книжкового клубу, коли активними читачами були без перебільшення 90% громадян, в країну, де більша частина населення зовсім не торкається книжок [1, с. 327-337]. Одним із найефективніших засобів популяризації видавничої продукції, в умовах всесвітньої глобалізації, є промоція видань через Інтернет, який є одним з найпотужніших каналів отримання реципієнтами та передачі інформації у сучасному світі.

До теоретичного осмислення категоріального апарату інтернет-промоції зверталися Я. Влодарчик, О. Скібан, О. Скочинець, Д. Фіалко, але особливості промоції книжкової продукції через створення буктрейлерів усебічно не досліджувалися.

Метою дослідження є аналіз бук-блогів як способу медіапромоції видавничої продукції.

Промоція – це тип уявлення продукту (серії продуктів), сервіс для того, щоб отримати нову аудиторію і привернути увагу потенційних клієнтів до нього. Просування може відрізнятися в натуральній формі, воно є найбільш поширеною версією, і це пов'язано зі зменшенням ціни сервісу, в якому воно стає привабливим ринком [2]. Деякі фахівці називають промоцію маркетинговою комунікацією, завдання якої полягає у наступних аспектах:

- передання певної інформації,
- створення позитивного образу видавництва,
- підштовхування покупця до придбання продукції [3, с.253-257].

Існує кілька підходів до визначення поняття блогу. У дослівному перекладі з англійської мови слово «блог» позначає «віртуальний щоденник подій».

Блог (анг. Blog, від weblong, віртуальний «мережовий журнал чи щоденник подій») – це веб-сайт, основним змістом якого є регулярне дописування зображень чи мультимедіа [4].

За дослідженням англomовного блогу-пошукача Technorati.com, на вересень 2010 р., в світі налічувалося понад 134 мільйонів блогів, причому ця кількість щороку збільшується в два рази. В україномовній блогосфері зараз налічується більш ніж 115000 блогів, і з них активні 46 %.

Крім того, в середньому кожен годину в українському сегменті з'являється близько сотні нових блогів. За статистикою Яндекс блоги ведуться в основному в 14 блог-сервісах, і з них виділяється «велика четвірка» блогів (які налічують від 50 до 550 тисяч щоденників) : Livejournal.com, Liveinternet.ru, Diary.ru і wordpress.org.

Як правило, для блогів характерно:

- 1 Блог – це сайт (сторінка або набір сторінок) у мережі Інтернет.
2. Нотатки в блозі зазвичай розташовуються в хронологічному порядку.
3. Блог зазвичай пишеться однією людиною від першої особи.
4. Блог часто містить посилання на інші сайти, що цікавлять автора.
- 5 Блог зазвичай оновлюється регулярно. Щодня або кілька разів на тиждень.
6. Деякі блоги дозволяють залишати коментарі до заміток.
7. Блог зазвичай дозволяє створити уявлення про його автора.
8. Блог зазвичай створюється любителем, а не професійним журналістом або письменником.

Для аналізу ми обрали Youtube-канал українця, що спеціалізується на ознайомленні реципієнтів з книжковою продукцією: «Макс Суцук – Не змінити себе, а пізнати»

Відеоблог створено 29 травня 2015 року.

Станом на 1.02 2020 року канал має 2072 підписника.

Провідними функціями даного блогу є: навчальна, комунікативна, самопрезентаційна, психотерапевтична, функція саморозвитку і рефлексії.

До 5-ки відеоробіт з найбільшою кількістю переглядів на каналі належать такі:

1. Топ 10 найочікуваніших книг до Форуму Видавців 2015.
2. «Покров» Люко Дашвар: роман-жиза.
3. Макс Кідрук – Жорстоке небо – Літогляд.
4. Ентоні Дорр – Все те незриме світло – Літогляд.
5. Василь Шкляр – Маруся – Літогляд.

Промоція здійснюється через :

1. Змістове наповнення новинами літературного світу (інформація про нове на книжковому ринку, повідомлення про літературні фестивалі та вечори, тощо).

2. Виклад особистих вражень про літературу з системою коментування (зокрема рубрика «Літогляд» та «Укр.літ»).

3. Занурення у атмосферу та поширення інформації про культуру народів світу, зокрема країн авторів світових бестселерів:

- «Країна снігу» Ясунарі Кавабата (Японія)
- «Риб'яча кров» Їржі Гаїчек (Чехія),
- «У лісі-лісі темному» Рут Веа (Великобританія),
- «Штайнгоф» Карола Ганссон (Швеція),
- «Все те незриме світло» Ентоні Дорр (США),
- «Щиголь» Донна Тартт (США).

4. Онлайн-трансляції з місця проведення літературних заходів з метою комунікації з підписниками:

- «Книжковий Арсенал 2016»,
- «Коронація слова»,
- «Форум Видавців ХХІІ».

Загальна кількість переглядів контенту – 102 356 (станом на лютий 2020).

Спільними рисами промоційних заходів книжкових блогерів є створення авторських рубрик та огляд книжкової продукції авторів (українських чи закордонних), що отримали літературну премію або мають великий наклад чи «штамп» MUSTREAD. В останньому випадку блогерами поширюються теги та челенджі – «Ти маєш прочитати цю книгу». Не останню роль відіграють і колаборації з видавництвами, чи іншими бук-платформами, що перетворюються на розіграші для споживачів контенту. Великим попитом користуються відео з анонсом літературних заходів, можливістю побачити онлайн-трансляцію з автограф-сесії, інтерв'ю з улюбленим письменником чи навіть ексклюзивні покази новинок (наприклад, українські – «Форум Видавців», «Книжковий Арсенал», «Запорізька книжкова толока» тощо; світового рівня – «Messe», «LitAg»).

Отже, книжкові блоги сучасного інтернет-простору – важлива складова системи промоції видавничої продукції.

Література

1. Кокодинська О. Електронна книга та методи її просування в Інтернеті. Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства : збірник наукових праць кафедри видавничої справи та редагування УАД. [відп. ред. Н. В. Зелінська]. Вип. 4. Львів : УАД, 2011. С. 327-337.
2. Фіалко Д. Промоція книжки в Інтернеті. Студентська наука : видавнича справа. 2012. № 7. С. 260-261 URL : http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/1_2/40-fialko.pdf
3. Сковинець О. Роль електронних медіа у здійсненні акцій книжкової промоції. Теле- та радіожурналістика. 2010. Вип. 9. Ч. 1. С. 253-257.
4. Гудінова І. Л. Блог-Блогер-Блогосфера в психологічних дослідженнях. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/1580/1/st20.pdf>

Медяник Анфіса

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філол.н., доц. Романюк Н.В.

МАЙСТЕРНІСТЬ РЕДАКТОРА ПРИ ПІДГОТОВЦІ КОРПОРАТИВНОГО ГАЗЕТНОГО ВИДАННЯ

Корпоративні видання появились в суспільстві не так давно, але саме вони створюють імідж компанії. Вони одночасно виконують декілька функцій: рекламну, комунікативну та пропагандистську.

Тему корпоративних ЗМІ активно вивчали Т. Алієв, В. Носова, О. Тодорова, Д. Олтаржевський та інші. Погоджуємося з думкою Д. Олтаржевського, який наголошує на тому, що в нашій державі корпоративні видання так і не посіли провідного місця серед наукових досліджень. Дотепер друком вийшли такі ґрунтовні розробки, як науково-публіцистична праця О. Тодорової [4], монографія та посібник Д. Олтаржевського [3; 4], а також не більше десятка наукових статей. Однак у центрі їхньої уваги була типологія корпоративних видань [1; 2] і особливості функціонування [3; 4].

Під терміном «корпоративне видання» В. Носова розуміє «пресу, що виходить з певною періодичністю (не рідше одного разу на рік), яка видається за рахунок компаній чи інших бізнес-структур у їх ділових інтересах і розрахована на конкретну цільову групу» [1, с. 104-105].

Наразі корпоративні видання – важлива складова будь-якої впливової компанії. Проте досі нема всебічного та змістовного аналізу редакторської підготовки цього типу видавничої продукції. Цим і зумовлена **актуальність** нашої теми.

Виділимо основні етапи та особливості роботи редактора на кожному з них. Так, редактором корпоративного ЗМІ найчастіше є особа, яка керує компанією або працює на ній, очолює редакційний відділ чи прес-центр. Саме вона створює концепцію видання, обирає тематику та стежить за матеріалом, що пропонують до випуску. Це не лише редактор, журналіст, а й фахівець у галузі PR, маркетингу.

Перший етап – створення концепції видання. Редактор визначає головні завдання та зміст відповідно до цільової аудиторії, обирає основний стиль оформлення видання. Тут варто врахувати, кому призначене видання: співробітникам, клієнтам компанії чи це буде галузеве видання.

Другий етап – збір матеріалів. Керуючись потребами організації, редактор обирає актуальні та цікаві теми. Якщо це видання для співробітників, то основними темами можуть бути: новини компанії, досягнення, а також інтерактивна рубрика з ребусами, загадками та конкурсами. Головне завдання – мотивація співробітників. Видання для клієнтів компанії передбачає запити клієнтів, тому повинне містити інформацію про компанію, товари та послуги. Матеріали мають бути змістовними, подавати достовірну й нову інформацію. Редактор повинен відповідально поставитися до відбору публікацій, адже корпоративне видання повинно залучати читачів, зацікавити потенційних клієнтів, популяризувати свою компанію чи організацію.

Третій етап – добір ілюстрацій і вибір стилю оформлення. Переважно це створені власноруч фотографії або картинки, що супроводжують чи доповнюють матеріал, чи запозичені в інтернеті.

На вибір формату та графічного оформлення важливими є мета видання та характер аудиторії, якій він адресований. В. Новосад зазначає: «Газетний формат обирають тоді, коли треба підкреслити оперативність в оприлюдненні актуальної інформації. Журнал акцентує увагу споживача на солідності, аналітичності. Термін його існування набагато довший: його дають почитати іншим, часто зберігають у вигляді підшивок» [1, с. 108].

Редактор повинен урахувати та зберегти специфіку підприємства, тобто використовувати його кольорову гаму, логотип та інші елементи.

П'ятий етап – макетування і верстка. На цьому етапі редактор востаннє перевіряє матеріали, відповідність ілюстративного матеріалу текстам, створює макет видання. Відбувається підготовка видання до друку.

Отже, майстерність редактора полягає в тому, щоб створити повністю скомпоноване, цілісне видання, яке буде відповідати всім вимогам та структурі організації.

Література

1. Носова В. Ф. Корпоративні видання в сучасній Україні: типологія, структура, принципи організації. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Літературознавство. Соціальні комунікації. 2008. Вип. 10. С. 103–104.
2. Олтаржевський Д. О. Корпоративні медіа: теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр вільної преси; Рябіна, 2012. 60 с.
3. Олтаржевський Д. Основи та методи діяльності сучасних корпоративних медіа : монографія. Київ : Центр вільної преси, 2013. 360 с.
4. Тодорова О. В. Корпоративное издание на 200%. Одесса : СМІЛ, 2007. 256 с.

Резніченко Андрій

студент 4 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філол.н., доц. Романюк Н.В.

СТАНОВЛЕННЯ КОМПОЗИЦІЙНО-ГРАФІЧНОЇ МОДЕЛІ ЖУРНАЛУ «ВОКРУГ СВЕТА» В ДІАХРОНІЇ

Науково-популярні журнали завжди користувалися попитом та мали стабільно стійку аудиторію читачів. З початку минулого століття й до сьогодення вони не втратили свою популярність, а навпаки – стали більш впливовими й розвинутими.

Модель науково-популярних журналів вивчали немало вчених, наприклад, М. Глушук, В. Іванов, Д. Олтаржевський, С. Ярема та ін. Так, Д. Олтаржевський виокремлює такі вимоги до композиційно-графічної моделі: технологічність, естетичність, легкість для читання та врахування фізіології читання, шрифтова єдність і, звичайно ж, пріоритет змісту над оформленням [3, с. 27]. А В. Іванов стверджує, що композиційно-графічна модель повинна створюватися й реалізовуватися на практиці як цілісна система композиційних і графічних принципів, що здатна передавати багатогранність, варіативність змісту видання із номера в номер і водночас забезпечувати стабільність обличчя журналу, тобто зробити образ видання звичним, добре відомим читачеві [1, с. 90]. Отже, композиційно-графічна модель відтворює важливий

зміст через текст з його шрифтовими елементами набору та через ілюстрації. Вона спрямована на найкраще сприйняття інформації.

Однак модель журналу «Вокруг света» ще не була об'єктом аналізу українських науковців, чим і зумовлений вибір теми та її актуальність. Метою дослідження є виявлення видозмін у композиційно-графічній моделі видання «Вокруг света» за період із 1861 р. і до липня 1941 р. Об'єктом – композиційно-графічна модель вказаного журналу, а предметом – особливості її становлення й розвитку.

Історію видання за вагомими композиційними змінами в журналі в окресленому відрізку часу О.Комарова розділила на два етапи: 1861-1918 р. і 1927-1941р [2]. Кожен із них характеризувався тим, що на зміну старим і неактуальним рубрикам приходили революційно нові й захопливі, які повинні були залучити нових читачів. Змінювалася кількість шпальт. Це зумовлено тим, що склад редакції регулярно оновлювався, а зміна редактора та частини редакційного складу тягне за собою суттєве корегування концепції періодичного видання [5].

На **першому** етапі відбулося зародження й розвиток видання. З'являються перші основоположні рубрики, зокрема «Страны и народы», «Неведомые тропы» та «Рассказ». Саме вони стали ключовими та в подальшому використовувалися на всіх етапах існування журналу. Згодом на шпальтах розміщують рекламу тютюнових і спиртних напоїв. Особливістю цього періоду є матеріал номера, що був за обсягом та оформленням значно більшим і якіснішим за інші, але при цьому подавався без рубрики. Тематика журналу була переважно туристичною, аніж науково-популярною.

В оформленні перших номерів переважають чорно-білі ілюстрації, зокрема палітурка не містить ніяких кольорових виділень. З часом на обкладинці з'являється червоний колір у назві, а фон обкладинки – синій. Із 1897 року в назві вже використаний глобус, який розміщений між словами «вокруг» і «света». Ця традиція збереглася й досі.

Події 1917 р. призвела до закриття багатьох видань, в тому числі й «Вокруг Света». Журнал відновив свою діяльність уже при радянській владі, у 1927 р. Саме протягом другого періоду остаточно формується науково-популярна тематика, з'являються рубрики, які містять наукову складову: «Столпы культуры», «Досье», «Дело вкуса», «Традиции», «Картография» та «Большое путешествие» [4]. Реклама тут відсутня, але на шпальтах наявна радянська агітація й пропаганда. Наприклад, у 30-ті р. ХХ ст. у кожному випуску подавали пропаганду колективізації та електрифікації, що відбувалися тоді в Радянському Союзі. Протягом цього етапу видання змінило свій шрифт і графічну складову – ілюстрацій стало суттєво більше, а ось художніх замальовок, малюнків і рукописних схем поменшало.

Цей етап розвитку журналу був помірно активним, із великою кількістю видозмін, а більшість композиційних і графічних рішень використовуються й донині: видання стає схожим на журнал з усіма його властивостями, використовує якісні ілюстрації замість аматорських замальовок, запроваджує власний шрифт та всі матеріали поміщає під коректні рубрики, на відміну від

першого етапу розвитку. Випуск журналів призупиняється в 1941 році, з початком Великої Вітчизняної війни, а поновлюється вже по її завершенню – у 1945 р.

Отже, науково-популярний журнал «Вокруг света» пройшов досить довгий шлях, постійно видозмінюючись, покращуючи свою композиційну модель і збільшуючи свою читацьку аудиторію, вміло лавіруючи в політичній та економічній ситуації світу та країни зокрема.

Література

1. Іванов В. Техніка оформлення газети : курс лекцій. – Київ : Знання. 2000. 222 с.
2. Комарова Е. В. Журнал «Вокруг света» (2001-2011 гг.) в свете типологии периодических изданий // Вестник Нижегородского государственного университета им. Н. И. Лобачевского. – Н. Новгород. – 2013. – № 6(1). – С. 390–394. – URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/zhurnal-vokrug-sveta-2001-2011-gg-v-svete-tipologii-periodicheskikh-izdaniy>
3. Олтаржевський Д. О. Корпоративні медіа: теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр вільної преси; Рябіна, 2012. 60 с.
4. Тертычный, А.А. Быть или не быть научно-популярной журналистике // Вестник ВГУ. Серия : Филология. Журналистика. – Воронеж. – 2013. – №2. – С. 212.
5. Вокруг света URL : <http://www.vokrugsveta.ua/vs/>

Тесленко Аліна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Микитів О.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ

Інфографіка – це інформація, відтворена в мас-медіа за допомогою методів комп'ютерної графіки [4, с. 44]. Засоби створення інфографіки, крім зображень, можуть включати в себе графіки, діаграми, блок-схеми, таблиці, карти, списки. Інфографіка організовує великі обсяги інформації та більш наочно показує співвідношення предметів та фактів у часі і просторі.

Спектр застосування інфографіки дуже широкий: географія, журналістика, освіта, статистика, технічні тексти. Наприклад, книга Девіда Маколея «Як працюють речі», практично повністю складається з інфографіки [1]. Сучасні карти, особливо маршрутні карти використовують техніку інфографіки для об'єднання певного ряду інформації: перевезень, точок пересадки і окремих локальних орієнтирів [3]. Наприклад, схеми Київського метрополітену.

Історія знає багато прикладів використання інфографіки задовго до того, як вона стала потужним інструментом візуалізації у ХХІ столітті. Наприклад, у

XVII ст. Х. Шейнер написав працю, що містила його дослідження про Сонце; самі схеми обертання Сонця були представлені у вигляді інформаційної графіки. У 1857 році медична сестра Флоренс Найтінгейл використала інфографіку для того, щоб переконати королеву Вікторію покращити умови для військовослужбовців у шпиталях. У діаграмі вона показала кількість та причини смертей через війну у Криму за кожен місяць.

Погоджуємось із твердженням В. Г. Логвиненко, що інфографіку розглядають як результат розумової діяльності людини, що узагальнює досвід при опануванні певної інформації; навчально-інформаційну модель реальності, що підлягає вивченню та опануванню; навчальний блок ущільненої інформації. При цьому вона має містити певні дані, інформацію як результат перетворення й опрацювання даних та знання як перевірену практикою інформацію [2, с. 82].

Дослідники і розробники інфографіки зазначають, що для її створення потрібно три речі: зміст – це те, про що є потреба сказати (головна лінія), сенс – з'являється тоді, коли, наприклад, порівнюють дані, та легкість сприйняття. Відтак виділяють такі основні ознаки інфографіки, як лаконічність оформлення, мінімум тексту (в обмеженій кількості), доступність викладу інформації.

Сьогодні інфографіку створюють за допомогою комп'ютерних програм через їх швидкість і зрозумілість. Натомість, інформаційну графіку також можна створити і вручну, за допомогою простих інструментів, – паперу, олівців, маркерів та лінійки.

Ми проаналізували сайти, які дозволяють швидко та якісно створити інфографіку:

- Piktochart – сайт, що дозволяє користувачу створити інфографіку, обираючи готові шаблони, які можна редагувати під власні цілі;
- Infogr.am – сайт, який також пропонує шаблони для того, щоб створити інфографіку, яку з легкістю можна адаптувати для себе;
- Easel.ly – безкоштовний сайт для створення інформаційної графіки з використанням тем, шаблонів та ескізів. Безпосередньо на сайті користувач має робочі області, на які він може перетягувати теми, а потім редагувати інфографіку під власні дані;
- Visual.ly – платформа для обміну інформаційною графікою, яка надає можливість користувачам завантажувати зорові образи та переглядати образи інших користувачів на різні тематики.

Є також численні інструменти для створення інфографіки. Наприклад, Photo Stats App та InFoto використовують для того, щоб створити зорові образи на основі даних із фото. Користувачі можуть створити своє резюме у вигляді інформаційної графіки за допомогою visualize.me або «картину власного цифрового життя», за допомогою What About Me? від Intel. Сайт Wordle дозволяє користувачу створити хмаринку тегів із його допомогою.

Підводячи підсумки, можемо сказати, що інфографіка – це потужний інструмент візуалізації даних для створення контенту у всіх сферах, починаючи від освіти, медицини, закінчуючи транспортом і космосом. За допомогою інформаційної графіки (зорових образів, графіків, діаграм тощо) можна зручно і доступно пояснити великі обсяги інформації.

Література

1. Девід М. Як працюють речі. URL : https://www.yakaboo.ua/the-way-things-work-now.htmlmedia_popup_fragment
2. Логвіненко В. Г. Використання технології інфографіки для візуалізації навчального контенту // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2018. – вип. 2 (16), 79–85.
3. Нефедьева К. В. Инфографика – визуализация данных в аналитической деятельности. Труды Санкт-Петербургского государственного университета культуры и искусств. 2013. – Т. 197. С. 89-93.
4. Словник журналіста: Терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю.М. Бідзілі. – Ужгород : ВАТ Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА, ІНФОРМАТИКА ТА ПРОГРАМУВАННЯ»

Воробець Віталій, Порубайміх Олександр
студенти 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Ситніцька М.В.

НА ШЛЯХУ ДО РЕЛІЗУ

Наш час важко уявити без комп'ютерних ігор, вони є всюди. В комп'ютерні ігри грають усі: від малят до бабусь з дідусями. Серед усієї цієї маси людей деякі хочуть створювати ігри і ми вам розповімо як створити комп'ютерну гру на власному прикладі.

Перед тим, як потрапити до вас на ПК, комп'ютерна гра проходить дуже довгий та тернистий шлях. Усе починається з якоїсь цікавої ідеї. У неї входять жанр, сеттінг, інколи сюжет.

Для початку розберемося із жанром. В ігровій індустрії слово «Жанр» трохи відрізняється від поняття літературного чи кінематографічного жанру. Виділяють декілька ігрових жанрів: «action» передбачає від гравця великої швидкості реакції; жанр «стратегія» змушує гравця планувати дії наперед; «рольова гра» передбачає вибір гравцем того персонажа, яким хоче грати (наприклад: лицарем чи чарівником, причому характеристики персонажів відрізняються); «симулятори» – ігри, що намагаються відтворити реальне життя. І останній ігровий жанр – «пригоди», гравець спонукає персонажа рухатися по сюжету, виконуючи певні сюжетні квести [2]. Наприклад, гра «Літаки», яку ми розробили, має жанр «Екшн»: у ній гравець керує власним літаком і повинен стріляти у літак ворога та уникати ворожих куль.

Тепер розберемося зі сеттінгом. Сеттінг – це ігровий простір, де розгортаються дії гри. Є декілька найпопулярніших сеттінгів відеоігор: фентезі, наукова фантастика, середньовіччя, Друга світова війна, постапокаліптичний світ, Дикий захід, комікси та аніме [1]. У нашій грі показані події Другої світової.

Тепер, коли ми визначилися із жанром та сеттінгом потрібно продумати реалізацію. Для того, щоб написати гру, необхідно з'ясувати, які засобами будуть використовуватися. Для початку обирають мову програмування. Ми використали мультимедійну бібліотеку для мови C++. Проте на розробку коду може піти багато часу та сил. Для того, щоб створювати ігрові програмні продукти було легше, розробили *ігрові рушії* – програми, в яких вже закладено базові ігрові механіки. Найпоширенішими ігровими рушіями є Unreal Engine, Unity та CryEngine [7].

Прийшов час до найцікавішого – ігрової механіки. Саме через те, що вона була гарно опрацьована, зроблено багато цікавих деталей, ігри на довго зберігаються у серцях гравців. *Ігрова механіка* – це сукупність правил, що визначає, як функціонує ігровий світ [3]. Наприклад, у грі «Літаки», ігрова механіка наступна: якщо куля потрапляє у літак ворога, то він вибухає, а пілот цього літака вистрибує з парашутом.

Важливою частиною ігрового процесу у багатьох сучасних іграх є фізика. Емуляцією фізичних законів в комп'ютерних іграх займається фізичний рушій. Його код можна написати самому, але для цього будуть потрібні гарні знання програмування і фізики, тому, зазвичай, обирають готовий рушій. На щастя, більшість ігрових рушіїв вже мають вбудований фізичний, тому шукати потреби не буде [1]. В нашому дослідженні ми не використовували фізичні рушії, бо потрібну нам емуляцію фізичних процесів змогли реалізувати самостійно.

Не менш важливим в іграх є штучний інтелект. Штучний інтелект зосереджений на «імітації», які дії повинен виконувати об'єкт, виходячи з умов, в яких він знаходиться. Розробка штучного інтелекту є важкою роботою в розробці ігрової механіки. Він є головним елементом в екшен-іграх, в квест-іграх, тощо. Є 3 види штучного інтелекту: NPC, боти та мобі. NPC є нейтральним персонажем, використовується в якості «людності» в певних місцях, боти – ворожі до вас та є в fighting-іграх, мобі – також, як боти, ворожі до вас, але вони «низькоінтелектуальні» [4] [5]. Штучний інтелект є майже в усіх іграх, бо що ж це буде за гра, де є тільки один гравець? У нас, наприклад, це літак ворога.

Наступним етапом розробки гри є створення ігрових рівнів. Цей етап дуже важливий і йому не можна надати мало уваги, бо чим краще рівні опрацьовані, чим більше в них різноманіття, чим вони цікавіші, тим кращі у гравця залишаться емоції після проходження гри. Створення ігрового рівня проходить у декілька етапів:

1. «*Greybox*» або «*Cira коробка*». На цьому етапі збирається макет рівня без деталей, без кольору за допомогою примітивних 3D об'єктів. Тут визначається розмір рівня, розставляються завдання, додаються необхідні скрипти.

2. «*Whitebox*» або «*Біла коробка*». На цьому етапі визначається геометрія рівня. З'являються діалоги, заготовки кат-сцен, додається звук. Допрацьовуються ігрові механіки.

3. *Графічний етап.* До цього етапу переходять коли макет рівня повністю влаштовує розробника і можна здійснити його розмальовування. Старі непривабливі моделі замінюються новими красивими. Будь-які зміни на цьому етапі небажані, бо створення детальних моделей з гарними текстурами займає багато часу.

4. На *завершальному етапі* додаються маленькі деталі, які доповнюють атмосферу рівня.

5. *Полірування.* Тут виправляються невеликі помилки, допущені раніше [6].

Після розробки каркасів ігрових рівнів гру починають робити красивою. Для початку розробляється образи героїв і об'єктів: їх приблизний вигляд малюють на папері чи за допомогою графічного планшета. Потім на основі цих малюнків розробляють 3D моделі чи 2D спрайти. Після того, як намалювали чи розробили готові моделі героїв та об'єктів, для них створюють анімацію [7].

Найскладніша частина – анімація головних героїв, бо інколи їх кількість доходить до декількох сотень. Для того, щоб 3D анімацію було легше робити, розробили технологію «Motion Capture»: наймають акторів, вони грають певну сцену, а потім у спеціальній програмі їхні рухи відновлюють за допомогою датчиків, прикріплених до їх тіла, і застосовують до 3D моделі. Ця технологія значно спрощує процес створення анімацій, але все потрібне обладнання і гонорар акторів будуть коштувати дуже багато грошей [1].

Окрім анімацій героїв і об'єктів в іграх існує ще додаткова анімація – спеціальні ефекти. Спеціальні ефекти – це бруд, що вилітає з під коліс машини, іскри, що з'являються від удару каміння чи дим від багаття. Найчастіше вони ніяк не впливають на ігровий процес, а просто доповнюють атмосферу гри і додають реалістичності. У нашій грі спецефектами є горіння дерев та вибухи літаків [1].

Як зазначалося на початку, сюжет входить до ідеї. Сюжет – це послідовність подій, які складаються в історію. Його треба довіряти сценаристу, бо гра з нецікавим сюжетом, не приверне увагу гравців. Але й без допомоги програміста не обійтись. Щоб красиво показати сюжет, потрібні відеовставки і діалоги. Відеовставки, або кат-сцени, використовуються для розвитку сюжету та візуального представлення ігрового прогресу.

Ще однією важливою частиною гри є звуки. Вони потрібні, щоб заповнювати тишу та забезпечити більш глибоке занурення в ігровий всесвіт. Зазвичай звуки у грі – це просто звуки реального життя, які записані на мікрофон [7].

Музика – майже найважливіша частина звукового оформлення у грі, бо саме завдяки музиці гравцю можна сказати, що все гаразд і можна трохи розслабитися, чи змусити його відчувати напруження і робити відчайдушні вчинки. І щоб досягти потрібної мети, іноді наймають цілі оркестри!

Наступною складовою ігрових звуків є озвучування персонажів. Воно може коштувати дуже дорого, але додаватиме заглиблення в ігровий процес [1].

Після того, як усі ці етапи будуть здійснені, розробники виправляють незначні помилки, допущені при розробці, і розташовують ігри на електронних торгових майданчиках.

У даній роботі нами було здійснено вивчення існуючих підходів до розробки комп'ютерної гри та створено проект «Літаки». Наявні інструменти дозволяють вдосконалювати нашу гру та створювати її наступні релізи. Це і складає основу наступних розробок та досліджень.

Література

1. Кирезлеєв О. Ю. Этапы создания компьютерной игры / О. Ю. Кирезлеєв // GamesIsArt.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gamesisart.ru/game_dev_create.html
2. Чивтаєв М. В. Основні ігрові жанри / М. В. Чивтаєв // StudFiles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5118465/page:3/>
3. Игровые механики: понятие и способы тестирования // TestMatick [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://testmatick.com/ru/igrovyemechaniki-ponyatie-i-sposoby-testirovaniya/>
4. Гук М. Как создать игровой ИИ : гайд для начинающих / М. Гук // Хабр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://habr.com/ru/company/pixonix/blog/428892/>.
5. Игровой искусственный интеллект // Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/Игровой_искусственный_интеллект
6. Філіпов А. Создание игровых уровней: советы и хитрости (часть 2) / А. Філіпов // Хабр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://habr.com/ru/post/274625/>.
7. Богатирьов. І. Проект «Создание компьютерной игры» / І. Богатирьов. // Урок.рф [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://xn--j1ahfl.xn--p1ai/library_kids/proekt_sozdanie_kompyuternoj_igri_135845.html.

Кравець Микита

студент 4 курсу ЕПК ЗНУ

Наук.кер.: викл. Шевченко В.О.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ДИЗАЙНУ САЙТА ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧОГО КОЛЕДЖУ ЗНУ

Сайт Економіко-правничого коледжу існує з 2013 року та має в рік близько 28 309 користувачів та 435 712 переглядів сторінок (офіційна статистика, яка досліджується сайтом за допомогою Google analytics).

Сайт ЕПК ЗНУ знаходиться під управлінням CMS Wordpress.

WordPress – це система управління вмістом сайту з відкритим вихідним кодом. Написана на PHP, та в якості бази даних використовує MySQL [1].

Сфера застосування WordPress – від блогів до досить складних новинних ресурсів і навіть інтернет-магазинів. Вбудована система «тем» і «плагінів» разом з вдалою архітектурою дозволяє конструювати практично будь-які проекти. WordPress за допомогою різних плагінів забезпечує комфортний процес розробки сайту [2].

Здебільшого розробка та підтримка сайту відбувається за допомогою консолі керуванням сайтів або «Майстерня», як її називає сама платформа. Майстерня надає можливість виконувати різні адміністративні дії, такі як додавання і редагування статті блогу або сторінки, змінювання зовнішнього вигляду сайту, створювання меню та інформаційних блоків, керування коментарями, розширювання функціональності сайту та інше [3].

Актуалізацію дизайну сайту ЕПК ЗНУ (так як і більшість сайтів) можна поділити на такі етапи:

1. Оновлення версії Wordpress для коректної роботи (а для цього створити та зберегти резервну копію файлів та бази даних).
2. Встановлення потрібних плагінів для розширення можливостей змінення дизайну сайту.
3. Введення режиму «Технічні роботи» для закритого від ока користувача процесу змінення дизайну.
4. Адаптація інформації сайту під новий дизайн.
5. Розробка нових функцій сайту.

Для розширення можливостей змінення дизайну сайту було обрано плагін «Elementor». Elementor – це сучасний візуальний конструктор без обмежень. Його можна використовувати з будь-якою темою WordPress, але для коректних змін використовують сучасні теми, здебільшого на платній основі.

Після вибору інструменту необхідно вибрати тему, яка буде змінювати основний дизайн [4]. Для сайту коледжу було обрано 2 теми. Сайт наразі використовує безкоштовну тему Rife.

Після вибору теми необхідно переходити до самої зміни дизайну. Для цього, треба закрити всі процеси, які будуть проходити від ока користувачів. Для цього було використано плагін «Maintenance».

Наступним етапом є адаптація інформації на сайті під новий дизайн. Кардинальна зміна сайту коледжу пов'язана з головною сторінкою, яка замість каталогу статей стала статичною сторінкою з актуальною інформацією для абітурієнтів.

Для цього було використано такі елементи:

- Інформаційні блоки-посилання на сторінки з актуальними питаннями;
- Сітка іконок з коротким текстом, для ознайомлення з спеціальностями коледжу;
- Новинний блок, який показує останні три статті коледжу;
- Статистичні данні у вигляді лічильника;
- Відео-ролик – оглядова екскурсія від ЗНУ;
- Відгуки від випускників;
- 3D тур стінами коледжу.

Новий сайт – нові можливості. Було встановлено декілька плагінів, які розширюють можливості користування сайту, такі як:

- Можливість перегляду зображень на сайті;
- Плагін для анімації тексту;
- Feedback-форми, тобто форми зворотнього зв'язку;

При гібридному використанні плагінів є можливість створити унікальні функції сайту. На сайті коледжу при гібридному використанні плагінів була створена форма реєстрації на підготовчі курси, яка дозволяє сформувати заяву абітурієнта та відправити на пошту коледжу.

Отже, зміна дизайну сайту потребує не тільки практичних навичок та знання певної системи управління сайтом, але й креативні ідеї, які зроблять сайт унікальним.

Література

1. Williams B. Professional WordPress Plugin Development / Brad Williams. – Wrox, 2011. – 552 p.
2. Pearce J. Professional Mobile Web Development with WordPress, Joomla and Drupal / James Pearce. – Wiley, 2011. – 552 p.
3. Siarto J. Head First WordPress / Jeff Siarto // O'Reilly Media, 2010. – 334 p.
4. Hedengren Th. D. Smashing WordPress Themes / Thord Daniel Hedengren. – Wiley, 2011. – 368 p.

Луців Данило

студент 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: ст.викл. Циммерман Г.А.

КОРИСНИЙ JAVASCRIPT

Сучасні сайти створюються для того, щоб вести бізнес, спілкуватись, отримувати інформацію, навіть розважатися. Кожен розробник сам знаходить причину для створення сайту. Усі сайти, відповідно до способу наповнення сторінок інформацією та організацією взаємодії з користувачем, умовно можна поділити на дві групи – статичні та динамічні.

Статичні сайти складаються з незмінних сторінок, які переглядає користувач у тому вигляді, в якому вони зберігаються на сервері. Приклад такого сайту – сайт-візитка. Перевага статичного сайту полягає у простоті і відповідно швидкості створення.

Динамічні сайти складаються зі сторінок, що змінюються. Наповнення, зовнішній вигляд або можливості активностей користувача такого веб-продукту можуть змінюватись залежно від певних умов/дій. Очевидні переваги динамічного сайту полягають у кількості та корисності його можливостей та функцій.

Мова JavaScript зазвичай застосовується як інструмент для створення інтерактивності на веб-сторінках (різновид взаємодії з користувачем,

наприклад, введення користувачем даних (типова реєстрація) та відправка їх на сервер без перезавантаження сторінки, створення рухливих зображень, висувних панелей та різноманітних кнопок та ін). На веб-сторінках часто виникає необхідність провести ті або інші обчислення. Завдяки JavaScript можна створити тематичний калькулятор та розмістити його на веб-сторінці.

Для роботи з JavaScript-кодом існує багато інструментів залежно від конкретного проекту. Приклади таких інструментів: інструменти відладки, зміна текстових шрифтів, кольору шрифту та самої сторінки, зміна та оптимізація зображень та ін [1]. До популярних інструментів для роботи з кодом JavaScript відносять:

- AngularJS – фреймворк створений для обслуговування складних веб-сторінок,
- ReactJS – бібліотека для створення користувацьких інтерфейсів,
- jQuery – бібліотека, яка спрощує обробку подій, анімацію та багато іншого.

В нашій роботі була проаналізована специфіка засобів JavaScript та реалізовано декілька мініпроектів, які надають сайту зручності в користуванні, відповідають сучасним потребам [2]:

1. Програма, що перевіряє, що всі необхідні поля форми заповнені, а дані, які в них знаходяться відповідають потрібному формату.
2. Меню, що випадає при наведенні курсору миші.
3. Облік витраченого часу користувачем на сайті.

Таким чином, використання мови JS та JS-програм є нескладним для спеціалістів веб-розробки моментом, але такий підхід дозволяє надати сайту певних властивостей, що забезпечують більшу відвідуваність, а у подальшому більшу життєздатність.

Література

1. Список инструментов разработчика JavaScript [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tproger.ru/translations/javascript-tool-list/>
2. Ченгаев Д. Для чего нужен и что делает Javascript / Ченгаев Д. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://webgyru.info/chto-delaet-javascript-examples>

Погорєлова Лілія
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Борисовська Ю.О.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ DATA SCIENCE

Сьогодні з упевненістю можна стверджувати, що тренд майбутніх технологій – це трансформація інформації в продукт. Інтернет-додатки перероблюють великі об'єми інформації (data-driven apps) та продукують так звані data product – великі об'єми даних. В 2018 році обсяг інформації зріс на

90%, порівняно з 2016 роком та щороку обсяг даних продовжує зростає на 50%. Data Science – галузь інформатики, що вивчає проблеми аналізу, обробки і представлення даних у цифровій формі [1].

Провідні компанії світу в сфері ІТ такі як Google, Facebook, Amazon, Twitter, LinkedIn займаються аналізом особистих даних. Вони використовують різні методи обробки великих масивів даних і вилучення з них цінної інформації, завдяки чому можна більш ефективно приймати рішення. Все це стало можливо завдяки появі хмарних сервісів для зберігання даних, зростання обчислювальних здібностей комп'ютерів, розвитку технологій машинного навчання і нейромереж [2].

Наразі і великі корпорації, і кожна людина особисто стикається не з проблемою пошуку інформації, а з проблемою як її ефективно використати. Можна сказати, що людство майже тоне серед великої кількості інформації. Наприклад, дані, якими оперують компанії, поєднують багато інформації з різних джерел і тому все гостріше постає питання як ефективно використати інформацію, яка доступна всім.

Сучасний інформаційний просторів утворює великі об'єми даних, а найбільшою проблемою «великих» даних є їх розмір. Наука про дані стала невіддільною частиною цифрової трансформації нашого суспільства. Завдяки Data Science, великі компанії мають змогу приймати важливі рішення завдяки аналізу великої кількості реальних даних та приймати рішення на реальних фактах, що ґрунтуються на даних. Це і є суть Data Science – створення цінності за допомогою даних [1].

Оскільки Data Science є одним з найважливіших сфер розвитку ІТ індустрії розглянемо її основні тенденції розвитку.

Автоматизована наука про дані.

Різні етапи роботи з інформацією, а саме: зберігання, очищення, візуалізація та дослідження, моделювання даних для отримання фактичних результатів, а також автоочищення даних все ще вимагає багато «ручної роботи». Виконання цієї роботи викликало потребу в автоматизації, і зрештою відбувся підйом автоматизованої науки про дані й машинного навчання, науки Data Science. Тепер більшість кроків роботи з інформацією знаходиться в процесі автоматизації.

Можна з упевненістю стверджувати, що автоматизація найбільше помітна у сфері машинного навчання. В цій галузі зарекомендували себе такі компанії, як, Data Robot та H2O. Їхнім продуктом є комплексні платформи машинного навчання, завдяки такому програмному комплексу спеціалісти з обробки та аналізу даних можуть дуже легко впоратися з управлінням даними та розробкою моделей. Одним з таких методів автоматичної розробки та навчання моделей, або по-іншому AutoML, є Cloud AutoML від компанії Google. Цей новий хмарний продукт об'єднує різні готові і навчені до певного рівня інструменти машинного навчання. Він базується на алгоритмі нейронно-архітектурного пошуку Neural Architecture Search (NAS). Цей алгоритм не просто розпізнає зображення, він шукає в хмарі найбільш вдалу для вирішення конкретного завдання нейронну мережу та використовує її [3].

Конфіденційність та безпека даних.

На прикладі таких гігантів, як Facebook та Google ми знаємо, що конфіденційність та безпека інформації дуже делікатна тема при обробці даних. І часто для компаній пріоритетним стає захист персональних даних.

Дані, що є в розпорядженні великих компаній це не просто необроблені цифри, вони представляють реальних людей та реальні речі. Уся методологія Data Science базується на даних, але більшість з них не є анонімними і тому в руках зловмисника можуть бути використані для шахрайств, крадіжок грошей з рахунків та інших кіберзлочинів. Тому по мірі того, як наука про дані розвивається, відбуваються докорінні зміни і трансформації протоколів конфіденційності та безпеки навколо даних. Цей процес включає створення нових законів та різних інших методів встановлення та підтримки безпеки та цілісності даних.

Наука даних у хмарі.

За час розвитку Data Science, як наукової галузі, зросли обсяги інформації, що вона має обробляти. Кількість інформації, що потребує аналізу деяких компаній вже перевищив можливості персонального комп'ютера. Тому виникла потреба в використанні хмарної обробки даних.

Особливістю хмарних обчислень є те, що вони пропонують можливість отримати доступ до практично безмежної обчислюваної потужності будь-де і будь-кому. Наприклад, Amazon Web Services (AWS) пропонує сервери з 96 віртуальними процесорними ядрами та 768 ГБ оперативної пам'яті. Сервери можуть бути, наприклад, налаштовані в групу автоматичного масштабування, де сотні з них можна запускати або зупиняти без особливих затримок, тобто збільшувати при необхідності обчислювальну потужність.

Великою перевагою хмарних обчислень є те, що компанії, які надають такі послуги, також пропонують повноцінні платформи для аналізу даних. Наприклад, Google Cloud пропонує платформу під назвою BigQuery, яка є безсерверним і масштабованим складом даних, що надає експертам з даних змогу зберігати та аналізувати петабайти даних, і все це на одній платформі [4]. Платформа BigQuery також може бути підключена до інших GCP-сервісів для Data Science. Завдяки використанню Cloud Dataflow для створення потокової передачі даних, Cloud DataProc для запуску Hadoop або Apache Spark на даних, або BigQuery ML для побудови моделей машинного навчання на величезних наборах даних [4].

Обробка природної мови (ОПМ).

Розвиток Data Science вимагає розвитку і інших суміжних галузей. Спочатку наука про дані була необхідна суто для аналізу необроблених чисел. Тому якщо виникала потреба обробити будь-який вид тексту, його спочатку необхідно було перетворити на числа, що зробити було досить складно.

Розробка нової галузі машинного навчання – глибинного навчання, призвела до значного розвитку в обробці природної мови. Завдяки новим алгоритмам стала можлива інтеграція обробки природної мови у регулярний аналіз даних. Завдяки різним архітектурам глибинного навчання, наприклад, нейронним мережам, тепер можна неймовірно швидко отримувати інформацію

з великих фрагментів тексту, вони можуть розподіляти текст на різні категорії, визначати ставлення до тексту та проводити аналіз схожості текстових даних. А потім вся ця інформація може бути збережена в одному функціональному векторі чисел. Тепер ОПМ став потужним інструментом в Data Science [5].

Отже, по мірі зростання можливостей Data Science вона впроваджується в кожному галузь сучасного життя. Орієнтація в цій галузі довгострокова і наразі вона стає більш доступною для багатьох людей, як інструмент у різних програмних комплексах.

Сучасною тенденцією для великих компаній є інвестування значних коштів в розробку або придбання інструментів та послуг для автоматизації Data Science, оскільки а обробки даних в змозі зробити процес дешевшим і простішим.

В свою чергу наука про обробку даних впливає на розвиток суміжних галузей и викликає бурхливий розвиток таких областей, як автоматизація обробки да аналізу даних, безпека та конфіденційність даних, обробка природної мови. І одним з факторів, що є запорукою для подальшого розвитку Data Science, є перехід до хмарних обчислень.

Література

1. Фоусет Т. Data Science для бізнесу. Як збирати, аналізувати і використовувати дані / Фоусет Т., Провост Ф. – К. : Наш формат, 2019. – 400 с.
2. Николенко С. Глубокое обучение. Погружение в мир нейронных сетей / Николенко С., Кадурич А., Архангельская Е. – Спб. : Питер, 2016. – 480 с.
3. AutoML від Google і нові можливості машинного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://evergreens.com.ua/ua/articles/automl.html> (дата звернення : 28.02.2020).
4. BigQuery [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cloud.google.com/bigquery> (дата звернення : 28.02.2020).
5. Machine Learning Algorithms : A reference guide to popular algorithms for data science and machine learning / Giuseppe Bonaccorso., 2017. – 360 с. (Packt Publishing).

Сізнцова Марія

студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ

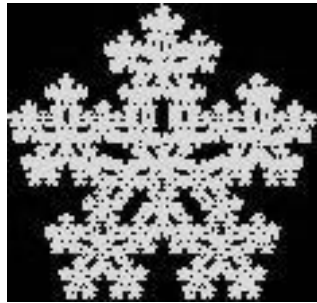
Наук. кер.: викл. Фоменко Г.М.

ФРАКТАЛЬНА ГРАФІКА У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Фрактальна графіка є на сьогоднішній день одним з найбільш швидко розвиваючих і перспективних видів комп'ютерної графіки [1]. Фрактальна геометрія незамінна при побудові дуже складних ліній та поверхонь, або ж при зображенні штучних гір, хмар, водоймищ, дерев, кущів. Такий вид графіки

використовується при побудові ландшафтів у комп'ютерних іграх та ілюстрацій у книгах.

Фрактал – це геометрична фігура, що має властивість самоподібності, тобто складена з декількох частин, кожна з яких подібна до всієї фігури. Одним із найяскравіших прикладів є «п'ятикутник Дарера», який має вигляд зв'язки п'ятикутників. Основними його елементами є п'ятикутник та рівнобедрені трикутники. Ці трикутники вирізаються з середини кожного п'ятикутника, у результаті чого отримується фігура, яка схожа на 5 маленьких п'ятикутників, приклеєних до одного великого.

Рис. 1 П'ятикутник Дарера

Перші ґрунтовні дослідження фрактальних множин було проведено математиком Удо Аахен ще у XIII ст. Вивченням даного питання також займалися такі вчені як Кантор, Хауфорд та Пуанкаре, які працювали у цій області протягом 1875-1925 рр. [3]. Пізніше, Бенуа Мандельброт ввів термін «фрактал». Науковець стверджував, що фрактали відображають усі органічні структури живої природи, показують, як із дуже малих елементів утворюються рослини і тварини. Фрактали можна легко знайти в природі: це і листя папороті, і маленькі сніжинки, контури хмар, морських берегів, тріщини в породах, зображення структур деяких речовин, отримані під мікроскопом та ще багато іншого.

Фрактальні зображення можна побудувати у багатьох сервісах. Для цього розроблено так звані генератори фракталів – спеціальні комп'ютерні програми, які дозволяють обрати алгоритм генерації фрактальних зображень, збільшити той чи інший фрагмент зображення, поміняти кольорову гаму і зберегти отримане зображення в форматах JPEG або PNG. Прикладами таких програм є Ultra Fractal, Aophysys 7X, Chaotica [3]. У даній роботі більш детально розглянуто принципи побудови самоподібних фігур за допомогою сервісу ChaosPro. Він є досить швидким, підтримує різні типи фракталів (2-D і 3-D), а також користувачу надається можливість написання власних формул. Крім цього точне кольорове налаштування забезпечує плавні градієнтні переходи, справжню підтримку кольору, підтримку анімації.

Отже, вивчаючи тему цього дослідження, я дійшла до висновку, що фрактали – область дивного математичного мистецтва, коли за допомогою простих формул і алгоритмів утворюються картини надзвичайної краси і складності. Фрактал така математична величина, що зустрічається досить часто, але якщо добре не придивитися, його можна і не побачити. Абсолютно точна, алгебраїчна величина, яка творить собою неймовірні фігури, візерунки та складає цікаві орнаменти, що ми зустрічаємо кожного дня.

Література

1. Кривобочек М. М. Фрактальна геометрія у розвитку сучасних технологій та прикладної математики [Електронний ресурс] / М. М. Кривобочек, О. Е. Корнійчук. – 2013. – Режим доступу : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/7809/3/FG_2014_325-338.pdf.
2. Мельниченко В.В. Фрактальна комп'ютерна графіка [Електронний ресурс] / В. В. Мельниченко, В. В. Єфименко. – Режим доступу : http://globalnauka.com/naukova_ukraina/930.html.
3. Унгурян Г. Що таке фрактальна графіка, види та програми для її створення [Електронний ресурс] / Галина Унгурян. – 2013. – Режим доступу : https://systems.at.ua/publ/kompjuterna_grafika/shho_take_fraktalna_grafika_vid_i_ta_programi_dlja_jiji_stvorennja/5-1-0-181.
4. Що таке фрактальна графіка? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pikabu.ru/story/chto_takoe_fraktalnaya_grafika_6363550.

Сізнцова Марія

студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер: к.т.н., доц., викл. Неласа Г.В.

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СУЧАСНОМУ КІБЕРПРОСТОРИ

Особливість сучасного протистояння в кібернетичному просторі полягає в тому, що навіть слабкі в економічному плані країни, які не мають потужного оборонно-промислового комплексу, можуть проводити успішні кібернетичні операції та впливати на великі соціальні групи. Розуміючи сучасний стан та актуальність проблеми забезпечення кібернетичної безпеки, більшість країн світу проводять комплексні заходи щодо безпеки в кібернетичному просторі. Ці заходи пов'язані перш за все з розробкою та вдосконаленням нормативно-правової бази, що регулює питання сфери кібербезпеки. Також створюються відомчі та державні структури, що відповідають за забезпечення кібернетичної безпеки

Спеціальні служби різних країн вивчають методи діяльності хакерських груп, а іноді навіть активно співпрацюють з ними, використовуючи їхні знання та навички при проведенні кібернетичних операцій, пропонуючи їм натомість лояльність та захист. В той же час, технології, що використовують кіберзлочинці, завжди знаходяться на шаг попереду відносно сторони, що захищається. Це вимагає постійного удосконалення систем кібернетичної безпеки, швидкого та адекватного реагування на нові загрози та інциденти. Розуміючи сучасний стан та актуальність проблеми забезпечення кібернетичної безпеки, більшість країн світу проводять комплексні заходи щодо безпеки в кібернетичному просторі.

Право на захист персональних даних та конфіденційність є старим основоположним правом людини, яке отримало нову та особливу актуальність з

поширенням і розвитком інформаційних технологій. Саме це право нам гарантує Закон «Про захист персональних даних», у поточній редакції від 01 січня 2017 року. Забезпечення кібербезпеки почало врегульовуватися на національному рівні [1]. Для тих, хто незаконно збирає, зберігає, знищує та поширює конфіденційну інформацію про особу передбачена Стаття 182 «Порушення недоторканості приватного життя» Кримінального кодексу. Покарання за таку діяльність становить від 8500 до 17000 гривень, а за повторні злочини – навіть позбавлення волі на строк від 3 до 5 років [2]. Нещодавно світ побачив новий Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [3]. Метою цього закону є створення національної системи кібербезпеки, яка сприятиме захисту важливих інтересів суспільства та держави. Закон оперує важливими поняттями, визначає основні об'єкти такого захисту та виділяє ключових осіб, які повинні слідкувати за реалізацією такого захисту. Проте після ознайомлення з текстом цього закону виникає питання, чи захищатиме закон інтереси окремої особи як індивіда? Основна увага закону зосереджена на захисті прав суспільства та держави в кіберпросторі, однак саме людина як індивід зазнає найбільших негативних впливів у сучасному інформаційному просторі. Насамперед, важливою складовою такої проблеми є відсутність розуміння того, що саме повинно захищатися в контексті інформаційної безпеки людини [4].

Можна сформулювати загальні рекомендації, що портібно робити, щоб захистити себе:

1. Не розміщувате особисту інформацію у соцмережах. Треба починати вчити дітей інтернет-безпеці вже із 5-річного віку.

2. Необхідно вимагати, щоб в школах, хоча б факультативно, вводили такий предмет.

3. Не можна підключати робочий комп'ютер державних чи приватних стратегічних компаній до інтернету без попередньо встановленого захисту.

4. Не можна відкривати незнайомі листи з пропозиціями.

5. Не можна зв'язуватися із невідомими групами, яких не ідентифікували. Розплата за таку цікавість дуже висока – це дорога до програми із 25-м кадром, групи «Синій кит», зрештою, до вірусів, які зчитуватимуть фінансову та персональну інформацію.

6. Треба користуватися складними паролями, встановлювате фільтри для спамів та ліцензійні антивірусні програми, які за користувача щоденно боротимуться із армією вірусів.

Але у кожній системі є слабкість. Саме це перетворило систему Internet доступною для хакерів. На жаль, дотепер не існує стовідсоткових методів захисту. І все-таки боротися з хакерами, вандалами необхідно. Така боротьба здійснюється через:

- постійне навчання персоналу;
- підтримку високої виробничої дисципліни;
- адміністрування доступу як до інформації, так і до ресурсів обчислювальної техніки (розроблення системи паролів);

- обмеження доступу до апаратного та програмного забезпечення внаслідок підключення спеціалізованих периферійних пристроїв;
- здійснення захисту обладнання від пошкоджень і простоїв, пов'язаних із неякісним електроживленням (у тому числі забезпечення автономної роботи організації) і тощо.

Нагадаю, що Україна за останній час зробила перші активні та прогресивні кроки в побудові ефективної національної системи кібербезпеки. В той же час, проведені заходи – це лише краплина в морі, порівняно з тим, що необхідно буде зробити, а успішність та ефективність побудови системи буде залежати від таких чинників, як достатнє фінансування професійний менеджмент проектів з кібербезпеки, а також залучення компетентних фахівців інформаційно-технічної сфери.

На мою думку треба в найближчий час розробити низку заходів і впроваджувати їх у життя. Серед таких заходів – і розроблення нового програмного забезпечення, і модерні технологічні новинки. Необхідно пам'ятати, що в умовах сучасності інформаційне суспільство не повинно відокремлюватися від реального світу, в якому ми зараз живемо. Цей принцип повинен стати основою для формування цінностей сучасного інформаційного суспільства [4].

Література

1. Про захист персональних даних: Закон України за станом на 20 берез. 2020 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
2. Порухення недоторканності приватного життя: Стаття 182 Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://protocol.ua/ua/kriminalniy_kodeks_ukraini_stattya_182/.
3. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України за станом на 08 липня 2018 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : сайт. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
4. Куценко С. Захист особистих та персональних даних в інтернеті: проблеми законодавчого врегулювання [Електронний ресурс] / Станіслав Куценко. – 2017. – Режим доступу : https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/zakhist-osobistikh-ta-personalnikh-danikh-v-interneti-problemi-zakonodavchogo-vregulyuvannya/.

Стєшина Валерія

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Ходаковська А.В.

НЕМОЖЛИВІ ФІГУРИ

Продовж всієї історії людство стикалося з оптичними ілюзіями. Міраж у пустелі, або ілюзії створювані світлом і тінню – це лише кілька цікавих явищ,

які зустрічаються в природі. Уяву людей стали хвилювати явища, які ошуковують зір і розум. Неможлива фігура являє собою один з видів оптичних ілюзій.

Шведський художник Оскар Реутерсвард є так названим «батьком» неможливих фігур, який за роки своєї творчості намалював тисячі таких фігур. Мауріц Ешер зобразив неможливі фігури на своїх літографіях, після чого вони стали більш популярними.

Голландський художник Мауріц Корнеліс Ешер народився в 1898 році в Леувардене. Він створив унікальні і чарівні роботи, в яких використовується широке коло математичних ідей [3].

Поки Мауріц навчався в школі, батьки хотіли, щоб він став архітектором, але погане здоров'я не дозволило йому закінчити шкільну освіту, і він став художником [3].

В процесі своєї роботи він надихався великою кількістю ідей з математичних статей. Мауріц був зачарований всілякими парадоксами та "неможливими фігурами". У багатьох своїх роботах Ешер використовував парадоксальні ідеї Роджера Пенроуза. Роджер є видатним математиком і фізиком. З самого дитинства його цікавила математика, тому він вступив до коледжу, щоб вивчати цю науку поглиблено. Хоча спочатку батьки хотіли щоб він отримав медичну освіту. До речі, Роджер і його батько Лайонел в 1954 році написали статтю про неможливі фігури в якій були малюнки неможливого трикутника і нескінченної сходи [4].

Неможливий трикутник, нескінченні сходи, неможливий тризуб, потрійне доміно, вежа з чотирма колонами-близнюками та ступінчаста стіна, все це є прикладами неможливих фігур.

Ешер провів багато часу в Альгамбра, зарисовуючи арабські мозаїки, і згодом сказав, що це було для нього «найбагатшим джерелом натхнення».

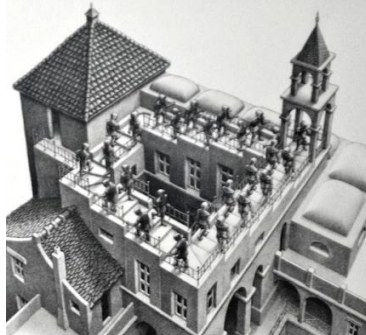
Як ми розуміємо, «логіка» простору це ті відносини між фізичними об'єктами, які звичайні для реального світу, і при порушенні яких виникають візуальні парадокси, звані ще оптичними ілюзіями. Більшість художників, змінюючи ці відносини між об'єктами, експериментують з логікою простору, ґрунтуючись на своїй інтуїції.

Мауріц Ешер був справжнім майстром головоломок і його оптичні ілюзії показують те, чого насправді не існує. На його картинах все змінюється, плавно перетікає з однієї форми в іншу, сходи не мають початку і кінця, а вода тече вгору.

Рис. 1 Додекаедр

На рисунку 1 зображений додекаедр, що містить багато пірамід. Вони начебто будинки для міфічних істот. З цих будинків наче з вікон визирають руки і шиї цих істот. Саме це може заплутати наші очі і розум [1].

Рис. 2 Сходження і спуск

Люди, зображені на картині «Сходження і спуск» (рис. 2) весь час йдуть або вгору, або вниз. Якщо спробувати знайти розгадку цієї картини можна заплутатися, тому що розгадки немає.

Рис. 3 Рептилії

Ешер намалював на цій картині алігаторів які з намальованих перетворюються в об'ємних і навпаки. Початок і кінець даного перетворення на малюнку не знайдені.

В даний момент існує музей в Нідерландах, присвячений творчості Мауріца Ешера. У залі є безліч літографій на яких малював художник. Головною прикрасою цього музею є 7-метрова картина «Метаморфози», на якій, як вважають відвідувачі, зображен зв'язок між вічністю і нескінченністю. Так само в музеї висять незвичайні люстри, які були зроблені в формі птахів, яких намалював художник багато років тому [2].

Отже, неможлива фігура може існувати лише на малюнках, картинах, в нашій уяві але вона ніколи не зможе існувати в реальному світі. В таких ілюзіях не варто шукати розгадку, хоча в більшості випадків, коли люди бачать дані оптичні ілюзії вони намагаються зрозуміти, де початок, а де кінець.

Література

1. Светлана Яруллина [Електронний ресурс] // Мауриц Эшер или «невозможное – возможно». – Режим доступа : <https://artifex.ru/%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0/%D0%BC%D0%B0%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%86-%D1%8D%D1%88%D0%B5%D1%80/> (дата звернення : 21.02.2020)

2. Эллина. [Електронний ресурс] // Мауриц Эшер – мастер оптических иллюзий. – Режим доступу : https://elligo.ru/muzei_i_dostoprimechatelnosti/mauric-esher-kartiny.html (дата звернення : 21.02.2020)
3. Невозможный мир. [Електронний ресурс] // Біографія Мауріца Ешера. – Режим доступу : https://im-possible.info/russian/articles/escher_math/escher_math.html (дата звернення : 21.02.2020)
4. Невозможный мир. [Електронний ресурс] // Біографія Роджера Пенроуза. – Режим доступу : <https://im-possible.info/russian/articles/penrose-bio/penrose-bio.html> (дата звернення : 21.02.2020)

Трегуб Ольга
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Ситницька М.В.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ СЛІДІВ

Нині Інтернет використовують понад 4 млрд людей. І кожен раз коли ми заходимо в нашу Всесвітню павутину, ми залишаємо свій цифровий слід, навмисне або ненавмисне.

Майже кожен з нас користується соцмережами, які просто наповнені нашими цифровими слідами. Серед соцмереж за популярністю лідирує Facebook – 2,17 мільярда активних користувачів у 2018 році. За ним слідують Youtube і WhatsApp, а кількість користувачів Instagram за останній рік збільшилась на третину. На сьогоднішній день 52% інтернет-трафіку приходиться на мобільні телефони[3].

Цифровий слід – це унікальний набір дій в Інтернеті або на цифрових пристроях. У Всесвітній павутині – це інформація, залишена в результаті перегляду веб-сторінок і збережена у вигляді куків.

Існують два основних типи цифрових слідів: *пасивні* та *активні*. *Пасивний цифровий слід* – це дані, зібрані без відома власника. *Активний цифровий слід* з'являється, коли користувач навмисно публікує свої персональні дані, щоб розповісти про себе на веб-сайтах і в соціальних медіа [4].

Відповідно будь-яка людина яка користується Інтернетом залишає в ньому величезну кількість цифрових слідів кожен день, які так чи інакше зберігаються і надалі використовуються – комерційними компаніями, правоохоронними органами або просто ентузіастами. Електронні листи, пости, лайки, коментарі, які ви залишаєте це все активні цифрові сліди. Пасивними цифровими слідами можна назвати ір-адресу пристрою, статистику відвідування веб-сайту, історію пошукових запитів, записи про пересування людей, про телефонні дзвінки тощо.

Я з моїм науковим керівником провела анонімне опитування серед 26 осіб. Яке показало, що з них 88,5% – користується соцмережами кожен день, 7,7% – 1-3 рази на місяць і останні 3,8% – не використовує соцмережі;

публікації роблять 42,3% – один раз на місяць, 30,8% – 1-2 рази на рік, 19,2% – ніколи і 7,7% – роблять публікації кожен тиждень; 38,5% – ставить 1-10 вподобайок у день, 23,1% – ставить більше 30 вподобайок у день, 19,2% – 10-20 вподобайок у день та 19,2% – ставлять менше 20 вподобайок у місяць. Також 53,8% – пишуть коментарі 1-2 рази на місяць, 26,9% – 1-2 рази на тиждень, 15,4% – ніколи не пишуть коментарі та 3,8% – пишуть коментарі щодня.

Цифрові сліди діляться на 2 види: зміст і метадані. *Зміст* – це ваше повідомлення, яке ви надсилаєте, а *метадані* – це додаткові дані до вашого змістом, такі як дата і час відправлення, номер телефону, місце положення і т.д. [5]. Метадані дуже важливі, оскільки за ним можна описати докладну картину вашого життя. Особливу роль відіграють компанії, які «відповідають» за наші комунікації: наприклад, оператори стільникового зв'язку і провайдери інтернету. Ці компанії мають докладним архівом метаданих, що дає їм (і іншим, хто має доступ) детальну картину нашого життя. За допомогою метаданих можна дістатися до інформації, яку ви аж ніяк не хотіли б розкривати. Якщо за даними вашого телефону його місцеперебування збігається з місцем проведення зборів, значить, можна зробити висновок: ви учасник цих зборів.

Це дійшло навіть до того, що нам можуть рекламувати товар, що цікавить вас, навіть якщо ми ніколи не шукали цей товар в Інтернеті. Наприклад, якщо ви по телефону обговорюєте, що ви хотіли б придбати наприклад нову шафу, то скоріше за все, що коли ви потім будите гортати стрічку Facebook, ви побачите рекламу нової шафи.

Капіталізм стеження: як можна продати цифрові сліди

Соціолог Шюссета Зубофф у 2014 році ввела і популяризувала термін *surveillance capitalism* – капіталізм стеження. Компанії збирають цифрові відбитки людей, але тільки частина цієї інформації використовується для заявлених компаніями цілей – для поліпшення якості обслуговування. Частина даних «згодовують» машинному інтелекту, який розраховує з них досить точні прогнози про те, що ви робите, будете робити завтра і в майбутньому [1].

Цифрові сліди мають досить велике значення для багатьох механізмів в Інтернеті. Вже перший вихід користувача в кіберпростір залишає там цифровий відбиток. Але оскільки одним відвідуванням глобальної Мережі обмежитися неможливо, в справу вступає один з основних алгоритмів сучасного Інтернету – система фільтрів. Вона відстежує, збирає й аналізує всю інтернет-активність людини: які місця він відвідує, чим цікавиться, за що платить і т.д. На підставі цього цифрового сліду система відбирає важливий для конкретного користувача контент і відсіває інформаційний шум. Навколо людини створюється так званий міхур фільтрів – ексклюзивна версія віртуального простору. Наприклад, коли ви шукаєте будь-якої товар в Інтернеті, ви дивитесь різні варіанти і пізніше ви можете побачити рекламу перегляданих вами товарів на інших сайтах [2].

Американський маркетолог Тоні Фіш писав про можливі небезпеки цифрових слідів ще у 2007 році. Аналіз електронного сліду, на думку Фіша, дозволить з'ясувати, що, як і чому купують інтернет-користувачі. У 2017 році

дослідниця Каталін Фехер помітила у своїй науковій статті про особисті онлайн-стратегії, що користувачі залишають після себе цифрові сліди в онлайн-системах і нових медіа. Наслідки цього можуть бути непередбачувані: як колишні, так і оновлені записи доступні в нескінченному цифровому сьогоденні. Фехер також підкреслювала, що «універсальні шаблони персональних онлайн-стратегій підпорядковані в основному усвідомленим рішенням, в результаті чого користувачі зберігають 70% контролю над своїми цифровими слідами. Однак решта 30% дій в інтернеті користувачі здійснюють невідомо, і це призводить до непередбачених наслідків від крадіжки особистих даних до викрадення» [4].

Цифрові сліди можуть значно впливати на наше реальне життя. У 2017 році вже 70 відсотків великих роботодавців перевіряли, що відбувається в соціальних мережах потенційного співробітника. А оскільки попит народжує пропозицію, то вже виникли компанії, що спеціалізуються на зборі цифрової інформації про людину з подальшим наданням її тому, хто заплатить. Отже, цифрові сліди по суті створюють ваш віртуальний образ, по якому можна дивитись, що ви за людина, які ви маєте навички та навіть ваш характер. Адже те що ви пишете, публікуєте в соцмережах, те що публікують про вас (рейтингові списки, результати ЗНО) може дати вашу характеристику як людини, професіонала, майбутнього працівника. Тому дуже важливо фільтрувати контент перед його публікацією в Інтернеті, забезпечити особистий позитивний цифровий слід. Оскільки, якщо ви не будите мати хороший цифровий слід, то зіпсувати вашу репутацію буде набагато простіше, ніж репутацію будь-якої людини з гарним цифровим слідом. Адже людина може написати щось погане про вас в Інтернеті та це буде найактуальніша на той момент інформація про вас, і якщо ви не зможете нейтралізувати це гарним цифровим слідом, в інших людей (роботодавців) може скластися про вас погане враження.

Отже, вплив цифрового сліду на особисту та професійну репутацію людини досить великий. Усе, що потрапляє в Інтернет зберігається, аналізується та використовується. Якщо ви будите слідкувати за тим, що ви публікуєте про себе у соцмережах, то можна створити гарний цифровий слід, який забезпечить вам позитивний імідж. Адже багато працедавців, приймальні комісії вишів оцінюють цифрові сліди кандидатів на посаду чи місце на навчання вже сьогодні.

Щоб створити позитивний цифровий слід треба лише фільтрувати те, що ви публікуєте в інтернеті. Ставтеся відповідально до вашого цифрового сліду і все буде добре.

Література

1. Жданов С. Війна за дані : чому не можна просто взяти і «стерти» свій цифровий слід [Електронний ресурс] / Сергій Жданов. – 2019. – Режим доступу : <https://knife.media/data-laws-war/>.

2. Йолкіна С. Цифровий слід – що це? [Електронний ресурс] / Світлана Йолкіна. – 2019. – Режим доступу : <https://www.bagira.guru/internet/tsifrovoj-sled-chto-eto.html>.
3. Коротаяєвський Л. У 2018 інтернет-користувачів стало 4 млрд, з них понад 3 млрд користуються соцмережами – дослідження / [Електронний ресурс] / Лев Коротаяєвський. – 2018. – Режим доступу : <https://hromadske.ua/posts/u-2018-internet-koristuvachiv-stalo-4-mlrd-z-nih-ponad-3-mlrd-koristuyutsya-socmerezhami-doslidzhennya>.
4. Цифровий слід [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4&stable=0&redirect=no.
5. Цифрові сліди: що це?[Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу : <https://myshadow.org/ru/digital-traces-content-and-metadata>.

Черкасова Діана
студентка 4 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: к.т.н., доц., викл. Неласа Г.В.

РОЗРОБКА ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ З ПРОДАЖУ МАТЕРІАЛІВ І ВИРОБІВ РУЧНОЇ РОБОТИ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЇ REACT

Інтернет вже давно увійшов у наше життя і став його невід’ємною складовою. Інтернет являє собою сферу, де відбувається обмін, зберігання та обробка великої кількості інформації. Споживачем цієї інформації є користувач, тобто людина.

В свою чергу, зараз є безліч майданчиків, де люди можуть вільно комунікувати. Але крім цього, інтернет, в першу чергу, є ефективним інструментом для здійснення комерційної діяльності.

На сьогоднішній день середньостатистичний користувач проводить в інтернеті приблизно 6 годин 40 хвилин кожного дня. Якусь частину з цього часу він витрачає на онлайн-покупки. До кінця 2020 року загальний обсяг продажів інтернет-магазинів по всьому світу, за прогнозами, повинен досягти позначки в 2 трильйони доларів США [1]. Тож інтернет-магазин – це одне із найбільш вигідних і перспективних рішень для бізнесу.

Отже, в рамках дипломного проекту було вирішено розробити інтернет-магазин з продажу матеріалів та виробів ручної роботи.

Створення інтернет-магазину поділяється на такі етапи [2]:

- постановка цілей і задач сайту;
- створення, опрацювання технічного завдання;
- створення макета дизайну сайту;
- верстка макета;
- програмування;
- наповнення контентом;
- тестування.

Основними задачами розроблюваного сайту є:

- авторизація та реєстрація на сайті;
- перегляд каталогу товарів;
- пошук за каталогом;
- редагування кошику;
- оформлення замовлення;
- оплата замовлення.

Одним із найважливіших етапів є вибір технологій та інструментів розробки.

Даний проект реалізується за допомогою таких технологій: React, Bootstrap, Redux, Html, Scss. Інструменти, які використовуються: PhpStorm, Figma, Chrome.

React (іноді React.js або ReactJS) – JavaScript-бібліотека з відкритим вихідним кодом для розробки призначених для користувача інтерфейсів [3].

React може використовуватись для розробки односторінкових і мобільних додатків. Його мета – надати високу швидкість, простоту і масштабіність. Як бібліотеки для розробки призначених для користувача інтерфейсів React часто використовується з іншими бібліотеками, такими як Redux.

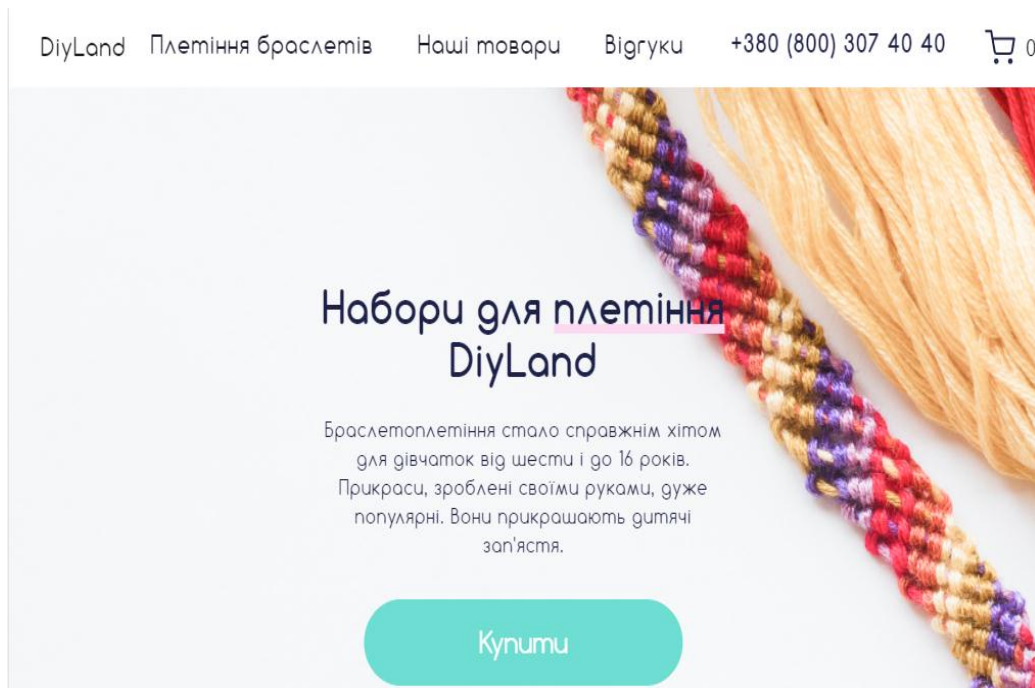
Redux – бібліотека для JavaScript з відкритим вихідним кодом, призначена для управління станом додатків [4].

Bootstrap (фреймворк) – вільний набір інструментів для створення сайтів і веб-додатків. Включає в себе HTML- та CSS-шаблони оформлення для типографіки, веб-форм, кнопок, міток, блоків навігації та інших компонентів веб-інтерфейсу, включаючи JavaScript-розширення [5].

Система розроблюваного інтернет-магазину працює наступним чином:

- 1) «Купити» або «Наші товари» у шапці меню;
- 2) продивитись товари;
- 3) «Купити»;
- 4) продивитись обраний товар;
- 5) «Купити», тобто додати у кошик;
- 6) перейти до кошика;
- 7) оформити замовлення.

Фрагмент розроблюваного інтернет-магазину наведено на рисунку 1.

Рисунок 1 – Головний блок (шапка сайту)

Отже, зараз тема створення інтернет-магазинів є досить актуальною. Кількість користувачів інтернету, які здійснюють покупки онлайн, зростає з кожним днем. Тож створення інтернет-магазину «Diyland» є гарним рішенням для продажу матеріалів та виробів у сфері рукоділля.

Література

1. Интересные факты об интернет-торговле в мире в 2020 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lemarbet.com/razvitie-internet-magazina/interesnye-fakty-ob-internet-torgovle/> (дата звернення 04.03.2020).
2. Основные этапы создания сайта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://impulse-design.com.ua/etapy-razrabotki-sajta.html> (дата звернення 04.03.2020).
3. Изучение React. Полное руководство по React [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://learn-reactjs.ru/home> (дата звернення 05.03.2020).
4. Redux [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://redux.js.org/> (дата звернення 06.03.2020).
5. Bootstrap [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://getbootstrap.com/> (дата звернення 05.03.2020).

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО»

Носик Максим

к.і.н., викл. вищ. кат., викл.-метод.,
викладач історії ЕПК ЗНУ

РЕТРОГРАДНІСТЬ ІСТОРИЗМУ АБО ЗАМКНУТЕ КОЛО ІСТОРИЧНОГО КРУЗОНІАНСТВА

Сучасний глобальний світ вперше у своїй історії зіштовхнувся з «неймовірною» пандемічною загрозою фізичному існуванню цивілізації, що на даний момент супроводжується руйнацією століттями існуючих соціально-економічних зв'язків. При цьому науки суспільного спрямування виявилися здатними лише констатувати факти негативних наслідків карантинно-епідеміологічних заходів.

Неабиякий інтерес викликає в таких умовах історична наука, яка прагне в рамках висунутої К. Поппером концепції «верифікаційного крузоніанства» [11, с. 247-250] й надалі займатися аналізом фактів та подій, підлаштовуючи «під себе» суспільно-політичні кон'юнктури, тим самим «травмуючи» історичну свідомість суспільства, навіть політизуючи її.

Справа в тому, що подібний підхід до науково-пошукової методології був поставлений під сумнів ще Т. Куном, котрий наголошував на нераціональності подібного підходу через відсутність єдиної парадигми відбору раціональних теоретичних концепцій [1]. Та й сам автор концепції «раціональної верифікації» – К. Поппер, ясно уявляв «всю бідність та недолугість» бачення історичного процесу з точки зору історизму – у безперервності історичних змін [3; 4].

Навіть сучасні українські історики Гуревич А. Я. [5], Турченко Ф. Г. [13], Косьміна В. Г. [7], Реєнт О. П. [12] також влучно зазначили серйозну епістеміологічно-методологічну кризу вітчизняної та світової історичної науки, вказуючи на те, що історична наука стала «кораблем без компасу і вітрил» [13, с. 12, 14]. В той же час Зашкільняк Л. О. зазначав про необхідність глибинних змін у пошуку наукових закономірностей пізнання історичного минулого [6, с. 218.].

На нашу ж думку, єдиним виходом історичної науки з методологічного «глухого кута» (викликаний неприкладним характером історичних студій – *М.Н.*) є відмова від принципів історизму та перехід до історіософської парадигми [9].

Такою методологічною «слабкістю» (в тому числі її заполітизованістю – *М.Н.*) історичної науки спробували скористатися соціологи, тим більше сама історична спільнота навіть не намагається не те що пояснити, а хоча б принаймні пізнати природу історичного процесу.

Так, Н. Луман, модернізувавши гегелівську часову темпоральність, запропонував концепцію *історизації уніфікованого історичного часу*, якою натякає на «суспільно-історичну зацікавленість у майбутньому», поділивши

історичний процес на історичні горизонти, які, на його думку, мають автоселективні властивості [8, с. 143].

На думку Ніколаса Лумана, «... історичний процес можна формулювати не тільки у його русі, але й у його автоселективності, розуміючи зсув часових горизонтів як селекцію. Лишень здатність бачити минуле сучасне як сучасне з власними майбутнім й минулим та відрізнити їх від актуального сучасного, дозволить нам зрозуміти історичну наступність сучасних часів як селективні ланки з варіативними майбутніми й пройдешніми...» [цит.: 8, с. 141, 143].

Враховуючи точку зору Н. Лумана та концепцію Т. Парсонса волюнтаристсько-аналітичного реалізму [2], ми отримуємо модель 1 соціальної [світової] історії ... ,

Модель 1: Природа соціальної історії

$$\text{темпоральність} * \frac{\text{системна історія}^n + \text{час}}{\text{автоселективність}} = \text{синхронність}$$

The diagram consists of a mathematical equation at the top: $\text{темпоральність} * \frac{\text{системна історія}^n + \text{час}}{\text{автоселективність}} = \text{синхронність}$. Below the equation, a green double-headed arrow points downwards, with the word "Історизація" (Historization) written inside it. Below the arrow is a rectangular box containing the text "Історичний процес" (Historical process).

відповідно до якої:

- *системна історія* – соціальний організм (суспільство) у всьому багатоманітті проявів історичної тяглості;
- *час* – сукупність культурних проявів соціального буття;
- *синхронність* – світовий час як паралельно-рівноцінна зміна світового горизонту;
- *автоселективність* – зсув (селекція) часових горизонтів соціального буття;
- *темпоральність* – часова сутність соціально-історичних явищ;
- *історизація* – уніфікація світового часу через темпоралізацію проявів феномену соціального життя.

Назріла реальна небезпека «перетягування» соціологією на себе «непомірної ноші бачення соціальної минувщини». А що ж при цьому думають історики? Як це може вплинути на процес та якість методології історіописання? Вони бачать та відчувають назріваючу кризу, але не можуть запропонувати нічого нового, окрім стандартного історичного факто- та подієписання.

На думку Н. Лумана, у сучасній історичній науці бракує відповідних теоретичних засобів, а її можливості виявилися аж занадто дрібними навіть для задач, поставлених перед об'єктивною історією фактів, а у ще більшому ступені це стосується до концепту історії селективності, «... оскільки не можна триматися тільки за незворотність часу і у цьому сенсі – за чисту історичну фактичність – це залишало б не з'ясованим занадто багато чого» [8, с. 148].

Надалі відомий соціолог запропонував досить нестандартний та суперечливий варіант подолання вищенаведеної проблеми – Н. Луман запропонував «... історика, який цікавиться селективним потенціалом соціальних систем, довелося б задатися тут питанням: як потреба у часі та

історії виникає зі зростаючої селективності відношень системи і середовища, внаслідок чого соціальні системи й починають відбір своїх уявлень про час та власну історію, щоб розгортати чи обмежувати свій селективний потенціал?» [8, с. 148].

З цього випливає, що історична наука, що потрапила до соціологічних «тенет історичної свідомості», повинна «звільнитися» від свого предмету – суспільства – сукупності подій світової історії (сукупності селективних історичних зв'язків), яку слід теоретично розуміти як соціальну еволюцію. На жаль, такого роду однобоке бачення історії як «системної структури випадкових сукупностей реалізованих можливостей» [8, с. 136–137], що за принципом «снігового кому» не може усвідомити наявність ланцюгової реакції «минуле – сьогодні – майбутнє».

Саме тому, з одного боку, слід усвідомлювати парадоксальність умовисновків Н. Лумана як провідника світової соціології, котрий неоднозначно стверджував, що історія є складним процесом, чого відверто не бачать історики (через когнітивно-мотиваційну природу соціальних процесів). Проте, при цьому, Н. Луман пропонує розуміти історію лише через пізнання історично засвідчених уявлень про час та історію [8, с. 137], що без самих істориків також є категорично неможливим.

З іншого ж боку, на нашу думку, історико-методологічне осмислення історичного процесу, для поглиблення своєї життєздатності та набуття практично-прикладного значення, повинно перейти у історіософську площину історичного прогнозування майбутнього світової цивілізації (на базі синергетичного синтезу природничих та суспільствознавчих наук) [10], розуміючи всю неспроможність історизму відповісти на більшість викликів сучасності (принаймні уявляючи принцип історизму як один з етапів становлення методології історії).

Література

1. Kuhn T. S. The Structure of Scientific Revolutions / Thomas S. Kuhn. – Chicago : University of Chicago Press Ltd, 1962. – 210 p.
2. Parsons T. The Concept of Society : The Components and Their Interrelations / Talcott Parsons // Societies Evolutionary and Comparative Perspectives. – Englewood Cliffs (NJ) : Prentice-Hall, 1966. – P. 5–29.
3. Popper K. The Poverty of Historicism / Karl Popper. – London ; NY : First English edition published by Routledge & Kegan Paul, 1957. – 152 p.
4. Popper K. The Logic of Scientific Discovery / Karl Popper. – NY : Hutchmson & Co, Ltd, London, 1980. – 545 p.
5. Гуревич А. Я. О кризисе современной исторической науки / Гуревич А. Я. // Вопросы истории. – 1991. – №2–3. – С.21–36.
6. Зашкільняк Л. Методологія історії : від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 1999. – 226 с.
7. Космина В. Г. Методологія історії: етапи становлення та невирішені проблеми / Космина В. Г. // Наукові праці історичного факультету

- Запорізького національного університету. – 2012. – Вип. XXXII. – С. 55–60.
8. Луман Н. Мировое время и история систем : Об отношениях между временными горизонтами и социальными структурами общественных систем / Николас Луман // Логос. – 2004. – № 5(44). – С. 131–168.
  9. Носик М. Методологія історії на роздоріжжі : паралакс історії чи параліч істориків? / М. Носик // Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2015» : у 5 т. / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – Т. 5. – С. 283–286.
  10. Носик М. «Криве дзеркало історії» / Максим Носик // Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука 2017» : у 4-х т. / Запорізький національний університет. – Запоріжжя : ЗНУ, 2017. – Т. 4. – С. 180–185.
  11. Поппер К. Открытое общество и его враги / Карл Раймунд Поппер. Т. 2 : Время лжепророков. Пер. с англ. под ред. В. Н. Садовского. – М. : Феникс, Международный фонд «Культурная инициатива», 1992. – 448 с.
  12. Реєнт О. Криза сучасної української історіографії / О. Реєнт // Історія. – Ч. 2. XX століття. Четвертий міжнародний конгрес українців (Одеса, 26–29 серпня 1999 р.) : Доповіді та повідомлення. – Одеса; Київ; Львів, 1999. – С. 9–22.
  13. Турченко Ф. Г. Сучасне українське історіописання: подолання кризи? / Федір Григорович Турченко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2011. – Вип. XXXI. – С. 12–24.

Огіренко Дар'я
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Мільчева А.О.

ГОЛОВНІ СТОРІНКИ БОРОТЬБИ УКРАЇНЦІВ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Український народ прагнув незалежності багато віків. Козаки активно боролися за незалежність, створили свою державу. Надалі українці віками вели боротьбу проти панівної системи Російської держави, Польщі, Австро-Угорщини та інших країн. Лише в XX столітті було три спроби встановлення незалежності, які були невдалими. І тільки з четвертої спроби у 1991 році Україна отримала таку бажану незалежність.

Які події передували цим спробам? Які відомі персоналії брали участь у цих подіях? Та, в решті-решт, через що ці спроби були провальними?

1917-1918 рр. Нещодавно завершилася Перша світова війна, яка була дуже виснажлива для українців. Проте вона стала причиною підняття революційного духу. Створюються спілки, партії, товариства. 17 (4) березня 1917 року була створена Українська Центральна Рада (УЦР), яка стала фундаментом боротьби за незалежність. 19 (6) квітня 1917 року в Києві відбувся Український конгрес, який становив Українську Центральну Раду

національним органом влади, який мав виконувати державотворчі функції. Голова – Михайло Грушевський, заступник – Володимир Винниченко. УЦР за 1917-1918 роки видала чотири універсали [2].

III універсал проголосив створення Української Народної Республіки, яка зберігала автономність у складі Російської імперії. Але через війну, яку оголосила Росія УНР, Українська Центральна Рада була змушена задуматися про те, що треба відмовитися від більшовицької диктатури. Отже, **22 (9) січня 1918 р.** на закритому засіданні УЦР було створено IV універсал УЦР, який проголосив самостійність та незалежність Української Народної Республіки, як суверенної української держави [1]. Але, Російська імперія проголосила війну УНР. У лютому 1918 року почався наступ німецьких та австро-угорських військ. Армія УНР не була в змозі відбити атаки противників, тому у квітні вся територія УНР була захоплена.

Причини поразки Української Центральної Ради:

1. Не було підтримки іншими державами.
2. Неспроможність лідерів створити сильну армію.
3. Суперечності всередині керівництва УЦР.

До влади прийшов гетьман Павло Скоропадський, який створив Українську державу. Йому допомагав австрійський уряд, але довго він не зміг утримати владу в своїх руках. Для боротьби з гетьманом Скоропадського була створена Директорія, яка одержала перемогу.

18 жовтня 1918 р. – утворення Західно-Української Народної Республіки. Вищий орган влади – Українська Національна Рада на чолі з Євгеном Петрушевичем [5].

22 січня 1919 р. Директорія УНР видала постанову про затвердження Акту злуки між ЗУНР та УНР. Це зумовило об'єднання країни у єдине ціле: єдину соборну країну [3]. Але, через другу війну УНР з Російською імперією, Директорія була змушена покинути Київ. У липні 1919 р. польська армія захопила землі ЗУНР, а територія УНР опинилася під владою більшовиків.

Причини поразки ЗУНР:

1. Воєнна перевага Польщі.
2. Прихильне ставлення Антанти до Польщі.
3. Поразка УНР.

Причини поразки УНР:

1. Невирішене аграрне питання.
2. Позбавлення політичних прав значної частини населення.
3. Незадовільна підготовка та організація армії.
4. Розквіт отаманства.

Третя спроба встановлення незалежності відбулась у 1939 році у Західній Україні, яка в цей час була під владою Чехо-Словаччини. У 1939 році Гітлер прийняв рішення про ліквідацію Чехо-Словаччини, після чого Чехія приєдналася до рейху, а Словаччина одержала незалежність.

Таким чином, **14 березня 1939 р.** Карпатська Україна проголосила незалежність з президентом – Августином Волошиним, і вже з 15 березня розпочинає свою роботу Карпатський Сойм [4].

Карпатська Україна була незалежною лише декілька днів, бо 12 березня Гітлер дав згоду на окупацію Карпатської України Угорщиною. 15 березня на територію Карпатської України втручається угорська армія, яка вже через два дні остаточно захоплює всю територію молодого країни. Так як Угорщина була на стороні Німеччини, приєднання до неї Карпатської України було дуже вигідно для Гітлера.

Отже, всі ці три спроби, на жаль, були невдалими. На територію України завжди посягали Російська імперія та Польща, які були з сильнішою та більш численнішою армією. У яких вже були налагоджені зовнішні зв'язки та влада.

Здобути незалежність Україна змогла лише в 1991 р. після розпаду СРСР. Першим президентом став Леонід Кравчук. За 28 років незалежності, Україна зуміла налагодити зовнішні зв'язки. Але, Росія все одно не відмовилася від зазіхань на територію України. У 2014 р. почався збройний конфлікт на сході України між Україною та Росією. Були окуповані такі області, як Донецька та Луганська а також Кримський півострів.

Мені здається, що для того, щоб українська незалежність не відійшла у минулі сторінки, потрібно налагодити внутрішній лад країни, заохотити чоловіків до добровільного захисту країни, встановити безпеку для кожного громадянина України, більш поглибитися у питання об'єднання всього населення країни. Те, що у нашому суспільстві існує розмежовування на схід та захід, на україномовних та російськомовних, не приведе ні до чого хорошого. Я вважаю, що ми всі – один народ, та ми маємо бути одним цілим, захищати нашу державу та й надалі боротися за незалежність України.

Література

1. Верстюк В. Ф. Українська революція : доба Центральної Ради / Верстюк В. Ф. // Український історичний журнал. – 1995. – NN№ 2. – С. 65–78.
2. Солдатенко В. Ф. Українська революція та проблема створення національного парламенту // «ScienceRise: Juridical Science». – 2017. – № 1(1). – С. 5-18.
3. Акт Злуки [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Akt_zluky_1919
4. Залгалов В. Карпатська Україна / Василь Залгалов [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/1509817.html>
5. Західно-Українська Народна республіка [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Західноукраїнська_Народна_Республіка

Судакова Поліна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Мільчева А.О.

ЕРЦ-ГЕРЦОГ ВІЛЬГЕЛЬМ ФОН ГАБСБУРГ, АБО ЖИТТЯ ЩИРОГО УКРАЇНЦЯ

Головною дійовою особою в історії є Людина. Історичні постаті – це люди різних поглядів і життєвих цінностей, але сааме від цих творців залежить історична канва подій, яка складається з історичних фактів.

Важливо зрозуміти в яких умовах діяли історичні персоналії, що саме спонукало їх до прийняття певних рішень, до важливих дій, завдяки яким наша Вітчизна отримала величезну і неабияку цікаву історичну спадщину, іноді сповнену трагічних і нездійснених мрій. Про діяльність деяких історичних персоналій ми дізнаємося вже тоді, коли починаємо готуватися до ЗНО з історії України. Невідомі сторінки історії тісно пов'язані з іменами політичних діячів, які залишили слід тільки у документальній спадщині. З їх діяльністю змінювався хід історичних подій та створювалась новітня історія України.

Я дізналася подробиці про діяльність Василя Вишиваного під час підготовки до ЗНО. Сумна доля нащадка великої династії Габсбургів довго залишалася невідомою, лише в останні роки, коли стали доступними для вивчення архіви, науковці знайшли його судово-слідчу справу, особисті записи [5, 6].

У автобіографії Вільгельм фон Габсбург згадує про перше знайомство з Україною, що розпочалося у юнацькому віці і було пов'язане з переселенням родини з Італії [4]. Батьком ерц-герцога Вільгельма фон Габсбурга був Карл Стефан – адмірал австрійського військово-морського флоту, який після відставки переїхав на територію тогочасної Західної Галичини, нині – Польщі. Саме там юний принц уперше почув про українців, яких поляки називали «русини» [6]. Нащадок великої династії жив серед простих селян, інкогніто подорожував Гуцульщиною, дуже вболівав за терпіння, муки та злидні, від яких потерпали найнижчі верстви українства [4].

У найважчий для України час Вільгельм фон Габсбург проголосив себе «вірним громадянином Української держави». Сталося це так: в часи Першої світової він служить у 13-му полку уланів, який формувався переважно з українців Львівщини, хтось із солдатів подарував йому вишиванку за те, що він спілкувався лише українською. Так в історії України з'являється нове ім'я – Василь Вишиваний [1, с. 301]. Принц брав участь у створенні Західноукраїнської Народної Республіки. Дмитро Вітовський – військовий міністр ЗУНР – вручив йому грамоту про присвоєння звання полковника війська українського. В УГА це був єдиний вояк із академічною освітою [3, с. 22]. Василь для українства був тією надією, що він стане тим добрим правителем, який зможе не тільки звільнити людей від панщини, а й отримати власну державу. Його популярність в народі налякала німців. Вони боялися, щоб Вільгельм фон Габсбург не очолив змови проти гетьмана Павла

Скоропадського [4]. Вільгельм так пройнявся українськими інтересами, що став непримиренним ворогом Польщі й самих поляків. На знак протесту проти угоди 1920 року він йде у відставку [6].

Як свідчать документи, з 1944 р. він жив у Відні. Винаймав дві кімнати, сам порядкував своє помешкання. Заснував три малі підприємства. Зустрічався з українцями, які називали його «полковник Віщий» [4].

26 серпня 1947 року Вишиваного схопили агенти радянської контррозвідки і таємно вивезли до Києва. Василя Вишиваного звинуватили у зв'язках з ОУН, з англійською і французькою розвідками та засудили до 25 років ув'язнення [2, с. 8]. Помер він 18 серпня 1948 року в лікарні Лук'янівської тюрми від загострення туберкульозу [5]. Точне місце захоронення залишилося невідомим. Лише через сорок років прокуратура Київського військового округу реабілітувала В. Габсбурга за відсутності складу злочину [2, с. 9].

Василь Вишиваний прославився своїми військовими та дипломатичними здібностями, поезією та самовідданою любов'ю до України. Вшановуючи пам'ять цього патріота, Львівська обласна рада проголосила 2020 рік «роком Василя Вишиваного», а одну з площ міста названо його іменем [6]. Вільгельм Габсбург - людина з імператорського роду, нехтуючи багатством свого роду, думкою рідних, полюбив свою нову Батьківщину і сказав: «Хочеться працювати для України і я працюю, доки зможу» [1, с. 302-304].

Література

1. Лазурко Л. Конструювання «української» легенди у біографії Вільгельма фон Габсбурга / Лазурко Л. // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Серія : Історія. – 2019. – № 2/44. – С. 289–304.
2. Пресіч О. Український поет Вільгельм фон Габсбург / Пресіч О. // Україна. – 1991. – № 5. – С.8–9.
3. Терещенко Ю. Осташко Т. Український патріот з династії Габсбургів / Терещенко Ю. – К. : Темпора, 2011, 408 с.
4. [Б.а.] Василь Вишиваний (11.12.2019) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/lyutyu/10/1895-narodyvsvyavasylyvyshyvanyu>.
5. Андрющенко Э. Ерцгерцог та шпигун у київській тюрмі / Едуард Андрющенко // Справа Василя Вишиваного (16.12.2019) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://graty.me/uk/erczgerczog-i-shpion-v-kiievskoj-tyurme-delo-vasiliya-vyshivanogo>
6. Стрельська Л. До життєпису Вільгельма Габсбурга (Василя Вишиваного) / Лариса Стрельська (28.12.2019) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://spilka.webua.org/library/habsburg.html>

Тимошенко Данило
студент 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: к.і.н., викл.-метод. Носик М.О.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПАНДЕМІЧНИХ ПРОЦЕСІЙ ТА ВІЙСЬКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ: ІСТОРИЧНИЙ ЗРІЗ

Людська цивілізація знає безліч епідемій чуми протягом своєї історії, але саме три пандемії мали найбільший вплив на людське суспільство не тільки з точки зору великої смертності, а й соціальних, економічних та культурних наслідків. Серед них найвідомішими є «Чорна смерть», «Портова смерть» та «Іспанка».

Спочатку слід зрозуміти, що таке «пандемія». Зазвичай пандемією є або грип (вірусне інфекційне захворювання), або чума (бактеріальна інфекційна хвороба). з точки зору медичної спільноти пойд поняттям «пандемія» розуміють процес поширення нового захворювання в світових масштабах [4].

Пандемія грипу відбувається, коли з'являється новий вірус грипу і поширюється по всьому світу, і більшість людей не мають імунітет. Віруси, що викликали колишні пандемії, зазвичай відбувалися від вірусів грипу тварин. Отже, давайте дослідимо відому нам інформацію та дізнаємось, чи існує залежність у часі інаслідках цих пандемій.

«Чорна смерть» була занесена зі Східного Китаю, що прокотилася по Азії, Європі, частково Африкою у середині XIV ст. (1347-1353 рр.). При цьому збудником «чорної смерті» став новий варіант чумної палички – *medievalis*. Подальши період часу між 1353 та 1894 рр. не входить до цієї пандемії, хоча за цей час відбувалися окремі епідемії у різних географічних регіонах [1].

Загалом «чорна смерть» мала значні демографічні, соціальні, економічні, культурні і релігійні наслідки, і навіть вплинула на генетичний склад населення Європи. Якщо говорити про східні країни, наслідки пандемії чуми серйозно позначились на Золотій Орді, де різке скорочення населення призвело серед іншого до політичної нестабільності, а також технологічного і культурного регресу. Пандемія призвела до того, що через різке зменшення кількості населення похитнулись традиції, які раніше видавались непорушними, і феодалні відносини дали свою першу тріщину. Багато цехів, які раніше були практично закритими і де ремесло передавалось від батька до сина, почали приймати до себе нових людей [3].

Подібним чином було змушене поповнювати свої ряди духівництво, а також лікарський стан; через брак чоловіків до сфери виробництва почали залучатися жінки. Водночас друга половина XIV ст. характеризувалась чималою інфляцією і високими цінами на харчові продукти (особливо на хліб, оскільки зі зменшенням кількості робітників у сільському господарстві зменшилось й виробництво).

1894 року почалася Третья пандемія чуми, яка тривала від 1894 й до 1921 рр. і призвела до смерті близько 20 млн людей у світі. Хоча за деякими

даними тільки в Китаї загинуло близько 10 млн, а в Індії – 12 млн. Є також думки, що слід вести відлік початку третьої пандемії від 1855 р., тоді як термін її закінчення слід віднести до 1959 р. [2].

Іспанський грип, або «іспанка» найбільша за смертністю пандемія грипу за всю історію людства. У 1918–1919 роках (18 місяців) у всьому світі від іспанки померло приблизно 50-100 млн людей або 2,6-5,2% населення Землі. Було заражено близько 400 млн людей, або більше, ніж 20% населення планети. Пандемія почалася в останні місяці Першої світової війни і швидко затьмарила це найбільше кровопролиття за масштабом жертв.

Грип за перші 25 тижнів убив 25 млн людей. СНІДу було потрібно 25 років, щоб убити стільки ж. Масове переміщення військ країн-учасниць Першої світової війни привело до прискорення розповсюдження грипу. Імунна система солдатів, що брали участь в Першій світовій війні, була ослаблена хімічними атаками. Це спричинило страшні епідемії грипу у військах. В індійській армії було заражено 22% військовослужбовців. Більшість хворих померли [5].

Але якщо гіпотетично припустити, що існує залежність, цикл що кожного разу повторюється? І коли чекати нової пандемії?

Щодо тривалості та років протягом яких тривали ці пандемії: різна тривалість, різні роки існування різний вид хвороби. Але Портова Смерть є мутованою версією Чорної Смерті, а вона, в свою чергу, є наслідком мутації Чуми Юстиніана, що у VI столітті поширилася у регіонах Середземномор'я. Між Чумою Юстиніана та Чорною Смертю різниця у 834 роки, а між Чорною Смертю та Портовою Смертю різниця у 502 роки. Тобто, чума все скоріше пристосовувалась до нових умов існування. За математичними розрахунками, нова чума може з'явитися приблизно у 2129 році, а може й скоріше.

Однак, мутації неможливо контролювати і неможливо точно вирахувати час через який вони відбуваються. Тому неможна сказати стовідстково коли відбудеться наступна мутація навіть спираючись на просту статистику. У іншому випадку залишається лише сподіватися на те, що ця гіпотеза невірна.

Література

1. Чума, холера, «іспанка» : як великі пандемії змінювали світ // BBC News : Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52291698>
2. Frith J. The History of Plague / John Frith : Part 1 : The Three Great Pandemics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.semanticscholar.org/paper/The-History-of-Plague-Part-1.-The-Three-Great-Frith/02b176cd0e89e8d953bc0fb9ecd2ade261d34dbf>
3. Означення Чуми // ВОЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.who.int/features/qa/plague/ru/>

4. Означення пандемії // ВОЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/ru/
5. Статистика пандемії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/Пандемія>

СЕКЦІЯ «ЮРИДИЧНІ НАУКИ»

Кривошей Ганна
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Іщенко М.Ю.

СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО: ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОМПРОМІСУ

Наявність дітей, позбавлених батьківського піклування, на нашу думку, залишається одним із **актуальних** гостро-соціальних питань сьогодення. Динаміка розвитку національного законодавства в сфері захисту прав дитини свідчить про наявність необхідного механізму в нашій державі. Проте, навіть в умовах вдосконалення власної системи гарантій прав дитини, визнання міжнародних стандартів та модернізації права соціального захисту, наразі в Україні доволі поширеним явищем є випадки свідомого залишення дітей без батьківського піклування.

Варто відзначити, що **проблемним** питання постає не стільки через недосконалість регулятивного чи охоронного функціоналу права, скільки через психологічну незрілість та низький рівень правової свідомості, культури й моралі потенційних батьків.

Дослідженням даної теми займалися такі **вчені**, як: Прокопенко С. О., Копиленко О. Л, Покась В. П., Т. Бавол та інші.

Наведемо основні **дефініції** дослідженої теми:

Як зазначено в ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства»:

Дитина – це особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше [2].

Дитина-сирота – це дитина, в якої померли чи загинули батьки [2].

Діти, позбавлені батьківського піклування – це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовились батьки, діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин,

які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України або в районах проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, та безпритульні діти [2].

Наразі, в Україні право на сім'ю та пріоритет сімейної форми виховання дитини закріплено, як основу державної соціальної політики. Так, відповідно до ч.1 ст.291 Цивільного Кодексу України, фізична особа незалежно від віку та стану здоров'я має право на сім'ю. Ст. 5 Сімейного кодексу України забезпечено державну охорону сім'ї.

Проте, на жаль кількість дітей, залишених без батьківського піклування залишається значною. Так за статистичним даними Міністерства соціальної політики України, станом на 01.01.2019р.:

Всього дітей в Україні: 7 609 387.

Діти позбавлені батьківської опіки та сироти: 70 491.

У сімейній формі виховання: 64 709.

Прийомна сім'я/ дитячий будинок сімейного типу: 13 943.

Опіка: 50 766.

У черзі на всиновлення: 16 500.

Всиновлено українцями: 1358.

Всиновлено іноземцями: 372.

Всиновлено дітей з інвалідністю: 103 [4].

Табл. 1.

Загальна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування за регіонами [5]

Регіон	2005	2010	2014	2015	2016	2017
Загалом по Україні	97829	98119	83716	73183	71178	70240
Вінницька	2798	3091	2735	2590	2523	2447
Дніпропетровська	10771	9883	8971	8800	8566	8608
Запорізька	4080	4558	3957	3791	3754	3740
Львівська	2318	2821	2690	2543	2373	2268
Одеська	7548	6857	6031	5814	5669	5603
Харківська	5211	5044	4470	4392	4297	4312
Черкаська	2402	2697	2343	2245	2214	2191

ка						
Київськ а	3632	3722	3579	3567	3480	3432

В Конвенції ООН про права дитини зазначено, що сім'я є основним осередком суспільства та природним середовищем для зростання і благополуччя всіх її членів, особливо дітей. Тому одним з прав дитини є право на проживання у складі сім'ї, разом із батьком та матір'ю [3].

На заваді реалізації основоположного права дитини, на нашу думку, постає певна сума факторів. Серед об'єктивних варто зазначити економічний, соціально-політичний, культурний, гендерний, тощо. Суб'єктивний аспект криється в трансформації колективної та особистої психології, правової свідомості, моральності та культури суспільства в цілому. В контексті вищезазначених видозмін соціуму, найбільш ураженим прошарком є молодь.

Потенційні батьки зростають в умовах задекларованих морально-правових цінностей та, нажаль, браку фактичних. Сучасні умови буття породжують нові стандарти моралі: знецінення інституту шлюбу, економічна автономія індивіда, зловживання правом. Водночас, актуальними залишаються проблеми поширення згубних видів залежності молоді (з метою зміни стану свідомості), насильства в сім'ї, фінансової неграмотності та психологічної нестабільності учасників сімейних правовідносин. Вищенаведені обставини, нажаль, наражають на ризик соціального сирітства, безпритульності та бездоглядності значної кількості дітей.

Напевне, жодна держава не зможе повністю викоренити негативні соціальні явища, якими обумовлено проблему залишення дітей, проте національна державна політика має забезпечити належний рівень соціального захисту таких дітей як діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування. Слушною є думка Прокопенка С.О., який у своїй науковій статті зазначає наступні шляхи вирішення проблеми:

1. створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї;
2. виховання та утримання сімей за принципом родинності;
3. сприяння усиновленню дітей, створення системи заохочення та підтримки усиновлювачів;
4. захист майнових, житлових та інших прав та інтересів дітей;
5. забезпечення належних умов для їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, підготовки дітей до самостійного життя;
6. забезпечення права на здоровий розвиток [6].

В межах національного механізму забезпечення охорони прав дитини наразі реалізовано такі проекти, як: «Вікно життя», центр соціальної підтримки дітей та сімей «Промінь надії», Національна стратегія профілактики соціального сирітства. Наявні ініціативи, на нашу думку, необхідно підсилити шляхом інформаційно-правового, освітнього інтерактивного впливу на цільову аудиторію – українську молодь. Програмні завдання державної соціальної політики мають потрібно реалізувати в виховному та освітньому процесах.

Наприклад:

- 1) інтерактивні, рольові ігри, моделювання сім'ї для дітей дошкільного віку.
- 2) цільові освітньо-виховні заняття для дітей шкільного віку за участі психолога, представників соціальних служб, жертв насильства в сім'ї.
- 3) тематичні заняття та виховні години з питань підвищення правової грамотності щодо реалізації прав дитини, права на шлюб та сім'ю.
- 4) інформування дітей про державні програми та ресурси соціального захисту.
- 5) тренінги з питань свідомого материнства та батьківства.

Аналіз даного питання, на нашу думку, не втрачає своєї актуальності за умов часу. Як висновок, варто зазначити, що існуючий в державі механізм регуляції досліджуваного питання є формально достатнім, проте, задля реального подолання проблеми свідомого залишення дітей без батьківського піклування, варто підсилити превентивний вплив, впроваджувати нові підходи у вихованні молоді шляхом реалізації роз'яснювальної, виховної, культурно-просвітницької місії в закладах системи освіти, медицини, соціального захисту населення.

Література

1. Сімейний кодекс України : від 03.07.19р. № 2947-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 02.03.20)
2. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. // Зібрання Законодавства України. – 2002. – №2. – С.
3. Конвенція про права дитини : Прийнята Ген. Асамб. ООН 20.11.1989. – К. : Столиця, 1997. – С. 31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
4. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Прокопенко О. С. Державна політика щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Прокопенко О. С. – Миколаїв, 2017. – С. 29–30.

Поштаренко Валерія
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Панкратова К.О.

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ЕВТАНАЗІЮ В УКРАЇНІ: СПОНУКАННЯ ДО СМЕРТІ ЧИ ВИЗНАННЯ ЇЇ ЯК ПРИРОДНОГО ПРАВО ЛЮДИНИ

«Евтаназія» ще з XVII ст., коли поняття вперше було вжите Ф. Беконом, є предметом обговорення не тільки медичних працівників і правників, а й

усього суспільства в цілому. Цікавість людей до цього явища також підігривають у творчому середовищі, де головний герой книги чи фільму робить вибір на користь евтаназії.

Актуальність роботи полягає в тому, що більшість українців намагаються відстояти своє особисте немайнове право розпоряджатися власним життям.

Мета дослідження: розглянути можливість легалізації евтаназії в Україні та відповісти на питання: «Законодавче забезпечення права на евтаназію в Україні: за і проти».

Евтаназія (дослівний переклад якого «добра смерть» або «легка смерть») – це діяння, яке свідомо і умисно вчиняється медичним працівником за неодноразовим і категоричним проханням невиліковно хворого з метою припинення фізичних страждань, що має результатом його смерть [1]. Медична наука виділяє активну і пасивну евтаназію. Під пасивною евтаназією слід розуміти бездіяльність, тобто припинення лікування, з метою прискорення смерті пацієнта. Активна евтаназія передбачає швидку і безболісну смерть, шляхом введення пацієнту лікарських препаратів.

В Україні медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань [2].

На сьогоднішній момент на сайті електронних петицій до Президента України нараховується близько 20 петицій про узаконення в Україні евтаназії, але жодна петиція не була розглянута, оскільки не набрала достатньої кількості голосів. Досліджуючи дане питання ми проаналізували статистичні данні, надані різними джерелами. Згідно проведеного опитування центром соціологічних досліджень у 2007 р. можна побачити, що 51% опитуваних за евтаназію в Україні, опитування проведене у 2011 р. Інститутом Горшеніна показало, що відсоток населення, які за визнання евтаназії значно зріс. Ми вирішили провести власне опитування, яке знову таки показало зростання кількості тих, хто підтримує евтаназію.

Такий високий відсоток прихильників легалізації евтаназії обґрунтовується тим, що по-перше, право на евтаназію є найбільш актуальним для людей, які мають невиліковну хворобу, а за даними Міністерства охорони здоров'я України це приблизно 60 тисяч осіб станом на 2019 р. [5]. В деяких випадках евтаназія є для них більш гуманною ніж продовження життя, оскільки хвороба може супроводжуватися різними симптомами, що робить життя пацієнта нестерпним. По-друге, переважна більшість людей вважає, що евтаназія в повній мірі дозволяє реалізувати своє право розпоряджатися власним життям. По-третє, сучасна людина все більше віддаляється від релігійного впливу, який виступає категорично проти евтаназії. Люди більш схильні до наукової теорії виникнення людства, а отже майже позбавленні страху діяти проти «волі Божої» [3].

Доречним також буде звернути увагу на міжнародний досвід. 1 квітня 2001 р. в Нідерландах була легалізована евтаназія. Така процедура можлива після досягнення особою 12 років. Проте, скористатися даною процедурою

може будь-хто, а не тільки невиліковно хворі. У 2019 р. було здійснено 6585 процедури добровільного переривання життя, з них 90% – хворими, які знаходяться в термінальному стані, і лише 10% – з інших причин [2].

Швейцарія є країною «суїцидального туризму», країна в якій евтаназія доступна не лише для громадян, а й для іноземців. В країні всього 6 клінік, в яких можливі такі медичні маніпуляції, і 4 з них проводять таку процедуру виключно для іноземців [5].

Перед законодавчим визнанням права на евтаназію в Україні, не аби яку увагу потрібно звернути на попередження та унеможливлення факту лікарської помилки. У зв'язку з недостатньою компетентністю вітчизняних лікарів, залишається великим відсоток «неправильних» діагнозів пацієнтів, що і може збільшити застосування евтаназії у випадках, коли людина здорова, або хоча б залишається шанс на її видужання. Тобто, якщо особа захоче скористатися правом на евтаназію, то діагноз має перевіритися не одним лікарем, а кваліфікованими фахівцями в цій сфері. Тому це є ще однією із проблем для визначення підстав застосування евтаназії, на що слід звернути увагу законодавцю.

Отже, взявши до уваги статистичні дані, можна прийти до висновку, що українці сприймають визнання евтаназії на законодавчому рівні як своє природне право на гідну смерть, і навіть самі настановляють законодавця на відповідне рішення чисельними зверненнями. Не можливо ігнорувати, той факт, що є і противники такого рішення, але їх відсоток не значний, і в більшості випадків таке ставлення до евтаназії задиктовується нормами релігії або іншим сприйняттям права розпоряджатися власним життям. На разі позиція законодавця категорична, але під впливом часу та викликами суспільства може змінитися.

Література

1. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.jnsm.com.ua/sis/>.
2. Про охорону здоров'я: Основи законодавства України від 19 листопада 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
3. 01 квітня 2002 року в Нідерландах легалізована евтаназія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://c4u.org.ua/1-kvitnia-2002-roku-v-niderlandah-legalizovana-evtanaziia/>.
4. Право на смерть в Україні (евтаназія): всі аргументи за і проти! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.pravoconsult.com.ua/evtanaziya-pravo-na-smert-za-chi-proti/amp/#aoh=15804867508954&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&amp_tf=%D0%A1%20%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B0%20%251%24s.

5. Эвтаназия: где и как человеку легально помогут умереть [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://storage.realist.online/tilda/evtanaziya-gde-i-kak-cheloveku-legalno-pomogut-umeret/page586331.html>
6. Центр медичної статистики МОЗ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medstat.gov.ua/ukr/main.html>.

Севериненко Катерина
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Іщенко М.Ю.

ЧИПУВАННЯ ЛЮДЕЙ – ТРАНСГУМАНІЗМ ЧИ ОДИН ЗІ СПОСОБІВ КОНТРОЛЮ НАД ЛЮДСТВОМ?

У зв'язку з розвитком нанотехнологій та кібернетики, швидким впровадженням новітніх технологій в життя, **актуальним** є питання чипування людей, враховуючи також активне використання цієї технології в США, Великобританії, Швеції та поступове впровадження в інших країнах.

Метою дослідження є аналіз на основі зарубіжного досвіду ризиків та переваг вживлення мікрочипів RFID та NFC систем, сприйняття організмом людини такого об'єкта.

Мікрочип – приймально-передавальна схема, яка при активізації пристроєм, що зчитує, передає код з номером електронного маркування.[1]

RFID – це система, яка базується на використанні двох пристроїв – базового блока або пристрою зчитування та транспондера, або RFID-позначки. Принцип ідентифікації наступний: у RFID-позначці записується вся інформація, необхідна для ідентифікації особи, яка потім передається пристрою зчитування.[2]

NFC – це технологія бездротового зв'язку, яка забезпечує швидке з'єднання на малій відстані між електронними пристроями.[3]

Трансгуманізм – це світогляд, який визнає можливість і бажаність фундаментальних змін у становищі людини за допомогою передових технологій із метою ліквідувати страждання, старіння, смерть і значно посилити фізичні, розумові та психологічні можливості людини.[4]

Науковці, які досліджували питання вживлення імплантів в людський організм: футуролог **Рохіт Талвар**, нейробіолог **Лінда Шоу**, інженер-електронік **Карл В. Сандерс** та інші.

На сьогодні не віднайшло нормативного закріплення питання захисту персональних даних у цій сфері, що залишається площиною для маніпуляцій та збільшує ймовірність ризиків втручання в приватну площину недобросовісних громадян. Відправною нормою щодо регуляції подібних питань є норми Конституції України, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та інших нормативно-правових актів.

Мікрочип – це не винахід 2020 року. Чипи існують вже понад сорока років. З часом вони лише змінюють свій розмір та збагачують функціонал. Почалося все з науково-дослідницького проекту «спинного мосту» 1968 року,

щодо лікування жінки з пошкодженим хребтом, в якому брав участь Карл В. Сандерс. В результаті проведених досліджень був створений мікрочип з літійовою батареєю, що заряджається від зміни температури в людському тілі.

Надалі проекти в цій області були спрямовані на те, щоб надати чипам можливість записувати, зберігати та передавати певні дані про особу, в організм якої він буде вживлений. Вже 1999 року під час телевізійної програми «Посміхніться, вас знімають» професор кафедри кібернетики Кевін Ворвік вживив собі імплант і сказав: «Незабаром, банківські картки будуть замінені електронним імплантантом!». Пройшло понад двадцяти років і, напевно, професор мав рацію.

2013 року Йованом Остерлюндом у Швеції була заснована компанія BioNax International, яка спеціалізується на розробці та імплантуванню чипів під шкіру. На сайті цієї компанії відображена покрокова інформація як з використанням додатку BioNax App можна налаштувати свій чип та який він має функціонал. За неофіційними даними, у Швеції чиповано вже майже 4000 осіб.

2017 року у США компанія з виготовлення торговельних автоматів Three Square Market після візиту до Швеції, вирішила чипувати своїх співробітників. Вживлення імплантів було на добровільній основі. З близько двохсот працівників чипували п'ятдесят. А вже через рік зі ста дев'яносто шести, дев'яносто два встановили собі такі імпланти. Згодом Three Square Market вирішила і сама розробляти та імплантувати чипи.

До України ж ця технологія дійшла у 2016 році, коли на одеській IT-конференції Black Sea Summit відомий біохакер Європи Патрік Крамер вживив жителю Києва – Євгену імплант. Професор із Німеччини пояснив, що внести відомості туди можна за допомогою спеціального мобільного додатку без ніяких труднощів та перешкод.

Перевагами імпланту можна вважати його функціонал, невеликий розмір та здатність заряджатися від зміни температури в тілі людини. До основних функцій чипів належать:

1. Ідентифікація особи (ім'я, адреса, контактні дані)
2. Ключ від «розумного будинку» та автомобіля
3. Один зі способів оплати покупок та сплати проїзду
4. Авторизація у комп'ютері та пропуск до компанії
5. та багато іншого

Мікрочип в середньому має розмір 12 мм в довжину та 2.1 мм в ширину. Імплантувати чип може будь-який лікар спеціальним підшкірним шприцом під місцевою анестезією. Рекомендовано його вживлювати в руку. Це пов'язано з тим, що на тілі людини є лише два місця, які найчастіше змінюють температуру – це чоло та тильна сторона долоні, адже в мікрочипі міститься літійова батарея, яка перезавантажується за допомогою термоелектрики, тобто від тепла людського тіла.

Що ж до недоліків мікрочипа:

1. Є ризик пошкодження літійової батареї, в разі чого може виникнути гнійна рана

2. Є ризик відстеження особи по GPS
3. Є ризик контролю свідомості особи
4. Є ризик виникнення злоякісних пухлин

Поки що всі ці ризики є лише теоретичними. Мікрочипи було протестовано й іншими організаціями та визнано безпечними для людського організму. Наразі не було відомостей про виявлення в осіб, яким вживлено імпланти, злоякісних пухлин та гнійних ран. З приводу відстеження, то більшість чипів RFID або NFC є пасивними, тобто не можуть передавати інформацію дистанційно без вашого відома. Навіть якщо мікрочип буде містити GPS, то варто нагадати собі, що оператор вашого смартфона з легкістю може сказати з ким ви спілкувались в той чи інший період часу та де знаходились фізично, а комп'ютерний провайдер надасть вам інформацію про те, які сайти ви відвідуєте та з ким спілкуєтесь в мережі.

Отже, існує багато видів мікрочипів різного розміру, функціоналу та призначення. Відповідаючи на запитання «Чипування людей – трансгуманізм чи один зі способів контролю над людством?» ми більше схилиємось до трансгуманності. Наразі є чипи, які дійсно здатні контролювати поведінку людини, але вони вживлюються людям, які не можуть самостійно керувати своїм тілом, психікою та поведінкою. А ті чипи, які зараз вживлюються в руку – це лише новітня технологія, завдяки якій у XXI ст. люди не носять безліч платіжних карток, ключів від авто та дому, можуть розблокувати комп'ютер дотиком руки та передати свій номер телефону іншій людині за лічені секунди.

Література

1. Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней : наказ М-ва аграр. політики від 31 груд. 2004 р., № 496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-05/ed20160325> (дата звернення: 07.03.2020)
2. Царьов Р. Ю. Біометричні технології : навч. посіб. [для вищих навчальних ЦІЗ закладів] / Р.Ю. Царьов, Т. М. Лемеха. – Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2016. – 8 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/User/Downloads/Біометричні%20технології_%20навчальний%20посібник..pdf
3. Попович М. С. Застосування NFC технологій в бухгалтерському обліку / Попович М. С. Науковий вісник Ужгородського університету, 2017. – С. 351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/User/Downloads/137308-295089-1-SM.pdf> (дата звернення: 07.03.2020)
4. Шевченко З. В (2016). Словник гендерних термінів / Шевченко З. В. Черкаси : видавець Чабаненко Ю., 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://a-z-ender.net/ua/transgumanizm.html> (дата звернення: 07.03.2020)

Філенко Вікторія
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук кер.: викл. Іщенко М.Ю.

«ФАКТИЧНИЙ ШЛЮБ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ МОРАЛЬНОСТІ ЧИ ПРАВОВИЙ ІНФАНТИЛІЗМ

«Фактичний шлюб», або фактичне проживання – не є евристичним суспільним явищем, проте саме в новітній історії шлюбно-сімейних відносин набуває значної **актуальності**, адже наявна тенденція до вподобання «спрощеної» шлюбної конструкції, водночас, породжує низку прецедентів та оновлює засади морально-правової регуляції суспільних відносин. Чи не є існування подібних союзів виявом моральної деградації суспільства, знецінення інституту цивільного шлюбу в розумінні сучасної молоді? Чи, можливо, фактична альтернатива є наочною ознакою трансформації моральності в умовах адаптації суспільства до соціально-економічних реалій сьогодення?

Проблематика дослідженого питання зумовлена два-векторним проявом сучасних трансформацій: в нормах моралі, суспільній свідомості, правовій культурі та в правових нормах – щодо регламентації відносин «фактичного шлюбу».

На будь-якому шаблі розвитку людства, шлюб постає стабілізуючим осередком, класичною основою сім'ї та запорукою розвитку суспільства в цілому. Проблеми шлюбних правовідносин досліджували такі вчені як І. В. Жилінкова, З. В. Ромовська, О. О. Грудецька.

Нормативну регламентацію питання на національному рівні визначено: Конституцією України, Цивільним та Сімейним кодексами України, іншими нормативно-правовими актами.

Основними **дефініціями** даного питання є:

Шлюб, відповідно до ч. 1 ст. 21 Сімейного кодексу України, сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований в органі державної реєстрації актів цивільного стану.

На думку І. В. Жилінкової, фактичний шлюб можна визначити як відносини між особами, які відповідають усім вимогам та умовам, необхідним для укладення шлюбу, але не зареєстровані у встановленому законом порядку.

Правовий інфантилізм - це вид деформації правової свідомості, що має прояв у несформованості правових знань або їх недостатній глибині при особистій переконаності в наявності належної юридичної підготовки;

Постановка проблеми: трансформація свідомості, обумовлена процесом формування інформаційного суспільства, фактором науково-технологічних інновацій, є явищем цілком природнім, однак лише за умови збереження ціннісної, моральної основи суспільства. Наразі пріоритетні інтереси молоді обумовлені, переважно, економічними та суспільно-політичними чинниками. Нажаль, динаміка таких змін має наслідком знецінення інституту шлюбу, зростання кількості розлучень та наявність нестійких та недовготривалих відносин фактичного проживання.

Все більшого поширення набуває так званий фактичний шлюб. Так, згідно зі статистичними даними за період з 1991 по 2018 роки, кількість зареєстрованих шлюбів зменшилась майже в 2 рази: з 482 753 до 228 411 тис. Середній вік наречених станом на 1991 року становив 20-24 роки, наразі становить такий вік 25-30 років [2].

Аналіз наявного міжнародного досвіду дозволяє зазначити наступні показники: наприклад у Норвегії середній вік чоловіків, які вперше одружуються, становить 39 років, а жінок – 38. До того ж, більшість населення одружується після народження дітей. Приклад Норвегії – не виняток. У 2018 році в багатьох європейських країнах поза шлюбом народилося більше дітей, ніж у шлюбі: від 50% до 60% дітей у Франції, Болгарії, Словенії, Естонії, Швеції, Данії, Португалії, Нідерландах [3].

Причинами зростання популярності «фактичного шлюбу» є такі побутові переваги, як: можливість перевірки почуттів, адаптація до сумісного ведення господарства, формування фінансової політики союзу, розподіл обов'язків, можливість кар'єрного зростання та інші. Водночас, наявна правова регламентація низки питань, пов'язаних з наслідками фактичного проживання, надає учасникам таких відносин певні гарантії та засоби забезпечення їх прав. Так, наприклад, в ч.1 ст.74 Сімейного кодексу України зазначено, що майно здобуте особами під час сімейного проживання-вважається спільною власністю і відносини, щодо нього регулюються так само як і між особами, що перебувають у шлюбі [1].

Але поряд із перевагами фактичного шлюбу постають і проблеми щодо правового регулювання таких відносин. Особи, які проживають у фактичних шлюбних відносинах самі домовляються про правила сімейного життя, не реєструючи вказані домовленості і не надаючи їм сили юридичного факту. Тому подібні союзи не є стійкими юридичними конструкціями. Отже, у разі потреби визнання факту перебування у фактичних шлюбних відносинах, виникає низка проблем, пов'язаних із необхідністю звернення до суду, залучення свідків, надання доказів на підтвердження фактів ведення спільного господарства, постійного спільного проживання та інших.

Окремою проблемою «фактичного шлюбу» є спадкові відносини. Так, згідно зі ст. 1261 Цивільного кодексу України першочерговим спадкоємцем є той з подружжя, який пережив спадкодавця. Дана норма управнює особу, лише за умови перебування в зареєстрованому шлюбі. Щодо учасників відносин фактичного проживання, то згідно зі ст. 1264 ЦК вони є спадкоємцями четвертої черги і лише за умови, якщо вони прожили не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини [4].

Резюмуючи вищезазначене, можна дійти **висновку**, що питання правової регламентації шлюбних відносин наразі є вирішеним. Національною правовою системою гарантовано і забезпечено право на шлюб. Поєднанням ознак імперативного та диспозитивного методів регуляції відносин шлюбу обґрунтовано достатність підстав та визначено засоби здійснення публічно-правового впливу та, водночас, зазначено межі свободи в приватній площині.

На нашу думку, зрівняння фактичного шлюбу з цивільним є недоцільним, адже подібне ототожнення цих понять сприятиме подальшому знеціненню інституту сім'ї та шлюбу, як «опорної» конструкції сімейних відносин та основи суспільства в цілому.

В усі часи, трансформація суспільної свідомості, правової культури, зазвичай, є адекватним виявом змін суспільства в матеріальній, економічній площині. Наявна динаміка є ознакою еволюційного розвитку та вдосконалення соціуму. Проте, варто пам'ятати, що одвічні цінності є статичними. Отже, збереження людських якостей, засад гуманності, добросовісності та справедливості, як основи моральних цінностей та етичних норм є необхідною умовою існування правової системи держави. Адже моральність визначає зміст права.

Література

1. Сімейний кодекс України: від 03.07.19р. № 2947-III [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 02.03.20)
2. Державна служба статистики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 02.03.20).
3. Євростат [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://ec.europa.eu/eurostat>(дата звернення 02.03.20).
4. Цивільний кодекс України: від 13.02.2020 р № 435-IV [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>(дата звернення 02.03.20)

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ»

Геращенко Інна
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Чичун Л.Д.

ВИДИ ТА ФОРМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Метою даної роботи є дослідження теоретичних й практичних аспектів обліку праці і заробітної плати, а також узагальнення, дослідження та виявлення основних факторів й умов, що мають неабиякий вплив на заробітну плату українців.

Обрана тема є актуальною, оскільки організація обліку та аудиту розрахунків із заробітної плати має важливе значення з точки зору впливу на ефективність роботи, збереження трудового колективу та підвищення ефективності праці працівників.

Предметом дослідження є організація обліку та аудиту праці і заробітної плати.

Об'єктом дослідження є заробітна плата працівників.

Основними законодавчими актами, які регулюють питання оплати праці є Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП) та Закон України «Про оплату праці», згідно якого заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [1].

Закон України «Про оплату праці» визначає не тільки економічні, а й правово-організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами та сфери державного і договірною регулювання оплати праці і спрямований на забезпечення відтворювальної та стимулюючої функцій заробітної плати [1].

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваних робіт, професійних та ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Для оцінки заробітної плати працівників, які отримують заробітну плату, вони використовують показник фонду оплати праці, який включає виплати працівникам, які отримують заробітну плату, у грошовій та натуральній формі (оцінюється у грошовому вираженні) за відпрацьовані години та непрацюючі години, підлягають оплаті або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих платежів.

Згідно статті 2 Закону України «Про оплату праці» фонд оплати праці складається з трьох нарахувань:

- 1) **основна заробітна плата** – це винагорода за виконану роботу відповідно до прийнятих норм праці, яка встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників і посадових окладів для службовців;
- 2) **додаткова заробітна плата** – це винагорода за роботу понад встановлені норми, за трудові успіхи, винахідливість і за особливі умови праці, котра включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством чи премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій;
- 3) **інші заохочувальні та компенсаційні виплати** – виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові та матеріальні виплати, непередбачені актами чинного законодавства або які здійснюються понад встановлені вказаними актами норми [1].

Виходячи з цього, оплата праці здійснюється лише згідно з формами оплати праці, які враховують фактичні результати праці.

На теренах України використовують дві форми оплати праці:

- 1) погодинну – оплата праці, яка залежить від кількості відпрацьованих годин і тарифної ставки (окладу) за одну годину;

2) відрядну – оплата праці, яка залежить від кількості виготовленої продукції чи виконаних робіт.

Ці дві форми оплати праці мають декілька різновидів, що мають назву система оплати праці – це сукупність правил, які визначають співвідношення між мірою праці й мірою винагороди працівників. Використовують такі системи оплати праці:

- проста погодинна;
- погодинно-преміальна;
- пряма відрядна;
- відрядно-прогресивна;
- акордна;
- відрядна бригадна.

Згідно статті 3 Закону України «Про оплату праці» мінімальна заробітна плата - це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці та є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці. Мінімальна заробітна плата встановлюється одночасно в місячному та погодинному розмірах. Розмір встановлюється і переглядається відповідно до статей 9 і 10 Закону України «Про оплату праці» та не може бути нижчим від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб [1].

Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості [1].

Прожитковий мінімум встановлюється окремо для основних демографічних і соціальних груп населення. До таких відносяться:

- 1) діти віком до шести років;
- 2) діти віком від шести до вісімнадцяти років;
- 3) працездатні особи;
- 4) особи, які втратили працездатність.

Встановлюється також загальний показник прожиткового мінімуму по всім групам в цілому.

Середня заробітна плата – економічний показник, який характеризує розмір нарахованої заробітної плати, яка припадає на одного працівника підприємства, організації.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [1].

Отже, заробітна плата виступає фундаментальним способом задоволення існуючих на певний момент часу потреб працівників. В той же час, вона слугує економічним важелем, що стимулює до збільшення таких основних показників

як: продуктивність праці, конкурентоспроможність виробництва, скорочення витрат на виробництво.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від 24.03.1995. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

Каврін Михайло
студент 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Мордвінова І.О.

ПРОФЕСІЯ МЕНЕДЖЕРА НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЖЖЯ

Життя сучасного спеціаліста з менеджменту неможливе без ринкових та виробничих відносин, так як тільки в такий спосіб фахівці набувають досвіду, мають змогу брати участь та впливати на структуру ринку праці.

Проблематика діяльності менеджера, зокрема його працевлаштування, була висвітлена вітчизняними науковцями з позицій зовнішніх факторів, принципів ведення підприємницької діяльності, зокрема в у навчальній та науковій-дослідницькій літературі [1, 2].

Метою роботи є аналіз регіонального ринку праці щодо вакансій фахівців з менеджменту на регіональному рівні, визначення сутності діяльності менеджера в сучасних економічних умовах.

Об'єктом дослідження є вакансії менеджерів на ринку праці Запорізького регіону.

В наш час, коли економіка проходить етап реорганізації, існує потреба у чіткому контролі фінансових та інформаційних потоків управлінням задля адекватного функціонування складових економічного макросередовища.

До того ж діяльність галузі управління на даний момент характеризується більшою часткою стимулюючих тенденцій загально в господарському комплексі України, незважаючи на певну нестабільність організації бізнесу [1, с. 172].

Проте через те, що на економічну діяльність суб'єктів має вплив взаємодія різних факторів макросередовища, як-от: певне правове регулювання, урядова програмна політика, соціально-культурне середовище та фактор складнопрогнозованих економічних процесів, - існує обмеження у визначенні прямих перспектив щодо місця менеджера, рівня його відповідальності та повноважень в сфері підприємницької діяльності [1].

За умови впливу фактору правового регулювання та згідно Класифікатора професій ДК 003:2010, професія менеджера пов'язана з керівництвом

підприємств та їх підрозділів незалежно від форм власності та видів економічної діяльності та відповідає близько 60 найменуванням професій виробничих та невиробничих галузей, входячи до групи даного класифікатора «Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)», а також значній кількості найменувань групи професій «Професіонали та фахівці в сфері державної служби, аудиту, бухгалтерського обліку, праці та зайнятості, маркетингу» [4].

Відповідно до напрямку урядової політики та загальноекономічних тенденцій, завданням фахівців з управління, як об'єктів, так і суб'єктів ринку праці, є визначення спеціалізації своєї діяльності у відповідності до прогресивних та інвестованих галузей з високою конкуренцією у аграрному секторі, фінансах та роздрібній торгівлі, що відповідає вимогам регіонального ринку праці Запорізької області та міста, де на лютий 2019 до складу 21 вакансії менеджера входять: 7 вакансій центру зайнятості м. Запоріжжя та 14 Запорізької області та м. Мелітополя, з яких міські вакансії відносяться до фінансово-комерційної діяльності, оптової та роздрібною торгівлі, розробок систем якості та керівництва фінансового та адміністративного підрозділів, а вакансії області, – головним чином, до сільського господарства та пов'язаного з ним кредитування.

Також виявлено, що пропозиція на ринку праці Запоріжжя у більшості випадків з'являлась від роботодавців підприємств таких організаційно-правових форм як ПП (приватне підприємство) та ТОВ (товариство з обмеженою відповідальністю), що відносились також і до малих підприємств, яких на період 2018-2019 рр. у Запорізькому регіоні було близько 95% до загальної кількості підприємств відповідних видів діяльності. А заробітна плата варіювалась у межах від 4800 до 15000 грн (верхня межа відповідає середньостатистичній зарплаті менеджера на ринку праці по областях) [5-7].

Відповідно до економічного компоненту макросередовища як рівень робочої сили, для були зазначені вимоги щодо вакансій менеджера (управлінця): знання англійської мови, навички користування пакетом Microsoft, а також наявність диплому молодшого спеціаліста або бакалавра спеціальностей 073 Менеджмент і споріднених [5, 6].

З проаналізованих даних ми бачимо, що:

- 1) лівова частка професій галузі управління належить торгівлі та сфері фінансів, де їх основною діяльністю є зустрічі та координація клієнтської бази, а також планування та контроль збуту і закупівель;
- 2) для фахівців з менеджменту необхідним є знання іноземних мов міжнародного спілкування та електронних засобів обробки даних;
- 3) вже маючи кваліфікацію молодшого спеціаліста менеджери зможуть працювати на офіційно представлених професіях.

Література

1. Труніна І. М. Аналіз середовища підприємницької діяльності України Вісник / Труніна І. М. // КрНУ імені Михайла Остроградського. Випуск 3/2015 (92). – С. 171-177.
2. Рарок О. В. Менеджмент малих підприємств : проблеми і перспективи / Рарок О. В. // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – «Молодий вчений». – № 6 (33) червень, 2016 р.
3. Стандартизація професійної підготовки менеджерів / О .В. Кондрашова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2014. – Вип. 199(1). - С. 162–166.
4. Класифікатор професій ДК 003:2010 зі змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15 лютого 2019 року № 259. – Режим доступу : сайт <https://hrliga.com>.
5. Запорізький обласний центр зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zap.dcz.gov.ua>.
6. Головне управління статистики у Запорізькій області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>.
7. Сайт з пошуку роботи Work.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.work.ua/ru/salary>

Кравець Ксенія

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.е.н., викл. вищ. кат. Птіцина Л.А.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах нинішньої нестабільності економічної ситуації в країні вітчизняні підприємства мають відповідати конкурентним вимогам на ринку праці. Сьогодні спеціалісти і фахівці обирають не лише високі зарплати, а й умови праці, методи покарання, преміювання та ін. Всі ці питання мають бути обов'язково закладені в стратегію розвитку підприємства в цілому та розвитку персоналу зокрема, навіть за умов, якщо вони активно вирішуються в поточному періоді.

Актуальність теми формування стратегії розвитку персоналу підприємства, на нашу думку, не буде втрачена ніколи, адже немає межі досконалості.

Метою даного дослідження є визначення напрямків формування стратегічного розвитку персоналу підприємства.

Останнім часом це питання активно обговорюється в наукових колах. Серед більшості необхідно виділити роботи А. Я. Кибанова, Л. Є. Довганя, І. П. Волкової, А. Н. Полонського, Л. В. Балабанової, А. Яновського, В. Шмідта, П. Шеремета та інші.

На думку І. Ансоффа, управління процесом змін через зміну поведінки робітників висувається в число найважливіших заходів по приведенню потенціалу підприємства у відповідність з зовнішнім середовищем і попереджає про небезпеку спрощеного підходу до рішення даної проблеми.

Обираючи стратегію розвитку персоналу слід звернути увагу на те, яку саме маркетингову стратегію обирає підприємство. Серед усіх стратегій, які ми найчастіше можемо бачити, слід відокремити стратегію росту, помірного зростання, скорочення, розвитку персоналу та забезпечення ефективного перебігу процесів на підприємстві тощо.

Дивлячись на досвід зарубіжних підприємств необхідно зазначити, що формування колективу є ефективним завдяки філософії підприємства, певних моральних цінностей і правил взаємовідносин адміністрації зі співробітниками, цінностях нації та теорії людських відносин, яка передбачає повагу кожного робітника, заохочення досягнень і окремо мотивацію персоналу, забезпечення якості робіт, підвищення кваліфікації, гарантію заробітку, на повазі до старших, колективізму, ввічливості, повній відданості фірмі і на створенні умов праці для ефективної колективної праці.

Система формування стратегії розвитку персоналом підприємства має бути досить ефективною та доопрацьованою до дрібниць. Успіх всієї системи в цілому забезпечує вміння працювати з людьми та персонально з кожним співробітником, їхнє залучення у справи фірми, у виробництво високоякісної продукції. Якісна система управління персоналом формує жорстку прив'язку робітника до своєї фірми, як результат, фірма має робітника, який ніколи не зрадить підприємству й не робитиме нічого, що може нашкодити йому.

Обов'язковою умовою ефективного функціонування є правила взаємодії із зовнішнім середовищем, які регламентуються державою на відповідність організації певним вимогам. Для цього організація встановлює професійний рівень організаційного розвитку, забезпечує алгоритм підвищення професійного рівня бізнесу та його конкурентоспроможності шляхом запланованого підходу до встановлення і розголосу стратегічних цілей, а також розвитку співробітників для відповідності цим стратегічним цілям. Саме ця система доповнює загально визнані стандарти якості і працює як структура, що об'єднує та максимізує ефекти, отримані від впровадження інших стандартів.

Найбільш актуальними проблемами кадрових служб підприємств є формування стратегії розвитку персоналу відповідно до конкурентної стратегії підприємства, прийом, підбір, ротація, адаптація, перепідготовка, формування кадрового резерву, оцінка персоналу та ін. Керівники багатьох підприємств розуміють, що людський ресурс – головний ресурс бізнесу, і починають приділяти увагу кадровим проблемам та виділяти кошти на їх рішення, на розвиток персоналу.

Сьогодні існує дуже багато програм розвитку та удосконалення професіоналізму персоналу різних галузей, різних ланок та різних напрямків. Найяскравішим прикладом є програма «Українська ініціатива», яка є подібною до тих, що надають стажування в США за програмою SABIT.

Участь в даній програмі допомагає спеціалісту не тільки встановити ділові контакти з новими закордонними партнерами, розвинути вже існуючі зв'язки або отримати знання принципів організації бізнесу в своїй галузі за кордоном, а й отримати навички, необхідні для вирішення конкретних проблем розвитку і управління підприємством в цілому.

Унікальність цієї програми полягає в організації індивідуальних цільових стажувань для українських спеціалістів в компаніях в країнах ЄС. Це означає, що кожний учасник програми проходить стажування на підприємстві, яке максимально наближено до умов в його рідній компанії. Стажування проходить за рахунок міжнародної технічної допомоги і реалізується в межах співробітництва з європейськими освітянськими організаціями, серед яких InWEnt – в Німеччині, програма «Копернік» – у Франції, Nordpraktik – в Швеції. Головними ідеями в даний час є ті, що концентрують увагу керівництва на зусиллях топ-менеджерів, на залученні та розвитку талантів команд тощо. Зараз в Україні недостатньо сформований ринок послуг щодо пошуку талантів і невідомо коли це відбудеться в майбутньому, що пояснюється тим, що рекрутингові компанії не спеціалізуються суцільно на пошуку талантів. Отже, не зважаючи на велику кількість невирішених проблем, останнім часом, стан в області національного розвитку персоналу змінюється на краще.

Суттєвим стримуючим фактором розвитку персоналу є відсутність коштів на розвиток персоналу, навіть за умови, що керівництво підприємства розуміє необхідність розвитку персоналу. З урахуванням сучасних підходів до формування стратегії розвитку персоналу у світовому бізнесі актуальність реформування систем управління персоналом на вітчизняних підприємствах більш ніж очевидна. При формуванні стратегії управління персоналом на вітчизняних підприємствах необхідно врахувати особливості сучасного етапу управління персоналом в країнах з розвинутою ринковою економікою. Для умов України формування стратегії розвитку персоналу стає головним не стільки через логіку стратегічного розвитку, а як єдиний реально можливий стратегічний фактор. Іншими словами, значущі стратегічні зміни на різних рівнях управління, у тому числі і на рівні окремого підприємства, можна здійснити тільки за допомогою людського фактору. Фахівці з менеджменту стверджують, що єдиною значущою конкурентною перевагою для будь якого підприємства на початку 21 ст. стають його людські ресурси.

На мою думку, для ефективності стратегії розвитку персоналу полягає в постійній мотивації робітників та вкладках з боку підприємства в навчання персоналу, і саме це є запорукою підвищення конкурентних позицій підприємства.

Література

1. Кибанов А. Я. Основы управления персоналом: учебник. / А. Я. Кибанов. – М. : ИНФРА-М, 2018. – 304 с.
2. Морозов О. Ф. Об'єктивність «редукції» людської свідомості в матеріальні економічні цінності / О. Ф. Морозов // Економіст. – 2016. – №1. – С. 2–7.

3. Ансофф И. Стратегическое управление / Ансофф И. : Сокр.пер. с англ./ Науч.ред. и авт. авт. предисл. Л. И. Евенко. – М. : Экономика, 2019. – 519 с.
4. Неплюева А. ASSESSMENT CENTER : технология оценки и развития персонала / Неплюева А. // Справочник кадровика. – 2014. – №1. – С. 90–92.
5. Шеремет П. Война за талант / Шеремет П. // Стратегии. – март 2013. – С. 22–27.
6. Старобинский Э. Е. Некоторые штрихи к кадровой политике за рубежом / Старобинский Э. Е. // Управление персоналом. – 2018. – №10. – С. 50–53.
7. Трофимова О. Стандартизованная система «Инвесторы в людей» / Трофимова О. // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2017. – №1. – С. 59–61.
8. Грибенко О. Полигон для пристрелки менеджеров / Грибенко О. // Стратегии. – март 2015. – С. 57–59.

Краскова Ирина

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.е.н., викл. вищ. кат. Птіцина Л.А.

РОДИНА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Сімейний бюджет – це витрати та доходи сім'ї за певний проміжок часу, тобто тиждень, місяць та рік.

Він має дві частини. Перша частина покриває доходи сімейного бюджету, а друга частина – витрати на сім'ю. Вони часто використовуються в соціологічних та економічних дослідженнях для визначення матеріального рівня життя людей, окремих соціальних груп населення, динаміки рівня життя.

Сімейний дохід можна поділити на активний та пасивний, а також постійний та разовий. Постійний дохід відобразатиметься від підприємницької діяльності, зарплат, пенсій, стипендій, субсидій та інших соціальних виплат, відсотків за банківськими вкладами, ренти (доходу). Разовий дохід – це бонуси, спадщина, подарунки, гроші, позичені гроші, ігри та лотереї.

Активний дохід вимагає роботи або інших зусиль члена сім'ї. Наприклад, заробітна плата або позаштатний заробіток. Пасивний дохід автоматично формується від інвестицій, таких як відсотки за депозитами або доходи від оренди

Сімейний дохід може бути збільшений, якщо, наприклад, один із членів сім'ї отримує більшу зарплату, починає працювати після закінчення навчання, або зменшується втратою роботи, виходу на пенсію тощо. Коли це можливо, родина намагається заощадити гроші, щоб запобігти надзвичайним ситуаціям у випадку несподіваних витрат або з метою запланованих витрат у майбутньому.

Заощадження в банках забезпечують дохід у вигляді виплати відсотків, покращуючи добробут сім'ї.

Витрати сімейного бюджету

Витрати сімейного бюджету діляться на постійні та змінні.

Фіксовані або немінучі включають видатки на задоволення фізіологічних потреб людей: придбання продуктів харчування, одягу, взуття, житла та комунальних послуг, а також сплата податків за загальний добробут.

Німецький статистик KSKS століття. Ернст Енгель на основі аналізу витрат сімей різного рівня багатства сформулював закон, який носить його ім'я – Закон Енгеля. Зі збільшенням доходів родини частка видатків на харчування зменшується, частка витрат на одяг, житло, комунальні послуги незначно змінюється, а витрати на задоволення культурних та інших нематеріальних потреб значно збільшуються.

Сімейний фінансовий план стосується не лише контролю за витратами та прибутками, підбиття підсумків балансів або нестачі коштів на кінець певного періоду, а й встановлення та досягнення фінансової мети. Це мета, що лежить в основі всього фінансового планування. Ось чому ви повинні визначитися з ціллю, перш ніж приступати до формування плану. Залежно від його реалізації плани поділяються на: короткострокові (1-12 місяців), середньострокові (1-5 років) та довгострокові (5+ років).

Останній тип цілей є найскладнішим для досягнення, оскільки часові рамки тут досить довгі, і зазвичай в цьому періоді багато спокус. Тому найважливіші компоненти фінансової ситуації повинні бути ретельно розглянуті, включаючи, наприклад, такі пункти:

- Чітке визначення загальної суми щомісячного доходу, в тому числі і з пасивних джерел;
- шляхи зростання доходу та можливості заробляти більше
- Повний список здійснених щомісячних витрат;
- Включення суми всіх боргів, які є на даний час і щомісячне їхнє корегування.

Для планування сімейного бюджету також потрібно провести ретельний аудит усіх витрат та доходів членів сім'ї. Якщо це важко зробити вручну, подумайте про використання спеціальних сервісів, які дозволяють проаналізувати домашній облік.

Окрім обов'язкових статей фінансового плану надходжень та обов'язкових витрат, необхідно також створити так званий резерв на випадок надзвичайних ситуацій. Тут вам слід виділяти певну суму щомісяця у разі непередбачених обставин, таких як хвороба чи інші надзвичайні ситуації. Цей резерв також може допомогти у випадку, якщо один або кілька членів сім'ї втратять роботу. Фінансові консультанти рекомендують розмір коштів у розмірі 3-6 місяців для покриття витрат на сім'ю.

Стаття інвестиції повинна бути включена до планування сімейного бюджету. Інвестування самостійно може допомогти вам досягти своєї фінансової мети набагато швидше за рахунок додаткового джерела доходу. Банківські депозити – це найпоширеніший спосіб інвестування серед пересічних українських сімей. Популярні також інвестиції в нерухомість та бізнес.

Провівши дослідження по всій Україні, мета якого була дізнатись на що більше грошей витрачають люди за місяць, отримали такі результати: 49% на їжу, 20% на одяг, 11% на комунальні послуги, 9% на комунікаційні послуги, 6% на засоби гігієни, 3% на ліки та 2% на інші свої потреби .

Також ми провели дослідження в нашому коледжі та університеті, з результату якого ми дізнались, що студенти витрачають 58,3% свого бюджету на їжу, 25% на комунальні послуги та оренду квартири, 8,3% на одяг та 8,3% на інші свої потреби, на ліки не витрачають гроші

Література

1. Вам нужен бюджет. 4 правила ведения // Библиотека он-лайн книжок. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bookash.pro>

Момот Андрій

студент 1 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл.-метод. Мордвінова І.О.

ВИГІДНІ ВКЛАДИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ

«Шлях до величезного багатства лежить тільки через пасивний дохід! Дохід, який приходить до тебе незалежно від твоїх зусиль.» – Джон Девісон Рокфеллер [2].

Зараз все більше людей мають змогу на власному досвіді відчути таке явище як інфляція. І більшість не розуміє, що це звичайний економічний процес, котрий був завжди. Вони вважають це несправедливістю. З їх точки зору так і є, адже вони працювали, накопичували гроші, а потім виявилось, що замість автомобіля, котрий вони сподівалися придбати, можна купити лише самокат.

Головна проблема тут у тому, що більшість людей не розуміють, як можна захистити свої гроші від інфляції – знецінення грошей через зростання цін.

Метою нашого дослідження є аналіз послуг банків і визначення найвигідніших умов вкладів для населення.

Об'єкт дослідження: банківські послуги в Україні.

Предмет дослідження: умови банківських вкладів.

Практика показує, що є три головні шляхи збереження грошей від інфляції.

1. Для примноження грошей ви можете зберігати їх у цінних паперах на фондовій біржі. Але в цьому випадку можна як примножити їх, так і втратити.
2. Якщо потрібно лише захистити їх від інфляції, то можна зберігати їх у банках.
3. Можна зберігати гроші у золоті та нерухомості. Вони хоч і не будуть приносити великі доходи одразу, але в майбутньому мають усі шанси сильно вирости в ціні.

Тож звичайному громадянину для збереження невеликої суми грошей краще просто покласти їх на банківський депозит. «Депозит (вклад) – грошові кошти в готівковій чи безготівковій формі в валюті України чи в іноземній, банківських металах, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений термін зберігання чи без зазначення терміну (під відсоток або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [7]. Ризиків у цьому випадку найменше. Навіть, якщо банк збанкрутує, можна повернути до 200 тисяч гривень за допомогою Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), якщо банк є його учасником.

Як же обрати банк? За останні роки близько 100 банків були визнані неплатоспроможними. Банкопад сповільнився, але ризики нарватися на проблемну фінансову залишаються високими. Вислів Ерахміла Кугела про те, що «етика не числиться серед галузей економіки» [3] є дуже вдалим, адже завжди слід пам'ятати, що жоден банк не буде проти присвоїти ваші гроші при першій можливості. Звісно, краще не вестися на занадто високі відсотки. Зазвичай, чим вищий відсоток, тим більш ризикованими є інвестиції банку. Варто розуміти, що отримані депозитні кошти банк віддає іншим особам у вигляді кредиту. І для того, щоб оплатити відсотки по депозиту, може просто не вистачити грошей. Тоді доведеться чекати, поки ФГВФО зможе продати активи банку, а це може затягнутися дуже на довго. Тут треба зазначити, що перед відкриттям депозиту треба обов'язково перевірити, чи є банк учасником фонду. Якщо ні, то краще взагалі забути про вкладання грошей в нього. Також необхідно перевірити відгуки про банк, а головне – надійність банку. Якщо вкладати менше 200 тисяч гривень, то не треба розглядати такі критерії як платоспроможність банку, його фінанси, репутацію та багато інших факторів, щоб розуміти ситуацію у банку.

У випадку, якщо ви знайшли два депозити у різних банках, котрі пропонують загалом ідентичні умови, і не можете обрати один з них, то просто розподіліть ваші гроші серед них обох. Це називається диверсифікацією. Це ще один з варіантів захисту ваших грошей.

Вибір і пошук банку можна полегшити, скориставшись одним з інтернет-сервісів, де зібрані всі депозитні пропозиції банків. Зокрема, дізнатися процентні ставки за всіма депозитами і підібрати оптимальний варіант вкладу можна на порталі Finance.UA.

Отже, як обрати банк зрозуміло, а як же обрати депозит? Адже не кожен депозит зможе захистити ваші накопичення від інфляції. Наприклад, якщо інфляція буде більшою, ніж відсоток по депозиту. У такому випадку можна все ще зберегти гроші, проте не в повному обсязі. Отже, перш за все треба знати розмір інфляції в Україні. Цю інформацію можна знайти на сайті Національного банку України. Так, за 2019 рік інфляція склала трохи більше 4% [1]. Отже, саме такий, а краще більший відсоток по депозиту треба шукати.

А ще вибір депозиту залежить від ваших потреб. Якщо хочете отримувати відсотки кожен місяць, то можна обрати відповідний вид депозиту. Якщо ж ви не проти почекати до кінця строку вкладу, то можна обрати депозит

з капіталізацією. Це такий вид депозиту, коли до ваших початкових грошей періодично будуть додаватися відсотки, і наступного разу відсотки будуть розраховані з цієї нової суми. Також на увагу заслуговує можливість поповнення депозиту. Тут треба звернути особливу увагу на те, під який відсоток будуть йти поповнення. Тобто в договорі може бути написано, що для поповнень буде інший відсоток, який зазвичай менший за початковий. Є ще багато інших можливостей, котрі надають банки. Зараз більшість банків дозволяють відкрити депозит онлайн, проте буде краще, якщо відкрити депозит у відділенні банку й, підписавши угоду, візьмете собі її копію.

Можна відкрити депозит в іноземній валюті, проте це великі ризики, адже курс валюти може як стрімко піднятися, так і стрімко знизитись. А відсотки таких депозитів, зазвичай, менші, ніж у гривні.

Тепер, коли ми розібралися, на що звертати увагу, щоб обрати депозит та банк, саме час проаналізувати умови депозитів, які пропонують банки станом на лютий 2020 року.

Серед усіх банків ви зможете знайти багато різних депозитів [3], на нашу думку на увагу заслуговують наступні:

1. Депозит у Монобанку під 15,75% річних [5].

Це терміновий депозит для фізичних осіб, котрий можна відкрити починаючи від 100 доларів або євро, а у гривні від 1000. Він без дострокового розірвання договору та без можливості часткового зняття коштів. Цей депозит під складний відсоток. Можна відкрити депозит з 16 років.

2. Депозит у банку Південний під 14,25% [6].

Це також терміновий депозит для фізичних осіб, котрий можна відкрити починаючи від 10 доларів або євро, або від 100 гривень. Він також без дострокового розірвання договору та без можливості часткового зняття коштів. Ви можете самі обрати, під складний чи простий відсоток він буде. Можна відкрити депозит з 18 років.

3. Депозит у Приватбанку під 13,75% [4].

Це ще один терміновий депозит для фізичних осіб, котрий можна відкрити, починаючи від 2 доларів, євро або гривень. Він також без дострокового розірвання договору та без можливості часткового зняття коштів. Й він теж під складний відсоток. Можна відкрити депозит з 14 років.

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Кожен банк має власні проблеми, перш ніж довірити йому свої гроші, треба з ними ретельно ознайомитись;

2. Майже усю інформацію про банки можна знайти на сайті НБУ, тож, наступного разу, коли ви будете казати що від вас щось приховують, або що вас надурила держава, спершу задумайтесь, можливо ви могли знайти необхідну інформацію за 5 хвилин, а зараз просто намагаєтесь перекласти провину на когось іншого?

3. Гроші завжди будуть у зоні ризику, адже навіть якщо ви заховаєте їх у найнадійніший сейф, вони все ж можуть постраждати від інфляції або від повного краху економіки країни.

4. В нашій країні є багато засобів для збагачення, й те, що більшість людей вважають, що гроші можна заробити лише завдяки важкій праці, стає вже перепорою для усієї подальшої економіки України.

Література

1. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>.
2. Infobank.by [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://infobank.by/vse-aforyzmy-pro-biznes-denjgi-banki/>
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/>
4. Приватбанк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/ru/depozit>
5. Monobank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.monobank.com.ua/deposit>
6. Банк Південний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.com.ua/ru/deposits>
7. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами : Постанова правління Національного банку України від 03.12.2003 № 516 (редакція від 31.01.2019 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua>.

СЕКЦІЯ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

Балуєв Дмитро
студент 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Шпуганич І.Г.

ФІЗИКА В КОМП'ЮТЕРНИХ ІГРАХ

Мета: Розглянути, яким чином реалізується моделювання фізичних процесів в комп'ютерних іграх.

Зараз, комп'ютерні ігри займають своє важливе місце в суспільстві. Їх можна назвати в своєму роді двигуном прогресу, бо технології, які використовуються в них можна використовувати і в других сферах життя. До цих технологій можна віднести й фізичний двигун.

Фізичний двигун – програма (або підпрограма), яка моделює той чи інший фізичний процес [1].

Відмінностями ігрового фізичного двигуна є відтворення процесів у режимі реального часу та не дуже висока точність симуляції. Головною вимогою до ігрового фізичного двигуна є візуальна реалістичність процесів,

тому в іграх використовуються дуже приблизні апроксимації, наближені моделі й інші програмні «трюки» [2].

Для реалізації фізичних процесів, існує декілька фізичних двигунів, наприклад Havok Physics, NVIDIA PhysX, Vox2D, Bullet Physics Library. Для подальшого аналізу можливостей сучасних рушіїв, ми зупинимось на Havok Physics. Цей двигун забезпечує фізичні рішення для будь-яких програм. Він використовується у великій кількості сучасних ігор [3].

До можливостей Havok Physics належать:

- Визначення зіткнень;
- Скелетна анімація;
- Розрахунок поведінки мертвих тіл [4].

Почнемо аналіз з визначення зіткнень.

Визначення зіткнень (Collision Detection) – це алгоритми для визначення фізичного зіткнення (або перетину) двох твердих тіл під час руху.

Окрім визначення факту самого зіткнення, алгоритми визначення зіткнень також визначають інші параметри, необхідні для симуляції подальшої реакції. Визначення зіткнень використовують в фізичних двигунах для запобігання проходження персонажу скрізь стіни, фізичної взаємодії об'єктів у грі, анімації мертвих тіл, руху та зіткнення автомобілів та іншого [5].

Скелетна анімація (Skeletal Animation) – це технологія, яка замість того, щоб зберігати ключові кадри для кожної пози персонажу, має на увазі наявність однієї моделі в нейтральній позі та великого набору матриць (кісток), які трансформують різні частини цієї моделі. Одна або декілька цих матриць впливають на кожну з вершин моделі в нейтральній позі. Кожній матриці назначається коефіцієнт, який визначає як сильно впливає матриця на вершину. Такий коефіцієнт називають вагою. Ця величина лежить в межах $0 \dots 1$ [6].

Ганчіркова лялька (Rag Doll) використовується для створення фізичної моделі поведінки (зазвичай) тіла людини.

В більшості випадків ганчіркова лялька використовується разом зі скелетною анімацією, тому що їх принцип роботи схожий. В обох випадках застосовується особлива «ієрархія» кісток для анімації вершин моделі. Однак, на відміну від скелетної анімації, вершини переміщуються не за заздалегідь визначеними правилами, а ґрунтуючись на фізичній моделі твердого тіла [7].

Отже, можна зробити такі висновки:

1. Для реалізації ігрового фізичного двигуна не потрібна максимальна точність розрахунків. Головним є робота у реальному часі та візуальна реалістичність;

2. У наш час є багато фізичних двигунів і для 3D простору, і для 2D простору. Одними з найпопулярніших двигунів є Havok Physics, NVIDIA PhysX і т. д.;

3. У сучасних двигунах використовується багато технологій, включаючи визначення зіткнень, скелетну анімацію та розрахунок поведінки мертвих тіл.

Література

1. Опис терміну Фізичний двигун на сайті GameDev.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://gamedev.ru/code/terms/PhysicsEngine>
2. Опис терміну Фізичний двигун на сайті Wikipedia.org [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Фізичний_двигун
3. Сторінка «Havok Physics» на офіційному сайті компанії Havok [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.havok.com/products/havok-physics/>
4. Опис двигуна Havok Physics на сайті GameDev.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gamedev.ru/code/terms/Havok>
5. Опис терміну Collision Detection на сайті GameDev.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://gamedev.ru/code/terms/Collision_Detection
6. Опис терміну Skeletal Animation на сайті GameDev.ru [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://gamedev.ru/terms/SkeletalAnim>
7. Опис терміну Rag Doll на сайті GameDev.ru [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://gamedev.ru/code/terms/RagDoll>

Варламова Аліна
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Учуєва О.В.

БЕЗПРИТУЛЬНІ ТВАРИНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Сучасні реалії суспільного життя в Україні свідчить про те, що з кожним днем кількість безпритульних тварин зростає. На сьогоднішній день проблема щодо безпритульних тварин стає все більш гострою. Старі методи боротьби вичерпали себе і не дають бажаного результату. Ми вважаємо, що доцільно використовувати світовий досвід у вирішенні цього питання з урахуванням національних особливостей.

З метою вирішення цього питання ми пропонуємо проводити хоча б якийсь облік домашніх тварин, бо на сьогоднішній день в Україні не має статистики щодо кількості домашніх та безпритульних тварин. Запровадження цього обліку дозволить виявити групи ризику тварин, які можуть стати безпритульними. Підрахунок вели лише зоозахисники, але тільки в окремих містах. За даними міжнародної організації Animal ID, найменша кількість їх у Трускавці, а найбільша у Дніпрі [1].

У різних країнах світу до вирішення цього питання запроваджують різноманітні заходи, а саме:

- У кожній цивілізованій країні створена велика кількість притулків ;
- Покладена відповідальність на власника тварини.
До останнього відносять :
- Обов'язкову реєстрацію тварин;
- Податкове навантаження на власника за право заведення тварини (у Франції, Німеччині, Швеції, Норвегії, Британії, Нідерландах). Кожна країна

встановлює розмір податку, але середнє значення коливається від 130 до 150 євро;

- Адміністрування за недбале відношення до тварини (у Люксембурзі до 227000 доларів, в Австрії — до 15000, а в Німеччині — до 25000 євро.) [2].

В Україні в останні роки частково почали вирішувати питання безпритульних тварин шляхом введення притулків, але воно вирішується частково і має локальний характер. Перелік притулків наведено у таблиці .

Однак необхідно звернути увагу на те, що існуванню цих притулків ми завдячуємо лише волонтерам, які мають вичерпні матеріальні ресурси. Тому у притулках утримується значно більша кількість тварин ніж розраховано притулок. Обмеженість у фінансуванні не дає можливості надавати якісний догляд за тваринам, поводити вакцинацію та медичну допомогу у повному обсязі.

Табл. 1.
Притулки в Україні

	Місто	Назва притулку
1.	Київ	Товариство захисту тварин «SOS» Притулок для бездомних тварин «Сіріус» КП «Притулок для тварин»
2.	Львів	Притулок для бездомних тварин «Милосердя» ЛКП «Лев»
3.	Донецьк	Притулок для бездомних тварин «ПФ»
4.	Черкаси	Притулок для бездомних тварин на базі КП «Черкаська служба чистоти»
5.	Одеса	Притулок для бездомних тварин «Ковчег»
6.	Запоріжжя	Притулок для тварин «Дай лапу, друже»

Досить чітко проблему можна продемонструвати на прикладі нашого регіону.

У нашому місті є притулок «Дай лапу, друже» – центр реабілітації травмованих і тяжко хворих тварин. Тут хочуть звернути увагу на те, що чотирилапі потребують нашої любові та уваги. Він існує за рахунок благодійних внесків і небайдужих людей, які об'єднуються в цілі волонтерські команди. У притулку «Дай лапу, друже» собакам допомагають, проводять курси лікування, після яких у ветеринарній клініці вони проходять обробку від зовнішніх і внутрішніх паразитів, їм роблять вакцинацію. Тваринки мають також ветеринарні паспорти і обов'язково стерилізуються (за віковими показниками). Крім того, собак тестують на виявлення поведінкових показників для подальшої адаптації до життя у нових господарів, виявляють у них схильності до охоронної діяльності або роботи як компаньйона людини. Для тваринок тут справжній дім, де їх люблять і цінують. У притулку нараховується 200 собак, серед них є «старички», тяжкохворі, з інвалідністю і ті, від яких відмовилися, або яких викинули на вулицю господарі.

З метою покращення стану в регіоні запроваджено новий проєкт – «Погуляй із собакою». Вже рік у цьому притулку існує проєкт «Погуляй із собакою». Команда волонтерів працювала над підготовкою собак до виходу: соціалізували, привчали їх до повідця, робили ветеринарні паспорти, щеплення. З упевненістю можна сказати, що тваринки безпечні для людини. Але поки що готові лише четверта частина притулку.

Ще однією проблемою в Україні є те, що відсутня можливість централізованого пошуку загубленої тварини, через це приблизно 30 тис. хатніх улюбленців стає безпритульними.

З метою вирішення цього питання ми пропонуємо запровадити наступні заходи:

-Доброскок реєстрація та ідентифікація домашніх і безпритульних тварин. Цей захід можливо проводити через ветлікарні та зоомагазини через анкетування власників та внесення даних про їх улюбленця. Таким чином, в Україні можливо проводити статистичний облік тварин, не залучаючи додаткові кошти;

- Створення, або покращення дійсних притулків для тварин з метою покращення умов для тварин і збільшення місця в них;

- облік домашніх і безпритульних тварин;

- масова стерилізація і вакцинація бездомних тварин;

- поширення інформації про сучасні технології, які допоможуть відшукати вашого улюбленця (чипування, QR-медальйони, які також можуть допомогти з реєстрацією домашніх тварин) [3].

За статистикою, щороку в країні гублять 30 тис. хатніх улюбленців. І ймовірність відшукати їх на багато менше ніж в країнах Європи;

- влаштування тварин в сім'ї;

- популяризація стерилізації тварин та створення таких можливостей для населення;

- соціальна реклама (пропаганда гуманного та відповідального ставлення до тварин);

- освітньо-просвітницька робота;

- зміни в законодавстві.

За даними Всесвітньої організації захисту тварин, Україна входить у п'ятірку країн з найгіршою ситуацією з тваринами-безхатками, тому якщо буде чітка державна політика, відповідальність і, врешті, податки і збори на утримання тварин, або штрафи за те, що людина неналежним чином поводить із твариною – в такому випадку проблема з часом буде вирішена.

Література

1. Хто має дбати про бездомних тварин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29273490.html>
2. Безпритульні тварини локальна проблема [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://svatove.city/read/blog/44885/bezpritulni-tvarini-lokalna-problema-nacionalnogo-masshtabu>

3. QR- паспорт в Україні: навіщо потрібен і як отримати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://fakty.com.ua/ua/videos/qr-pasport-dlya-tvaryn-v-ukrayini-navishho-potriben-i-yak-otrymaty/>
4. У Запоріжжі можна провести вихідний з собаками [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sich.zp.ua/u-zaporizhzhzhi-vykhidnyj-iz-sobakamy-foto>

Опалатенко Іван
студент 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Шпуганич І.Г

ЕЛЕКТРОННИЙ КОНСТРУКТОР У ФІЗИЦІ

Чому я брав саме цю тему? Тому, що багато дітей граються такими конструкторами і слід дослідити їх будову та явища, що в них проходять.

Мета роботи полягає у дослідженні будови електронних конструкторів та виділити основні впливи фізичних явищ на роботу електронних конструкторів.

Моя тема є дуже актуальною, бо станом на сьогодні є багато навчальних закладів, котрі використовують електронні конструктори [1]. Застосування таких засобів поліпшує освітній процес тому, що вони дозволяють студентам та іншим учням розглянути процеси на практиці, а не тільки в теорії. На занятті студенти можуть збирати цю конструкцію набагато швидше ніж робото технічний конструктор [2]. Також електронні конструктори можуть поліпшити навчально-освітній процес, а саме: моторику рук, мислення, пам'ять та фантазію. Фізіолог І. П. Павлов, «руки вчать голову, потім освідчена голова вчить руки, а вмілі руки знову сприяють розвитку мозку» [3].

Спочатку розберемося з визначеннями. Що таке конструктор? Конструктор – це набір деталей, що кріпляться між собою спеціальними кріпильними елементами або інструментами, призначенні для багаторазового використання [4].

Ми будемо розглядати електронний конструктор «Знатор», який складається з: дротів з 2, 3, 4, 5, 6 сполучними клемами, шайба з 1 сполучною клемою, п'єзоізлучатель (звуковипромінювач п'єзоелектричний), сенсорна пластина, геркон, кнопковий вимикач, вимикач, фоторезистор (світлочутливий резистор), червоний світлодіод, Лампа 2,5v, динамік (гучномовець), Музична ІС (інтегральна схема), сигнальна ІС (інтегральна схема), ІС «зоряні війни», електромотор. Також у набір входить інструкція та 4 батарейки АА. [5]

Робота конструкторів заснована на фізичних явищах. Батарейки АА представляють собою циліндри діаметром 13,5 – 14,5 мм. Циліндрична частина покрита ізольованою оболонкою, на протилежних торцях має контакти. Батарейка використовується для зберігання електроенергії. В батарейці є певна кількість електрохімічних комірок, задля отримання енергії в електрохімічних комірках використовується різниця потенціалів електродів двох металів. Потенціали ділять на: позитивний та негативний. Під час окиснення та відновлення виробляється електричний струм [6; 7].

Дроти складаються з: струмопровідної жили, яка призначена для проходження електричного струму та ізоляції. Для жили найчастіше використовують мідь та алюмінієвий дріт. Жила дроту може складатися з одного або багатьох металевих ланцюгів. Однодротовий дріт має більш велику жорсткість та меншим опором на низьких частотах багатодровий дроти мають більшу гнучкість та забезпечують менший опір на великих частотах [8].

Отже, я розглянув будову електронного конструктору, дослідив його вплив на освітній процес, також дізнався про фізичні явища які проходять в конструкторі.

Література

1. Опис електронного конструктору «Знаток» на сайті panama.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://panama.ua/product/72613/>
2. Кривоплясова Є.В., Лозенко Г.Ф. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КОНСТРУКТОРА «ЗНАТОК» І РОБОТОТЕХНІЧНІ КОНСТРУКТОРА LEGO MINDSTORMS NXT 2.0 В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІНФОРМАТИКИ // Особистість, сім'я і суспільство: питання педагогіки і психології : зб. ст. по матер. LXXII міжнар. наук.-практ. конф. № 1 (70). – Новосибірськ : СіБАК, 2017. – С. 10-16.
3. Павлов І. П. Лекція про роботу великих півкуль головного мозку. – М. : Академія медичних наук СРСР, 1952.
4. ДСТУ 2165-93 Іграшки. Терміни та визначення
5. Опис електронного конструктора «Знаток» на сайті neuron-toys.com [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://neuron-toys.com/product/elektronnyiy-konstruktor-180-shem-ot-znatok/>
6. Опис батарейки на сайті data.energizer.com [електронний ресурс] – Режим доступу : <https://data.energizer.com/PDFs/E91.pdf>
7. Марганцево-цинкові елементи типів А316 «Квант» І А316Т
8. ГОСТ 15845-80 «Изделия кабельные. Термины и определения»

Скрипниченко Аліна

студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер: викл.-метод. Учуєва О.В.

СТРАХ ПЕРЕД ЇЖЕЮ: АНОРЕКСІЯ ТА БУЛІМІЯ

У XXI столітті більшість людей зацікавлені на своїй зовнішності, особливо підлітки. Майже кожна людина котра вирішила схуднути використовує найшвидший спосіб – відмовляється від їжі. І в гонитві за ідеальними параметрами вганяє себе в депресію, доводять себе не тільки до психологічного, а й фізичного виснаження. Згодом у такої людини розвивається анорексія, або булімія, але найстрашніше, коли анорексія і булімія розвиваються одночасно. У наш час тема: «Страх перед їжею: анорексія та булімія» є актуальною.

Проведеним нами дослідженням було охоплено 211 студентів I-II курсів ЕПК ЗНУ. Дівчата становили 61%, юнаки 39%. Нами було з'ясовано, що 30% студентів мали (мають) захворювання травної системи, пов'язані з неправильним харчуванням. 62% дівчат і 39% юнаків дотримувались дієти. При цьому 62% юнаків мали консультації у лікаря, серед дівчат цей показник становить лише 39%. Дослідження показало, що 60% студентів мають знання з питань, що таке анорексія, і лише 9% відомо, що таке булімія.

Булімія – це психосоматичний синдром, що характеризується неконтрольованим і швидким поглинанням великої кількості їжі [1].

Анорексія – це психічне захворювання, розлад харчової поведінки, ключовим моментом якого є навіть не різка втрата ваги, а суворе обмеження себе в їжі, виснаження організму [2].

Багато хто вважає що булімія (обжерливість) і анорексія (відмова від їжі) є словами антонімами, але ніхто не замислювався що вони дуже схожі, не кажучи про те що ці захворювання можуть чергуватися в одній і тій же людині. Найчастіше зустрічається анорексія з булімічними розладами, в цьому варіанті поєднуються практично всі симптоми обох захворювань, а саме: напади вовчого апетиту; значне коливання ваги; мають спотворене уявлення про своє тіло; часте використання проносних, сечогінних і засобів для штучного ініціювання блювоти; зайві, часто безпідставні, погані уявлення про свою вагу і дієту; нездатність розрізняти основні почуття (голод або смуток); депресія і проблеми зі сном.

Людина хвора булімією страждає від нападів невгамовним голоду, які не завжди є виправданими (людина не може зрозуміти, де фізична вимога їжі, а де психологічна). Після нападів у нього з'являється почуття ненависті та образи на самого себе, через це вона всіма способами намагається позбутися від щойно з'їденої їжі (п'є проносне, викликає штучну блювоту). Внаслідок того, що людина хвора на булімію їсть у великих кількостях не маючи почуття голоду, порушується сигнал, котрий надходить в центр насичення головного мозку, що викликає залежність від їжі. Дослідники із Французького інституту з досліджень у галузі здоров'я та медицини (INSERM) виявили такі три симптоми, що попереджують про булімію: почуття провини за з'їдену їжу; відсутність самоконтролю; глибока депресія [3].

Лікування булімії засноване на психотерапії – усунення причин надмірного переїдання або голодування, низької самооцінки й невпевненості в собі. Така терапія повинна підтримуватися близькими родичами та друзями або «братами» по нещастю.

Анорексію називають модною хворобою сучасності. Саме слово «анорексія» походить від грецького «немає апетиту». У людини, що хворіє на анорексію, розвивається страх перед зайвою вагою і зниження самооцінки, що в наслідку призводить до наполегливої відмови від їжі. Щоб уникнути конфліктів в сім'ї через відмову від їжі, пацієнт удає, що добре харчується, але насправді ховає їжу і швидше за все навіть викидає її. У більшості симптомів анорексія подібна з булімією. Боротися з цим захворюванням потрібно в клініці під наглядом навченого персоналу і психіатра. Хворий на анорексію не завжди

усвідомлює свою проблему і не звертається до лікарні, що надалі призводить до летального результату. Кінцева мета для пацієнта – це прийняти себе таким, який він є, і вести фізично та емоційно здорове життя. Відновлення фізичного і психологічного здоров'я, ймовірно, займе дуже багато часу, і результати будуть поступовими. Терпіння – важлива частина процесу відновлення. Позитивне ставлення разом з великим зусиллям пацієнта – це інший складовий компонент успішного відновлення [4].

Проаналізувавши все вище сказане, можна зробити висновок, що більшість людей зациклені на ідеальній зовнішності аж до того, що забувають про своє здоров'я. Невдалі спроби схуднути за допомогою дієт починають порушувати психіку людини, що призводить або до повної відмови від їжі, або до її надмірного споживання [5]. Надалі їжа для цієї людини або стає джерелом задоволення, перетворюючись у свого роду наркотик, який, в деяких випадках, може бути навіть не безпечніший за звичайні, або викликає стійке відторгнення їжі через страх набрати зайву вагу. Такі люди потребують підтримки, а не осудження [6].

Література

1. Анорексія, булімія – проблеми XXI століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bestreferat.ru/referat-202482.html>
2. Лікування булімії і анорексії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cirpp.ru/blog/anoreksiya-bulimiya/>
3. Анорексія і булімія- дієтологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://medportal.ru/enc/nutrition/hungry/16/>
4. Чому анорексія і булімія можуть привести до самогубства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.sb.by/articles/kogda-eda-beda2202.html>
5. Анорексія та булімія: факти й небезпеки [Електронний ресурс]. Режим доступу - <https://wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lp-k/101999042>
6. Боротьба з алкоголем. Булімія та анорексія [[Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://revolution.allbest.ru/medicine/00475479_0.html

Удинська Наталія
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Шпуганич І.Г.

ФІЗИКА В МУЛЬТФІЛЬМАХ

Актуальність теми полягає в тому, щоб пояснювати закони фізики в мультфільмах.

Мета роботи: розглянути фізичні явища в мультфільмах.

Чому я обрала саме цю тему? Моя любов до мультфільмів з'явилася ще в дитинстві, адже з ранніх літ мене цікавить фізика і її дивовижні закони.

Мультиплікаційна фізика – жартівлива система законів фізики, яка замінює нормальні закони, використовувана в анімації (переважно західній) для гумористичного ефекту. Нормальні фізичні закони в мультфільмах також діють, але не завжди, при цьому вони носять об'єктивний характер, тоді як вигадані закони нерідко носять суб'єктивний характер [1].

Найбільш улюбленими моїми мультфільмами є «Хитрий кайот та дорожній бігун» і «Фіксики».

Хочу більш детально розповісти про кожен з мультфільмів та закони фізики, що в них зустрічаються.

Розглянемо з початку мультфільм «Хитрий койот і Дорожній бігун». Це мультфільм у якому використовують не нормальні фізичні закони замінюючи їх анімацією.

Хитрий койот і Дорожній бегун – два персонажі однойменної серії короткометражних мультсеріалів Looney Tunes і Merrie Melodies. Обидва персонажа (койот і каліфорнійська зозуля-подорожник) були створені художником-мультиплікатором і режисером Чаком Джонсом в 1948 році [2].

У мультфільмі спостерігаються такі не нормальні фізичні закони:

1. Будь-яка істота, позбавлена твердого простору під собою, залишиться в просторі, поки не буде поінформоване про ситуацію: тоді почне діяти закон всесвітнього тяжіння. Персонаж переходить через край скелі, залишається підвішеним в повітрі і не падає, продовжуючи бігти, поки не подивиться вниз [3];
2. Будь-яке тіло, що проходить через тверду речовину (як правило, на високих швидкостях) залишає в цій речовині слід, відповідний його контурам;
3. Деякі об'єкти можуть проходити через тверді поверхні, на яких намальовані (або на які наклеєні) зображення в'їздів в тунель або дірок, а інші не можуть;
4. Всі принципи гравітації зводяться нанівець страхом. Тобто сильний переляк змушує персонажа стрибнути нереально високо в повітря;
5. Будь-які насильницькі каліцтва котячих непостійні. Іншими словами, кішки зцілюються швидко і мають нескінченну кількість життів. Кішки можуть вписатися в незвично малі простору;
6. Все падає швидше, ніж ковадло. При цьому ковадло буде завжди приземляються прямо на голову персонажа, давліючи його в підлогу або заганняючи його в землю, незалежно від тимчасового інтервалу;
7. Тіло, будучи викривленим і спотвореним, може проникнути в будь-який отвір або контейнер, який менше, ніж воно, і залишатися там;
8. Будь-який транспортний засіб під час поїздки знаходиться в стані невизначеності, поки об'єкт не входить в місце, яке знаходиться на шляху його руху. Тобто персонаж виходить на дорогу і відразу збивається автобусом, який узявся незрозуміло звідки;
9. Персонаж може «уявити» річ, яка йому необхідна, у вигляді мильної бульбашки з цією річчю над своєю головою, а потім взяти з нього цю річ, зробивши нематеріальне матеріальним (так звана «ранцева магія»);

10. Використання динаміту практично завжди призводить виключно до забруднення особи персонажа або короткочасної втрати свідомості, але ніколи – до серйозних травм.

Ще один мультфільм який я хотіла би розглянути – «Фіксики». Це мультфільм у якому використовують нормальні фізичні закони .

Нормальні фізичні закони – закони, які мають логічне пояснення.

Фіксики – російський анімаційний мультсеріал для всієї родини. Створений за мотивами повісті Едуарда Успенського «Гарантійні чоловічки». Ідея серіалу належить Олександрю Татарському [4].

Цей мультфільм складається з окремих серій пізнавального змісту на основі фізики, хімії та електротехніки. У кожній серії описується пристрій якогось електроприладу (праска, лампочка, телефон, сканер та ін.), або фізичного явища (електрика, кульова блискавка). З цікавим і науковим описом, проведенням дослідів і досліджень. А допомагають в цьому маленькі істоти – Фіксики, які селяться родинами в кожному будинку і таємно лагодять зламані електроприлади. Кожен герой по-своєму цікавий і вкладає в дітей добрі, порядні принципи. У Фіксиках є «душа».

Приклади з мультфільму «Фіксики»:

1. Головна деталь в електричній прасці - нагрівальна спіраль. Вона захована в підошві праски. Коли праску вмикають у розетку спіраль і разом з нею підошва нагріваються . Гарячою праскою можна розгладжувати складки на одязі. А ще в прасці - є ємність для води . Вода нагріваючись перетворюється в пару. Пара виходить через дірочки підошви і допомагає розгладжувати одяг ще краще.

2. Зазвичай електрику підключають до приладу двома дротами. Струм тече через прилад і виконує корисну роботу. Наприклад, гріє праску, але якщо з'єднати два дроти безпосередньо без праски, тоді дроти почнуть грітися самі і так сильно, що взагалі можуть перегоріти. Це і є коротке замикання . Воно буває якщо порушилася ізоляція дротів або якийсь прилад не справний.

Зрозумілий і цікавий цей мульт як маленьким, так і дорослим. Всі люди із задоволенням переглядають улюблені серії по кілька разів, а потім дивують захоплюючими дослідями та експериментами. Я рекомендую всім подивитися цей захоплюючий і пізнавальний мультфільм.

Отже, дивитися мультфільми з фізичними явищами це не тільки цікаво, а ще й пізнавально.

Література

1. Фізика в мультфільмах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%84%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0
2. «Хитрий койот та дорожній бігун» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B8>

%D0%B9_%D0%BA%D0%BE%D0%B9%D0%BE%D1%82_%D1%96_%D0%94%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%B1%D1%96%D0%B3%D1%83%D0%BD

3. Закони фізики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.078.com.ua/posts/13297-zakony-fiziki-v-multifilmah.html>
4. «Фіксики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B8%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%B8>

СЕКЦІЯ «ТУРИСТИЧНА СПРАВА»

Довгая Елеонора-Веренія
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Ніколаєва Л.Г.

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. В Україні, як і в інших країнах світу екологічна ситуація характеризується різким погіршенням якості навколишнього середовища. Забруднена атмосфера, гідросфера, знищені мільйони гектарів родючих ґрунтів, отрутохімікатами і радіоактивними відходами забруднена планета, величезних розмірів досягло обезліснення і опустелювання – руйнується біосфера. Екологічна загроза людству стрімко зростає.

Актуальність теми. Щорічно по Україні у повітря, земельні та водні ресурси потрапляє біль ніж 40 млн. тонн небезпечних речовин, з яких аж 90% –є токсичні промислові відходи. Площа еродованих земель оцінюється майже в 50% загального фонду сільськогосподарських угідь. Площею 160 тис. гектарів земель, використовують для нагромадження відходів. В Україні вже немає незабруднених ґрунтів: у легкому ступені деградації перебуває 38%, помірному – 46%, сильному – 23%, крайньому – більше 3%. На один гектар території України потрапляє 19,6 м³ стічних вод, тоді як у Росії – 6,6 м³, Білорусі – 3,9 м³. Серед країн Європи, наша держава має найвищий інтегральний показник антропогенних навантажень на природне середовище практично по всій території. При цьому сільськогосподарське освоєння земельного фонду (станом на 2010 р.) досягло 72% території країни, з яких на рілля припадає 56%. **Аналіз останніх досліджень і публікацій.** За дослідженнями українських вчених, найбільшу шкоду навколишньому середовищу спричиняють транспорт, промисловість, енергетика та сільське господарство. Тому питання про впровадження природозберігаючих технологій у цих сферах життєдіяльності стоїть особливо гостро.

Метою статті є дослідження екологічного стану в Україні та перспективи вирішення цих проблем.

В Україні у містах – мешкає майже 70% населення. На забруднення довкілля, зниження комфортності життя постійно впливає висока концентрація техногенних об'єктів.

Забрудненням атмосфери міста є транспорт, енергетичні системи та промисловість. В результаті формується шумове, вібраційне та електромагнітне забруднення міста. небезпечним для людини є підвищення електромагнітний фондів різноманітних джерел випромінювання – теле-, радіостанції, радіопередачі мобільних телефонів. В місті Ровно з кожним роком фахівці зазнають все більшого електромагнітного навантаження, спричиненого розвитком радіотехнологій. На території Львівської області понад 1500 різних джерел електромагнітного випромінювання радіочастотного діапазону. З часом електромагнітне випромінювання може збільшитись до критичних величин, що призведе до великої загрози українців.

Щорічно в атмосферу України потрапляє понад 6 млн. тон різних шкідливих речовин. Промислові підприємства, разом з димом викидають у повітря сірчистий і вуглекислий газ, хлор, фтор, оксиди азоту, аміак, частинки й сполуки ртуті й миш'яку. За статистикою по світу забруднення повітря є причиною додаткових 120 смертей на рік на 100 тис. людей. На забруднення повітря впливає збільшення кількості автомобілів на дорогах країни. У повітря на території великих міст, викиди зросли на 50-70% [5].

За останні 10 років чисельність населення скоротилася на 4,1 млн. осіб. Чистої питної води вже майже не існує на території України. За дослідженням 80% проб води якості не відповідає умовам держстандартів. Сьогодні практично всі водойми України наблизилися до 3 класу забрудненості. Усі очисні споруди території країни, що виробляють питну воду, розраховані на прийоми води 1-2 класу забруднення.

З 2008 по 2017 рр. в Україні вирубано 4,03 млн га лісів, при цьому відновлено тільки 526,6, тисяч га насаджень. За минулі 10 років близько 200 тис. га лісів (+5% до вирубаних) загинуло від пожеж, шкідників, буреломів, а також через дії браконьєрів. Площа лісів, уражених шкідниками і хворобами постійно збільшується, що призводить до незворотніх наслідків – збільшення частоти та інтенсивності повеней у західних областях України.

Родючість землі з кожним роком падає. Тільки 71% всього агроландшафту країни використовується для господарської діяльності. Розвиток ерозії руйнує ґрунт, а це становить більше 35% сільгоспугідь України. Невміле використання добрив призвело до збільшення площі кислих ґрунтів (на 2, 4 млн. га за останні 15 років). На врожай сільськогосподарських культур впливає і товщина гумусового шару, а вона за останнє десятиліття знизилася в середньому на 20%. До забруднених земельних ресурсів України належить більше 40% загальної площі. При збереженні нинішніх темпів деградації ґрунту (ерозія, затоплення, зміни клімату та ін.) критичні значення рівня родючості можуть бути досягнуті через 20-30 років, а в окремих регіонах навіть раніше.

Звалища в Україні також забруднюють впливають на погіршення ресурсів. Офіційно працює близько 800 звалищ, загальна кількість сміття на яких перевищила 35 млрд. тон. Міністерство екології та природних ресурсів,

зафіксувало загальна площу всіх полігонів з відходами 4% площі країни, для людства це справжня загроза [4].

Під час аварії на ЧАЕС 26 квітня 1986 року з 4 енергоблоку вийшли радіонукліди показник вражає – перевищило 300 млн.кюрі. Випромінювання досі триває. Радіоактивно забруднилось більш ніж 145 тис.км² території всієї України, Білорусії та Росії [1]. Почались стрімко проявляться захворювання такі як рак, проблеми у роботі щитовидної залози. Через 13 років після аварії в Україні було зареєстровано 6049 випадків раку щитовидної залози у людей, які на момент аварії були дітьми і підлітками. Станом на 2019 р., хворих по Україні більше 40% [3]. Час минає, але захворювання омолоджуються та набувають нових напрямлень, зросла кількість психоневрологічними захворювань, патології серцево-судинної системи.

Турпотік знизився на 30%?(COVID19).Туризм як ніяка інша галузь схильна до зовнішніх змін - війна, епідемія, революція, на все це люди гостро реагують і вирішують відкласти поїздку, і, за суб'єктивною оцінкою українською асоціацією туристичних агентств (УАТА), ринок з початку лютого 2020 року «просів» приблизно до 30% [2]. В разі виявлення коронавірусу на найпоширеніших серед українців курортах Італії, Туреччини та Єгипту туристичний сезон в 2020 р. може виявитися провалений, а деякі туроператори ризикують просто розоритися.

тже, людство поводяться безвідповідально з природою наражає себе на небезпеку та самознищення. Саме глобальні екологічні проблеми призводять до очищення планети Земля завдяки скороченню чисельності людства. Якщо ми губимо наше середовище, то середовище починає згубно впливати на людство. Це вже діє закон бумерангу. На території України працюють близько 400 великих громадських неурядових організацій екологічного профілю, одним з головних напрямів робити яких є екологічна освіта населення. Цією ж проблемою займається і 343 державні організації, в тому числі 35 спеціалізованих вищих навчальних закладів. Будемо сподіватися, на те, що людство «прокинеться від сну», та по іншому буде ставитись до багатств нашої планети – обережно, піклуючись.

Література

1. Біотичні наслідки Чорнобильської катастрофи [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ua.boell.org/uk/2011/02/07/biotichni-naslidki-chornobilskoyi-katastrofi>
2. Вплив коронавірусу на туризм [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://112.ua/statji/paniki-net-no-padenie-nalico-kak-turoperatory-ocenivayut-ubytki-ot-koronavirusa-527069.html>
3. Глазко В. Популяційно-генетичні наслідки Чорнобиля / Глазко В. // Про наукові дослідження та генетичні наслідки Чорнобильської катастрофи [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://dt.ua/ENVIRONMENT/ne_taki_strashni_mutanti_.html

4. Московский В. С. Проблемы современной экологии / Московский В. С., Хачирова А. Ю. // Юный ученый. – 2016. – № 1. – С. 59–70.
5. Екологічні проблеми України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://nv.ua/radio/inverythatplace/ekologicheskie-problemy-ukrainy-50022917.html>

Дочева Таїсія

студентка 2 курсу ЕПФК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Прилипка О.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРВІСНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА МІЖНАРОДНИХ АВІАРЕЙСАХ

Актуальність дослідження. Традиційно транспортне обслуговування туристів розглядається як сектор туристичної індустрії і є обов'язковим компонентом туристичного пакету. З розвитком туризму в світі виникає поняття сервісне обслуговування. Безумовно, що сервісне обслуговування при авіаперевезеннях постійно оновлюється введенням інновацій. Впливають на необхідність інновацій, по-перше, нововведення у науці, техніці та нові технології; по-друге, інновації на рівні міжнародних туристських організацій; по-третє, зміна ринкової політики шляхом організації нових туристських регіонів відвідування або невідповідність послуг потребам мандрівників.

Мета дослідження. Узагальнення інноваційних форм сервісного обслуговування при авіаперевезеннях.

Завдання дослідження: визначити сутність сервісного обслуговування, його інноваційний характер; визначити компоненти сервісу авіаперевезень та надати характеристику сервісних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед відомих науковців, які розглядали питання особливостей авіаперевезень та сервісного обслуговування на авіа транспорті, можна виділити таких як Антоцишина Н. І., Герасименко В. Г., Гуменюк Г. М., Гуренко А. В., Гуріна Г. С., Мальська М. П., Мунір Г., Осипова О. Я., Пилипук Н. Н., Рекун Г. П., Смирнов І. Г., Цимбалістова О. А., Фляйшер К. і ін. Глобальні тенденції розвитку туризму визначають нагальну необхідність інноваційних змін туристичної галузі, що буде відповідати споживчим потребам сучасного ринку. Світовий повітряний флот включає собі авіа компанії, які спеціалізуються саме на туристичних перевезеннях. Оскільки повітряний транспорт займає міцні позиції у світовій транспортній системі, виникла потреба у його загальносвітовій координації та регулюванні [3].

Оцінка вітчизняного туристичного авіа сервісу у міжнародному співробітництві передбачає наявність наступних елементів: 1) міжнародного співробітництва туристичних фірм з авіаперевізниками; 2) інноваційної форми взаємодії авіаперевізників та турфірм – це чартерні рейси, соціальні програми тарифів та бонусні програми лояльності у міжнародних авіаперевізників. Галузевий взаємозв'язок туристичних фірми, авіакомпаній, суміжних підприємства пов'язані між собою економічними зв'язками та бажанням мати

успіх у особистій ланці своєї діяльності. Але для досягнення успіху у економічному розвитку існує необхідність дотримання вигоди туриста. І найбільше в цьому зацікавлена тур фірма [2, 6].

Сучасна тур фірма як реалізатор авіаквитків, наразі має значних конкурентів – комп'ютерні системи бронювання (КСБ) та споживача, який самостійно працює з авіакомпанією. Тому вирашем тур фірми на ринку - є якісне сервісне обслуговування. Більшість ділянок системи пасажирських авіаперевезень є закладами сервісу, де послуги безпосередньо пов'язані з пасажиром. Всі послуги які отримують, пасажир при авіаперевезеннях з відповідністю класу обслуговування: 1) обсяг послуг; 2) рівень комфорту, відповідають договору на перевезення. Клас обслуговування дорівнює послугам стандартного рівня сертифікованого авіакомпаніями сервісного обслуговування. Послуги перевізника за метою призначення класифікуються за видами сервісного обслуговування наступним чином: 1) технологічний сервіс який полягає у перевезенні пасажирів, багажу, пошти і вантажів; 2) нетехнологічний сервіс характеризується як персональна послуга за замовленням пасажирів. Пропонуємо складену нами таблицю 1 з наданням характеристики послуг видів сервісу [4].

Табл. 1.

Характеристика послуг видів сервісу при авіа обслуговуванні

Технологічний сервіс. Безкоштовні послуги	Нетехнологічний сервіс. Платні послуги та рекомендовані (додаткові) послуги:
доставка багажу в межах аеровокзалу	переноска речей пасажирів
харчування на борту	харчування пасажирів в межах аеровокзалу
зберігання багажу при затримці рейсу в аеропорту проміжній посадці	послуги відділення зв'язку; послуги Ощадбанку та пункту обміну валюти
місце у готелі при змушеній затримці рейсу в проміжному аеропорту та доставка трансфером туриста в готель та з готелю	торгівля аптечними товарами; торгівля періодичною пресою
комунальні послуги у аеропорту та на борту літака	послуги в кімнаті матері та дитини
перевезення дрібних домашніх тварин	послуги іноземним пасажирів; обслуговування іноземних: туристів
трансферу пасажирів в аеропорт призначення, при вимушеній посадці поза маршруту рейсу при тривалій затримці	Рекомендовані (додаткові) послуги: прокат індивідуальних багажних візків; надання тимчасових охоронюваних автостоянок; та ін.. замовлення приватних оголошень по внутрівокзал'ному радіо; дрібний

ремонт одягу, взуття, сумок і валіз; упаковка багажу і ручної поклажі;

В Україні нині сертифіковані та діють такі авіакомпанії: Міжнародні Авіалінії України (МАУ), Авіакомпанія Мотор Січ, Дніпроавіа, Атлас Джет Україна, Азур Єйр Україна, Wind Rose. Є також приватні, закриті та відкриті акціонерні компанії які, залежно від фінансових можливостей, мають більший або менший парк повітряних суден. За останні 10 років українську цивільну авіацію поповнили транспортні та пасажирські літаки Ан-124, Іл-76, Ан-74, Ан-32, а також західні Боїнг-737/767, Ембрайер-190, Фалкон-ДА-50 [1, 4, 5, 7].

Сервісне обслуговування протягом туристської поїздки краще розглянути на прикладах передпольотного, польотного та післяпольотного обслуговування [4]. Сутність першої частини передпольотного обслуговування туристів полягає у наданні достатньої інформації про можливості певної авіакомпанії. Тобто туриста (або турфірму) інформують про регулярність авіарейсів з напрямків, що його цікавлять, наявність певних типів літаків в авіапарку компаній, пільги та знижки під час купівлі квитків, послуги, які надають на борту відповідно до класу бронювання тощо. В другій частині передпольотного обслуговування передбачено прибуття туриста та його обслуговування в аеропорту відправлення. На цьому етапі слід чітко організувати управління пасажиропотоком на шляху руху до аеропорту, під час реєстрації авіаквитків в аеропорту, а також проходження пасажиром прикордонного, митного і інших передпольотних видів контролю та формальностей. Існують рекомендації Міжнародної асоціації авіакомпаній (ІАТА) для випадків при затримці рейсу. У відповідності до них, якщо політ переноситься на термін до 3 годин включно, авіакомпанії необхідно організувати для пасажирів безкоштовне гаряче харчування. У випадку переносу вильоту на 6 год. у нічний час або 8 год. удень, потрібно розмістити людей у готелі та нагодувати. У номерах вони будуть очікувати посадку. Ці норми стосується тих пасажирів, які пройшли обов'язкову реєстрацію на час об'явлення затримки.

Але ІАТА компетентна лише рекомендувати, вона не має право зобов'язати авіакомпанії робити саме так. Якщо форс-мажорні обставини призвели до запізнення пасажира на рейс або на пересадку, перевізник повинен доставити його до місця призначення іншим рейсом, на якому є вільні місця, або здійснити повернення коштів за квиток. Польотне обслуговування - забезпечення безпеки польоту, необхідного комфорту та сервісу під час подорожі. Обслуговування на борту поділяється на обов'язкове: інформаційно-довідкове, індивідуальне, медичне, бортове харчування, реклама, газети, телебачення та рекомендоване: торгівля сувенірами, іншими товарами, демонстрація кінофільмів, замовлення готелів, таксі, екскурсійне обслуговування, бронювання квитків, телефонний зв'язок, вікторини, конкурси, лотереї, настільні ігри – за бажанням пасажирів. Бортпровідники повинні бути у форменому одязі, надавати інформацію з посмішкою та доброзичливим поглядом та жестами. Бортпровідники надають пасажиром інформацію двох видів: 1) обов'язкову – привітальну інформацію, для забезпечення безпеки в

польоті, про куріння, про обладнання літака, які надаються в польоті послуги, про торгівлю, про харчуванні, про маршрут польоту, про зниження, про пункт посадки та інформацію після посадки; 2) додаткова: при виникненні необхідності [4]. Післяпольотне обслуговування полягає в забезпеченні комфорту в аеропорту прибуття, а також наданні додаткових послуг авіакомпанією, наприклад, бронювання місць у готелі, замовлення таксі тощо [5, 6].

Останнім часом успішно працюють на міжнародних рейсах мало витратні перевізники (low cost airlines), які конкурують з великими авіакомпаніями, з повним комплексом послуг та бонусними програмами [6]. Бонусні програми є практично у всіх авіакомпаній, що здійснюють міжнародні перевезення. Нині провідні американські авіакомпанії перевозять до 10% пасажирів за пільгами безкоштовно. Бонусна програма авіакомпаній, а також програма преміювання пасажирів та туристичних фірм, мильна програма, програма для часто літаючих пасажирів, (англ. frequent flyer program) – це програма лояльності для клієнтів авіакомпанії, заохочує туристів користуватися послугами саме даної авіакомпанії або її партнерів. Наприклад, туристи елітного рівня отримують додаткові переваги і пільги – доступ в спеціальні комфортабельні зали очікування в аеропортах («лаунджі») для високих класів. Та навіть коли вони подорожують в економічному класі, пріоритет у списку на посадку, збільшення безкоштовної норми багажу та нарахування більшої кількості миль за польоти.

Крім того, багато програм видають своїм елітним учасникам сертифікати («ваучери») на підвищення класу обслуговування, а також продовжують термін дії миль [6]. Для того щоб стати учасником бонусних програм, необхідно заповнити спеціальну форму-заяву та передати її в туристичну компанію, або зареєструватися он-лайн на сайті авіакомпанії. Якщо на рахунок пасажира протягом року надходить певна кількість миль, або він робить досить багато польотів, йому може бути присвоєно елітний рівень [5, 6]. Для оцінювання якості послуг доцільно використати порівняння очікувань покупця із фактично наданими авіа послугами за такими параметрами як надійність, безпечність, регулярність, гнучкість тарифів, відповідальність, зручність, вічливість, борт-їжа, комунікабельність, знання іноземних мов, інформативність, додаткові послуги. Такі показники якості авіа сервісу найчастіше зустрічаються в опитуваннях пасажирів, щодо з'ясування рівня сервісу. Треба також наголосити на тому факті, що ключовим чинником розвитку ринку авіаційних послуг є обсяг доходів, які отримують потенційні споживачі таких послуг [5, 6, 8].

Необхідним вважаємо розглянути також бізнес авіацію [1]. Останні роки були відзначені ростом популярності бізнес авіації, а так само і Авіації Загального Призначення (General Purpose Aviation), що привело до її великого поширення у світі. Завдяки цьому бізнес авіація сьогодні відіграє вагомий роль в економіці багатьох країн. Сьогодні це необхідність для більшості бізнесменів і політиків. Ділове перевезення прийнято розділяти на дві категорії: 1) бізнес перевезення - використання літаків для ділових польотів, якими користуються підприємці і власники приватних літаків; 2) корпоративні перевезення – використання літаків корпораціями (компаніями) для перевезень співробітників

і майна компаній. До основних переваг бізнес авіації можна віднести: 1) заощадження часу при замовленні літака; 2) наявність ідеальних умов для рішення поставлених задач; 3) ефективне використання часу; 4) підвищення продуктивності роботи; 5) бездоганний сервіс; 6) всебічна безпека; 7) гнучке планування; 8) сучасний діловий імідж; 9) конфіденційність; 10) відсутність сторонніх осіб під час польоту; 11) відсутність втоми після подорожі; 12) приємні враження від польоту [8].

Отже, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Форми взаємодії туроператорів та інших учасників авіаперевезень на світовому рівні та в Україні має визначену узгоджену організаційну структуру та функціональні особливості. Одним з учасників системи є тур фірма, яка повинна задовольнити потреби туриста у сервісному обслуговуванні на всіх етапах авіа перевезення.

2. Для ефективної роботи з надання сервісних послуг українським тревел-агентствам необхідно переглядати чинні та укладати нові комерційно вигідні угоди для того, щоб розширювати комерційне співробітництво з іншими авіакомпаніями, агентами, туроператорами та іншими діловими партнерами з метою перевезення своїх туристів по зниженим тарифам.

3. В Україні все активніше користуються послугами лоукост – перевізників, що раніше не носило такого масового характеру. Такі авіа компанії надають інноваційні пропозиції щодо використання бонусних програм або програм лояльності та спеціальних тарифів з метою подальшої ринкової конкурентноздатності.

4. На сьогодні, інноваційним видом сервісних авіаперевезень, є бізнес авіація або ділове перевезення. Бізнес авіація забезпечує комфорт бізнес клієнтів при обслуговуванні індивідуальних та корпоративних рейсів.

Література

1. Бізнес авіація являється неотъемлемой составляющей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [avia.pro»Блог»biznes-aviaciya](#)
2. Собкевич О. В. Механізми ефективного використання та розвитку потенціалу транспортно-дорожнього комплексу України : Аналітична доповідь./ Собкевич О. В., Ємельянова О. Ю., Михайличенко К. М. – К. : НІСД, 2014. – 60 с.
3. Командровская В. Є. Порівняльна характеристика програм лояльності пасажирів на ринку авіаперевезень / Командровская В. Є., Ілленко В. А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/viewFile/7093/7938](#)
4. Концепція Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 березня 2008 р. № 506 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin / laws/main.cgi?nreg=506-2008-%F0>
5. Петрук Т. М. Транспортні послуги у туризмі: комп'ютерні системи бронювання. / Петрук Т. М. // Вісник Чернівецького торговельно-

- економічного інституту. – 2012. – Економічні науки. – Вип. III (47) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchtei/2012_3/zmist.pdf
6. Реқун Г. П. Дослідження взаємозв'язків розвитку ринків туристичних та пасажирських авіаційних послуг в Україні. / Реқун Г. П., Лещенко А. С. // Вісник НТУ «ХПІ» – Серія : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 24 (997). – С. 121–129
  7. Стратегічний план розвитку авіаційного транспорту до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : mtu.gov.ua/.../Стратегічний%20план%20Нака...
  8. Державна цільова програма розвитку аеропортів на період до 2023 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 126 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/126-2016-%D0%BF>
  9. Цимбалістова О.А. Інноваційні послуги в туристичному бізнесі з використанням малої авіації. Глобальні та національні проблеми економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/100.pdf>

Калюжна Юлія
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Ніколаєва Л.Г.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Актуальність проблеми. Щоб бути конкурентоспроможним на сучасному ринку туристичних послуг, треба крокувати в ногу з часом. ХХІ століття – епоха глобалізації, комп'ютеризації, інноваційних технологій. Зокрема, важливу роль у сьогоденному суспільстві відіграє Інтернет. Для тих, хто працює у туристичному бізнесі, світова мережа відкриває великі можливості.

Постановка проблеми. Проблеми інформаційно-інноваційних технологій у туризмі присвячені праці дослідників: О. С. Височан [1], А. О. Глебової [2], Н. М. Гуржій, А. В. Третинко [3], С. В. Мельниченко [5], В. В. Худо [7]. У зазначених працях висвітлено теоретичну базу використання інформаційних технологій у туристичному бізнесі, основні напрями їх практичного застосування. Дослідниками, зокрема А. О. Глебовою [2], зроблено спроби класифікувати інформаційно-інноваційні технології у туристичній сфері. Значна увага приділяється також глобальним системам он-лайн бронювання.

Метою нашої роботи є характеристика напрямів застосування інноваційних технологій обслуговування українськими туристичними організаціями, визначення їх переваг для туроператорів та клієнтів.

За допомогою комп'ютерних технологій сьогодні вирішується багато завдань у сфері туризму: резервування квитків, замовлення туристичних послуг, розробка віртуальних турів тощо. Вважаємо, що основні напрями застосування інноваційних систем в туризмі – розробка туристичної продукції, її просування на ринку.

Нещодавно з'явилися в віртуальні тури, які стрімко набирають популярність. Певні іновачії показують цікаві місця, які можна відвідати в тій чи іншій країні, а отже є своєрідною рекламою, яку можуть використовувати працівники туристичної сфери, щоб зацікавити клієнтів.

У 2015 р. за ініціативи та підтримки компанії Google було розроблено проект «Performing Arts», який дозволяє користувачам віртуально відвідати відомі всьому світові театри. Передбачено огляд приміщень на 360 градусів, завдяки чому створюється ефект реальної присутності. У рамках вказаного проекту створено Cultural Institute. Він дає можливість відвідати концертні зали, театри, філармонії, наприклад, концертний зал «Карнегі-хол» у Нью-Йорку, Берлінську філармонію. Цікавими для користувачів платформи є також музейні колекції.

Сьогодні є чимало розробок віртуальних екскурсій цікавими місцями України, такі як віртуальний тур «Музеї України просто неба» у розділі «Матеріальна культура», розроблений Міністерством культури України за підтримки Google у рамках проекту «Автентична Україна». «Матеріальна культурна спадщина», представлена віртуальними турами унікальними дерев'яними церквами Карпат зі списку ЮНЕСКО, музеями просто неба та оперними театрами України» [6]. Тур «Музеї України просто неба» представляє користувачеві 7 найвідоміших музеїв, зокрема в переліку є і Запорізька Січ. Тур цікавий тим, що містить багато світлин з можливістю огляду на 360 градусів. Передбачено звуковий супровід англійською, російською мовами. Приємна колоритна музика увиразнює атмосферу українського побуту, заворожує, допомагає поглянути на все через призму давнини. Зазначений віртуальний тур сприяє посиленню уваги до цікавих місць України, а значить приваблює нових клієнтів, у тому числі і іноземних туристів, які цікавляться історичною та сучасною Україною.

Переваги віртуальних турів для клієнтів та гостей:

- можливість швидко ознайомитися з місцем, яке зацікавило;
- безкоштовний доступ;
- індивідуальний підхід;
- можливість продумати пункти реального туру, за якими турагент порадить оптимальний варіант.

Переваги для туроператора:

- популяризація туризму;
- розширення клієнтської бази.
- безкоштовна реклама місць, які можуть стати елементами екскурсії.

Сучасний туристичний бізнес не може повноцінно існувати без електронних систем бронювання квитків та отримання послуг. Мельниченко С. В. стверджує, що найчастіше через мережу Інтернет бронюють

авіаквитки, готелі, автомобілі та тури [4]. Причому системи надають користувачам можливість ознайомлюватися з усією необхідною інформацією. Клієнти можуть навіть самостійно формувати тури.

На сьогодні є чотири глобальні системи бронювання: Amadeus, Galileo, Sabre та Worldspan. Їх називають «золотою четвіркою», адже вони займають близько 90% ринку, а їх термінали встановлюють в готелях різних країн [5]. Системи Amadeus та Galileo обслуговують здебільшого Європу, а Sabre та Worldspan – Америку.

У туристичних фірмах найчастіше користуються системою бронювання Amadeus. Її популярність стрімко зростає і на українському ринку туристичних послуг. Системою передбачено бронювання квитків майже всіх авіакомпаній України та зарубіжжя, перегляд тарифів. Також користувачі Amadeus можуть бронювати автомобілі, номери готелів, послуги круїзних компаній. Представлена в системі і продукція кількох залізниць. Перевага системи для турагенств в тому, що вона забезпечує зв'язок між туристичними агентами та клієнтами. Власники Amadeus дбають про її вдосконалення, тому в ній постійно з'являються нові модулі, які розширюють можливості споживачів і тих, хто надає послуги у туристичній сфері.

Інші із перелічених систем не набули в Україні такої популярності, як Amadeus, але й вони варті уваги, адже постійно працюють над вдосконаленням своїх продуктів.

Переваги он-лайн бронювання для клієнтів:

- зручний та швидкий доступ до інформації про квитки, номери готелів, тури тощо;
- швидке замовлення квитків, оформлення путівок;
- можливість отримувати оповіщення на електронну пошту, на телефон.

Переваги використання систем бронювання для туроператорів:

- скорочення витрат через зменшення роботи агентів;
- збільшення продажів, адже скорочується час на оформлення агентами заявок клієнтів, їх обробки;
- можливість отримати інформацію для аналітичної роботи;
- можливість стежити за станом заявки клієнта, швидко надавати додаткові послуги, а значить поліпшення якості обслуговування.

Отже, розглянуті напрями інноваційно-інформаційних технологій сприяють розвитку туристичної сфери, відкривають нові можливості для туроператорів та споживачів. Окрім того, вони допомагають залучити нових клієнтів, оптимізувати роботу туристичних агентів та впливають на економіку країни.

Література

1. Височан О. С. Використання GDS-систем діяльності туристичних підприємств / Височан О. С. // Бізнес Інформ. – 2011. – № 6. – С. 78–82.

2. Глебова А. О. Інформаційно-інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування / А. О Глебова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 13. – С. 230–235.
3. Гуржій Н.М., Третинко А.В. Інноваційні технології в туристичній індустрії / Н. М. Гуржій, А. В. Третинко // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/gurzhij.htm
4. Лутай А. П Інформаційні технології у туристичній галузі / А. П. Лутай // Збірник матеріалів наук.-практ. конф. ДонНУЕТ. – Донецьк, 2012. – С. 241–247.
5. Мельниченко С. В. Автоматизовані системи бронювання в туризмі / С. В. Мельниченко // Культура народів Причорномор'я. – 2008. – № 140 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infotour.in.ua/melnychenko7.htm>.
6. Проект «Автентична Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nachasi.com/2019/03/21/google-ukrayina-prezentovala-proekt-avtentychna-ukrayina-diznajsya-pro-kulturu-ta-istoriyu/>
7. Худо В. В. Інформаційні технології в управлінні туризмом / Худо В. В. // Міжнародний конгрес «Проблеми інформатизації рекреаційної та туристичної діяльності в Україні : перспективи культурного та економічного розвитку». – Трускавець, 2000. – С.162.

Кисла Поліна

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.н.держ.упр., викл. Яцук Н.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРОПЕРАТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ У СВІТЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Реалії сьогодення мають тенденцію до перманентних змін на ринку праці. За прогнозами вчених з Оксфордського університету, ринок зазнає значних змін на кінець 2020 року і кардинально трансформується до 2030 р. Зазнає змін і професійний ринок туристичної сфери. Адже більша кількість туристів подорожує самостійно та при цьому широко використовує travel-контент Інтернету. І якщо така ситуація зумовлює загрозливе майбутнє туристичним фірмам, то туроператорським компаніям діджиталізація створює перспективну економічну ситуацію. Це підтверджує й наше дослідження. Тому важливо з'ясувати перспективи випускника коледжу в професійній реалізації. Це зумовлює необхідність аналізу стану розвитку туроператорських компаній, їх структури та продукту. Так, на ринку України діють 498 туроператорські компанії згідно за даними офіційного сайту державної служби статистики України [1]. Діяльність туроператора полягає в організації та забезпеченні створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг. Тому штат туроператорської компанії складається з менеджера у відділі

франчайзингу, менеджера з внутрішнього туризму, менеджера з міжнародного туризму, менеджера з розвитку партнерської мережі та менеджера з маркетингу (рис.1).

Рис.1. Структура туроператорської компанії

Зазначимо що на туристичному ринку відбувається постійна конкуренція. Важливість конкурентоздатності студенти коледжу чітко усвідомлюють під час стажування в туроператорських компаніях, як і широкі можливості для професійної самореалізації. Адже після випуску мають змогу посісти місця консультанта з подорожей та організатор подорожей, помічника менеджера з внутрішнього туризму та помічника менеджера з міжнародного туризму в туристичних компаніях. Але кар'єрне зростання можливе за умови здатності створювати нову пропозицією. Така робота має починатися із аналізу ринку конкурентів. І такі навички варто напрацювати у ході вивчення туристичних дисциплін. Так, одним із домашніх завдань яке становило вивчення туристичних напрямів для запоріжців туроператорами що діють на території України дало можливість з'ясувати таке.

Перші позиції на ринку займає багатопрофільний український туроператор «Join UP», входячи в число найбільш успішних туристичних компаній України, з розташуванням головного офісу у Києві та філій у Запоріжжі, Харкові, Одесі, Дніпрі та Львові. Його 115 туристичних агенцій в 48 містах України відправляють туристів на 4 континенти серед яких є Євразія, Африка, Північна та Південна Америка. Спеціалізуються за напрямками у 52 країни світу і дають можливість мешканцям міста Запоріжжя відвідати США, Ямайку, Бразилію, Катар, Малайзію та Японію. На додаток відправлення туристів здійснюється чартерними рейсами з власної авіакомпанії «Sky UP» — національного українського перевізника, що базується в аеропорту «Бориспіль» і флот компанії на 2018 рік налічував 3 літаки «Boeing 737» з 972

пасажирськими місцями, пропонуючи туристам: сімейний, молодіжний, гірськолижний, пляжний та all-inclusive види відпочинку, а також shopping, дайвінг та luxury тури [2].

Українська туристична компанія, яка діє з 2003 року «Accord tour» є однією з найбільших туроператорів країни, головний офіс якої розташований у Львові. Запорізького туриста відправляє в Євразійський та Африканський континенти за напрямками в 50 країни, відправляючи автобусними турами в Бельгію, Боснію і Герцеговину, Данію, Ірландію, Ліхтенштейн, Люксембург, Македонію, Молдову, Монако, Німеччину, Нідерланди, Норвегію, Росію, Румунію, Сан-Марино, Сербію, Словаччину, Словенію, Швецію та Узбекистан, пропонуючи дитячий та паломницький тур, пляжний та індивідуальний види відпочинку, відвідини концертів та фестивалів, лікування, СПА-процедури та весільні подорожі [3].

З'ясувалося і те, що на українському ринку діють російські туристичні оператори. Це «Tez tour» з 1994 року організовує тури для мандрівників з Росії, країн СНД і Східної Європи. Крім Росії «TEZ TOUR» працює на території України, Казахстану, Білорусії, Болгарії, Естонії, Литви, Латвії, Румунії та Молдови, відправляючи туристів на 3 континенти серед яких є Північна Америка, Євразія та Африка за напрямками в 29 країн світу. Пакетні пропозиції формують на базі чартерних і регулярних рейсів провідних авіакомпаній світу, надаючи туристам послуги, які представлені в різних сегментах ринку: масовий туризм, корпоративні, групові виїзні заходи, пляжний, дитячий види відпочинку, гірськолижні, екскурсійні, тематичні, подієві VIP-тури, MICE і корпоративне обслуговування [4]. І «Pegas touristic» з 1994 року діє в Росії, з 2004 р. починає стрімко розвиватися на туристичному ринку України, відкриваючи власні офіси в Харкові, Одесі та Львові, відправляючи туристів на 3 континенти серед яких є Північна Америка, Євразія та Африка за напрямками в 21 країну світу [5].

Один з туроператорів, що найбільш активно розвивається – «Anex tour» і з 1996 року здобуває широку популярність, завойовує довіру і високі оцінки туристів з усього світу, відправляє туристів на 3 континенти серед яких є Північна Америка, Євразія та Африка за напрямками в 31 країну світу. Більш ніж за 20 років успішної діяльності значно розширює перелік своїх послуг і географію країн, в яких вони надаються. Сьогодні під цим брендом працюють компанії в Російській Федерації, Білорусії, Казахстані, Україні та Німеччині. В 2005 році компанія з'являється на українському туристичному ринку з розташуванням центрального офісу у Києві та філій у Запоріжжі, Харкові, Одесі, Дніпрі та Львові. [6]

Туристичний оператор «Coral travel», який завойовує довіру серед туристів з 1992 року, належить великій міжнародній структурі OTI Holding, яка працює в Україні, Польщі, Білорусії, Грузії та Туреччині. Офіси компанії функціонують в Києві, Запоріжжі, Львові, Одесі та Харкові, відправляючи туристів на 3 континенти серед яких є Північна Америка, Євразія та Африка за напрямками в 28 країн світу. На базі власних чартерних програм і регулярних рейсів компанія пропонує групові та індивідуальні FIT-тури, активно розвиває

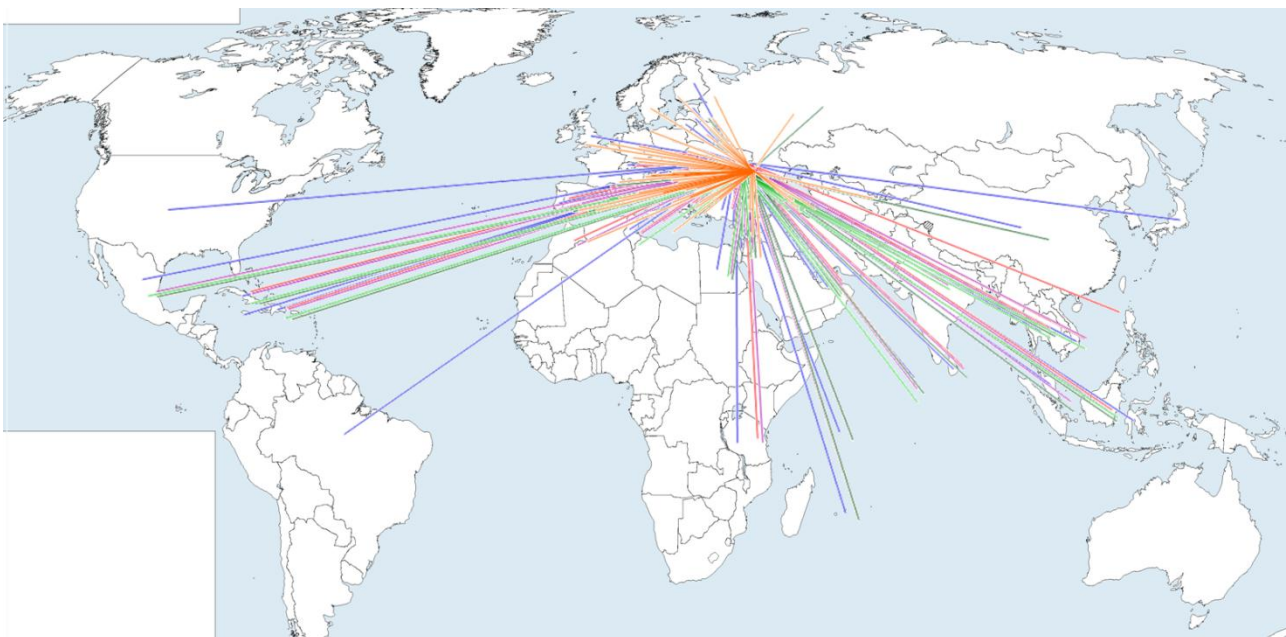
incentive-, congress-, спортивний та інші види туризму. [7] Таким чином, українцям, зокрема запоріжцям, пропонується така кількість країн (табл. 1).

Табл. 1.

Напрями що пропонуються туроператорами на вітчизняному ринку

	Join UP	Accord-tour	Tez-tour	Anex tour	Coral travel	Pegas touristik
Континенти	4	2	3	3	3	3
Кількість країн	52	50	29	31	28	21
Пн. Америка	5		3	2	3	3
Пд. Америка	1					
Європа	23	43	14	12	8	4
Азія	18	6	9	12	11	12
Африка	5	1	3	5	6	2

Якщо візуально, застосувавши картографічний метод, то туристична пропозиція матиме такий вигляд (рис.2)

Отже, аналіз діяльності туроператорських компаній, їх структура та продукт дає можливість усвідомити засоби власної професійної самореалізації. Можливість побудови кар'єри у структурі компанії пов'язана із виявленням нових та перспективних напрямів для компанії. Щоб посісти певний щабель на туристичному ринку праці варто аналізувати зміни, виявляти тенденції на туристичний продукт. Такий підхід сприятиме і створенню нових туристичних компаній що будуть конкурентними, як це зробили у свій час лідируючі

туристичні оператори Join Up, Accord-tour, Tez-tour, Anex tour, Coral travel, Pegas touristik.

Література

1. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf.
2. Офіційний сайт туристичної компанії «Join UP» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://joinup.ua>
3. Офіційний сайт туристичної компанії «Accord tour» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.accordtour.com>
4. Офіційний сайт туристичної компанії «Tez tour» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.tez-tour.com/ru/kiev/?lang=ru&city=msk>
5. Офіційний сайт туристичної компанії «Pegas touristik» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pegast.com www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s.ua/ru/agency
6. Офіційний сайт туристичної компанії «Anex tour» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.anextour.com.ua>
7. Офіційний сайт туристичної компанії «Coral travel» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.coraltravel.ua>

Чирва Марія

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.н.держ.упр., викл. Яцук Н.В.

ДІЄВІСТЬ ЕМПІРИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТУРИЗМ

Сектор гостинності є однією із галузей, що має суттєвий потенціал розвитку завдяки збільшенню попиту з боку туристів. І в той же час сектор в якому відбувається зменшення посередників між споживачем і послугою, що цікавить туриста. Тому у цьому сегменті з'явиться багато професій-пенсіонерів – значну кількість справ візьмуть на себе машини. Уже зараз в готельному бізнесі роботи починають успішно замінювати людину: наприклад, у готелі Yotel New York у Нью-Йорку багажем займається спеціальний механічний носій, а персонал китайського готелю Pengheng Space Capsules Hotel – від швейцарів до офіціантів – повністю складається з роботів.

Зростання вибагливості туристів породжує нові туристичні формати і можливості для відпочинку під запит користувача: відповідно до його фізичної форми, уподобань та інтересів. Виникає потреба в індивідуалізованих турах, розроблених людьми, близькими за духом до користувача, у форматі «рівний – рівному».

Розвиток віртуальних технологій у сфері медіа та розваг породжує конкуренцію для туристичної галузі у боротьбі за користувача, який має вибір, наприклад, між поїздкою у США на реальний рок-фестиваль і віртуальною рольовою грою «Вудсток». На додаток віртуальна реальність розширює спектр послуг, наприклад, туристи отримують можливість брати участь в екскурсіях та шоу з доповненою реальністю, іграх і реконструкціях історичних подій.

Отже, в умовах жорсткої конкуренції утримувати увагу потенційного клієнта можливо тільки запропонувавши унікальні враження. Це спонукає працівника туристичної сфери до удосконалення такої навички як клієнтоорієнтування, що пов'язано із освоєнням методів вивчення потреб, уподобань та прагнень цільової аудиторії.

Це зумовлює спрямувати мету нашого дослідження на напрацювання методів дослідження пов'язаних з вивченням цільової аудиторії, їх апробацію та розробку алгоритму їх використання у ході виконання домашніх завдань. Це сприятиме напрацюванню навички роботи з клієнтом.

Для виконання певного типу роботи студент обов'язково використовує різні види ресурсів, наприклад: збірники, інтернет сторінки, літературу, додатковий матеріал тощо. Але у сфері туризму більшість домашніх завдань пов'язані з вивченням уподобань туриста. І теоретичний матеріал потребує корекції, або домашнє завдання має застосувати методологію соціологічної та статистичної науки.

Домашнє завдання яке є студентським дослідженням є певним інтелектуальним продуктом, що може бути в одній із чотирьох видів досліджень: науковому, історичному, патентному, маркетинговому. Зауважимо, що такі дослідження відбуваються із застосуванням у своїй більшості емпіричних методів, які полягають у спостереженні конкретних явищ, або влаштуванні експерименту, а також описі результатів, з прогнозуванням способів впровадження їх у практичну діяльність.

Такі завдання мають важливу складову, як то збір матеріалу шляхом – соціопитування, інтерв'ю, фокус-групи, анкетування, тестування, спостереження. Застосування таких методів потребує роботи із значною кількістю людей. Спростити роботу можливо шляхом використання соціальних мереж. Що залишить значимість емпіричного результату. Так, під час виконання завдання «Аналіз розуміння поняття моралі у людей» з курсу етика й естетика, я використала ці методи. Метою дослідження було порівняти розуміння сучасників та людей з 80-х років таких понять як: мораль, етикет, обов'язок, совість, гроші, благополуччя тощо. Розробила рейтинг відповідей за певними критеріями, оформила у вигляді діаграм, гістограм та таблиць та представила аудиторії.

Таким чином, було застосовано такі Інтернет ресурси, як Instagram для опитування підписників; соціальна мережа Telegram або Viber, а саме загальні чати з великою кількістю людей; Інтернет сторінки для анонімного спілкування з користувачами зі всього світу; розробка анкети на платформі Google. Також варто застосовувати й традиційні методи опитування, наприклад, людей на вулиці та знайомих, родичів та друзів за наступним алгоритмом (табл.1).

Алгоритм виконання завдання із застосуванням емпіричних методів

Теорія	Приклад з навчання
Мета та завдання дослідження	Параметри, критерії (наприклад, вік, місце проживання, місце роботи тощо) цільової аудиторії
Вибір джерел інформації	Підбір найоптимальніших каналів спілкування з цільовою аудиторією.
Розробка питань	Провести опитування.
Аналіз відповідей респондентів	Складання таблиць, діаграм та графіків відповідей.
Написання звіту	Структурування зібраної інформації відповідно до критеріїв.
Розробка презентації	Донесення інформації до аудиторії.

Отже, під час навчання студенти вже набувають навичок, котрі допоможуть у майбутньому вивчати уподобання, потреби, цінності тощо цільової аудиторії.

Література

1. Емпіричні дослідження [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Емпіричні_дослідження
2. Емпіричні методи наукового дослідження [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://moodle.mdu.in.ua/mod/book/tool/print/index.php?id=1823>

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ»

Алдошина Тетяна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Калюжна А.В.

ЧИМ КОРИСНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, КОЛИ У ТЕБЕ ВЕГЕТО-СУДИННА ДИСТОНІЯ (ВСД)?

Велика кількість людей по всьому світу хворіють на вегето-судинну дистонію. Але водночас лікарі переконують в тому, що такої хвороби не існує. Вони вважають її уявною, мовляв ніби ти просто усе вигадуєш і все у тебе зі здоров'ям в порядку. Але дійсно під час деяких вправ людині стає погано настільки, що вона може втратити свідомість.

Вегетативна дисфункція – це захворювання, пов'язане з порушеннями вегетативної нервової системи. Нервова і судинна системи переплітаються й пронизують весь організм. Симптоми тривоги з'являються, коли у судинній системі знижується вегетативний тонус, що призводить до порушення всіх її основних функцій [1]. Для стабілізації систем використовуються лікарські

препарати, психотерапія, масаж, фізіотерапевтичні процедури та інші. Основний курс лікування триває в основному 4-6 місяців, в залежності від ознак захворювання [2]. Але все ж таки нас хвилює питання, як можна підтримувати своє здоров'я і тіло в тонусі, якщо заняття фізичною культурою при ВСД викликають погане самопочуття? Наприклад, такі вправи, як біг, стрибки, нахили вниз тощо, можуть призвести до поганих наслідків. Тому в усьому світі практикують лікувальну гімнастику. Лікувальна гімнастика при ВСД включає вправи дихальні, загальнозміцнюючі, розслаблюючі у вихідних положеннях стоячи, сидячи та лежачи. Лікувальна гімнастика при ВСД має на меті тонізувати організм [3].

Вправи:

Спочатку потрібно зробити розминку. Потягнути руки, ноги, прокрутити кисті та стопи, тощо.

Основні вправи, які можна виконувати вдома:

– Виконуємо сидячи. Потрібно протягнути ноги звести їх разом. Коліна не повинні підійматися. Підіймаємо дві руки на верх, вдихаючи. Видихаючи, повільно опускаємо руки вздовж ніг. Намагайтесь дотягнутися до стоп (6-7 разів).

– Виконуємо лежачи на лівому одному боці. Руку потрібно зігнути у лікті і обпіратися на неї. Повільно підіймаємо праву ногу на дев'яносто градусів, вдихаючи. Видихаючи, опускаємо ногу, але не до кінця. Потім змінюємо бік і виконуємо все те саме на іншу ногу (10-11 разів). Після завершення краще зробити дихальні вправи.

Лікувальна фізкультура є незамінним засобом для боротьби з проявами ВСД. Основна користь вправ при вегето-судинній дистонії: при регулярних тренуваннях у людини підвищується самооцінка, поліпшується самоконтроль; нормалізуються функції головного мозку, зміцнюються кровоносні судини; усуваються наслідки стресових ситуацій, фізичного напруження; відбувається благотворний вплив на обмін речовин; відновлюється нормальна діяльність дихального апарату, серцево-судинної системи; підвищується працездатність, витривалість організму і поліпшується сон; зміцнюється нервова система, проходить тривожність і невпевненість в собі тощо. Виконуйте вправи у нормованій кількості й у зручному вам темпі. Намагайтесь змінювати види занять, щоб вони вам не набридали та, щоб були задіяні усі м'язи. Важливо розуміти, що ВСД це не діагноз на усе життя, з цим можна жити. В нашій країні кожен третій хворіє на вегето-судинну дистонію. Не потрібно себе жаліти, бо на психологічному рівні, у такому разі, вам стане гірше. Та більшості здається, що, займаючись фізичною культурою, вони будуть погано себе почувати. З одного боку так, якщо виконувати все не правильно, а з іншого боку лише лікувальна фізкультура може васвилікувати. Головне, обрати те, що вам до душі, можливо це басейн або гімнастика. Ви повинні отримувати задоволення від занять, а не відчуття втоми. Лише тоді вам стане краще.

Отже, чим все ж таки корисна фізична, лікувальна культура, коли ти хворієш на ВСД? Тим, що вона може покращити стан твого здоров'я, головне виконувати її правильно і з задоволенням. Але якщо ви у критичному стані й

вам дуже важко робити якісь навантаження, обов'язково йдіть до лікаря! Бо можливо у вашому випадку лише лікувальна фізкультура не допоможе, або навпаки зробить ще гірше.

Література

1. ВСД // Клініка «Odontomed» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://odontomed.kiev.ua/2017/03/14/%D0%B2%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D1%85%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%96-%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%B2%D0%B5%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D0%B4/?lang=en>
2. ВСД // Клініка «ИстинаVeritas» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://inno-health.com/en/veheto-sudynna-dystoniya/>
3. Чернова М. О. Лечебная физкультура при вегето-сосудистой дистонии / Чернова М. О. // Молодой ученый – 2016. – №25. – С. 617-619.

Буличов Захар

студент 1 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл. Багорка А.М.

ФІТНЕС КОВОРКІНГ: КОНЦЕПЦІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

У наш час до організації праці стрімкими темпами змінюються підходи. Життя невпинно рухається вперед, людство невпинно шукає шляхи збереження своїх життєвих ресурсів, і, як наслідок, – оптимізації умов праці. Однією із інноваційних моделей роботи є коворкінг.

Коворкінг (англ. co-working – спільна робота) – концепція організації робочого процесу, що характеризується діяльністю великої кількості людей над своїми самостійними і незалежними проектами в одному приміщенні з метою як економії на орендних витратах, так і створення атмосфери креативності і отримання ефекту синергії [1].

Коворкінг може розглядатися в таких аспектах:

- спільна оренда офісного приміщення з метою зручності незалежних працівників різних сфер діяльності [2];

- модель організації робочого простору, який максимально комфортно облаштований для ведення підприємницької діяльності вільних і незалежних учасників [3];

- принцип організації роботи, що дозволяє незалежним учасникам з максимальною ефективністю вести свою діяльність за рахунок гнучкої комбінації послуг, грамотного мікроклімату та обміну ідеями [4].

Концепція культури коворкінгу зародилася приблизно в 2005 р., коли у декількох містах Західної Європи та Північної Америки здобули популярність

«офіси третього простору». А сам термін «коворкінг» винайшов Бред Нойберг – американський програміст, що створив спільноту гнучких енергійних професіоналів (фрілансерів) цифрової та віртуальної економіки [5].

Коворкінг вже не є чужим і для України. Через те, що останні кілька років в нашій державі закріпилася тенденція працювати віддалено за допомогою Інтернет-мережі з замовниками послуг з інших країн, Європи, США і Канади ця тема є дуже актуальною. Це пов'язано з тим, що ринок замовлень в Україні відносно невеликий, а потенціал українських фахівців дуже високий. Багато підприємців успішно працюють, стабільно забезпечуючи собі високий рівень доходів, ведучи обговорення по скайпу і електронній пошті і ніколи вживу не зустрічаючись зі своїми роботодавцями.

Найчастіше організація праці за моделлю коворкінгу притаманна програмістам, дизайнерам, економістам, перекладачам. Однак, на нашу думку, ця ідея є цікавою для фахівців фітнес індустрії.

Метою нашої статті є: розібратись у концепції та перспективах фітнес коворкінгу.

Для того, щоб визначити особливості фітнес коворкінгу, необхідно більш детально ознайомитись з умовами та вимогами до оформлення коворкінг-офісів в цілому.

Набір мінімальних вимог до обладнання та організації коворкінг-центру представляє собою наступні [6]:

- обладнане робоче місце;
- переговорні кімнати;
- конференц-зали з мультимедійним обладнанням;
- приміщення для прийому їжі, в тому числі для організації кава-брейків, фуршетів тощо;
- організація заходів освітнього і творчого характеру (лекції, семінари, тренінги, вебінари, майстер-класи тощо).

Слушним буде розібратись у підвидах коворкінгу (таблиця 1) [7].

*Табл. 1.
Підвиди коворкінгу*

№	Підвид коворкінгу	Опис
1	Громадський простір	Спільний простір для роботи конкретної спільноти людей, створений за державної або муніципальної підтримки.
2	Відкритий простір	Кімната із закріпленими та незакріпленими місцями, де зазвичай працюють фрілансери та самозайняті працівники.
3	Бізнес центр	Будівля з великою кількістю офісів та відкритих просторів, де можуть працювати як різні компанії, так і самозайняті працівники.
4	Акселератор	Бізнес-центр для стартапів, які отримують підтримку та наставництво від досвічених менторів.

5	Креативний простір	Звичайний офіс або відкритий простір для роботи, але з більшими можливостями для творчої реалізації резидентів. Може включати додаткове обладнання, майстерні, лабораторії і т.д.
6	Приватний офіс	Окрема кімната в коворкінгу для роботи цілої команди.
7	Віртуальний офіс	Можливість зареєструвати компанію на адресу коворкінгу, без потреби купівлі фізичного робочого місця.
8	Бізнес Інкубатор	Компанія, що допомагає стартапам вирости з етапу створення ідеї до моменту виходу на міжнародні ринки.

Фітнес індустрія, що рясніє безліччю видів і форм занять, впевнено займає все більше позицій на ринку працевлаштування. Попри уявну впевненість в тому, що клієнти фітнес клубів і тренери повинні співпрацювати лише при фізичному знаходженні обох сторін в одному приміщенні, ми вважаємо, що в умовах сьогодення прекрасною альтернативою цьому можна вважати фітнес коворкінг-центри. Першочергово це обумовлено тим, що сучасне життя характеризується великими обсягами інформатизації та багатозадачністю, які потребують тривалих витрат часу, однак бажання бути здоровішим і розвиватись фізично – також є одним із аспектів щасливого буття. І тут виникає суперечність: як раціонально розподілити час, щоб вистачило на всі життєнеобхідні справи, в тому числі і на заняття руховою активністю, які найчастіше залежні від місцезнаходження, часу тренувань та інших факторів. За нашим переконанням, особливої актуальності набуває створення окремого фітнес коворкінг-центру або фітнес-залу в будь-якому іншому коворкінг-просторі. Особливо зручними для фітнесу вважаємо такі підвиди коворкінгу, як креативний простір та бізнес центр.

Таким чином, заняття фітнесом стало б можливим віддалено: з будь-якого зручного місця. Наразі знайти в Інтернет-мережі відеоматеріали для самостійних занять руховою активністю не є проблемою, однак відмінність спеціально створених фітнес коворкінгів полягає в тому, що тренування проходитиме в реальному часі (що виступає додатковим мотиваційним фактором) і буде можливість задавати тренеру питання. Бажаючі зможуть подивитись тренування і у записі. Крім цього, це ідеальна платформа для тренерів, щоб проводити навчання та майстер-класи й обмінюватись досвідом.

Таким чином, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Отже, коворкінгом називають засіб організації професійної діяльності, що має на увазі роботу фахівців багатьох галузей в одному приміщенні. У нашій країні коворкінг фактично вже існує на ринку праці, однак його межі та структура вельми розмиті і нестабільні, а юридичне забезпечення ускладнене або взагалі відсутнє. З цих причин створення коворкінг-центрів відбувається дуже повільними темпами і має не розповсюджений характер. Однак, на нашу думку, цей напрям організації робочого процесу є дуже перспективним і ефективним.

2. Щодо фітнес коворкінгу, то подібної практики поки що в Україні не існує. Ця тема є малодослідженою і нерозвинутою, що може спіткати науковців до подальших досліджень у цьому напрямі. Вважаємо, що така організація тренувального процесу з різних видів фітнесу в умовах сучасності має право на існування. Пояснюємо це такими перевагами, як економія часу для бажаючих тренуватись, зручність організації робочого часу, відсутність необхідності у пошуку приміщень з великою площею, можливість проводити різноманітні заходи та ін.

Література

1. Бабич С. Коворкінг : концепция и перспективы / Сергей Бабич, Владимир Пархименко // Наука и инновации №6 (136) Июнь 2014. – С. 42–47
2. Николенко Ю. В. Зарубежный опыт и российская практика в поддержке предпринимательства с помощью технопарка / Николенко Ю. В. // Научный альманах. – 2015. – № 11/1 (13). – С. 429–433
3. Цветкова К. В. Коворкінг как новая площадка для бизнеса / Егоркина А. И., Ерохина Л. И. // Экономика и социум. – 2014. – № 2-4 (11). – С. 1020–1023
4. Егоркина А. И. Коворкінг : история возникновения и развития идеи новой формы организации труда / Егоркина А. И., Ерохина Л. И. // Экономика и предпринимательство. — 2015. — № 5/2 (58/2). – С. 729–733.
5. Коворкінг как модель занятости будущего / Ина Краузе // Форсайт. – Т. 13. – № 2. – 2019. – С. 52–60.
6. Коворкінг в системе инновационной инфраструктуры / Ольга Николаевна Соколова, Оксана Юрьевна Рудакова, Светлана Константиновна Марьина. – С. 82-87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cyberleninka.ru/article/n/kovorking-v-sisteme-innovatsionnoy-infrastruktury>

Дьячек Софія
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Багорка А.М.

ІДЕАЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ З ФІЗКУЛЬТУРИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Фізична культура як навчальна дисципліна – завжди викликала певні протиріччя у суспільстві. Дехто вважає, що фізкультура є зайвою в освітньому процесі, інші переконані, що завдяки їй відбувається не лише психологічне розвантаження і вдосконалення фізичного розвитку, але й покращення загального інтелекту людини.

Звернемося до тлумачення дефініції «фізична культура як навчальний предмет». Так, у дисертаційному дослідженні А. Ваколук зазначається: «фізичною культурою визначають навчальний предмет загальноосвітніх шкіл, який відзначається спрямованістю на закладання основ загальної фізкультурної

освіти – формування комплексу життєво необхідних рухових умінь, навичок і пов'язаних із ними знань» [1]. Зокрема, у педагогічному енциклопедичному словнику С. Гончаренка знаходимо таке трактування: «Фізична культура в школі – навчальний предмет, основним змістом якого є вивчення фізичних вправ, рухових дій, рухливих і спортивних ігор, що сприяють зміцненню здоров'я, фізичного розвитку та вдосконаленню рухових здібностей учнів з метою їх підготовки до життя, праці й професійної діяльності [2]. В енциклопедії освіти наведено, що фізичне виховання дітей та молоді є складовою частиною загального виховання; процесом, спрямованим на зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей дітей та молоді, формування життєво важливих рухових навичок та умінь [3].

На думку Н. Гавриш, формування здорового способу життя повинно бути одним із пріоритетних напрямів у виховній діяльності вчителів та викладачів. Їхня робота повинна бути спрямована на забезпечення повноцінного розвитку учнів/студентів, охорони та зміцнення здоров'я, формування фізичних здібностей особистості, гармонії тіла і душі. Водночас педагоги повинні виховувати потребу у молоді в регулярних заняттях фізичною культурою і дотриманні режиму дня [4].

До пріоритетної проблеми, яку потрібно якнайшвидше розв'язати, відносять необхідність правильно і цікаво планувати заняття руховою активністю, щоб учнівська молодь мала змогу проявити себе, бути активною і дієвою; виховати в них силу волі і виробити потребу в систематичних заняттях фізичними вправами [5].

За ствердженням Б. Шияна правильно організовані заняття з фізкультури сприяють послідовному залученню молоді до пізнавальної діяльності; досягненню необхідного рівня фізичної і психічної працездатності; розв'язанню передбачених для певного заняття освітніх, оздоровчих і виховних завдань; забезпеченню оптимального після робочого стану організму, котрий сприяв би успішній освітній діяльності [6].

Отже, при вдаваній неважливості цього предмету, його виключна роль не викликає сумнівів.

Метою нашої статті є визначення структури ідеального заняття з фізкультури очима студентів на основі опитування.

Дослідження у вигляді письмового опитування проводилось в ЕПК ЗНУ серед студентів I-III курсів всіх спеціальностей (крім фізичної культури і спорту). У дослідженні прийняло участь 158 осіб, серед яких 72 хлопця і 86 дівчат. Респондентам було запропоновано анкету (рис. 1).

Результати дослідження представимо у вигляді діаграм (рис.2, 3, 4).

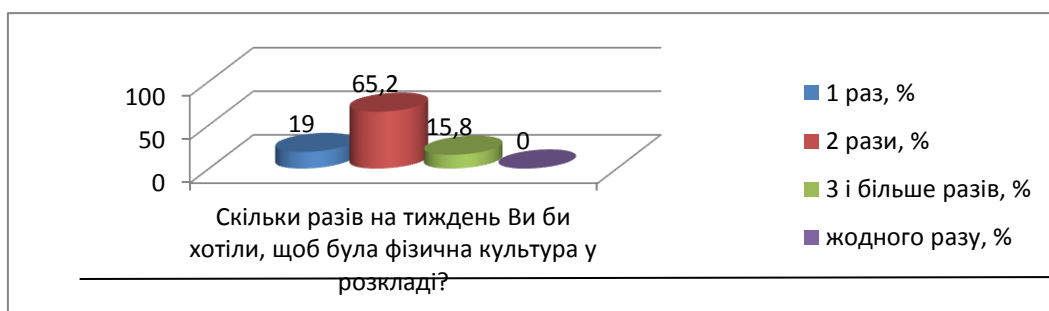
*Анкета
на визначення відношення студентів ЕПК ЗНУ до заняття з фізичної культури*

1. Чи вважаєте Ви заняття з фізичної культури необхідними у коледжі?
а) так
б) ні
  2. Чи подобаються Вам заняття з фізичної культури у коледжі?
а) так, чому _____;
б) ні, чому _____
  3. Скільки разів на тиждень Ви би хотіли, щоб була фізична культура у розкладі?
а) 1 раз;
б) 2 рази;
в) 3 і більше разів;
г) жодного разу.
  4. Який вид рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі Вам особливо подобається?
а) рухливі ігри;
б) сидові вправи;
в) вправи у парак (грудах);
г) вправи циклічного характеру (різновиди ходьби, бігу, стрибків тощо);
д) вправи на стретчинг (розтягування);
свій варіант _____
  5. Який вид рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі Вам не подобається?
а) рухливі ігри;
б) сидові вправи;
в) вправи у парак (грудах);
г) вправи циклічного характеру (різновиди ходьби, бігу, стрибків тощо);
д) вправи на стретчинг (розтягування);
свій варіант _____
  6. Вкажіть свій курс, спеціальність: _____
  7. Лише для 3-4 курсу: чи вважаєте Ви фізичну культуру необхідною дисципліною на старших курсах у коледжі?
а) так;
б) ні.
- Дякуємо!*

Рис. 1. Анкета на визначення відношення студентів ЕПК ЗНУ до заняття з фізичної культури

Рис. 2. Результати відповідей на 2 питання

Рис. 3. Результати відповідей на 3 питання

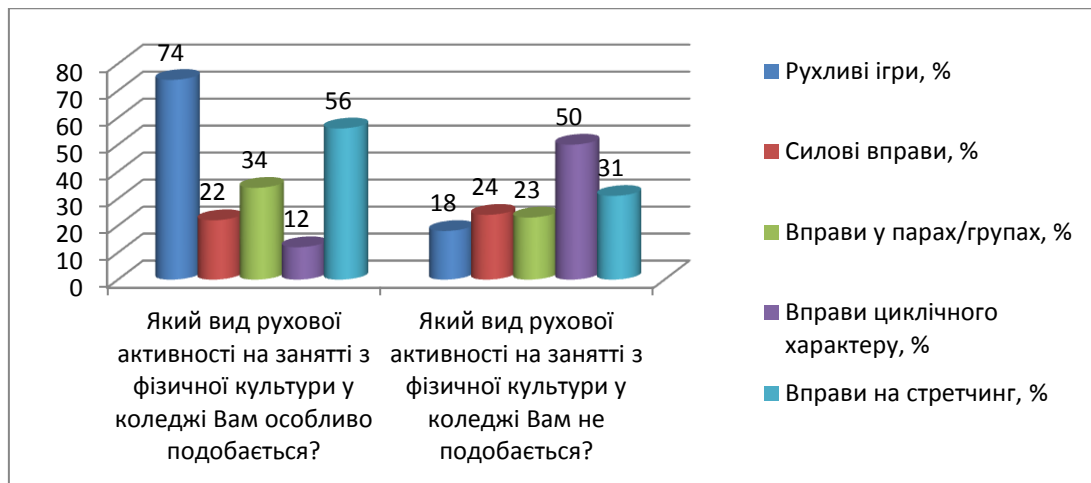

Рис. 4. Результати відповідей на 4 і 5 питання

Таким чином, можемо зробити наступні висновки:

- переважна більшість, а саме 87% опитаних студентів, вважають заняття з фізкультури необхідними у коледжі, і 89% студентів вони подобаються
- 91% студентів старших курсів вважають фізичну культуру необхідною дисципліною на старших курсах;
- позитивні результати спостерігаються і в бажанні студентів щодо тижневого навантаження заняттями з фізичної культури: жоден не хотів би, щоб фізкультури не було взагалі; 65,2% хотіли би заняття двічі на тиждень; 15,8 % – тричі і більше; 19% – вистачило б одного разу;
- серед видів рухової активності, яка найбільше подобається студентам, лідирують рухливі ігри, вправи на стретчинг; найменше подобаються вправи циклічного характеру.

Аналізуючи результати, структуру ідеального заняття з фізичної культури уявляємо такою: 15-20 хвилин – розминка, 30-45 хвилин – рухливі ігри різної спрямованості, 15-30 хвилин – стретчинг. Однак зазначаємо, що, на нашу думку, постійне застосування однакової структури заняття швидко набридне, тому варто взяти її за основу, але періодично додавати інші методи та засоби.

Література

1. Ваколук А. М. Розвиток змісту «фізичної культури» як навчального предмета у вітчизняній загальноосвітній школі (1959–1991 рр.) 13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки : Дис. .... на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук / Ваколук А. М. – Рівне, 2017. – 218 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Рівне : Волин. обереги, 2011. – 519 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

4. Гавриш Н. П. Виховання особистості через здоровий спосіб життя / Н. П. Гавриш // Здоровий спосіб життя : зб. матеріалів II Міжрегіон. наук.-практ. конф. – Л., 2002. – С. 10-13.
5. Роль фізичної культури у формуванні здорового способу життя учнів середнього шкільного віку / Ріпак М. О., Маланчук Г. Г., Ріпак І. М., Чеголя Г. О. // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2010. – Вип. 14, Т. 4. – С. 160 – 164.
6. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга, 2003. – 248 с.

Книш Ганна
студентка 1 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Багорка А.М.

ЗНАЧЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ НА ЗАНЯТТІ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ставлення до занять фізичною культурою у сучасних студентів досить суперечливе: одні чекають на ці заняття, щоб відволіктися від інших навчальних дисциплін та щоб покращити рівень фізичної підготовленості, другі – без особливого ентузіазму йдуть на заняття через лінощі або відсутність бажання, треті уникають занять в принципі. Оскільки фізична культура – невід’ємна складова освітнього процесу, кожний викладач цієї дисципліни прагне вдосконалювати методи і засоби таким чином, щоб максимально заохотити студентів до занять. Ігнорування цього питання може згубно відобразитись не лише на оцінках і відсутності знань, умінь і навичок з фізичної культури, але й на здоров’ї населення у глобальному сенсі. Саме викладачу фізичної культури до снаги популяризувати здоров’язберезувальні технології, залучити молодь до свідомих занять руховою активністю, в тому числі і самостійних.

Як вважає дослідник І. Бакіко, існують широкі можливості для ініціативи і творчості у виборі засобів і методів фізичної підготовки студентів. Однак у більшості випадків її орієнтація спрямована на звичні стереотипи викладання цього предмета [1].

Науковець С. Рибалкіна зазначає, що процес оздоровлення – складний і багатобічний, вимагає комплексного підходу до всієї системи фізичного виховання зокрема та освіти взагалі [2].

На думку О. Єлісєєвої, навчальна програма з фізичної культури повинна розкривати механізми залучення учасників освітнього процесу (учнів, батьків, педагогів) до активного співробітництва в напрямку формування, зміцнення й збереження здоров’я учнівської молоді, як під час занять, так і в позанавчальний час. Саме такий підхід приводить до формування в майбутньому морально та фізично здорової особистості [3].

Доведено, що нетрадиційні методи, які впроваджуються на заняттях з фізичної культури в закладах освіти, сприяють більш ефективному усуненню

порушень у стані здоров'я дітей, гармонізації емоційно-особистісної сфери, підвищують оздоровчий ефект занять фізичної культури, допомагають зміцнити здоров'я, свідомо, самостійно піклуватися про своє здоров'я [4].

Фахівець з теорії і методики фізичного виховання Б. Шиян наголошує, що істотне значення у досягненні результату занять з фізичної культури є процес виконання фізичних вправ, тобто плідна, різноманітна діяльність учнів/студентів [5].

Поняття змісту сучасного заняття з фізичної культури дуже складне й багатогранне. Воно включає в себе: по-перше, обумовлену конкретними освітніми завданнями сукупність фізичних вправ, які пропонуються студентам; по-друге, зміст керівної ролі педагога, яка забезпечує правильне осмислювання та ефективне виконання студентами цих вправ, по-третє, зміст активної діяльності /студентів, яка здійснюється у рамках завдань, які визначені [6].

Важко втримати увагу і зацікавленість студентів до занять фізичною культурою лише на обґрунтуванні це її корисністю. Непогано вирішує це завдання різноманіття.

Проте аналіз останніх періодичних наукових видань свідчить про певну млявість, нерішучість, небажання відходити від застарілих методів у запровадженні новітніх педагогічних технологій, переходу до нової структури конструювання змісту заняття з фізичної культури [6].

У зв'язку з цим з'явилася потреба методологічно правильно й методично мотивовано визначити співвідношення між елементами змісту сучасного заняття з фізичної культури, не порушуючи при цьому системність та логіку організації освітнього процесу із фізичного вдосконалення студентів.

Метою статті є визначення значення різноманіття на заняттях з фізичної культури.

Нами проведено дослідження в Економіко-правничому коледжі ЗНУ у лютому 2020 року. Учасниками дослідження стали 160 студентів коледжу I-III курсів всіх спеціальностей, крім спеціальності фізична культура і спорт. Респондентам була запропонована анкета (рис. 1).

Анкета
«Значення різноманіття на заняттях з фізичної культури»

1. Ви прихильник традиційної структури заняття з фізичної культури у коледжі (розминка, бігові вправи, основні вправи в залежності від залу)?
а) так;
б) ні.

2. Ви прихильник експериментів та незвичної рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі (вправи в ускладнених та незвичних умовах, вправи змагального характеру, вправи в парах/тріадах/групах, рухливі ігри, спеціальні вправи на розвиток рухових якостей тощо)?
а) так;
б) ні.

3. За рахунок чого, на Вашу думку, можна підвищити зацікавленість у студентів до заняття з фізичної культури у коледжі?

---

4. Як часто Вам би хотілось, щоб застосовувались незвичні види рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі?
а) 1 раз на тиждень;
б) кожної пари;
в) ніколи;
г) 1 раз на місяць.

5. Що для Вас різноманіття на заняттях з фізичної культури?

---

6. Вкажіть свій курс, спеціальність _____

Дякуємо!

Рис.1. Анкета «Значення різноманіття на заняттях з фізичної культури»

Результати виявилися наступними:

– на питання «Ви прихильник традиційної структури заняття з фізичної культури у коледжі?» відповіді розподілились наступним чином: варіант «так» обрали 109 опитаних (46 хлопців, 73 дівчини), «ні» – 51 (15 хлопців, 36 дівчат);

– на питання «Ви прихильник експериментів та незвичної рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі?» були обрані варіанти: «так» – 49 (21 хлопець, 28 дівчат), «ні» – 111 осіб (26 хлопців, 81 дівчина);

– на питання «За рахунок чого, на Вашу думку, можна підвищити зацікавленість у студентів до заняття з фізичної культури у коледжі?» пропонувалось написати власний варіант відповіді, ми узагальнили такі, що зустрічались найчастіше: і у хлопців і у дівчат домінували ідентичні відповіді: рухливі ігри, змагання з призами, активність на вибір студентів, заняття у тренажерному залі, ігри за бали, групові вправи;

– на питання «Як часто Вам би хотілось, щоб застосовувались незвичні види рухової активності на занятті з фізичної культури у коледжі?» співвідношення відповідей становило: «1 раз на тиждень» обрали 87 осіб (31 хлопець, 56 дівчат), «кожної пари» – 35 осіб (7 хлопців, 28 дівчат), «ніколи» – 20 осіб (9 хлопців, 11 дівчат), «1 раз на місяць» – 18 осіб (4 хлопця, 12 дівчат);

– на питання «Що для Вас різноманіття на заняттях з фізичної культури?» студенти надали такі відповіді: хлопці – нові рухливі ігри, дівчата – різна структура проведення занять, рухливі ігри, тренування на різні частини тіла, заняття у супроводі музики, врахування думки студентів.

Таким чином, бачимо, що більшість студентів (69,4%) залюбки сприймають нестандартні методи на заняттях фізичною культурою, і навіть готові до них щонайменше раз на тиждень (54,7%) або взагалі на кожному занятті (21,9%). До засобів, що суттєво підвищать зацікавленість до занять фізичною культурою у коледжі, студенти одностайно віднесли рухливі ігри та діяльність за їхнім вибором. Окремо для дівчат були б цікавими заняття під музику.

Отже, для максимальної ефективності від рухової активності під час освітньої діяльності на викладача покладається відповідальна місія у пошуку оптимального механізму структурування заняття фізичної культури, впровадженні сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, продукуванні нових ідей та регулюванні інноваційних процесів в галузі фізичного виховання, їх послідовність і розмаїтість поєднань. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що на сучасному етапі організації системи фізичного виховання студентів існує нагальна необхідність поєднання традиційних та нетрадиційних форм і методів оздоровлення і фізичного вдосконалення.

Література

1. Бакіко І. В. Поєднання базової і варіативної частин програми з фізичної культури школярів : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд.

- наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 «Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення» / І. В. Бакіко. – Луганськ, 2007. – 17 с.
2. Рыбалкина С. В. Выбор средств физической подготовки школьников на основе учета их оздоровительной эффективности : автореф. дис. на соискание научной степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / С. В. Рыбалкина. – Малаховка, 1996. – 18 с.
  3. Елисеева Л. А. Подготовка учителя физической культуры к использованию нетрадиционных средств оздоровления учащихся на уроках и во внеурочное время : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Елисеева Людмила Александровна. — Барнаул, 2005. – 206 с.
  4. Мусхаріна Ю. Ю. Пріоритети та перспективи оздоровчої фізичної культури в загальноосвітньому навчальному закладі / Ю. Ю. Мусхаріна, В. В. Бабак, Н. В. Гутарева, М. І. Мартишина, А. В. Гутарева // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2015. – Т. 15, Вип. 3(2). – С. 285–287.
  5. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга / Б. М. Шиян. – Богдан, 2003. – 248 с.
  6. Бабешко О. П. Зміст і структура сучасного уроку фізичної культури / Бабешко О. П. // Збірник наукових праць. – Луганськ : Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2013 – 325 с.

Короед Тетяна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Есаулова О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Проблема створення сприятливих умов для розумового та фізичного вдосконалення дітей потребує неабиякої уваги з боку держави та фахівців. Відомо, що процес навчання у молодшій школі не може сприяти збереженню і зміцненню здоров'я учнів за рахунок малорухливого положення за партою упродовж тривалого часу [1, 2].

Нажаль, малорухомий спосіб життя сучасні діти ведуть не тільки під час навчання: переважна більшість дітей не робить ранкову зарядку, не грає у рухливі ігри на свіжому повітрі. Частина дітей не має можливості відвідувати спортивні секції та гуртки у зв'язку з високою вартістю відвідування, або віддаленістю від місця проживання. Проте основною проблемою у системі фізичного виховання школярів [3, 4], залишається низька мотивація до занять фізичними вправами.

Формування мотивації дітей молодшого шкільного віку до регулярних занять фізичними вправами сприяло б вирішенню проблеми залучення школярів до активного способу життя.

Аналіз наукової літератури з питань фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку показав, що потреба займатися фізичними вправами у школярів формується на базі природних потреб через такі види спонукання до занять фізичними вправами як мотив, інтерес, стимул і звичка [5]. Серед етапів формування потреби до рухової активності науковці називають розширення теоретичної бази про фізичну культуру, стимулювання учнів до виконання фізичних вправ, орієнтацію на багаторазове повторення вправи через схвалення, сприяння та похвалу, а також систематичну підтримку звички займатися фізичними вправами.

Мотивація школярів до занять фізичною культурою досить тісно пов'язана з педагогічною кваліфікацією викладачів, їх уміннями орієнтуватися на особистість та впливати на самосвідомість учнів [6]. При залученні школярів до занять спортом та тривалій підтримці інтересів до нього, вчитель може спостерігати поведінку, психологічні особливості учня, і залежно від прояву тих чи інших рис особистості, користуватися доречними до конкретного випадку мотиваційно-психологічними методиками.

Основним завданням для якісного підтримання мотивації учня, є застосування різних методів (наприклад, заохочення) таким чином, щоб вмотивована дитина мала змогу відчувати себе успішною, та мала більше впевненості у своїх силах. Серед багатьох методів, що сприяють підвищенню інтересу школярів до фізичної культури, найбільш дієвим можна назвати такий, що демонструє позитивний вплив фізичних навантажень. Наприклад, цікаві форми проведення секцій, престижність, вплив «колективної свідомості» (мовляв, мої друзі теж займаються); бажання мати хорошу фізичну силу, щоб захищати інших; наслідування кумира (спортсмена, кінозірки); бажання цікаво проводити вільний час.

До основних видів заохочення, що науковці рекомендують застосовувати в роботі зі школярами, належать довіра вчителя, схвалення, похвала, висока оцінка, подяка, похвальна грамота. Утім такі види стимулювання як покарання, зауваження, осуд, догана, враховуючи вік учнів, фахівці використовувати на практиці не рекомендують [8].

Я на власному досвіді переконалася у важливості правильного підбору методик для формування мотивації в учнів, бо навчалася у різних педагогів. Зазвичай, ті вчителі, що використовували схвалення та заохочення – мали вагомійший вплив на дітей, ніж ті, що кричали, карали, або стимулювали учнів іншим негативним способом.

З метою визначення рівня мотивації особистості я провела анкетування школярів молодших класів, яке було спрямоване на виявлення основних мотивів дітей для заняття спортом. Дослідження показало, що більшість дітей має достатній рівень мотивації, але є і такі учні, які показали низьку мотивацію, що свідчить про необхідність розробки заходів, спрямованих на відновлення психоемоційного стану учнів молодшого шкільного віку. Серед пріоритетних видів рухової активності школярі виділяють рухливі та спортивні ігри (12 дітей, або 75%), прогулянки (8 дітей, або 50%), туризм (5 дітей, або 31%), катання на велосипеді, роликах (7 дітей, або 44%) тощо. Основа цільова спрямованість

таких занять проявляється у бажанні активно відпочивати, спілкуватися, розважатися, змагатися, що в основному вирішується у процесі позакласних занять з фізичного виховання оздоровчо-рекреаційної спрямованості.

Дослідження показало необхідність додаткових заходів, направлених на підвищення мотивації учнів молодшого шкільного віку до регулярних занять фізичними вправами. Ефективними формами фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями молодшого шкільного віку засобами оздоровчої рекреаційної активності, є прогулянки, екологічні стежки, екскурсії, подорожі та походи, естафети, зльоти. Створення стійких мотиваційних установок на збереження та зміцнення здоров'я передбачає застосування низки стимулів, зокрема схвалення, похвала, висока оцінка, подяка, похвальна грамота тощо. Запропоновано заходи, направлені на формування мотивації учнів.

Отже, активний спосіб життя – це безумовна запорука здоров'я, а заняття спортом з раннього віку забезпечить гармонійний фізичний і психологічний розвиток дитини. Але, незважаючи на всі вищенаведені приклади, дитина може бути недостатньо вмотивована до занять фізичною культурою, якщо її батьки не здатні надати їй власний приклад. Це – дуже важлива складова виховання, тому слід приділити особливу увагу мотивації батьків, які для малечі – безумовний авторитет і приклад для наслідування. Елементарним проявом особистого прикладу може бути спільна пробіжка з дитиною, виконання рухових вправ на природі, піші прогулянки, дихальна гімнастика, та інші. А щоб заняття приносили дитині задоволення – дайте їй достатньо інформації про ті, чи інші види спорту та дозвольте їй зробити вибір самостійно. Усвідомлення відповідальності за свій вибір буде додатково мотивувати школяра до продовження тренувань.

Література

1. Бутенко Г. А. Підвищення фізичного стану дітей молодшого шкільного віку засобами оздоровчого туризму в процесі фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 24.00.02 / Г. А. Бутенко; НУФВСУ. – Київ, 2016. – 20 с.
2. Круцевич Т. Ю. Розвиток форм фізичного виховання в загальноосвітніх школах: проблеми і перспективи / Т. Ю. Круцевич, Д. О. Соловей // Науковий часопис національного педагогічного університету ім. Драгоманова : зб. наук. праць. – Київ, 2015. – Вип.12 (67), – С. 75–78.
3. Андрєєва О. В. Теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення : автореф. дис... доктора наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / О. В. Андрєєва ; НУФВСУ. – Київ, 2014. – 44 с.
4. Бондарчук Н. Інтерес молодших школярів до занять фізичною культурою як психологічний критерій диференціації у процесі фізичного виховання / Н. Бондарчук // Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – 2014. – № 2. – С. 17–22.
5. Климчук І. Формування потреби займатися фізичними вправами в дітей середнього шкільного віку / І. Климчук // Фіз. виховання, спорт і культура

здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць. – 2013. – № 2 (22). – С. 43–47.

6. Чернявський М. В. Рекреаційно-оздоровчі технології у процесі фізичного виховання молодших школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 24.00.02 / М. В. Чернявський ; НУФВСУ. – Київ, 2011. – 20 с.
7. Головач І. І. Застосування засобів екологічного туризму у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 24.00.02 / І. І. Головач; НУФВСУ. – Київ, 2015. – 214 с.
8. Васкан І. Стан і формування в школярів інтересу до фізичного виховання / І. Васкан, А. Розтока // Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – 2012. – № 4 (20). – С. 247–252.

Чирва Марія

студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: викл. Калюжна А.В.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ

Актуальність статті: головною метою фізичного виховання, яке викладають у школах або коледжах, полягає в: покращення стану фізичного та ментального здоров'я підлітків й дітей, гармонійного розвитку як особистості, вдосконалені фізичних здібностей.

Принципи прищеплювання бажання до фізичних навантажень в різних країнах, та навіть регіонах – відрізняються. Актуальність здорової нації – це слоган 21 століття.

Мета: дослідити стан підлітків, щодо їх фізичної підготовки. А також, порівняти ці данні з іншими країнами, такими як США та Китай.

Постановка проблеми: У багатьох людей сформувався засудження, що фізична культура вважається зайвою, а також травматичною. Однак дана думка є невірною, адже діяльність трудового характеру пов'язана з підвищенням інтенсивності інформаційних процесів, а це вимагає від людини високого рівня розумового зусилля. У зв'язку з цим з'являються проблеми інтелектуальної, психоемоційної, а також рухової готовності особистості до вирішення питань, які регулярно ускладнюються. Фізичне навантаження може допомогти впоратися з цим.

Отже можемо сказати, що здоров'я молодого покоління – основа збереження якісного людського потенціалу, бо хворі діти не можуть збудувати здорову націю. Важливою складовою є рухова активність людини.

Стан здоров'я дітей показав, що в Україні за останніх 5 років наявна дестабілізація здоров'я: залишаються високими рівні захворюваності і поширеності хвороб. Трачук зазначив, що достатній рівень рухової активності

оздоровчої спрямованості має кожна п'ята дитина шкільного віку і кожен десятий студент в Україні. Цей показник є найнижчим показником у Європі. На думку О. А. Томенка, та форма занять фізичним вихованням не забезпечує необхідний об'єм активності. Дотепер актуальною залишається проблема збільшення рухової активності студентів та школярів. Важливою складовою еволюцією фізичного виховання та рівня підготовки підлітків є порівняння з іншими країнами та регіонами. Хочу зазначити принципи проведення фізичної культури в таких країнах як Сполучені Штати Америки та Китай.

Табл. 1.

Порівняльна таблиця, щодо фізичного виховання як предмету у школах

Критерій	Україна	США	Китай
Кількість дітей	5 769 990	66 832 696	247 731 632
Кількість годин фізичного навантаження	2-4 години на тиждень	Кожен день	Обов'язкова щоденна фізичне навантаження (гімнастика, біг тощо)
Установи для занять	Спортивний зал, оснащення для деяких видів спорту.	Баскетбольний, волейбольний, футбольний майданчики. Багато шкіл має басейн.	Майданчики, мається оснащення для різних видів спорту.
Тип спортивного одягу	Діти самостійно обирають	Наявна спортивна форма з логотипом	Наявна спортивна форма з логотипом
Тривалість заняття	1,2 години	45-60 хвилин	40 хвилин
Форма занять	Перша половина заняття розминка усього тіла, потім комплекс вправ на різні частини тіла.	Перша половина-розминка, друга половина-фітнес, під кінець заняття влаштовуються ігри.	Щоденна гімнастика на подвір'ї. Розминка

Для багатьох українських школярів та студентів 2-4 години фізкультури на тиждень – єдина можливість для хоч якоїсь фізичної активності. А деякі прагнуть оформити довідку і виключити заняття фізкультурою зовсім. Але є країни, в яких відношення до фізкультури принципово інше і дітей намагаються

зацікавити спортивними заняттями усіма можливими способами. Як влаштовані заняття фізкультури в США, Китаї та інших країнах.

Проаналізувавши подану інформацію, зрозуміла, що ці дві країни є лідируючі за рівнем фізичної підготовленості. Головною метою країн є виховання бажання до фізичних навантажень ще з малечку. Слоганом можна вважати «спорт – це одна з національних ідей країни», тому урок фізичного виховання це не просто заняття, а ціла система, в якій участь беруть усі учасники.

Наприклад в Америці почала працювати програма «Zero Hour». Це дошкільний клас з фізичного виховання, внаслідок досліджень вчені зробили висновок, що фізично підготовлені студенти більш академічні та пильні.

В Китаї крім звичайних шкіл, також працюють школи-інтернати, де виховують не тільки головним наукам, а й вчать традиційним китайським бойовим мистецтвам, виховують повагу та дисципліну.

В завершення, Україна досить вагомо відстає за розвитком від інших країн світ в фізичному аспекті. Багато країн поставили за мету вихвати здорову, свідому та дисципліновану націю. Питання щодо фізичного розвитку розглядаються на рівні державної влади. З малечку прищеплюють бажання займатися спортом, як водночас в Україні більший відсоток студентів або школярів відмовляються від занять. Це питання повинне бути вирішене якомога швидше. Я пропоную змінити традиційний тип викладання, що забирає бажання відвідувати заняття. Додати ігрової форми викладання та розподілити типи занять по бажанням.

Література

1. Як проходять заняття фізичної культури в різних країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://mel.fm/mirovoy_opyt/9582430-physical_edu
2. Телевипуски «Світ на виворіт. Китай» країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://1plus1.video/ru/mir-naiznanku/11-sezon#player>
3. Фізичне виховання в США : шлях до здоров'я нації країнах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://topspinsport.ru/articles/fizicheskoe-voospitanie-v-ssha-put-k-zdorovyu-natsii/>
4. Васкан І. Стан фізичної підготовленості підлітків / Іван Васкан // Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/2925/1/Vaskan.pdf>

Прилипко Олена

викл. вищ. кат., викл.-метод., викладач туристичної справи
ЕПК ЗНУ

**НЕОБХІДНІСТЬ ПРОЕКТУВАННЯ УНІФІКОВАНОЇ МОДЕЛІ
«ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРОТЯГОМ
НАВЧАННЯ» ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
«МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ»**

Актуальність вибраної теми пов'язана з тим, що Закон «Про фахову передвищу освіту» (2019 р) формує поняття студентсько-орієнтовного навчання та визначає надання можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії протягом здобуття фахової кваліфікації [3]. Тому, завданням викладача є, перш за все, звернення уваги на саморозвиток студента, формування в нього особистісної відповідальності, а також, критичного мислення щодо досягнення професійної мети. [1]. Відповідно до Проекту Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур у Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [8], формування професійного компоненту освіти повинно ґрунтуватися на компетентному підході, з урахуванням вимог до фахівця. Отже, сучасна фахова освіта вимагає переосмислення педагогами організації і технологій викладання дисциплін з професійною орієнтацією з метою формування професійних компетенцій протягом навчання щодо підготовки фахівців «молодших бакалаврів».

Мета вибраної теми: теоретичне дослідження моделювання професійної компетентності та спроби розроблення уніфікованої моделі «Формування професійних компетенцій протягом навчання» щодо підготовки фахівців «молодших бакалаврів» ЕПФК ЗНУ на прикладі спеціальності 242 «Туризм» з метою пошуку нових підходів до: 1) методології навчання; 2) інноваційних технологій у професійній діяльності викладачів; 3) адаптації світових стандартів освіти в реаліях сьогодення в Україні.

При проведенні наукових та авторських педагогічних досліджень, було з'ясовано, що в освітньому просторі України загальним проблемам професійної освіти науковцями приділено достатньо уваги протягом чималого часу.

Так, З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін приділяли увагу теорії і методиці професійної освіти. В.П. Андрущенко, Г. М. Борліков, Л. А. Гаєвська, М. В. Кісіль, визначали проблеми якісної підготовки фахівців [16]. Р. Вайнола, О. Гетманцев, Ю. М. Кондаков, Н. Л. Кусик, М. Локтіонов здійснювали аналіз діалогічної взаємодії суб'єктів навчального процесу [13]. Е. А. Климов, І. Я. Лернер, П. І. Пидкасистий, М.Н. Скаткин, А. В. Немчинов проводили дослідження окремих якостей особистості. А. М. Бойко., Т. О. Лукіна., М. К. Мамардашвили запропонували технологію індивідуального супроводу процесу освоєння певної діяльності. Ф. Н. Гоноболіна, Г.Б. Каганова,

В. Д. Шадрикова приділяли увагу проблемам формування професійно важливих і професійно особистісних якостей фахівців різного профілю.[2]: Щодо сфери туристичної освіти, то такі науковці як І. В. Саух, С. Р. Бабушко [3], Л. В. Кнодель [9, 10], Ю. Ю. Лола [11], Г. Б. Лоїк [11], Федорченко В. К. [19], Г. С. Цехмістрова [19], В. В. Шафранський [20] досліджували переважно питання туристичної освіти та її технологічних інструментів, а також, професійних компетентностей менеджерів туристичної діяльності.

Проведений огляд наукової літератури доводить, що не існує загальноприйнятої, уніфікованої моделі формування професійних компетенцій майбутнього фахівця. Звертають на себе увагу роботи таких науковців які безпосередньо розглядали питання моделей формування особистості фахівця туристичної сфери діяльності: Бабушко С. Р. «Теоретичні та методичні засади професійного розвитку фахівців туристичної сфери США і Канади», І. В. Саух – «Модель професійної компетентності менеджера туристичної індустрії» [17]; Людмила Кнодель – «Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в країнах-членах Всесвітньої туристської організації», «Концепція моделі професійної компетентності спеціаліста нової генерації сфери туризму» [9,10]; Г. Б. Лоїк «Шляхи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму» [12]; Ю. Ю. Лола – «Методичні рекомендації до проведення тренінгів» [11], Шафранський В. В. – «Формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах» [20]. Професійна модель компетенцій менеджера туризму є складовою 1) інтегративної компетентності; 2) соціально-психологічної; 3) організаційної. Наприклад, існують приклади моделей компетенцій світових стандартів (базові типи компетенцій). Наводимо їх у таблиці 1 за І. В. Саухом [17].

Табл. 1.
Приклади моделей компетенцій світових стандартів

Базові типи компетенцій	Характеристика базових типів компетенцій
Модель SHL (міжнародні стандарти керування – фахівець, менеджер, керівник групи)	1) підприємницькі якості (бізнес, творчий підхід, рішучість, стратегія); 2) якості керівника (лідерство, планування й організація, орієнтація на якість, переконливість); 3) професійні якості (спеціальні знання, аналіз і вирішення проблем, усна й письмова комунікація); 4) особисті якості (міжособистісне розуміння, гнучкість, стабільність, особиста мотивація).
Модель S. Whiddett & S. Hoolyforde (розробка	1) розвиток бізнесу (особистий розвиток,

моделі компетенцій на матеріалах компанії)	генерування й обґрунтування ідей); 2) досягнення результатів (планування, чіткість менеджменту, постановка цілей); 3) аналіз - робота з інформацією (аналіз і прийняття рішень); 4) люди (робота в команді, вплив, керування відносинами).
Модель Society for Human Resource Management (модель для керування колективом)	1) знання бізнесу; 2) персональна дієздатність; 3) стратегічний внесок; 4) практичні навички та володіння технологіями менеджменту.

Як бачимо з наведеної вище таблиці моделей професійних компетенцій, то кожна з них має достатньо характеристик, які включають такі поняття як професійні здібності та кваліфікація. Отже, сучасний менеджер туризму повинен мати знання з економіки туризму, менеджменту, інформаційних технологій, іноземних мов, та практичної психології. У своїй науковій праці «Шляхи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму» Лоїк Г.Б., визначає, що із урахуванням сучасних підходів у зарубіжному тур бізнесі до формування професійних компетенцій менеджера туризму, можливо сформулювати власні погляди на ключові характеристики компетенцій менеджера туризму. Як зазначає автор, генезис поняття «компетенції» – це сукупність знань, навичок і особистих якостей, для можливості реалізації певних завдань [12]. Щодо розуміння визначення компетенцій протягом навчання, то наприклад, як зауважує Юрій Рашкевич, один із авторів Методичних рекомендацій формування освітніх програм, то орієнтиром для викладача для оцінки повного засвоєння освітньої програми наприкінці навчання, є трикомпонентна Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF-LLL). Але для моделювання результатів вивчення окремих навчальних дисциплін, тобто безпосередньо в навчальних і робочих програмах викладачів треба орієнтуватися на п'ятикомпонентну рамку кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (FQ-EHEA) [15]. Причому, науковець наголошує на використанні ефективного практичного засобу для чіткого і мотивованого опису результатів навчання за допомогою словник дієслів таксономії Блума Юрія Рашкевича [14, 15]. Пропонуємо такий приклад у табл. 2.

Опису результатів навчання за допомогою словник дієслів таксономії Блума

Опис чого повинен навчитися студент 1-2 курсу бакалаврської програми (студент повинен засвоїти)	Опис результатів навчання випускників бакалаврської програми (випускники повинні вміти аналізувати, синтезувати, оцінювати вивчене)
сказати, назвати	критикувати
впорядкувати	випробувати
зібрати	співвіднести
перевірити	експериментувати
продублювати	ілюструвати
відтворити	передбачити

Отже, щоб описати, результати навчання студента 1 - 2 курсів програми бакалавра або молодшого бакалавра, використовуються дієслова, які визначають лише засвоєння знань студентом: назвати, впорядкувати, зібрати, перевірити, продублювати, відтворити, сказати.

А вже при оцінці результатів навчання випускників бакалаврського рівня освіти, підвищується рівень аналізу та синтезу отриманої інформації, тому і результати навчання описуються дієсловами: критикувати, випробувати, співвіднести, експериментувати, ілюструвати, передбачити тощо [14, 15].

Освітньо-професійним стандартом, яким керуються викладачі коледжів є освітньо-професійна програма підготовки майбутніх спеціалістів. За визначенням Інституту професійних кваліфікацій [7] головним у формуванні професійних компетенцій визначається, що професійний стандарт складається з одиниць – трудових функцій з виконанням конкретних трудових дій. Відповідно Освітньо-професійній програмі викладачам необхідно визначати ті професійні компетенції, що будуть відповідними до узагальненого опису трудових функцій та опису окремих трудових дій. Тільки на таких принципових засадах можливо реалізувати якісну підготовку студентів. З урахуванням нових підходів розвитку професійної компетентності молодшого бакалавра необхідно використовувати навчально-проектну діяльність, але обов'язково за умовами врахування психологічної вікової зрілості особистості студента. Технологія проектного навчання дозволяє створювати інноваційно-розвивальне середовище, що передбачає проблемно – креативне спрямування. [19].

Звертаючи увагу на необхідність проектування уніфікованої моделі «Формування професійних компетенцій протягом навчання» щодо підготовки фахівців «молодших бакалаврів», пропонуємо до розгляду етапи формування

професійних компетенцій студентів. Для того, щоб сформувати у майбутнього фахівця туризму професійні якості, викладач повинен мати інструмент управління розвитком студента [12, 20].

Першим етапом у набутті професійної компетентності студентом є формування його пізнавальної компетенції до майбутньої спеціальності. Тому, першим завданням викладача є встановлення діалогу із студентами та введення практичних діалогових методів навчання [13, 19].

Шляхом діалогу можливо встановити комунікаційну довіру та провести моніторинг мотивів навчання, що дозволить кожному студенту розробити індивідуальний план професійного розвитку у формі картки особистого професійного зростання. Шаблон такої картки бажано розробити на кожній цикловій комісії з визначеними професійними компетенціями за професійно спрямованими дисциплінами. Таким чином відбувається реалізація першого етапу моделі формування професійної компетенції через вхідний моніторинг діагностування готовності до професійного розвитку.

Наступний етап передбачає тісну взаємодію в ланцюзі викладач – студент шляхом використання технології т'ютерства. Засобом індивідуалізації роботи т'ютера є постійна діалогічна комунікація і взаємоповага студента і викладача. Діяльність т'ютера необхідна з метою «вирівнювання» знань студентів з кожної професійно спрямованої дисципліни. науково-методичному посібнику «Індивідуальні т'ютерські завдання для студентів II-V курсів» [4].

На першому курсі, після діагностики мотивації навчання за спеціальністю, при викладанні дисципліни «Вступ до спеціальності» доцільно провести один, базовий тренінг – актуалізації ключових компетенцій фахівця сфери туризму, так званий тренінг професійного старту. З другого курсу навчання, професійні цілі повинні спонукати студентів до творчого мислення та вміння приймати рішення при надбанні знань з професійно спрямованих дисциплін. Рекомендується використовувати такі активні методи як активізовані лекції, науково-інформаційні лекції, кейс-стаді, комп'ютерне туристичне програмоване навчання, імітаційне моделювання окремих професійних процесів, ігрової організації навчальної діяльності: групової дискусії, рольових та ділових ігор [4, 9, 10, 17, 18].

На третьому курсі, коли студент накопичив базові знання про туризм, можна проводити професійні тренінги, які будуть максимально наближені до реальних життєвих ситуацій.

Тренінги як предмет діяльності учасників, у специфічній формі моделює предмет реальної професійної діяльності [6, 10, 11, 18]. Пропонуємо базову модель проведення професійного тренінгу, з його компонентами за наступні компоненти будь-якого тренінгу у табл. 3.

Базова модель проведення професійного тренінгу

Методичне забезпечення	
Технічне забезпечення	
1. Педагогічні та професійні цілі, як мета тренінгу	2. Тематика тренінгу, його сценарій, як модель специфіки тренінгу
3. Правила проведення тренінгу	4. Взаємодія учасників тренінгу, їх функції
5. Система оцінювання тренінгу за діловими, комунікативними, та соціокультурними критеріями	

Наприклад, такий науковець як Ю.Ю. Лола пропонує низку таких професійних тренінгів в туристичній освіті як 1) міждисциплінарний тренінг «Забезпечення якості туристичних послуг – запорука успіху Вашої справи»; 2) тренінг на тему «Самоменеджмент в умовах інформаційного середовища»; 3) тренінгове заняття з навчальної дисципліни «Організація туризму: туроперейтинг» за темою «Прямі продажі турів» з метою формування професійних та особистісних компетентностей шляхом набуття практичного досвіду в ігрових ситуаціях. Також укладачем методичних рекомендацій пропонується тренінгове заняття «Мій майбутній професійний вибір» для учнів загальноосвітніх шкіл з метою профорієнтації [11].

Результати тренінгу можна використовувати при поточному діагностуванні набутих ключових компетенцій з професійно – орієнтовних дисциплін та проводити коригування індивідуального плану професійного розвитку студента. Виконання навчальних курсових проектів на 3 курсі, дозволяє розвинути у студентів дослідницькі вміння щодо самостійного розроблення професійно важливої проблеми. Така проектна діяльність формує самостійне надбання знань, самоконтроль.

На даному етапі формування професійних компетенцій доцільно використовувати технологічні прийоми різних видів студенто - орієнтовного коучингу: 1) коучингу проектів; 2) коучингу ситуативного; 3) коучингу індивідуального [10, 18]. Неможливо залишити без уваги такий етап формування професійних компетенцій як проходження практики.

При проведенні навчальної, технологічної (виробничої) практик треба обов'язково, відповідно курсу навчання, включити в програму практик, згідно із освітньо-професійною програмою, такий набір компетенцій, яким передбачається оволодіти студенту протягом всього навчання на базах практики [12, 16].

Особливу увагу необхідно приділити такій компетенції студентів як інформаційно-комп'ютерна діяльність. Тому, що успіхи менеджерів туризму безумовно прямо пропорційні якості підготовки з інформаційних технологій.

Такі компетенції студенти повинні отримати при вивченні інформатики в коледжі, так і на базах практики. Нажаль, більшість роботодавців визначають недостатній рівень знань, умінь і навичок роботи з програмами MS Outlook, MS Access і MS Excel, не володіють засобами створення веб-сторінок та не мають творчого підходу до професійної інформаційно-комп'ютерної діяльності. У менеджерів туризму є проблеми по роботі з інформаційними системами менеджменту та виконання комунікативної діяльності з використанням телекомунікаційних засобів [6, 8, 12,].

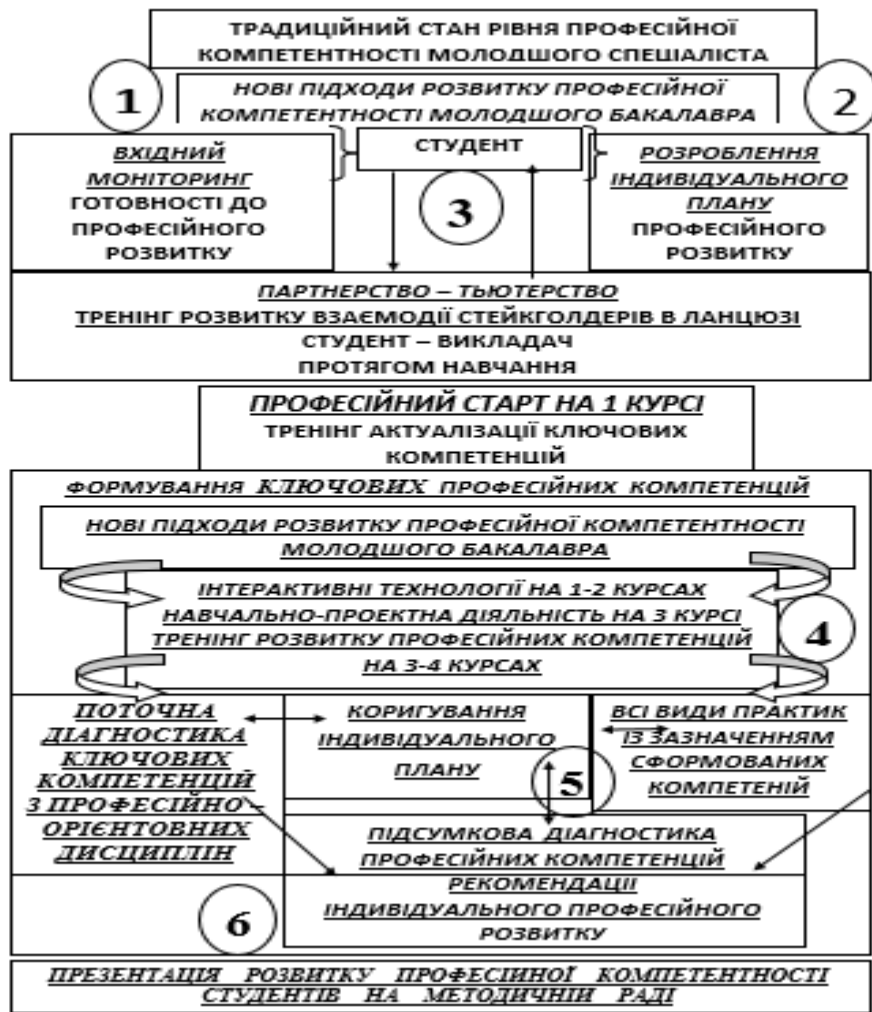
У наскрізній програмі практиці викладачам необхідно чітко визначити результати навчання з зазначенням всіх надбаних компетенцій протягом навчання, котрі складатимуть загальну компетентність випускника коледжу – молодшого бакалавра. Звісно, запит роботодавців і пропозиція вищої школи завжди будуть відрізнятися змістовими і кількісними характеристиками, тим паче, що професійна кваліфікація згодом отримується на виробництві, де оцінка персоналу відбувається за критеріями посадових інструкцій [20].

Отже, протягом навчання майбутньому менеджеру туризму необхідно засвоїти наступні професійні компетенції: а) вивчення апаратного та програмного забезпечення туристичного офісу; б) формування навичок із автоматизації роботи туристичного агентства (документообіг, взаємовідносини з клієнтами та туроператорами, бухгалтерія, статистика); в) вивчення методики і стратегії рекламної діяльності в Internet; г) формування навичок по організації туристичного бізнесу в Internet; д) вивчення методики роботи з інформаційно-пошуковими системами [12].

Якість освіти, до якої прагнуть викладачі, залежить також і від розуміння кожного студента щодо самоідентифікації своєї особистості на ринку праці. А також, усвідомлення необхідності до професійного розвитку. Бо без такого усвідомлення майбутній фахівець не буде готовим та здатним навчатися. А потім використовувати отримані знання.

Викладачі професійно-орієнтовних дисциплін повинні добре знати перелік кваліфікацій, за якими будуть готувати фахівців «молодших бакалаврів». Існує цілий ряд компетенцій які можуть бути сформовані лише за допомогою проектної діяльності: об'єктного, модельного мислення та конструктивного креативу.

Наприкінці дослідження щодо підготовки фахівців «молодших бакалаврів», пропонуємо авторський макет уніфікованої моделі «Формування професійних компетенцій протягом навчання» на рис. 1.

Рис. 1. Авторський макет уніфікованої моделі «Формування професійних компетенцій протягом навчання»

Таким чином, ми можемо прийти до наступних висновків:

1. Вимоги освіти XXI століття визначають необхідність залучення до організації навчання всіх стейкголдерів освітнього процесу: 1) абітурієнтів, студентів, випускників; 2) викладачів; 3) працедавців; 4) акредитаційні інституції.
2. Сучасною вимогою роботодавців є перехід від опису професійної трудової діяльності до опису вимог до працівників, які виконують цю діяльність. Професійні стандарти кваліфікацій визначають мінімальні норми необхідних знань, навичок і поведінки, якими повинен володіти фахівець для успішного виконання вимог професії.
3. Авторський макет уніфікованої моделі «Формування професійних компетенцій протягом навчання» з метою професійного розвитку студента формує професійний напрямок знань, вміння їх застосування на практиці, виконувати функцію самодіагностики особистості, розвинути студентові комунікаційні здібності, адаптують до майбутніх вимог соціуму.

Література

1. Андреева М. М. Виступ на колегії управління (від 21.08.2019) / Андреева М. М. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [rivosvita.org.ua>wp-content/uploads/2019/08/VYSTUP...](https://rivosvita.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/VYSTUP...)
2. [Библиофонд] [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=877082>
3. Бабушко С. Р. Теоретичні та методичні засади професійного розвитку фахівців туристичної сфери США і Канади : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. Р. Бабушко. – К., 2015. - 40 с.
4. Бойко А. М. Індивідуальні т'юторські завдання для самостійної роботи студентів II-V курсів (інтегрований курс теорії та історії педагогіки) / Бойко А. М. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [library.rshu.edu.ua>pdf/tutor.pdf](https://library.rshu.edu.ua/pdf/tutor.pdf)
5. Закон «Про фахову передвищу освіту». (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119) : Із змінами, внесеними згідно із Законом № 392-ІХ від 18.12.2019 // Документ 2745-VIII, чинний, поточна редакція. – Редакція від 16.01.2020, підстава – 392-ІХ [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>
6. Системний підхід у професійній підготовці фахівців галузевих напрямків // Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція з проблем вищої освіти і науки (дистанційна форма). 16 березня 2016 року, Полтава 2016 рік [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [pdaa.edu.ua>sites/default/files...20160322...2016](https://pdaa.edu.ua/sites/default/files...20160322...2016).
7. Інститут професійних кваліфікацій [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipq.org.ua>
8. Кнодель Л. Теорія і практика підготовки фахівців сфери туризму в країнах-членах Всесвітньої туристської організації / Кнодель Л. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/19534>
9. Кнодель Л. Методичні рекомендації до проведення тренінгів / Кнодель Л. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://docplayer.net/54434725-Metodichni-rekomendaciyi-do-provedennya-treningiv.html>
10. Лола Ю. Ю. Тренінгові технології в процесі підготовки фахівця туристичної індустрії / Лола Ю.Ю. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [irbis-nbuv.gov.ua>cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis...?...2...](https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis...?...2...)
11. Лоїк Г. Б. Шляхи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів туризму / Лоїк Г. Б. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2013/Pedagogica/2_139881.doc.htm
12. Лучинкіна А. І. Аналіз діалогічної взаємодії суб'єктів навчального процес / Лучинкіна А. І., Яншина Т. А. // РНВЗ «Кримський інженерно – педагогічний університет». Інститут обдарованої дитини НАПН України [Електроний ресурс]. – Режим доступу : biblos.iod.gov.ua/download.php?file_id=321

13. Матеріали Національної команди експертів щодо запровадження інструментів Болонського процесу. Rashkevych_Kyiv-24 03 2017 [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-.html?start=40>
14. Методичні рекомендації щодо опису освітньої програми в контексті нових стандартів вищої освіти від Юрія Рашкевича. Четвер, 4 Травня, 2017 [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://ucu.edu.ua/news/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-opysu-osvitnoyi-programy-v-konteksti-novyh-standartiv-vyshhoi-osvity/>].
15. Рудич А. І. Системний підхід оцінювання навчальної діяльності студентів / Рудич А. І. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/handle/123456789/7446?>
16. Саух І. В. Моделі професійної компетентності менеджера туристичної індустрії як основа конкурентоспроможності галузі / Саух І. В. // Економіка. Управління. Інновації. – 2010. – №2 (4) [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/sauh.htm
17. Соловієнко В. О. Ділові ігри в професійній саморегуляції студентів педвузів / Соловієнко В. О. // Сучасні освітні технології у вищій школі : Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. : Тези доповідей : У 2 ч. – Ч. 2 / Відп ред. А. А. Мазаракі ; Щербань П. М. Активні методи підготовки майбутніх фахівців / Щербань П. М. // // Сучасні освітні технології у вищій школі : Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. : Тези доповідей : У 2 ч. – Ч. 2 / Відп ред. А. А. Мазаракі [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [NAU/26585/1/myTezy_Dopovidey.pdf](http://nau.edu.ua/26585/1/myTezy_Dopovidey.pdf)
18. Філіпенко Т. О. Використання навчального проектування на уроках географії з метою розвитку креативної особистості учнів (на прикладі розробки уроків) / Т.О. Філіпенко [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [lib.ndu.edu.ua>cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?...](http://lib.ndu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?...)
19. Федорченко В. К. Педагогіка туризму / Федорченко В. К., Фоменко Н. А., Скрипник М. І., Цехмістрова Г. С. // Моніторинг якості туристської освіти. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [адреса:http://tourlib.net/books_ukr/pedtur.htm](http://tourlib.net/books_ukr/pedtur.htm)
20. Шафранський В. В. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців зі портивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах / Шафранський В. В. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : [адреса: scholar.google.com.ua>citations](https://scholar.google.com.ua/citations)

ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАНЬ З ТЕОРІЇ ФІНАНСІВ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ YOUTUBE-ТРАНСЛЯЦІЇ

Дослідження відеохостингу YouTube показує, що на сьогоднішній день дуже мало вітчизняних викладачів використовують цей веб – ресурс в освітньому процесі. А безперечною науковою новизною є впровадження YouTube каналу, що має зміст та наповнення відповідно до певної освітньо – професійної програми підготовки молодшого спеціаліста.

Яскравим прикладом такого YouTube – каналу є власний канал автора, що має назву «Finance time».

Канал містить курс відео уроків з дисципліни «Фінанси», який, на думку автора, допоможе здобувачам сформувати базові знання з теорії фінансів, а також засвоїти закономірності їх функціонування на макро – та мікро- рівнях. Основним завданням відео – курсу є допомога здобувачам у вивченні суті і характерних ознак фінансів, їх ролі і місці в економічній системі, основ фінансової політики держави і механізму її реалізації, а також сфер і ланок фінансової системи.

YouTube-канал «Finance time» містить інформацію для відкритого доступу, користувачами якого можуть бути як здобувачі освіти так і інші, зацікавлені особи.

Основною ідеєю створення YouTube – каналу «Finance time» є допомога здобувачам у самостійному вивченні, оновлені, повторені отриманих знань теоретичного матеріалу методами візуалізації та аудіо – сприйняття інформації.

Особлива зручність такого дистанційного освоєння матеріалу полягає у:

- безперебійній роботі сайту в сучасних популярних браузерях та мобільних пристроях;
- видимості відео – уроків каналу для сучасних пошукових систем;
- забезпеченості – можливості прослуховування та перегляду матеріалів без обмежень у часі, місці та кількості;
- наявності системи пошуку та відбору (фільтрації) інформації.

YouTube – канал містить достатню кількість інформації про сам відеохостинг та його призначення, інформацію для студентів, викладачів, інших зацікавлених осіб, матеріали позааудиторної роботи, коментарі здобувачів, інформацію щодо кількості користувачів та переглядів відео – матеріалів. Також, як власник каналу, автор може переглянути статистику певного відео – уроку, що може стати підґрунтям для подальшого самовдосконалення.

Інформація на YouTube – каналі «Finance time» викладена таким чином, щоб здобувач чітко розумів зміст відео – уроків та порядок їх перегляду. А саме зміст і порядок відповідають вимогам освітньо – професійної програми

початкового рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування» 2019-2020 н.р.

Під час опрацювання матеріалів каналу, серед іншого, не менш важливим є оформлення. YouTube – канал «Finance time» має достатньо стриману витримку кольорів, шрифту та відео – уроки, створені відповідно до сучасних дизайнерських рішень. Дослідження кількості переглядів та підписників інших популярних каналів на YouTube показало, що сучасний користувач віддає перевагу коротким відео – роликам, необтяженим інформацією та з відео-змістом, приємним для перегляду. Тому, переглядаючи відео – уроки YouTube – каналу «Finance time» можна помітити витримку єдиного стилю, щодо відео – та аудіо – змісту без вмісту сторонньої банерної чи іншої реклами.

З метою ефективного засвоєння матеріалу – частота оновлення сайту полягає у викладенні матеріалу 2 рази на тиждень. Можливості сервісу YouTube забезпечують підписникам автоматичне повідомлення про виклад нового – відео-уроку, який вони переглядають у зручний час. Також, після перегляду, користувач може залишити коментар, або задати питання, і так само в режимі on-line отримати відповідь від власника каналу, або ознайомитись з результатами обговорення.

На нашу думку, такий підхід до підвищення якості освітнього процесу сприятиме досягненню таких компетентностей в освітньому процесі, як:

- здатність спілкуватися українською мовою (усно та письмово);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати самостійно і в команді з використанням креативних підходів, налагоджувати комунікаційні зв'язки та міжособистісні взаємодії під час вирішення поставлених завдань, а також здатність до розширення профілю своєї професійної діяльності;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

Шпуганич І.Г.

викладач фізики та астрономії
ЕПК ЗНУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАХОДІВ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧОГО КОЛЕДЖУ

Актуальність матеріалу полягає в тому, що на сьогоднішній час активно зростають вимоги до професійної підготовки фахівців у сучасних умовах конкуренції на ринку праці, що передбачає оновлення підходів до системи

формування професійної культури. Реалізація потенціалу особистості студента, побудова внутрішніх і зовнішніх факторів формування його професійної культури зумовлюється успішною організацією позааудиторної роботи студентів, яка складається із самостійної навчальної роботи студентів, діяльності із самоврядування студентського колективу, культурно-дозвілдової діяльності за інтересами, роботи з підвищення професійної майстерності.

У статті висвітлено основні шляхи впровадження інтерактивного навчання під час позааудиторної діяльності у процесі підготовки майбутніх спеціалістів своєї галузі. Розкривається структура та види позааудиторної роботи, а також зазначається її вплив на підвищення ефективності підготовки фахівців [2].

Постановка проблеми. Становлення держави, новітніх технологій, її інтеграція до світового освітнього простору, відхід від старих форм та методів роботи визначають орієнтацію сучасного суспільства на виховання всебічно обдарованої людини.

Мета статті: розкрити шляхи організації позааудиторної роботи у професійному становленні майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Робота містить узагальнення педагогічного досвіду роботи зі студентами першого курсу Економіко-правничого коледжу всіх спеціальностей. В результаті багаторічної роботи зі студентами, було виявлено що найбільше їм імпонують інтерактивні ігри у формі «судових процесів». Основним принципом подібних інтерактивних ігор є робота студентів в команді, пошук та аналіз інформації. Тобто студенти розподіляють між собою ролі «судді», «прокурора», «звинуваченого», «адвоката» та «свідків» після чого співпрацюють з різними джерелами для збору інформації по даній справі, готуючись до судового процесу.

Така форма роботи як гра, досить зручна для опрацювання широкого кола тем і має використовуватися надалі у виховній і навчальній роботі. Систематична позааудиторна робота, залучення до участі кожного студента за допомогою технологій та методів інтерактивного навчання допоможе успішно вирішувати такі завдання професійного виховання як поглиблення інтересу до обраної професії, удосконалення комунікативних умінь і навичок, навичок самостійної роботи, що забезпечить кожному випускникові активну професійну позицію. Позааудиторна робота представляє собою сукупність різних видів діяльності, володіє широкими можливостями позитивного впливу на студентів і є самостійною сферою навчально-виховної роботи викладача, здійснюваною у взаємозв'язку з роботою на занятті [3].

Розглянемо детальніше, як можна організувати позааудиторну роботу у процесі підготовки майбутніх фахівців своєї галузі. Оскільки, сьогодні актуальним є перехід від пасивних форм навчання до активних, творчих, то ми пропонуємо організувати позааудиторну роботу в умовах інтерактивного навчання, адже відомо, що діяльність, яка передбачає самостійне розв'язання навчальних завдань, викликає активну розумову роботу, і, навпаки, діяльність, розрахована на механічне виконання, запам'ятовування і відтворення, приводить до пасивності.

Сучасні науковці до групових форм позааудиторної роботи відносяться: гуртки та клуби, проблемні групи; факультативні заняття; творчі ігри; екскурсії, виховні години тощо. Групова робота охоплює порівняно невелику кількість студентів і сприяє виявленню та розвитку інтересів та творчих здібностей, сприяє поглибленню знань з дисципліни, збагачує інформацією, формує професійно значущі вміння та навички. Групова позааудиторна робота має цільовий характер, тобто припускає наявність певної загальної мети та спільних інтересів [7].

Найяскравішими прикладами інтерактивних ігор у формі «судових процесів» в нашому коледжі є: «Суд над Інерцією», «Суд над «Атомом»», «Суд над Опором»», «Суд над «Електростатистикою»» та «Суд над «Тертям»».

Отже, позааудиторна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи є одним із найважливіших елементів навчання і виховання, адже викладач перетворюється в організатора освітянського процесу, який направляє пізнавальну діяльність студентів на новий напрямок. Систематична позааудиторна робота, залучення до участі кожного студента за допомогою технологій та методів інтерактивного навчання допоможе успішно вирішувати такі завдання професійного виховання як поглиблення інтересу до обраної професії, удосконалення комунікативних умінь і навичок, навичок самостійної роботи, що забезпечить кожному випускникові активну професійну позицію. Адже, під час реалізації проекту в студентів формуються навички мислення високого рівня, вони проводять самостійну дослідницьку діяльність, намагаються осмислювати та аналізувати свою роботу, і що найважливіше, ці неординарні завдання сприяють підвищенню пізнавального інтересу студентів. Реалізація такого проекту стимулює та мотивує застосування проблемної, дослідницької діяльності студентів, для здійснення якої передбачається використання інформаційно-комунікаційних технологій, що дає змогу працювати краще, плідніше та швидше. Студент виступає активним учасником колективної та групової роботи, він з повагою ставиться до інших студентів, здатний успішно співпрацювати з ними.

Література

1. Біда Д. Д. Технологія підготовки вчителів природничих дисциплін до організації пізнавальної діяльності учнів в умовах науково-популярного проекту/ Біда Д. Д. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 16 / редкол. : І. А. Зязюн та ін. – К., Вінниця :ДОВ «Вінниця», 2008. – С. 303–307.
2. Коваль В. Ю. Система позааудиторної діяльності студентів вищих навчальних закладів / В. Ю. Коваль [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_pps/2009_6/kov
3. Скрипник Н. С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів : сутність, структура й особливості [Текст] / Н. С. Скрипник //

- Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2012. – Вип. 27 (80). – С. 566–571.
4. Бондаренко З. Особливості виховної роботи зі студентами / З. Бондаренко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – К. : [б. в.], 2012. – С. 446–447.
  5. Волкова Н. Педагогіка / Н. Волкова. – К. : Академвидав, 2007. – С. 98.
  6. Вивчаємо фізику, математику та астрономію // Сайт викладача Рожищенського коледжу ЛНУВМ та БТ ім. С.З. Гжицького Миколи Мізюка [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://rogvetkoledg.in.ua/?p=1373>
  7. Конкурс розробок «Фантастична п'ятірка» [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://naurok.com.ua/urok-gra-sud-nad-elektrichnim-oporom-42953.html>
  8. Галацин К. Формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів у позааудиторній роботі : автореф. дис. канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / К. Галацин. – Умань, 2014. – 20 с.

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

Бабенко Тетяна
студентка 2 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Ковтун О.О.

СПІЛКУВАННЯ, ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПОКОЛІННЯ

Актуальність моєї роботи полягає в тому, що взаємодія людини з навколишнім світом здійснюється в системі об'єктивних відносин, що складаються між людьми в їх суспільному житті. Спілкування - це одна з основних сфер людського життя. Види і форми спілкування дуже різноманітні. У спілкуванні один з одним протягом тисячоліть люди, що представляють різні покоління, обмінювалися інформацією, накопичували, зберігали її. Завдяки такому спілкуванню люди мають сучасні наукові та життєві знання.

Метою роботи є розкрити теоретичні питання визначення спілкуванню та його роль у розвитку сучасного покоління.

Об'єктом дослідження є роль спілкування в умовах розвитку і формування особистості.

Спілкування – це процес передавання й сприймання повідомлень за допомогою вербальних і невербальних засобів, що охоплює обмін інформацією між учасниками спілкування, її сприйняття й пізнання, а також їхній вплив один на одного і взаємодією щодо досягнення змін у діяльності [4].

Спілкування — одна з вроджених потреб людини. Звісно, раніше люди були комунікабельнішими. А сьогодні... Сьогодні кожна людина стає все

більшим індивідуалістом і віддаляється від суспільства. Люди часто не потребують живого співрозмовника, оскільки важливу інформацію можна отримати з телевізора, інтернету. І на превеликий жаль, щире людське спілкування часто відходить на задній план, бо в житті ми все більше і більше користуємося «масками» [4].

Людина є істотою соціальною. У своїй діяльності вона завжди взаємодіє з іншими людьми. І ця взаємодія, звісно, неможлива без спілкування. Наше життя не можливе без спілкування, завдяки йому люди обмінюються інформацією, домовляються, пізнають щось нове. Саме завдяки спілкуванню людина взаємодіє з суспільством і стає одним із його членів. Діалог між людьми – це щоденна, щохвилинна необхідність. У діалозі людина формується і самовизначається, виявляючи свої індивідуальні особливості [5].

Роль і інтенсивність спілкування в сучасному суспільстві постійно зростають. Це пов'язано з цілим рядом причин. Перш за все, перехід від індустріального суспільства до інформаційного веде до збільшення обсягу інформації та відповідно до зростання інтенсивності процесів обміну цією інформацією. Друга причина – дедалі більша спеціалізація працівників, зайнятих у різних галузях професійної діяльності, що вимагає їх кооперації та взаємодії в процесі досягнення цілей. Паралельно і дуже швидко збільшується число технічних засобів для обміну інформацією. Ми стали свідками того, як з'явилися і увійшли в повсякденний побут багатьох людей факси, електронна пошта, Інтернет і т.д. Є ще одна причина, яка спонукає нас задуматися про зростаючу роль спілкування в сучасному суспільстві і зробити цю проблему предметом спеціального розгляду, – це збільшення числа людей, зайнятих у професійній діяльності, пов'язаної зі спілкуванням [1]

Виокремлюють такі види спілкування:

- міжособистісне;
- групове і міжгрупове;
- довірливе і конфліктне;
- ділове й особисте;
- пряме й опосередковане;

Безумовно, спілкування можливе лише за допомогою знакових систем. Розрізняють вербальні засоби спілкування (усне і письмове мовлення) і невербальні (немовні) засоби спілкування [3].

Але, якщо спілкування відіграє таку важливу роль у формування людської особистості, чому його стає все менше і менше.

За останні роки з явилась не доже хорошатенденція: люди між собою перестали нормально спілкуватись, перестали цікавитись іншими людьми та ділитися з ними емоціями, причому не лише негативними, але й позитивними. Наприклад, багато хто тепер вітає людей з будь-якими святами примітивним написом в соцмережі, хоча дехто йде вище, і пише привітання в приват. А серед молоді навіть існує свій сленг у спілкуванні у соцмережах. Зараз дуже часто можна побачити таку аббревіатуру як «спс», «хз», «ок», «норм», тощо. Ми навіть іноді лінуємось написати повністю слово скорочуючи його до невпізнанності.

Сучасна молодь мало читає, тим самим зменшується словниковий запас, який дуже важливий при особистісному спілкуванні. Гаджети забирають весь вільний час налаштовуючи мозок людини більш на поглинання інформації ніж на її віддачу. Зараз у час шаленого розвитку цифрових технологій, можливостей, як ніколи потрібно замислитись над тим щоб не втратити ту особистість, людяність, доброзичливість, яка притаманна людству. Не можливо відмовитись від сучасних новітніх технологій, та і не треба, бо сучасний світ вимагає від людини вміння користуватись цими новаціями, але не забуваймо, що ми люди, а для людини важливе спілкування [3].

Звісно ж, інтернет-спілкування простіше: спершу здається, що воно приносить лише користь, адже як би там не було, а ми спілкуємося, знайомимося та ділимося враженнями. Зрештою, так простіше – тут можна зіграти, видавши себе за людину, якою би хотіли бути. Проте віртуальне спілкування, не обмежене в часі, рано чи пізно призводить до розчарувань. Більше того – люди тепер не лише не хочуть розмовляти, а й зустрічатися одне з одним. Для 86,60% опитаних чат виявився кращим способом провести час, ніж особисті зустрічі та живе спілкування [3]. Науковці навіть ввели терміни «мовчазне покоління» та «німе покоління». З'ясувалося, що молоді люди віком від 14 до 24 років все рідше використовують свої мобільні телефони за їхнім прямим призначенням – для дзвінків, тобто для «розмов голосом». У той же час, вони постійно користуються месенджерами та іншими сервісами для обміну миттєвими повідомленнями [1].

Недостатньо активна участь у громадсько активних проектах що зменшують практичний досвід спілкування.

Перш за все, спілкування є вирішальною умовою становлення кожної людини як особистості. Якщо маленьку дитину позбавити можливості спілкування з іншими людьми, то це значно затримає його психічний розвиток, а у разі дуже великих обмежень можуть статися безповоротні зміни. Про це свідчать випадки, коли діти були виховані дикими звірами. Ці діти, що потрапили згодом до людей, були цілком розвинені біологічно, але зовсім не соціалізовані. Результати спеціальних досліджень і експериментів говорять про те, що обмеження таких контактів веде до зниженого рівня розвитку пізнавальних здібностей. Спеціальні дослідження з вивчення впливу індивідуальної ізоляції на людину показують, що тривале перебування в термокамері веде, як правило, до цілого ряду порушень у сфері сприйняття, мислення, пам'яті, емоційних процесів і т.д. [1].

На сучасну молодь покладено велику відповідальність. Сформуватись як особистість здатна мислити, навчатись, творити, співчувати. Вже невдовзі вони самі стануть батьками і щоб виховати дитину повноцінним членом суспільства, треба самому мати ці якості [2].

Ще в дитинстві граючи в ігри, спілкуючись один з одним діти навчаються важливим навичкам взаємодії один з одним. Тому батькам слід замінити вигідний для багатьох пасивний стиль спілкування з дитиною за допомогою гаджетів, на активний особистісний. Бо при віртуальному впливі інформації на мозок дитини блокуються такі важливі навички як здатність навчатись,

запам'ятовувати, спілкуватись [2]. Порада дуже проста: замінити це приладдя на активні спортивні ігри на свіжому повітрі, виготовлення корисних поробок, подорожі. Все це збагачує людину новими враженнями, якими хочеться поділитися з друзями, необхідними знаннями, життєвим досвідом [1].

Теж саме стосується і молоді. Участь у активній громадській діяльності, а саме різних проектах, соціальних програмах, тощо збагатить молодь новими яскравими враженнями, емоціями. Дасть змогу відчутти насолоду від того, що ти щось можеш зробити, щоб бути корисним в цьому суспільстві.

Визнання діалогу як найбільшої цінності у цивілізованому світі, як важливого чинника, завдяки якому люди вдосконалюються, стають духовно розвиненішими, наразі, є актуальним як ніколи. Діалог, з одного боку, позбавляє людину відчуття самотності, а з іншого – дає змогу знайти точки дотику з іншими людьми, віднайти в них часточку себе. Як зазначив видатний педагог В. О. Сухомлинський: «Сенс нашого життя – щастя людського спілкування. Не в тому щастя, щоб замкнутися від людей, а в тому, щоб вищою нашою потребою була потреба в людині [3].

Отже, спілкування є один із найважливіших чинників у формуванні особистості бо за відсутності нього особистість не може розвиватися різнобічно. Тому цьому питанню треба приділяти чималу увагу і воно заслуговує на більш детальне вивчення

Література

1. Мухіна В. С. Віковапсихологія. Феноменологія розвитку: підручник для студ. Висш. учеб. заклад / В. С. Мухіна. – 10-е изд., Перераб. і доп. – М. : Видавничий центр «Академія» 2007. – 608 с.
2. Немов Р. С. Психологія : Учеб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Немов Р. С. М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 688 с.
3. Психологія : Учебник / Отв. ред. А. А. Крылов. – М. : Проспект, 2005. – 474 с.
4. Петровський А. В. Основы теоретической психологии : Учебник / Петровський А. В., Ярошевський М. Г. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 528 с.

Каргіна Катерина

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філос.н., доц. Маловічко О.В.

«ПРОБЛЕМА ДІТЕЙ ВУЛИЦІ В УКРАЇНІ»

Актуальність даної проблеми обумовлена соціальноекономічними і політичними перетвореннями суспільних відносин, які найбільшою мірою відобразились на становищі дітей в Україні. Недостатня увага до дітей з боку держави призвела до значного росту бездоглядності, безпритульності, жорстокому поводженню з ними, залученню до антигромадської діяльності.

Така тривожна ситуація спонукала Уряд прийняти Державну програму подолання дитячої безпритульності та бездоглядності на 2006-2010 рр.

Проблемна ситуація полягає у тому, що у будь-якій країні незахищеною категорією є діти, члени сім'ї, що потребують допомоги від суспільства у вирішенні своїх проблем.

Причинами появи дітей вулиці можна вважати дискримінацію — рішення, дії або бездіяльність, спрямовані на обмеження або привілеї стосовно особи та/або групи осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками, якщо вони унеможливають визнання і реалізацію на рівних підставах прав і свобод людини та громадянина.

Отже, "вулиця" виступає важливим агентом соціалізації. Це положення може отримати своє підтвердження в теорії Н. Смелзер, який пояснював успішну соціалізацію трьома факторами: очікуванням, зміною поведінки і прагненням до конформізму, тобто до пристосування і пасивного прийняття існуючого стану речей і законів.

В Україні на даний момент зараз велике збільшення кількості дітей, позбавлених батьківського піклування. Із 80 тисяч дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківської опіки, лише близько 7% – біологічні сироти, тобто реально не мають батьків. Решта – діти, котрі стали сиротами при живих батьках. Саме такі діти обирають шлях який веде їх на вулицю і вулиця стає для них родиною, домівкою, школою життя.

Саме з цієї причини виникла необхідність здійснювати допомогу цим дітям. І ця допомога зможе повернути їх у свої сім'ї, а якщо цього не трапиться надати їм інше місце проживання. Можливо це будуть інтернати або опікунська чи прийомна сім'я. А взагалі такі діти у майбутньому можуть розпочати самостійне життя. Самостійне життя у сенсі того що вони не будуть залежати від той чи іншої організації.

Дитяча бездоглядність породжують тенденції, небезпечні для підростаючого покоління і суспільства в цілому: масові порушення прав дітей, зростання ранньої алкоголізації та наркоманії підлітків, які ведуть до збільшення числа злочинів, скоєних неповнолітніми (за останні п'ять років - в 2,8 рази), зростання кількості венеричних захворювань, високий рівень вагітності та пологів у дівчаток-підлітків, омолодження злочинності: кожне третє кримінальне діяння скоєно дітьми у віці 8-14 років і ін.

Діти вулиці являють собою велику соціальну проблему з якою треба як найшвидше працювати. Саме з ранніх віків у дитини складається світогляд, а якщо дивитися на статистику у дітей вулиці не так гарно складається життя.

Проблему дітей вулиці можуть вирішувати не тільки батьки а й усі небайдужі до дітей та майбутнього. Для цього є спеціалізовані соціальні служби куди може звернутись людина яка зіштовхувалась з дитиною вулиці, або ж сама дитина.

Література

1. Воронової Е. А. Технології вуличної соціальної роботи / Е. А. Воронової, В. Н. Келас'єва, Г. С. Курганова, 2002.
2. Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні : тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2003 року, 2004. – 240 с.

Кравченко Маргарита

студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ

Наук. кер.: к.філос.н., доц. Маловічко О.В.

КОМУНІКАТИВНІ БАР'ЄРИ, ЯК ЧИННИК РЕКРУТАЦІЇ В РЕЛІГІЙНУ СЕКТУ ТОТАЛІТАРНОГО ХАРАКТЕРУ

У житті сучасного суспільства люди все більше піддаються впливу стресів та криз на їхній психологічний стан. У зв'язку з цим, через втрату ціннісних орієнтирів, починається пошук себе у різних сферах нашого життя.

Хтось починає більше працювати для пошуку себе у роботі, хтось знаходить для себе нове хобі, а хтось шукає нових приятелів, які його зрозуміють та підтримають. Дуже часто, люди які потрапляють у скрутне становище можуть стати легкою здобиччю для тоталітарних сект, які закликають людину приєднатися до них використовуючи різні авторитарні методи.

Отже, секта – авторитарна ієрархічна організація, якій властиве протистояння традиційним релігіям, активне застосування методів маніпуляції свідомістю своїх членів з метою переорієнтації наявних у них основних життєвих цінностей на вузькогрупові цінності.

Деструктивні секти несуть руйнівний вплив на свідомість людини та несуть дисгармонію у її розвиток.

Вони використовують такі маніпуляції:

- оточення любов'ю;
- постійний психологічний тиск;
- навалювання інформації;
- підвищення активності людини у діяльності секти;
- піднесення ролі лідера;
- ізоляція від оточуючого світу.

Великий вплив, який секта несе у життя людини призводить до:

- втрати контакту зі суспільством;
- розпаду родин;
- неможливості самореалізації;
- виключення із кола друзів та знайомих.

Тобто, через постійне перебування у секті та спілкування з її членами людина втрачає комунікативні зв'язки з суспільством. Вона перестає

передавати та отримувати необхідну інформацію для її знаходження у суспільстві та підтримання відносин з іншими, відбувається виникнення комунікативних бар'єрів у відносинах між людьми.

Спілкування – це складний процес, пов'язаний з дією різноманітних перешкод, таких як труднощі, деформації та бар'єри. Психологічні перешкоди, які з'являються на шляху отримання інформації, називаються комунікативними бар'єрами.

Вчені виділяють багато видів комунікативних бар'єрів, але у випадку зі знаходженням людини у секті ми зіштовхуємося з бар'єрами розуміння та відносин.

Наприклад, коли студент потрапляє у секту його інтереси змінюються і він починає більше знаходитися у колі людей, які відповідають його інтересам.

Його спілкування з одногрупниками може зводитися до мінімуму або взагалі зіпсуватися через те, що вони не зможуть зрозуміти його нового бачення на світ, а його відношення до них може змінитися через те, що він вже не зможе знаходити у них підтримку стосовно якихось поглядів на світ або на якісь проблеми важливі для нього, але чужі для інших.

Тобто, у людини виникне бар'єр взаєморозуміння з іншими. Він зіштовхнеться з нерозумінням, з неприйняттям тої інформації, яку він захоче донести до своїх друзів. Відповідно з цим, через виникнення бар'єра розуміння може виникнути бар'єр відносин.

Бар'єр відносин буде проявляти себе у тому, що відносини між людьми не зможуть складатися через відсутність якихось точок зіткнення між ними. У них не буде спільних інтересів, їх буде цікавити різна інформація, різні світогляди, які будуть заважати їхньому спілкуванню, тобто не буде можливості будувати відносини.

Через виникнення цих бар'єрів, людина не може отримувати та передавати необхідну для неї та інших інформацію, вона буде зіштовхуватися з нерозумінням, а інколи навіть осудженням людей.

У такій ситуації може початися процес уникання, коли людина почне уникати інших за для свого психологічного комфорту та перестати сприймати інформацію яка буде надходити до неї за межами секти.

Література

1. Нападу Е. Н. Соціальна робота : теорія і практика / Нападу Е. Н, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://stud.com.ua/171185/sotsiologiya/sotsialna_robota_teoriya_i_praktika
2. Волинець О. Вплив сект та новітніх релігійних організацій на свідомість українського народу / О. Волинець // Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку : Зб. наук. пр. – Львів, 2008. – Вип. 21 – С. 62–65.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПОРАДИ РОЗПОДІЛУ ЧАСУ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Мета: дослідити, які є проблеми розподілу часу у підлітків, чим вони зумовлені; розробити поради, які допоможуть правильно розподілити час.

Актуальність теми: В сучасному світі набувають темпи життя у зв'язку з тим, що надається високий інформаційний потік. Як розібрати інформацію? Як знайти час для вирішення питань, для задоволення власних потреб, реалізації цілей та відпочинку? Ці питання є найактуальнішими у молоді. Саме ними займалися такі особи: консультант з питань керівництва – Стівен Кові, експерт в сфері обліку часу – Гліб Архангельський, експерт у сфері керівництва часом – Людмила Богуш та інші. Ці роботи взяті за основу вирішення нашої проблеми.

Нашою цільовою аудиторією є підлітки. На вікові особливості потрібно звернути увагу. Підлітковий вік є перехідним етапом від дитинства до юності. В ньому відбувається становлення людини як професійної особистості. Саме через це у підлітка виникає бажання змінити спосіб життя. В цей час у людини можуть кардинально змінитися інтереси, захоплення, цінності та поведінка. Хтось концентрується на навчанні. Для нього стає пріоритетним вступити у хороший вуз, тому він витрачає весь свій час на підготовку до ЗНО та інших екзаменів. Для іншого пріоритетом може стати професійний спорт, танці, або музика. У цьому випадку концентрація буде направлена в інші русла. Остаточо формуються такі важливі сфери життя, як: навчання, сім'я, друзі, особисте життя, хобі, фізичний та матеріальний стан.

Звичайно, хочеться встигати все. Але, на жаль, дітей не вчать правильно розподіляти свій час. Тайм менеджменту не навчають у школі, зазвичай не приділяють увагу й вдома. Тому підліткам дуже важко пристосуватися до швидкого темпу життя та встигати все.

Ми провели анонімне опитування серед студентів 2 курсу ЕПК ЗНУ та виявили, що у кожного є проблеми з правильним розподілом часу. У кожного ми запитали такі питання: скільки часу ти приділяєш навчанню, сну, соціальним мережам, особистому життю, своїм захопленням? На що у вас не вистачає часу? Що вас не влаштовує?

Після проведення аналізу відповідей, було виявлено, що:

- У 60% студентів є проблеми зі сном. Замість 7-8 годин, вони сплять лише по 5;
- 30% нехтують навчанням на користь інтересам;
- 50% навпаки нехтують відпочинком, особистим життям задля навчання;
- 80% хотіли би почати займатися чимось новим (почати вчити нові мови, ходити в спортзал, вчитися грати на музичних інструментах тощо), але їм не вистачає на це часу;

- 90% студентів витрачають більше 4 годин у день на ігри та соціальні мережи;
- Лише 15% задоволені своїм життям.

Можна зробити висновок, що проблеми з правильним розподілом часу у підлітків все ж наявні. Тому, ці поради будуть для них корисними, та, за умов плідної праці, допоможуть навчитися правильно визначати пріоритети, знаходити час на хобі та друзів, почати займатися тим, про що мрієш.

Поради для ефективного розподілу часу:

1. Матриця Ейзенхауера.

Матриця Ейзенхауера – дуже відомий інструмент тайм-менеджменту. За нею, всі справи можна розподілити на 4 категорії:

- термінові важливі справи – це ті справи, які треба виконати негайно. Тому, на їх вирішення треба звернути увагу в першу чергу. Наприклад, у вас завтра важлива доповідь, але вона ще не готова. Ця справа є пріоритетною, тому треба максимально виділити для неї час;
- нетермінові важливі справи – це справи наступної черги. На них зазвичай ми приділяємо найменше часу, тому вони мають властивість перейти у першу категорію. Для прикладу візьмемо ту же ситуацію із доповіддю. Ми знали про неї заздалегідь і звичайно в нас був час для підготовки, але ми зовсім відклали її, бо це було не терміново. І, через деякий час, ця справа перейшла до першої категорії;
- термінові неважливі справи – часто саме через них виникає суматоха і та сама нестача часу. Це ті справи, які ми маємо зробити швидко, але користі вони не принесуть;
- нетермінові неважливі справи – саме те, на що у підлітків уходить найбільше часу – ігри та соціальні мережи. Це ті самі викрадачі часу, які насамперед не несуть нічого корисного, термінового та важливого;

2. Принцип Парето.

Цей принцип має на увазі те, що 60% вашого часу має бути зосереджено на справах 1 та 2 категорії, 20% - категорії 3, і ще 20% часу має бути на форс-мажори. Тобто на непередбачені ситуації.

3. Техніка SMART.

Ця техніка дозволяє правильно та ефективно ставити цілі. При постановці цілі важливо відповісти на такі питання: що? як? коли? скільки? де? чому? Завдяки цьому ви чітко встановлюєте план, за яким здійснюєте цю ціль.

4. Викрадачі часу.

Соц. мережі, ігри, блоги, ютуб – все це займає в нас безліч часу, але не є важливим. Краще розбити це, наприклад, на 5 етапів протягом дня по 20 хвилин.

5. Планування.

Заведіть щоденник, у якому почніть прописувати всі справи, які ви маєте зробити за день. При чому, вкажіть також час на відпочинок, прогулянку з друзями, ігри, сон, прийом їжі тощо. Розподіліть всі справи на жорсткі (ті, які треба зробити обов'язково) та гнучкі (ті, які можна корегувати відповідно до ситуації). Наприкінці дня передивіться свій план та визначте що ви виконали, а

що ні. Зробіть аналіз та висновки. Це допоможе вам зрозуміти на що ви відволікалися протягом дня і надалі уникнути цього.

6. Одна задача в один час.

Не змішуйте виконання декількох задач. Якщо ви взяли за одне діло – то спочатку виконайте його, а потім перейдіть до іншого.

7. Навчіться відповідати «ні».

Вам треба відкинути всі ті справи, які вам не потрібні. І для цього треба вміти відмовляти. Якщо вам кажуть виконати те, що для вас неважливо і ви не хочете витратити на це час, ви не маєте виправдовуватися. Не витрачайте час на довгі розмови, просто скажіть чітко та впевнено «Ні, я не буду виконувати цю справу». Наведіть декілька вагомих аргументів і на цьому закінчіть розмову.

Якщо ви дійсно прагнете змінити своє життя, вам треба для цього працювати. Це повинна бути цілеспрямована робота. У перший час ви будете хотіти повернутися до звичного темпу та режиму, але потрібно чітко стояти на своєму і через деякий час результат вам сподобається.

Література

1. Архангельський Г. Тайм-менеджмент. Повний курс [Електронний ресурс] / Гліб Архангельський / – 2005 – Режим доступу : <http://testlib.meta.ua/book/286607/read/>
2. Бойко Ю. «10 порад про те, як боротися з викрадачами часу» [Електронний ресурс] / Юлія Бойко / – Режим доступу : <https://bogushtime.com/blog/10-sovetov-o-tom-kak-borotsya-s-pozhiratelyami-vremeni>
3. Кові С. «7 навичок вискоєфективних людей» [Електронний ресурс] / Стівен Нові / – 1989 – Режим доступу : <http://testlib.meta.ua/book/116642/read/>
4. Мухіна В. «Вікова психологія. Феноменологія розвитку» [Електронний ресурс] / Валерія Мухіна / – 2015 – Режим доступу : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/muhina/07.php

Опалатенко Катерина
студентки 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Тарасова К.Ю.

ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНЮ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ 2 І 3 КУРСІВ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЩОДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

На даний момент в Україні набирає актуальності питання інклюзивного навчання та соціалізація дітей з інвалідністю у соціумі. Так у 2019 р. Верховною Радою України було постановлено закон «Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти» [1]. А також згідно з законом «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» від 2014 року [2] місцева влада має

забезпечити доступ дітей з інвалідністю до будівель, споруд і приміщень закладів освіти, а також за заявою батьків у школах, дитячих садках та позашкільних навчальних закладах обов'язково мають бути утворені інклюзивні групи. Але, під час реалізації закону, працівники закладів освіти, вчителі та вихователі, зіткнулися з проблемою великої нестачі знань, умінь та практики роботи з дітьми з інвалідністю.

Інклюзія – це процес безпосереднього, реального включення осіб, що мають інвалідність в активне життя суспільства, процес передбачає розробку і застосування ряду таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті [3].

Інвалідність – це соціальна недостатність, що виникла внаслідок обмеження життєдіяльності людини через хвороби, фізичні травми та ушкодження, в результаті яких біли викликані порушення здоров'я зі стійким розладом функцій організму, що призвело до необхідності соціального захисту та допомоги [4].

Професійно-орієнтована практика та пропедевтична практика – це форма професійної підготовки студентів Економіко – правничого коледжу, спеціальностей фізичне виховання та соціальна педагогіка, що є частиною державного освітнього стандарту та невід'ємною складовою професійної підготовки.

Практика організується та проводиться відповідно до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, що було затверджено наказом Міністерства освіти України.

Під час практики студенти мають можливість закріпити та поглиблені свої професійні знання, що були накопичені у навчальному закладі. Завдяки практиці виробляються професійні вміння й навички, розвивається педагогічне мислення, формуються професійні особистісні якості.

Для отримання інформації стосовно рівня підготовки студентів зі спеціальності соціальна педагогіка та фізичне виховання щодо роботи з дітьми з інвалідністю, нами було проведено опитування 79 студентів другого та третього курсу.

Дослідження було проведено за допомогою анкетування, через письмове відповіді респондентів [5]. Студентам було запропоновано відповісти на ряд запитань, метою яких було виявити бажання та готовність до роботи з дітьми з інвалідністю, а також наявність знань та навичок у майбутніх спеціалістів.

Зробивши аналіз проведеного нами анкетування, ми з'ясували, що:

1. Студенти 2 курсу, спеціальності соціальна педагогіка проявили досить сильне бажання проходити практику в спеціалізованих школах, де навчаються діти з інвалідністю (70% із 24 опитуваних); на питання «Чи достатньо у вас знань, умінь та навичок, щоб працювати з дітьми з інвалідністю у спеціалізованих школах?» студенти дали негативну відповідь (100% із 24 опитуваних).
2. Студенти 2 курсу, спеціальності фізичне виховання мають бажання проходити практику у спеціалізованих школах (65% студентів із

20 опитуваних), але їм також не вистачає знань, умінь та навичок для цього (95 % студентів із 20 опитуваних).

3. Студенти 3 курсу, спеціальності соціальна педагогіка також мають сильне бажання проходити практику у спеціалізованих школах, де навчаються діти з інвалідністю (90% студентів із 18 опитуваних), а ось на запитання, стосовно їхньої готовності до цього, більшість студентів дали негативні відповіді (95% студентів із 18 опитуваних).
4. Студенти 3 курсу, спеціальності фізичне виховання проявили менш активне бажання проходити практику у спеціалізованих школах (50% студентів із 17 опитуваних), на питання «Чи достатньо у вас знань, умінь та навичок, щоб працювати з дітьми з інвалідністю у спеціалізованих школах» студенти відповіли, що їм не вистачає знань та умінь (100% студентів із 17 опитуваних)

Проаналізувавши результати проведеного анкетування, можна зробити наступні висновки:

1. Потрібно включення у навчальну програму спеціалізованих курсів, що будуть направлені на підвищення знань, умінь та практичних навичок, які стосуються роботи з дітьми з інвалідністю, адже в Україні на даний момент не вистачає кваліфікованих спеціалістів, через що процес інклюзії дуже ускладнений.

2. Необхідно запрошення спеціалістів-практиків на лекційні та практичні заняття для покращення процесу навчання та поглиблення знань.

3. Також обов'язково потрібно проходити практику у спеціалізованих школах, бо завдяки цьому студенти Економіко – правничого коледжу, зі спеціальності соціальна педагогіка та фізичне виховання, матимуть змогу напрацювати навички та використати накопичені під час навчання знання.

Література

1. Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти/постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 779, м. Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF>
2. Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 30. – ст.1011.
3. Інклюзія : термінологічне тлумачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
4. Інвалідність // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 2 : Д — Й. – 744 с.
5. Анкетування : термінологічне тлумачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2796/anketuvannya>

ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ В МОЛОДШОМУ ТА СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Підлітковий вік досить важкий період у житті кожної людини. Тому що саме в цей період, людина формується як особистість. Все що відбувається у підлітковому віці досить сильно впливає на подальше життя особистості.

Під час дорослішання у дитини підлітковий вік поділяється на 2 етапи: молодший підлітковий вік (від 12–15 років) та старший підлітковий вік (від 16 до 18 р.). В кожному етапі на дитину впливає кожна деталь у її житті, яка в подальшому формує його самооцінку .

Самооцінка – елемент самосвідомості, що характеризується емоційно насиченими оцінками самого себе як особи, власних здібностей, етичних якостей і вчинків; важливий регулятор поведінки. Самооцінка визначає взаємини людини з її оточенням, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і розвиток її особи. Самооцінка тісно пов'язана з рівнем намагань, цілей, які людина перед собою ставить.

Адекватна самооцінка дозволяє людині правильно співвідносити свої сили із завданнями різної складності і з вимогами тих, що оточують. Неадекватна (завищена або занижена) самооцінка деформує внутрішній світ особи, спотворює її мотиваційна і емоційно-вольова сфери і тим самим перешкоджає гармонійному розвитку.

Самооцінка є обов'язковою умовою реалізації самоконтролю та самовдосконалення як важливих форм самокерованої поведінки. Завищену самооцінку викликає у підлітка низька оцінка його поведінки однолітками, занижену ж самооцінку – низька психологічна стійкість [1].

У 2012 році за результатом проведеного онлайн-дослідження визначили, що 30% дітей мають переважно занижену самооцінку, також визначили і наявність 21% підлітків із завищеною самооцінкою [2].

На даний момент в Україні 3,8000 000 дітей від 12 до 18 років , тобто кожна третя дитина хоч раз замислювалась над рівнем своєї самооцінки .

Для здобуття інформації щодо думки підлітків з приводу власного самооцінки нами було проведено опитування в Економіко-правничому коледжі , у студентів 1 курсу із 13 осіб та студентів 3 курсу із 13 осіб спеціальності соціальна педагогіка , які пройшли дане дослідження .

Для дослідження даного питання тестування було проведено на таких методиках, як :Методика Дембо-Рубінштейна [3], Проективна методика «Дерево» [4]. Отже, дані показують, що:

У студентів молодшого підліткового віку :

- 90% адекватної самооцінки;
- 10% завищена самооцінка;

У студентів старшого підліткового віку :

- 60% адекватної самооцінки ;
- 30% завищена самооцінка ;
- 10% заниженої самооцінки ;

За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

1. Більшість підлітків молодшого і старшого підліткового віку мають уявлення про те, що таке самооцінка і багато хто може оцінити себе тверезо.

2. За даними дослідження ми бачимо різницю між результатами у молодших та старших підлітків, які навчаються у коледжі. На нашу думку такі дані можуть бути обумовлені великою кількістю учбових матеріалів, який потрібно своєчасно обробити, також сюди можна врахувати і величезний тиск на студента завдяки додатковим обов'язковим навантаженням іспити, диференційовані заліки, ЗНО, а також очікуваннями які накладаються суспільством підлітка.

3. Саме тому, основні аспекти роботи соціального педагога з підлітками – це проведення досліджень, тестувань, бесід , консультувань та вирішення проблем, якщо такі виявляться.

Література

1. Опис терміну Самооцінка // Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний редактор. В. Г. Кремінь. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 799–800. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8
2. Результати опитування : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Znpkhist_2012_6_40.pdf
3. Методика Дембо-Рубінштейна / Елисеєв О.П. // Практикум по психології личности. – СПб, Питер, 2000. – 554 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://kipt.sumdu.edu.ua/vykhovannia/item/2477-doslidzhennia-samoosinky-za-metodykoiu-demborubinshtein>
4. Проективна методика «Дерево» : Л.П. Пономаренко. Психологическая профилактика дезадаптации учащихся в начале обучения в средней школе. Методические рекомендации для школьных психологов. – Одесса : Астра-Принт, 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dytpsyholog.com/2015/09/03/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE/>

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ВІДЧУТТЯ НЕБЕЗПЕКИ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Постановка проблеми: На тлі сучасного світу питання про безпеку людства, як у психічному так і у фізичному станах із кожним днем стає все складнішим. Основними проявами низького рівня психологічної небезпеки стають проблеми працевлаштування, фінансові труднощі, відсутність відчуття належності до приймаючого суспільства, конфлікти та насильство в сім'ї, порушена психіка, зловживання алкоголем, страх перед майбутнім, самотність, брак спілкування та відчуття втрати.

Актуальність теми: Державні структури як і засоби масової інформації мають великий вплив на суспільство. На сучасному етапі Державно-правові чинники небезпеки недостатньо лаконічно сформовані і не призводять до реальних наслідків, що є гарантом охорони правопорядку у державі. Усе частіше інформаційне поле забруднюється фейковою інформацією політичного, соціального, економічного та природного факторів, що приводить до надмірного інформаційного тиску та загальної соціальної напруженості нації. Інформаційний чинник небезпеки має легкий та регулярний доступ без належного контролю і досяг високого рівня розвитку. Частково саме через це Україна за статистикою ООН за рівнем самогубств серед країн світу станом на 2013 рік займає 104 місце із 219 [4]. На перший погляд це може видатись не критичним. Проте ця статистика була наведена ООН ще до великих змін у 2014 році. За рейтингом Global Peace Index, Україна зайняла 152-місце із 163 країн у списку найнебезпечніших країн світу за рівнем насилля та кримінальності за 2018 рік [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій: За даною темою були розглянуті публікації II міжнародної наукової конференції «Психологическая безопасность образовательной среды» що проходила у Нижегородському державному лінгвістичному університеті ім. Н. А. Добролюбова. Саме такі вчені, як Викулина М. А., Бекмешова Ю. Н. проводили дослідження що до діалогу особистостей (педагог-учень) де головним атрибутом є рівноправ'я співрозмовників визнання без маніпуляцій та авторитаризму, що не приведе до деградації особистості та суїциду [2].

Метою статті є дослідження факторів і механізмів впливу на психічну безпеку учнівської молоді Запорізького національного університету та Економіко-правничого коледжу.

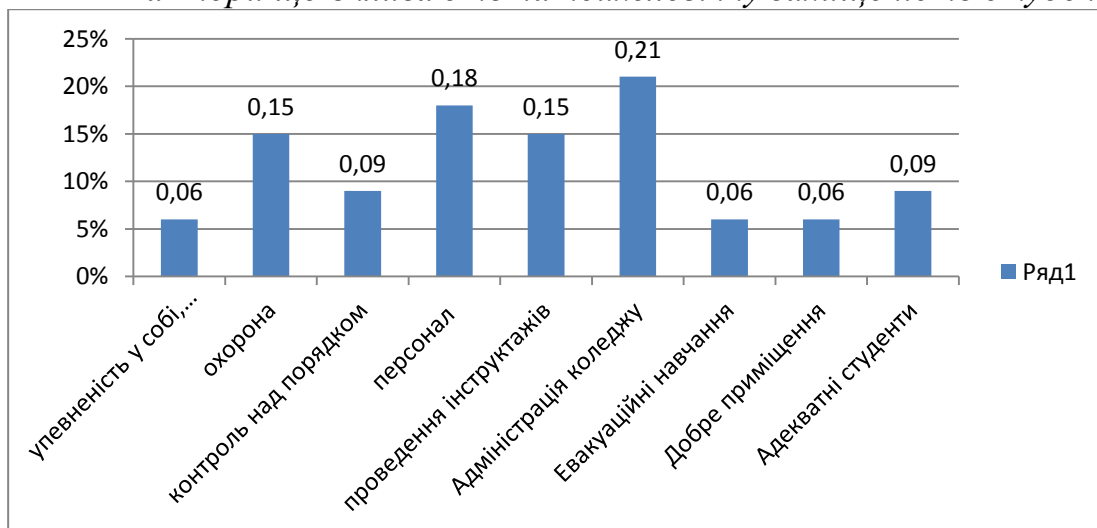
Виклад основного матеріалу дослідження. Небезпека (danger) – це явища, процеси, об'єкти, які здатні за певних умов завдавати шкоди здоров'ю людини як відразу, так і в майбутньому, тобто викликати небажані наслідки [1]. За ієрархічною пірамідою потреб американського вченого А. Маслоу відчуття безпеки займає другу ланку після фізіологічних потреб, та надає людині змогу

почувати себе спокійно у соціумі для подальшого особистого розвитку. Психологічна безпека за значенням Баєвої І. А. – це є стан психологічної захищеності, а також здатність людини і середовища відбивати несприятливі зовнішні та внутрішні впливи [3]. Психологічно безпечно можна вважати таке середовище, в якому більшість учасників мають надмірно позитивне до нього ставлення, високі показники задоволеності взаємодії і захищеності від психологічного насильства, а також маніпуляцій. Людина повинна почувати себе безпечно за будь яких умов в соціальному середовище. Якщо це інститути соціалізації, то вони матимуть основу для розвитку та задоволення потреб особистості, згідно соціальних норм та поведінки. Як тільки особистість відчуває насильство в цих інститутах, то вона починає їх ігнорувати, шукаючи нових агентів соціалізації.

Ми провели дослідження серед учнівської молоді в Економіко-правничому коледжі та Запорізькому національному університеті щодо психологічної та фізичної безпеки. За результатами опитування станом на лютий 2020 року було виявлено 79% студентів які відчувають безпечність в ВНЗ, основні критерії впливу ми продемонстрували у таблиці 1.

Таблиця 1.

Фактори що впливають на психологічну захищеність студентів

На психологічну безпечність студентської молоді впливає педагогічний персонал та адміністрація коледжу, ректорат університету який з розумінням відноситься до навчання та студентського життя. Передусім ми повинні звернути увагу на той фактор який доповнює відчуття безпеки студента – це адекватність інших студентів які навчаються та викладачів. Невеликий показник, але він є запорукою психологічного комфорту.

Згідно дослідженню ми бачимо, що охороні та контролем над порядком (камери спостереження, світлодіодні вуличні ліхтарі), яку організовує ректорат університету, студентська молодь не надає важливого значення у своїй безпечності. Нам вдалося з'ясувати причину таких низьких показників від начальника служби безпеки. Основною причиною низького показника безпечності з погляду на вплив охорони ВНЗ становить недостатня інформованість нововведень з боку агентів соціалізації-студентського

самоврядування.

Таким чином, соціалізація особистості вимагає психологічної та соціальної захищеності. Варто зазначити, що безпечність особистості надає великих переваг для розвитку та самовдосконалення, але в соціальному суспільстві агенти та інститути соціалізації закладають основу майбутньої здорової особистості, з усіма нормами та правилами поведінки, тому заходи безпечності треба підтримувати на кожному етапі.

Література

1. Березюк О. В. Безпека життєдіяльності / Березюк О. В., Лемешев О. В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmbt/berezyuk_bezpeka_zhittyediyalnosti/12.htm
2. Викулина М. А. Стиль общения в диаде «обучающийся – обучающий» как важное условие психологической безопасности педагогического процесса / Викулина М. А., Бекмешова Ю. Н. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lunn.ru/sites/default/files/media/sveden/complex_safety/psych_safety/sbornik_2019_psihologicheskaya_bezopasnost.pdf
3. Психологічна захищеність і психологічна безпека сучасної людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ruscenter.ru/netcat_files/multifile/2416/_Psihologicheskaya_zaschischennost_i_psihologicheskaya_bezopasnost_sovremennogo_cheloveka__text_i_audiozapis__vystupleniya_Baeva_I._A.pdf
4. Рейтинг країн світу по рівню навмисних вбивств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://gtmarket.ru/ratings/homicide-rate/info>
5. 2018 GLOBAL PEACE INDEX [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/06/Global-Peace-Index-2018-2.pdf>

Степанець Анастасія
студентка 3 курсу ЕПК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Тарасова К.Ю.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що ХХІ ст. важко представити без доступу в Інтернет. Інтернет дуже стрімко набирає обертів та заповнює все можливі сфери життєдіяльності людини, що у свою чергу залишає відбиток на здоров'ї та соціальному становленні індивіда. Наразі, одним з найактивніших користувачів Інтернет мережі є студент. Дослідження проведені ІнАУ показали, що станом на 2004 р., 12% українців активно користувались Інтернетом, у 2019

р. цей відсоток зріс до 71% [1]. У віці від 15 до 34 років 96% людей являються споживачами всесвітньої павутини, куди входить студентський вік.

Різноманітність інформації та зручний формат її пошуку виводить навчання на дійсно новий рівень. Проте, більшість студентів використовують цей ресурс не лише з пізнавальною метою, а й з рекреаційною. З часом, звичайний Інтернет-серфінг та спілкування у чатах може перерости в Інтернет-залежність.

Інтернет-аддикція (від англ. addiction – схильність, звичка) – це нав'язливе прагнення до застосування Інтернету, його надмірне використання та проведення великої кількості часу в мережі. У 2008 році Інтернет-залежність офіційно визнано хворобою [2].

В цілому, залежність ділиться на декілька типів. Наприклад, хімічна залежність, до якої відносяться тютюнопаління, наркоманія, токсикоманія та алкоголізм. На рівні з хімічною, існує також залежність від комп'ютера, інтернету, телевізору, мобільного телефону тощо.

Зважаючи на всю серйозність проблеми, ми провели дослідження на виявлення такого явища, як інтернет — залежність, серед студентів Економіко-правничого коледжу ЗНУ.

Проводилось тестування серед 40 студентів 1-4 курсів, за методикою К. Янга [3]. Згідно з опитуванням, ми виявили, що на 4 курсі 6 студентів, мають легкий ступінь Інтернет-залежності, 4 помірний ступінь. На 3 курсі 5 студентів з легким ступенем та 5 з помірним ступенем. На 2 та 1 курсі результати ідентичні, а саме: 1 студент з нормальним рівнем користування, 3 студентів з легким ступенем інтернет-залежності та 6 студентів з помірним ступенем. Таким чином, 5% респондентів адекватним рівнем користування Інтернету, 42,5% (17 осіб) мають легкий ступінь залежності та 52,5 % (21 особа) мають помірний ступінь. Хоча інтернет-залежних не було виявлено, 95% респондентів у той, чи іншій мірі вже мають схильність до залежності.

Вплив інтернету на індивіда має неоднозначні наслідки, особливо серед студентства. У цьому віці у індивіда формуються такі якості, як самосвідомість, інтерес до своєї особистості і її потенціалів, прагнення до розвитку. У цьому періоді життя неймовірно важливим є становлення етичних переконань та розвиток рефлексії. Молодь починає усвідомлювати себе частиною соціуму і знаходити нові суспільно значущі позиції. Тому дуже важливо проводити соціально-педагогічну профілактику у студентському віці.

Соціально-педагогічна профілактика у даному випадку являє собою комплекс заходів спрямованих на забезпечення стійкості особистості до залежної поведінки, формування навичок здорового образу життя задля попередження розвитку адикції.

Комплекс заходів можна розділити на 2 блоки. Перший блок спрямований на інформування особистості. Адже, для успішної профілактики, важливо розуміти ознаки та небезпеки залежностей. У другий блок входять рекомендації, щодо здорового користування інтернетом та альтернативи дозвілльової діяльності.

У ході розробки та проведення профілактичних заходів буде ефективно зважати на наступні принципи: самоактуалізація, індивідуальність, комплексність, взаємодія, творчість, довіра, успіх, орієнтація на культурні цінності. Використання цих принципів у роботі дозволяє значно підвищити результативність діяльності.

Найбільш ефективним буде застосування тренінгової методики, арт-терапія, ігро-терапія.

Тож, підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок. Інтернет з кожним днем стає все більш популярним, деякі люди використовують це з користю, але є ті хто піддається інтернет-адикції. Проте, завдячуючи ефективній роботі соціального педагога, можна протидіяти цій залежності у студентському середовищі, шляхом проведення інтерактивних профілактичних програм.

Література

1. Дослідження «Проникнення інтернету в Україні» // Factum Group [Електроний ресурс]. – Режим доступу : https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_iii_kvartal_2019_roku.pdf
2. Інтернет-залежність: тест, поширеність та супутня психопатологія [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.umj.com.ua/article/160556/internet-zalezhnist-test-poshirenist-ta-suputnya-psihopatologiya>
3. Розлуцька Г. М. Вивчення проблеми інтернет-залежності : аналіз результатів та експериментального дослідження / Розлуцька Г. М., Опачко М. В. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка, соціальна робота. – 2012. – С. 133-137.

ТОРГОВИЙ КОЛЕДЖ ЗНУ

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Ганюк Андрій

студент 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Богданова Л.М.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

В умовах соціально орієнтованої ринкової економіки утвердження принципів справедливості здійснюється завдяки реалізації заходів соціальної політики, яка в сучасних умовах є універсальною, необхідною і функціонально значущою сферою життєдіяльності суспільства. Її об'єктивний характер і

масштаби реалізації визначаються високим рівнем соціальної диференціації і складністю соціальних відносин у суспільствах сучасного типу, що вимагають постійних зусиль у напрямі їхнього регулювання як факторів суспільного розвитку.

З огляду на це сам інститут соціальної політики потребує серйозної модернізації, особливо в його функціональних виявах, які мали б більш чітко спрямовуватися на наближення соціального розвитку в Україні до європейських стандартів в умовах очевидної необхідності посилення ефективності використання бюджетних інструментів, зокрема, з метою запобігання розпорошеності державного фінансування та його концентрації на виконанні найбільш значущих соціальних програм. Модернізація інституту соціальної політики має відбуватися за такими основними напрямками:

1. Реформування системи соціального захисту населення з метою зміни пріоритетів щодо його форм (перехід від переважно натуральних до грошових трансфертів й до надання в принагідних випадках соціальних послуг) та визначення «головним бенефіціаром соціальних послуг, споживачем державної соціальної допомоги та ланкою системи соціального забезпечення» сім'ю.

2. Трансформація державної політики стосовно доходів населення, поєднання соціальних програм із політикою зайнятості, що має забезпечити подолання надмірної поляризації доходів, створення новітніх механізмів їх перерозподілу на базі докорінної реконструкції ринку праці та оплати останньої.

3. Подальше реформування пенсійного забезпечення, основним засобом якого має стати перехід до моделі, що передбачає максимальну залежність розміру пенсії від обсягу страхових внесків.

4. Реформування системи охорони здоров'я з метою створення умов для рівного і справедливого доступу усіх членів суспільства до необхідних медичних послуг шляхом удосконалення законодавчого і ресурсного забезпечення цієї системи, стимулювання розвитку добровільного медичного страхування, підвищення якості послуг з охорони здоров'я тощо.

5. Реформування житлової політики держави, її спрямування на базі використання відповідних механізмів житлового будівництва та способів і форм державної допомоги з метою забезпечення житлом прошарку сімей із середньостатистичними статками.

6. Удосконалення політики щодо трудової міграції, яка покликана реалізувати два основних завдання: з одного боку, забезпечити належний соціальний захист трудових мігрантів за кордоном шляхом укладення дво- і багатосторонніх угод із країнами їх працевлаштування; з другого боку, створити умови для скорочення еміграції, повернення мігрантів на Батьківщину, використовуючи для цього, зокрема, засоби податкової, митної політики для стимулювання працівників – мігрантів до інвестиційного використання своїх заощаджень.

Загалом вести мову про успішність функціонування інституту соціальної політики як регулятора розвитку соціальної сфери можна буде лише в тому разі, коли в результаті такого функціонування не лише одержуватимуть

адекватну державну допомогу ті члени суспільства, хто її дійсно потребує, а й вдасться досягнути суттєвого збільшення реальних доходів працівників та загального поліпшення якості життя усіх громадян України. Перший пріоритет соціальної політики має на меті створити умови для ефективної праці людини, оскільки насамперед доходи від трудової діяльності формують добробут родин. Особливої уваги вимагає питання ціни робочої сили, тому що вартість робочої сили в країні неприпустимо низька. Соціальна політика безпосередньо пов'язана з людиною та її особистими інтересами. Тому, приймаючи рішення соціального спрямування щодо управління трудовим потенціалом суспільства, керівництво держави несе високу суспільну відповідальність.

Література

1. Стратегія сталого розвитку України [Електронний ресурс] // OpenLibrary-2015. - Режим доступу: <http://oplib.ru/random/view/953628>.
2. Загорський В. Концептуальні засади державної соціальної політики / В. Загорський, Г. Лопушняк //Ефективність державного управління: зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. Вип. 21. – С. 13-20.

Гордійчук Ірина, Рябуха Анастасія

студентки 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Кузнєцова Г.К.

СУЧАСНІ БУДУВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ, ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Будівельні матеріали займають дуже важливе місце серед багатьох факторів, щодо техніко-економічні показників будівельних проектів. Будівельні матеріали — це різні за складом, структурою, формою та властивостями речовини, застосовувані безпосередньо для будівництва споруд або для виготовлення з них збірних елементів на спеціалізованих підприємствах.

У процесі промислової переробки сировинних матеріалів одержують різноманітні вироби будівельного призначення бетонні плити, цеглу, черепицю, труби, скло і скловироби, азбоцементні і пластмасові вироби, деревинні матеріали.

Найпростіші будівельні матеріали — пісок, глина, деревина, природний камінь, гравій.

Деревина – самий прадавній будівельний матеріал. Після винаходу пилки головними будівельними матеріалами стають брус і дошка.

Сучасні деревинні матеріали – це не просто механічно оброблена, але й піддана складній технологічній обробці деревина. Так одержують композиційні матеріали з поліпшеними ними експлуатаційними властивостями: підвищеною міцністю, вогнестійкістю, стійкістю до гниття.

Деревні матеріали - конструкційні, ізоляційні та виробні матеріали, повністю або частково виготовлені з натуральної деревини.

До деревних матеріалів належать: лісоматеріали, пресована деревина, модифікована деревина, шарувата клеєна деревина та деревні композити.

При розпилюванні деревини важливо знати, що деревинний пил дуже впливає на здоров'я людини, визиває алергію, бронхіальну астму, а тому працювати треба в спец. одязі, респіраторі, гумових рукавичках.

Деревинний пил, потрапляючи в легені людей негативно впливає на їх здоров'я. Забруднює атмосферу, гідросферу, літосферу, тобто ґрунти.

Всю деревину перевіряють дозиметром. Дозиметр - це пристрій для вимірювання дози або потужності дози іонізуючого випромінювання, отриманої приладом за деякий проміжок часу.

На сьогоднішній день багато деревини вивозять з України за кордон, що негативно впливає на навколишнє середовище Закарпаття, Прикарпаття. Окрім того це загрожує повеням, тому що відсутність дерев впливає на затримку води.

Лак - це розчин плівкоутворювальних речовин. Лаковим розчином покривають поверхні для її збереження і блиску. За допомогою лаку, виробам можливо надати більшою мірою витривалості і акуратної зовнішності.

Лак, нешкідливий для навколишнього середовища, призначений для захисту внутрішніх дерев'яних поверхонь.

На сьогоднішній день виготовляють широкий асортимент лаків різних кольорів без запаху.

Надзвичайно активним джерелом забруднення атмосферного повітря є процес виготовлення асфальтобетону. На асфальтобетонних підприємствах із бітумних пароенергетичних агрегатів в атмосферу надходить не тільки пил і сажа, а також сполуки, які містять смоли, оксиди вуглецю та сірки, радіонукліди і важкі метали.

Також в сучасному будівництві широко застосовують Гіпсокартон- це популярний будівельний матеріал. Укладається з 2 шарів картону або паперу, між якими знаходиться загуста гіпсова серцевина. Середній шар необхідний для збереження та регулювання режиму відносної вологості у приміщенні.

Матеріал є гарною альтернативою штукатурці, оскільки може використовуватися для обшивки стін та стель, зведення перегородок у будинках/квартирах/офісах/котеджах та будівлях торгового, промислового призначення.

Гіпсокартон – це безпечно для навколишнього середовища, він екологічний будматеріал, виготовлений без залишку, тобто переробляється. Недарма продукція має сертифікат «Зелений журавлик», який свідчить про відсутність у її складі азбесту та інших токсичних домішок, шкідливих для здоров'я людини та тварин.

Скловата – це волоконний мінеральний матеріал теплоізоляції, різновид мінеральної вати, для отримання якого використовують ту ж сировину, що і для виробництва звичайного скла або відходів скляної промисловості. За властивостями скловата (скловолокно) відрізняється від мінеральної. Скловата, яка використовується в будівництві впливає на навколишнє середовище та

здоров'я людини. У людей з'являється свербіж шкіри, алергія, захворювання слизової оболонки. Скловату не рекомендується використовувати для утеплення житлових приміщень.

При сучасному будівництві слід перевіряти будівельні матеріали відповідності стандартам, а також перевіряти на відсутність радіаційного фону і нешкідливість матеріалів, бо екологічна безпека дуже важлива, як для навколишнього середовища так і для здоров'я людини.

Література

1. Радченко Л.О., Товарознавство непродовольчих товарів: Навчальний посібник. – Х.: Світ Книг, 2013. – 943 с.
2. Войнаш Л.Г.. Товарознавство непродовольчих товарів. Частина 2: підручник . – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2004. – 532 с.
3. Оснач О.Ф. Товарознавство: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2004. – 219 с.

Горлова Ганна

студентка 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Гроха С.Г.

РЕКРУТМЕНТ ЯК СПОСІБ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

Економіка України вкрай нестабільна, але незважаючи на це, організації постійно шукають нових співробітників. Адже підвищити ефективність роботи підприємства можна за допомогою залучення кваліфікованих кадрів. Сукупність певних методів підбору таких кадрів носить назву рекрутмент. Сам процес пошуку, відбору та найму потенційних співробітників називається рекрутингом. Їм можуть займатися як менеджери з підбору персоналу всередині компанії, так і наймані кадрові служби.

Одним з найперших завдань, яке вирішується в рамках рекрутменту персоналу - це визначення категорії співробітників, яких необхідно підібрати для роботи в організації, так як в залежності від неї будуть відрізнятися і застосовувані методи рекрутменту. Відповідно, цілями рекрутменту є: підбір лінійних співробітників; пошук висококласних фахівців і топ-менеджерів; пошук перспективних співробітників; набір тимчасового персоналу.

Існує значна кількість різних методів рекрутменту. Традиційний пошук або executive search - підбір персоналу вищої та середньої керівної ланки (начальники відділів, керівники, директора) і навіть фахівців рідкісних і унікальних професій. Цей метод підбору і відбору персоналу передбачає більш активний пошук і часто застосовується спеціальними агентствами.

Активний традиційний пошук. Цей метод використовується досить часто роботодавцями і передбачає практично аналогічні простому традиційному методу публікації вакансій. Однак в даному випадку саме кадрові фахівці або

керівник підприємства здійснюють безпосередній перегляд наявних резюме працівників або довіряють дані дії кадровому агентству.

Headhunting (хедхантинг, полювання за головами) - такий метод рекрутменту використовується для пошуку висококласних фахівців і має на увазі буквально ретельний пошук конкретних фізичних осіб, переманювання їх з іншої компанії. Об'єктом полювання може стати не тільки вище керівництво, але і високоефективні «білі комірці» - менеджери з продажу, керівники відділів та напрямків.

Нішевий рекрутмент. Дана техніка має на увазі рекрутмент персоналу по дуже вузькій спеціалізації. Наприклад, якщо ваша компанія займається перевезеннями, то щоб знайти гідних співробітників, вам краще за все звернутися до агентства по кадрам, що спеціалізується виключно на логістиці. Не варто сумніватися в тому, що рекрутери знають все про особливості вашого бізнесу, постійно спілкуються з фахівцями даної сфери і підберуть саме потрібних вам фахівців.

Рекрутмент за рекомендаціями. Цей метод рекрутменту може застосовуватися як самостійно, так і в комплексі з іншими способами залучення нових працівників. Він передбачає можливість для кожного з діючих співробітників порекомендувати особисто знайомого йому фахівця компанії в обмін на певну винагороду.

Digital - рекрутинг - використання інтернет-ресурсів, додатків, інших можливостей «електронного» підбору: соцмережі, професійні спільноти, спеціальні програми-шукачі, використання месенджерів і ін.

Скринінг. Якщо потрібно просто швидко відібрати претендентів за формальними ознаками, тоді допоможе такий метод як скринінг. Це займає в середньому до 10 днів. Так ви, звичайно, не вивчите мотивацію і не протестуєте різні особливості здобувача. Але при пошуку junior-фахівців, таких як секретарі, продавці, водії, саме такого первинного відбору може бути досить.

Роль рекрутменту для компанії очевидна - в будь-якій фірмі відбувається зміна кадрового складу, і від якості роботи рекрутера буде залежати, чи стане оновлення кроком вперед або надовго загальмує роботу.

Робота з пошуку і підбору персоналу не закінчується для менеджера по персоналу в точці працевлаштування. Оскільки важливо, щоб після перших тижнів або місяців радісних відкриттів та розчарувань і роботодавець, і працевлаштований кандидат прийшли до висновку, що разом вони можуть розвивати і будувати успішний бізнес, а також підтвердили це конкретними показниками. Підсумувавши все вищевикладене, можна зробити висновок, що головне при підборі персоналу - вдале поєднання технік в процесі пошуку і відбору кандидатів на ту чи іншу позицію, виходячи з цілей і завдань самої позиції і бізнесу в цілому.

Література

1. Виноградський М.Д. Виноградська А.М. Шканова О.М. Управління персоналом. 2-е видання. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2017, - 502 стор. - Режим доступу: <https://subject.com.ua>.
2. Князева І. О. Рекрутмент – що це простими словами. [Електронний ресурс] / І. О. Князева. // Інтернет видання «Робити справу - від кадровика до здобувача» - Режим доступу: <https://delatdelo.com/organizaciya-biznesa/rekrutment-chto-eto-prostymi-slovami.html>.

Нестеренко Діана

студентка 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Гроха С.Г.

ПРЕЛІМІНАРІНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ HR МЕНЕДЖМЕНТУ

В сучасних корпораціях одним з поширених способів підбору персоналу є прелімінарінг. Прелімінарінг - це така методика підбору кадрів, при якій компанія проводить стажування та подальше навчання молодих фахівців, забезпечуючи їх працевлаштування та подальше просування по кар'єрних сходах.

Прелімінарінг не став би одним з основних методів залучення персоналу, якби не мав певні переваги. До плюсів прелімінарінгу в підборі співробітників можна віднести наступні його особливості:

1. Отримання підготовлених працівників. Так як до моменту фактичного працевлаштування майбутній співробітник проходить стажування та інші заходи щодо спеціалізованого навчання, в момент оформлення взаємовідносин підприємство отримує співробітника, який вже володіє певними навичками, має належну кваліфікацію і знає специфіку діяльності компанії та представників своєї посади в робочому процесі.

2. Лояльність співробітників. За рахунок того, що працівники, набрані за принципом прелімінарінгу, фактично влаштовуються до першого роботодавця, він може розраховувати на їх більш високий рівень лояльності.

3. Мінімальні ризики. Завдяки тому, що компанія до укладення трудового договору може уважно ознайомитися з ходом навчання працівника, подивитися на його діяльність під час стажування, ризики того, що співробітник повідомить недостовірні відомості про свою кваліфікацію і робочих здібностях є мінімальними.

4. Забезпечення закритої системи кар'єрного зростання. Система закритого кар'єрного росту відмінно демонструє себе в зв'язці з прелімінарінгом при підборі персоналу. У такому випадку компанія забезпечує ідеальне культивування середовища для розвитку та відбору найбільш ефективних співробітників, зацікавлених у розвитку бізнесу.

5. Підвищення репутації бізнесу. Зараз для багатьох молодих фахівців пошук роботи є великою проблемою. І компанії, що набирають працівників за

методами прелімінарінгу можуть розраховувати на значне поліпшення своєї репутації, надаючи молодим фахівцям можливість отримати роботу і розвиватися.

6. Ефективність при дефіциті кадрів. У разі, якщо на ринку спостерігається брак фахівців певної кваліфікації, прелімінарінг може стати хорошим рішенням, тому що дозволить отримати працівників, які матимуть потрібну освіту і специфічні знання та навички. Особливо актуально це в разі, якщо професія необхідного працівника не є ні особливо затребуваною роботодавцями, ні популярною серед студентів.

Використання методу прелімінарінгу забезпечує підприємствам регулярне залучення нових співробітників в свою команду. На перший погляд ця методика може здатися далеко не найпрактичнішою, тому що підприємство наймає «новачка», у якого відсутні практичні навички. Але не всі підприємства розуміють, що залучення молодих фахівців є одним з кращих способів отримання інноваційних ідей, а це в свою чергу - запорука успіху в майбутньому.

Практична реалізація такого підходу може бути виконана найрізноманітнішими способами. Наприклад, до методів, що використовуються в рамках прелімінарінгу можна віднести:

1. Укладання угод з ВУЗами про стажування співробітників. Багато вищих навчальних закладів зацікавлені в можливості надавати своїм студентам стажування у різних роботодавців. Це - один з найпростіших способів підібрати перспективних працівників, що практично не вимагає витрат з боку роботодавця. Однак необхідно розуміти, що такий підхід рідко коли дозволить знайти дійсно мотивованого студента.

2. Укладання учнівського договору. Роботодавець може профінансувати навчання майбутніх співробітників за свій рахунок, натомість отримавши певні гарантії працевлаштування такого працівника і його тривалої роботи, або - компенсації витрачених на навчання коштів.

3. Відбір студентів і школярів. Деякі великі компанії планують підготовку майбутніх працівників ще на етапі навчання молодих людей в школах або університетах. Такий підхід дозволяє фактично відібрати найбільш здібних, мотивованих і зацікавлених потенційних працівників, які до моменту початку роботи будуть вже добре розумітися у всій специфіці бізнесу.

4. Забезпечення власних навчальних закладів. Деякі компанії і державні установи фактично утримують свої власні навчальні заклади, що надають певну освіту або проводять просто різні за тривалістю курси для потенційних співробітників.

Таким чином, партнерство між підприємствами і студентами можна розглядати в якості одного з перспективних інструментів розвитку кадрового потенціалу збутових підрозділів. Існуючі методи підбору торгового персоналу стають менш ефективними, а прелімінарінг - одна з інновацій в цій сфері. Він дає можливість отримати нового співробітника, який вже має досвід роботи на підприємстві, і повністю адаптувати його, що, в свою чергу, зможе стати одним з інструментів підвищення ефективності роботи всієї організації.

Література

1. Архіпова О.С. Прелімінарінг – що це. [Електронний ресурс] / О. С. Архіпова. // Інтернет видання «Робити справу - від кадровика до здобувача» - Режим доступу: <https://delatdelo.com/organizaciya-biznesa/preliminaring-что-eto.html>.
2. Чуланова, О. Л. Кадровий консалтинг: підручник / О.Л. Чуланова. - Москва: ИНФРА-М, 2019. - 358 с. - Режим доступу: https://studref.com/453534/menedzhment/kadrovyy_konsalting.

Онщенко Олена

студентка 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Петрова Л.П.

МАРКЕТИНГ І ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ

В умовах бурхливого розвитку інформаційних технологій та глобальних перетворень діджиталізація, тобто переведення інформації в цифрову форму, стала необхідною частиною сучасної комунікації, розвитку проектів, а також інструментом новітніх маркетингових технологій. Діджиталізація або е - маркетинг – це комплекс маркетингових активностей для просування продукту, що обов'язково характеризується використанням цифрових технологій, причому як через онлайн, так і через офлайн канали, а також інтернет-маркетинг, який став сьогодні для значної частини сегменту споживачів стилем життя.

Сучасний покупець став вимогливішим та сам диктує умови ринку. Зараз бізнес повинен передбачити, яка потреба виникне у споживача завтра, щоб задовольнити її вже сьогодні. Пріоритети споживача змінилися, він орієнтується на зручність та економію часу. Люди вже не готові годинами стояти в чергах за «дефіцитом». Вони хочуть менше часу проводити в магазині, а натомість більше приділяти його власним інтересам.

Відстежуючи інформацію, щоб дізнатися, що українці частіше вважають за краще купувати в інтернеті і як змінюється сегмент онлайн-продажів, пропереваги онлайн чи офлайн-шопінгу, дослідження свідчать, що 22% опитаних більше любляють купувати в інтернеті, а 52% опитаних купують товари однаково як онлайн, так і офлайн. Однак, серед опитаних, 16% надають перевагу онлайн, та ще 10% не визначились як їм зручніше купувати.

Українці купують в інтернеті практичні речі: одяг (58%), мобільні телефони (50%), побутову техніку (44%). А ось закордонном більше прагнуть до «високого», так як, в основному, купують онлайн моднітовари (61%), тури (59%), книги і музику (49%). Різниця в потребах жителів України і зарубіжжя не дивує експертів, адже кожна людина проходить еволюцію у вивченні можливостей онлайн-шопінгу. На сьогоднішній день достовірно не відомо як саме, наприклад, сучасні заборіжці, коли і чому роблять покупки, чи присутні на всіх каналах, на яких сайтах роблять онлайн-покупки.

В мережі Інтернет існує безліч онлайн-магазинів, але серед різноманіття споживач обере лише один, до якого він найбільш лояльний, чи це універсальний інтернет-магазин, або сайти монобрендових магазинів. Так, віддаючи належне сучасному стану, динаміці, з якою діджиталізація розвивається, та з огляду на фантастичні зручності для користувачів, онлайн-торгівля, е-трендінг, інтернет-маркетинг є актуальними, фізичні дистанції втрачають реальне значення. Навіть мікропідприємства, не кажучи про малий, а тим більше середній бізнес, набувають глобальної присутності на світовому ринку. Бізнес-рішення ухвалюються з небувалою швидкістю, тому інтернет-маркетинг уможливорює персоніфікацію обслуговування замовника, який обирає за власним смаком розмір, колір, фасон і отримує саме те, чого прагнув. Ще одна принада – заощадливість. Скорочення каналів збуту цікаве для продуцента - витрати на маркетинг зменшуються, оскільки товар рухається в обхід оптовиків і роздрібних торговців. Відчутно зменшуються ціни, а це вже цікавить покупців і рука сама тягнеться до «мишки».

Судячи з сучасної поведінки споживачів, використання е-маркетингу, який включає в себе обов'язково як онлайн, так і офлайн канали, дає дуже успішний результат. Е-маркетинг дозволяє миттєво реагувати на потреби споживача, створювати попит, ставлячи бажання і потреби клієнта на перше місце. За допомогою використання діджитал - маркетингу компанія демонструє свою готовність до того, щоб не тільки почути свого споживача, а і до того, що готова підлаштуватися до його потреб. Тому Е-маркетинг – це те, що потрібно для успіху будь-якої, навіть найменшої компанії вже сьогодні. Цифрові технології – це не просто тренд, це те, що змінює і буде змінювати наше життя. Цифрова історія бізнесу вже настала, діджиталізація стосується не лише маркетингу, а і суспільства в цілому.

Література

1. Лісова Р.М. Вплив діджиталізації на бізнес – моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. Вісник економіки. Випуск 24, частина 2, 2019. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/24.pdf.
2. Філіп Котлер Маркетинг 4.0 Від традиційного до цифрового. Видавництво «КМ – Букс», - 2018.

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧІ ДИСЦИПЛІНИ»

Ганюк Андрій
студент 3 курсу ТК ЗНУ
Наук. кер.: викл. вищ. кат. Кіппа О.Ю.

МАТЕМАТИЧНА ТРИВОЖНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Математика супроводжує нас всюди, починається з побутових проблем і закінчується кар'єрним зростанням. Разом з нею нас переслідує і математична тривожність, яка заважає багатьом у вивченні і використуванні числових даних.

Математична тривожність – стан, коли симптоми тривоги проявляються виключно на математиці, – з'являється, коли діти і дорослі починають працювати з числовою інформацією і її обробкою [1]. Вона проявляється відчуттям страху, дискомфорту, занепокоєння і нездатністю думати під час виконання математичних завдань – від вирішення задач і рівнянь до підрахунку здачі в магазині.

Вперше гіпотезу щодо «числової тривожності» (number anxiety) висунули в 1957 році американські психологи Ральф Дрегер і Льюїс Ейкен. Перший стандартизований тест для визначення математичної тривожності був розроблений в 1972 році американськими психологами Френком Річардсоном і Річардом Суїні. Він отримав назву «Шкала вимірювання математичної тривожності» (англ. Mathematic Anxiety Rating Scale, скорочено – MARS). Описувані в опитуванні ситуації були пов'язані звичайно ж з математикою.

Наявність математичної тривожності тісно пов'язана і з індивідуальною здатністю людини до розв'язку арифметичних задач, але не завжди зрозуміло, як саме.

Шодаль і Дирз (1984) під час проведення курсу (Mathematics Without Fear) виділяють наступні можливі причини математичної тривожності:

– Тексти підручника не розкривають суті математичних понять, школярі вимушені їх заучувати, не розуміючи сенсу.

– Методика викладання не забезпечує правильного переходу від стадії конкретних операцій (дії з предметами, натуральними числами, простими дробами, наочними представленнями) до стадії формальних операцій (негативні, ірраціональні числа, формули, теореми, докази, формальна і математична логіка).

– Повністю «лівопівкульний» підхід до викладання математики, тобто сухі і строгі формулювання, позбавлені прив'язки до чуттєвого досвіду.

Страх перед математикою також залежить і від віку. Математична тривожність починає розвиватися вже в молодшому шкільному віці, досягає свого піку в середній школі і вирівнюється до її закінчення. Таку тенденцію пов'язують не лише із загальною тривожністю (до настання перехідного віку різко підвищується ризик розвитку психічних розладів і станів), але і з

індивідуальними здібностями до математики. Причина може бути в тому, що в середній школі математики в програмі стає все більше, а завдання значно ускладнюються.

Деякі психологи зв'язують схильність до математичної тривожності з гендерними стереотипами (або, навіть, із загрозою підтвердження стереотипу); часто не зважаючи, що причиною також може бути і те, що жінки в цілому частіше страждають від загальної тривожності.

Вчений А.Р. Хембрі у своїй роботі «Суть, результати і шляхи подолання математичної тривожності» [3], опублікованій в 1990 році, описує зворотну кореляцію математичної тривожності з успішністю з математики і інтересом до цього предмета. Воно і зрозуміло – чим більше дитина боїться математичних завдань, тим більше вона їх уникає, менше практикується, і, відповідно, досягає гірших результатів. А усвідомлення своєї неуспішності в математиці примушує його ще більше боятися цього жахливого предмета.

Для підтвердження цієї теорії серед студентів Торгового коледжу було проведено дослідження щодо впливу математичної тривожності на успішність. За основу було взято опитувальник для визначення «математичної тривожності» (Questionnaire «Math Anxiety»), яка вимірювалась за шкалою від 1 (зовсім не відчуваю тривоги) до 5 (дуже сильно). У результаті експериментального дослідження було підтверджено, що зі збільшенням математичної тривожності зменшується оцінка і рівень знань. Необхідно зауважити також, що в Торговому коледжі в жодного студента не виявлено математичної тривожності вище, ніж 4.

Для подолання математичної тривожності рекомендується:

- зміцнювати базові знання з предмета і покращувати їх;
- тренувати пам'ять і увагу;
- робити вивчення математики наочнішим: застосувати рахунковий матеріал, вимірювати все навкруги, грати в математичні ігри, чуттєво «живучи» математикою;
- уникати образу математики як чогось складного і зрозумілого тільки «найрозумнішим»;
- створювати для людини ситуацію успіху, підбираючи завдання, що відповідають його можливостям.

Висновок: Математична тривожність є важливою проблемою математичної освіти разом з проблемою формування математичного мислення. Якщо її не подолати, то вона залишиться до кінця вашого життя, і самі того не усвідомлюючи, існує великий шанс, що ви віддасте цей страх своїм дітям. Подолати ж її не складно – головне просто попрацювати над собою.

Література

1. Українська психологічна термінологія: словник-довідник. За ред. М.-Л. А. Чепи. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – 2010.

2. Тестов В.А. Основные задачи развития математического образования // Образование и наука. – 2014. – №1. – с. 3-17.
3. Hembree R. (1990). The nature, effects, and relief of mathematics anxiety // Journal for Research in Mathematics Education. – 1990. – №21. – с. 33-46.
4. Водяха С.А. Математическая тревожность и внутренняя мотивация учебной деятельности подростков // Педагогическое образование России. – 2017 – №9. – с. 60-63.

Урбанович Анастасія

студентка 2 курсу ТК ЗНУ

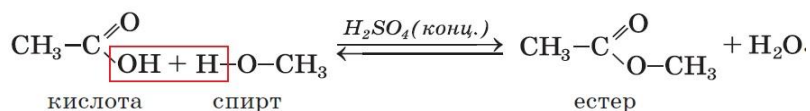
Наук. кер.: викл. вищ. кат. Клокова О.С.

ЕСТЕРИ В ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ

Безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини відносять до основних факторів, що визначають здоров'я населення і збереження його генофонду. Актуальною проблемою в цьому аспекті є не тільки вивчення шкідливого впливу забруднюючих речовин харчових продуктів, джерелами яких є промисловість, енергетика, транспорт, сільське господарство тощо, а й застосування харчових добавок. Під харчовими добавками розуміють групу речовин природного чи штучного походження, які використовуються для покращення показників продуктів [2]. Але нерозумне використання цих речовин може стати причиною захворювань шлунково-кишкового тракту, печінки, нирок, провокувати алергічні реакції. Однією з груп харчових добавок є ароматизатори. Оскільки естери є органічними сполуками здебільшого з приємним запахом, їх використовують у харчовій промисловості як ароматизатори.

Мета даної роботи – з'ясувати ступінь безпечності застосування естерів як ароматизаторів харчових продуктів, особливо тих категорій з них, споживачами яких є в тому числі діти.

Естери (складні ефіри) – це похідні карбонових кислот, в молекулах яких гідроксильна група заміщена на залишок спирту [3].

Естери з невеликими молекулярними масами є безбарвними леткими рідинами найчастіше з фруктовим ароматом [3] (таб. 1).

Таблиця 1. Запахи деяких естерів

Назва естеру	Запах естеру
Метиловий естер масляної кислоти	яблук
Етиловий естер масляної кислоти	ананаса
Ізоаміловий естер масляної кислоти	абрикосів
Ізобутиловий естер оцтової кислоти	бананів
Ізоаміловий естер оцтової кислоти	груші
Етиловий естер ізовалеріанової кислоти	малини

Етиловий естер валеріанової кислоти	винограду
Октиловий естер оцтової кислоти	апельсинів

Естери застосовують в харчовій промисловості в якості харчових ароматизаторів.

Харчові ароматизатори – речовини, які покращують органолептичні властивості харчових продуктів. Їх застосовують для стабілізації, посилення чи відновлення смаку й аромату продуктів при втраті їх у процесі переробки або щоб надати певних органолептичних властивостей продуктам, які їх позбавлені [2].

Виділяють натуральні, ідентичні натуральним і штучні харчові ароматизатори.

До натуральних харчових ароматизаторів належать екстракти й настої, плодово-ягідні соки, у тому числі й концентровані, сиропи й прянощі, ароматичні харчові есенції, окремі запашні речовини. Найпоширенішими натуральними ароматизаторами є натуральні соки (малиновий, вишневий та ін.), а також настоянки прянощів, ефірних олій рослин та плодів (гвоздики, кориці, какао, кави, мускатного горіха, апельсинів, лимонів і т. ін.).

До ідентичних натуральним харчових ароматизаторів належать такі, що за своєю хімічною будовою відповідають природним, але отримуються шляхом органічного синтезу.

Штучні харчові ароматизатори у своєму складі містять хоча б одну речовину, що не існує в природі.

Застосування ароматизаторів дозволяє:

- створити широкий асортимент харчових продуктів, відмінних на смаку і аромату, на основі однотипної продукції (одного тільки морозива можна випускати десятки найменувань, і кожне буде мати свій смаковий відтінок);
- відновити смак і аромат, частково загублений при зберіганні або переробці (наприклад, при заморожуванні, пастеризації, консервуванні);
- посилити натуральний смак і аромат, що є у продуктів;
- додати аромат продукції на основі деяких цінних в поживному відношенні, але позбавлених аромату, видів сировини (наприклад, продуктів переробки сої);
- позбавити харчову продукцію від неприємних присмаків (ароматизація зеленого чаю);
- додати аромат продукції, що отримується за допомогою технологічних процесів, при яких не відбувається природного утворення аромату (наприклад, приготування їжі в мікрохвильових печах).

Медико-біологічні дослідження і випробовування ефірних олій (естерів) на токсичність свідчать про їхню безпечність, тому для цих сполук не використовують Е-коди, як для інших харчових добавок [4]. Також використання екстрактів естерів з рослинної сировини, плодово-ягідних соків, свіжих і сухих прянощів не регламентуються Санітарними правилами і нормами України по застосуванню харчових добавок [5].

Оскільки естери в своїй більшості мають фруктові аромати, їх застосовують для ароматизації безалкогольних напоїв, кондитерських виробів, морозива, кремів, молочних продуктів, цукерок, чаю тощо [1].

Дослідивши склад зазначених груп продовольчих товарів, які представлені в асортименті супермаркетів міста Запоріжжя, виявлено використання виробниками натуральних та ідентичних натуральним ароматизаторів (рис. 1).

Рис. 1. Ароматизатори в продуктах.

За результатами проведених досліджень можна дійти висновку, що в якості фруктових ароматизаторів харчових продуктів, в тому числі тих, що з великою ймовірністю вживають діти, вітчизняні товаровиробники застосовують естери, що є безпечними для здоров'я населення органічними сполуками як природного так і синтетичного походження.

Література

1. Арсеньєва Л.Ю. Харчові та дієтичні добавки: Конспект лекцій для студентів Л.Ю. Арсеньєва. – К.: НУХТ, 2011. – 71 с.
2. Дуденко Л.В. Харчова хімія: Навчальний посібник / Л.В. Дуденко, Ю.А. Горяйнова. – К.: Кондор, 2012. – 248 с.
3. Ластухін Ю.О. Хімія природних органічних сполук: Навчальний посібник / Ю.О. Ластухін. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2005.– 196с.

4. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України // Відомості Верховної Ради. — 2014. — № 41-42. — с. 20-24.
5. Про затвердження переліку харчових добавок, дозволених для використання у харчових продуктах : Постанова Кабінету Міністрів України № 12-99 [Електронний ресурс]. — Режим доступу :<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/12-99-%D0%BF>.

СЕКЦІЯ «СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ПРАВО»

Ілюшин Іван

студент 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: к.психол.н., викл. Желтова М.О.

ВИКОРИСТАННЯ ПОТРЕБ ТА МОТИВІВ ЛЮДИНИ У РЕКЛАМІ

В умовах динамічних та стрімких економічних змін, які відбуваються в сучасній Україні, зростає роль реклами та її впливу на споживача. Реклама є двигуном торгівлі, вона не тільки допомагає покупцеві зорієнтуватись у широкому асортименті товарів та послуг, а й підсвідомо впливає на його поведінку та світогляд. Реклама, що враховує психологічні фактори впливу на споживача допомагає залучити нових клієнтів, оформити вигідні контакти та підвищити попит на товар. З метою підвищення рівня ефективності впливу реклами на споживача, необхідно дослідити його потреби та мотиви і врахувати їх у рекламі.

Споживчі потреби та мотиви у рекламі вивчали вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема: Альошина І. В., Козирев А. А., Костіна Г. Д., Маслоу А., МакКлеланд Д., Рубінштейн С. Л., Фрейд З. та інші.

Метою статті є висвітлення результатів аналізу використання споживчих потреб та мотивів у сучасній рекламі.

Аналіз наукових джерел висвітлив узагальнене поняття «потреба» – стан, коли людина відчуває дискомфорт без певних умов життя, діяльності, матеріальних об'єктів, людей або певних соціальних факторах.

Інші дослідники визначають потребу як нестаток суб'єкта в чомусь конкретному, а мотив – обґрунтування рішення задовольнити або не задовольнити зазначену потребу в середовищі

Науковці виокремили біологічні та культурні потреби людини. До біологічних потреб відносять: первинні потреби (вода, їжа, сон), потреби у продовженні роду (секс, виховання дітей), соціальні потреби (спілкування, обмін інформацією). Культурні потреби виявляються у прагненні до знань, спорту, краси.

Однією з відомих теорій мотивації, що використовують у маркетингу є ієрархія потреб людини, що розроблена А. Маслоу. Так звана піраміда потреб людини включає: фізіологічні потреби (крім підтримки сил, їжа і вода

приносять задоволення і самі по собі, і за рахунок смаку, запаху, зовнішнього вигляду), потреби у безпеці (безпосередня безпека та потреба у збереженні здоров'я), у приналежності та любові (у коханні до протилежної статі, у любові до дітей та духовної близькості), у повазі та визнанні (приваблива зовнішність, екстраординарні здібності, престижна робота; можливість вести забезпечене життя), у самоактуалізації (кожна людина вважає себе обдарованою, розумною та сильною, звідси прагнення зробити що-небудь гідне своїх можливостей).

Науковець вважав, що без задоволення нижчих потреб, людина не може перейти до задоволення вищих потреб.

У Таблиці 1 проілюструємо використання потреб людини у рекламі.

Таблиця 1

№п/п	Потреба	Реклама
1.	Відчуття голоду	Шоколадний батончик «Снікерс», печиво «ТУК»
2.	Відчуття спраги	Напої Coca-cola, Sprite
3.	Потреба у безпеці	Системи сигналізації, соціальні реклами
4.	Апеляція до страху самотності	Adidas, реклама шоколаду «Світоч»
5.	Апеляція до страху смерті	Реклама тормозних гальм, цигарок
6.	Потреба у піклуванні	Palmolive-гель, Київстар
7.	Потреба у статусі	Mercedes, Apple
8.	Потреба у визнанні	Брендовий одяг Timberland, Zara
9.	Потреба у самоактуалізації	Десерт Danissimo Deluxe, дорогі парфуми J'adore

Поняття «мотив» (лат. moveo – рухаю) – це матеріальний або ідеальний предмет, досягнення якого виступає сенсом діяльності.

Науковці виокремили типові споживчі мотиви:

1. Утилітарні мотиви (споживача цікавлять експлуатаційні характеристики товару, його гарантійний термін). Наприклад, реклама батарейок «Duracell», або миючого засобу «Fairy».

2. Естетичні мотиви (реклама засобів по догляду за волоссям «Pantene»).

3. Мотив престижу (реклама дорогих алкогольних напоїв «Jack Daniels», житлових комплексів).

4. Мотив досягнення (реклама дорогих парфумів, автомобілів).

5. Мотив традиції (реклама творожної продукції «President», пива «Львівське»).

Отже, в процесі теоретичного аналізу заявленої проблеми було виявлено, що потреби та мотиви активно використовують комерційні організації задля впливу на підсвідомість споживача. Висвітлено сутність та зміст поняття «потреба» та «мотив». Показано класифікацію потреб та мотивів. Продемонстровано використання споживчих потреб та мотивів у сучасній рекламі.

Література

1. Алешина И. В. Поведение потребителей: учеб. пособие для вузов / И. В. Алешина. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2000. – 384 с.
2. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – [3-е изд.] – СПб. : Питер, 2009. – 352 с.
3. Хекхаузен. Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – СПб.; Питер; М. : Смысл, 2003. – 860 с.
4. Ходаківський Е. І. Психологія управління [Електронний ресурс] / Е. І. Ходаківський. Режим доступу:http://pidruchniki.ws/19500806/psihologiya/teoriya_motivatsiy_zigmunda_freyda.

Нестеренко Діана

студентка 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: к.психол.н., викл. Желтова М.О.

ВПЛИВ КОЛЬОРУ УПАКОВКИ НА СПОЖИВАЧА

На сьогодні в європейських країнах діє система економічних відносин, що засновані на принципах вільного підприємництва, різних видів форм власності на засоби виробництва, а також обмеженого втручання держави у господарську діяльність суб'єктів. Кожний підприємець прагне до отримання максимального прибутку, шляхом задоволення потенційних споживачів власною продукцією. На поведінку покупця впливає безліч факторів, які можуть видозмінюватись в залежності від політичної та економічної ситуації у країні. Одним із вагомих психологічних факторів впливу на вибір товару є колір упаковки товару.

Вивченням психологічного сприйняття споживачем кольору товару займалися такі відомі психологи та маркетологи світу: М. Люшер, Г. Фрилинг, Пітер Р., Діксон. М. Портер, Ж.-Ж. Ламбен, Брайд Уілен.

Метою статті є висвітлення результатів аналізу впливу кольору упаковки на споживчу активність.

У процесі аналізу ринку та сегменту, у якому буде позиціонуватись товар, складання психологічних портретів потенційних покупців, виробнику потрібно буде вирішити питання про оформлення власної продукції: якого виду має бути упаковка, її колір та матеріали.

Упаковка – це одна із важливих складових просування продукції і першочерговий фактор, який впливає на прийняття споживачем рішення про покупку товару. З метою ефективного продажу товарів та її популярності серед покупців, важливо серйозно підійти до вибору упаковки та її кольорового оформлення. Багато компаній виділяють значні кошти на розробку та оновлення упаковки з часом.

В оформленні упаковки колір відіграє домінуючу роль, це пов'язано з тим, що кольорова гамма сприймається на рівні підсвідомості і впливає на поведінку споживача. Великі міжнародні компанії, які займаються розробкою

дизайну упаковки та етикетки мають у своєму штаті маркетологів і фахівців з колористики, які вивчають прихильність цільової аудиторії до того чи іншого кольору, і прогнозують можливий ефект, відношення і враження споживачів до зміни кольору.

Сприйняття кольору упаковки багато в чому залежить від психоемоційного стану людини. Одні кольорові гами можуть викликати роздратування та занепокоєння, а інші – бути нейтральними.

У наукових працях швейцарського психолога Макса Люшера величезну увагу приділено питанню залежності вибору кольору від настрою людини. Дослідник встановив, що наприклад, жовто-червоні тони створюють відчуття схвильованості, збудження, активності. Сині, сірі колірні тони, навпаки, діють заспокійливо. Чорний або сірий колір має значенням вишуканості, культурності.

Продемонструємо у Таблиці 1 залежність між вибором кольору споживачем та викликаними емоціями.

Таблиця 1

№п/п	Колір	Вплив на споживача
1.	Червоний	Викликає збудження, схвильованість, спонукання до дії.
2.	Синій	Колір спокою. Асоціюється із свіжістю продуктів.
3.	Жовтий	Упаковка з золотистим відливом підсвідомо говорить покупцеві про якість товару.
4.	Зелений	Символ миру і надії. Він більше всіх наближений до природності і натуральності.
5.	Помаранчевий	Створює відчуття теплоти, затишку, радості, веселощів.
6.	Рожевий	Колір ніжності і привітності, він знижує внутрішню і зовнішню агресію.
7.	Білий	Відображає чистоту, невинність, легкість, колір повної відкритості, готовності сприймати світ у всьому його різноманітті.

На вибір кольору упаковки впливає багато факторів: країна, в якій продається товар, сезон продажу, стать, рівень достатку покупця та навіть асоціація зі смаком.

Отже, в процесі теоретичного аналізу заявленої проблеми було виявлено, що колір упаковки впливає на сприйняття товару споживачем. Обґрунтовано важливість вибору кольору упаковки покупцем. Визначено, що кольорова гама упаковки тісно пов'язана з емоціями та настроєм споживача. Продемонстровано вплив основних кольорів на покупця. Виокремлено фактори вибору кольору упаковки.

Література

1. Використання кольору в рекламі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://litra.ucoz.com/publ/marketing/reklama/lekcija_19_ispolzovanie_cveta_v_reklame/54-1-0-2594.
2. Вплив упаковки на споживачів продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://upakovka-v.dp.ua/upakovka/preimushhestva-upakovochnyemateriary/vliyanie-upakovki-napotrebitelei-produkcii>. 490 Випуск 3. 2015 Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
3. Колір в рекламі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rosdesign.com/design/kolorreclofdesign.htm>.

Щербина Віталій

студент 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Кравчук К.Г.

ДЕПОРТАЦІЯ КРИМСЬКО-ТАТАРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ 1944: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Насильницьке виселення кримськотатарського народу з території його історичного проживання тісно пов'язане з сьогоднішніми злочинами на території Криму. З моменту анексії Автономної Республіки Крим, яка є невід'ємною частиною території України, здійснюється незаконне переслідування кримських татар в окупованому Криму. Кримські татари потерпають від кримінального переслідування, обмежуються їхні права на свободу поглядів, зборів і пересування. Вони зазнають утисків у сфері освіти, культури, релігії, тощо. Зважаючи на це, сьогодні, тема депортації кримських татар з батьківщини, яку радянський уряд здійснив у 1944 році, набуває гострої актуальності. Дуже свіжою є історична пам'ять татарського народу, який пережив багато утисків у радянському минулому.

Незважаючи на те, що багато представників кримськотатарського населення в роки війни воювали у лавах Червоної Армії, їх, як і багато інших народів, звинуватили у співпраці з окупаційною владою. У Постанові Державного комітету оборони СРСР № ГОКО-5859 від 11 травня 1944 р. про виселення кримських татар було зазначено, що депортацію проводять тому, що в період Вітчизняної війни багато кримських татар зрадили Батьківщину. Їх звинуватили у колабораціонізмі, співпраці з представниками «нового порядку» та розкритті військових таємниць ворогу.

Більшість сучасних джерел ставлять під сумнів вірогідність офіційних цифр, поданих НКВС на ім'я Сталіна, пов'язаних з депортацією кримських татар і її обґрунтуванням, оскільки вони різняться в різних документах різних організацій. Іноді траплялись факти, що шліхом фізичних і моральних знущань, з людей вибивали зізнання у справах до яких вони не були причетними. Щоб

уникнути переслідування своєї родини або ув'язнення, заарештовані визнавали свою причетність до співпраці з німцями.

Серед можливих причин депортації називають, серед іншого, недовіру національним меншинам, що населяли прикордонні райони СРСР. Ті народи, які жили у прикордонних районах Азербайджану, Вірменії і Грузії також потрапили у категорію «неблагонадійних», бо багато з них мали родичів за кордоном. Слід взяти до уваги, що СРСР був закритою країною і будь які контакти з членами родини які проживають за кордоном всіляко заборонялись.

Таким чином, з 18–20 травня майже все кримськотатарське населення півострова у товарних залізничних вагонах відправили в бік Узбекистану, Таджикистану та у віддалені регіони Росії. Це примусове переселення проходило дуже швидкими темпами, за три дні півострів покинули більше ніж 200 тисяч осіб. Щоб зібрати речі родинам давали не більше півгодини часу. Багато хто загинув ще у дорозі, це переважно діти та люди похилого віку, які не могли витримати таких умов. Переважну більшість людей привезли до так званих спецпоселень – місця для проживання поселенців, які були оточені воєнізованою охороною. Людей використовували для роботи у колгоспах, радгоспах та на промислових об'єктах.

За перші декілька років, після переселення, від голоду, виснаження і хвороб померли, за різними оцінками, від 20 до 46 % всіх депортованих. Серед померлих за перший рік майже половина – діти до 16 років. Через нестачу медикаментів, лікарів, брак води та недостатню гігієну, серед переселенців поширювались різні хвороби: лихоманка, малярія та інші. Багато хто просто не мав імунітету до місцевих хвороб. Після виселення з півострова татар, а також греків, болгар і німців, у червні 1945 року Крим перестав бути автономною республікою і став областю у складі РРФСР.

Григорій Дюфо розглядає радянські звинувачення проти кримських татар як зручний привід для їхнього примусового переміщення, завдяки якому Москва отримала унікальний доступ до геостратегічної південної частини Чорного моря з одного боку і усунула гіпотетично непокірні народи — з іншого.

Навесні 1968 року розпочався тісний контакт демократичного та кримськотатарського рухів. Тоді ж було вирішено провести масову маніфестацію з вимогою повернути кримських татар на батьківщину й відродити Кримську АРСР. Демонстрація, що відбулася 21 квітня 1968 року в Чирчику Ташкентської області, була жорстоко розігнана, десять її учасників постали перед судом. З початком Перебудови стала можливою репатріація кримських татар на батьківщину. Основну частку переселенців становили нащадки депортованих у 1944 році, або ті, хто пережив виселення в дитячому віці. Відбувались і земельні конфлікти з новими власниками, які не були раді бачити татар на своїх територіях. Новим викликом для кримських татар стала анексія Криму у 2014 році, дехто з них вимушений був покинути батьківщину, декому було заборонено в'їзд до Криму, через політичні причини.

Депортація татар відповідає визначенню геноциду, прийнятому в ООН. Вони стверджують, що радянський уряд мав намір знищити кримських татар,

як етнічну групу і цілеспрямовано йшов до цієї мети. Сьогодні, кожного 18 травня, ми відзначаємо день пам'яті постраждалих від депортації. В минулому році російський уряд заборонив будь-які заходи присвячені 75-й річниці цих подій.

Література

1. Бажан О.Г. Депортація народів Криму в роки Другої світової війни через призму документів радянських спецслужб // Кримські татари: історія та сучасність. Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 13–14 травня 1994 р.). – К., 1995.
2. Бекірова Г. «Депортація кримських татар як геноцид» // Сучасні дискусії про Другу світову війну: Збірник наукових статей та виступів українських та зарубіжних істориків. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – С. 101-106.
3. Дагджи Т.Ш. Сталинский геноцид и этноцид крымскотатарского народа. Документы, факты, комментарии. Симферополь, 2008.

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Віхарєва Анастасія

студентка 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Король Л.П.

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» М. КОЦЮБІНСЬКОГО)

«Поетична самобутність Гуцульщини – не лише в екзотичних пейзажах, а й в уяві та серці гуцулів. Здається, що смерека й людина тут виростають з одного кореня... Іноді природа оживає в людській уяві дивними образами – і тоді з'являються різні видіння, духи, творяться легенди й казки», як слушно зазначає Н. Горик.

Повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» – це органічне поєднання творчості письменника нового типу та творчості народу – легенд, повір'їв, казок, переказів. Подібна єдність має в письменника велике філософське узагальнююче значення. Високе М. Коцюбинський бачить у звичайному, в побутовій характеристиці відкриває риси народного ідеалу. І все це тому, що його філософія, його погляди, загальнолюдські критерії, життєві кредо – «земні» та народні. Повість письменника пронизана правдою, силою, красою, чистотою народної творчості. Олюднений ним світ природи оживає, набуваючи самостійного значення.

Вже назва твору М. Коцюбинського вказує на злободенність порушених проблем. Предки забуті, але їхні болі й радощі, шукання тінями живуть і зараз повторюються в нас.

В основу повісті «Тіні забутих предків» ліг мандрівний сюжет про закоханих із ворогуючих родів, подібний до фабули трагедії «Ромео і

Джульєтта» Вільяма Шекспіра. Проте автор ставив за мету змалювати не своїх сучасників, а давніх горян, які жили років п'ятсот тому та склали міфи й легенди, здійснювали певні обряди, щоб побороти страх перед невідомими силами природи. На основі фольклорного матеріалу автор повісті показав дотримання гуцулами звичаїв та обрядів під час різних свят, описав ворожіння й ритуали, що нібито допомагали у боротьбі зі злими духами, які могли зашкодити господарству чи здоров'ю гуцулів.

У творі письменник зображує ніби два світи — зовнішній і внутрішній. Причому часто зовнішній світ не деталізується, а передається точними влучними штрихами. Описи, яких у повісті немало, подаються ніби й реалістично, але в них більше уваги приділяється враженню героя, ніж просто реальному пейзажу.

Саме так, за допомогою детального опису внутрішнього сприйняття, М. Коцюбинський змалює тонку чутливу душу свого героя, для якого світ був сповнений чудес.

Отже, подібне зображення зовнішнього світу через світ внутрішній і є першою визначальною рисою імпресіонізму. На підтвердження цієї тези можна згадати й опис історії одруження Івана з Палагною, переданий настільки стисло, що здається, авторові жаль слів на неважливе. Бо це зовнішнє життя, і воно завжди поступається внутрішньому – життю душі, життю серця. Разом з письменником читач настільки захоплюється внутрішнім світом героя, що починає сприймати як реальний саме його.

Враження від навколишнього світу, матеріалізовані у почутті, настрої, переживанні, – ось що становить організуючий центр повісті М. Коцюбинського як твору імпресіоністичного. Внутрішній ритм твору, його організація побудовані не стільки на подіях зовнішніх, скільки на ритмі думки, почуття, переживань героя. Зовнішній сюжет можна передати кількома реченнями, але хіба в ньому лише суть? Дивовижне багатство барв та звуків виграє у витончених описах напівреальних подій, найбільш суттєвих для героїв. Хіба їх можна вважати нереальними? Адже йдеться зовсім про іншу реальність – реальність думки, реальність враження. Саме вони найбільш точно передають внутрішній світ гуцульського народу, його ментальність, його потяг до прекрасного, а саме це і є найбільш точною характеристикою народу. Хоча, звичайно, автор приділяє увагу й етнографії, але це не робиться нав'язливо, прямо, а природно витікає з описів подій внутрішнього світу саме тоді, коли потрібно для розуміння стилю життя, рис його побуту. Ось як, наприклад, описує М. Коцюбинський збори сім'ї до церкви: «Витягалось найкраще лудіння (одежа), нові крашениці, писані кептарі, череси і табівки, багато набивані цвяхом, дротяні запаски, червлені хустки шовкові й навіть пишна та білосніжна гугля, яку мати обережно несла на ціпку через плече. Іван теж дістав нову кресаню і нову дзьобню, що біла його по ногах».

Висока духовність героїв передається інтелектуальною наповненістю його відчуттів, думок, його постійного прагнення до краси, до ідеалу. У повісті «Тіні забутих предків» це досягається шляхом співставлення світу людей і світу природи. Не знаходячи у людському світі нічого, крім «неспокою і горя», Іван,

як і Марічка, прагне знайти прекрасне у природі, яку наділяє рисами живої істоти. Нерідко сили природи постають у персоніфікованих образах. Це надає повісті казкового, фантастичного забарвлення. Застосування прийомів фантастичного, культивування красивого, світлого – це теж риса імпресіонізму, наявна у повісті.

Краса життя, краса природи – вічна, вона не тьмяніє навіть перед подихом смерті – така життєствердна ідея повісті. Навіть тут порівняння з природою найбільш точне: «Що наше життя? Як блиск на небі, як черешневий цвіт...».

Потяг до краси, до світла характеризує не тільки ліричного героя, а й самого автора. М. Коцюбинський, зливаючись з героєм, відображає свій неповторний індивідуальний погляд на світ, свою глибинну внутрішню культуру, свій спосіб відчуження, що надзвичайно ліризує оповідь, сповнює її особливим світлом.

Таким чином, слід зазначити ще одну важливу рису імпресіонізму в повісті – ліризацію оповіді.

Це особливо відзначається у типі опису пейзажу. Адже пейзаж у повісті ліризований, психологізований. Картина природи – це стан душі. Напівтони, незвичайність світла і сприйняття – ось що відзначає пейзаж М. Коцюбинського-імпресіоніста. Саме використання цих особливостей стилю, притаманного тогочасній європейській літературі, виводить повість «Тіні забутих предків» на рівень світових шедеврів, робить цей твір шедевром українського художнього слова.

Література

1. Гурдуз А. Повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» і роман К. Гамсуна «Пан» у порівняльно-типологічному висвітленні // Слово і час. – 2003. – № 11. – С. 40–44.
2. Демчук Г. «Тіні забутих предків»: трансформація фольклорного матеріалу: Урок-культурологічне дослідження в 10-му класі // Укр. мова та л-ра. – 2004. – № 17. – С. 10–13.
3. Дяченко С. «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського – дума про добро і зло, любов і ненависть: Урок-диспут // Укр. л-ра в загальноосвітній школі. – 2003. – № 4. – С. 16–20.
4. Жила С. Формувати систему художнього мислення: «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського і С. Параджанова: зіставлення літературного твору та його екранізації // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 6. – С. 168–175.
5. Історія української літератури ХІХ століття: У 3 кн. / За ред. М. Т. Яценка. – К., 1997.
6. Логвиненко Н. Фольклорно-етнографічні джерела повісті «Тіні забутих предків» // Дивослово. – 1997. – № 1. – С. 57–60.

7. Лютіна С. Іванове світове дерево: Міфопоетика повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – № 2. – С. 40–45.

Yelyzaveta Ivanova

Student 2 Course TC ZNU

Scientific tutor: college-teacher A category Dolya O.V.

KEY DIFFERENCES BETWEEN BRITISH AND AMERICAN VARIANTS OF ENGLISH

The key problem is high society demand in the most useful variants of English language – Britain and American once.

INTRODUCTION

- increasing differences due to social-historical reasons
- the same language is spoken in different places
- difficulties at first meeting with native speakers

HISTORICAL INFLUENCE

- american variant was developing under the influence of different languages and cultures
- the highest classes of people in the UK wanted to distinguish the way they spoke
- American English is concerned to be more flexible and simple

Table 1

SPELLING DIFFERENCES [3]

<u>British variant</u>	<u>American variant</u>
-oe-/-ae- (e.g. anaemia, diarrhoea)	-e- (e.g. anemia, diarrhea)
-t (e.g. burnt, dreamt, leapt)	-ed (e.g. burned, dreamed, leaped)
-ence (e.g. defence, offence, licence)	-ense (defense, offense, license)
-ell- (e.g. cancelled, jeweller, marvellous)	-el- (e.g. canceled, jeweler, marvelous)
-ise (e.g. appetiser, familiarise, organise)	-ize (e.g. appetizer, familiarize, organize)
-l- (e.g. enrol, fulfil, skilful)	-ll- (e.g. enroll, fulfill, skillfull)
-ogue (e.g. analogue, monologue, catalogue)	-og (e.g. analog, monolog, catalog)
-ou (e.g. colour, behaviour, mould)	-o (e.g. color, behavior, mold)

-re (e.g. metre, fibre, centre)	-er (e.g. meter, fiber, center)
-y- (e.g. tyre)	-i- (e.g. tire)

Table 2
VOCABULARY DIFFERENCES [3]

<u>British variant</u>	<u>American variant</u>
trousers	pants
flat	apartment
university	college
holiday	vacation
jumper	sweater
crisps	chips
chips	French fries
trainers	sneakers
fizzy drink	soda
postbox	mailbox
biscuit	cookie
chemist	drugstore
shop	store
football	soccer

Table 3
GRAMMAR DIFFERENCES [5]

	<u>British variant</u>	<u>American variant</u>
<i>Future Tense</i>	I will/shall see you tomorrow.	I will see you tomorrow.
<i>Present Perfect/Past Simple</i>	I have lost my mobile phone. Have you seen it?	I lost my mobile phone. Did you see it?
<i>Phrasal verbs</i>	have a bath/shower/holiday	take a bath/shower/holiday

<i>Prepositions</i>	At the weekend, in Walton Street	On the weekend, on Perot Street
<i>Collective nouns</i>	England have played well today, even if they lost.	England has played well today, even if it lost.

FINAL POINT

- diversity complicates the process of learning language
- supporting British version of English language in Law, Culture, Education, Science
- americans consider their language independent, but this is not an approved fact

EXTERNAL LINKS

1. Зацний Ю.А. Особенности влияния американского варианта на британский на лексико-семантическом уровне. Автореф. канд. филол. наук. / Ю. А. Зацний. – К., 1995.
2. Логвиненко Н.М. Відмінності між британськими та американським варіантами англійської мови крізь призму теорії та методики/ Наталія Логвиненко //Англійська мова та література . – 2012 р.
3. <https://www.britishcouncilfoundation.id/en/english/articles/british-and-american-english>
4. <http://www.bbc.com/culture/story/20150715-why-isnt-american-a-language>
5. <https://www.google.com/amp/s/dictionary.cambridge.org/amp/british-grammar/british-and-american-english>

Шаїмова Вікторія
студентка 1 курсу ТК ЗНУ
Наук. кер.: викл. Яркова О.А.

ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ АНТИУТОПІЇ У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

1) Поява жанру антиутопії, визначення жанру

Перше використання терміну «антиутопія» на позначення літературного жанру традиційно співвідносять з іменами Г. Неглі та М. Патріка, які вжили його у власній антології утопічних творів «У пошуках Утопії», що побачила світ 1952 р. [1; 10].

Антиутопія – це зображення у художній літературі чи кінематографії небезпечних наслідків, пов’язаних із експериментами над людством задля його «поліпшення», певних, часто принадливих, соціальних ідеалів, антитеза утопії [2].

Антиутопія спрямована на з’ясування співвідношень всередині тріади «людина – цивілізація – суспільство», тож на кожному історичному етапі антиутопія набуває специфічних рис, що проявляються як у тематиці та

проблематиці творів, так і у виборі просторово-часових орієнтирів, побудові системи персонажів, поетиці, побудові композиції тощо [3; 5].

2) Передумови виникнення антиутопії

Антиутопічні твори стали своєрідною реакцією на тоталітарні режими, які активно формувалися в той час. Це призвело до стрімкого розвитку антиутопії як форми людської свідомості й особливого художнього жанру.

Антиутопія висвітила негативні явища різних політичних режимів:

- Ідеологічну монополію політичної партії, зокрема комуністичної.
- Цензуру та ідеологічний тиск.
- Створення нових держав.
- Соціальну напругу в суспільстві й у світі.
- Геополітичні суперечності, міждержавні та національні конфлікти.
- Загрозу громадянських воєн.

Своїм виникненням ці твори завдячують відповідно соціалізму й націонал-соціалізму, фашизму, соціально-політичним формаціями, запланованими в якості ідеалу натомість спрямовані на жорстокість і насилля.

Постмодерне мистецтво є антиутопічним за своєю суттю, причому до появи цієї риси призвели не лише трагедії та катаклізми ХХ ст., а й геніальні твори, які дали життя жанру антиутопії [4; 41].

Найвідоміші світові антиутопії:

- Джонатан Свіфт «Мандрі Гулівера»
- Жюль Верн «П'ятсот мільйонів Бегуми»
- Джордж Орвел «1984»
- Вільям Голдінг «Володар мух»
- Філіп Дік «Час, що звихнувся»
- Іван Єфремов «Година Бика»

3) Тематика жанру. Найвідоміші антиутопії.

Дослідники розглядають два типи антиутопії:

- антисоціалістичну
- антифашистську [4; 42].

Євген Замятін у своїй антиутопії «Ми» зобразив тоталітарне суспільство з усіма проявами й виділив низку засадних деталей, а саме:

- Тотальний контроль над особистістю та суспільством в цілому.
- Синтетичне харчування.
- Заборону виявлення емоцій.
- Встановлення жучків для підслуховування приватних розмов.
- Нав'язування хибних думок за допомогою засобів масової інформації.

Подібність антиутопічних світів вбачається в бунті людської свідомості проти раціональності та замеханізованості тоталітаризму в зображенні однакових типів суспільства заснованих на жорстокому кастовому поділі деперсоналізації, поневоленні та викорененні особистості, існуванні суворої диктатури [4; 43].

Дж. Орвелл у антиутопії «1984» однією з алюзій на політику радянського комунізму є «обличчя Старшого Брата, що дивиться з плакатів, транспарантів та екранів». Лексика й саме прізвище Орвелла стали специфічними термінами

при обговоренні питання приватності й державної безпеки. Так, термін «орвелліанство» став означати дії або організації, що нагадують тоталітарне суспільство, змальоване у романі, а фраза «Старший Брат пильнує за тобою!» зараз позначає будь-який акт спостереження, що сприймається як насильницький [4; 46].

4) Атиутопія в українській літературі

В Україні вперше мова про антиутопію пішла після публікації 1928 року роману Володимира Винниченка «Сонячна машина», але радянською владою відразу ж було накладене табу і на твір, і на творчість В.Винниченка.

- Володимир Винниченко «Сонячна машина»
- Юрій Щербак «Час смертохристів. Міражі 2077 року», «Час Великої Гри. Фантоми 2079 року», «Час Тирана. Підозріння 2084 року»
- Артем Чапай «Червона зона»
- Марія Косян «Коли у місті N дощить»
- Олег Шинкаренко «Кагарлик»
- Ярослав Мельник «Маша, або Постфашизм»
- Тарас Антипович «Хронос» [4; 43].

Література

1. Negley G. The quest for Utopia: an anthology of imaginary societies / Glenn Negley, J. Max Patrick. – N. Y.: Henry Schulman Inc., 1952. – P. 10.
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Антиутопія>.
3. Чаликова В. А. Утопический роман: жанровые и автобиографические источники современных антиутопий / В. А.Чаликова // Социокультурные утопии XX в.: реферативный сборник ИНИОН РАН. – М., 1985. – Вып. 3. – С. 76–78.
4. Туряниця В. Світ навколо нас. Жанр антиутопії в старшій школі: вивчаємо вперше // Зарубіжна література в школах України. – № 11.– листопад 2019 – С. 41–46.

СЕКЦІЯ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Жихарєв Володимир

студент 3 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат., викл.-метод. Іванова А.І.

ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ СТРАВ НА ОСНОВІ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА НОВОЇ ТЕХНІКИ

Ресторанне господарство, його послуги, все більше і більше користуються попитом у населення. Розвиток цієї галузі має велике значення у суспільному житті населення країни.

Традиційним технологіям виробництва кулінарної продукції у багатьох закладах ресторанного господарства притаманні високий рівень ручної праці, не досить раціональне використання ресурсів. Такі технології є працемісткими й витратомісткими, малоефективними, стримують впровадження нової техніки, використання нетрадиційних і нових видів сировини.

Прогресивність виробництва кулінарної продукції значною мірою залежить від впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, нових видів техніки і повинна базуватись на досягненнях науки про збалансованість раціонів і рецептур, раціональному використанню продуктової сировини за рахунок скорочення жиромісткості і цукромісткості, калорійності і маси страв і виробів.

Студентами групи 9ХТ-1/17 проведено дослідження з приводу використання новітніх технологій та нової техніки у ресторанному комплексі «Белуга» та ресторані авторської кухні «Лакі» міста Запоріжжя.

У ресторанному комплексі «Белуга» при приготуванні страв використовують дегідратор, за допомогою якого з продуктів виділяється вологість, при цьому корисні речовини і смакові властивості не втрачаються, а термін збереження їжі збільшується.

Дегідратор використовують для сушки фруктів, які використовують для оформлення десертів. За допомогою дегідратора виготовляють чіпси з м'яса, кальмарів, риби, овочів [1].

При приготуванні страв м'ясних, рибних, овочевих, використовують ензими, які сприяють перетравленню їжі, кращому засвоюванню страв. Вони містять багато вітамінів та мікроелементів, використовують як добавки при виготовленні салатів овочевих, солодких страв. Ензими виступають каталізатором при спалюванні жирів. Вони присутні у «живій їжі» тобто у продуктах, які не підлягали тепловій обробці.

Гриль «Саламандра» - це устаткування для швидкого приготування та розігрівання страв. Його переваги в тому, що він займає мало місця і забезпечує економію електроресурсів, являється незамінним як для великого ресторану, так і для маленького підприємства харчування.

За допомогою гриля «Саламандра» готують гарячі страви з м'яса, риби, запікають та смажать, а також розігрівають напівфабрикати [2].

Для швидкого заморожування продуктів, готових страв використовують «Шокер». Це незамінне устаткування для кондитерського цеху. За допомогою «Шокера» природнім чином заморожують продукти і при цьому зберігають його властивості: смак, аромат, зовнішній вигляд, корисні речовини. Шокове заморожування здійснюється при температурі 40°C. Заморожують як сирі, так і варені продукти. Термін зберігання їх збільшується до 3-6 місяців [3].

Література

1. <https://madeindream.com/articles/o-degidratorah.html>
2. http://gastrotech.com.ua/news/polezno_znat/gril_salamandra_oborudovanie_dly_a_bystrogo_prigotovleniya_i_razogreva_blyud.html

3. <http://maresto.com.ua/articles/4175-intensivnoe-ohlajdenie-i-shokovaya-zamorozka-%96-na-vyiruchku-povaru/>

Зінченко Анастасія

студентка 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Антіпова Л.О.

ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЧНОЇ КУЛІНАРІЇ В РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Вибір на користь здорового харчування є відмінним початком до здорового життя. Окрім збільшення кількості фруктів та овочів, цілісного зерна та корисних жирів у щоденному раціоні харчування людини, необхідно враховувати безпечність використовуваних продуктів. Необхідно знати, як вони вирощуються, чи не нашкодять здоров'ю споживачів та навколишньому середовищу. Постає питання: яка різниця між органічними та не органічними продуктами? Чи завжди «органічна продукція» краща?

Все нове - це добре забуте старе, нагадує нам мудре прислів'я. Органічні продукти, які колись були невід'ємною частиною життя усіх мешканців землі, тепер вважаються предметом розкоші, так як коштують майже вдвічі більше

ніж «звичайні» - тобто ті, що просякнуті хімією. І все ж попит на них зростає. Якщо ще вчора споживачі ресторанів думали про те, як би з'їсти щось смачненьке, то сьогодні вони вередливо вибирають корисне для здоров'я. І це, перш за все, органічні продукти.

Як тільки люди почали усвідомлювати, що «хімія» і життя мало сумісні, зацікавленість до органічних продуктів зросла з новою силою. Іноді ці продукти називають екологічно чистими. Але чистота продуктів «органік» особлива. Вона дуже суворо регламентується від самого початку до кінця.

Під час виробництва продуктів не допускається обробка рентгенівським випромінюванням. Виключаються рафінування, дезодорування, гідрогенізація. Не дозволяється штучне збагачення вітамінами, мінералами, не кажучи вже про генетично модифіковані організми (ГМО).

Корма для тварин також повинні бути органічними, в них не додають шкідливі інгредієнти, в тому числі антибіотики і гормони, а самі тварини повинні бачити сонце і дихати свіжим повітрям.

Величезна кількість досліджень показала, що поживні якості органічних продуктів набагато перевершують звичайні продукти. Так, наприклад, органічне молоко містить більше антиоксидантів та вітамінів. Відповідно до 10-річчя дослідження проведеного Університетом Каліфорнії, органічні помідори мають підвищену кількість антиоксидантів, таких як кверцетин (вище 79%) та кемпферол (вище 97%), які є корисними для здоров'я та допомагають у профілактиці захворювань серця [1].

Органічні продукти, особливо сирі або необроблені, містять більше:

- бета-каротину, вітамінів С, Д та Е, поліфенолів, які зміцнюють здоров'я;

- антиоксидантів, які борються з раком;
- флаваноїдів, які захищають від хвороб серця;
- незамінних жирних кислот, які порівнюються з вітамінами;
- якісно вищі рівні необхідних мінералів (кальцію, магнію, заліза, хрому).

Ми живемо в часи масового вимирання всього живого на нашій планеті в результаті діяльності людини. Кожен наш вибір впливає на навколишнє середовище. Коли ми купуємо продукти харчування, то підтримуємо виробничі процеси: природні методи або хімічні добавки, будь-яке їх використання. На наступному рівні, ми підтримуємо поширення цих продуктів або товарів в наших ресторанах.

Екологічно чисті продукти харчування набирають все більшої популярності в Україні. Вже зараз існує велика кількість ресторанів здорового харчування.

Поняття «органічна кулінарія» вперше з'явилося у Великобританії в кінці 1960-х - початку 1970-х років. В основі органічної кулінарії лежить вчення про те, що всі продукти, які використовуються для приготування страв, повинні бути не тільки першої свіжості, але і вирощеними без участі хімікатів в екологічно-чистих районах. Більше 30 років у Великобританії та інших країнах ведуться дослідження: якими кормами можна годувати тварин, щоб їх м'ясо теж було визнано екологічно чистим.

В Європі всі компанії, що використовують для своїх продуктів визначання «біо», «екологічно чистий» або «органічний», піддаються регулярним перевіркам. Більш того, вже зібраний урожай органічних овочів повинен зберігатися окремо від того, що був вирощений «нечистим» способом. Згідно з правилами ЄС, страва може вважатися екологічно чистою, якщо мінімум 95% її інгредієнтів-екологічно чисті продукти. Решта 5% являють собою ті продукти, які неможливо виростити біологічним способом на території ЄС [2].

Таким чином, їжа приготована з органічних продуктів :

- не містить генетично модифікованих організмів (ГМО), ГМ продуктів та їх похідних;
- не містить хімічно синтезованих консервантів, барвників, ароматизаторів, стабілізаторів і загусників;
- продукти виробляються без використання шкідливих технологій (ультразвукова обробка, хімічна консервація, обробка фенолами і ПАР, атомне розщеплення, радіаційна обробка, газация).
- не містить сировину сільськогосподарського походження, вирощену з використанням пестицидів, хімічних добрив та іншої агрохімії, гормонів та стимуляторів росту;
- не містить сировини сільськогосподарського походження, вирощеного поблизу промислових центрів.

Література

1. <https://yogaifschool.com/articles/35/organika/53/organicheskaya-pishcha>
2. <https://www.valio.ru/valiology/chto-takoe-organicheskaya-produktsiya/>

Мельник Катерина

студентка 2 курсу ТК ЗНУ

Наук. кер.: викл. вищ. кат. Заборська Н.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО МЕНЮ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Особливістю функціонування будь-якого закладу ресторанного господарства є швидке і якісне обслуговування споживачів. Такі можливості реалізовані в системі інтерактивного електронного меню (e-Menu). Сьогодні значно зросла кількість закладів, які намагаються витратити, як найменше часу на обслуговування споживачів запроваджуючи так звані e-Menu (тобто електронне меню).

Електронне меню (e-Menu) – це інтерактивне меню, що дозволяє зробити замовлення страв за допомогою сенсорних екранів. Розміщувати їх можна безпосередньо на столі відвідувача або біля, барній стійці або планшеті, який гостям під час обслуговування пропонує офіціант. Дане меню має ряд переваг, як для споживачів, так і для власників закладів ресторанного господарства. Насамперед споживач не чекаючи офіціанта може відразу зробити замовлення, самостійно та швидко отримати додаткову інформацію про страву: склад інгредієнтів, рецептуру, енергетичну цінність, спосіб приготування тощо [3, с.100]. Програмне забезпечення e-Menu дозволяє відвідувачу під час очікування замовлення пограти в ігри, почитати новини, послухати музику або подивитися відео.

Електронне меню є аналогом паперового. Власник закладу в будь-який момент може легко додати або виключити з асортименту страву або напій. Також його можна використовувати для проведення рекламних акцій, наприклад ефективно представити свій бренд, представити асортимент фірмових страв і напоїв, а використання спеціальних модулів інтерактивного меню, що рекламують послуги партнерів можуть стати додатковим джерелом доходу. Аналіз інформаційних джерел вказує на те, що використання e-Menu в закладах ресторанного господарства дозволяє значно збільшити кількість постійних відвідувачів та підвищити дохід підприємства на 15% [1, с.3].

Одним із варіантів використання електронного меню це меню з голосовим супроводом. За допомогою дотику до сенсорного екрану відвідувач може активізувати зображення страви, що його цікавить, почути розповідь про назву страви, його вартість, рецептуру, історію страви, калорійність і дізнатись про напої, що рекомендуються до неї.

Існує декілька можливих варіантів виконання і використання е-Menu. Найбільш поширеними є електронні меню на базі стаціонарних моноблоків, закріплених на краю столу, або поряд з ним.

Також дуже популярним є варіант електронного меню на основі ультратонких сенсорних планшетів і безпроводного зв'язку. Розмір такого мобільного меню сягає формату листка А4, воно має товщину до 1,5 см и вагу до 900 г. Екран меню виконаний розміром 10" і має розрішення 1024 x 600 точок. Повністю заряджений пристрій може працювати без додаткової підзарядки протягом 3-х годин, що цілком достатньо для виконання своєї функції. Таке меню може подаватися кожному гостю за столом окремо чи по одному на декількох відвідувачів.

Прогресивним варіантом застосування електронного меню є його використання вбудованим в поверхню столу (в центрі) або барну стійку [2, с.12]. При цьому використовується широкоформатний антивандальний сенсорний екран, що реагує тільки на дотик пальців, та дозволяє при необхідності ставити на його поверхню посуд і столові прибори. Інтерфейс цього меню легко повертається одним дотиком до сенсорного екрану.

Проте, електронне меню не може мати лише переваги, воно має й недоліки. Насамперед, електронне меню – це комп'ютерна програма, яка реалізується за допомогою портативних пристроїв, а значить й неможливо виключити зовсім неполадки у роботі програми, які можуть призвести до різних наслідків (некоректне відображення страв, неправильне визначення кінцевої суми чеку, не отримання кухнею замовлення та інші).

Для вирішення даної проблеми необхідне постійне консультування та супроводження програмістів, що несе за собою додаткові витрати. Також зменшення взаємодії між споживачем та обслуговуючим персоналом, з одного боку є перевагою, проте з іншого можна визначити як недолік. Споживачу значно складніше отримати всю необхідну інформацію стосовно страви та пораду відносно того, яка страва краща, а також вносити зміни до її складу (наприклад, якщо на якийсь компонент у людини алергія – постає питання про заміну його іншим або виключення).

Добре та привітне ставлення обслуговуючого персоналу сприяє виникненню у споживачів позитивної думки відносно закладу, створює його атмосферу, тому дуже важливим є взаємодія та взаєморозуміння між клієнтом та обслуговуючим персоналом.

Проаналізувавши всю інформацію, можна зробити висновок, що переваги електронного меню превалюють над його недоліками. Воно може стати ефективним засобом удосконалення системи замовлень, що в свою чергу скоротить витрати підприємства та збільшить прибуток.

Література

1. Артемова Е.Н. Электронное меню как новый способ обслуживания потребителей / Е.Н. Артемова, А.В. Корягина // Формирование и сохранение интеллектуального и культурного наследия региона. Роль

- информационных учреждений: материалы региональной научно-практической конференции, 19 октября 2011 г. / ФГБОУ ВПО «Госуниверситет-УНПК». – Россия, Орел: Госуниверситет-УНПК, 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://library.gu-unpk.ru/konf/konf17.php>
2. Нагапетова Є.О. Автоматизація закладів ресторанного господарства / Є.О. Нагапетова, В.В. Гізова // Соціально-економічний розвиток суспільства на засадах реалізації кластерного підходу : збірник тез доповідей міжнародної інтернет-конференції, 13 листопада 2012 р. / М-во освіти та науки України, КНТЕУ, ХТЕІ КНТЕУ ; [відп. за вип.: Н.Ю. Олійник]. – Харків : КНТЕУ, ХТЕІ КНТЕУ, 2012. – 299 с.
  3. Пуха В.В. Переваги технологічних інновацій в готельно-ресторанній сфері / В.В. Пуха // Актуальність інновацій у маркетингу: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 липня 2013 року/ Наукове об'єднання «Economics». – Сімферополь: НО «Economics», 2013 – 108 с.

Циба Ілля
студент 3 курсу ТК ЗНУ
Наук. кер.: викл. I кат. Трошина Н.А.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИГОТУВАННЯ ГАРЯЧИХ СТРАВ З ПТИЦІ ТА ДИЧИНИ

В умовах глобальних та стрімких економічних змін, актуальним постає питання розвитку виробництва птиці. З метою збільшення асортименту страв з птиці використовують сучасні технології обробки та приготування страв з птиці (кури, качки, гуси, індики), пернату дичину і кроликів.

Страви з птиці, дичини і кролятини мають приємний смак, високу поживність і легко засвоюються організмом. Дієтологи рекомендують вживати м'ясо птиці при порушенні обміну речовин та кровообігу, адже воно відрзняється вдалим співвідношенням харчових речовин – містить мало жиру і багато легкозасвоюваного білка.

Невисока ціна, харчова цінність, смакові якості, органолептичні властивості і легкість обробки є для споживача вагомим фактором при виборі продуктів харчування.

Метою цієї статті є продемонструвати сучасні технології приготування гарячих страв з птиці та дичини.

На Таблиці 1 покажемо вміст поживних речовин у різних видах птиці.

Таблиця 1

Вміст поживних речовин												
Вміст в 100г їстівної частини:												
Вид птиці	Білок (г)	Жири (г)	Калорійність (г)	Мінеральні речовини					Вітаміни			
				Са (мг)	Р (мг)	К (мг)	Na (мг)	Fe (мг)	А (мг)	В1 (мг)	В2 (мг)	Ніацин (мг)
Бройлер	20,6	5,6	144	12	200	359	82	1,8	39	83	160	6
Грудка	22,8	0,9	109	14	212	264	33	1,1	60	70	90	10
Гомілка	20,6	2,4	113	15	188	250	95	1,8	150	100	240	5
Супова курка	18,5	20,3	274	11	178	400	50	1,4	32	60	170	9
Індичка (доросл.)	20,2	15,0	231	25	226	300	63	1,4	13	100	180	8
Качка	18,1	17,2	243	11	187	292	80	2,1	*	300	200	*

Са - кальцій, Р - фосфор, К - калій, Na - натрій, Fe - залізо
* нема даних, - відсутній, + присутній в мікрокількості

З кожним роком, норми вживання птиці збільшуються, так сучасний європеєць вживає до 23 кг птиці, а українець – 24,5 кг на рік.

На сьогоднішній день, одним з сучасних видів теплової обробки птиці є технологія «sous-vide». Sous-vide – назва специфічного способу приготування птиці у водяній бані, коли продукти запаковуються у вакуумні пакети і тривалий час готують у воді при досить низьких температурах. Готується страва від 6 до 72 годин.

Цей метод обробки страв з птиці був відкритий у 1700-1800 роках, британським фізиком, графом Рамфордом. У 1970-х роках Жорж Пралю подарував цій технології нове народження, працюючи у ресторані відомих братів Труагро. М'ясо, приготоване за цією технологією, відрізняється надзвичайною м'якістю, соковитістю та ароматністю. В умовах вакууму воно досконало маринується, а фрукти та овочі характеризуються щільною структурою та насиченим смаком, за рахунок незвичайного способу стиснення їх клітин.

Для вдалого результату sous-vide приготування необхідно спеціалізовані водяні бані з термостатами, які здатні гарантовано підтримувати однакову температуру (з точністю до десятих градуса). Для гарячих страв варять курей, курчат, кроликів, гусей, качок, для холодних страв можемо використати дичину. До відварної та припущеної птиці подають припущений рис, картопляне пюре, або відварену картоплю, варений зелений горошок, або складний гарнір, соус білий, білий з яйцем, паровий або червоний основний.

Смажать птицю, дичину, крольчатину (цілими тушками, порціонними шматками) і вироби з січеного м'яса основним способом, у жаровій шафі та у фритюрі, на відкритому вогні у вок-сковородах.

Вок-сковорідка – кухонний посуд, що нагадує миску або велику сковороду з випуклим дном, з двома або однією ручкою, найчастіше

використовується у китайській кухні та у деяких регіонах Південно-Східної Азії.

М'ясо обсмажують до утворення рум'яної кірочки, а потім тушкують з додаванням ароматичних коренів та спецій.

На гарнір подають припущені або тушковані овочі, припущений рис або картопляне пюре.

Таким чином, аналіз наукової літератури продемонстрував важливість та необхідність вибору м'яса птиці, у порівнянні з іншими видами м'яса. Обґрунтовано харчову поживність та цінність м'яса птиці та його корисні властивості для організму людини. Продемонстровано сучасну технологію приготування гарячих страв з птиці та дичини – sous-vide, яка передбачає приготування на водяній бані у вакуумі. Проаналізовано посуд для приготування страв з птиці за цією технологією – вок-сковорідка. Перспективами для подальшого дослідження є аналіз інших сучасних технологій теплової обробки приготування страв з птиці.

Література

1. Шуило Г. І. «Технологія приготування їжі»- К: «Кондор».- 2003.
2. Дороти Зилигер и др. «М'ясо и дичь».- Мюнхен «CRAFE UND UNZER GMBH».-2010.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ТУРИЗМ

Бахмут Анастасія <i>МАСАЖ ПРИ АУТИЗМІ</i>	4
Безверха Юлія <i>КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ВПРАВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	5
Васюк Анна <i>ОЛІМПІЙСЬКІ НАДІЇ УКРАЇНИ В ТОКІО</i>	7
Веремієнко Єлизавета <i>ВІДНОВЛЕННЯ ОПТИМАЛЬНОСТІ ХОДИ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ ТА СКОЛІОЗОМ</i>	10
Волобуєв Андрій <i>ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ ТУРИСТІВ У ГОТЕЛЯХ</i>	12
Волчанова Аліна <i>АНІМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МОЛОДІЖНОМУ ТУРИЗМІ</i>	14
Гердов Едуард <i>ПЛАНУВАННЯ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА</i>	16
Гецько Катерина <i>МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СИНХРОГІМНАСТИКИ «КЛЮЧ»</i>	18
Голобородько Ганна <i>ЗНАЧЕННЯ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ</i>	20
Гоменюк Діана <i>АНАЛІЗ ВИСТУПУ ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД НА СТУДЕНТСЬКОМУ ЧЕМПІОНАТІ З ФУТБОЛУ</i>	22
Депутат Юлія <i>ЕТНОСИМВОЛІЧНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ІСТОРІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО САМОБУТНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГОСТИННОСТІ</i>	24
Деревянко Наталія <i>ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ З АФАЗІЄЮ</i>	25
Дєдовін Олексій <i>ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ХВОРИХ ІЗ ДИСЦИРКУЛЯТОРНОЮ ЕНЦЕФАЛОПАТІЄЮ</i>	27
Жукова Вероніка <i>ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЛЯЖНОГО ВОЛЕЙБОЛУ</i>	29

Калга Ольга	
<i>МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІЧНОГО САМОМАСАЖУ КИРИЛЛОВА</i>	32
Когут Катерина	
<i>ПРОГРАМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТІНСУЛЬТНИХ ХВОРИХ</i>	33
Козачок Анна	
<i>КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ</i>	35
Кондрахіна Тетяна	
<i>ТЕЙПУВАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ДЕФОРМАЦІЯМИ СТОПИ</i>	37
Красильникова Тетяна	
<i>ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЇ ПРИ ПОРУШЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ</i>	39
Красильникова Тетяна	
<i>МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПЛАТЕСУ</i>	41
Красильникова Тетяна	
<i>ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ВРОДЖЕНІЙ М'ЯЗОВІЙ КРИВОШИЙ</i>	42
Крошка Катерина	
<i>РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ</i>	45
Круць Анастасія	
<i>ОСОБЛИВОСТІ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	47
Куліш Тетяна	
<i>ОСОБЛИВОСТІ ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИ РОЗСІЯНОМУ СКЛЕРОЗІ</i>	48
Лочугова Аліна	
<i>ЕКСКУРСІЙНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНИ</i>	50
Лукіна Крістіна	
<i>ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ ЯК ВИДУ СПОРТУ</i>	53
Маловічко Наталія	
<i>РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ 5-17 РОКІВ</i>	55
Мацола Валерія	
<i>ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ</i>	56
Мацола Валерія	
<i>ПЛАНТАРНИЙ ФАСЦІЙТ: СИМПТОМИ, ПРИЧИНИ ТА ЛІКУВАННЯ</i>	58

Мацола Валерія <i>РОЛЬ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ</i>	60
Медовиченко Єлизавета <i>ПРАВИЛА ВИБОРУ ВІЗКУ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ З ДЦП</i>	62
Меснянкіна Ілона <i>ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЇ НА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЛЮДИНИ</i>	64
Навертюк Дар'я <i>ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ГОТЕЛЯХ 4 ЗІРКИ</i>	66
Найдукова Валерія <i>ЕТНІЧНА САМОБУТНІСТЬ ВИЯВУ ГОСТИННОСТІ КОЧОВИХ НАРОДІВ ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКОГО СТЕПУ</i>	68
Ніколенко Альона <i>НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНІ МЕТОДИ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ</i>	70
Павлишина Катерина <i>ВИСТУП УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ НА ІІІ ЗИМОВИХ ЮНАЦЬКИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ В ЛОЗАННІ</i>	71
Поворознюк Олена <i>ЗАСОБИ ЕРГОТЕРАПІЇ НА РАННІХ СТАДІЯХ ХВОРОБИ АЛЬЦГЕЙМЕРА</i>	73
Подмазіна Еліна <i>РЕЗУЛЬТАТИ ВИСТУПІВ СТУДЕНТІВ-ЛЕГКОАТЛЕТІВ В ЗИМОВОМУ ЗМАГАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ</i>	75
Портна Тетяна <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ЕКСКУРСІЙ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ В МУЗЕЯХ</i>	77
Пятинська Марина <i>ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО ЗАКЛАДУ</i>	78
Руленко Владислав <i>ГІДРОКІНЕЗІОТЕРАПІЯ ПРИ ДИТЯЧОМУ ЦЕРЕБРАЛЬНОМУ ПАРАЛІЧІ</i>	80
Руленко Владислав <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЕРГОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗРИВУ АХІЛЛОВОГО СУХОЖИЛЛЯ</i>	82
Руленко Владислав <i>ПОШКОДЖЕННЯ МЕНІСКІВ КОЛІННОГО СУГЛОБА</i>	84

Саєнко Дмитро <i>АНАЛІЗ ТИПОВИХ СИСТЕМ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ</i>	86
Саражина Елізавета <i>ІСТОРІЯ ВЕСЛУВАННЯ НА БАЙДАРКАХ І КАНОЕ</i>	88
Семешко Михайло <i>ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЕРГОТЕРАПІЇ В РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ РОЗТЯГНЕННЯ ЗВ'ЯЗОК КОЛІНА</i>	90
Семешко Михайло <i>ЗАСТОСУВАННЯ ГІДРОКІНЕЗИТЕРАПІЇ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ПІДЛІТКІВ ЗІ СКОЛІОЗОМ</i>	92
Семешко Михайло <i>ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОСТУРАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ</i>	93
Семешко Михайло <i>ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПЛОСКОСТОПІСТЮ</i>	95
Скуба Ольга <i>ОСОБЛИВОСТІ ЕРГОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДІТЕЙ З ХВОРОБОЮ ДАУНА</i>	96
Соседко Майя <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО СТЕНДУ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ АКТИВНОСТІ</i>	98
Токарєва Юлія <i>МЕТОД ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ</i>	100
Удод Валерія <i>ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ МАРШРУТУ БАГАТОДЕННИХ ЕКСКУРСІЙ</i>	101
Чабаненко Вячеслав <i>ПРИНЦИПИ ТРЕНУВАННЯ В ЛЕГКІЙ АТЛЕТИЦІ</i>	103
Шмойлова Дар'я <i>ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ХВОРОБАМИ ОРГАНІВ ДИХАННЯ</i>	106
Щерба Максим <i>ПІДВИЩЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ БОКСЕРІВ 15-17 РОКІВ</i>	108
Яременко Дар'я <i>ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ АНІМАТОРА</i>	110

КРИВОРІЗЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ ЗНУ

СЕКЦІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

Боброва Руслана <i>ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДИК</i>	112
---	-----

Василевська А.О. <i>ПРОГНОСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИКИ КРЕАТИВНОСТІ</i>	115
Матвійчук О.В. <i>ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ТЕСТУВАННЯ</i>	117
Огородова Оксана <i>ПОНЯТТЯ КОНФЛІКТОГЕНІВ. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІЛОВИХ СТОСУНКАХ</i>	119
Рибалко Дарія <i>ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ПІДЛІТКІВ ТА ЮНАКІВ</i>	121
Роденко І.С. <i>МОТИВАЦІЙНА СФЕРА АБО МОТИВАЦІЯ</i>	123
Тимченко Світлана <i>ПОЗИТИВНІ ЦІННОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ</i>	124
Цецерева Ганна <i>ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ, СХИЛЬНИХ ДО ДЕВІАНТНИХ ПРОЯВІВ</i>	126

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ»

Вінніченко Тетяна <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ</i>	128
Гладська Юлія <i>СУТНІСТЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ</i>	130
Карленко Яна <i>КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: ОСНОВНІ РИСИ ТА ВІДМІННОСТІ</i>	132
Корчук Юлія <i>УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА РЕМОТ ТА МОДЕРНІЗАЦІЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ</i>	134
Кузьменко Альона <i>УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ</i>	137
Левченко Тетяна <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ</i>	139
Осадча Тетяна <i>СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ В ТРУДОВІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ</i>	141

Савченко Денис <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>145</i>
Сорокіна Юлія <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....</i>	<i>147</i>
Скалецька Оксана <i>СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНОДАВЧИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ.....</i>	<i>149</i>
Топчієнко Віта <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....</i>	<i>151</i>
Фурса Анастасія <i>ОЦІНКА РІВНЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «ПРЕМ'ЄРА Л ТА Л».....</i>	<i>152</i>
Ходус Олег <i>ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ.....</i>	<i>156</i>
Худченко Ірина <i>СУЧАСНІ ДЕФІНІЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....</i>	<i>158</i>
Шостов Ілля <i>СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....</i>	<i>161</i>
ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ КОЛЕДЖ	
СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»	
Волошина Анастасія <i>ЗАСТОСУВАННЯ ЧИННОГО ПРАВОПИСУ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ.....</i>	<i>163</i>
Гречина Тетяна, Петик Катерина <i>УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ – ЗАМІННИКИ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ.....</i>	<i>166</i>
Кравчук Софія <i>ФАНФІКШЕН: СПРОБА ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ.....</i>	<i>168</i>
Медяник Анфіса <i>МОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ: АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ І ФІЗІОГНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ.....</i>	<i>171</i>
СЕКЦІЯ «ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ»	
Гіба Аліна <i>SLANG IN SOCIAL NETWORKS.....</i>	<i>174</i>
Даніч Аміна <i>TRAVEL QUOTES FROM SONGS TO LEARN ENGLISH.....</i>	<i>176</i>

Мелконян Діана <i>NEOLOGISM IN THE TOURISM INDUSTRY</i>	178
Селін Артем <i>АНГЛОМОВНІ ІДІОМИ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ</i>	180

СЕКЦІЯ «ЖУРНАЛІСТИКА ТА ВИДАВНИЧА СПРАВА»

Бойко Андрій <i>КАТАЛОГ ЯК ОДИН ІЗ ТИПІВ ДРУКОВАНОГО ВИДАННЯ: ВИМОГИ ДО КОНТЕНТУ ТА ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ</i>	182
Драчова Анна <i>СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА «ТІКТОК» ЯК ПЛАТФОРМА ПРОСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕДІА</i>	184
Ковальова Діана <i>ОФОРМЛЕННЯ РЕКЛАМНОГО БУКЛЕТА І ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЯ</i>	187
Луценко Анна <i>БЛОГИ ЯК СПОСІБ ПРОМОЦІЇ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ</i>	189
Медяник Анфіса <i>МАЙСТЕРНІСТЬ РЕДАКТОРА ПРИ ПІДГОТОВЦІ КОРПОРАТИВНОГО ГАЗЕТНОГО ВИДАННЯ</i>	191
Резніченко Андрій <i>СТАНОВЛЕННЯ КОМПОЗИЦІЙНО-ГРАФІЧНОЇ МОДЕЛІ ЖУРНАЛУ «ВОКРУГ СВЕТА» В ДІАХРОНІЇ</i>	193
Тесленко Аліна <i>ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ</i>	195

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА, ІНФОРМАТИКА ТА ПРОГРАМУВАННЯ»

Воробець Віталій, Порубайміх Олександр <i>НА ШЛЯХУ ДО РЕЛІЗУ</i>	197
Кравець Микита <i>АКТУАЛІЗАЦІЯ ДИЗАЙНУ САЙТА ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧОГО КОЛЕДЖУ ЗНУ</i>	200
Луців Данило <i>КОРИСНИЙ JAVASCRIPT</i>	202
Погорєлова Лілія <i>НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ DATA SCIENCE</i>	203
Сізнцова Марія <i>ФРАКТАЛЬНА ГРАФІКА У СУЧАСНОМУ СВІТІ</i>	206
Сізнцова Марія <i>ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В СУЧАСНОМУ КІБЕРПРОСТОРІ</i>	208

Стєшина Валерія <i>НЕМОЖЛИВІ ФІГУРИ</i>	210
Трегуб Ольга <i>ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ СЛІДІВ</i>	213
Черкасова Діана <i>РОЗРОБКА ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ З ПРОДАЖУ МАТЕРІАЛІВ І ВИРОБІВ РУЧНОЇ РОБОТИ НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЇ REACT</i>	216

СЕКЦІЯ «ІСТОРІЯ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО»

Носик Максим <i>РЕТРОГРАДНІСТЬ ІСТОРИЗМУ АБО ЗАМКНУТЕ КОЛО ІСТОРИЧНОГО КРУЗОНІАНСТВА</i>	219
Огіренко Дар'я <i>ГОЛОВНІ СТОРІНКИ БОРОТЬБИ УКРАЇНЦІВ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ</i>	222
Судакова Поліна <i>ЕРЦ-ГЕРЦОГ ВІЛЬГЕЛЬМ ФОН ГАБСБУРГ, АБО ЖИТТЯ ЩИРОГО УКРАЇНЦЯ</i>	225
Тимошенко Данило <i>ЗАЛЕЖНІСТЬ ПАНДЕМІЧНИХ ПРОЦЕСІЙ ТА ВІЙСЬКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ: ІСТОРИЧНИЙ ЗРІЗ</i>	227

СЕКЦІЯ «ЮРИДИЧНІ НАУКИ»

Кривошей Ганна <i>СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО: ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОМПРОМІСУ</i>	229
Поштаренко Валерія <i>ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ЕВТАНАЗІЮ В УКРАЇНІ: СПОНУКАННЯ ДО СМЕРТІ ЧИ ВИЗНАННЯ ЇЇ ЯК ПРИРОДНОГО ПРАВО ЛЮДИНИ</i>	232
Севериненко Катерина <i>ЧИПУВАННЯ ЛЮДЕЙ – ТРАНСГУМАНІЗМ ЧИ ОДИН ЗІ СПОСОБІВ КОНТРОЛЮ НАД ЛЮДСТВОМ?</i>	235
Філенко Вікторія <i>«ФАКТИЧНИЙ ШЛЮБ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ МОРАЛЬНОСТІ ЧИ ПРАВОВИЙ ІНФАНТИЛІЗМ</i>	238

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ»

Геращенко Інна <i>ВИДИ ТА ФОРМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ</i>	240
--	-----

Каврін Михайло <i>ПРОФЕСІЯ МЕНЕДЖЕРА НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЖЖЯ</i>	243
Кравець Ксенія <i>ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	245
Краскова Ірина <i>РОДИНА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ</i>	248
Момот Андрій <i>ВИГІДНІ ВКЛАДИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ</i>	250

СЕКЦІЯ «ПРИРОДНИЧІ НАУКИ»

Балуєв Дмитро <i>ФІЗИКА В КОМП'ЮТЕРНИХ ІГРАХ</i>	253
Варламова Аліна <i>БЕЗПРИТУЛЬНІ ТВАРИНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ</i>	255
Опалатенко Іван <i>ЕЛЕКТРОННИЙ КОНСТРУКТОР У ФІЗИЦІ</i>	258
Скрипниченко Аліна <i>СТРАХ ПЕРЕД ЇЖЕЮ: АНОРЕКСІЯ ТА БУЛІМІЯ</i>	259
Удинська Наталія <i>ФІЗИКА В МУЛЬТФІЛЬМАХ</i>	261

СЕКЦІЯ «ТУРИСТИЧНА СПРАВА»

Довгая Елеонора-Веренія <i>СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ</i>	264
Дочева Таїсія <i>ОРГАНІЗАЦІЯ СЕРВІСНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НА МІЖНАРОДНИХ АВІАРЕЙСАХ</i>	267
Калюжна Юлія <i>СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОБСЛУГОВУВАННЯ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ</i>	272
Кисла Поліна <i>ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРОПЕРАТОРСЬКИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ У СВІТЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ</i>	275
Чирва Марія <i>ДІСВІТЬ ЕМПІРИЧНИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ТУРИЗМ</i>	279

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ»

Алдошина Тетяна <i>ЧИМ КОРИСНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, КОЛИ У ТЕБЕ ВЕГЕТО-СУДИННА ДИСТОНІЯ (ВСД)?</i>	281
Буличов Захар <i>ФІТНЕС КОВОРКІНГ: КОНЦЕПЦІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ</i>	283
Дьячек Софія <i>ІДЕАЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ З ФІЗКУЛЬТУРИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ</i>	286
Книш Ганна <i>ЗНАЧЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ НА ЗАНЯТТІ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ</i>	290
Короєд Тетяна <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ</i>	293
Чирва Марія <i>ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ КРАЇНАМИ</i>	296

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Прилипко Олена <i>НЕОБХІДНІСТЬ ПРОЕКТУВАННЯ УНІФІКОВАНОЇ МОДЕЛІ «ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРОТЯГОМ НАВЧАННЯ» ЩОДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ «МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ»</i>	299
Птіцина Лариса <i>ФОРМУВАННЯ БАЗОВИХ ЗНАТЬ З ТЕОРІЇ ФІНАНСІВ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ YOUTUBE-ТРАНСЛЯЦІЇ</i>	309
Шпуганич І.Г. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАХОДІВ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІКО- ПРАВНИЧОГО КОЛЕДЖУ</i>	310

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

Бабенко Тетяна <i>СПІЛКУВАННЯ, ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПОКОЛІННЯ</i>	313
Каргіна Катерина <i>«ПРОБЛЕМА ДІТЕЙ ВУЛИЦІ В УКРАЇНІ»</i>	316
Кравченко Маргарита <i>КОМУНІКАТИВНІ БАР'ЄРИ, ЯК ЧИННИК РЕКРУТАЦІЇ В РЕЛІГІЙНУ СЕКТУ ТОТАЛІТАРНОГО ХАРАКТЕРУ</i>	318

Огіренко Дар'я <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ПОРАДИ РОЗПОДІЛУ ЧАСУ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ</i>	320
Опалатенко Катерина <i>ХАРАКТЕРИСТИКА РІВНЮ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ 2 І 3 КУРСІВ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЩОДО РОБОТИ З ДІТЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ</i>	322
Потіп Валерія <i>ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ В МОЛОДШОМУ ТА СТАРШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ</i>	325
Сидорова Вероніка <i>СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ВІДЧУТТЯ НЕБЕЗПЕКИ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ</i>	327
Степанець Анастасія <i>СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ</i>	329

ТОРГОВИЙ КОЛЕДЖ ЗНУ

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Ганюк Андрій <i>ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ</i>	331
Гордійчук Ірина, Рябуха Анастасія <i>СУЧАСНІ БУДУВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ, ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЕ СЕРЕДОВИЩЕ</i>	333
Горлова Ганна <i>РЕКРУТМЕНТ ЯК СПОСІБ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ</i>	335
Нестеренко Діана <i>ПРЕЛІМІНАРІНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ HR МЕНЕДЖМЕНТУ</i>	337
Оніщенко Олена <i>МАРКЕТИНГ І ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ</i>	339

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДНИЧІ ДИСЦИПЛІНИ»

Ганюк Андрій <i>МАТЕМАТИЧНА ТРИВОЖНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ</i>	341
Урбанович Анастасія <i>ЕСТЕРИ В ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ</i>	343

СЕКЦІЯ «СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧІ ДИСЦИПЛІНИ ТА ПРАВО»

Ілюшин Іван <i>ВИКОРИСТАННЯ ПОТРЕБ ТА МОТИВІВ ЛЮДИНИ У РЕКЛАМІ</i>	346
--	-----

Нестеренко Діана <i>ВПЛИВ КОЛЬОРУ УПАКОВКИ НА СПОЖИВАЧА</i>	348
Щербина Віталій <i>ДЕПОРТАЦІЯ КРИМСЬКО-ТАТАРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ 1944: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ</i>	350

СЕКЦІЯ «ФІЛОЛОГІЧНІ ДИСЦИПЛІНИ»

Віхарєва Анастасія <i>ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ПИСЬМЕННИКА (НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ» М. КОЦЮБИНСЬКОГО)</i>	352
Yelyzaveta Ivanova <i>KEY DIFFERENCES BETWEEN BRITISH AND AMERICAN VARIANTS OF ENGLISH</i>	355
Шаїмова Вікторія <i>ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ АНТИУТОПІЇ У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ</i>	357

СЕКЦІЯ «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Жихарєв Володимир <i>ДОСЛІДЖЕННЯ АСОРТИМЕНТУ СТРАВ НА ОСНОВІ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА НОВОЇ ТЕХНІКИ</i>	359
Зінченко Анастасія <i>ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЧНОЇ КУЛІНАРІЇ В РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	361
Мельник Катерина <i>ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО МЕНЮ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА</i>	363
Циба Ілля <i>СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИГОТУВАННЯ ГАРЯЧИХ СТРАВ З ПТИЦІ ТА ДИЧИНИ</i>	365

ДЛЯ ПОДАТК